ARGEŞUL ŞI MUŞCELUL,
SPAȚII ISTORICE ALE ROMÂNISMULUI
VOLUMUL II

ARGEŞUL ŞI MUŞCELUL,
SPAȚII ISTORICE ALE ROMÂNISMULUI
VOLUMUL II

Teodor MAVRODIN (coordonator)

Colegiul redacțional (în ordine alfabetică):
Dr. Spiridon CRISTOCEA
Dr. Sorin MAZILESCU
Dr. Filofteia PALLY
Acad. Gheorghe PĂUN
Dr. Octavian Mihail SACHELARIE
Dr. Sevastian TUDOR

La apariția acestei lucrări au contribuit (în ordine alfabetică):

Costin Alexandrescu (C.A.)
Valeriu Alexiu (V.A.)
Adina Armencea (A.A.)
Dan Adrian Arsene (D.A.A.)
Cristina Baciu (C.B.)
Ilie Barangă (I.B.)
Dan Bogoi (D.B.)
Iulian Stelian Boțoghină (I.S.B.)
Constantin D. Budan (C.D.B.)
Dana Busuioc (D.Ț.B.)
Constantin Cârstoiu (C.C.)
Dragoş Chistol (D.C.)
Grigore Constantinescu (G.C.)
Spiridon Cristocea (S.C.)
Ion Dumitrescu (I.D.)
Daniel Gligore (D.G.)
Cosmina Lăzărescu (C.L.)
Gheorghe Marin (Gh.M.)
Romeo Maschio(R.M.)
Teodor Mavrodin (T.M.)
Sorin Mazilescu (S.M.)
Dragoş Măndescu (D.M.)
Nicolae Dragoş Miu (N.D.M.)
Marius Motreanu (M.M.)
Valentin Motreanu (V.M.)
Cristina Munteanu (C.M.)
Mihaela Gheorghe (M.Gh.)
Gheorghe Nicolescu (Gh.N.)
Dorin Oancea (D.O.)
Filofteia Pally (F.P.)
Marius Păduraru (M.P.)
Gheorghe Păun (Gh.P.)
Gabriela Pendiuc (G.P.)
Gabriela Rădulescu (G.R.)
Maria Magdalena Roşoiu (M.M.R.)
Octavian Mihail Sachelarie (O.M.S.)
Ion Sănduloiu (I.S.)
Simona Şerban (S.Ş.)
Claudiu Tița (C.T.)
Ştefan Trâmbaciu (Ş.T.)
Sevastian Tudor (S.T.)
George Ungureanu (G.U.)

Tiparg

Lucrare finanţată de Consiliul Judeţean Argeş

Instituţii de cultură implicate în realizarea acestei lucrări (în ordine alfabetică):
Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu” - Piteşti
Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş
Centrul de Cultură „Brătianu” - Ştefăneşti
Muzeul Judeţean Argeş
Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii - Goleşti
Şcoala Populară de Arte şi Meserii – Piteşti
Teatrul „Al. Davila” – Piteşti

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MAVRODIN, TEODOR
Argeşul şi Muşcelul, spaţii istorice ale românismului / coord.: Mavrodin Teodor ; pref.: acad. Răzvan Teodorescu.
Piteşti : Tiparg, 2013
2 vol.
ISBN 978-973-735-690-1
Vol. 2. - Bibliogr. - Index. - ISBN 978-973-735-692-5

I. Mavrodin, Teodor (coord.)

94(498)

Redactor: Octavian Mihail Sachelarie
Tehnoredactare: Gabriela Tomescu
Prepress: Mirela Florea
Corectură: Constantin Cârstoiu

Culegere texte şi documentare: Oana Antonescu, Cosmin Bloju, Gerard Călin, Eduard Ciocnitu, Ionel Dobre, Dorina Litră, Alexandru Mărchidan, Aurelia Mihai, Gabriela Muşat, Niculina Nedelcu, Dan Pintilie, Valentina Popa, Valentina Popescu, Aurel Radu, Sorin Dănuţ Radu, Ramona Rădoi, Gabriela Tomescu, Oana Turcu, Carmen Voican, Aurelian Nicolae Zamfir.

ARGEŞUL ŞI MUŞCELUL
Spații istorice ale românismului
Volumul II

SUMAR

LISTA ABREVIERILOR

AARMSI – Analele Academiei Române, Memoriile Secţiei Istorice, Bucureşti;
ACCA – Asociaţia Culturală Curtea de Argeş;
ADMIR- Asociaţia Drumeţilor din Munţii Iubiţi ai României;
AISC – Anuarul Institutului de Studii Clasice, Cluj Napoca;
AM – Arhivele Militare, Bucureşti;
AMN- Acta Musei Napocensis, Cluj Napoca;
AMS – Anuarul Muzeului Satului, Bucureşti;
ANSJ Argeş – Arhivele Naţionale, Direcţia Judeţeană Argeş, Piteşti;
AO – Arhivele Olteniei, Craiova;
AR – Academia Română;
AUB – Analele Universităţii Bucureşti;
BAR – Biblioteca Academiei Române;
BCIR – Buletinul Comisiunii Istorice a României, Bucureşti;
BCMI - Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, Bucureşti;
BMI – Buletinul Monumentelor Istorice, Bucureşti;
BOR - Biserica Ortodoxă Română;
BSNR – Buletinul Societăţii Numismatice Române, Bucureşti;
CC – Comitetul Central;
CCS – Casa de Cultură a Sindicatelor;
CI – Cercetări Istorice, Bucureşti;
CIC – Clubul Iubitorilor de Cultură;
CICPMAM - Centrul de Îndrumare a Creaţiei Populare şi a Mişcării Artistice de Masă;
CJCPCT Argeş – Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş;
DANIC – Direcţia Arhivelor Naţionale Istorice Centrale, Bucureşti;
DIR – Documente privind Istoria României, Bucureşti;
DRA – Documente privind Relaţiile Agrare, Bucureşti;
DRH - Documenta Romaniae Historica, Bucureşti;
MCA – Materiale şi Cercetări Arheologice, Bucureşti;
MIA – Materialy i Issledovanija po Arheologii SSSR, Moscova;
MNI– Muzeul Naţional de Istorie, Bucureşti;
MOUSAIOS – Anuarul Muzeului Judeţean Buzău, Studii şi comunicări;
PA – Probleme de Antropologie, Bucureşti;
RA – Revista Arhivelor, Bucureşti;
RdeI – Revista de Istorie, Bucureşti;
RevMuz – Revista Muzeelor, Bucureşti;
RI – Revista Istorică, Bucureşti;
RIAR – Revista Istorică a Arhivelor României;
RIR – Revista Istorică Română, Bucureşti;
RMM – Revista Muzeelor şi Monumentelor, Bucureşti;
SAI – Studii şi Articole de Istorie, Bucureşti;
SCIA – Studii şi Cercetări de Istoria Artei, Bucureşti;

SCIV – Studii şi Cercetări de Istorie Veche, Institutul de Arheologie, Bucureşti;
SCN – Studii şi Cercetări de Numismatică, Bucureşti;
SMIM – Studii şi Materiale de Istorie Medie, Bucureşti;
SPJS - Serviciul Public Judeţean Salvamont Argeş;
STR - Societatea Turiştilor din România;
St.Cl - Studii Clasice, Bucureşti;
UM – Unitatea Militară;
UTC – Uniunea Tineretului Comunist.

CAPITOLUL VII
DEZVOLTAREA CULTURALĂ

Învăţământul

Ştiinţa de carte în Evul Mediu şi la începutul epocii moderne. În perioada de început a Evului Mediu, numărul ştiutorilor de carte era foarte mic, atât în mediul rural, cât şi în mediul urban. Biserica a avut un rol de prim rang în dezvoltarea primelor forme de învăţământ. Mai întâi, pentru că la mănăstiri erau formaţi acei dieci sau pisari care erau însărcinaţi să scrie documentele. În Ţara Românească, numărul lor era de: 68, în secolul al XV-lea, 497, în secolul al XVII-lea, 367, pentru primul sfert de secol XVIII[1].

În veacul al XVIII-lea, sub imboldul ideilor iluministe, boierii înfiinţează şcoli pe lângă schituri, care de cele mai multe ori erau ctitoriile lor. Domnii încurajează aceste iniţiative prin acordarea unor facilităţi pentru boierii care deschideau şcoli. Înşişi domnii, în oraşe, deschid şi întreţin şcoli.

Câmpulungeanul Constantin Aricescu spune că prima şcoală domnească a fost fondată în veacul al XVI-lea, de către Doamna Chiajna, la Câmpulung pe lângă Biserica Domnească (ctitoria sa şi a fiului ei Petru). Istoricul mai precizează că ea funcţiona cu un dascăl român plătit de Mitropolie[2]. Până în prezent, informaţia istoricului câmpulungean nu a fost confirmată şi de documente.

Despre existenţa unei şcoli domneşti avem informaţii abia din veacul al XVII-lea, când, la 8 ianuarie 1669, Radu Năsturel, fiul lui Udrişte Năsturel, donează un teren pe care să se ridice un local de şcoală. Domnitorul de la acea vreme, Antonie-Vodă din Popeşti, sprijină iniţiativa boierului, construind, cum aflăm din hrisovul din 10 mai 1669, „casă de învăţătură, adică şcoală în oraşul domniei mele Câmpulung"[3].

Pentru întreţinerea localului şi plata dascălilor, şcolii i s-au concedat veniturile vămilor de la Rucăr şi Dragoslavele. Într-un hrisov emis ulterior de acelaşi domn, se preciza că şcoala era destinată „şi bogaţilor şi săracilor a-şi da feciorii să se înţelepţească de buna învăţătură pentru Sfânta Scriptură"[4]. Localul, construit în 1669, a suferit puternice distrugeri de pe urma incendiului care a afectat întreg oraşul în 1737, şi nu a mai putut fi folosit, de aceea şcoala a fost mutată în chiliile Bisericii Domneşti. În perioada 1788-1790, ca urmare a situaţiei create de jafurile comise de turci în oraş, şcoala a fost închisă. După redeschidere, în 1790, şcoala a funcţionat în apropiere de biserica Sfântul Ilie, într-o casă pe care Ion Craioveanu o donase bisericii Flămânda[5].

Despre dascălii şcolii ştim dintr-un hrisov emis de Mihai Racoviţă, în septembrie 1741, că la această şcoală funcţiona un „dascăl slavonesc" plătit cu trei taleri pe lună. Din diverse însemnări aflăm că la şcoală au funcţionat dascălii: Ştefan Motreanu (1745-1748), Ioan (1780), Teofan (1785) şi Ioniţă (1786), care predau învăţăturile în româneşte[6].

O şcoală susţinută de domnie a funcţionat şi în Piteşti, fiind deschisă pe lângă Biserica

---

[1] Gheorghe Pârnuţă, *Istoria învăţământului şi gândirea pedagogică din Ţara Românească. Sec. XVII-XIX*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1971, p. 19-20, 30-31, 69-70; vezi şi numele unora dintre aceştia la V. A. Urechia, *Istoria şcoalelor de la 1800-1864*, vol. I, Bucureşti, Imprimeria Statului, 1892, p. 7-8.

[2] C. D. Aricescu, *Istoria Câmpulungului. Prima rezidenţă a României*, ediţie îngrijită de A. Săvoiu şi Gheorghe Pârnuţă, transcrierea cu litere latine a textului chirilic de Gheorghe Pârnuţă, Bucureşti, Editura Ars Docendi, 2007, p. 121.

[3] Gheorghe Pârnuţă, Ion T. Radu, Ion Lupu, *Învăţământul în Muşcel în secolele XVII-XIX*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1971, p. 27-33.

[4] Gheorghe Pârnuţă (coord.), Ion Hurdubeţiu, Flaminiu Mîrţu, N. Nicolaescu, Ilie Stănculescu, *Câmpulung-Muşcel, ieri şi azi*, Câmpulung-Muşcel 1974, p. 95.

[5] *Ibidem*, p. 95-99.

[6] *Ibidem*, p. 99.

Domnească „Sfântul Gheorghe”. În veacul al XVIII-lea, şcoala avea un dascăl, un „ipodidascăl” şi un pedagog („vătaf de copii”). Dintre aceştia, cunoscuţi sunt: Ianache, biv-vătaf de copii (apare ca martor într-un document din 1753); Ioan, „vătaf ot Şcoala Domnească ot Sfântu Gheorghe Vechi” (1764), posibil acelaşi cu cel care, la 6 august 1784, a lăsat următoarea însemnare pe un „Minei” al lunii august: „dascăl de Piteşti [...] am învăţat copiii aproape de această biserică, în casa Manului coj<ocaru>“[7].

La Curtea de Argeş, două documente, din anii 1780 şi 1793, arată că aici funcţiona o şcoală cu un dascăl plătit cu cinci taleri pe lună. Şcoala era patronată de domnie, iar dascălul, atestat la 28 februarie 1793, în persoana unui anume Pantelimon, se angaja prin contract să predea copiilor din oraş „carte rumânească“, precum şi cântări[8].

Pe lângă aceste şcoli întreţinute de către stat, în oraşe au funcţionat, aşa cum am amintit mai sus, şi şcoli înfiinţate de boieri. La sfârşitul secolului al XVIII-lea, în oraşul Câmpulung, Dumitrache Ruset, ctitorul bisericii Mărculeşti, a fondat şi o şcoală. Prin hrisovul emis la 15 iulie 1803 de către domnitorul Alexandru Ipsilanti, şcolii i se reconfirma dreptul de a se întreţine din veniturile unui han cu odăi de găzduire, donat de către ctitorul schitului în vremea domnului Alexandru Moruzi (1793-1796, 1799-1801). De la înfiinţare, boierul stabilise ca din veniturile hanului să fie întreţinută şcoala pe care el o înfiinţase, dar, probabil, după moartea sa, această dorinţă nu a mai fost respectată, unii boieri şi ispravnici, cum aflăm din textul documentului, folosind aceste venituri în beneficiul propriu, de aceea a fost nevoie de intervenţia domnului pentru a reaşeza vechile rânduieli[9].

Tot la sfârşitul veacului al XVIII-lea, negustorul piteştean Martin Buliga, ctitorul schitului cu acelaşi nume, a deschis „şcoală rumânească pentru învăţătura copiilor şi pentru chiverniseala a vreunora săraci, carii nu vor avea unde să plece capul, să fie plata dascălului şi hrana săracilor“[10].

Şi la sate, au existat boieri care au înfiinţat şcoli. Ele au fost deschise pe lângă schituri, de multe ori ctitoriile lor. Ilustrativ în acest sens este schitul Berislăveşti (din 1968 aparţine de judeţul Vâlcea), al cărui ctitor, Sandu Bucşănescu, a deschis în 1748-1750 o şcoală care se întreţinea din veniturile aduse de moşia sa[11].

În sate, au funcţionat şi şcoli, deschise tot pe lângă biserici şi mănăstiri, susţinute financiar de către domnie (în acest sens, remarcându-se Mihai Suţu, Alexandru Moruzi, Alexandru Ipsilanti şi îndeosebi Ioan Gheorghe Caragea). În secolul al XVIII-lea au fiinţat în judeţele Argeş şi Muşcel şcoli la: Bălileşti (menţionată într-un document emis de domnitorul Mihai Suţu, din 18 iulie 1784), schitul Berislăveşti (înfiinţată în 1748-1750), mănăstirea Nămăeşti (menţionată la 26 octombrie 1797), Rucăr (a funcţionat pe lângă biserica numită „din Suseni”, menţionată pentru prima dată în 1782), mănăstirea Valea (1797), Vişoi (1786)[12].

La începutul secolului al XIX-lea, anterior înfiinţării şcolilor publice săteşti, în cele două judeţe, Argeş şi Muşcel, sunt menţionate şcolile de la: Bălileşti (1811), Cetăţeni (1832), Conţeşti (1827), Dragoslavele (1835), Jupâneşti (1812), Valea Danului (1808)[13].

---

[7] *Apud*, Gheorghe Pârnuţă, Violeta Bărboi, *Învăţământul şi cultura în judeţele istorice Argeş şi Muşcel*, vol. I (sec. XIII-1864), Piteşti, Editura Hardiscom, 1996, p. 41.

[8] *Ibidem*, p. 44; vezi şi: Spiridon Cristocea, *Despre şcolile particulare din Piteşti şi din fostul judeţ Argeş în prima jumătate a secolului al XIX-lea* (în continuare se va cita: Spiridon Cristocea, *Despre şcolile particulare...*), în Argesis. Studii şi comunicări, seria Istorie, tom XI, 2002, p. 492-493.

[9] V. A. Urechia, *op. cit.*, p. 88.

[10] DANIC, fond Mitropolia Ţării Româneşti, CLX/6; Marius Păduraru, Aurel Radu, *Martin Buliga, exponent al elitei negustoreşti din Ţara Românească, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea*, în „Negustorimea în Ţările Române, între *Societas Mercatorum* şi individualitatea mercantilă, în secolele XVI-XVIII”, editat de Cristian Luca, Galaţi, Editura Galaţi University Press, 2009, p. 169-205.

[11] Despre înfiinţarea şcolii de la Schitul Berislăveşti a se vedea: V. A. Urechia, *op. cit.*, p. 17; Spiridon Cristocea, *Despre şcoala de la schitul Berislăveşti – judeţul Argeş*, în „Păstorul ortodox”, Piteşti, 1997, nr. 1, p. 109-113.

[12] Gheorghe Pârnuţă, Violeta Bărboi, *op. cit.*, p. 40-63; Gheorghe Pârnuţă, Ion T. Radu, Ion Lupu, *op. cit.*, p. 119-134.

[13] Gheorghe Pârnuţă, Violeta Bărboi, *op. cit.*, p. 91-92.

Fig. 1- Şcoala Slobodă Obştească de la Goleşti (colecţia Muzeului Goleşti)

Fig. 2 - Interiorul sălii de clasă (reconstituire) (colecţia Muzeului Goleşti)

Între şcolile apărute în mediul rural, un caz aparte îl reprezintă *Şcoala de la Goleşti* (clădirea aflată astăzi în incinta Muzeului Viticulturii şi Pomiculturii din Goleşti – Fig. 1). Ea a fost înfiinţată în anul 1814 de către banul Radu Golescu, pe moşia sa de la Goleşti, „în odăile ce sunt înaintea bisericii, pentru învăţătura copiilor satului în limba românească"[14]. Iniţiativa boierului se înscrie într-o tradiţie mai veche- el urma exemplul altora, aşa cum s-a menţionat mai sus.

Revoluţia de la 1821 (conacul de la Goleşti a fost ocupat trei zile de pandurii lui Tudor Vladimirescu) a făcut ca şcoala să-şi închidă porţile pentru o vreme[15].

Urmând modelul tatălui său, la îndemnul profesorului de filosofie, Eufrosin Poteca, dar şi impresionat de numărul mare de şcoli ce funcţionau în locurile pe care le vizitase în afara ţării, Dinicu Golescu redeschide şcoala de la Goleşti, la 1 mai 1826. Şcoala este de data aceasta organizată după modelul unui gimnaziu-internat, de genul celor văzute de boier în apusul Europei, iar cursurile ei se adresează tuturor copiilor, indiferent de originea lor socială. Pentru a organiza şi ţine cursurile şcolii, la Goleşti sunt chemaţi Ion Heliade-Rădulescu şi Aaron Florian.

---

[14] *Apud*, George Fotino, *Din vremea renaşterii româneşti. Boierii Goleşti*, vol. I, Bucureşti, 1939, p. 17.
[15] *Ibidem*.

Fig. 3 şi fig. 4 - Banul Radu Golescu (1740-1818) şi Dinicu Golescu (1777-1830), portrete realizate de pictorul Nicolae Grant (colecţia Muzeului Goleşti)

Aaron Florian alcătuieşte în text bilingv, româneşte şi latineşte, intitulat *Înştiinţarea* şi *Programul şcoalei de la Goleşti*. Potrivit acestora, procesul instructiv-educativ se desfăşura astfel: în cursul „ghimnasticesc" se predau: în prima clasă - citirea, scrierea, partea întâi de gramatică, cele patru „speţii" ale aritmeticii; în clasa a II-a urmau - partea a doua şi a treia de gramatică, istoria despre începuturile românilor, geografia Ţării Româneşti, aritmetica; în al treilea an - a patra partea a gramaticii, istoria românilor, povăţuirea spre facerea cărţilor şi a jalbelor, istoria ţărilor celor mai vestite şi aritmetica; în al patrulea an - retorica, geografia Europei, istoria noroadelor celor mai vestite din Europa, aritmetica; în al cincilea an – istoria popoarelor vechi, geografia Africii, Asiei, Americii şi Polineziei. În al şaselea an, denumit şi „cursul filosoficesc", se studiau: logica, filosofia, metafizica, morala, algebra şi geometria. Fetele învăţau lucruri „cuviincioase pentru o muiere", adică erau învăţate să se îndeletnicească cu meşteşuguri casnice, precum cusutul şi împletitul.

Numărul mare de elevi, ca şi lipsa de profesori au făcut ca, din iarna anului 1827-1828, la şcoala de la Goleşti să se introducă metoda Bell-Lancaster (o singură persoană coordona activitatea unui grup de elevi).

Pentru desfăşurarea în bune condiţii a cursurilor, Dincu Golescu a pus la dispoziţie „toate odăile ce sânt înaintea bisericei, cum şi casa cea mare împrejurată cu zid, şi alte multe odăi den prejurul curţei"[16].

Pe lângă şcoală, a fost înfiinţat şi un teatru, unde, la 30 martie 1830, după susţinerea examenului de la sfârşitul clasei a IV-a, în faţa sătenilor şi a părinţilor, elevii au ţinut şi o reprezentaţie teatrală - tragedia morală „Regulus", de Iosef Collin, tradusă de Iancu Văcărescu. Potrivit relatărilor făcute în *Curierul Românesc*, din 30 aprilie 1830, rolul Margăi a fost jucat „de o copilă de opt ani a domnului Grigore Leurdeanu". Ea a reuşit să smulgă lacrimi din ochii tuturor[17].

Şcoala de la Goleşti a funcţionat sub directoratul lui Aaron Florian până în toamna anului 1830 (momentul morţii lui Dinicu Golescu), când a fost chemat ca profesor la Craiova, de către Alexandru Racoviţă, ginerele lui Dinicu. În locul lui Aaron Florian a venit Nicolae Nicolau, care a funcţionat până în 1831, când şcoala a fost închisă. O ultimă încercare de reînfiinţare a şcolii a fost făcută de către Zoe Golescu, soţia lui Dinicu Golescu, în anul 1850.

---

[16] George Fotino, *Şcoala de la Goleşti*, în „Din istoria pedagogiei româneşti", vol. II, 1966, p. 234-235. Cu privire la „Şcoala Slobodă de la Goleşti", vezi şi: Gheorghe Pârnuţă, Violeta Bărboi, *op. cit.*, p. 93-95; Gheorghe Popp, *Dinicu Golescu*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1968, p. 74-94.

[17] *Apud*, Gheorghe Popp, *op. cit.*, p. 93.

Debutul învăţământului public în judeţele istorice Argeş şi Muşcel (1838-1848)

Punctul de pornire în instituirea învăţământului public în Ţara Românească l-a constituit introducerea Regulamentului organic. Privitor la învăţământ se stipula ca în toate oraşele „de căpetenie” (reşedinţe de judeţ), începând cu data de 1 iulie 1830, să se „aşeze şcoale obşteşti” sau „naţionale”.

Deschiderea lor a fost întârziată de epidemia de holeră, dar şi de lipsa localurilor obşteşti, de aceea Eforia Şcoalelor cerea Vorniciei din Lăuntru (la 15 septembrie 1831) „să binevoiască a trimite cât mai în grabă porunci la toţi ocârmuitorii de judeţe, ca aceştia să adune fieşcare-n parte pe locuitorii cei mai însemnaţi ai oraşelor de căpetenie şi făcându-se chibzuială obştească, după părerea celor mai mulţi, să hotărască o casă în fiecare oraş, sau din cele mănăstireşti şi obşteşti, iar nefiind asemenea case, să se închirieze de către orăşeni o încăpere destulă, adică trei odăi pentru locuinţa a doi dascăli şi două odăi măricele pentru învăţătură”[18].

Primele două judeţe, în care au fost închiriate localuri pentru şcoală, au fost Cerneţii şi Muşcelul. Vornicia cerea, la 26 septembrie 1831, Eforiei Şcoalelor să numească profesorii pentru aceste două judeţe[19]. Ca urmare, Eforia a cerut profesorilor Şcoalei Secundare din Bucureşti să recomande pe cei mai buni şcolari pentru a fi numiţi institutori la şcolile din judeţe. Pentru oraşul Câmpulung a fost numit Costache Petrovici, iar pentru şcoala de la Piteşti, pe Nicolae Simonide[20].

Şcoala Naţională din Câmpulung a fost înfiinţată în 1832, cursurile ei fiind deschise la 14 martie de către profesorul Dimitrie Jianu, care iniţial fusese propus pentru judeţul Vâlcea (printre activităţile întreprinse de dascălul de la şcoala câmpulungeană se numără tipărirea, la Sibiu, a unui *Abecedar* şi a unui *Manual de silabisire*).

Aşa cum am amintit, încă din septembrie 1831 câmpulungenii făcuseră toate demersurile şi închiriaseră un local în care urma să funcţioneze şcoala naţională. În acest local închiriat s-au ţinut cursurile până în 1840, când a fost dat în folosinţă un local nou, construit pe un teren donat, în 1836, de către Smaranda Eliat.

În 1841, profesorul Dimitrie Jianu a fost înlocuit de Ioan Brezoianu (1817-1883). Noul dascăl a fost elev al Şcolii „Sfântul Sava“ din Bucureşti, cu studii efectuate la Paris, a luat parte la Revoluţia din 1848, iar în cadrul şcolii a organizat o bibliotecă.

În septembrie 1846, şcoala din Câmpulung a fost inspectată de domnitorul Gheorghe Bibescu şi după ce a asistat la lecţiile predate de dascăl, a răsplătit pe cei mai mulţi dintre elevi cu câte trei galbeni pentru răspunsurile date.

În timpul Revoluţiei din 1848, unitatea de învăţământ şi-a închis porţile[21].

Şcoala Naţională din Piteşti[22]. Preparativele pentru înfiinţarea şcolii din Piteşti au început încă din toamna anului 1831, când, potrivit unui raport trimis Eforiei Şcoalelor de către magistratul oraşului Piteşti, Sfatul oraşului alesese ca local de şcoală „casele mari ale schitului Buliga“, unde „mai înainte au fost şcoală spre învăţătură copiilor de pomană“. Însă, sublinia magistratul, acestei dorinţe i s-a opus egumenul schitului, Samoilă, de aceea propunea Eforiei ca şcoala să se deschidă în „nişte case ale Sfintei Episcopii“, care suferiseră unele distrugeri în incendiul din 1830.

În februarie 1833, Nicolae Simonide (1804-1886), născut la Câmpulung Muşcel, a deschis cursurile şcolii naţionale în casele Episcopiei Argeşului din Piteşti. A fost elev la Şcoala „Sfântul Sava“ din Bucureşti şi fondase în 1831 Şcoala românească de la Giurgiu. În 1833, s-a mutat în Piteşti, unde s-a căsătorit cu Anastasia Balotă, înrudindu-se astfel cu familia stolnicului Constantin-Dincă Brătianu. De altfel, i-a fost dascăl şi lui Ion C. Brătianu, care avea să spună, mai târziu, într-

---

[18] V. A. Urechia, *op. cit.*, p. 138-139; vezi cu privire la pregătirile pentru deschiderea şcolilor naţionale şi Nicolae Iorga, *Istoria învăţământului românesc*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1974, p. 94-100.
[19] Gheorghe Pârnuţă, Violeta Bărboi, *op. cit.*, p. 44.
[20] *Ibidem,* p. 144.
[21] Gheorghe Pârnuţă (coord.), Ion Hurdubeţiu, Flaminiu Mîrţu, N. Nicolaescu, Ilie Stănculescu, *op. cit.*, p. 150-152.
[22] Gheorghe Pârnuţă, Violeta Bărboi, *op. cit.*, p. 50-52.

un discurs: „Simonide ne-a făcut români“.

Începând din 1833, autoritățile locale au manifestat o preocupare constantă pentru construirea unui local destinat școlii naționale. Pentru începerea lucrărilor, stolnicul Dincă Brătianu și o serie de boieri piteșteni au donat bani și materiale de construcție, iar în 1836, a fost cumpărat un teren de la maioreasa Anica Enghel, pe care urma să fie edificat localul. Un an mai târziu, întrucât localul nu era finalizat, stolnicul Ion Socolescu a donat o casă cu opt camere de pe lângă biserica „Sfântul Nicolae” pentru a se ține temporar cursurile. În 1845, instituția de învățământ funcționa într-un local propriu ce necesita lucrări de reparații.

Școala Națională din Pitești a fost închisă în timpul Revoluției de la 1848, eveniment la care a participat și Nicolae Simonide, el fiind propus de către guvernul provizoriu revoluționar pentru Secretariatul Ocârmuirii Județului Argeș.

Pentru orașul Curtea de Argeș, în anul 1837, „Curierul Românesc” anunță intenția deschiderii unei școli naționale, dar, din mai multe motive, ea nu s-a materializat niciodată. O primă problemă care a împiedicat deschiderea școlii a fost lipsa unui local în care să se desfășoare cursurile. În 1839, Petrache Poenaru propunea mutarea școlii de la schitul Berislăvești în Curtea de Argeș. Școala, se arăta în raportul amintit, avea șase elevi pe care îi întreținea din veniturile aduse de pe moșiile boierului Bucșănescu. Din același document aflăm și motivul pentru care se dorea înființarea unei școli naționale: „Curtea de Argeș, oraș din cele mai însemnătoare prin ale sale monumente istorice, nu se bucură și el de o școală națională ca celelalte scaune episcopești, ar fi de trebuință ca pomenita școală, când va fi să se întocmească, să se așeze la Curtea de Argeș…”[23].

Propunerea lui Petrache Poenaru nu a avut urmări. Abia în anul 1843, Sfatul Orașului cerea domnului să le rânduiască un dascăl, dar domnul refuză pentru că orașul nu avea mijloacele necesare, recomandându-i „să economisească veniturile comunale până se vor afla mijloace îndestulătoare pentru școală”.

Doi ani mai târziu, Sfatul Orașului Curtea de Argeș cere din nou domnului să le dea un candidat. Se motiva în cerere că aveau „săvârșit cumsecade și încăpere de școală”. Domnul trimite cererea Eforiei Școalelor, care vehiculează din nou propunerea de mutare a școlii de pe lângă schitul Berislăvești în orașul Curtea de Argeș. Potrivit Eforiei, școala urma să funcționeze cu doi dascăli, iar spre amintirea ctitorului, i se atribuia numele de Bucșănescu. De asemenea, școala era întreținută tot din veniturile schitului. Propunerea a fost din nou blocată, pentru că nu a primit aprobarea Departamentului Trebilor Bisericești[24].

Prin înființarea școlilor naționale în reședințele de județ, în anii 1832-1833, s-a făcut un pas important în pregătirea deschiderii școlilor publice sătești. La școlile naționale, începând din anul 1838, aveau să fie școliți candidații la posturile de învățători.

La 24 ianuarie 1838, banul Mihalache Ghica, fratele domnitorului Alexandru Dimitrie Ghica (1834-1842), mare-vornic al Vorniciei Trebilor din Läuntru, a trimis o circulară către toate județele Principatului, prin care se poruncea „să se pue în lucrare textul Regulamentului, înființându-se prin toate satele școale pentru copii”[25]. În același document se cerea proprietarilor de moșii să găsească mijloacele necesare pentru desfășurarea în bune condiții a procesului instructiv-educativ. În primul rând trebuia găsit un local. Ulterior, Eforia a trimis două circulare către profesorii școlilor naționale și către ocârmuiri prin care se cerea profesorilor să recruteze candidați la posturile de învățători dintre „țăranii feciori de preoți sau alții”, iar ocârmuirilor, să se înțeleagă cu proprietarii de moșii „ca să hotărască casa în care avea a se ține școala satului”[26].

Pentru posturile de învățători au fost recrutați din sate fii de preoți, țârcovnici, diaconi sau chiar preoți. Au existat și situații conflictuale iscate între săteni și moșier sau între săteni și preot. În ambele cazuri, fiecare partidă propunea un candidat. Urma apoi o lungă corespondență între autorități și părțile aflate în conflict pentru impunerea candidatului lor. De obicei, proprietarii de

[23]Dimitrie Udrescu, *Contribuții la istoricul școlilor din Curtea de Argeș*, București, Institutul de Arte Grafice „Marvan” S.A.R., 1938, p. 44-48.
[24] *Ibidem.*
[25] V. A. Urechia, *op. cit.*, vol. II, p. 1-3.
[26] *Ibidem*, p. 3-4;

moşii îi preferau pe logofeţii lor, iar preoţii îi propuneau pe fiii lor, venind astfel în contradicţie cu sătenii care doreau un alt candidat.

În judeţul Argeş, numărul candidaţilor se ridica la 81, în 1838, 116, în 1839, ajungând la 146 în 1843, vârsta lor variind între 16 şi 45 de ani, majoritatea având între 25 şi 35 de ani. Cât priveşte proporţia categoriilor sociale din care făceau parte candidaţii de învăţători, la 1843 se prezenta astfel: 87 erau fii de plugari birnici, adică 59,58 %, 45 erau fii de preoţi, reprezentând 30,82 %, restul de 14, adică 9,60 %, fiind fii de diaconi, călugări, postelnici, mazili, logofeţi, militari, majoritatea profesând în satul unde se născuseră.

În cadrul celor şase plase, repartizarea lor se prezenta astfel: 18 învăţători la plaiul Loviştea, 33 de învăţători în plasa Topolog, 14 în plasa Argeş, câte 25 de învăţători în plasele Găleşeşti şi Olt şi 31, în plasa Piteşti. La 5 noiembrie 1845, din cei 179 de tineri care funcţionau în mediul rural în judeţul Argeş, doar 101 au obţinut titlul de învăţător (14 - plasa Oltului de Sus, 17 - plasa Topologului, 18 - plaiul Loviştii, 16 - plasa Argeşului, 15 - plasa Piteştilor, 10 - plasa Găleşeştilor, 11 - plasa Oltului de Jos), restul fiind tot candidaţi[27].

În judeţul Muşcel, pregătirea candidaţilor a fost planificată să înceapă în primăvara anului 1838, însă fără niciun rezultat. Cursurile au fost reluate la 1 octombrie acelaşi an şi s-au încheiat la 20 decembrie 1838. La 24 decembrie 1838, dascălul Şcolii Normale din Câmpulung raporta Eforiei Şcoalelor Naţionale: „candidaţii, în număr de 99, ce au urmat lecţiile hotărâtore de Eforie, acum la 20 decembrie, s-au slobozit toţi pe la satele după unde au fost trimişi” şi spera ca „mulţi, după sfintele sărbători, o să înceapă învăţătura prin satele lor”[28]. După ce candidaţii frecventau câţiva ani aceste cursuri la Piteşti erau supuşi unui examen în vederea obţinerii titlului de învăţător.

La 2 aprilie 1839, Ocârmuirea Judeţului Muşcel trimitea Departamentului Trebilor din Läuntru lista celor 99 de sate în care s-au deschis şcolile, fiind frecventate de 1.863 de elevi[29].

Localurile în care au funcţionat primele şcoli săteşti au fost fie casele de sfat - construite după intrarea în vigoare a Regulamentului organic, cu scopul de a servi drept sedii pentru conducerea satelor, în multe localităţi fiind nefolosite şi aflate în pericol de degradare, fie, când acestea nu existau sau nu se puteau folosi, în locuinţe închiriate de la săteni. Pentru ambele situaţii se cuvin a fi făcute următoarele precizări: în primul caz, situaţia a persistat până în 1843, când domnitorul a interzis folosirea acestor sedii ca localuri de şcoli, existând pericolul ca provizoratul început în 1838/1839 să se permanentizeze; în cel de-al doilea, chiria era plătită de toţi locuitorii satului, chiar şi de cei care nu aveau copii la şcoală[30].

La 9 martie 1839, la nivelul judeţului istoric Argeş (format din plasele Piteşti, Oltul, Argeşul, Găleşeşti, Topolog şi plaiul Loviştii), funcţionau 119 şcoli săteşti, frecventate de 1 848 de elevi.

Numărul localurilor de şcoală, potrivit statisticii întocmite la 19 noiembrie 1842, era de 145, toate „săvârşite“, repartizate astfel: 18, în plaiul Loviştii, 33, în plasa Topologului, 15, în plasa Argeşului, 24, în plasa Oltului, 31, în plasa Piteştilor, 24, în plasa Găleşeştilor. Exceptându-le pe cele din Căzăneşti-Vărzari, plasa Topologului şi Bălceşti, plasa Oltului, care erau din cărămidă, restul erau din „bârne“, „gărdele“ sau „de gard“. Cât priveşte spaţiul, se menţionează că erau „încăpătoare“ sau „după trebuinţă“[31].

Noua situaţie din decembrie 1843 reflecta mult mai realist starea în care se aflau aceste localuri de şcoală, în marea lor majoritate mai mult sau mai puţin precară. În Argeş, cu excepţia şcolilor din plaiul Loviştii, ale căror localuri se găseau în stare bună, restul şcolilor din judeţ aveau lipsuri mari, cu precădere cele din plasa Găleşeştilor (Broşteni, Bradu de Sus şi de Jos, fiind gata să se surpe).

---

[27] Spiridon Cristocea, *Despre şcolile publice săteşti din fostul judeţ Argeş* (în continuare se va cita: Spiridon Cristocea, *Şcolile publice…*) în Argesis. Studii şi Comunicări, Seria Istorie, tom XIII, 2003, p. 409.

[28] *Apud*, Spiridon Cristocea, Nicolae Il. Ilinca, Nicolae Gh. Marinescu, *Şcoala din Dobreşti, judeţul Argreş. 165 de ani (1839-2004)*, Piteşti, Editura Tiparg, 2004, p. 37.

[29] *Ibidem.*

[30] Spiridon Cristocea, *Şcolile publice…,* p. 412.

[31] *Ibidem.*

În judeţul Muşcel funcţionau: 86 de şcoli în anul 1841, 85, în 1842, 91, în 1843, 88, în anii 1844 şi 1845[32]. Potrivit raportului nr. 46/4 septembrie 1844, întocmit de Ioan Brezoianu şi trimis Eforiei Şcoalelor, situaţia localurilor de şcoală se prezenta astfel: din cele 88 de şcoli, 31 nu aveau bănci (la restul, numărul băncilor varia între 2 şi 6), localurile erau construite fără a respecta planurile alcătuite de Eforie[33].

Toate şcolile publice săteşti au fost închise în timpul Revoluţiei de la 1848 şi redeschise începând cu anul 1857.

Învăţământul privat şi confesional din secolul al XIX-lea până la începutul secolului al XX -lea[34]

Spre deosebire de sate, unde cele mai multe unităţi de învăţământ au fost înfiinţate după anul 1838, în mai toate oraşele, mai ales reşedinţe de judeţ, încă de la începutul secolului al XIX-lea funcţionau şcoli particulare. Ele erau susţinute din taxele percepute de la părinţii elevilor, fiind frecventate de protipendada oraşului. Primele unităţi de acest gen înfiinţate în Ţara Românească au fost şcolile de limbă greacă. După anul 1831, când influenţa franceză şi occidentală a pătruns puternic în Principate, dar şi pentru a concura şcolile publice, instituţiile de învăţământ particulare aveau inclus în programa lor studiul unor limbi de circulaţie internaţională, de obicei franceza şi germana. După anul 1838, multe dintre ele erau organizate ca pensioane de fete (şcolile publice de fete au fost înfiinţate după 1864). În cazul şcolilor cu specific confesional, acestea se adresau copiilor enoriaşilor.

Pentru situaţia învăţământului privat din oraşul Piteşti în secolul al XIX-lea, importante date oferă statistica din 24 iunie 1845, întocmită de Toma Serghiescu, profesor la Şcoala Normală din Piteşti şi catagrafia din anul 1846.

Potrivit primului document, în Piteşti funcţionau nouă şcoli particulare, cu 174 de elevi: una în limba „rumânească“, „după metodul nou“, cu 34 de şcolari; două cu limba „rumânească“, „fără metod“, cu 78 de şcolari; două „greceşte“, „după metodul vechi“, cu 25 de şcolari; una „franţuzească şi grecească“, „după metodul vechi“, cu 25 de şcolari, una „evreiască“, tot „după metodul vechi“, cu 10 şcolari, două pensioane de fete cu 23 de eleve[35].

Şcoala grecească a lui Nicolai Nicolau Mitilineu. Născut în oraşul Mitilini din Grecia (astăzi oraşul Mytilene, situat pe coasta Asiei Mici), Nicolae Mitilineu s-a stabilit în 1800 la Iaşi, având vârsta de 12 ani. A urmat aici Şcoala Domnească în limba greacă, având ca profesori pe călugării Grigorie şi Paisie, unde a „îmvăţat cetirea, scrierea, cu gramatică, şi parte din elineşti“. Tot aici, într-o şcoală particulară, a învăţat limba română. În 1818 s-a mutat în Bucureşti unde a deschis o „şcoală privată de începători“, ce a funcţionat până în 1820, când s-a mutat la Piteşti. În urma unei înţelegeri cu o parte dintre orăşenii Piteştiului de a le învăţa copiii „limba grecească vorbitoare cu tălmăcirea în limba rumâniască“, a deschis o şcoală care a funcţionat „neîncetat, până în ziua de astăzi“, adică 1846. Din informarea dată lui Toma Serghiescu, reiese că, în 1846, Mitilineu avea 58 de ani. Întrucât la deschiderea şcolii, „nimine nu m-au întrebat sau poprit“, nu ceruse voie de la vreo autoritate ca să deschidă şcoala. Tot din statistica lui Toma Serghiescu aflăm că şcolarii din „clasul“ I deprindeau „silabismu pă pedagogii şi scrierea pă plăci […] după model“, iar cei de „clasul al 2-lea“ învăţau pe abecedare greco-româneşti şi eclogarii traduse în româneşte, gramatica şi cele patru lucrări de aritmetică. „Metodul“ folosit de Nicolae Mitilineu „este cel vechiu cu tălmăcire în rumâneşte […] dar acum m-am hotărât a introduce silabismu cel nou, luând pildă după metodul lui

[32] Gheorghe Pârnuţă, Ion T. Radu, Ion Lupu, *op. cit.*, p. 175-176.
[33] *Ibidem.*
[34] Pentru evoluţia învăţământului privat în judeţele Argeş şi Muşcel vezi: Sebastian Tudor, *Dezvoltarea învăţământului în fostele judeţe Argeş şi Muşcel în perioada 1864-1914*, Piteşti, Editura Paralela 45, 2009, p. 110-149; Gheorghe Pârnuţă (coord.), Ion Hurdubeţiu, Flaminiu Mîrţu, N. Nicolaescu, Ilie Stănculescu, *op. cit.*, p. 152; cu privire specială la oraşul Piteşti vezi: Spiridon Cristocea, *Despre şcolile particulare…,* p. 491-497.
[35] Spiridon Cristocea, *Despre şcolile particulare…,* p. 494-497.

Lancaster ce să urmează în cele doă clasuri începătoare din şcoale normale“[36].

Inspectând şcoala, Toma Serghiescu a găsit zece şcolari care „nu sânt aşa înaintaţi“, cei mai buni citind „puţintel“, dar nu înţelegeau gramatica. Cărţile pe care le aveau şcolarii erau: abecedare greco-românе, pedagogii, eclogarii şi gramatica lui Lascar.

Şcoala grecească a lui Ioan Arghir. Fără să se precizeze când a fost deschisă, şcoala era frecventată de 27 de şcolari, împărţiţi în trei clase. În clasa I se aflau 14 şcolari „începători, fără a le tălmăci nimic în româneşte, căci şi îmvăţătoru el d-abiea vorbeşte puţintel“, cinci şcolari în clasul al doilea „să deprind la citit şi scris, asemenea fără tâlmăcire“, şi opt în clasul al treilea „să îndeletnicesc la grămatică […] şi la ecsplicarea sau traducerea din scrisori elini în limba grecească vorbitoare“. Ioan Arghir folosea „sistimul vechi, neavând niciun fel de regulă la întocmirea şi învăţătura şcolarilor“[37].

Cărţile folosite erau: Alfabetariu, Pedagogia, Eclogarii, Elemente de istoria sfântă, Gramatica lui Vamva, culegere de scriitori elini şi din scrierile Sf. Vasile cel Mare cuprinse în tomurile lui Patesa. Pentru funcţionarea şcolii nu avea o aprobare ministerială, fiind rugat de părinţii copiilor să le predea limba greacă, serviciu pentru care era plătit.

Şcoala lui Grigore Ardeleanu. Din informarea prezentată lui Toma Serghiescu, aflăm că Grigore Ardeleanu s-a născut în anul 1790 la Bucureşti, fiind de „naţie rumân“. A studiat în capitala ţării, la Şcoala Domnească din uliţa Doamna Bălaşa, cu dascălii Dumitru Athanasie Vogoridie şi Vardalah Egipteanul, învăţând limba elinească, cu gramatică, aritmetică şi geografie. După obiceiul timpului, a învăţat „limba franţozească […] la şcoale private“, afirmând că „aceste doaă limbi le cunosc fondamental“. Chiar şi Toma Serghiescu consemnează: „Acest îmvăţător este de trei limbi: rumâneşte, franţozeşte şi greceşte“. Dascălul sublinia că s-a stabilit în Piteşti „de 12 ani”, adică în anul 1834 şi s-a ocupat „neîncetat cu această meserie“, iar când a deschis şcoala, nu l-a „poprit niminea ca să fi fost silit să le cer voe de la vreo autoritate“. „Metodul“ folosit în şcoală „este vechi şi fără regulă sistematică“, iar cei trei elevi pe care-i „îmvaţă câtetrele limbile arătate mai sus […] întru toate sânt începători de tot“[38].

Institutul de fete „Karol Buholtzer“ s-a deschis în anul 1843, era frecventat de 13 fete, împărţite în trei „clasuri“, studiind limbile română, greacă, franceză şi germană, precum şi cursuri practice, de muzică şi dans. Institutul era condus de K. Buholtzer, cursurile de dans şi cele practice se desfăşurau sub îndrumarea soţiei şi cumnatei sale. Nu putem preciza cât a funcţionat.

Pensionul de fete „Fany Regelsberg“. Stabilită la Piteşti, în anul 1830, Fany Regelsberg, de naţionalitate germană, fusese timp de 12 ani „gubernantă pân deosebite case boiereşti“, pentru ca la 1 mai 1843 să deschidă acest pension. În cadrul acestei şcoli, cele zece fete studiau limbile germană, română, franceză.

Şcoala românească de la biserica „Sfânta Vineri” a lui Dimitrie Româniştеanu. Inspectat la 28 martie 1845 de către Toma Serghiescu, Dimitrie Româniştеanu, „îmvăţătoriu privat la biserica Sfânta Vineri şi cântăreţiu la numita biserică“, a prezentat profesorului, pe lângă „aploghia“ sa, şi diploma de studii, eliberată la 10 octombrie 1843, de Seminarul Sfintei Mitropolii din Bucureşti, semnată de Nicolae Bălăşescu, profesor de istoria bisericească, teologia morală şi logică, şi de profesorul seminarului, Zaharia Boerescu.

Fiu al diaconului Radu din satul Rumâneşti, judeţul Muşcel, de unde şi numele Româniştеanu, tânărul Dimitrie, care în 1843 avea 23 de ani, a urmat între 1836 şi 1841 cursurile seminarului menţionat, „dând dovezi de aplicaţie şi de înnaintare atât în ecsamenile private cât şi în cele generale“. Calificativele obţinute în Seminar au fost: catehismul creştinesc - bine, istoria vechiului şi noului testament - bine, gramatica românească şi stil - bine, geografia politică şi bisericească - bine, aritmetica - bine, moralul creştinesc - bine, teologia dogmatică - bine, teologia pastorală - bine, arheologia biblică - bine, istoria bisericească - bine, logica pură - binişor, din scrisoare - bine, tipic şi cântări bisericeşti - prea bine. În diplomă se menţiona că „purtarea morală

[36] *Ibidem,* p. 495.
[37] *Ibidem.*
[38] *Ibidem,* p. 495-496.

[…] o au avut bună şi întru toate potrivită cu legile sholastice“[39].

Cei 51 de şcolari erau împărţiţi în două clase: 30, în „clasul întâi“, care se „îndeletnicesc unii numai la început de citire, fără a şi scrie, iar alţii, neavând cărţi să deprind a ceti pă scrieri de mână“, şi 21, în „clasul al II-lea“, care „unii citesc pă istorii, testamente şi catehisme, iar alţii pă ceasloave şi psaltirii“. În privinţa scrisului, unii scriu după caligrafii, iar alţii „îmvaţă a scri după sistemul vechi“.

În privinţa nivelului la învăţătură, profesorul menţionează că „numai cinci-şase am găsit mai înaintaţi la citire, scriere şi puţintel din catihism şi din aritmetică adunarea şi scăderea“.

Şcoala românească de la biserica „Sfântul Ilie” a lui Athanasie Popescu. Fiu de preot, Athanasie Popescu, născut la Piteşti, aşa cum reiese din raportul profesorului Serghiescu, ştia să citească, să scrie, „ceva din cele patru lucrări de aritmetică şi cântările bisericeşti, după meşteşugul psaltichii“. Înainte de 1 decembrie 1845, când a deschis şcoală în curtea bisericii Sfântul Ilie, unde era cântăreţ, a învăţat copiii la el acasă. Pentru deschiderea şcolii, Athanasie Popescu mărturiseşte că „nu mi-au făcut nimini cunoscut mai nainte că trebuie să-m cer voe de undeva“.

Dascălul mărturisea că şcoala era frecventată de 24 de copii, „care sumă nu stă într-una totdeauna“ şi că şcolarii învăţau: „citirea pă manual de silabizm, de catihizm, pă ceasloave, pă psaltirii şi pă orice cărţi le cumpără părinţii […] scrierea, care pă tăbliţe de piiatră şi care pă hârtie […], cântări bisericeşti, cei mai mulţi practiceşte şi dintreânşii pă meşteşugul psaltichii“. Cu ocazia inspecţiei, profesorul constată că „eczaminându-i e-am găsit foarte neregulaţi, neînnaintaţi la scris şi cetit şi fără nicio sistemă metodică“, iar manualele erau de silabism, catehism, ceaslov şi psaltiri[40].

Şcoala româneasca de la biserica „Maica Precista – Mavrodolu” a lui Marcu Marinescu. Acesta era cântăreţ la biserică, fiind născut în Piteşti şi a deschis şcoala la 16 februarie 1846 şi „fiindcă nu am fost poprit de nimini la deschiderea aceştii şcoli […] nu m-am îndreptat către vreo autoritate cu hârtie pentru cererea de voie“. Cunoştinţele lui Marcu Marinescu, după constatarea lui Toma Serghiescu, constau din a „ceti şi a scrie puţintel“, iar în „apologhia” sa menţiona că ştia „patru lucrări din aritmetică, cântările bisericeşti, după metodul musichii noi“.

Cărţile după care învăţau şcolarii erau: manuale de silabism, de rugăciuni, de catehism, Istoria sfântă. Cei 16 şcolari care frecventau şcoala învăţau „neregulat, fără niciun metod sistemtic, decât la citit şi la scris imitează puţintel clasurile începătoare din Şcoala normală“. În privinţa nivelului la învăţătură, profesorul menţionează că „nici în această şcoală nu s-au văzut şcolari înaintaţi bine la cetit şi la scris“[41].

La nivelul anului 1846, în Piteşti, cele nouă şcoli particulare erau frecventate de 141 de elevi. În oraşul Câmpulung, la începutul secolului al XIX- lea funcţiona o şcoală particulară grecească. Ea este menţionată de către C. D. Aricescu, la care a fost înscris şi el. De la această şcoală s-a transferat, în 1832, la Şcoala Naţională din oraş[42]. În 1838, în oraş nu funcţiona nicio şcoală particulară, iar în 1846 funcţionau două şcoli, una de limbă germană şi alta de limbă franceză.

Şcoala de limbă germană a fost deschisă de către Karol Kap, având ca învăţător pentru limba română pe Dimitrie Şerbănescu. Din „catalogul” înaintat în iulie 1849 Eforiei, reiese că aici învăţau 25 de băieţi şi două fete, una din Câmpulung şi alta din Braşov, ambele „fiice de boieri“. Potrivit raportului din anul 1853 întocmit de învăţătorul superior al şcolii publice din Câmpulung, unitatea nu mai funcţiona în anul respectiv.

Şcoala de limbă franceză a fost deschisă de Eugenie Lebrun. la care învăţau opt eleve, cursurile desfăşurându-se după un orar afişat. În 1853, potrivit raportului trimis Eforiei de către învăţătorul superior al şcolii publice din Câmpulung, unitatea nu mai funcţiona.

Tot pentru învăţătura fetelor, se deschiseseră la Câmpulung două şcoli particulare, una a preotului N. Diaconescu, cu 16 eleve, şi un pension al Mariţei Cătănescu, cu opt eleve.

În iunie 1855, revizorul Nicolae Simonide arăta că a găsit la Câmpulung patru şcoli

---

[39] *Ibidem,* p. 496.
[40] *Ibidem.*
[41] *Ibidem.*
[42] C. D. Aricescu, *op. cit.,* p. 5.

particulare de limbă română: a preotului N. Diaconescu, unde studiau 26 de băieţi şi 30 de fete; a lui Gh. Căciulă, unde învăţau zece elevi (în şcoala lui Gh. Căciulă urmau şi ţârcovnicii de prin sate, veniţi din porunca Mitropoliei, dar „cu plata de la ei“); a Mariţei Cătăneasca, frecventată de opt eleve; a lui Barbu Marinescu, frecventată de 63 de elevi în 1850.

Începând din anul 1861, în oraşul Câmpulung a funcţionat un externat de fete, condus de Elena Cernovodeanu (căsătorită Angheleanu) şi funcţiona în casele ei. Din anul 1862, şcoala avea 55 de eleve, care serveau şi masa.

Dacă anterior anului 1864 nu a existat o legislaţie privind organizarea şi funcţionarea unităţilor de învăţământ private, odată cu intrarea în vigoare a reformei lui Cuza situaţia s-a schimbat. În ultima secţiune (apendice) a Legii instrucţiunii publice se prevedea: programele şi regulamentele şcolilor private erau aprobate anterior deschiderii lor de către minister; în cazul în care elevilor li se periclita sănătatea, morala, iar procesul instructiv-educativ se desfăşura defectuos, şcoala privată era închisă; internatele trebuiau să ofere condiţii optime de cazare şi să respecte normele de igienă; în comisiile de examinare a elevilor, directorul gimnaziului din oraşul unde şcoala funcţiona delega o persoană; şcolile primare private trebuiau să urmeze obligatoriu programa şcolilor publice primare[43].

După intrarea în vigoare a Legii instrucţiunii publice din 1864, în oraşul Piteşti au funcţionat următoarele unităţi şcolare:

Şcoala de băieţi condusă de Nicolae Ştefănescu. Această instituţie a avut o durată de viaţă relativ scurtă (1863-1870), iar numărul elevilor care au frecventat-o, redus: 22, respectiv 23, în anii şcolari 1864/1865 şi 1866/1867. În cadrul şcolii, ai cărei elevi beneficiau şi de internat, cursurile erau predate de către Nicolae Ştefănescu, după programa şcolilor publice.

Şcoala de băieţi a institutorului N. Urzică şi-a început activitatea la 15 decembrie 1864. Iniţiatorul, N. Urzică, a susţinut un examen în faţa unei comisii formate din: prefect, revizor şi medicul judeţului, obţinând din partea notabilităţilor note foarte bune şi aprecieri asupra moralităţii.

Şcoala primară de băieţi „Mavrodolu“ a fost înfiinţată în toamna anului 1869, sub conducerea preotului I. Petculescu, funcţionând în chiliile bisericii Mavrodolu. În anul şcolar 1874/1875, şcoala avea trei clase şi 40 de elevi, numărul acestora crescând la 45 în anul şcolar 1877/1878. La început, şcoala a avut un singur institutor, preotul bisericii, apoi câte doi, trei, de asemenea, preoţi. Pentru modul în care erau pregătiţi elevii, şcoala era apreciată de comunitatea locală. Primăria acorda o subvenţie pentru elevii săraci, iar părinţii contribuiau cu câte patru lei pe lună ca taxă de şcolarizare.

Pensionul de fete „Teodora Gheorghiu“ a luat fiinţă în anul 1863, fiind deschis de către institutoarea Teodora Gheorghiu. La început a funcţionat numai cu 15 eleve, numărul redus datorându-se taxelor mari. În afara programei oficiale, elevele studiau limbile germană şi franceză. În anul şcolar 1866/867 erau înscrise 18 fete.

Pensionul de fete „Rosina Tesio“. A fost înfiinţat de către Rosina Tesio, originară din Ploieşti, cu un număr de 14 fete. Aici se studiau, pe lângă disciplinele cuprinse în programa obligatorie, şi limbi străine (franceză şi germană). După anul 1875 nu mai apare în documente.

Institutul de băieţi „Progresul“ din Piteşti, înfiinţat în 1897, a funcţionat cu un număr mic de elevi, ca urmare a taxelor ridicate. Din 1908, localul său s-a transformat în internat pentru elevii şcolilor publice.

Pensionul de fete „Monti“. Deschis în anul 1875, a funcţionat la început cu patru clase şi 25 de eleve, care plăteau o taxă de 20 de lei pe lună, cele externe (fără cazare la internat), şi 50 de lei pe lună, cele interne. Lecţiile se ţineau în limba română şi erau susţinute de patru cadre didactice. În plus, se predau şi limbile străine.

Şcolile primare confesionale au fost frecventate de un număr relativ mare de elevi şi au fost mai bine organizate.

Şcoala romano-catolică apare în documente din anul 1872-1873 şi a funcţionat cu două secţii: maghiară şi germană, cu sediul în Piteşti, strada Şerban-Vodă, nr. 155, având-i ca directori

[43] Pentru textul integral al Legii Instrucţiunii Publice din anul 1864 vezi: www.lege-online.ro/lr-LEGE-1150-1864-(21331).html.

pe W. Kaluga (1900-1911) şi G. Müller (1912-1914). A funcţionat ca şcoală mixtă, urmând programa şcolilor de stat. Cursurile erau predate în limbile germană, maghiară şi română, de cadre didactice aprobate de minister, în istoria ei întâlnindu-se şi perioade când a funcţionat şi fără aprobarea acestui for. În anul 1912, spre exemplu, predarea limbii române şi a istoriei era neglijată, elevii fiind „extrem de slabi la mai toate obiectele“, după cum constata inspectorul G. Costescu, solicitând ministerului refacerea orarului spre a se include în el şi aceste materii.

Şcoala evanghelică (luterană) a funcţionat într-o clădire aflată pe bulevardul Elisabeta, nr. 4, din Piteşti; era, de asemenea, mixtă, fiind frecventată de un număr mare de elevi, cărora le predau trei cadre didactice. În anul şcolar 1909/1910, după naţionalitate, elevii erau: 12 români, 32 austrieci, 9 unguri, 2 italieni, 1 bulgar, 1 polonez, 1 armean, 2 greci şi 6 evrei.

Şcoala calvină (reformată) - maghiară a luat fiinţă în anul 1863, probabil în strada „Doamna Bălaşa”, unde s-a construit cea dintâi biserică reformată din oraş - distrusă în urma bombardamentelor aviaţiei americane din 1944, având ca profesori pe pastorul Ioseph Nagy, pentru limbile germană şi maghiară, şi pe Barbu Pretorian, pentru limba română. În anii interbelici, instituţia a funcţionat ca şcoală mixtă, cursurile desfăşurându-se, uneori, după sistemul din Ungaria, cu şase clase, într-o singură sală.

Şcoala primară israelită. Înfiinţată în anul 1869, sub conducerea lui Herman Herenwold, iniţial a funcţionat numai cu băieţi, iar apoi, din anul 1874-1875, a devenit şcoală mixtă. Aici a funcţionat şi o şcoală pentru fete, sub conducerea lui M. Lampart. Numărul elevilor a crescut de la 21 în anul şcolar 1866/1867, la 119 (88 de băieţi şi 31 de fete) în anul şcolar 1874/1875.

Învăţământul primar în perioada 1848-1918

În funcţie de legile emise, această perioadă poate fi împărţită în trei subetape: a) de la Revoluţia de la 1848 până la reforma învăţământului din 1864; b) de la reforma învăţământului din 1864 până în 1893 (Legea privind reorganizarea şcolilor primare); c) de la 1893 până la Marea Unire.

a) De la Revoluţia de la 1848 până la reforma învăţământului din 1864. Aşa cum am amintit anterior, Revoluţia de la 1848 a dus la închiderea tuturor şcolilor publice, atât cele care funcţionau în mediul urban, cât şi cele din mediul rural.

În majoritatea cazurilor, dascălii şcolilor naţionale din reşedinţele judeţelor fie au participat efectiv la evenimentele din anul 1848, fie au fost numiţi la conducerea administraţiilor locale. Am arătat mai sus că Nicolae Simonide fusese numit de Guvernul Provizoriu ocârmuitor al judeţului Argeş. La fel s-a întâmplat şi cu Dimitrie Jianu, dascăl la Şcoala naţională de la Câmpulung, care a fost numit ocârmuitor al judeţului Muşcel. Apoi, înşişi membrii Guvernului Provizoriu instaurat de revoluţionari s-au adresat dascălilor de la şcolile din oraşe, cerându-le să adune învăţătorii satelor şi să le explice „constituţia cea nouă”[44].

După înăbuşirea revoluţiei şi reinstaurarea domniilor regulamentare, s-a pus din nou problema reînfiinţării şcolilor naţionale şi a şcolilor publice săteşti. În oraşe au fost redeschise şcolile publice în perioada 1851-1852. Spre deosebire de perioada anterioară anului 1848, sunt înfiinţate şcoli şi în alte oraşe din judeţe, nu numai în oraşele de reşedinţă. Astfel, în judeţul Argeş, a luat fiinţă o şcoală în Curtea de Argeş

Şcoala publică din Piteşti şi-a reînceput activitatea la 1 noiembrie 1851, având ca profesor pentru clasele I şi a II-a pe Dimitrie Şerbănescu, iar pentru clasele a III-a, pe Anton Oncescu. În mai 1852, revizorul şcolilor, Nicolae Simonide, sublinia că instituţia funcţiona într-o clădire compusă din trei săli de clasă, „destul de încăpătoare şi curate“, dintre care, una mare, pentru clasele I şi a II-a, una, pentru clasa a III-a şi alta pentru clasa a IV-a (înfiinţată în anul 1854). În anul 1855, şcoala funcţiona cu patru clase, cu un număr total de 134 de elevi, pentru ca în anul următor numărul

[44]Nicolae Adăniloaiei, *Învăţătorii – luminători ai satelor (1848-1918),* Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale „D. Bolintineanu”, 2002, p. 8-42.

acestora să ajungă la 144. În acelaşi an, Anton Oncescu a fost înlocuit cu Vasile Urzescu. În noiembrie 1861, D. Şerbănescu a fost înlocuit cu Alexandru Teodosiade. În anul şcolar 1859/1860, aici au frecventat 236 de elevi, iar în anul şcolar 1863/1864, 303 elevi.

Şcoala publică din Câmpulung s-a redeschis la 8 noiembrie 1851, funcţionând iniţial în casele lui Scarlat Dogaru, apoi în cele ale lui Dimitrie Ghioca, pentru ca în 1855 să se mute în cele ale lui Gh. Stoica. Dacă la redeschidere şcoala avea 46 de elevi, în 1852 numărul acestora a crescut la 136, între ei fiind şi copii de plugari de la Stoeneşti, Bădeni, Berevoeşti, Stăneşti, Goleşti, Miceşti, Lucieni, Davideşti, Gorgani. Între profesorii care au funcţionat aici după redeschiderea şcolii îi amintim pe Procopie Constantinescu, Barbu Marinescu, Nicolae Şerbănescu, Dimitrie Micescu, Ioan D. Petrescu[45].

La Curtea de Argeş funcţiona, în 1855, o şcoală cu trei clase, sub conducerea transilvăneanului Samuil Ostăşescu, neîncadrată în categoria şcolilor publice de la oraşe (nu era subvenţionată de la bugetul de stat, trecerea s-a făcut abia în anul 1860). Din toamna anului 1857, această şcoală a fost condusă de către seminaristul Nicolae Popescu.

Preocupări pentru redeschiderea şcolilor publice săteşti s-au înregistrat abia din anul 1855, când Eforia Şcoalelor, prin raportul nr 1910, din 9 decembrie, făcea următoarele propuneri: în reşedinţa de judeţ se deschidea o şcoală normală unde urmau să fie pregătiţi candidaţii de învăţători; alegerea candidatului era făcută de dascălul şcolii normale, care umbla prin sate pentru a-i recruta, vârsta lor trebuind să fie între 16 şi 20 de ani, pregătirea candidaţilor începea la 1 aprilie şi se încheia la 1 octombrie**.** Timp de cinci ani după încadrare, candidatul era obligat să se prezinte la cursurile de la şcolile normale. Candidaţilor li se cerea să ştie să citească, să scrie, să cunoască cele patru lucrări ale aritmeticii şi catehismul.

Până în 1857, proiectul de redeschidere a şcolilor a stagnat. Situaţia aceasta s-a datorat în bună măsură şi evenimentelor interne şi externe din 1856, care au implicat direct Principatele – încheierea Războiului Crimeii, înlocuirea domnilor cu caimacami. La 11 ianuarie 1857, prin ofisul nr 12, caimacamul Alexandru Dimitrie Ghica hotăra deschiderea în sate a 2.000 de şcoli. Învăţătorii urmau să fie remuneraţi cu câte 300 de lei pe an, dar pentru că suma era mică, numărul candidaţilor înscrişi a fost destul de mic, astfel că Eforia a fost nevoită să înfiinţeze doar 1.000 de şcoli[46].

Ca urmare a acestor hotărâri, la 23 martie 1857, în fostul judeţ Muşcel au fost numiţi 39 de învăţători, repartizaţi pe plase astfel: nouă la Râuri, nouă la Argeşel, nouă la Podgorii, şase la plaiul Nucşoara şi şase la plaiul Dâmboviţei. În luna octombrie a aceluiaşi an, numărul candidaţilor de învăţători a ajuns la 61[47].

În judeţul Argeş, până la 15 decembrie 1857 s-au deschis 132 de şcoli. La 29 octombrie 1857, Teodor Brătianu, ocârmuitorul judeţului Argeş, sublinia că s-au pregătit „cu toate obiectele trebuincioase“ şcolile săteşti din 164 de sate. Dacă în anul şcolar 1858/1859 judeţul avea 120 de şcoli, în anul şcolar 1863/1864, numărul unităţilor de învăţământ a atins cifra de 176[48].

b) De la reforma învăţământului din 1864 până în 1893. La 25 noiembrie 1864, domnitorul Alexandru Ioan Cuza a promulgat *Legea asupra instrucţiunii publice a Principatelor Unite Române* prin care învăţământul era împărţit în primar, secundar (gimnazii şi licee) şi superior. Învăţământul primar devenea obligatoriu pentru copiii cu vârste cuprinse între opt şi 12 ani, iar obligativitatea se introducea şi pentru fete (art. 31). Totodată, legea interzicea arendaşilor şi boierilor să angajeze la muncile agricole copii sub vârsta de 12 ani. Absenteismul era sancţionat prin amenzi, iar părinţii nu îşi puteau retrage copiii de la şcoală înainte ca aceştia să dobândească un certificat de competenţă eliberat de învăţător. În oraşe erau înfiinţate şcoli de băieţi şi separat şcoli de fete. La sate, şcolile de fete urmau să se înfiinţeze doar în comunele mari, iar acolo unde localul dispunea de două săli, urma să se constituie o clasă pentru fete separată. Duminica şi la sărbătorile mari, copiii se adunau la şcoală şi împreună cu învăţătorul mergeau la biserică. Elevii susţineau două examene pe an, unul în preajma sărbătorii de Paşti şi altul înainte de Crăciun. Anterior deschiderii anului şcolar preotul

[45] Gheorghe Pârnuţă (coord.), Ion Hurdubeţiu, Flaminiu Mîrţu, N. Nicolaescu, Ilie Stănculescu, *op. cit.*, p. 150-152.
[46] Gheorghe Pârnuţă, Ion T. Radu, Ion Lupu, *op. cit.*, p. 181-182.
[47] *Ibidem*, p. 183.
[48] Gheorghe Pârnuţă, Violeta Bărboi, *op. cit.*, p. 78.

oraşului sau al satului era obligat să întocmească lista cu copiii care urmau să fie înscrişi la şcoală[49].

La Câmpulung, prima şcoală primară de fete din acest oraş a fost înfiinţată în 1869, iar şcoala publică redeschisă în 1857 a funcţionat în continuare ca şcoală de băieţi în localul construit în 1836. Tot în anul 1869 a fost deschisă o a doua şcoală de băieţi[50].

La Piteşti, şcoala de băieţi redeschisă în 1851 a continuat să funcţioneze şi după 1864, fiind singura şcoală din oraş cu local propriu. De asemenea, după 1864 reţeaua şcolară din oraşul Piteşti s-a îmbogăţit, prin înfiinţarea, în 1866, a unei a doua şcoli de băieţi şi a unei şcoli de fete în 1860[51].

La Curtea de Argeş, şcoala publică înfiinţată în anul 1855 a continuat să funcţioneze şi după anul 1864, mai întâi într-un local situat în Valea Târgului, iar din 1866, în casele lui Gavril Şendrulescu. După anul 1864, şcoala a funcţionat cu trei posturi de dascăl. În 1879, creşterea numărului de elevi a determinat şi creşterea numărului de învăţători, de la trei la patru. În anul 1886, Ministerul Instrucţiunii Publice, cu Ordinul nr. 16 655, din 27 noiembrie, aprobă ca şcoala să poarte numele de „Carol I” [52].

La sate, în anul 1865, în cele şapte plase ale judeţului istoric Argeş, funcţionau 184 de şcoli[53]. Numărul total al comunelor era de 141, ceea ce înseamnă că în general în fiecare comună funcţiona câte o şcoală, iar faţă de anul 1857, reţeaua şcolară se îmbogăţise cu nouă şcoli nou înfiinţate.

c) De la 1893 până la Marea Unire. Perioada 1893-1918 a fost marcată de o serie de reforme menite să ducă la îmbunătăţirea sistemului de învăţământ românesc. S-au manifestat preocupări îndeosebi pentru creşterea frecvenţei elevilor la şcoală. Reforma învăţământului din 1864, deşi introdusese în România obligativitatea şi gratuitatea învăţământului primar, totuşi, numărul elevilor care se înscriau la şcoală era în continuare foarte mic, de aceea *Legea privind reorganizarea şcolilor primare* din 1893 trecea în sarcina învăţătorilor realizarea recensămintelor „copiilor în vârstă de şcoală”. La oraşe, această sarcină revenea primarilor.

Totodată, articolele 8 şi 9 ale legii din 1893 introduceau aplicarea de amenzi pentru părinţii care nu îşi trimiteau copiii la şcoală. Lista părinţilor care urmau să fie sancţionaţi cu amenzi era alcătuită de învăţători şi înaintată perceptorului. Atunci când nu erau achitate, amenzile se transformau în zile de muncă prestate în folosul comunităţii. Prin legea din 1896 se renunţa la transformarea amenzilor în zile de muncă, perceperea lor făcându-se doar în bani.

Legea din 1893 prevedea obligativitatea şi gratuitatea învăţământului primar pentru toţi copiii cu vârstă cuprinsă între 7 şi 14 ani, iar şcolile erau împărţite în trei categorii: şcoli de cătun (funcţionau acolo unde se găseau minim 40 de copii, cu un singur învăţător, iar durata procesului instructiv- educativ avea doi ani), şcoli inferioare (funcţionau în fiecare comună, cu durata de patru ani, un sigur învăţător) şi şcoli superioare (funcţionau în comunele unde se găseau peste 80 de copii, cu durata de cinci ani şi cu două până la patru cadre didactice).

În 1896, prin modificarea legii, şcolile erau împărţite în: şcoli de cătun, deschise acolo unde se găseau minim 40 de elevi sau unde satul se afla la o depărtare de 3 km de o altă şcoală şi funcţionau cu câte un învăţător; şcoli rurale mixte, iar acolo unde se găseau peste 260 de elevi, se organizau două şcoli, una pentru băieţi şi alta pentru fete. Şcolile mixte funcţionau: cu un învăţător, când la unitatea de învăţământ erau înscrişi între 40 şi 80 de elevi; cu doi învăţători, când se găseau între 80 şi 140 de copii; cu trei învăţători, când la unitate erau înscrişi între 140 şi 200 de copii; cu patru învăţători, când numărul elevilor înscrişi varia între 200 şi 260.

La sate, durata studiilor primare era de cinci ani, iar la oraşe, de patru ani. În anul 1897, pentru a uşura munca învăţătorilor, care la sate, de obicei, desfăşurau singuri activitatea cu mai multe clase simultan, acestea au fost grupate în divizii: clasa I forma divizia întâi, clasele a II-a şi a III-a formau divizia a doua şi clasele a IV-a şi a V-a, divizia a treia.

În baza acestor reglementări, potrivit datelor „Statisticii învăţământului primar rural pe anul şcolar 1896/1897”, publicate din ordinul ministrului Instrucţiunii Publice, Spiru Haret, în judeţele

[49] www.lege-online.ro/lr-LEGE-1150-1864-(21331).html.
[50] Gheorghe Pârnuţă (coord.), Ion Hurdubeţiu, Flaminiu Mîrţu, N. Nicolaescu, Ilie Stănculescu, *op. cit.*, p. 153-154.
[51] Sebastian Tudor, *Dezvoltarea învăţământului în fostele judeţe Argeş şi Muşcel în perioada 1864-1914*, Piteşti, Editura Paralela 45, 2009, p. 76-77.
[52] Dimitrie Udrescu, *op. cit.*, p. 31-35.
[53] Sebastian Tudor, *op. cit.*, p. 67-68.

istorice Argeş şi Muşcel situaţia se prezenta astfel: în comunele din Argeş funcţionau 158 de şcoli, din care trei de cătun şi 155 mixte; în Muşcel funcţionau 91 de şcoli, din care 85 mixte, două de cătun, două de fete (la Rucăr, cu trei învăţătoare şi la Leordeni, cu o învăţătoare[54]) şi două de băieţi (la Rucăr şi Leordeni). Aceste şcoli erau deservite de un număr de 277 de învăţători (163 în Argeş şi 114 în Muşcel)[55]. Ambele judeţe erau încadrate în categoria judeţelor „cu mai puţini învăţători decât ar trebui să aibă"[56].

Numărul de copii înscrişi la şcolile publice din sate era, în judeţul Argeş, de 7 209 (6 649 de băieţi şi 560 de fete), iar în Muşcel, de 5 306 (4 498 de băieţi şi 808 de fete). Din satele argeşene, un număr de 350 de copii (301 de băieţi şi 49 de fete) urmau studiile primare la şcoli private, la şcolile din oraşe sau din alte sate, iar din cele muşcelene, 368 de copii (288 de băieţi şi 80 de fete) urmau studiile primare la şcoli private, la şcolile din oraşe sau din alte sate. Numărul copiilor care nu urmau studii la vreo instituţie de învăţământ era de 18523 (7 636 de băieţi şi 10 887 de fete) în Argeş şi de 9644 (3 090 de băieţi şi 6 554 de fete) în Muşcel[57].

Din situaţia prezentată se poate observa că în Muşcel procentul fetelor care urmau studiile la şcolile primare era mult mai mare decât în judeţul Argeş. Trebuie, de asemenea, remarcat faptul că în judeţul Muşcel procentul copiilor cuprinşi în reţeaua şcolară era, de asemenea, mult mai mare decât în Argeş (în Muşcel 58% din totalul copiilor cu vârstă şcolară erau cuprinşi în reţeaua şcolară, iar în Argeş, doar 40%). Motivul pentru care mulţi părinţi nu-şi înscriau copiii la şcoală era sărăcia.

Elocventă în acest sens este remarca pe care o face revizorul Gheorghe Ionescu, în 1902, cu privire la frecvenţa scăzută constatată la şcoala din Dobreşti - Muşcel. Revizorul menţiona în procesul-verbal încheiat cu ocazia efectuării unei inspecţii la această şcoală: „e foarte greu a avea mulţi din causa miseriei părinţilor"[58].Abandonul şcolar era foarte ridicat. De obicei numărul elevilor înscrişi în clasa I era de trei sau de patru ori mai mare decât al elevilor din anii terminali. Vom oferi spre exemplu cazul câtorva şcoli din fostele judeţe Argeş, Muşcel şi Teleorman (ne referim doar la localităţile care au aparţinut acestui judeţ, iar astăzi sunt înglobate în Argeş): la şcoala din Aninoasa (din fostul judeţ Muşcel), la 15 septembrie 1897, în clasa I erau înscrişi 73 de copii, iar în clasa a V-a, doar cinci elevi[59]; la şcoala din Bârla (din fostul judeţ Teleorman), în anul şcolar 1889/1890, în clasa I erau înscrişi 16 elevi, iar în clasa a V-a, un sigur elev[60]; la şcoala din Leordeni (fostul judeţ Muşcel), în anul şcolar 1899/1900, în clasa I erau înscrişi 66 de elevi, iar în clasa a V-a, cinci elevi[61].

După anul 1900, învăţământul primar a făcut uşoare progrese, datorate în bună măsură lui Spiru Haret, ministrul Instrucţiunii Publice (primul mandat l-a deţinut în perioada 1897-1899, al doilea, în perioada 1901-1904 şi al treilea, în perioada 1907-1910). La nivelul întregii ţări s-a înregistrat o creştere a numărului şcolilor şi implicit a cadrelor didactice, fapt sesizabil şi în fostele judeţe Argeş şi Muşcel. Astfel, potrivit „Statisticii ştiutorilor de carte din România, întocmită pe baza rezultatelor definitive ale recensământului general al populaţiunii din 19 decembrie 1912", în Argeş, în anul şcolar 1911/1912 au funcţionat 193 de şcoli primare de stat şi opt particulare, la care erau încadraţi 253 de învăţători şi 32 de institutori, iar în Muşcel funcţionau 120 de şcoli de stat şi o şcoală particulară, la care erau încadraţi 194 de învăţători şi 28 de institutori[62].

[54] Pentru istoricul şcolii de fete de la Leordeni, vezi: Spiridon Cristocea, Teodor Mavrodin, Vasile Novac, *Comuna Leordeni. File de cronică,* Piteşti, Editura Ordessos, 2007, p. 168-173.

[55] *Statistica învăţământului primar rural pe anul şcolar 1896-1897 publicată din ordinul domnului Spiru C. Haret, ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice,* Bucureşti, Imprimeria Statului, 1897, tabelul nr. 3, p. 5-24 (situaţia detaliată pentru judeţul Argeş), p. 251-260 (situaţia detaliată pentru judeţul Muşcel).

[56] *Ibidem*, p. XXIII.

[57] *Ibidem*, p.480, 686.

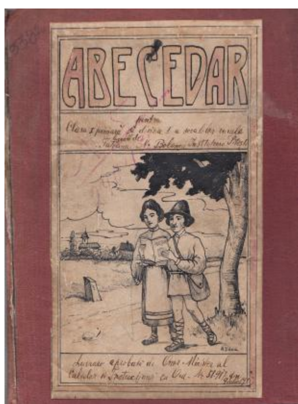
[58] Spiridon Cristocea, Nicolae Il. Ilinca, Nicolae Gh. Marinescu, *op. cit*., p. 57.

[59] Teodor Mavrodin, *Aninoasa şi Slănicul Muşcelului. File de cronică*, Piteşti, Editura Cultura, 2010, p. 274.

[60] Marius Păduraru, Aurelian Chistol, *Comuna Bârla, judeţul Argeş. Studiu Monografic*, Bucureşti, 2010, p. 312.

[61] Spiridon Cristocea, Teodor Mavrodin, Vasile Novac, *op. cit.*, p. 153.

[62] *Statistica ştiutorilor de carte din România întocmită pe baza rezultatelor definitive ale recensământului general al populaţiunii din 19 decembrie 1912* (în continuare se va cita: *Statistica 1912*), Bucureşti, Stabilimentul de arte grafice „Albert Baer", 1915 , p. LII, tabelul nr. 17.

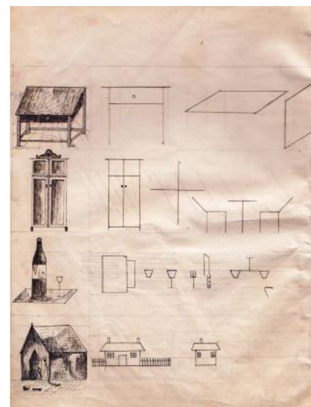

Fig. 5, 6 şi 7 - Abecedar pentru şcolile rurale, elaborat de institutoarea piteşteancă Tatiana Bobancu, 1913 (coperta 1 şi file din interior; colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Creşterea numărului de şcoli a avut ca efect şi creşterea numărului ştiutorilor de carte. Potrivit statisticii amintite, în judeţul Argeş, dacă la recensământul din 1899, din 100 de bărbaţi cu vârstă de peste opt ani, doar 31 ştiau să scrie şi să citească, în 1912 numărul lor era în medie de 56. În cazul femeilor, în 1899, doar cinci din 100 de femei ştiau să scrie şi să citească, iar în 1912, numărul lor atingea 16. Din 100 de locuitori (bărbaţi şi femei), în 1899, 18 ştiau să scrie şi să citească, iar în 1912, se ajunsese la 36[63].

În judeţul Muşcel, la recensământul din 1899 se constatase că 43 din 100 de bărbaţi cu vârstă de peste opt ani ştiau să scrie şi să citească, iar în 1912, 63 de bărbaţi din 100 ştiau să scrie şi să citească. În cazul femeilor, situaţia se prezenta astfel: în 1899, 9 din 100 de femei ştiau să scrie şi să citească, iar în 1912, 25 de femei din 100 ştiau să scrie. Din 100 de locuitori, în 1899, 26 ştiau să scrie şi să citească, iar în 1912, numărul se ridica la 44[64].

Potrivit datelor recensământului din 1912, Muşcelul, cu o pondere de 63%, se număra, alături de Ilfov, Covurlui (astăzi înglobat în judeţul Galaţi), Brăila şi Ialomiţa, printre judeţele unde procentul ştiutorilor de carte (bărbaţi) depăşea 60%. În Argeş, proporţia ştiutorilor de carte (bărbaţi) era de 56%[65]. Fostul judeţ Argeş se număra printre judeţele unde procentul femeilor analfabete depăşea 80%. De fapt, statistica relevă faptul că, în ciuda efortului statului de a cuprinde în reţeaua şcolară şi femeile, la nivelul întregii ţări nu se înregistraseră progrese în această privinţă[66].

Procentul ridicat al analfabetismului l-a făcut pe ministrul Spiru Haret să ia iniţiativa organizării, începând din anul şcolar 1898-1899, a unor şcoli de adulţi. În cel de-al doilea mandat al său, ministrul a dezvoltat această iniţiativă prin elaborarea, în mai 1904, a unui *Regulament al şcolilor de adulţi*.

În baza acestui regulament erau organizate trei categorii de cursuri: cu program special pentru învăţământul primar, rezervate atât „ştiutorilor de carte”, cât şi analfabeţilor; cursuri libere pentru completarea culturii generale a absolvenţilor tineri şi adulţi, organizate prin forme de educaţie şi instruire diferite (conferinţe, popularizarea unor cunoştinţe ştiinţifice cu aplicabilitate în viaţa economică a localităţii sau a zonei); şcoli de adulţi pentru completarea instrucţiunii ucenicilor din fabrici, ateliere şi prăvălii[67].

Cursurile de adulţi au fost organizate şi la şcolile de pe teritoriul actual al judeţului Argeş. În general, ele au fost iniţiate de învăţătorii mai „inimoşi”, care s-au remarcat în comunitatea lor şi prin alte iniţiative. Spre exemplu, la şcoala din Urlueni, în anul şcolar 1905/1906, învăţătorul Ioan Mirea

---

[63] *Ibidem*, p. XXXVIII, tabelul nr. 10.
[64] *Ibidem*.
[65] *Ibidem*, p. XVIII.
[66] *Ibidem*, p. XXI.
[67] Ştefan Bârsănescu, Florela Bârsănescu, *Educaţia, învăţământul şi gândirea pedagogică din România. Dicţionar cronologic*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1978, p. 112-115.

ţinuse cu 20 de cursanţi şcoala de adulţi. Tot el acceptase ca în şcoala sa să fie crescuţi viermi de mătase şi susţinuse cu elevii reprezentaţii teatrale, deşi în comună nu exista un teatru sătesc[68].

La şcoala din Dobreşti, învăţătorul I. Dumitrăchescu (viitorul socru al omului politic Ion Mihalache) a organizat cursuri de adulţi înainte de aplicarea „Regulamentului şcolilor de adulţi". Ele au fost ţinute, însă, nu cu regularitate, până în anul 1906. Ca şi Ioan Mirea de la Urlueni, organiza serbări la care copiii susţineau reprezentaţii teatrale[69].

Tot printre activităţile extraşcolare pot fi enumerate şi cercurile culturale. Ele au fost organizate începând din anul 1895, pe zone - un cerc constituindu-se cu învăţătorii de la 10-15 şcoli. Întâlnirile erau organizate lunar, iar programul consta în două şedinţe: una intimă la care participau numai învăţătorii şi o alta publică, în care învăţătorii susţineau conferinţe pe diverse teme în faţa elevilor, sătenilor şi autorităţilor locale, iar elevii prezentau programe artistice. Astfel de întâlniri au fost ţinute la toate şcolile de pe teritoriul actualului judeţ Argeş[70].

Tot Spiru Haret a manifestat o preocupare pentru implicarea învăţătorilor din sate într-o serie de activităţi menite să angreneze şi comunităţile locale, ei fiind iniţiatorii înfiinţării băncilor populare şi organizatorii şezătorilor şi conferinţelor pe teme legate de agricultură şi igienă. Intrarea României în Primul Război Mondial şi ocupaţia germană din anii 1916-1918 au periclitat funcţionarea procesului de învăţământ. O parte dintre învăţători au fost concentraţi în război, unele şcoli au fost folosite de către trupele de ocupaţie şi au suferit distrugeri. Astfel, la şcoala din localitatea Aninoasa, judeţul Muşcel, mobilierul şi localul fuseseră deteriorate de trupele de ocupaţie[71], la Leordeni, tot în judeţul Muşcel, localul fusese folosit de trupe ca adăpost pentru cai, iar mobilierul fusese ars[72]; la Cicăneşti, judeţul Argeş, şcoala denumită „Ioan Florescu" devenise tot adăpost pentru cai[73], la Măcăi (cătunul Sineşti), judeţul Argeş, zece ferestre ale localului şcolii fuseseră sparte, soba şi coşul din sala de clasă fuseseră dărâmate de către trupele germane[74].

Învăţământul primar în perioada 1918-1945

În mediul rural, chiar înainte de Primul Război Mondial se constatase că baza materială a şcolilor nu mai corespundea. Localurile de şcoală erau compuse dintr-o singură sală de clasă şi nu aveau capacitatea să adăpostească mai mult de 50 de elevi. Potrivit statisticii întocmite pe baza rezultatului recensământului din 1912, unei şcoli de sat îi reveneau în medie 113 copii, deci şcolile erau neîncăpătoare. Distanţele dintre şcoli şi satele unei comune erau mari şi anevoios de parcurs pentru copii[75].

În sprijinul creşterii şi îmbunătăţirii reţelei şcolare, „Legea pentru învăţământul primar al statului şi al învăţământului normal-primar din 26 iulie 1924" prevedea ca în satele unde se găseau minim 30 de copii cu vârstă şcolară (7-16 ani) să se înfiinţeze o unitate şcolară. Aceeaşi măsură se impunea şi pentru satele aflate la o distanţă mai mare de 3 km faţă de cea mai apropiată şcoală. Anterior intrării în vigoare a legii, sarcina gestionării fondurilor destinate lucrărilor de construire revenea comitetelor de iniţiativă, constituite, după anul 1922, în satele unde se dorea edificarea unui local de şcoală. Din 1924, legea stabilea ca de gestionarea lucrărilor să se ocupe comitetele şcolare (fuseseră înfiinţate în 1919). Din 1935, când Legii învăţământului din 1924 i s-au adus modificări, întrucât lucrările trenau, comitetele şcolare trebuiau să găsească resursele necesare pentru ca în cinci

---

[68] Marius Păduraru, Aurelian Chistol, *op. cit.*, p. 454-455.
[69] Spiridon Cristocea, Nicolae Il. Ilinca, Nicolae Gh. Marinescu, *op. cit.*, p. 57-60.
[70]Vezi, pentru exemple, recentele monografii publicate ale unor comune din judeţul Argeş: Teodor Mavrodin, *op. cit.*, p. 277-279; Marius Păduraru, Aurelian Chistol, *op. cit.*, p. 315-317, 370, 417; Sp. Cristocea, Nicolae Gh. Ilinca, Nicolae Gh. Marinescu, *op. cit.*, p. 58-59; Spiridon Cristocea, Teodor Mavrodin, Vasile Novac, *op. cit.*, p. 152; Spiridon Cristocea, Marius Păduraru, *Comuna Cicăneşti, judeţul Argeş. File de istorie*, Piteşti, Editura Ordessos, 2009, p. 240.
[71] Teodor Mavrodin, *op. cit.*, p. 267.
[72] Spiridon Cristocea, Teodor Mavrodin, Vasile Novac, *op. cit.*, p. 156.
[73] Spiridon Cristocea, Marius Păduraru, *op. cit.*, p. 206.
[74] Marius Păduraru, Romeo Maschio, Ion Dumitrescu, *Comuna Cuca. Studiu monografic*, Piteşti, Editura Ordessos, 2010, p. 180.
[75] *Statistica 1912,* p. XLVI.

ani de la începerea lucrărilor, localurile să fie finalizate. De asemenea, pentru a-i încuraja pe cei mai înstăriţi să sprijine financiar construirea unor localuri de şcoală, Ministerul le acorda acestora posibilitatea să includă în titulatura şcolii pe care o construiau şi numele lor. Titulatura era afişată numai după ce se primea avizul Ministerului. În judeţul Argeş, o astfel de iniţiativă a avut loc în comuna Cuca, unde învăţătorul Gheorghe Miricioiu, în 1927, a construit pe terenul său o şcoală. Unitatea a primit titulatura „Şcoala Primară Mixtă Tomiţa şi Gheorghe Miricioiu”[76].

Toate aceste măsuri au dus la creşterea numărul de şcoli. Dacă în anul şcolar 1919/1920 în fostul judeţ Argeş reţeaua şcolară din mediul rural se compunea din 199 de şcoli mixte, două şcoli de băieţi şi două şcoli de fete[77], la 1 septembrie 1933 s-a ajuns la 321 de şcoli primare[78].

În fostul judeţ Muşcel, în anul şcolar 1919/1920, reţeaua şcolară din mediul rural era compusă din 122 de şcoli mixte, trei şcoli de băieţi şi trei şcoli de fete[79]. La 1 septembrie 1933, numărul şcolilor atingea cifra de 168 de unităţi de învăţământ primar[80].

Din datele oferite de „Anuarul învăţământului primar din anul 1933”, se constată şi o creştere a numărului de săli de clasă. În fostul judeţ Argeş, din cele 321 de unităţi, 180 dispuneau de câte două săli de clasă, 24, de câte trei săli de clasă, 12, de câte patru săli de clasă şi 105, de o singură clasă[81].

În fostul judeţ Muşcel situaţia era mult mai bună decât în Argeş. Aici, o pondere importantă o aveau localurile compuse din trei, patru săli de clasă – 62 de unităţi (32, cu trei săli de clasă şi 30, cu patru săli de clasă). Alte 47 de unităţi se compuneau din două săli, 36, dintr-o singură sală de clasă şi trei unităţi, din cinci săli de clasă[82].

Creşterea numărului de şcoli în mediul rural, în perioada 1919-1933, a dus implicit şi la creşterea numărului de elevi cuprinşi în reţeaua şcolară. În Argeş, dacă în anul şcolar 1919-1920 erau înscrişi 23 857 de elevi[83], la 1 septembrie 1933 numărul elevilor înscrişi era de 35 154, deci cu 33% mai mult[84]. În Muşcel, raportat la cifrele înregistrate în anul şcolar 1919-1920, numărul elevilor cuprinşi în reţeaua şcolară din mediul rural a crescut doar cu 22%, respectiv de la 16495, câţi erau înscrişi în 1919-1920, la 20 923 în 1933[85].

În ciuda preocupărilor arătate de stat pentru a înregistra o creştere a frecvenţei şcolare şi scăderea ratei abandonului şcolar, datele oferite de „Anuarul învăţământului primar din anul 1933” arată că frecvenţa la clasele ciclului elementar (clasa a VI-a şi a VII-a) era foarte slabă. Situaţia aceasta era întâlnită şi la şcolile din oraşe. Factorii care concurau la frecvenţa slabă şi rata abandonului şcolar erau aceiaşi, ca anterior Primului Război Mondial: părinţii nu aveau resurselor necesare pentru a-i susţine pe copii în şcoală, folosirea copiilor la muncile gospodăreşti, uneori şi dezinteresul dascălilor şi mai ales al părinţilor.

Toţi aceşti factori sunt expuşi punctual şi în „Darea de seamă” a Anuarului învăţământului primar din anul 1933: „Şcoala a devenit o povară pentru omul sărac. Ea îi răpeşte de la muncă pe copiii săi, care în gospodăriile săteşti reprezintă forţe necesare, iar pe deasupra îl obligă să-i cumpere cărţi şi rechizite şcolare”[86].

Pentru a ilustra cele afirmate, vom reda în tabelul următor câteva date privind situaţia populaţiei şcolare în cele două judeţe la 1 septembrie 1933[87]:

[76] Marius Păduraru, Romeo Maschio, Ion Dumitrescu, *op. cit.*, p. 254-255.
[77] *Statistica învăţământului public şi particular din România pe anii şcolari 1919-1920 şi 1920-1921 cu o scurtă dare de seamă de G. Theodoru* (în continuare se va cita: *Statistica 1919*), Bucureşti, Tipografia Curţii Regale „F. Gőbl Fii”, 1924, p. 6-7.
[78] *Anuarul învăţământului primar – 1933* (în continuare se va cita: *Anuar 1933*), Bucureşti, 1933, p. XXII.
[79] *Statistica 1919,* p. 8-9.
[80] *Anuar 1933,* p. XXII.
[81] *Ibidem.*
[82] *Ibidem.*
[83] *Statistica 1919,* p. 6-7.
[84] *Anuar 1933,* p. XXXV.
[85] *Statistica 1919,* p. 8-9; *Anuar 1933,* p. XXXV.
[86] *Anuar 1933,* p. 34.
[87] *Ibidem,* p. 23, 411.

Judeţul	Tipul şcolii	Recenzaţi	Înscrişi în catalog	Clasa I	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a	Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a
Argeş	Şcoala primară urbană	2 813	2 133	567	544	472	419	110	19	2
	Şcoala primară rurală	40 219	35 154	9 706	6 488	5 941	5 366	4 226	2 526	871
Muşcel	Şcoala primară urbană	1 709	1 540	396	327	329	266	113	19	9
	Şcoala primară rurală	30 947	20 923	6 093	4 647	3 478	2 124	2 789	1 373	424

Şi în mediul urban, după anul 1918, numărul şcolilor şi elevilor a crescut. În fostul judeţ Argeş, de la nouă şcoli (patru de băieţi, patru de fete şi una mixtă) în 1919, s-a ajuns la 11 în 1933 (patru de băieţi – trei în oraşul Piteşti şi una în Curtea de Argeş, patru de fete - trei în oraşul Piteşti şi una în Curtea de Argeş, trei mixte – toate în Curtea de Argeş).

Numărul elevilor înscrişi era de 1 774, în 1919 şi de 2 133, în 1933. În fostul judeţ Muşcel, numărul şcolilor primare urbane a crescut de la cinci (trei de băieţi şi două de fete) în 1919, la nouă în 1933 (două de băieţi, două de fete şi cinci mixte). Numărul elevilor înscrişi era de 1 005 în 1919 şi de 1 540 în 1933 [88].

La 1 septembrie 1933, situaţia şcolilor primare urbane din cele două judeţe se prezenta astfel:

- la Câmpulung, funcţionau: Şcoala de băieţi nr. 1 (patru învăţători, toţi cu gradul didactic I, 177 de copii înscrişi), Şcoala de băieţi nr. 2 (patru învăţători, doi cu gradul didactic I, doi cu gradul didactic II, înscrişi fiind 220 de elevi), Şcoala de fete nr.1 (cinci învăţătoare, toate cu gradul didactic I şi 261 de eleve înscrise), Şcoala de fete nr. 2 (patru învăţătoare, trei dintre ele cu gradul didactic I şi una cu gradul didactic II, înscrise fiind 183 de eleve), Şcoala Grădiştea (un singur învăţător care avea gradul didactic I, înscrişi fiind 69 de elevi), Şcoala Vişoi (un învăţător cu gradul didactic I şi o învăţătoare cu definitivatul, înscrişi fiind 132 de elevi), Şcoala Şcheiu (doi învăţători şi două învăţătoare, doi cu gradul didactic I şi doi cu gradul didactic II, înscrişi erau 169 de elevi), Şcoala Drăceşti (un singur învăţător cu gradul didactic II şi 52 de elevi), Şcoala Apa Sărată (un învăţător şi două învăţătoare, toţi cu definitivatul, înscrişi fiind 111 elevi), Şcoala Chilii (doi învăţători, ambii cu gradul didactic II, înscrişi fiind 77 de elevi)[89];

- la Piteşti, reşedinţa judeţului Argeş, funcţionau: Şcoala de Băieţi Nr.1 (patru învăţători, toţi cu gradul didactic I, înscrişi 202 elevi), Şcoala de Băieţi Nr. 2 (patru învăţători, toţi cu gradul didactic I, înscrişi 212 elevi), Şcoala de Băieţi Nr. 3 (patru posturi, trei dintre ele ocupate de învăţători cu gradul I, al patrulea vacant, înscrişi 233 elevi), Şcoala de Fete Nr. 1 (patru învăţătoare, toate cu gradul didactic I, înscrise 210 eleve), Şcoala de Fete Nr. 2 (patru învăţătoare, toate cu gradul didactic I, înscrise 200 eleve), Şcoala de Fete Nr. 3 (patru învăţătoare, trei dintre ele cu gradul didactic I şi una cu gradul didactic II, înscrise 249 eleve)[90].

- la Curtea de Argeş funcţionau: Şcoala de Băieţi (patru învăţători, doi cu gradul didactic I, doi cu gradul didactic II, înscrişi 230 elevi); Şcoala de Fete (cinci învăţătoare, din care trei cu gradul didactic I, una cu definitivatul şi una cu titlu provizoriu, 298 eleve înscrise), Şcoala Flămânzeşti (trei învăţătoare şi un învăţător, cu gradul didactic I, colegele sale având una gradul didactic II, una definitivatul şi cea de-a treia, titlul provizoriu, înscrişi fiind 143 elevi), Şcoala Buşaga (un învăţător

88 *Statistica 1919,* p. 9-10; *Anuar 1933,* p. 23 (pentru Argeş), 411 (pentru Muşcel).
89 *Anuar 1933,* p. 411.
90 *Ibidem*, p. 23.

şi o învăţătoare, ambii cu definitivatul, înscrişi fiind 135 elevi), Şcoala Valea Sasului (un singur învăţător, cu definitivatul, înscrişi fiind 31 elevi)[91].

În perioada interbelică, tot prin Legea învăţământului primar din 26 iulie 1924, copiii cu vârste între 5 şi 7 ani erau cuprinşi în *şcoli de copii mici*, astăzi numite grădiniţe Acestea constituiau prima treaptă de instruire a copiilor înainte de a intra la şcoală.

În fostul judeţ Muşcel, şcolile de copii mici au funcţionat în oraşul Câmpulung şi în alte şapte localităţi, iar în Argeş, doar în cele două oraşe, Piteşti şi Curtea de Argeş.

La 1 septembrie 1933, situaţia acestora era următoarea[92]:

La Câmpulung funcţionau şcoli de copii mici, pe lângă şcoala nr. 1 (cu 54 de copii înscrişi, învăţătoare - Ecaterina Georgescu), şcoala nr. 2 (cu 40 de copii înscrişi, învăţătoare - Elena Ioanid) şi pe lângă şcoala din Şchei (cu 40 de copii înscrişi, învăţătoare – Elena Isbăsescu).

În satele din Muşcel s-au înfiinţat şcoli la: Ciulniţa (înscrişi 51 de copii, învăţătoare - Rada Moşoianu); Godeni (înscrişi 51 de copii, învăţătoare - Filofteia Bâja), Leordeni (înscrişi 84 de copii, învăţătoare - Zoe Bustea)[93], Măţău (înscrişi 55 de copii, post de învăţătoare vacant), Nămăeşti (înscrişi 25 de copii, învăţătoare - Maria Iancovescu), Rucăr (înscrişi 93 de copii, unitatea funcţiona cu două posturi, unul ocupat de Constanţa Oprişan şi celălalt de către Alexandrina Stan) şi Topoloveni (înscrişi 80 de copii, învăţătoare - Sultana Matei).

La Piteşti: Şcoala de copii mici „Frăţia" la care erau înscrişi 84 de copii, iar învăţătoare era Maria Ionaşcu şi Şcoala de copii mici „Îndrumarea", cu 57 de copii, învăţătoare Maria Mărculescu.

La Curtea de Argeş funcţiona: o şcoală de copii mici unde erau înscrişi 40 de copii, învăţătoare fiind Silvia Săndulescu-Iordache[94].

Învăţământul primar şi gimnazial după anul 1945

O primă măsură luată, la 23 martie 1945, în domeniul învăţământului, de către noul guvern comunist, condus de Petru Groza, a fost aceea de a înlocui cursul supraprimar cu gimnaziile unice, unde erau admişi toţi elevii care absolviseră patru clase primare. Prin reforma din 1948, unităţile de învăţământ primar erau structurate în şcoli de patru ani şi şcoli de şapte ani. De asemenea, la ciclul elementar (V-VII) predarea era făcută de profesori, care la început au fost recrutaţi dintre foştii învăţători. Începând din anul 1961 s-a trecut la învăţământul de opt ani, iar din anul 1968, la zece clase.

În privinţa frecvenţei şi a abandonului şcolar s-au făcut progrese remarcabile în perioada 1948-1955. Învăţătorii, care trebuiau să se ghideze după lozinca „Niciun copil în vârstă de şcoală, în afară de şcoală!", erau obligaţi să meargă la părinţii care nu îşi dădeau copiii la şcoală „să-i lămurească" pentru a-i trimite la şcoală. S-a reuşit, astfel, ca în anul şcolar 1948/1949, la nivelul întregii ţări, frecvenţa să atingă un procent de 92%. S-a urmărit cuprinderea în sistemul de învăţământ elementar a tuturor copiilor cu vârste cuprinse între 7 şi 11 ani.

În anul şcolar 1970/1971, în judeţul Argeş, care după reforma administrativă din 1968 cuprindea, aproximativ, fostele judeţe Argeş şi Muşcel, funcţionau 361 de grădiniţe şi 507 şcoli generale.

După evenimentele din 1989, învăţământul a trecut printr-o perioadă de tranziţie marcată de încercări de reformare a sistemului. S-a revenit la şcolile generale cu durată de opt ani, iar religia a fost reintrodusă în programa şcoală ca disciplină de studiu.

Scăderea ratei natalităţii şi a sporului demografic după decembrie 1989, ca urmare a abrogării unor măsuri coercitive luate de regimul totalitar în această privinţă, a avut ca efect, pe termen mai lung, scăderea populaţiei şcolare, fenomen vizibil mai ales spre sfârşitul anilor '90.

[91] *Ibidem.*
[92] *Ibidem,* p. 25, 415.
[93] Pentru istoricul acestei unităţi, vezi: Spiridon Cristocea, Teodor Mavrodin, Vasile Novac, *op. cit.,* p. 173-174.
[94] Dimitrie Udrescu, *op. cit.,* p. 276-277. Şcoala de copii mici din oraşul Curtea de Argeş a fost înfiinţată la 1 septembrie 1928.

Astfel, potrivit „Raportului privind starea învăţământului din judeţul Argeş pe anul 2011-2012”, întocmit de Inspectoratul Şcolar Argeş, numărul de elevi înscrişi la unităţile de învăţământ primar şi gimnazial în anul şcolar 2011/2012 a fost de 93 520. Raportând acest număr la cel corespunzător anului şcolar 2000/2001 se constată o scădere a populaţiei şcolare cu 22 de procente[95].

Învăţământul secundar în perioada 1864-1948

Şcoli normale. Încă din anul 1860, Eforia Şcoalelor Naţionale dorea înfiinţarea unor instituţii de învăţământ care să ofere o mai bună pregătire învăţătorilor, cele câteva luni parcurse de candidaţii recrutaţi din sate în şcolile din reşedinţele de judeţ sau la *şcolile preparandale* fiind considerate insuficiente. Iniţial, s-a propus ca şcolile normale să fie înfiinţate pe lângă seminarile teologice, fiind astfel vizate trei oraşe unde se găseau astfel de instituţii: Buzău, Curtea de Argeş şi Râmnicu Vâlcea. Ideea a fost curând abandonată, la 4 noiembrie 1863 ministrul propunând ca soluţie înfiinţarea unei şcoli normale în Bucureşti.

Şcoala Normală „Carol I“ din Câmpulung. Înfiinţată prin Decretul nr. 10 798, din 17 octombrie 1867, dat de domnitorul Carol I, şcoala a funcţionat mai întâi în Bucureşti, deschiderea făcându-se la 22 noiembrie 1867. A funcţionat în primii ani sub denumirea de *Şcoala preparandală din Bucureşti*, iar din anul 1869, această titulatură a fost schimbată în *Şcoala Normală „Carol* “.

Mutarea Şcolii Normale la Câmpulung a fost determinată de discuţiile pe marginea proiectului de lege din 27 aprilie 1886, care prevedea construirea a două localuri în Bucureşti, unul pentru Şcoala Normală şi altul pentru Orfelinatul de băieţi de la Tei. În privinţa şcolii normale, se punea problema avantajelor pe care le-ar fi oferit construirea localului în oraş sau în afara acestuia. A fost propusă ca locaţie Herăstrău, situat în afara oraşului, în apropierea Şcolii de agricultură. Susţinătorii acestei soluţii, considerând că „elevii şcoalei normale, fii de săteni, crescuţi la ţară şi pentru viaţa de ţară, atraşi de aşa-zisa frumuseţe a vieţii de oraş, şi-ar schimba firea, n-ar iubi satul, s-ar înstrăina de el“[96]. Directorul şcolii, George Radu Melidon, s-a opus mutării instituţiei în afara Bucureştilor, argumentând că în Capitală se găseau cei mai buni profesori, iar elevii aveau la dispoziţie cele mai bune mijloace de instruire - muzee, expoziţii, solemnităţi şi serbări etc. Pe lângă cele două poziţii, a existat şi o a treia, care susţinea mutarea şcolii într-un orăşel de provincie cu o viaţă apropiată de cea a satului.

Determinantă pentru transferarea şcolii bucureştene la Câmpulung a fost vizita ministrului instrucţiunii publice, Dimitrie A. Sturdza, şi a colaboratorului său, Spiru Haret, în acest oraş. Cei doi au fost atraşi de micul „târg” de la poalele munţilor, pentru că avea o climă blândă, iar la periferie oamenii duceau o viaţă asemănătoare plugarilor.

La 1 iulie 1887, prin adresa nr. 6 535, Ministerul Culturii şi Instrucţiunii Publice anunţa primăria oraşului despre intenţia de a muta şcoala din Bucureşti în Câmpulung. Locuitorii şi autorităţile oraşului au primit cu mult entuziasm această veste şi au salutat decizia printr-o scrisoare de mulţumire adresată la 11 iunie 1890 lui Nicolae Kretzulescu, preşedintele Senatului.

Lucrările de construire a localului au început la 26 octombrie 1892 şi s-au finalizat în 1895. Construcţia impozantă, astăzi un monument important din oraşul Câmpulung, este compus din trei corpuri, legate între ele prin coridoare închise. Un corp era destinat sălilor de clasă, iar celelalte două, pentru bibliotecă, bucătărie, baie, cancelarii, cabinet medical, dormitoare, laboratoare de fizică şi chimie, locuinţa directorului, sala de gimnastică şi săli pentru lucru manual, spălătorie. De asemenea, şcoala dispunea şi de o mică fermă şi un teren de 6 ha sub dealul Flămânda, care aparţinuse Bisericii Domneşti din Câmpulung.

---

[95] *Raportul privind starea învăţământului din judeţul Argeş – an şcolar 2011-2012,* nr. 11920/27.09.2012, întocmit de Inspectoratul Şcolar Argeş, f. 22, disponibil pe www.isjarges.ro.

[96] I. Gh. Marinescu, *Şcoala Normală „Carol I” din Câmpulung-Muşcel. Trei pătrimi de veac de activitate*, Bucureşti, Tipografia „Bucovina”, I. E. Torouţiu, 1943, p. 185.

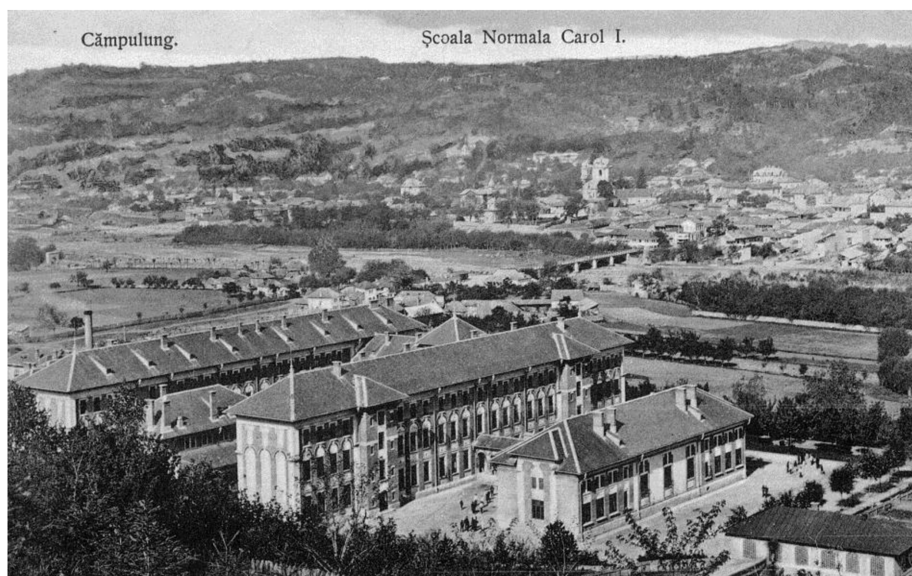

Fig. 8 - Şcoala Normală din Câmpulung, 1910, (carte poştală, colecţia ing. Gh. Chiţa)

Şcoala şi-a deschis porţile la 2 ianuarie 1896, cu elevii transferaţi de la Bucureşti şi cu cei de la Şcoala Normală din Constanţa, care se desfiinţase. Ulterior, cei mai mulţi elevi care se înscriau la Şcoala din Câmpulung proveneau, mai ales, din judeţele Munteniei şi Olteniei, Argeşul şi Muşcelul fiind fruntaşe. În perioada 1896-1942, din primul judeţ proveneau 245 de absolvenţi, iar din cel de-al doilea, 612, în procente cifrele reprezentând, în primul caz 14,32% din totalul absolvenţilor, iar în al doilea caz, 35,67%.

Prima promoţie, din 1896, de la Şcoala Normală din Câmpulung a numărat 15 absolvenţi. Aceştia proveneau din judeţele Buzău, Dâmboviţa, Dolj, Gorj, Ialomiţa, Ilfov, Muşcel, Teleorman şi Vlaşca. Anul următor, numărul absolvenţilor a crescut la 35. În intervalul 1888-1915 (incluzând şi perioada bucureşteană), anual, instituţia a dat, în medie, 40-50 de absolvenţi, iar în perioada interbelică, în jur de 60.

Fig. 9 - Absolvenţii Şcolii Normale din Câmpulung - promoţia 1901. (Printre aceştia se află şi viitorul om politic Ion Mihalache) (colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

De începuturile şcolii se leagă numele unor dascăli de prestigiu. Cât timp unitatea a

funcţionat în Bucureşti, printre profesorii care au predat s-au numărat: *Ion Ionescu de la Brad* (1818-1891, agronom, economist, membru de onoare al Academiei Române), *Constantin Esarcu* (1836-1898, naturalist, licenţiat la Sorbona), *P. S. Aurelian* (1833-1909, economist, prim-ministru, membru al Academiei Române), *George Radu Melidon* (directorul şcolii), *Nicolae Hănescu*. Nici după mutarea la Câmpulung instituţia nu a fost mai prejos, aici funcţionând ca dascăli: *Ilarian Velculescu* (doctor în filosofie la Universitatea din Leipzig), *Ion Popescu-Voiteşti* (1876-1944, geolog şi paleontolog, cu studii în domeniu la Viena şi Paris), *Ioan Nanu-Muşcel* (1862-1936, profesor la Facultatea de Medicină din Bucureşti, membru al Academiei Române), *Ion Gh. Marinescu* (1879-1954, director al şcolii, autorul unei monografii dedicate Şcolii Normale din Câmpulung), *Iacob Sibianu* (fost prim-violonist la Opera italiană).

Printre absolvenţii de marcă ai Şcolii Normale din Câmpulung se numără: *Constantin Rădulescu-Codin* (1875-1926, învăţător, revizor şcolar, folclorist şi publicist), *Dumitru Giuculescu* (revizor şcolar în judeţul Olt, distins în Primul Război Mondial cu ordinul „Mihai Viteazul" şi „Crucea de Război" franceză), *Ştefan Cosâmbescu* (publicist), *Ion Mihalache* (1882-1963, fruntaş politic – Fig. 4) ş.a.

În oraşul *Câmpulung*, în anul 1919 a fost înfiinţată o Şcoală Normală de Fete (Fig. 5), care a funcţionat la început în mai multe locaţii închiriate, iar din anul 1925, în vila Drăghiceanu cumpărată de Ministerul Instrucţiunii Publice. În anul 1933, unitatea a fost mutată la Piteşti şi a funcţionat, în localul fostei Şcolii Normale de Băieţi din Piteşti[97].

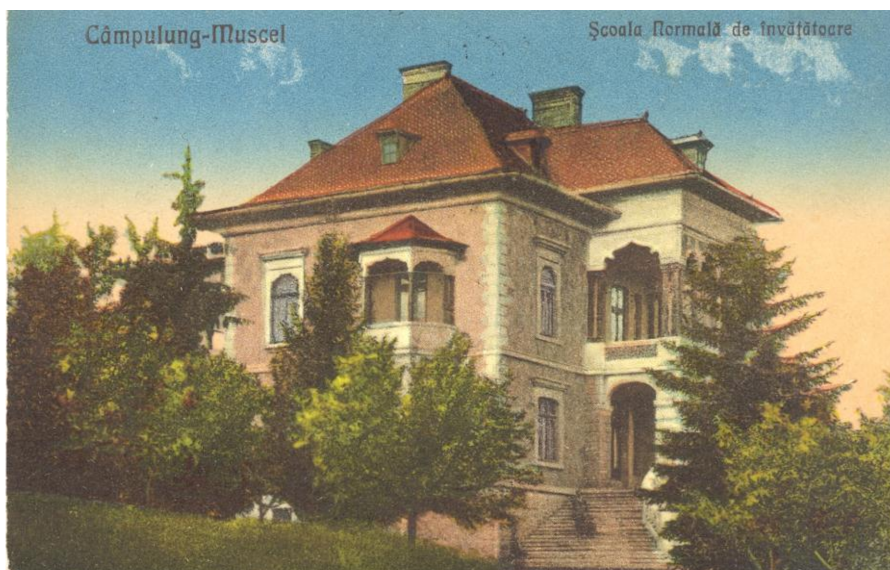

Fig. 10 - Şcoala Normală de Fete din Câmpulung (carte poştală,1928, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Şcolile normale din Piteşti. În anul 1919 au fost înfiinţate în oraşul Piteşti două şcoli normale, una pentru băieţi şi alta pentru fete. Şcoala de băieţi a fost deschisă prin transferarea elevilor secţiei pedagogice din cadrul Liceului „I. C. Brătianu" (secţia funcţiona în cadrul liceului din 1915) la noua instituţie creată. Niciuna dintre cele două instituţii nu a funcţionat la început într-un local propriu. Şcoala de băieţi, care din 1920 a primit în titulatură numele istoricului şi scriitorului „Alexandru Odobescu", a funcţionat mai întâi în cazarma Regimentului 28 „Radu Negru" şi abia din 1931 într-un local propriu construit în cartierul Gării (astăzi sediul Facultăţii de Litere din Piteşti) [98]. Şcoala de fete a funcţionat în localul Şcolii Primare de Fete nr. 1 din Piteşti.

După anul 1930, cele două instituţii suferă transformări majore. Mai întâi, în 1931, Şcoala Normală de Fete este desfiinţată şi elevele mutate la Şcoala Normală de Fete din Turnu Măgurele,

[97] Gheorghe Pârnuţă (coord.), Ion Hurdubeţiu, Flaminiu Mîrţu, N. Nicolaescu, Ilie Stănculescu, *op. cit.*, p. 205.
[98] Ion M. Dinu, *Monografia Şcolii Normale şi a Liceului „Alexandru Odobescu" Piteşti. 50 de ani de activitate*, Piteşti 1969, p. 9-68; Petre Popa, *Liceul „Alexandru Odobescu". 75 de ani de activitate (1919-1994)*, Lucrare editată de Liceul „Alexandru Odobescu", Piteşti, 1994, p. 10-15.

iar mai apoi, în 1933, Şcoala Normală de Băieţi din Piteşti este transformată în şcoală de fete, aici fiind transferate elevele Şcolii Normale de Fete din Câmpulung.

Fig.11 - Absolventele Şcolii Normale de Fete din Piteşti – promoţia 1925 (colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Între dascălii Şcolii Normale de Băieţi din Piteşti, demn de amintit este Vasile Christescu (1902-1939), arheolog şi istoric, autorul a două contribuţii importante cu privire la istoria Daciei romane, *Viaţa economică a Daciei romane* şi *Istoria militară a Daciei romane*. Prima dintre lucrări, teza sa de doctorat, a fost publicată în 1929, la Piteşti, în perioada când era profesor la Şcoala Normală de Băieţi.

Gimnazii şi licee. *Gimnaziul din Piteşti*[99] a fost înfiinţat în anul 1866, cursurile începând la 6 septembrie acelaşi an, cu 13 elevi şi un singur profesor, Nicolae Micescu.

Pentru a rezolva problema localului, autorităţile oraşului Piteşti au cerut Ministerului Instrucţiunii Publice să aprobe construirea acestuia în curtea Schitului Buliga. Propunerea a fost respinsă pe motiv că locul era prea strâmt şi se afla în apropierea şcolii de fete. În 1880, Primăria oraşului a propus ministerului construirea localului pe un teren situat în strada „Egalităţii”, în apropiere de cazarma pompierilor, dar şi această cerere a fost respinsă.

În ciuda acestor dificultăţi, gimnaziul şi-a desfăşurat activitatea, fără întreruperi, în diverse locaţii închiriate. A funcţionat pe rând: într-o casă particulară de pe strada „Greci” (1871-1877); în casele lui P. I. Rădulescu, din strada „Sfânta Vineri” nr. 37, într-o casă a lui Nicolae Priboianu din strada „Şerban-Vodă” (1877-1880), în două săli de clasă de la Şcoala de Băieţi (1880-1886), într-un imobil din b-dul „Elisabeta” (1886).

În 1885, autorităţile locale şi populaţia oraşului Piteşti au solicitat Ministerului transformarea gimnaziului în liceu, dar cererea nu a fost aprobată. În 1892, Primăria Oraşului Piteşti a intervenit din nou pe lângă Minister, pentru a fi aprobată crearea liceului, promiţând în schimb şi un teren pe care urma să fie construit localul. Ca urmare a insistenţelor autorităţilor şi orăşenilor, Ministerul a aprobat, prin ordinul nr. 4.878, din 14 iulie 1894, înfiinţarea clasei a V-a de liceu, cu începere de la 1 septembrie. Noua unitate de învăţământ a primit, în 1896, titulatura de „Liceul clasic din Piteşti“ care, ulterior, a fost schimbată, prin Decretul Regal nr. 279, din 26 ianuarie 1898, în Liceul „Ion C. Brătianu“, denumire sub care a funcţionat până în 1948.

În acest timp, autorităţile au făcut demersurile necesare pentru demararea lucrărilor de construire a unui local. Piatra de temelie a fost pusă la 1 octombrie 1897, iar imobilul a fost dat în folosinţă în toamna anului 1899. Construcţia avea cinci corpuri cu douăsprezece săli de clasă, un amfiteatru, cancelarie, locuinţa directorului, o sală de gimnastică şi locuinţele personalului de serviciu.

[99] Nicolae Vlad, Tudor Popescu, *Monografia Liceului „Nicolae Bălcescu”din Piteşti. 100 de ani de la înfiinţare*, Piteşti, 1966, p. 9-85.

Fig. 12 - Colegiul Naţional „I. C. Brătianu” din Piteşti (foto 2011, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

După intrarea în vigoare a Legii învăţământului secundar din 1898, care împărţea în trei secţii învăţământul liceal, clasică, reală şi modernă, instituţia piteşteană a funcţionat numai cu două secţii, clasică şi reală. Cea clasică a fost transformată, în 1913, în modernă.

Printre dascălii Liceului „I. C. Brătianu“ s-au aflat: Nicolae Apostolescu, doctor în litere la Sorbona; Ion Tutuc, autor de manuale de algebră, geometrie şi aritmetică; Emil Ludwig, profesor de fizică, apoi profesor universitar; Teodor Băjenaru, profesor de muzică, dirijor; Nicolae Brânzeu, profesor de latină şi germană; Ion D. Ţicăloiu, doctor în litere la Hamburg.

În privinţa numărului de elevi, în primul an, liceul a funcţionat cu cinci clase, în care erau înscrişi 345 de elevi; în anul şcolar 1918/1919, cursurile liceului erau urmate de 816 elevi, iar în 1945, de peste 1 000.

Printre absolvenţii liceului îi amintim pe: Constantin Cristescu (1866-1922), general de armată; pictorul Costin Petrescu (1872-1954), profesor la Şcoala Naţională Superioară de Arte Frumoase din Lyon, autorul marii fresce de la Ateneul Român; poetul Ion Minulescu (1881-1944); Ion Trivale (1889-1916), critic literar, cu studii la Paris şi Jena; Armand Călinescu (1893-1939), om politic, ministru de interne şi prim-ministru; Tudor Teodorescu-Branişte, ziarist şi prozator; scriitorul şi criticul literar Vladimir Streinu (pe numele adevărat Nicolae Iordache, 1902-1970); George Vâlsan (1885-1935), geograf, membru al Academiei Române; pictorul Rudolf Schweitzer-Cumpăna (1886-1975); Constantin Bălăceanu-Stolnici (n. 1923), medic, membru de onoare al Academiei Române.

Gimnaziul „Dinicu Golescu“ din Câmpulung[100]. La 7 octombrie 1891, Primăria Oraşului Câmpulung solicita Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice să aprobe funcţionarea unui gimnaziu în localul construit pentru Şcoala Primară de Băieţi nr. 2. Gimnaziul şi-a deschis porţile abia trei ani mai târziu, în 1894. În 1917, instituţia a fost transformată în liceu, iar din 1925 s-a început edificarea unui local finalizat în 1937. Clădirea are subsol, parter şi etaj, cu 24 de săli de clasă şi spaţii cu alte destinaţii.

[100] Gheorghe Pârnuţă (coord.), Ion Hurdubeţiu, Flaminiu Mîrţu, N. Nicolaescu, Ilie Stănculescu, *op. cit.*, p. 157, 200-201; Sebastian Tudor, *op. cit.*, p. 80-81.

Fig. 13 - Colegiul Naţional „Dinicu Golescu” din Câmpulung (foto 2011, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Printre dascălii care au activat în perioada interbelică îi amintim pe: Alexandru Bărcăcilă (1876-1970 - a făcut cercetări arheologice la Drobeta şi Cetatea Severinului, colaborator al lui Vasile Pârvan, fondator al Muzeului din Drobeta-Turnu Severin), profesor de latină şi greacă; Constantin Zamfirescu, profesor de matematică; Gheorghe Şapcaliu, profesor de istorie şi limba română; Dumitru Baciu, profesor de franceză şi română; Ion Soricu (1882-1957), poet şi publicist.

Printre absolvenţii de prestigiu ai liceului se numără dramaturgul Tudor Muşatescu (1903-1970) şi Dan Simonescu (1902-1993), istoric literar, membru de onoare al Academiei Române.

Liceul de Fete din Câmpulung. Fondat în 1922, a funcţionat doi ani cu resurse proprii, iar din 1924, instituţia a fost trecută la bugetul de stat. Cursurile şcolii s-au ţinut în localul Şcolii Primare de Fete Nr. 2 din strada Negru-Vodă. În 1930 s-a început construirea unui local propriu, costurile lucrărilor ridicându-se la 5825572 de lei. Planurile localului au fost întocmite gratuit de arhitectul Dumitru Ionescu- Berechet. De asemenea, directoarea şcolii, Virginia Dinescu, a depus mari eforturi pentru a strânge fondurile de care era nevoie, contractând credite de la bănci şi organizând colecte publice. În cinci ani, lucrările au fost finalizate şi localul a fost dat în folosinţă. Numărul elevelor a variat, în perioada interbelică, între 250 şi 300.

Fig. 14 - Liceul de Fete din Câmpulung (carte poştală, circulată 1937, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Gimnaziul de Băieţi din Curtea de Argeş. A fost înfiinţat prin ordinul Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice, nr. 125.104, din 1919, şi şi-a deschis porţile la 1 octombrie 1919, sub coordonarea profesorului Nicolae Tănăsescu, cu un efectiv de 110 elevi. A purtat, în perioada 1919-1933, titulatura Gimnaziul „Principele Nicolae“ (fratele regelui Carol al II-lea). Până în 1925, gimnaziul a funcţionat în mai multe case particulare închiriate, iar în 1925, a fost cumpărat un teren viran din strada Negru-Vodă, pe care s-a construit un local, dat în folosinţă în 1928. Unitatea de învăţământ a fost desfiinţată în 1933, fiind reînfiinţată la 1 septembrie 1945, ca gimnaziu teoretic de băieţi, la aceeaşi dată deschizându-şi porţile şi un gimnaziu de fete. Ambele au funcţionat până în 1946, ca instituţii extrabugetare, iar în 1947, cele două gimnazii au fost unificate.

Şcoala secundară de fete din Piteşti[101]. A fost înfiinţată în baza Decretului-lege nr. 3.864, din 5 septembrie 1919, care prevedea deschiderea unor şcoli secundare de fete la: Buzău, Brăila, Constanţa, Focşani, Piteşti şi Turnu Severin. Ministerul a aprobat ca inaugurarea cursurilor să se desfăşoare la data de 1 septembrie 1920. Evenimentul a fost, însă, amânat de către Prefectura Judeţului Argeş încă un an, pentru că nu erau întrunite condiţiile necesare. La 1 septembrie 1921, au fost deschise cursurile şcolii de fete. Ele s-au desfăşurat într-un imobil situat în strada I.C.Brătianu, închiriat de la familia Buzoianu, dotat cu zece săli de clasă şi o bucătărie.

În 1923, Sevastiţa Vasilescu a donat un teren aflat în apropierea Palatului Administrativ (astăzi sediul Muzeului Judeţean Argeş). Donatoarea a cerut ca pe el să fie construit un local pentru şcoala secundară de fete din oraş, cu condiţia ca unitatea de învăţământ să-i poarte numele ei şi al soţului, Mihail. Instituţia nu a fost pusă imediat în posesie, pentru că după moartea donatoarei, familia acesteia a revendicat terenul. A început astfel, la sfârşitul anului 1923, un proces între Comitetul Şcolar şi familia donatoarei. Instanţa a dat câştig de cauză şcolii.

În 1924, a fost întocmit proiectul localului de către arhitectul Fakler. Lucrările de construcţie au fost începute în aprilie 1925 şi au fost finalizate, parţial, în 1928, când s-a dat în folosinţă o aripă a imobilului, cu şase săli de clasă. În vederea extinderii localului, în 1935 arhitectul Nicolae Stănescu a revăzut planul iniţial pe care l-a modificat. Lucrările au reînceput în 1939, conform noului plan şi s-au finalizat în 1942. Noul local se compunea din zece săli de clasă, cinci dormitoare, două cancelarii, o bucătărie, două săli de recepţie, o sală de gimnastică, două laboratoare, un cabinet medical, plus o serie de dependinţe situate în clădirile mai vechi, pe care le donase, odată cu terenul, Sevastiţa Vasilescu.

Fig. 15 - Colegiul Naţional Liceal „Zinca Golescu” din Piteşti (foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

[101] Cecilia Petrescu, Emil Răcilă, *Monografia Liceului „Zinca Golescu” Piteşti (1921-1971),* Piteşti, 1971, p. 15-41.

În 1928, şcoala a fost transformată în liceu de fete, primind titulatura Liceul de Fete „Mihail şi Sevastiţa Vasilescu“, titulatură cu care a funcţionat până în 1948.

În primul an de funcţionare, erau înscrise, în cele trei clase, 150 de eleve, iar odată cu transformarea în liceu, în cele şapte clase erau înscrise 279 de fete. În 1942, instituţia funcţiona cu 18 clase, în care erau înscrise 970 de eleve[102].

Şcoli profesionale şi comerciale. *Şcoala de Meserii de Băieţi din Piteşti*. Încă din 1879, autorităţile din Piteşti au cerut Ministerului aprobarea deschiderii unei şcoli de meserii, care a fiinţat abia din 1882. Şcoala nu a avut un local propriu, funcţionând într-un grajd al cazărmii Regimentului 28 „Radu Negru”, care era cu totul insalubru. La 1 septembrie 1883, şcoala îşi desfăşura activitatea într-o clasă a gimnaziului din Piteşti, fiind mutată ulterior în casa lui Mateescu-Stâlpeni din strada Teiuleanu. Din 1906 până în 1930, a funcţionat în casa colonelului Homoriceanu din strada I. C. Brătianu. În 1923, a început construirea unui local, cel în care astăzi funcţionează Colegiul Tehnic „Armand Călinescu”. Prima promoţie a şcolii a avut 15 elevi şi un singur instructor; în 1902, la şcoală erau înscrişi 60 de cursanţi, a căror activitate era coordonată de patru maiştri şi un instructor, iar în 1927 erau înscrişi 153 de elevi şi personalul didactic se compunea din opt maiştri şi cinci profesori. În anul 1943 erau înscrişi 419 elevi.

Fig. 16 - Şcoala de Meserii din Piteşti (foto, 1883, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

În 1907, durata studiilor era de patru ani, iar în cadrul şcolii existau trei secţii: tinichigerie, lăcătuşărie-fierărie şi tâmplărie. În 1937, şcoala a fost transformată în gimnaziu industrial cu durata de cinci ani, având două secţii, lăcătuşărie şi tâmplărie[103].

Şcoala Profesională de Fete din Piteşti. A luat fiinţă la 1 septembrie 1897, primind ca donaţie din partea familiei Teiuleanu un teren în suprafaţă de 800 ha, în comuna Teiu, judeţul Argeş, şi două case în Piteşti (situate în strada Târgu din Vale, actualmente localul din strada Teiuleanu în care funcţionează Colegiul Economic din Piteşti). Din 1900, şcoala a fost preluată de către stat, iar durata studiilor era de cinci ani şi avea două specializări: rufărie şi croitorie. Din 1908 a fost înfiinţat în cadrul şcolii un atelier de ţesături naţionale şi broderie. În timpul ocupaţiei germane, şcoala a fost închisă, fiind redeschisă în anul 1918.

[102] *Ibidem*, p. 45-76.
[103] Filip Stănescu, *Monografia Liceului Industrial „Textila” din Municipiul Piteşti. 100 de ani*, Piteşti, 1982, p. 9-23.

Fig. 17 - Maria Teiuleanu
(foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 18 - Localul Şcolii de Comerţ din bulevardul Elisabeta (azi Republicii)

Tot în anul 1897, în oraşul Piteşti a fost înfiinţată şi o şcoală de comerţ[104]. Pentru desfăşurarea activităţilor şcolare, Camera de Comerţ şi Industrie din Piteşti a cumpărat un imobil în bulevardul Elisabeta, nr.7, în care, astăzi, funcţionează unele clase ale Colegiului Economic „Maria Teiuleanu" Piteşti. În 1936, cele două unităţi şcolare au fost unificate, noua instituţie având statut de liceu.

Şcoala de Ucenici din Piteşti. A fost înfiinţată în 1920, iar cursurile s-au ţinut în localul Şcolii Primare de Băieţi nr. 1. În 1938 s-a început construirea unui local de şcoală în strada Mircea-Vodă.

Şcoala de Notari din Curtea de Argeş. În 1908, la iniţiativa prefectului Nicolae Brânzeu, în oraşul Curtea de Argeş a fost înfiinţată o şcoală de notari, care a funcţionat în casele lui Pandele Ionescu. Durata studiilor era de un an, după care era susţinut un examen în faţa unei comisii formate din profesorii şcolii şi preşedintele consiliului judeţean sau un delegat al acestuia. A fost desfiinţată în anul 1925[105].

Şcoala Inferioară de Meserii din Curtea de Argeş (Gimnaziul industrial de Băieţi „Regina Elisabeta"). Unitatea a fost deschisă în octombrie 1901, cu 56 de elevi, funcţionând, la început, în localul seminarului, cu trei secţii: ceramică, împletituri şi tâmplărie.

Din 1906 s-a înfiinţat o a patra secţie, de sculptură. În 1914, instituţia de învăţământ a intrat „sub ocrotirea" Reginei Elisabeta, care îi acorda o subvenţie anuală pentru cantina elevilor în cuantum a 3.000 de lei. În semn de recunoştinţă, la cererea direcţiunii şcolii, ministerul a aprobat ca în titulatura instituţiei să fie trecut numele reginei. În 1918, subvenţia a fost ridicată, iar în 1936, instituţia a fost transformată în gimnaziu industrial, statut pe care l-a avut până în 1948[106].

Şcoala Industrială de Ucenici din Curtea de Argeş. A fost înfiinţată, în anul 1927, de către Ministerul Muncii, cu tinerii care lucrau în oraş pe la diverse prăvălii şi ateliere. A funcţionat sub forma unui curs seral. I s-a schimbat, ulterior, titulatura în: „Curs profesional pentru ucenicii industriali şi comerciali în comun"[107].

Gimnaziul Industrial de Fete din Câmpulung.

S-a numit iniţial *Şcoala Profesională de Grad I* şi a funcţionat începând de la 1 septembrie 1905, cu trei secţii: croitorie, rufărie şi ţesătorie, iar durata studiilor era de cinci ani. Instituţia nu a avut un local propriu, funcţionând în diverse spaţii, unul dintre acestea fiind corpul de chilii de la Mănăstirea Negru Vodă. În 1920, a fost mutată în vila Drăghiceanu din strada „Grui", pe care

---

[104] Pentru istoricul şcolii din Piteşti vezi: Elena Diaconescu, Daniel Diaconescu, *Din istoria învăţământului comercial. Piteşti 1899-1999*, Piteşti, Editura Data Procesing, 1999, p. 3-15; Teodor Mavrodin, Ion Căpăţână, Sorin Vişinescu, *Camera de comerţ şi industrii în istoria economiei argeşene*. *1864-1949, 1990-2000*, Piteşti, Editura Pământul, 2000, p. 131-135.

[105] Dimitrie Udrescu, *op. cit.,* p. 307.

[106] *Ibidem,* p. 295-297.

[107] *Ibidem,* p. 308-310.

Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice a cumpărat-o. În 1936, gimnaziul a fost transformat în şcoală profesională de gradul I, având în continuare aceleaşi secţii[108].

Fig.19 - Şcoala profesională de fete din Câmpulung (carte poştală, 1909, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Gimnaziul Comercial de Băieţi din Câmpulung. S-a înfiinţat în 1911, desfăşurându-şi activitatea în localul Gimnaziului „Dinicu Golescu". Din 1912, a funcţionat în cazarma pompierilor din oraş, iar din 1930, în local propriu. În 1936, gimnaziul a fost transformat în şcoală inferioară de meserii, cu patru specializări: tâmplărie, curelărie, pietrărie şi pălării[109].

Şi în mediul rural, ca urmare a prevederilor legii învăţământului secundar din 1898, au fost înfiinţate şcoli şi ateliere de meserii. Astfel, în 1903, a fost deschisă Şcoala Elementară de Agricultură-Dobrogostea. În anii următori au mai fost înfiinţate: Şcoala de Gospodărie Rurală Gradul I din Budişteni, judeţul Muşcel (înfiinţată în 1904, mutată la Teiu, judeţul Argeş, reînfiinţată în 1911, a funcţionat până în 1947[110]), Şcoala Elementară de Fete din Cacaleţi-Zărneşti (1905), cu trei secţii: ţesătorie, croitorie, cusături; un atelier de olărie pe lângă Şcoala Primară din Mălureni (1907); Şcoala Inferioară de Meserii din Mozăceni, cu profil de rotărie şi fierărie (1910), Gimnaziul Industrial „Elena col. P. Macca" - Miroşi (a funcţionat între anii 1913 şi 1949)[111].

Învăţământul de nivel mediu în perioada regimului comunist

Prin reforma din 3 august 1948, durata studiilor liceale a fost redusă de la opt la patru ani, iar prin Decretul 56/1951, liceele au fost transformate în şcoli medii cu durata de trei ani. Prin Hotărârea C.C. al P.M.R., din 13 iulie 1956, şcolile medii erau structurate în două secţii, reală şi umanistă; se reintroduceau limbile moderne şi limba latină şi au fost înfiinţate institutele pedagogice de doi ani pentru învăţători, care înlocuiau şcolile normale.

În 1953, învăţământul tehnic şi profesional a fost reorganizat în şcoli de ucenici şi şcoli medii tehnice, iar din 1962, după încheierea procesului de colectivizare, în vederea calificării personalului care urma să lucreze în S.M.T.-uri, pe lângă aceste unităţi, s-au înfiinţat şcoli profesionale de mecanici agricoli de trei ani, şcoli tehnice agricole şi de maiştri, de patru ani.

În 1965, şcolile medii au fost transformate în licee de cultură generală şi licee de specialitate, iar din 1973, conform hotărârilor Plenarei C.C. al P.C.R., din 18-19 ianuarie, învăţământul liceal a fost împărţit în două trepte. În prima aveau acces toţi absolvenţii de şcoală generală, fără admitere, iar trecerea în a doua treaptă se făcea pe baza unui examen susţinut la

[108]Gheorghe Pârnuţă (coord.), Ion Hurdubeţiu, Flaminiu Mîrţu, N. Nicolaescu, Ilie Stănculescu, *op. cit.*, p.157-158, 205.
[109] *Ibidem.*
[110] Spiridon Cristocea, Teodor Mavrodin, Vasile Novac, *op. cit.*, p. 206-213.
[111] A.N.S.J. Argeş, fond Gimnaziul Industrial „Elena Macca" – Miroşi (1913-1949).

finalul clasei a X-a. Cursurile treptei a doua se desfăşurau pe durata a doi ani pentru liceele de cultură generală şi trei pentru cele de specialitate, putând fi parcurse la zi, seral sau la fără frecvenţă.

După reforma învăţământului din 1948, cele mai multe dintre instituţiile şcolare de nivel mediu care funcţionau, anterior celui de- Al Doilea Război Mondial, în cele două judeţe, Argeş şi Muşcel, au continuat să-şi desfăşoare activitatea, ele trecând doar prin transformările determinate de reglementările amintite mai sus.

În oraşul Piteşti, cele trei instituţii de învăţământ secundar cu filieră teoretică, Liceul de Băieţi „I. C. Brătianu“, Liceul de Fete „Mihail şi Sevastiţa Vasilescu”, Şcoala Normală de Fete au fost transformate în şcoli medii, iar din 1965, în licee. Astfel, Liceul „I. C. Brătianu” a devenit Şcoala Medie nr. 1, atribuindu-i-se, din anul 1957, în titulatură, numele istoricului „Nicolae Bălcescu”, Liceul „Mihail şi Sevastiţa Vasilescu“ a devenit Şcoala Medie nr. 2, iar din 1971, când avea deja statutul de liceu, a introdus în titulatură sa numele soţiei lui Dinicu Golescu, „Zinca Golescu“. Şcoala Normală de Fete a fost transformată în Şcoala Medie Nr. 3, şi din 1965, liceu[112]. În titulatura sa, instituţia a reintrodus numele lui „Alexandru Odobescu”, fiind singura instituţie de învăţământ argeşeană care a revenit la o titulatură pe care o purtase în perioada interbelică[113].

La Câmpulung, Şcoala Normală „Carol I“ a fost transformată în Şcoală Pedagogică (în perioada 1956-1966, pe lângă ea a funcţionat un Institut Pedagogic de 2 ani), statut pe care l-a avut până în 1965, când a devenit Liceu Pedagogic, având, pe lângă secţia de învăţători, şi una de educatoare. Liceul „Dincu Golescu“ a funcţionat, mai întâi, ca liceu de băieţi, apoi, ca şcoală medie (nr. 1) şi în final, din 1965, liceu de cultură generală (nr. 1). Liceul de Fete din Câmpulung a devenit şcoală medie (în 1953), apoi Liceul de Cultură Generală nr. 2 (1965), iar din 1970 şi până în 1975 instituţia a trecut prin mai multe transformări, şi anume: în 1970, clasele cu program sportiv au fost transferate la Liceul de Atletism, nou înfiinţat; în 1972-1973, unele clasele cu profil teoretic sunt transformate în clase cu profil sanitar şi de chimie industrială şi din 1975 până în 1990, unitatea a funcţionat ca liceu de chimie industrială. Din 1972, acestei instituţii i s-a dat în folosinţă un local nou cu 16 săli de clasă, în strada „Maior Gâldău”. Tot în oraşul Câmpulung, Gimnaziul Industrial de Băieţi a fost transformat, în 1948, în Şcoala Medie Tehnică de Cărbune, iar apoi, în 1967, a devenit Grupul Şcolar Minier, cu sediul în cartierul Pescăreasa[114].

În perioada regimului comunist şi-au deschis porţile noi unităţi de învăţământ mediu, cele mai multe cu profil tehnic. Au fost înfiinţate: Şcoala Profesională de pe lângă Întreprinderea Mecanică Muşcel (în 1948), devenită în 1967 grup şcolar; Şcoala Tehnică de Construcţii (în 1950), transformată ulterior în Liceul nr. 6 Construcţii Civile din Piteşti; Şcoala Profesională-Piteşti (la 1 septembrie 1960), transformată în 1966 în Liceul Industrial Construcţii de Maşini - Colibaşi; Liceul Industrial nr. 4 Petrol din Piteşti (în 1966); Liceul Industrial Nr. 1. Construcţii de Maşini-Ştefăneşti (în 1967), mutat la Piteşti; Liceul Industrial nr. 7 Construcţii Industriale (în 1968); Liceul Industrial nr. 4 Chimie Industrială din Piteşti (în 1969); Liceul nr. 3 C.F.R. din Piteşti (în 1970); Liceul de Atletism din Câmpulung (în 1970); Liceul Teoretic „Ion Barbu“ din Piteşti (în 1971); Liceul Industrial nr. 5 Electrotehnic din Piteşti (în 1973); Liceul agricol din Mărăcineni (în 1982).

Între instituţiile nou înfiinţate în perioada regimului comunist, un parcurs interesant a avut Liceul Economic Special din Câmpulung. El a fost fondat la 1 septembrie 1952 în Bucureşti (a avut statut de şcoală medie), iar cursurile sale se adresau copiilor cu afecţiuni pulmonare. La 1 noiembrie 1954, a fost unificat cu Şcoala Profesională nr. 14 din Cluj şi mutat la Soveja. Un an mai târziu (la 13 noiembrie), instituţia a fost mutată la Câmpulung şi a funcţionat ca: şcoală profesională de 2 ani (1955-1956), şcoală medie tehnică de 4 ani (1955-1961), liceu economic special (1965-1975). Din 1972, la acest liceu erau admişi şi copii cu alte deficienţe, handicap locomotor, afecţiuni cardiace[115].

---

[112] Pentru evoluţia instituţiilor de învăţământ secundar după anul 1948 din oraşul Piteşti, vezi: Petre Popa, Paul Dicu, Silvestru Voinescu, *Istoria Municipiului Piteşti*, Bucureşti, Editura Academiei, 1988, p. 299-304.
[113] Vezi mai sus: *Şcoala Normală din Piteşti*.
[114] Gheorghe Pârnuţă (coord.), Ion Hurdubeţiu, Flaminiu Mîrţu, N. Nicolaescu, Ilie Stănculescu, *op. cit.*, p. 295-302.
[115] *Ibidem*, p. 302-303.

Învăţământul liceal şi profesional după anul 1989

În cea mai mare parte, unităţile de învăţământ liceal cu tradiţie, dar şi cele înfiinţate în perioada regimului comunist, au continuat să funcţioneze. Cele mai multe dintre ele şi-au schimbat titulatura, mai ales liceele cu tradiţie au revenit la cea anterioară anului 1948. Este cazul: Liceului „N. Bălcescu", care a revenit la titulatura de Liceul „Ion C. Brătianu" (în 1998 transformat în colegiu naţional); al fostei Şcoli Normale „Carol I" din Câmpulung (în perioada regimului comunist, liceu pedagogic) devenit Liceul Pedagogic „Carol I", în 1999 transformat în colegiu; al Liceului Economic, care a introdus în titulatura sa numele Mariei Teiuleanu, care i-a făcut la începutul secolului al XX-lea o donaţie importantă (localul şi un teren cu o suprafaţă de 800 ha).

O serie de instituţii de învăţământ liceal au adoptat în titulatura lor numele unor personalităţi argeşene sau naţionale. Astfel, fostul Gimnaziu de Băieţi din Curtea de Argeş, transformat în liceu în anul 1946, a primit în 1990 numele de Liceul „Vlaicu-Vodă"; Liceul Ministerului Industriei Uşoare (M.I.U.), unitate de învăţământ cu tradiţie în judeţul Argeş (fondat în 1882, ca şcoală de meserii) şi-a schimbat titulatura în Colegiul Tehnic „Armand Călinescu"; Grupul Şcolar nr. 4 din Piteşti a fost transformat în Colegiul Tehnic „Costin D. Neniţescu", la fel şi Grupul Şcolar nr. 7 din Piteşti, a devenit Colegiul Tehnic „Dimitrie Dima". Trebuie amintit în acest cadru şi deschiderea unor licee particulare (în prezent în judeţul Argeş funcţionează două astfel de unităţi de învăţământ) şi înfiinţarea unui nou liceu, în Mioveni, Liceul Teoretic „Iulia Zamfirescu", înfiinţat prin ordinul Ministerului Educaţiei Naţionale nr. 3 555/10.04.2006, inaugurat la 1 septembrie 2006.

Fig. 20 - Liceul „Iulia Zamfirescu" din Mioveni
(foto 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

În anul şcolar 2011/2012 au funcţionat în judeţul Argeş, 44 de licee, colegii şi grupuri şcolare şi două licee particulare. La aceste unităţi sunt înscrişi 24.048 de elevi, dintre aceştia 23.428 au urmat cursuri liceale la zi, 170, cursuri liceale seral, 358, cu frecvenţă redusă şi 2.704, învăţământ tehnic cu rută progresivă[116].

Dintre cele 46 de unităţi de învăţământ liceal, 39 funcţionează în mediul urban şi şapte în mediul rural. Cele din mediul urban: 20 se află în oraşul Piteşti - şapte colegii (Colegiul Naţional „I. C. Brătianu", Colegiul Naţional Liceal „Zinca Golescu", Colegiul Naţional „Al. Odobescu", Colegiul Economic „Maria Teiuleanu", Colegiul Tehnic „Costin D. Neniţescu", Colegiul Tehnic „Dimitrie Dima", Colegiul Tehnic „Armand Călinescu"), cinci licee cu profil: teoretic (Liceul

[116] *Raportul privind starea învăţământului din judeţul Argeş – an şcolar 2011-2012,* nr. 11920/27.09.2012, întocmit de Inspectoratul Şcolar Argeş, f. 57, disponibil pe www.isjarges.ro.

Teoretic „Ion Barbu”, Liceul Teoretic „Ion Cantacuzino“), teologic (Liceul Teologic Penticostal „Elim“), sportiv (Liceul cu Program Sportiv Piteşti) şi de artă (Liceul de Artă „Dinu Lipatti“), două licee particulare (Liceul Fundaţia Ecologică „Green” Piteşti, Colegiul Ecologic „Prof. univ. dr. Alexandru Ionescu”) şi cinci grupuri şcolare (Grupul Şcolar „Dacia“, Grupul Şcolar „Astra“, Grupul Şcolar „Mihai Viteazul“, Grupul Şcolar de Industrializarea Lemnului, Grupul Şcolar Industrial de Construcţii nr. 2); şapte în Câmpulung (Colegiul Naţional „Dinicu Golescu“, Colegiul Naţional Pedagogic „Carol I”, Colegiul Tehnic, Seminarul Teologic Ortodox „Iustin Patriarhul“, Grupul Şcolar Tehnologic, Liceul Naţional cu program de Atletism, Liceul Teoretic „Dan Barbilian“), şase în Curtea de Argeş (Colegiul Naţional „Vlaicu-Vodă“, Seminarul Teologic „Neagoe-Vodă Basarab“, Grupul Şcolar „Ferdinand I“, Grupul Şcolar Agricol „Constantin Dobrescu“, Grupul Şcolar Forestier, Grupul Şcolar Auto), două în Costeşti (Liceul Teoretic, Grupul Şcolar Agricol), două în Mioveni (Liceul Teoretic „Iulia Zamfirescu“, Grupul Şcolar Construcţii de Maşini Colibaşi), unul în Topoloveni (Liceul Teoretic „Ion Mihalache“), unul în Ştefăneşti (Grupul Şcolar).

Cele şapte unităţi de învăţământ din mediul rural sunt: Grupul Şcolar „I. C. Petrescu“ - Stâlpeni, Grupul Şcolar - Corbeni, Grupul Şcolar - Domneşti, Grupul Şcolar Agricol - Mărăcineni, Grupul Şcolar - Rucăr, Grupul Şcolar - Vedea, Grupul Şcolar - Mozăceni.

Învăţământul superior în Argeş

Înfiinţarea unei instituţii de învăţământ superior în Piteşti a fost determinată de potenţialul economic al zonei, de creşterea demografică şi sporirea numărului de absolvenţi de şcoli medii. Primul pas a fost făcut la 1 octombrie 1962, prin deschiderea *Institutului Pedagogic de 3 ani*, cu trei secţii: Matematică, Filologie şi Ştiinţele Naturii, la care s-au înscris 160 de studenţi. În anul şcolar 1971/1972, s-a creat o a patra secţie, de Educaţie Fizică. Totodată, a fost schimbată şi structura celor trei secţii existente anterior. Astfel, s-au creat: în cadrul Facultăţii de Filologie două specializări, limba română - limba franceză, cu 40 de studenţi, şi limba română-limba engleză, cu 20 de studenţi, iar Facultatea de Matematică - Fizică avea tot două specializări, matematică-fizică (65 de studenţi) şi fizică-cunoştinţe tehnico-productive (25 de studenţi). Facultatea de Ştiinţele Naturii a funcţionat în continuare cu o singură specializare la care erau înscrişi 30 de studenţi.

Institutul Pedagogic şi-a desfăşurat activitatea în localul fostei Şcolii Normale de Fete (astăzi sediul Facultăţii de Litere din strada Gheorghe Doja). Baza materială de care dispunea fosta şcoală nu corespundea standardelor cerute de un astfel de gen de instituţie, de aceea s-a urmărit îmbunătăţirea ei. S-au creat, astfel, în 1967, un laborator de fiziologia plantelor şi microbiologie, în 1968, un laborator fonic pentru limbi străine, un cabinet de ştiinţe sociale şi economice, un teren de atletism, o seră de legume, un cabinet de fizică, biofizică şi metrologie, un cabinet de biologie (anatomie, zoologie şi botanică).

La conducerea Institutului Pedagogic s-au aflat Marin Mocanu, prorector (1962-1967) şi ulterior rector (1971-1974), Ion Todor (rector, 1967-1968), Augustin Z. N. Pop (rector, 1968-1971), Sofia Sorescu (prorector, 1968-1971).

În funcţia de decan au fost desemnaţi: la Facultatea de Filologie - Augustin Z. N. Pop (1966-1968), Gh. Dragomirescu (1968-1971), Gabriel Ţepelea (1971-1973), Marin Mocanu (1973-1974); la Facultatea de Matematică - Silviu Teleman (1966-1969), Antoaneta Niţă (1969-1970), Gh. Petrescu (1970-1974); la Facultatea de Ştiinţe Naturale şi Agricole - Ion Todor (1966-1967, 1969-1972), Ion Marinescu (1967-1969), Petre Diaconu (1872-1974); la Facultatea de Educaţie Fizică - Nicolae Macovei (1971-1974).

Din 1974, Institutul Pedagogic a fost unificat cu Institutul de Subingineri, formându-se astfel *Institutul de Învăţământ Superior*.

Crearea unui *Institut de Subingineri* la Piteşti a fost determinată în primul rând de înfiinţarea Întreprinderii de Autoturisme „Dacia“ din Colibaşi, la 20 august 1968. Instituţia de învăţământ şi-a deschis porţile la 1 octombrie 1969, funcţionând iniţial la Colibaşi, ca secţie a Institutului Politehnic din Bucureşti. Primul amfiteatru a devenit sala de festivităţi de la Hala 4,

Poarta 1 a Uzinei de Piese Auto-Colibaşi, iar laboratoarele funcţionau în spaţii adecvate ale întreprinderii. Pentru desfăşurarea seminariilor şi a altor activităţi administrative, Grupul Şcolar Metalurgic-Colibaşi a pus la dispoziţie etajul al doilea al clădirii cu acces la sala de sport, cantină şi cămine. Mobilierul şi alte mijloace logistice au fost aduse de la Institutul Politehnic din Capitală.

În anul 1970, Institutul de Subingineri a fost mutat de la Colibaşi la Piteşti, în corpurile construite în perioada 1969-1970 pentru Liceul Economic din strada Doaga. Noile spaţii ofereau condiţii mai bune decât cele de care dispunea Grupul Şcolar de la Colibaşi.

În perioada 1969-1972, Institutul funcţiona cu două specializări: Tehnologia Prelucrării Metalelor la Rece (TPR sau TPM) şi Întreţinere şi Reparaţii Auto. În anul 1969, în cadrul primei secţii, la forma de învăţământ de zi, erau înscrişi 50 de studenţi, iar în cadrul celei de-a doua, 30.

După unificarea celor două instituţii, la 5 iunie 1974, Institutul Pedagogic a fost transformat în Facultate de Învăţământ Pedagogic, iar Institutul de Subingineri a fost transformat în Facultate Tehnică. În cadrul Facultăţii de Subingineri au fost organizate, la ambele specializări, cursuri de zi şi serale, iar din 1977 au fost înfiinţate cursurile de zi pentru ingineri cu specializarea Autovehicule Rutiere, fiind al treilea centru de profil din ţară.

În perioada 1974-1981, funcţia de rector a fost deţinută de Gheorghe Poţincu, care anterior fusese decan al Institutului de Subingineri. Decani au fost numiţi, pentru Facultatea de Învăţământ Pedagogic, matematicianul Gheorghe Petrescu şi pentru Facultatea Tehnică, Ioan Vucu. În 1981, la conducerea Institutului de Învăţământ Superior a fost numit în funcţia de rector fostul decan al Facultăţii de Subingineri, Victor Rădulescu (funcţia de decan a deţinut-o în perioada 1976-1981).

În anul 1984, Facultatea de Subingineri a suferit transformări. Prin Decretul nr. 213/1984, instituţia de învăţământ a trecut în subordinea Politehnicii din Bucureşti. S-au constituit două catedre Automobile (înglobând catedrele existente până atunci, Automobile şi Tehnologia Construcţiilor de Maşini) şi Discipline Fundamentale şi Cultură Tehnică Generală, fiind desfiinţată Facultatea de Învăţământ Pedagogic. În cadrul secţiei de Tehnologia Construcţiilor de Maşini au fost create noi specializări: ingineri - Mecanică, ingineri - Electrotehnică industrială şi subingineri - Electrotehnică. Ca urmare a acestor schimbări, conducerea instituţiei de învăţământ superior din Piteşti era asigurată de un decan, şi nu de un rector cum s-a întâmplat până în 1984. Funcţia de decan, pe perioada 1984-1989, a fost deţinută de Ion Ungureanu.

După anul 1990, prin aplicarea unei noi scheme în învăţământul superior, au primit acceptul să funcţioneze noi universităţi de stat, cu precădere în judeţele unde existau anumite tradiţii în domeniu. Totodată, instituţiile subvenţionate de la buget au primit derogarea şcolarizării pe bază de taxe, peste numărul de candidaţi admişi pe locurile subvenţionate de stat.

Universitatea de Stat din Piteşti[117] a fost înfiinţată prin ordinul nr. 4 894/1991 al Ministerului Învăţământului. Instituţia era structurată în trei facultăţi cu zece specializări: Facultatea de Ştiinţe cu specializările: matematică, chimie-fizică, biologie şi educaţie fizică şi sport; Facultatea de Teologie cu specializările: teologie ortodoxă - asistenţă socială, teologie ortodoxă - limba şi literatura română; Facultatea de ingineri cu specializările: tehnologia construcţiilor de maşini, autovehicule rutiere, electrotehnică industrială, ingineri, cinci ani, cursuri de zi şi Colegiul Tehnic.

Facultatea de Ştiinţe şi Teologie îşi desfăşura cursurile în strada Gh. Doja, în sediul unde funcţionase anterior anului 1984 Institutul Pedagogic. Facultatea de Ingineri şi Colegiul Tehnic îşi aveau sediul în corpurile din strada Doaga.

Conducerea Universităţii a fost asigurată în 1991-1992 de conf. univ. dr. ing. Ion Vucu, reales în 1992, având mandat până în 1996. În funcţia de prorector a fost numit Viorel Popa, înlocuit ulterior de Ioan Ciurea.

Universitatea din Piteşti s-a dezvoltat mai ales după anul 1992, când numărul facultăţilor şi implicit al specializărilor a crescut. Astfel, în 1994 Facultatea de Teologie s-a desprins de cea de Ştiinţe; la Filologie, în perioada 1992-1996, au apărut specializările: franceză - română, franceză - engleză, română - engleză, română - franceză, iar în cadrul Facultăţii de Ingineri existau patru

[117] Pentru evoluţia acestei instituţii de învăţământ superior a se vedea: Petre Popa, *Monografia Universităţii din Piteşti,* Editura Universităţii din Piteşti, 2004, p. 480; Idem, *Medalioane universitare. Dicţionar 1962-2002,* Editura Universităţii din Piteşti, 2002, 259 p.

catedre: automobile; inginerie managerială şi tehnologică (înlocuia catedra de tehnologia construcţiilor de maşini), mecanică, nou înfiinţată, şi electrotehnică.

În aceste condiţii, problema asigurării spaţiilor de învăţământ devenea tot mai stringentă. Discuţiile legate de acest subiect au debutat încă din 1990. S-a optat în final, pentru transformarea clădirii ce trebuia să fie *fabrica de mâncare* din Piteşti în timpul regimului comunist, în clădire cu utilitate pentru Universitatea de Stat din Piteşti. Lucrările au fost începute în 1996, iar la 20 mai 1998, a fost inaugurat sediul Rectoratului Universităţii din Piteşti. În perioada 1998-2002 au fost date în folosinţă noi corpuri, în diverse locaţii din Piteşti, şi s-a reabilitat imobilul din strada Gh. Doja, fostul sediu al Şcolii Normale de Fete din Piteşti.

Paralel cu dezvoltarea bazei materiale a universităţii a crescut şi numărul specializărilor. Astfel, în 1997-1998, au fost înfiinţate Facultatea de Ştiinţe Economice şi Administrative, Facultatea de Litere şi Istorie, Facultatea de Electrotehnică şi Electromecanică; în 1999, Colegiul de Institutori. În anul 2000, Universitatea din Piteşti a ajuns să aibă şase facultăţi, trei colegii, toate cu 30 de specializări, la care erau înscrişi peste 6 500 de studenţi.

Fig. 21- Universitatea din Piteşti, sediul Rectoratului (foto 2011,www.cjarges.ro/10.06.2013)

În 1996, a fost ales în funcţia de rector prof. univ. dr. Gheorghe Barbu, prorector a fost desemnat prof. univ. dr. ing. Neculai Bădescu, iar în cea de secretar ştiinţific, prof. univ. dr. Gh. Secară. În anul 2000, în funcţia de rector a fost reales pentru încă un mandat Gh. Barbu, în cea de prorector, Gh. Secară, iar secretar ştiinţific a devenit conf. univ. dr. ing. Gh. Crivac. Pentru perioada 2004-2008, a fost ales ca rector Gheorghe Secară.

În 2008, conducerea Universităţii Piteşti era compusă din: Gh. Barbu, rector; Gh. Crivac, prorector pe probleme sociale, studenţeşti; Dumitru Chirleşan, prorector la *Relaţii internaţionale şi de integrare europeană, strategie şi marketing*; Gheorghe Şerban, prorector la *Cercetare Ştiinţifică*, Ion Tabacu, prorector la *Calitatea învăţământului, investiţii*, iar cancelar al Senatului, Gheorghe Bănică. În prezent, funcţia de rector al Universităţii din Piteşti este deţinută de prof. univ. dr. Ionel Didea.

În cadrul Universităţii din Piteşti funcţionează 11 facultăţi: Ştiinţe; Litere; Mecanică şi Tehnologie; Electrotehnică, Comunicaţii şi Calculatoare; Teologie; Ştiinţe Economice; Juridice şi Administrative; Educaţie Fizică şi Sport; Matematică-Informatică; Ştiinţe Socio-Umane; Ştiinţele Educaţiei. La toate cele 11 facultăţi sunt organizate şi cursuri de masterat, iar la şase dintre ele, şi cursuri de Şcoală doctorală.

Universitatea „Constantin Brâncoveanu" din Piteşti este o instituţie de învăţământ superior

particulară, acreditată, cu sediul în Piteşti şi cu filiale în municipiile Brăila şi Râmnicu Vâlcea. La baza înfiinţării instituţiei a stat Facultatea de Management-Marketing în Afaceri Economice, deschisă în anul 1991 la Brăila şi Râmnicu Vâlcea. Filiala din Piteşti a fost deschisă în 1992. Fondatorul universităţii este prof. univ. dr. Alexandru Puiu, rectorul instituţiei.

În anul 1999, în cadrul universităţii, s-a înfiinţat, la Piteşti, Facultatea de Finanţe-Contabilitate, iar un an mai târziu s-au deschis cursurile Facultăţii de Comunicare, Relaţii Publice şi Jurnalism, transformată ulterior în Facultatea de Ştiinţe Juridice, Administrative şi ale Comunicării.

Universitatea „Constantin Brâncoveanu“ a fost acreditată prin Legea nr. 242, din 23 aprilie 2002, făcând parte din primul grup de şase instituţii de învăţământ superior particulare care au primit acreditare. În acelaşi an, universitatea şi-a diversificat oferta educaţională prin organizarea cursurilor de masterat şi a cursurilor de formare în domeniul psiho-pedagogic.

În anul 2003, în cadrul Facultăţii de Finanţe – Contabilitate a fost acreditată specializarea Finanţe – Bănci, iar în cadrul Facultăţii de Ştiinţe Juridice, Administrative şi ale Comunicării au fost acreditate, în 2003, specializarea Administraţie Publică, în 2005, specializările Drept şi Relaţii Internaţionale şi Studii Europene.

Paralel cu creşterea numărului specializărilor s-a dezvoltat şi baza materială a instituţiei, Campusul din Piteşti al Universităţii „Constantin Brâncoveanu“ incluzând, alături de clădiri destinate procesului educativ, săli de conferinţe care pot găzdui până la 200 de persoane şi care dispun de condiţii tehnice optime, internat şi o bază sportivă (club sportiv - fitness, cardio, aerobic, masaj, cafenea şi un club studenţesc). La acestea se adaugă o bibliotecă cu un fond de 55.000 de volume. De asemenea, universitatea are o editură proprie, *Independenţa economică* (Fig. 15).

Fig. 22 - Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Piteşti (foto 2011, www.cjarges.ro/10.06.2013)

În anul universitar 2 009/2010, la Universitatea „Constantin Brâncoveanu“ şi-au desfăşurat activitatea 215 cadre didactice proprii şi asociate, dintre care 133 titularizate prin concurs şi 82 de specialişti din cercetarea ştiinţifică şi practică. Dintre aceştia, 70% sunt doctori sau doctoranzi în ştiinţe, zece profesori sunt conducători de doctorat. În acest an universitar au fost înscrişi 5 700 de studenţi la cursurile de licenţă, 2 200 de masteranzi şi aproape 200 de cursanţi la Departamentul de pregătire a personalului didactic.

În prezent, în cadrul Universităţii funcţionează trei facultăţi: Facultatea de Management şi Marketing în Afaceri Economice (cu specializările: management, marketing, administrarea afacerilor, afaceri internaţionale, economia comerţului, turismului şi serviciilor), Facultatea de Finanţe- Contabilitate (cu specializările: contabilitate, finanţe-bănci) şi Facultatea de Ştiinţe Juridice, Administrative şi ale Comunicării (cu specializările: jurnalism, comunicare şi relaţii

publice, administraţie publică, drept, relaţii internaţionale şi studii europene).

Începând cu anul 2005, Universitatea a înregistrat o dinamică bună pe planul relaţiilor internaţionale şi în special al relaţiilor cu universităţi din străinătate. Astfel, pentru anul universitar 2009/2010, prin Departamentul de Relaţii Internaţionale al Universităţii, în cadrul Programului european Socrates- Erasmus, au fost încheiate acorduri bilaterale cu 24 de universităţi din Europa şi Statele Unite ale Americii pentru mobilităţi de studenţi, masteranzi şi cadre didactice.

Dezvoltarea ştiinţelor

Preliminarii. Pentru că, din câte ştim, nu există încă studii sistematice, cuprinzătoare, privind dezvoltarea ştiinţelor în judeţul Argeş, sunt necesare câteva preliminarii metodologice.

În primul rând, plecând de la dicţionar[118], dar având în vedere că ne interesează *dezvoltarea* ştiinţelor în Argeş, vom delimita domeniul de interes într-un mod mai „administrativ", anume, ne vom ocupa de ceea ce e recunoscut ca ştiinţă de instituţiile interne (Academia Română, Ministerul Învăţământului şi Cercetării, Academia Oamenilor de Ştiinţă din România, direcţiile de cercetare-dezvoltare din ministere) şi internaţionale (ISI – Institute for Scientific Information, Philadelphia, SUA) şi are de-a face cu: 1. producerea de cunoştinţe, deci cu *cercetarea,* şi 2. cu *diseminarea* cunoştinţelor, deci cu *editarea de publicaţii* de specialitate şi *organizarea de simpozioane* de specialitate.

Ne vor interesa deci *instituţiile* de cercetare din judeţ şi *personalităţile* argeşene cu aport în ştiinţa românească, cu precizarea că-i considerăm argeşeni pe cei născuţi pe teritoriul actualului judeţ Argeş ori au lucrat o parte însemnată din viaţă în acest judeţ. Vom aminti pe scurt şi oameni de ştiinţă români care sunt născuţi în altă parte, dar sunt legaţi de judeţul Argeş, au locuit şi/sau lucrat aici în mod semnificativ.

Trebuie să facem, de asemenea, precizarea că ceea ce urmează este mai ales rezultatul unei *cercetări de bibliotecă* (în multe cazuri, de mare ajutor fiind internetul) şi nu a uneia de *arhivă,* cazul al doilea cerând cu totul alte resurse (în primul rând de timp).

Evoluţia ştiinţelor în Argeş

Începuturile. Perioada dinaintea Primul Război Mondial. În înţelesul precizat mai înainte, ştiinţa apare destul de târziu în judeţul Argeş, prin personalităţi în secolul al XIX-lea şi prima parte a secolului al XX-lea şi cu unităţi explicite de cercetare şi de învăţământ superior abia în perioada postbelică. (Bineînţeles, nu contabilizăm aici „ştiinţa implicită", de genul asemănării căuşelor morilor de apă cu Turbina Fulton şi a altor analogii de genul acesta, adesea impresionante, dar care nu sunt rezultatul unei activităţi de cercetare propriu-zise, în sensul curent al cuvântului).

Putem totuşi consemna o instituţie care poate fi considerată ca direct legată de activitatea ştiinţifică şi care este înfiinţată încă de la sfârşitul secolului al XIX-lea, anume Biblioteca Judeţeană. Ea este prezentată cu detalii în secţiunea Cultură; date despre activitatea ştiinţifică propriu-zisă, cercetare şi simpozioane mai ales, vor fi consemnate ulterior, în special cu referire la ultimii ani.

Revenind la situaţia generală din judeţ, în secolul al XIX-lea şi începutul celui următor, pentru că învăţământul superior românesc nu oferea decât în anumite limite posibilitatea specializării până la nivelul cercetării[119] – mulţi dintre românii care doreau o carieră academică (şi aveau sau obţineau de la diferite instituţii suportul material necesar) au urmat nu numai cursuri universitare în ţările din vestul Europei (îndeosebi Austria, Germania, Italia, Franţa), ci, parte dintre ei, au susţinut şi doctorate acolo. În acest context, nu se poate vorbi despre o veritabilă ştiinţă argeşeană în secolul al XIX-lea şi prima umătate a secolului al XX-lea, dar putem consemna o serie de personalităţi ale ştiinţei româneşti care îşi au originile în Argeş.

Îi prezentăm în continuare, în ordinea datei de naştere, pe argeşenii care au studiat în afara României ori au susţinut doctorate în ţară sau în Europa, înainte de Primul Război Mondial:

Nicolae Kretzulescu/Creţulescu (1 martie 1812, Bucureşti – 26 iunie 1900, Leordeni-Muşcel), medic şi om politic, studii şi doctorat la Paris, participant la Revoluţia de la 1848; în

[118] Ştiinţă, ştiinţe = Ansamblu sistematic de cunoştinţe despre natură, societate şi gândire; ansamblu de cunoştinţe dintr-un anumit domeniu al cunoaşterii (DEX, 1998).

[119] Reamintim că Universitatea din Bucureşti a fost înfiinţată în 1864, printr-un decret al lui Alexandru Ioan Cuza, e adevărat, continuând Academia Domnească de la Sf. Sava, înfiinţată la 1694 de Constantin Brâncoveanu, iar Facultatea de Medicină din Bucureşti a fost înfiinţată în 1869, prin transformarea Şcolii Naţionale de Medicină şi Farmacie (înfiinţată de Carol Davila în 1855).

timpul Războiului de Independenţă de la 1877-1878 a înfiinţat la conacul său din Leordeni un spital. Membru al Academiei Române din 1871, preşedinte al AR între 1872 şi 1873 şi 1895 şi 1898. Mult timp din viaţă l-a petrecut la Leordeni, unde avea moşie, ca urmaş al lui Stroe Leurdeanu, şi conac.

Fig. 23 - Nicolae Kretzulescu/Creţulescu

Fig. 24 -Matei Drăghiceanu

Nicolae Kalinderu (6 decembrie 1835, Bucureşti – 16 aprilie 1902, Ciulniţa-Leordeni): medic, studii medicale şi doctorat la Paris; a posedat moşie şi conac la Ciulniţa, membru corespondent al AR din 1890.

Matei Drăghiceanu (15 mai 1844, Târgovişte – 2 mai 1939, Câmpulung Muşcel): studii la Paris, inginer de mine (primul român care obţine acest titlu), geolog; în 1896 se stabileşte la Câmpulung, membru de onoare al AR din 1933.

Constantin Căpităneanu(17 noiembrie 1844, Curtea de Argeş – 12 aprilie 1893, Piteşti): astronom, geodez şi cartograf, Seminarul la Curtea de Argeş, şcoala de ofiţeri la Bucureşti, specializare în Franţa în astronomie şi cartografie; în 1875 semnează la Paris documentele Convenţiei Metrului, din partea României; pionier al astronomiei şi geodeziei româneşti[120].

Nicolae Jugureanu (1845, Câmpulung Muşcel – 1919): medic, cursuri primare la Câmpulung, studii de medicină la Bucureşti şi Montpellier-Franţa, doctorat în medicină în Franţa (1872); medic-şef la Spitalul din Câmpulung până în 1901, când se pensionează.

Sache Ştefănescu (7 iulie 1845, Câmpulung Muşcel – 1913): medic, studii de medicină în Franţa, doctoratul la Strasbourg în 1870; medic militar, participant la Războiul de Independenţă 1877-1878, în 1906 participă la conferinţa internaţională a Crucii Roşii de la Geneva în calitate de vicepreşedinte al Crucii Roşii Române.

Constantin Gogu (30 mai 1854, Câmpulung Muşcel – 30 ianuarie 1897): matematician şi astronom, liceul la Câmpulung, studii de matematică la Bucureşti şi Sorbona-Paris, unde îşi ia licenţa în 1878, doctorat în astronomie la Sorbona (7 februarie 1882 – al şaselea român în general şi al treilea matematician român cu doctorat la Sorbona, după Spiru Haret şi David Emanuel); profesor la Facultatea de Ştiinţe a Universităţii din Bucureşti, la Şcoala de Poduri şi Şosele, Şcoala de Ofiţeri de Artilerie şi Geniu şi la Şcoala de Arhitectură din Bucureşti, unul dintre primii membri ai Societăţii Române de Ştiinţe (în 1887, prim-vicepreşedinte al acesteia), cercetări de astronomie, gravitaţie, legate de calendar; membru corespondent al Academiei Române din 1889.

---

[120] Pentru că datele consemntate aici pentru fiecare personalitate sunt sintetizate, de cele mai multe ori, din diferite surse (dicţionare, volume cu personalităţi argeşene, monografii, internet), pentru a nu îngreuna excesiv prezentarea, nu indicăm de fiecare dată sursele, ci trimitem la bibliografia de la sfârşitul secţiunii.

Fig. 25 - Constantin Gogu

Fig. 26 - George I. Ionescu- Gion

George I. Ionescu-Gion (14 octombrie 1857, Piteşti – 29 iunie 1904, Bucureşti): istoric, ziarist, pedagog, Facultatea de Litere la Bucureşti, începe doctoratul în litere şi filosofie la Paris şi-l susţine la Bruxelles; profesor la licee din Bucureşti, secretar general al Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice (din 1891), vicepreşedinte al Ateneului Român (1890-1904), membru corespondent al Academiei Române din 1889; publicistică, lucrări de istorie (printre cele mai cunoscute, *Istoria Bucurescilor,* 1888), bust de Frederic Storck în faţa Liceului „I.C. Brătianu" din Piteşti (dezvelit în 1911).

Ion Nanu- Muşcel (30 noiembrie 1862, Câmpulung Muşcel – 1938): medic, studii la Paris, doctorat la Paris (1892), un al doilea doctorat la Londonderry, Anglia (1893); a efectuat studii de patologie infecţioasă; profesor la Facultatea de Medicină din Bucureşti, membru al Academiei de Ştiinţe Medicale.

Constantin (Dinu) I.C. Brătianu (13 ianuarie 1866, Florica, Ştefăneşti-Muşcel – 20 august 1950, în închisoarea din Sighet): inginer şi om politic, liceul, la Colegiul „Sfântul Sava" din Bucureşti şi Liceul „Saint Louis" din Paris (din 1885), Şcoala Politehnică (din 1886), studii la prestigioasa „École des Mines", Paris (1888–1891), printre primii ingineri de mine din ţară.

Nicolae Gheorghiu (4 septembrie 1867, Câmpulung Muşcel – 1959): medic, studii preuniversitare la Câmpulung şi Bucureşti, studii de medicină la Bucureşti şi Paris; a fondat *Revista de obstetrică, ginecologie şi puericultură* (1920).

Dumitru Popescu (noiembrie 1867, Ţiţeşti-Muşcel – 10 noiembrie 1905, Viena): inventator, gimnaziul, la Piteşti, ucenic-mecanic la Curtea de Argeş, mecanic la Câmpulung; pionier al zborului cu balonul şi elicopterul[121].

Constantin I. Parhon (15 octombrie 1874, Câmpulung Muşcel – 9 august 1969, Bucureşti): medic endocrinolog, facultatea de medicină, la Bucureşti, doctorat în 1900, studii ulterioare la München (din 1906); membru corespondent al Academiei Române din 1928 şi titular din 1939, membru al unor academii din URSS, Bulgaria, Ungaria, preşedinte de onoare al Academiei Române din 1948; activitate politică (în 1948 este numit preşedintele Prezidiului Marii Adunări Naţionale a RPR).

[121] Dinu Moroianu, I.M. Ştefan, *Pagini din istoria invenţiilor şi descoperirilor româneşti,* Bucureşti, 1963.

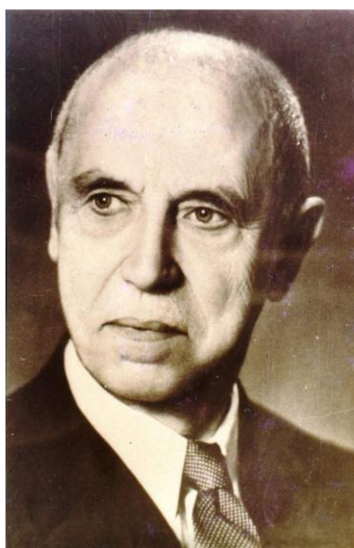

Fig. 27 - Constantin I. Parhon

Dimitrie D. Dima (9 august 1876, Piteşti – 6 martie 1923): inginer constructor, studii la Zürich-Elveţia şi Darmstadt-Germania; mai multe construcţii în Piteşti (biserica „Sf. Vineri”, poduri peste Argeş şi Râul Doamnei, uzina electrică, locuinţe şi altele).

Alexandru Bărcăcilă (21 martie - 1876, Bughea de Sus, Muşcel - 6 februarie 1970, Bucureşti): istoric, arheolog, studiază filologia clasică şi istoria de la Universitatea din Bucureşti; profesor la Câmpulung şi Turnu Severin, numeroase săpături arheologice.

Constantin Stătescu (1878, Piteşti – 10 aprilie 1958): fizician, studii la Universitatea din Göttingen-Germania, unde a obţinut doctoratul în fizică; profesor (din 1910 până la pensionare, în 1940) la Universitatea din Bucureşti – Facultatea de fizică, director al Direcţiei Generale a Măsurilor şi Greutăţilor din România; membru al Comitetului Internaţional de Măsuri şi Greutăţi, în perioada 1929–1958; o stradă din Piteşti îi poartă numele.

Florian Ştefănescu-Goangă (5 aprilie 1881, Curtea de Argeş – 26 martie 1958): psiholog, studiază dreptul şi filosofia la Bucureşti, apoi la Leipzig (cu celebrul Wilhelm Wundt), doctorat la Leipzig în 1911; profesor la Iaşi în 1918 (director în minister, Divizia Învăţământ primar şi normal şi rector al Seminarului Normal Superior), din 1919 este profesor şi rector (pentru două legislaturi) la Universitatea din Cluj; a întemeiat, în 1921, primul institut de psihologie experimentală din ţara noastră; membru corespondent al Academiei Române din 1937 (arestat în 1950, închis la Sighet până în 1955, repus în drepturi în 1990).

Fig. 28- Florian Ştefănescu-Goangă

Fig. 29 - George Oprescu

George Oprescu (27 noiembrie 1881, Câmpulung- 13 august 1969, Bucureşti): istoric, critic şi colecţionar de artă, Facultatea de Litere şi Filosofie la Bucureşti, doctorat la Cluj, continuă studiile la Lyon-Franţa; secretar, apoi consilier al Comisiei de Cooperare Intelectuală a Ligii Naţiunilor (1923–1930), în 1949 a creat Institutul de Istoria Artei al Academiei, al cărui director a fost până la moarte; numeroase articole şi monografii de critică şi istoria artei, membru corespondent al Academiei Române din 1938 şi titular din 1948, membru al mai multor academii străine, colecţionar de artă (colecţia sa a fost donată Academiei Române în anul 1962, iar lucrările de pictură, artă decorativă, artă populară au fost transferate la Muzeul Colecţiilor, în 1977).

Ion Ţicăloiu (1881, Câmpulung- 1970), filolog şi fonetician, a studiat filologia şi filosofia la Berlin, licenţa în litere şi doctoratul la Universitatea din Bucureşti, profesor la Câmpulung, autorul primei lucrări de filologie romanică publicată într-o revistă germană.

George Ulieru (8 septembrie 1884, Câmpulung- 28 august 1943), medic, liceul, la Piteşti, Facultatea de Medicină, la Bucureşti, doctorat în 1913, publicistică.

George Vâlsan (21 ianuarie1885, Piteşti – 6 august 1935), geograf. Clasele primare şi gimnaziale le-a urmat în Piteşti. A studiat filosofia la Universitatea din Bucureşti, însă a trecut şi examenul de licenţă în geografie, la aceeaşi universitate. A studiat la Berlin şi Paris.

Doctoratul l-a trecut la Universitea din Bucureşti, în anul 1915, cu teza „Câmpia Română – contribuţiuni de geografie fizică”. În anul 1921 a devenit membru titular al Academiei Române.

Fig. 30 - George Vâlsan

Ion N. Angelescu (16 februarie 1885, Căldăraru, judeţul Argeş- 16 februarie 1930): economist, Liceul „I.C. Brătianu”, Piteşti, Facultatea de Drept, Litere şi Filosofie la Bucureşti, pleacă la München în 1910, unde îşi susţine doctoratul (1913); din 1918, profesor la Academia de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti, rector între 1924 şi 1929, preşedinte al Asociaţiei Generale a Economiştilor din România din 1926 până la moarte.

Cristea Muşceleanu (20 decembrie 1886, Câmpulung Muşcel– 1941): fizician (termodinamică, radioactivitate), doctorat în ştiinţe fizico-chimice la Berlin; profesor la Academia de Înalte Studii Agronomice (din 1927) şi la Facultatea de Ştiinţe a Universităţii din Bucureşti (din 1932), membru activ al Ateneului Român.

Victor Slăvescu (23 mai 1891, Rucăr - Muşcel – 24 septembrie 1977): economist, studii la Paris, München şi Halle, doctorat la Halle, Germania, la numai 23 de ani (1 august 1914); funcţii în unităţi bancare, subsecretar de stat la Ministerul de Finanţe, ministru al Finanţelor (1934-1935), ministru al Înzestrării Armatei (1939-1940), profesor la Academia Comercială din Bucureşti şi la Şcoala Superioară de Război, activitate ştiinţifică bogată (manuale, monografii, articole de specialitate), distins cu mai multe titluri, ordine şi medalii, membru corespondent al Academiei Române din 1936, titular din 1939, îndepărtat din Academie după război, repus în drepturi în 1990.

Fig. 31 - Victor Slăvescu

Fig. 32 - Gheorghe I.I. Brătianu

Gheorghe I. I. Brătianu (28 ianuarie 1898, Ruginoasa-Iaşi – 27 aprilie 1953, închisoarea Sighetu Marmaţiei; osemintele i-au fost aduse şi îngropate în capela familiei de la Florica, alături de bunicul Ion C. Brătianu, tatăl Ion I.C. Brătianu şi unchii Vintilă şi Constantin Brătianu); istoric, studii la Sorbona, doctorat în filosofie la Cernăuţi (1923) şi în litere la Paris (1929); profesor la mai multe universităţi, director al Institutului de Istorie „Nicolae Iorga" (1941-1947); membru corespondent al Academiei Române (1928) şi titular din 1942; membru al PNL.

Consemnăm şi următoarea personalitate cu rădăcini muşcelene, măcar pentru ineditul „cazului": prima româncă avocat, prima femeie din Europa care a obţinut licenţa în drept (la Paris, 1887) şi prima femeie din lume doctor în drept (Paris, 1890), a fost **Sarmiza Bilcescu-Alimănişteanu** (27 aprilie 1867, Bucureşti – 26 august 1935), născută în familia lui Dumitru Bilcescu din Bilceşti-Muşcel. Ea a fost primită în baroul bucureştean, dar nu a profesat; activă în cercurile feministe ale vremii.

Perioada interbelică

În Argeş-Muşcel nu se cunosc pentru acest interval de timp centre de cercetare, în particular, institute de învăţământ superior sub egida cărora să funcţioneze asemenea grupuri sau să lucreze cercetători notabili. Au funcţionat însă în această perioadă trei instituţii care, mai ales în ultima jumătate de secol, au avut şi activitate de cercetare specifică: Muzeul de Istorie şi Artă al Municipiului Câmpulung (înfiinţat în 1889), Muzeul Judeţean de Istorie din Piteşti (înfiinţat în 1928), Muzeul Goleşti (înfiinţat în 1939). Pentru că nu avem date privind cercetarea ştiinţifică din aceste muzee din anii mai vechi, ne vom referi la acest lucru numai în secţiunea despre perioada de după decembrie 1989.

Au existat însă argeşeni care au devenit cunoscuţi ca oameni de ştiinţă, inclusiv membri ai Academiei Române. Lista care urmează îi cuprinde pe cei care au studiat sau au obţinut doctoratul între cele două războaie mondiale.

Nicolae N. Stroian (29 februarie 1888, Stroeşti-Argeş – 3 mai 1969): medic, Institutul Medico-Militar din Bucureşti (1916), doctorat în medicină, colonel, numeroase lucrări de cercetare medicală.

Ion C. Petrescu (26 ianuarie 1892, satul Rădeşti, comuna Stâlpeni, Muşcel – 15 martie 1967): pedagog, Şcoala Normală la Câmpulung, licenţa în filosofie (1922) şi în drept (1923) la Bucureşti, doctorat (teza „Şcoala activă", publicată în 1924); profesor la Universitatea din Bucureşti.

Armand Călinescu (22 mai 1893, Piteşti – 21 septembrie 1939, Curtea de Argeş): jurist şi politician, studii de drept şi filosofie la Bucureşti, doctorat în drept la Bucureşti şi în ştiinţe economice la Paris, în 1921 revine în ţară şi intră în politică (deputat, prim-ministru, ministru de interne etc.), asasinat de legionari.

Iosif I. Gabrea (18 august 1893, Văleni- Muşcel- 1976): jurist, pedagog, studii de filosofie, litere şi drept la Bucureşti, doctorat în filosofie şi litere la Bucureşti, continuă studiile la Berlin şi München (1923-1930); profesor la Piteşti, profesor la Universitatea din Bucureşti, la Şcoala Militară de Infanterie- Bucureşti, cercetător la Institutul de Ştiinţe Pedagogice- Bucureşti[122].

Fig. 33 - Ion Barbu, alias Dan Barbilian

Dan Barbilian (pseudonim literar **Ion Barbu**; 19 martie 1895, Câmpulung Muşcel – 11 august 1961): matematician (şi poet), liceul, la Piteşti, Câmpulung, Bucureşti, Facultatea de Ştiinţe (matematică), la Bucureşti, bursă la Göttingen şi Tübingen, Germania (1921-1924), doctorat în Bucureşti (1929); profesor universitar la Bucureşti (titular din 1938), unul dintre fondatorii Institutului de Matematică al Academiei Romane, ales post-mortem membru al Academiei Române, în 1991; alături de Grigore C. Moisil şi Victor Popov, este al treilea român care a dat numele unui domeniu de matematică în clasificarea AMS (American Mathematical Society) – „51C05 Ring geometry (Hjelmslev, Barbilian)".

Marius N. Teodorescu (3 decembrie 1896, Stroeşti-Argeş – 5 ianuarie 1980): medic, Liceul „I.C. Brătianu", Piteşti, Facultatea de Medicină Bucureşti, doctorat în 1923; medic în armată şi la Spitalul Brâncovenesc din Bucureşti, lucrări de cercetare medicală.

Petre Ionescu- Muşcel (6 iunie 1901, Domneşti, Muşcel, 18 decembrie 1972): jurist, Facultatea de Drept în Bucureşti, bursă de studii în Italia, unde obţine şi doctoratul (1928); profesor universitar la Bucureşti şi avocat, prefect al judeţului Muşcel la începutul anilor 1930, privaţiuni după Al Doilea Război Mondial.

Ion Chelcea (5 februarie 1902, Boteni-Muşcel – 1991): etnograf, muzeograf, folclorist, Facultatea de Istorie-Geografie la Cluj, specializare la Viena (1934), la secţia de antropologie a Muzeului de Istorie Naţională, doctorat (1939).

Vladimir Streinu (pseudonimul lui Nicolae Iordache; 23 mai 1902, Teiu-Argeş – 26 noiembrie 1970): critic şi istoric literar, estetician, scriitor, traducător, Facultatea de Litere şi Filosofie la Bucureşti, studii la Paris şi Nancy, doctor în litere la Iaşi (1947); profesor la Piteşti, cercetător la Institutul de Lingvistică al Academiei Române, profesor la Facultatea de Limba şi Literatura Română a Universităţii din Bucureşti, din 2006 - membru post-mortem al Academiei Române.

[122] Ion M. Dinu, *Figuri de dascăli argeşeni,* în Complexul Muzeal Goleşti, 1991.

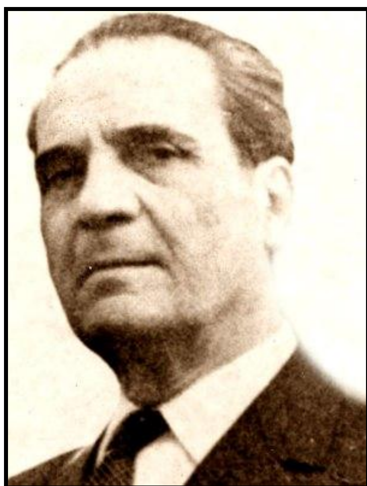

Fig. 34 -Vladimir Streinu, alias Nicolae Iordache

Fig. 35 - Dan Simonescu

Dan Simonescu (10 decembrie 1902, Câmpulung - 11 martie 1993): istoric literar şi bibliolog, absolvent al Facultăţii de Litere şi Filosofie din Bucureşti, doctor în ştiinţe filologice (1938); profesor la licee din Câmpulung şi Bucureşti, profesor universitar la Iaşi şi Bucureşti, cercetător la Institutul „Nicolae Iorga" al Academiei (1952-1968), specialist în bibliografia şi cultura românească veche, membru de onoare al Academiei Române (1992).

Iosif Ionescu - Muşcel (24 decembrie 1904, Domneşti, Muşcel, 3 iunie 1992): inginer, cursuri postliceale la Paris (1926-1927), Facultatea de Chimie Industrială a Politehnicii din Bucureşti (1927-1930); profesor universitar la Bucureşti şi Iaşi, mai multe invenţii în domeniul textil, rector al Şcolii Superioare de Textile din Bucureşti; a condus colectivele de elaborare a *Lexiconului tehnic român* (17 volume, apărut în anul 1953) şi a *Dicţionarului cronologic al ştiinţei şi tehnicii universale,* editat în 1979.

Nicolae Cernescu (31 august 1904, Câmpulung Muscel – 26 aprilie 1967): chimist şi pedolog, Colegiul „Sf. Sava"din Bucureşti, Facultatea de Ştiinţe a Universităţii din Bucureşti (1922-1925), doctorat la Zürich, Elveţia (stagiu 1929-1931); profesor la Institutul Agronomic din Bucureşti, membru corespondent al Academiei Române din 1955 şi titular din 1963, preşedinte al Secţiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice a Academiei (1966-1967), membru al Academiei de Ştiinţe Agricole din Berlin; a realizat *Harta solurilor României* (1971) şi a participat la realizarea hărţii solurilor din Europa.

Fig. 36 - Nicolae Cernescu

George Aman (4 aprilie 1908, Valea Danului, Argeş, 15 ianuarie 2001): pedagog, Facultatea de Litere şi Filosofie la Bucureşti (1928-1931), doctorat în pedagogie (Bucureşti, 1936), profesor la Institutul de Învăţământ Superior din Piteşti (1965-1973).

George D. Vasiliu (5 mai 1908, Dobrogostea, Argeş, 7 iulie 1989): biolog, Facultatea de Biologie la Bucureşti, continuă studiile la Jena, Germania, unde îşi susţine şi doctoratul (1932), studii de documentare la Frankfurt şi Paris; numeroase funcţii de cercetare şi didactice (între 1967 şi 1976, profesor la Institutul Pedagogic din Piteşti), organizator şi director de institute de cercetare.

Pandele P. Olteanu (5 septembrie 1908, Bascov, Argeş, 18 decembrie 1995, Bucureşti), slavist, Facultatea de Litere şi Filozofie a Universităţii din Bucureşti, doctorat la Bratislava - Slovacia, doctor docent (1965). Membru al Comitetului Asociaţiei Slaviştilor din România, al Comisiei textologice a Comitetului Internaţional al Slaviţilor,vicepreşedinte al Societăţii Ştiinţifice ”Getica”. Profesor la Facultatea de Limbi Slave a Universităţii din Bucureşti.

Valerian Popescu (26 octombrie 1912, Negreşti, Muşcel): medic, Facultatea de Medicină din Bucureşti, doctorat în 1939; s-a dedicat stomatologiei şi chirurgiei maxilofaciale, profesor la Facultatea de Medicină, membru corespondent al Academiei Române din 1963, membru fondator al Academiei de Ştiinţe Medicale din România, al Academiei de Chirurgie Dentară din Paris (1965), al Societăţii Regale de Medicină din Londra (1966), preşedinte de onoare (1979) al Asociaţiei Stomatologice Internaţionale, Doctor Honoris Causa al Universităţilor din Iaşi (1994) şi Bucureşti (1998) etc., stabilit în 1986 la Paris, îndepărtat din Academie, repus în drepturi în 1990.

Fig. 37 - Valerian Popescu

Ioan I. Rămureanu (până în 1956, Pulpea; 12 noiembrie 1910 Slănic, Aninoasa, judeţul Muşcel, 27 septembrie 1988, Bucureşti), teolog, studii Slănic, Câmpulung, Facultatea de Teologie din Bucureşti (1930-1934), Facultatea de Litere şi Filozofie din Bucureşti (1943-1948), doctorat în teologie (1942), specializări la Facultatea de Teologie Protestantă din Paris (1935-1936), Facultatea de Teologie Protestantă şi Catolică din Strasbourg (1936-1937), Facultatea de Teologie Ortodoxă din Atena (1937-1938); profesor de religie la Bucureşti, Constanţa şi Piteşti, apoi la Facultatea de Teologie din Bucureşti. A publicat multe studii şi cărţi în domeniu.

Perioada comunistă

Învăţământul superior şi-a făcut apariţia în Argeş din octombrie 1962, prin deschiderea Institutului Pedagogic de 2 ani, ulterior de 3 ani, devenit în 1974, prin unificarea cu Institutul de Subingineri (a se vedea, pentru detalii, secţiunea dedicată învăţământului), Institut de Învăţământ Superior, dar cercetarea ştiinţifică propriu-zisă a demarat în mod organizat mai ales în centre care erau afiliate unor fabrici (exemplu, Întreprinderea de Autoturisme – care colabora însă cu Institutul de Subingineri); în plus, au fost create şi mai multe „staţiuni de cercetare - dezvoltare" cu orientare agricolă (viticultură, pomicultură, horticultură etc.), precum şi centrul de cercetări nucleare. Cercetarea era deci preponderent orientată spre producţie, spre necesităţile mereu crescânde şi mereu diversificate ale industriei (în special, de autoturisme şi energetice în cazul Argeşului) şi agriculturii. A funcţionat însă la Piteşti şi un grup de cercetare mai special, cel organizat în jurul „piramidei din Piteşti", unde Marioara Godeanu şi colaboratorii acesteia se interesau de chestiuni de graniţă ale biologiei, nu neapărat cu aplicabilitate imediată.

Se apreciază, în maniera specifică epocii[123], că „Anii socialismului au creat condiţii superioare pentru dezvoltarea la Piteşti a activităţii tehnico-ştiinţifice. [...]. De la acţiunile de refacere a potenţialului tehnic al întreprinderilor, la deviza *Drum deschis tehnologiei moderne,* lansată în anul 1963 la Uzina «Vasile Tudose» Colibaşi, iar de la aceasta la iniţiativa *Fiecare cadru de specialitate să rezolve anual o problemă tehnică în afara programului de lucru,* generalizată în toate întreprinderile municipiului, este un drum de importante înfăptuiri în domeniul tehnico-ştiinţific.

În Piteşti, numărul inovatorilor şi cel al inventatorilor este acum (la data scrierii cărţii – n.n.) de peste 2000 de muncitori, ingineri, maiştri şi tehnicieni. În anul 1979 s-a deschis expoziţia permanentă *Tehnica Nouă,* iar anual, începând din anul 1982, se desfăşoară manifestarea ştiinţifică *Aplicarea şi generalizarea invenţiilor şi inovaţiilor.* În cadrul Întreprinderii de Autoturisme, al Combinatului Petrochimic, Întreprinderii de Motoare Electrice, Institutului de Reactori Nucleari Energetici, Trustului Petrolului, Institutului de Învăţământ Superior, unităţilor din industria uşoară şi alimentară, al muzeelor din Piteşti şi Goleşti, se organizează anual sesiuni ştiinţifice şi simpozioane, valorificându-se rezultatele cercetării în producţie, în viaţa social-culturală. Principalele unităţi de cercetare din Piteşti sunt integrate marilor platforme industriale. Ca urmare, în zona Combinatului Petrochimic îşi desfăşoară activitatea Filiala I.C.E.C.H.I.M. Bucureşti, în perimetrul Întreprinderii de Autoturisme se află I.C.S.I.T.A. Piteşti, Trustul Petrolului dispune de o filială a Institutului de Cercetare de la Câmpina, pe platforma industriei lemnului se găseşte o unitate de cercetare în acest profil, iar în pădurea Trivale se află o altă instituţie de investigaţie ştiinţifică în domeniul silvic. Deosebit de intensă este activitatea de cercetare în cadrul Institutului de Reactori Nucleari Energetici".

Instituţii şi colective de cercetare din judeţ, create după Al Doilea Război Mondial

Institutul Naţional de Cercetare-Dezvoltare pentru Biotehnologii în Horticultură-Ştefăneşti. Staţiunea a luat fiinţă la 12 mai 1959, prin preluarea unei părţi din patrimoniul G.A.S-Ştefăneşti, respectiv suprafaţa de 105,12 ha. Unitatea a funcţionat sub denumirea de Staţiunea Experimentală Hortiviticolă- Ştefăneşti, Argeş, în subordinea Institutului de Cercetări Hortiviticole. La finele anului 1961, patrimoniul funciar s-a extins la 508 ha teren, din care 149 ha cu viţă-de-vie şi 62 ha cu pomi. În aprilie 1962, datorită creşterii patrimoniului, prin preluarea Punctului Bilceşti, a Secţiei- Costeşti, Secţiei I.A.S.- Ştefăneşti şi a altor terenuri de la Sfatul Popular Regional şi lărgirii sferei de activitate, s-a transformat în Staţiunea Experimentală Complexă-Ştefăneşti, Argeş. Prin aceste preluări s-a consolidat şi mai mult sectorul viticol cu 270 ha, cel pomicol cu 205 ha, 1 000 ha teren arabil şi 155 ha păşuni.

---

[123] P. Popa, P. Dicu, S. Voinescu, *Istoria municipiului Piteşti,* Editura Academiei RSR, Bucureşti, 1988.

Etapa 1962-1966 a însemnat lărgirea accentuată a activităţii de cercetare, prin dezvoltarea laboratoarelor existente şi înfiinţarea unora noi, profilate pe cercetări privind: păşunile şi fâneţele naturale, cultura mare, cultura plantelor legumicole, pedologie şi irigaţii, creşterea şi ameliorarea raselor de bovine. Din anul 1963, staţiunea a căpătat caracter de unitate zonală sub denumirea de Staţiunea Experimentală Argeş. În etapa imediat următoare s-au dezvoltat cercetări complexe de pedologie, agrochimie, ecologie viticolă, mecanizare, precum şi cercetări privind tehnologia elaborării diferitelor tipuri de vin.

Fig. 38 - Staţiunea de Cercetare- Ştefăneşti (foto, 2012, colecţia instituţiei)

Anul 1965 a reprezentat un moment crucial pentru dezvoltarea staţiunii, fiind anul începerii construirii Complexului de Vinificaţie, subunitate total integrată de cercetare-dezvoltare tehnologică şi de producţie. Staţiunea Experimentală Argeş deţinea la începutul anului 1966 peste 3.000 ha teren, dintre care 1.680 ha teren arabil, 250 ha păşuni şi fâneţe, 500 ha plantaţii viticole, 340 ha livezi etc. În martie 1966, staţiunea predă I.A.S.-ului local Secţia- Costeşti, 908 ha, dar preia în schimb Secţia-Vrăneşti, cu 263 ha, Șantierul-Goleasca, 896 ha, Văleni, 314 ha, adăugând la patrimoniul viticol 455 ha viţă-de-vie, din care 271 ha vii tinere.

După înfiinţarea Institutului de Cercetări Pomicole-Mărăcineni, în anul 1967, şi a Staţiunii de Cercetări Agricole-Albota, în anul 1970, staţiunea a parcurs un proces de scindare, de restructurare în scopul specializării şi dezvoltării sale în domeniul viticol. În această etapă, s-au predat Secţiei- Bilceşti, 228 ha teren şi Pepinierei pomicole- Ştefăneşti, 55 ha, iar la Staţiunea Albota, 873 ha teren arabil împreună cu întreg sectorul zootehnic.

Procesul scindării staţiunii se încheie în primăvara anului 1978, prin înfiinţarea Staţiunii de Cercetare pentru Pomicultură-Argeşelu, căreia staţiunea îi predă 90 ha teren. În urma acestor transformări structurale privind atât patrimoniul, cât şi activitatea de cercetare, staţiunea şi-a recăpătat caracterul preponderent viticol, intrând într-o etapă nouă de dezvoltare.

Din anul 1975, unitatea şi-a schimbat denumirea în Staţiunea de Cercetări Viticole-Ştefăneşti, fiind sub coordonarea Institutului de Cercetări Vitivinicole Valea Călugărească – Prahova. În anul 1977, împreună cu celelalte staţiuni coordonate de Institutul de Cercetări Vitivinicole- Valea Călugărească, a fost trecută în cadrul Centralei Viei şi Vinului.

Din anul 1980, unitatea a căpătat denumirea de Staţiunea de Cercetare şi Producţie Viticolă, Ştefăneşti, Argeş, funcţionând în dublă subordonare, la Direcţia Generală Economică Horticolă,

prin Trustul Viticulturii, şi Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu Şişeşti“, Bucureşti, prin Institutul de Cercetări Vitivinicole- Valea Călugărească. Anul 1982 a marcat începutul unei noi etape de dezvoltare a staţiunii, caracterizate prin extinderea şi în acelaşi timp aprofundarea cercetărilor, modernizarea şi creşterea patrimoniului.

În anul 1987 a fost pus în funcţiune Complexul de ameliorare şi înmulţire a viţei-de-vie, o unitate-pilot care a integrat cercetarea de genetică, ameliorare, virusologie, nutriţie minerală cu înmulţirea rapidă, inclusiv „in vitro“. Această staţie-pilot a constituit punctul de plecare al organizării pe baze noi, moderne, a producţiei de material săditor viticol.

Între anii 1982 şi 1990, patrimoniul funciar al staţiunii a ajuns la suprafaţa de 3.363 ha, din care plantaţii viticole 1 250 ha. În această perioadă s-au înfiinţat patru subunităţi de dezvoltare tehnologică noi: Călineşti, Topoloveni, Pietroasa (Valea Mare-Podgoria) şi Silişteni (Lunca Corbului).

În anul 2002, unitatea a primit denumirea de Staţiunea de Cercetare - Dezvoltare pentru Viticultură şi Vinificaţie - Ştefăneşti, Argeş, denumire sub care a funcţionat până în anul 2004, când s-a transformat în Institutul Naţional de Cercetare - Dezvoltare pentru Biotehnologii în Horticultură, Ştefăneşti, Argeş.

Apariţia legilor proprietăţii a dus la o nouă scindare a unităţii, în sensul că cea mai mare parte din suprafaţa de teren a fost redată către foştii proprietari. La finele anului 2004, Institutul avea în administrare o suprafaţă de teren de 1 358 ha, dintre care, cu vii, 568 ha. Procesul retrocedărilor a continuat în urma apariţiei Legii 247/2005, ducând la diminuarea suprafeţei până la 715 ha teren, din care 165 ha viţă-de-vie.

Odată cu înfiinţarea Institutului Naţional de Cercetare-Dezvoltare pentru Biotehnologii în Horticultură- Ştefăneşti, Argeş, cercetarea ştiinţifică s-a amplificat. Din punct de vedere organizatoric, activitatea Institutului se desfăşoară pe patru departamente: cel de cercetare ştiinţifică, de producţie vegetală, de industrializare a producţiei vegetale, economic.

Activitatea departamentului de producţie vegetală se desfăşoară în patru staţii-pilot de transfer tehnologic al rezultatelor cercetării ştiinţifice, dintre care trei dispun de plantaţii viticole specializate pentru vinuri albe, aromate şi roşii de calitate, iar una este specializată pe producerea materialului săditor viticol din categorii biologice superioare. În cadrul departamentului de cercetare funcţionează nouă laboratoare: de Virologie, de Chimia Vinurilor, de Referinţă Naţională pentru Identificarea OMG, de Genetică, Genetică Moleculară şi Ameliorarea Plantelor, de Biochimia şi Fiziologia Plantelor Horticole, de Microbiologia Vinului şi Microvinificare, de Agrotehnologie şi Protecţia Plantelor Horticole, de Viticultură şi Mentenanţa Colecţiei Naţionale de Germoplasmă Viticolă, de Multiplicarea Speciilor Vegetale şi unul de Ameliorare a viţei-de-vie.

De-a lungul timpului acest institut a fost condus de următorii directori: Emilian Popescu (1959-1962), Petre Baniţă (1962-1963), Constantin Budan (1964-1980), Stan Diaconu (1980-1982, interimar), Todiriţă Giosanu (1982-1998), Alexandru Teodorescu (1998-2005), Ion Rădulescu (2005-2009) şi Constantin Tănăsescu (2009-prezent).

Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură-Mărăcineni. A luat fiinţă în anul 1967, având ca prim director o personalitate remarcabilă a ştiinţei agronomice din România, acad. Theodor Bordeianu (16 februarie 1902, Marşeniţa, azi în Ucraina – 19 martie 1969, studii la Berlin, doctorat tot acolo, în 1927, a înfiinţat mai multe staţiuni experimentale pomicole). La început, în perioada 1967-1977, Institutul a funcţionat cu o reţea de opt staţiuni experimentale şi patru laboratoare de pomicultură şi anume la: Baia Mare, Bistriţa, Cluj, Fălticeni, Geoagiu, Istriţa, Tg. Jiu, Voineşti, precum şi laboratoare în cadrul staţiunilor viticole din Iaşi, Murfatlar şi a staţiunilor agricole din Mărculeşti şi Oradea.

Fig. 39 - Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură-Mărăcineni (foto, 1999, colecţia instituţiei)

Activitatea Institutului s-a amplificat în anul 1977, în cadrul Ministerului Agriculturii – Direcţia Generală Economică a Horticulturii (D.G.E.H.)– prin transformarea sa în Trustul de Cercetare, Inginerie Tehnologică şi Producţie Pomicolă, care a preluat coordonarea acestui sector pe plan naţional. Numărul de unităţi de cercetare a crescut la 25 de staţiuni pomicole, care aveau 42 de pepiniere cu suprafaţa câmpului de formare de peste 2.000 ha şi un puternic patrimoniu pomicol, care la 1 ianuarie 1990 însuma peste 35.000 ha.

Între anii 1990 şi 2002, I.C.D.P. a avut în coordonare ştiinţifică un număr de 10 staţiuni de cercetare- dezvoltare pomicolă.

Din punct de vedere al valorii ştiinţifice, I.C.D.P. – Mărăcineni, împreună cu staţiunile coordonate, deţine fondul de resurse genetice pomicole alcătuit din peste 5.000 de genotipuri din 24 de specii pomicole, este principalul ameliorator al speciilor pomicole prin introducerea în ultimii 15 ani în Catalogul Oficial al Plantelor de Cultură din România a peste 50 de soiuri nou create, are capacitatea să menţină la nivelul standardelor din U.E. categoriile biologice „prebază" şi „bază" şi să producă peste 500 000 de plante pomicole anual din categoria biologică „certificat".

De-a lungul timpului, Institutul a fost condus de: Teodor Bordeianu (1967-1968), Constantin Ioniţă (1968-1977), Ilarie Isac (1977-1980; 1986-1990), Pârvan Parnia (1980-1986; 1990-2004), Ion Duţu (2004-2006) şi Mihai Coman (2006- prezent).

Staţiunea de Cercetare-Dezvoltare Agricolă-Albota. (S.C.D.A.) a fost înfiinţată în anul 1970, ca urmare a necesităţii elaborării de tehnologii specifice de cultură în domeniul cerealelor şi plantelor tehnice pe soluri acide, grele şi crearea de genotipuri tolerante la aceste condiţii pedoclimatice. În domeniul culturilor de câmp, cercetări sistematice au fost iniţiate încă din anul 1963 în cadrul câmpului experimental „Oarja", sub coordonarea I.N.C.D.A.-Fundulea. Alegerea localităţii Albota la înfiinţarea unităţii a avut la bază faptul că solul de aici este printre cele mai sărace din ţară („soluri bolnave)", cu o fertilitate naturală foarte scăzută, tipic pentru întreaga zonă cu soluri podzolice din ţară (circa două milioane de hectare). În cele patru decenii de existenţă a staţiunii, activitatea de cercetare desfăşurată a permis stabilirea unui sistem de cultură a plantelor total specific, care cuprinde: asolamente specifice de patru sau şase ani cu plantă furajeră amelioratoare (trifoi roşu); afânarea adâncă a solului; amendamente calcaroase (cinci-şase tone la hectar la cinci-şase ani) pentru corectarea acidităţii solului; fertilizarea mixtă organo-chimică specifică; cultivarea de genotipuri tolerante la condiţiile locale pedoclimatice, fiind create soiurile de grâu „Albota" şi „Trivale".

În scopul valorificării subproduselor rezultate din activităţile de producţie şi prelucrare a seminţelor, a fost înfiinţată şi o fermă de vaci de lapte, rasa brună.

Referitor la fondul funciar, anterior anului 1990, suprafaţa de teren aflată în administrarea S.C.D.A.– Albota însuma 1.038 ha, suprafaţă care s-a diminuat treptat, după 1989, ca urmare a aplicării legilor fondului funciar, ajungând astăzi la 341 ha.

Fig. 40 - Staţiunea de Cercetare -Dezvoltare Agricolă-Albota (foto, 2010, colecţia instituţiei)

De asemenea, producţia zootehnică în unele perioade performantă sub aspectul producţiilor realizate, cât şi al valorii genetice a efectivelor de animale, în noile condiţii referitoare la restrângerea drastică a suprafeţelor de teren, dar şi sub impactul deteriorării situaţiei zootehnice la nivel naţional, a devenit nerentabilă, motiv pentru care ferma a fost desfiinţată.

De-a lungul timpului, au fost directori următorii: Gheorghe Cremenescu (1970-1990), Constantin Ceauşu (1990-1993), Nicolae Ionescu (1993-1994), Ion Povarnă (1994-2000) şi Florian Traşcă (2000-prezent).

Sucursala Cercetări Nucleare (S.C.N.) – Piteşti. În ultimii 50 de ani, energia nucleară s-a impus şi în România ca ramură prioritară pentru dezvoltarea economiei naţionale. Un program nuclear se poate însă realiza numai cu aprobarea experţilor Agenţiei Internaţionale pentru Energia Atomică (AIEA) de la Viena, un organism de control internaţional, inaugurat în 1958, sub egida ONU, în baza Tratatului de Neproliferare (1968), pentru utilizarea paşnică a energiei nucleare în toate ţările lumii.

După studii temeinice în România, experţii AIEA avizează favorabil, în anul 1970, înfiinţarea Institutului pentru Tehnologii Nucleare (ITN) din Piteşti, capabil să asigure condiţii tehnico-ştiinţifice de implementare a Programului Nuclear Românesc.

Fig. 41 - Sucursala de Cercetări Nucleare, Piteşti (foto, http://www.nuclear.ro/2013)

Înfiinţat în 1971, Institutul funcţionează în primii ani la Piteşti, cu denumirea de Institutul de Tehnologii Nucleare (I.T.N.), apoi este mutat la Colibaşi (devenit oraşul Mioveni, din 1996), în 1977, cu denumirea Institutul de Reactori Nucleari Energetici (I.R.N.E.). În noul sediu s-au instalat şi pus în funcţiune laboratoare cu aparatură modernă, performantă, de cercetare în domeniul energiei nucleare. Rezultatele au început să apară din primii ani. Astfel, în anul 1978, IRNE a stabilit cerinţele asigurării calităţii pentru operarea reactorului de tip CANDU, elaborând primul Manual de Asigurarea Calităţii (MAC, 1978), aprobat de Autoritatea Nucleară Română. Pe baza principiilor din MAC se lucrează şi în prezent, fiind implementat Sistemul de Management al Calităţii în toate compartimentele şi direcţiile de cercetare, proiectare, fabricare şi exploatare din domeniul energiei nucleare, toate focalizate pe Centrala de la Cernavodă.

După evenimentele politice din 1989, Institutul îşi schimbă din nou numele, în Institut de Cercetări Nucleare (ICN, 1990), sub autoritatea Regiei Naţionale pentru Energie Electrică (RENEL), având în continuare misiunea principală de a asigura calitatea cercetării ştiinţifice şi tehnologice în toate acţiunile de implementare şi utilizare a energiei nucleare în scopuri paşnice şi în deplină siguranţă pentru populaţie şi mediul înconjurător.

Odată cu construcţia şi punerea în funcţiune a Centralei Nucleare de la Cernavodă, specialiştii Institutului din Mioveni şi-au concentrat activitatea, în principal, pe asigurarea procesului tehnologic de la Cernavodă, pe baza propriilor lor cercetări şi a celor mai avansate procedee din lume, în condiţiile respectării depline a reglementărilor internaţionale impuse de AIEA şi TNP.

Analizând problemele specifice ale Institutului, putem consemna principalele evenimente din viaţa şi activitatea specialiştilor de la Mioveni. Astfel, la 18 noiembrie 1979 este atinsă „prima criticitate la Reactorul de Încercări de Materiale – TRIGA" din cadrul institutului. În 1980 este pusă în funcţiune Staţia-Pilot de Fabricaţie Elemente Combustibile tip CANDU, iar în anii următori, s-au pus în funcţiune Laboratorul de Examinare Post-Iradiere (LEPI, 1983), Staţia de Tratare a Deşeurilor Radioactive (1984) şi Standul de Testare Anduranţă a fasciculelor combustibile din cadrul departamentului Testări în Afara Reactorului (TAR, 1984). În anul 1985 a început fabricarea fasciculelor combustibile CANDU, în Staţia de Producţie Elemente Combustibile (SPEC).

Odată cu sosirea capetelor 4 şi 5 ale Maşinii de Încărcat-Descărcat (MID), destinate Unităţii 2 de la Cernavodă, s-a pus în funcţiune Standul pentru testarea capetelor MID (1989). În anul 1992, secţia de Producţie Elemente Combustibile devine o unitate distinctă, cu denumirea de Fabrica de Combustibil Nuclear (FCN), în cadrul Regiei RENEL. În acelaşi an a început procesul de conversie a combustibilului din reactorul TRIGA.

După minuţioase pregătiri, specialiştii institutului de la Mioveni participă la etapele de punere în funcţiune a Unităţii 1 de la Cernavodă (1994). În anul 1995 se pune în funcţiune Sistemul de Localizare a Combustibilului Defect (SLCD), la Unitatea 1 din CNE-Cernavodă. Funcţiile principale ale acestui complex echipament (proiectat şi realizat în întregime în SCN-Piteşti, pe baza specificaţiilor tehnice emise de specialiştii canadieni) sunt: localizarea canalului cu combustibil defect, monitorizarea momentului extragerii combustibilului şi a radioactivităţii din canal. Pe parcursul funcţionării centralei nucleare, SCN a asigurat asistenţa tehnică, a modernizat sistemul electronic de automatizare, a dezvoltat programele de control-comandă aferente acestui echipament. După aceste etape tehnologice, la 16 aprilie 1996, se atinge „prima criticitate a Unităţii 1 a Centralei CANDU" de la Cernavodă.

Din anul 1998, Institutul trece sub autoritatea Regiei Autonome pentru Activităţi Nucleare (RAAN), devenind Sucursala Cercetări Nucleare (SCN) , Piteşti.

În anii 2003- 2005 se desfăşoară testele funcţionale ale celui mai complex echipament robotizat, utilizat în reactorul de la CNE, Cernavodă – Maşina de Încărcat-Descărcat Combustibil (MID). În urma evaluării, calificării echipamentelor şi tehnologiilor deţinute, a testării personalului de către o echipă de specialişti canadieni, pentru prima dată în România şi în Europa, SCN-Piteşti a încheiat cu succes testarea şi livrarea a două capete ale Maşinii de Încărcat-Descărcat Combustibil la Unitatea 2 din CNE,Cernavodă.

SCN - Piteşti a dezvoltat, a implementat şi a menţinut un Sistem de management al calităţii

în conformitate cu prevederile Standardului ISO 9001:2000, pentru activităţile de cercetare, testare, proiectare, fabricare de echipament nuclear, operarea instalaţiilor nucleare. SCN- Piteşti este autorizată de Comisia Naţională pentru Controlul Activităţilor Nucleare (CNCAN) şi certificată de Lloyd's Register Quality Assurance.

Uzina de Autoturisme din Piteşti – Mioveni. Construirea uzinei a început în anul 1966. După semnarea unui contract de licenţă între „Renault" şi statul român în 1968, începe fabricarea modelului „Dacia 1100" sub licenţa R8, urmat în 1969 de „Dacia 1300", sub licenţa R12. În 1971 s-a înfiinţat Institutul de Cercetare Ştiinţifică şi Inginerie Tehnologică pentru Autoturisme - Piteşti – ICSITA, cu filiale la Câmpulung, Timişoara şi Craiova. Unul dintre întemeietorii cercetării pentru autoturismul autohton este dr. inginer Marin Mitrache.

Fig. 42 - Uzina de Autoturisme -Piteşti-Mioveni (foto, http://www.nasul.tv/.2013)

Între anii 1970 şi 1990, Dacia dezvoltă o întreagă gamă de modele care va cuprinde mai multe tipuri de vehicule de persoane şi utilitare („Dacia 1300 Break", „Dacia 1302 Pick-Up", „Dacia 1320"). Automobile „Dacia" continuă autonom producţia de autoturisme derivate din gama Renault 12 şi după anul 1978. Sunt proiectate şi produse noi tipuri de autoturisme: „Dacia 1325 Liberta" (1991), „Dacia 1307", „Dacia 1309, Dublă Cabină" (1992), iar anul 1995 este marcat de lansarea primului autoturism conceput în întregime de inginerii români, „Dacia Nova". În anul 1998, întreprinderea a obţinut Certificatul de atestare a implementării sistemului calităţii ISO 9001.

La 2 iulie 1999 se semnează contractul de privatizare a societăţii şi Dacia devine o marcă a Grupului „Renault", având ca principală misiune susţinerea dezvoltării Grupului pe pieţele emergente. În anul 2000 are loc lansarea modelului „Dacia SuperNova", prima concretizare a colaborării franco-române, un autoturism echipat cu motor şi cutie de viteze „Renault". În noiembrie 2002 este lansată gama de vehicule utilitare echipate cu motor „Diesel Renault". În aprilie 2003 are loc lansarea modelului „Dacia Solenza", mai întâi în versiunea de motorizare 1.4 MPI, pe benzină, iar din septembrie 2003 şi în versiunea „Diesel", 1.9D. În 2004 are loc lansarea modelului „Dacia Logan" în două versiuni de motorizare: 1.4MPI şi 1.6MPI. În 2005 este inaugurat Centrul de Export CKD (ILN) şi este lansată cea de-a treia versiune de motorizare din gama „Logan" – 1.5dCi. Datorită modelului „Logan", „Dacia" îşi depăşeste în 2005 toate recordurile sale anterioare de producţie (172 000 de unităţi) şi vânzări (164 000 de unităţi). În 2006 se lansează versiunile „Logan Prestige" şi „Logan MCV", în 2007 „Logan Van", „Logan GPL", „Logan" 1.5 dCi 85 CP, „Logan Pick-Up", în 2008 „Logan Sandero" şi „Noul Logan MCV". Diversificarea

producţiei continuă: versiunea „Stepway” pentru „Dacia Sandero”, versiunea „Prestige” pentru „Logan MCV” (2009), primul vehicul de teren Dacia, „Dacia Duster” (2010) etc.

Activitatea de cercetare-dezvoltare din această perioadă, concretizată mai ales în proiectarea de noi modele, s-a desfăşurat în departamentele proprii ale uzinei, în colaborare cu uzinele „Renault”, cu Institutul de Subingineri, Piteşti şi cu Facultatea de Mecanică şi Tehnologie a Universităţii din Piteşti.

Piramida de epurare a apelor uzate (grupul Marioara Godeanu). Marioara Godeanu s-a născut la 25 aprilie 1938, la Deva. A făcut Facultatea de Biologie la Bucureşti (1956-1961), iar în anul 1973 şi-a susţinut doctoratul la Institutul de Biologie al Academiei Române. Interesată de biologia neconvenţională, de rolul informaţiei în biologie, de efectul de formă (în care intra şi piramida) asupra creşterii plantelor, în 1983, pe când lucra la Institutul Central de Biologie din Bucureşti, a avansat[124] Consiliului Naţional al Ştiinţei şi Tehnicii (CNŞT) un proiect de construire a unei piramide, „prezentată autorităţilor vremii drept instalaţie tehnologică sub formă de piramidă pentru epurarea apelor uzate”. Construcţia a fost realizată, la Piteşti (Prundu), în 1985, după planurile ing. Iulian Constantin, la scara 1/10 în raport cu piramida lui Keops. Laboratorul a intrat în funcţiune în 1986, sub denumirea „Instalaţie biotehnologică de epurare şi obţinere de biomasă (tip piramidă) pe ape uzate”, cu următoarea descriere:

„Instalaţia tip turn-piramidă, de concepţie românească, este realizată pentru ridicarea pe verticală a procesului de epurare biologică a apelor orăşeneşti, agrozootehnice, din industria chimică etc. Instalaţia este ridicată pe cinci niveluri etajate şi vitrate, nivelurile fiind prevăzute cu un canal în lungime de 1.300 m pe care cresc plante din flora exotică şi spontană participante la procesul de epurare al apelor uzate decantate. Instalaţia este prevăzută cu un subsol tehnologic în care funcţionează laboratoare de chimie şi biologie pentru controlul procesului de epurare, laboratoare pentru prelucrarea şi valorificarea biomasei obţinute sub formă de sucuri terapeutice, pigmenţi şi extract proteic”.

Fig. 43 - Piramida de la Piteşti (foto, *Formula AS*, nr. 960, 2011)

Mulţi cercetători ai „frontierelor ştiinţei” au colaborat cu Marioara Godeanu sau au făcut experienţe în piramidă, existând colaborări cu peste 15 institute de cercetare din ţară. Cercetările nu au fost legate numai de epurarea apelor, ci au vizat multe alte probleme, ţinând de biologie, medicină, comunicarea cu plantele, unele – dar nu toate – cu aplicaţii practice, adesea surprinzătoare. De pildă, s-au făcut studii privind fenomenele de cristalizare, de polimerizare a răşinilor, de germinare rapidă, de accelerare a proceselor de creştere. Principalul subiect de

[124] *Formula AS*, nr. 960, 2011.

cercetare a fost efectul de formă (al piramidei) asupra apei. Prin 2005, când laboratorul de la piramidă încă mai era în funcţiune, Marioara Godeanu primea un premiu la un salon de inventică pentru „apa Pi" (apă energizată în piramidă). La fel, inventatorul Corneliu Hopârtean a realizat „un stup în formă de piramidă care a primit medalii de aur la saloanele de inventică de la Bruxelles şi Bucureşti. Mierea produsă în aceşti stupi devine mult mai pură şi are caracteristici terapeutice mult mai pregnante". De altfel, deja în 1992, Marioara Godeanu primea, la Salonul de Inventică de la Nürnberg, Marele Premiu pentru experimentele realizate în piramidă, apoi succesul a fost repetat la Salonul de Inventică „Eureka" de la Bruxelles, din acelaşi an – Medalia de aur şi Premiul Special al Organizaţiei Mondiale pentru Proprietate Intelectuală. După privatizare (în 2005), laboratorul şi-a încheiat activitatea. La ora actuală[125], „piramida noastră de la Piteşti este devalizată, jefuită şi degradată, dar a fost copiată identic şi construită în Danemarca, pentru simplul motiv că statul român nu a asigurat brevetul nostru pe plan internaţional".

Activitate de cercetare s-a desfăşurat în această perioadă şi în muzeele judeţului Argeş, majoritatea înfiinţate înainte de război: Muzeul de Istorie şi Artă al Municipiului Câmpulung (înfiinţat în 1889), Muzeul Judeţean Argeş (înfiinţat în 1928), Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii din Goleşti (înfiinţat în 1939), Muzeul Municipal - Curtea de Argeş (înfiinţat în 1969) – în cazul muzeelor de istorie s-a desfăşurat cu precădere cercetare istorică, arheologică, de arhivă (şi de biologie, la Muzeul Judeţean Argeş). Descrieri detaliate ale acestor muzee se găsesc în secţiunea despre cultură, aici menţionăm doar, pentru fiecare, elementele direct legate de activitatea ştiinţifică: secţii sau proiecte de cercetare mai importante, publicaţii (periodice şi cărţi mai importante), simpozioane.

Arhivele Naţionale – Serviciul Judeţean Argeş

Trecutul oricărui popor este cunoscut datorită vestigiilor arheologice şi documentelor scrise care s-au păstrat, completate şi de alte categorii de mărturii (fotografii, filme, înregistrări audio şi video).

Cele mai importante dovezi materiale ale vieţii umane din Evul Mediu până astăzi sunt documentele emise de cancelariile domneşti, de obştile săteşti şi orăşeneşti, de sfaturile satelor, târgurilor şi oraşelor, de isprăvnicatele judeţelor. La acestea se adaugă documentele din perioada arhivei la destinatar, păstrate la diferite persoane - boieri, târgoveţi, moşneni, precum şi cele ale mănăstirilor, iar din deceniul al patrulea al secolului al XIX-lea, arhivele instituţiilor şi unităţilor economice ale statului şi particulare.

Modernizarea societăţii româneşti a cerut crearea unei instituţii specializate de stat care să se ocupe cu păstrarea documentelor scrise. Astfel, la 1831 s-a înfiinţat la Bucureşti instituţia Arhivele Statului, printre directorii căreia s-a numărat şi câmpulungeanul Constantin D. Aricescu (1869-1870, 1871-1876).

Vornicia din Lăuntru a Ţării Româneşti a transmis ocârmuitorilor de judeţe instrucţiuni cu privire la modul cum trebuie constituite dosarele, primirea şi expedierea corespondenţei, evidenţa acesteia. Pe baza acestor instrucţiuni, judeţele au predat la instituţia centrală, în fiecare an, dosarele („delele") pe care le creau.

După 1862, Arhivele Statului s-au condus după un regulament de funcţionare, pe baza căruia s-au creat şi păstrat arhivele în judeţe la instituţii (prefecturi, subprefecturi, primării orăşeneşti şi comunale, judecătorii etc)

Serviciul Judeţean Argeş al Arhivelor Statului a luat fiinţă pe baza prevederilor Decretului Prezidiului Marii Adunări Naţionale a Republicii Populare Române, din 27 ianuarie 1951 şi a Hotărârii Consiliului de Miniştri din 16 iunie 1951 privitoare la atribuţiile şi normele de funcţionare ale Direcţiei Arhivelor Statului.

[125] Idem.

Prin Decizia nr. 278 din 5 iulie 1951 a Ministerului de Interne s-au înfiinţat servicii regionale ale Arhivelor Statului în fiecare regiune, cu sediul în oraşele - capitale de regiune, iar prin Decizia nr. 313 din 16 iulie 1961 s-a înfiinţat câte un depozit al Arhivelor Statului în fiecare oraş, fostă capitală de judeţ.

Serviciul Regional Argeş şi-a început activitatea la 15 ianuarie 1952, având în subordine depozitele din Câmpulung Muşcel (înfiinţat la 15 aprilie 1952), Slatina (15 septembrie 1952) şi Râmnicu Vâlcea (la început, ca secţie regională). Începând cu 1 iunie 1953, cele trei depozite s-au numit filiale ale Serviciului Regional Piteşti.

În urma reorganizării administrativ-teritoriale a ţării, din 1968 şi a reînfiinţării judeţelor istorice, filialele Olt şi Vâlcea au devenit judeţene, iar filiala Câmpulung s-a desfiinţat, deoarece judeţul Muşcel nu s-a mai înfiinţat, fiind înglobat în judeţul Argeş.

Filiala Argeş a Arhivelor Statului, după mai multe mutări în diferite clădiri din oraşul Piteşti şi din comuna Valea Mare- Podgoria, a fost înzestrată cu un local nou, special construit. Clădirea cu două niveluri a fost construită în anii 1958 - 1959, în strada Exerciţiu şi începând cu ianuarie 1960 a devenit funcţională, oferind condiţii optime de păstrare şi de conservare a tezaurului arhivistic de care dispunea.

Fig. 44 - Arhivele Naţionale – Judeţul Argeş (foto 2013, din colecţia instituţiei)

În primii ani după înfiinţare, instituţia a avut ca preocupare importantă să identifice fondurile arhivistice existente pe teritoriul Regiunii Argeş şi aducerea lor în depozitele proprii. Astfel, la finele anului 1952, Serviciul Regional Argeş avea în păstrare şi conservare 370 de fonduri arhivistice, care însumau 550 000 de unităţi arhivistice, cea mai mare parte fiind documente judecătoreşti şi de stare civilă (dosare şi registre); în anul 1953 a preluat alte 576 de fonduri arhivistice, formate din 150 000 de dosare şi registre; peste 2 000 de documente foi volante, din perioada 1780-1880 şi câteva mii de scrisori de la familia Perticari-Davila; în anul 1955, depozitele de arhivă s-au îmbogăţit cu alte 350 de fonduri, care însumau 38 375 de unităţi arhivistice, iar în anul 1956 s-au preluat alte 46 500 de u.a.

La finele anului 1958, Serviciul Regional Argeş, împreună cu filialele sale, deţinea în depozitele proprii peste 3 000 de fonduri arhivistice, totalizând aproape 3 000 000 de u.a., aproximativ 10 km liniari poliţă - raft.

Mare parte din materialul arhivistic ajuns în depozitele Serviciului Regional a fost preluat fără evidenţe, deoarece personalul implicat în această operaţiune nu avea pregătirea necesară, din care cauză fondurile arhivistice preluate de la diferite instituţii şi întreprinderi economice din oraşe şi comune au fost amestecate. Acest lucru a impus eforturi pentru separarea fondurilor,

selecţionarea celor cu importanţă istorică şi practică de cele fără valoare şi întocmirea evidenţei celor rămase în depozitele proprii, pe baza regulilor arhivistice. După aceea, toate dosarele, registrele, foile volante, planurile şi schiţele etc. au fost inventariate după regulile arhivisticii, personalul cu studii superioare de specialitate (arhiviştii) şi arhivarii depunând un mare volum de muncă.

S-a pus problema ca toţi creatorii de documente (instituţii şi unităţi economice) să respecte anumite reguli cu privire la păstrarea şi conservarea propriilor arhive, precum şi întocmirea unor evidenţe clare. De aceea, H.C.M. menţionat mai sus făcea precizarea că Arhivele Statului „îndrumează şi controlează organizarea şi conservarea materialului arhivistic al instituţiilor şi întreprinderilor de orice fel". Activitatea de îndrumare şi control este una dintre atribuţiile importante şi permanente ale Arhivelor Statului, iar rezultatele pozitive ori negative ale acestei activităţi sunt reflectate în atenţia pe care o acordă creatorii de documente materialului arhivistic propriu, condiţiilor de păstrare, conservare, siguranţă şi evidenţă, care, ulterior, ajung în depozitele Arhivelor Statului.

În acest sens au fost emise Decretul nr. 353/1957 privind înfiinţarea Fondului Arhivistic de Stat şi H.C.M. nr.1119/1957, precum şi Instrucţiunile generale nr. 6 720/1957 ale Direcţiei Generale a Arhivelor Statului, cu scopul de a stimula activitatea arhivistică.

Iar Decretul nr. 472/1971, republicat în 1974, sporeşte obligaţiile creatorilor de documente faţă de păstrarea, conservarea, evidenţa şi folosirea propriilor arhive, care fac parte din Fondul Arhivistic Naţional, parte integrantă a Patrimoniului Cultural Naţional.[126]

Până la finele anului 1982 fuseseră adunate în depozitele Filialei Argeş peste 1 500 de fonduri şi colecţii arhivistice, care însumau circa 4 900 ml, în anul 1984 a fost adăugată o clădire nouă în care s-au mai preluat aproape 1 500 ml documente. Dar şi aceasta a devenit neîncăpătoare, astfel că Direcţia Generală a Arhivelor Statului (numită Arhivele Naţionale din 1990 - iar filialele s-au numit direcţii judeţene până în anul 2010, când au devenit servicii judeţene) a aprobat o nouă extindere, proiectul fiind gata în 1994. Dar finanţarea extinderii s-a aprobat abia în anul 2005.

În momentul de faţă, Serviciul Judeţean Argeş al Arhivelor Naţionale păstrează în depozitele sale 2 038 de fonduri şi colecţii arhivistice, totalizând peste 7 500 ml; pentru preluările viitoare, instituţia are rezervă circa 2 200 ml.

Fig. 45 şi fig. 46 - Imagini din depozite
(foto 2013, colecţia instituţiei)

Tezaurul arhivistic păstrat şi conservat la Piteşti se compune din: fonduri administrative (inspectorate generale administrative, prefecturi, primării orăşeneşti şi comunale, stare civilă, ordine publică etc.); economice-industrie (societăţi miniere şi petroliere); economice-agricultură (camere de agricultură, comisii judeţene de expropriere, servicii agricole, ocoale agricole, inspectorat

[126] Teodor Mavrodin, *Filiala Arhivelor Statului Judeţul Argeş*, Bucureşti, 1983, p.5 - 22.

zootehnic şi sanitar- veterinar, servicii veterinare, ocoale silvice, obşti de moşneni, C.A.P.); comerţ, finanţe-bănci (Camera de Comerţ şi Industrie, sucursalele Piteşti şi Câmpulung ale B.N.R., bănci, bănci populare, cooperative, gărzi financiare, percepţii fiscale); învăţământ (inspectorate şcolare, licee, şcoli profesionale şi primare); colecţia de documente; colecţia de planuri şi schiţe; colecţia de manuscrise; colecţia de sigilii şi ştampile; colecţia de stare civilă; fonduri personale (N. I. Apostolescu, Mircea Anghel, Ion Dumitrescu-Jupâneşti, preot Ioan Răuţescu); fonduri politice; fonduri ecleziastice.

Acest tezaur arhivistic conţine istoria Argeşului şi Muşcelului pe o perioadă lungă de timp, sub toate aspectele vieţii: economice, sociale, politice şi culturale, documentele având valoare ştiinţifică, dar şi practică. Valoarea practică rezidă în aceea că cetăţenii pot să obţină documente care să ateste faptul că au urmat cursurile unei şcoli, că sunt proprietarii unor imobile), de asemenea pot obţine, în unele cazuri, acte de vechime în muncă, acte de stare civilă sau sentinţe judecătoreşti şi copii ale unor tranzacţii de bunuri.

Conţinutul ştiinţific al documentelor este pus în valoare prin cercetarea acestora, la sala de studiu a instituţiei, de oricine doreşte să realizeze o lucrare: monografii de instituţii sau localităţi, lucrări de diplomă, masterat sau doctorat, comunicări prezentate la diferite sesiuni ştiinţifice. Nicio lucrare cu caracter istoric nu poate fi considerată ştiinţifică dacă nu sunt folosite informaţiile pe care le conţin documentele de arhivă.

Cercetarea documentelor s-a făcut şi de personalul de specialitate al instituţiei, întocmindu-se lucrări pe diferite subiecte prezentate la simpozioane sau sesiuni de comunicări ştiinţifice, publicate, apoi, în anuare sau reviste de specialitate.

Fig. 47 - Sala de studiu (foto 2013, colecţia instituţiei)

S-au realizat şi cărţi de autor, care au fost tipărite, prin care s-a pus în valoare o parte a informaţiilor documentelor: „Argeşenii şi muşcelenii participanţi la Războiul de Independenţă a României”, 1877-1878, Piteşti, 1980; „Îndrumător în Arhivele Statului. Judeţul Argeş”, nr.17, Bucureşti, 1984; „Piteşti - Mărturii documentare, 1388-1944”, vol. I, Bucureşti, 1988; „Istoria Primăriei Piteşti”, Piteşti, 1996; „Camera de Comerţ şi Industrie în istoria economiei argeşene”; 1864-1949, 1990-2000”, Piteşti, 2000; „Episcopia Argeşului, 1793-1949”, Piteşti, 2005 ş.a.

Multe studii şi cărţi de autor au apărut în ultimii ani, ca urmare a valorificării informaţiilor de arhivă de către diferiţi cercetători, punându-se astfel, în circuitul ştiinţific, conţinutul arhivelor care se păstrează la Serviciul Judeţean Argeş al Arhivelor Naţionale.

De-a lungul celor şase decenii de activitate, instituţia a fost condusă de către următorii directori: Celestin Speri (1952-1959), Dragoş Donisă (1960-1964), Constantin Florea (1964-1978), Teodor Mavrodin (1978-1999), Dan Pintilie (2000 şi în prezent).

Arhivele Naţionale din România desfăşoară activităţile de îndrumare şi control la toţi creatorii de documente, de preluare, păstrare, conservare şi restaurare a documentelor, din propriile depozite, de cercetare şi valorificare a informaţiilor documentelor, pe baza prevederilor Legii nr.16/1996.

Muzeul Judeţean Argeş. Muzeul a avut ca directori pe: Aneta Iacob (asistent muzeu, 1955), Dumitru Stroe (1956-1957), Lucian Stănculescu (1957-1960), Aurel Stănescu (1961-1962), Ion Nania (cu delegaţie, 1962-1964), Iulian Rizea (1965-1967), Radu Stancu (1967-2005), Spiridon Cristocea (2005 – şi în prezent).

Muzeul are următoarele **secţii:** Istorie, Ştiintele naturii, Artă, Relaţii publice şi pedagogie muzeală, Planetarium, Cercetare ştiinţifică.

În cadrul Secţiei de Istorie funcţionează următoarele subsecţii: Expoziţia permanentă de istorie, Castrul roman Câmpulung „Jidova", Cetatea Poienari, Muzeul Sportului Argeşean, Expoziţia memorială „Dinu Lipatti", Cabinetul numismatic.

În ceea ce priveşte **cercetarea**[127]**,** Muzeul Judeţean Argeş are o bună tradiţie în cooperarea, ca parte contractantă, cu Institutul de Biologie al Academiei, Societatea româno-canadiană AGRA Earth & Environmental S.C. AGRARO Consult Bucureşti, Consiliul Judeţean Argeş, S.C. Proiect Argeş S.A., S.C. ROMPROIECT S.A. - Piteşti, World Wide Fund for Nature International – Danube - Carpathian Programme, Ministerul Mediului, S.C. INTERDEVELOPMENT S.R.L., Programul Europeaid/121260/D/SV/RO Implementation of NATURA 2000 Network in Romania.

Relaţiile cu organizaţiile şi companiile menţionate s-au bazat pe programe finanţate/coordonate de Academia Română, WWF, Ministerul Culturii, Ministerul Mediului, Consiliul Judeţean Argeş, AGRAL etc. Acţiunile derulate în cadrul acestor programe au avut ca obiect: asistenţă tehnică, studii de evaluare, realizarea de lucrări cu caracter monografic ale unor personalităţi, localităţi sau instituţii, monitorizarea integrată a mediului, statistică pentru mediu, evaluări arheologice, descărcări de sarcină arheologică etc.

Muzeul Judeţean Argeş are o colaborare deosebită cu institutele Academiei Române (Institutul de Istorie „Nicolae Iorga", Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Institutul de Biologie), cu universităţile din Piteşti, din ţară şi din străinătate, atât prin contracte de cercetare, cât şi prin faptul că, anual, studenţi ai acestora îşi desfăşoară activitatea de practică în expoziţiile şi laboratoarele muzeului. Unii dintre cercetătorii muzeului predau cursuri de botanică, zoologie, protecţia mediului, monitoring integrat, conservarea biodiversităţii, istorie etc. la Facultatea de Ştiinţe, catedra de biologie - horticultură, ecologie şi protecţia mediului, la Facultatea de Istorie şi la Facultatea de Jurnalism din cadrul Universităţii din Piteşti.

Colectivul secţiei de cercetare ştiinţifică este alcătuit (pagina web a muzeului datează din 2009 – n.n.) din doctori în istorie şi biologie, specialişti recunoscuţi la nivel naţional: conf. univ. dr. Spirodon Cristocea – director, conf. univ. dr. Valeriu Alexiu – şef de secţie, dr. Daniela Ileana Stancu, dr. Dragoş Alexandru Măndescu, drd. Marius Păduraru.

La începutul anului 2012, Muzeul are deschise următoarele trei **şantiere arheologice:** Valea Stânii, comuna Ţiţeşti – necropolă din prima epocă a fierului, Câmpulung-„Jidova" – castru roman, mănăstirea Glavacioc – epoca medievală

Publicaţii: Muzeul are editură proprie, „Ordessos", înfiinţată în anul 2007, având ca obiectiv principal sprijinirea activităţii ştiinţifice şi de popularizare din Muzeul Judeţean Argeş. Editura publică anuarul ştiinţific *Argesis – Studii şi comunicări*, cu două serii, *Seria istorie* şi *Seria ştiinţele naturii,* precum şi volume cu conţinut ştiinţific destinate valorificării patrimoniului cultural naţional mobil şi imobil, precum şi unor materiale de prezentare şi popularizare a colecţiilor sale (monografii, reviste, cataloage, pliante, ilustrate, afişe, filme, casete ş.a.), ale altor muzee sau terţi.

[127] Date disponibile, pe pagina internet a muzeului, la adresa http://www.muzeul-judetean-arges.ro/Cercetare-ştiinţifică, accesată în martie 2012.

Dintre **lucrările publicate** în ultima vreme, menţionăm:

- Spiridon Cristocea, Elena Rotaru, Romeo Maschio, *Piteştiul de altădată: o istorie ilustrată*, 2011 (text bilingv română – engleză).
- Constantin Gh. Dinu, Iuliana I. Dinu, Niculina N. Dinu, Elena C. Dinu, Oana I. Miloiu, *Cei doi Radu lu' Anghel*, 2011.
- Spiridon Cristocea, *Oraşul Piteşti în catagrafia din 1838*, Piteşti, 2011.
- Despina Măgureanu, Dragoş Măndescu, Sebastian Matei (Eds.), *Archaeology: making of and practice. Studies in honor of Mircea Babeş at his 70th anniversary*, 2011.
- Marius Păduraru, Romeo Maschio, Ion Dumitrescu, *Comuna Cuca, judeţul Argeş. Studiu monografic*, 2010.
- Ioana Cristache-Panait, *Biserici de lemn din judeţul Argeş*, 2010.
- Nicolae Dumitrache, Marin Pufu, *Din istoria comunei Mărăcineni, judeţul Argeş – satele Ciumeşti (Argeşelul) şi Mărăcineni. Vol. I, Începuturi, evoluţie, evenimente, instituţii, oameni*, 2009.
- Dimitrie C. Butculescu, *Călătorii şi exploraţiuni arheologice în Muscel*, ediţie îngrijită, studiu introductiv, note, comentarii şi traduceri de Dragoş Măndescu, 2009.
- Spiridon Cristocea, Marius Păduraru, *Comuna Cicăneşti, judeţul Argeş. File de istorie*, 2009.
- Spiridon Cristocea, Teodor Mavrodin, Vasile Novac, *Comuna Leordeni, judeţul Argeş – File de cronică*, 2007.
- Spiridon Cristocea, Ştefan Trâmbaciu, *Câmpulungul Muscelului reflectat în catagrafia din 1838*, 2007.
- Muzeul Judeţean Argeş, *Castrul roman Jidova*, 2007 (text bilingv).
- Ion I. Năstase, Elena I. Stătică, *Comuna Cepari, judeţul Argeş – trepte în timp*, 2008.
- Dan Dimulescu, *Aşezări muscelene: Goleşti, Poieniţa, Ulita – file de istorie*, 2008.

În ceea ce priveşte periodicul *Argesis. Studii şi Comunicări, Seria Ştiinţele Naturii* a ajuns, în 2010, la numărul XVIII, iar *Seria Istorie*, la numărul XIX. Primul număr al revistei *Argesis* a apărut în anul 1968.

Sesiuni de comunicări ştiinţifice, simpozioane, mese rotunde, în 2012:

- *Ziua Unirii – 153 de ani* (simpozion, 24 ianuarie),
- *Ziua Pământului* (masă rotundă, 22 aprilie),
- *9 Mai – o zi cu multiple semnificaţii istorice: Ziua Independenţei, a Victoriei şi a Europei* (simpozion),
- *380 de ani de la urcarea pe tron a lui Matei Basarab: 1632–2012* (simpozion),
- *Ziua mondială a apei* (simpozion-concurs, 22 septembrie),
- *50 de ani de cercetări arheologice la Castrul „Jidova”* (simpozion, proiecţie de film),
- *Sesiunea naţională de comunicări ştiinţifice a Muzeului Judeţean Argeş* – ediţia a XLIII-a (septembrie),
- *1 Decembrie, Ziua Naţională* (simpozion, 30 noiembrie),
- *Decernarea Premiilor Muzeului Judeţean Argeş pentru cercetare ştiinţifică în domeniile istorie şi biologie* (şapte premii), ediţia a III-a – decembrie.

Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii din Goleşti. La 31 octombrie 2011, avea 62 de salariaţi, dintre care 3 cercetători (2 cu funcţii de conducere) şi 13 muzeografi (4 cu funcţii de conducere); un post de muzeograf era vacant. Muzeul a avut următorii directori: Iulian Rizea (1966–1969), Vasile Novac (1969–1989), Constantin Iliescu (1990–2005), Filofteia Pally (2005–prezent).

Proiecte de cercetare recente:

- *Obiceiuri de iarnă din Muşcel* (cercetare de teren şi film documentar),
- *Obiceiuri de înmormântare în zona Muşcel* (cercetare de teren şi film documentar),

- *Monumente de arhitectură tradiţională păstrate in situ pe văile Topologului şi Vâlsanului* (cercetare de teren şi expoziţie temporară),
- *Pescuitul ca ocupaţie tradiţională* (cercetare etnografică de teren),
- *Spiritualitatea bucătăriei tradiţionale sau cum să găteşti cu suflet şi cu frică de Dumnezeu* (cercetare etnografică de teren),
- *Obiceiuri de nuntă în zona Argeş* (cercetare etnografică şi film documentar),
- *Monumente de arhitectură ţărănească in situ pe Valea Argeşelului* (cercetare etnografică şi expoziţie foto documentară temporară),
- *Obiceiuri precreştine în Argeş şi Muşcel* (cercetare etnografică şi expoziţie temporară),
- *Genealogia Goleştilor – trecut şi prezent* (cercetare de teren, documentare de arhivă şi bibliotecă, colocviu),
- *Calendarul obiceiurilor de muncă în zona Argeş* (cercetare etnografică şi film documentar).

Publicaţii: *Revista de studii şi comunicări ştiinţifice Museum.* Primul volum a apărut în anul 1974; au urmat apoi vol. II – 1978, vol. III – 1980, vol IV – 1993, vol. V – 2006, vol. VI, VII – 2007, vol. VIII – 2008, vol. IX – 2009, vol. X – 2010, vol. XI – 2011.

Simpozioane: Pe lângă numeroasele activităţi specifice (tabere de meşteşuguri, în vacanţele de vară, pentru copii şi adulţi, expoziţii, tabere de creaţie, târguri de meşteri populari – organizate anual, de peste 20 de ani, la care participă meşteri consacraţi din toată ţara, manifestări cultural-artistice), Muzeul organizează simpozioane de nivel naţional, sesiuni ştiinţifice de comunicări.

Menţionăm manifestările organizate în 2010 şi 2011 care au şi un conţinut ştiinţific.

2010:

- *Poetul nepereche – Mihai Eminescu* (simpozion),
- *Unire-n cuget şi-n simţiri – 190 de ani de la naşterea lui Alexandru Ioan Cuza* (simpozion),
- *Ziua internaţională a limbii materne* (simpozion),
- *Personalităţi culturale şi politice din familia Goleştilor* (simpozion),
- *Ziua mondială a cărţii* (expoziţie, simpozion),
- *Sfântul Gheorghe – purtătorul de biruinţă* (masă rotundă),
- *Ziua internaţională a Europei* (simpozion judeţean),
- *Obiceiuri tradiţionale din ciclul familial,* ediţia a II-a (simpozion judeţean),
- *Ziua internaţională a muzeelor – Noaptea muzeelor* (simpozion judeţean),
- *Repere de actualitate în conservare şi restaurare,* ediţia a V-a (simpozion naţional),
- *Tudor Vladimirescu – 230 de ani de la naştere* (simpozion judeţean),
- *Ziua mondială a mediului* (masă rotundă),
- *Ziua drapelului* (masă rotundă),
- *Obiceiuri de Sfântul Ilie* (simpozion judeţean),
- *Ziua Imnului de Stat* (masă rotundă),
- *Educaţie muzeală – programe şi perspective* (simpozion judeţean),
- *Sesiunea anuală de comunicări ştiinţifice – 370 de ani de la ctitorirea conacului de la Goleşti,* ediţia a XLII-a (simpozion naţional),
- *Marea Unire de la 1918* (masă rotundă),
- *Sfântul Andrei, apostolul lupilor* (masă rotundă).

2011:

- *Unire-n cuget şi-n simţiri* (simpozion judeţean),
- *Personalităţi din familia Goleştilor. 90 de ani de la moartea diplomatului George Bengescu* (colocviu),
- *Obiceiuri tradiţionale din ciclul familial, zona Ardealului,* ediţia a III-a (simpozion judeţean),
- *Bizanţul – istorie şi cultură la nord de Dunăre; sec. XVI – XVIII* (colocviu),

- *Repere de actualitate în conservare şi restaurare muzeală,* ediţia a VI-a (simpozion naţional),
- *Muzeele din România între clasic şi modern. Proiecte muzeale 1990 – 2010* (expoziţie naţională),
- *Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena – cei întocmai cu Apostolii* (colocviu şi expoziţie temporară),
- *Sesiunea anuală de comunicări ştiinţifice – 190 de ani de la revoluţia lui Tudor Vladimirescu,* ediţia a XLII-a (simpozion naţional),
- *Sfinţii domnitori Ştefan cel Mare şi Neagoe Basarab – între cultură şi spiritualitate* (simpozion judeţean),
- *Congresul al XVI-lea al Asociaţiei Internnaţionale a Muzeelor de Agricultură, cu tema „Pâinea şi vinul”* (manifestare ştiinţifică internaţională).

Muzeul de Istorie şi Artă din Câmpulung.

Secţiile muzeului: 1. Secţia de istorie, artă plastică şi ştiinţele naturii, 2. Secţia de etnografie şi artă populară „Lilly şi Margareta Gica Ştefănescu”, 3. Casa Memorială „Poetul G. Topîrceanu”, Nămăeşti, 4. Mausoleul eroilor de la Mateiaş.

Simpozioane:

1. Sesiunea (din anul 2011, internaţională) de comunicări ştiinţifice „Istoria şi cultura oraşului Câmpulung Muscel şi a zonei înconjurătoare. Restaurarea şi conservarea în judeţul Argeş. Realizări şi perspective”.

2. Simpozion naţional „Stat şi societate în Europa” (în colaborare cu Facultatea de Ştiinţe Socio-Umane a Universităţii din Craiova şi Cercul de Istorie „Gh. I. Brătianu”.

Publicatii: *Revista de Istorie a Muscelului. Studii şi comunicări.* Primul număr a apărut în anul 1981; au urmat vol. II – 1982, vol. III – 1984, vol. IV – 1987, vol. V – 1989, vol. VI – 2001, vol. VII – 2003; vol. VIII – 2005; vol. IX – 2008; vol. X – 2009; vol. XI – 2010; vol. XII – 2011.

Directori ai muzeului: Flaminiu Mârţu (1964–1973), Ştefan Trâmbaciu (1973 – prezent).

Muzeul din Curtea de Argeş. A fost înfiinţat la 29 mai 1969, prin decizie a consiliului local Curtea de Argeş. A avut până acum trei directori: Dumitru Vasilescu (1969-1972), Nicolae Moisescu (1972-2001), Florea Scărlătescu (după 2001).

Mai ales în perioada 1970-80, personalul muzeului a efectuat **săpături arheologice**, independent sau alături de echipe de arheologi care făceau cercetări legate de monumentele din oraş (de pildă, în 1975, alături de echipe conduse de Dinu Rosetti, Lia şi Adrian Bătrâna, în incinta Bisericii Sân Nicoară, în Brăteşti-Albeşti şi Poienari-Corbeni, iar în 1978, la săpăturile efectuate pe latura de vest a actualei incinte a Curţii Domneşti).

Publicaţii: În anii 1982, 1987, 1990, 1992, au fost publicate patru volume ale seriei *Studii şi comunicări,* cu preponderenţă dedicate istoriei Curţii de Argeş şi cu majoritatea autorilor din Curtea de Argeş şi Piteşti.

Simpozioane: Anual, din 1978, de obicei în lunile octombrie-noiembrie, muzeul a organizat sesiuni de comunicări, la care au participat muzeografi, conservatori şi restauratori ai muzeului, istorici din Curtea de Argeş, Piteşti, Bucureşti. Ultima ediţie de până acum a avut loc în anul 2008.

Adăugăm listei anterioare de instituţii cultural-ştiinţifice **Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu” – Argeş,** văzută mai ales în ipostaza de centru de cercetare ştiinţifică.

Întemeierea sistemului bibliotecilor publice în Argeş îşi are rădăcinile la sfârşitul secolului al XIX-lea, din iniţiativa particulară a Paraschivei Ştefu. În testamentul său, era stipulată obligaţia de a dona primăriei suma de 200 de galbeni austrieci cu scopul de a înfiinţa o bibliotecă ce va purta numele soţului ei, Gheorghe Ştefu. Proiectul a debutat destul de greu, astfel încât abia la opt ani după executarea testamentului, în 1880, are loc licitaţia, câştigată de librarul piteştean I. Raicoviceanu, care predă primăriei cele 300 de volume pentru alcătuirea fondului de carte. Sediul bibliotecii este stabilit la primărie. Etapele ce au marcat istoria de-a lungul timpului vor marca şi

existenţa bibliotecii publice. Biblioteca va supravieţui Primului Război Mondial, fiind mutată de la Liceul „I.C. Brătianu", la Ateneul Popular „Gheorghe Ionescu-Gion" (1928), condus cu mândrie şi devotament de Tatiana Bobancu, apoi în 1950 este transformată în bibliotecă regională.

În 1955 biblioteca este mutată în Palatul Culturii, unde rămâne până în 1989, când se retrocedează clădirea justiţiei şi, prin eforturi îndelungate ale Consiliului Judeţean Argeş, se obţine aprobarea pentru construirea unui nou sediu al bibliotecii, destinat exclusiv activităţii acesteia. Inaugurarea noii clădiri a avut loc pe 8 martie 2003.

Deşi organigrama nu prevede un serviciu special dedicat cercetării ştiinţifice, Biblioteca judeţeană „Dinicu Golescu" desfăşoară o activitate prolifică în acest sens, în special în domeniul bibliologiei şi biblioteconomiei, activitate condusă de directorul instituţiei, dr. Octavian Mihail Sachelarie. Acest lucru este realizat prin parteneriate cu diverse centre de cercetare din întreaga ţară (amintim doar Institutul de Cercetare în Informatică din Bucureşti şi Fundaţia „Bill şi Melinda Gates").

De asemenea, biblioteca are o bogată activitate editorială. Câteva dintre titlurile recente:

- Octavian Mihail Sachelarie, Luminiţa Picui: *Album bibliofil,* Editura Tiparg, Piteşti, 2005.
- Octavian Mihail Sachelarie, Mihaela Voinicu: *Ghidul bibliotecilor publice argeşene*, Editura Tiparg, Piteşti, 2005.
- Octavian Mihail Sachelarie, Denisa Popescu: *Silvestru Voinescu – un destin asumat,* Editura Tiparg, Piteşti, 2006.
- Margareta Tudor: *Catalogul cărţii vechi româneşti din Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu" – Argeş (1642-1830),* Editura Tiparg, Piteşti, 2007.
- Octavian Mihail Sachelarie, Mihaela Voinicu: *Biblioteca – Informaţie, Comunicare, Cunoaştere,* Editura Tiparg, Piteşti, 2008.
- Octavian Mihail Sachelarie: *Triunghiul cunoaşterii – carte, lectură, bibliotecă,* Editura Paradigme, 2012.

Dintre **simpozioanele şi dezbaterile** organizate în ultimii ani de bibliotecă, le amintim pe următoarele:

1. Simpozionul „Mircea Eliade, destinul unei generaţii fără destin", realizat cu sprijinul fundaţiei „Mircea Eliade".

2. „Împreună, pentru o sănătate mai bună", seminar pe probleme cardiovasculare, la care au participat reprezentanţi ai Institutului de Sănătate Publică, Bucureşti, şi ai Asociaţiei pentru Sănătate, Educaţie şi Familie.

3. Simpozionul „Gheorghe Vrabie – un mare folclorist", colaborare cu Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş.

4. Dezbaterea „Armonia vocabulelor", susţinută de poeta şi traducătoarea Paula Romanescu, membră a Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Bucureşti.

5. Simpozionul cu tema „Gheorghe Brătianu – 110 ani de la naştere", realizat cu participarea specialiştilor de la Centrul de Cultură „Brătianu" de la Ştefăneşti şi a profesorilor de la şcoala din Răteşti.

6. Colocviul „Comunicare poetică şi receptare critică", prilejuit de prezentarea periodică a numerelor noi ale revistelor „Argeş" şi „Cafeneaua literară".

Perioada postdecembristă

Toate institutele şi colectivele de cercetare înfiinţate în perioada comunistă au supravieţuit schimbărilor politice din 1989, cu transformări conforme noilor condiţii social-economice, cu excepţia grupului de cercetare al Marioarei Godeanu („piramida"), care, în jurul anul 2005, după privatizare, şi-a încheiat activitatea.

După Revoluţie, s-au înfiinţat la Piteşti două universităţi, cea de stat (prin transformarea Institutului Pedagogic - Piteşti) în 1991 şi cea particulară, „Constantin Brâncoveanu", în 1992,

ambele afirmându-se rapid ca instituţii puternice de cercetare, cu cadre didactice având o notabilă activitate ştiinţifică, cerută şi de modul de organizare a învăţământului superior (promovarea universitară presupune un doctorat, evaluări periodice în cadrul cărora un criteriu important este activitatea ştiinţifică, publicaţiile, participarea la întâlniri naţionale şi internaţionale de specialitate, impact – de exemplu, sub forma citărilor, în special cele monitorizate de ISI). Ambele universităţi au şi dreptul de a organiza doctorate, ceea ce aduce un plus de vitalitate ştiinţei argeşene[128].

Cele două universităţi sunt descrise, cu detalii, în secţiunea Învăţământ - aici adăugăm doar o serie de informaţii privind activitatea ştiinţifică propriu-zisă pe care o desfăşoară.

Universitatea din Piteşti. Reluăm aici câteva date legate de activitatea ştiinţitifică (cercetare-diseminare), aşa cum apar ele la adresele web http://www.upit.ro/ şi http://www.research_projects.upit.ro/ (accesate în martie 2012).

Pentru organizarea şi managementul cercetării ştiinţifice, Universitatea din Piteşti a creat în structura sa Departamentul pentru Cercetare Ştiinţifică, Transfer Tehnologic şi Accesare Fonduri Structurale (DCSTTAFS) care este organul executiv al Consiliului Cercetării Ştiinţifice (CCS). Cu ajutorul secretarilor ştiinţifici ai fiecărei facultăţi, DCSTTAFS implementează politica elaborată de CCS, în scopul bunei desfăşurări a activităţii de cercetare ştiinţifică. În Universitatea din Piteşti, cadrele didactice, cercetătorii, doctoranzii şi studenţii îşi desfăşoară activitatea de cercetare ştiinţifică în laboratoarele celor 11 facultăţi, cu 31 de catedre, şi ale celor 9 centre de cercetare.

Aceste centre de cercetare sunt:

Facultatea de Ştiinţe Economice: Politici sociale şi de ocupare a forţei de muncă.

Facultatea de Electronică, Comunicaţii şi Calculatoare: (1) Modelarea şi simularea proceselor şi sistemelor, (2) Electromet.

Facultatea de Ştiinţe Socio-Umane: Promovarea excelenţei în formarea profesională.

Facultatea de Ştiinţe: (1) Centrul de cercetări pentru materiale avansate, (2) Centrul de cercetări pentru protecţia naturii.

Facultatea de Litere: (1) Centrul de cercetări asupra imaginarului. Text, discurs, comunicare. Imagine, (2) Centrul de studii medievale şi premoderne.

Facultatea de Educaţie Fizică şi Sport: Centrul de cercetare pentru performanţă umană.

Pentru că activitatea de cercetare în Universitatea din Piteşti este diversificată şi bogată, o ilustrăm doar cu cazul Facultăţii de Matematică şi Informatică, la nivelul anilor 2006-2008. Aici, în concordanţă cu preocupările şi competenţele cadrelor didactice conducătoare de doctorat, cercetările s-au desfăşurat pe următoarele direcţii: Inteligenţă artificială; Reţele de calculatoare; Modelare şi simulare; Baze de date; Metodologii de programare; Metodologii de specificare şi verificare; Algebră şi geometrie computaţională, calcul numeric, optimizări şi teoria codurilor; Metode numerice în mecanica fluidelor, sisteme dinamice, teoria bifurcaţiei; Mecanica mediilor continue, calcul optimal, metode numerice pentru ecuaţii cu derivate parţiale, teoria omogenizării; Teoria potenţialului, procese stocastice, analiză neliniară şi operatori.

La nivelul catedrelor, pentru fiecare dintre temele de cercetare abordate s-au format colective de cercetare alcătuite din cadre didactice titulare, doctoranzi şi studenţi la master. La matematică-informatică, în perioada amintită, au funcţionat opt colective, care au lucrat la 12 proiecte de cercetare.

Cercetarea ştiinţifică este evaluată periodic folosind criteriile specifice indicatorului CNCSIS IC6 (http://www.cncsis.ro/Public/cat/25/Prezentare.html).

Este important de menţionat că Universitatea din Piteşti este instituţie atestată în domeniul cercetare-dezvoltare, conform HG Nr. 551/2007, prin Decizia Autorităţii Naţionale pentru Cercetare Ştiintifică nr.9719/18.08.2008, cu un standard de performanţă de 43,64 puncte, calculat prin raportarea contribuţiei *la numărul total de cadre didactice* din instituţie, la data respectivă.

[128] Au existat sau încă există în judeţ o serie de filiale ale unor universităţi din alte locuri ale ţării, în special universităţi private, dar nu consemnăm activitatea ştiinţifică a acestora, mai ales că aceste filiale erau dedicate în principal activităţii didactice, nu de cercetare.

Proiecte de cercetare. Numărul şi diversitatea acestora arată o bună integrare a Universităţii din Piteşti în comunitatea ştiinţifică românească şi internaţională. Exemplificăm numai cu proiectele câştigate în anul 2010:

(1) Criptosistem bazat pe dinamica haotică, implementat cu automate celulare, pentru protecţia informaţiei în reţelele de calculatoare,
(2) Contribuţii privind perfecţionarea tehnicii probei de triplusalt masculin prin utilizarea unor strategii de monitorizare,
(3) Încredere în viitor – Concursul naţional de proiecte de tineret 2010, componenta naţională, organizat de Ministerul Educaţiei, Cercetării, Tineretului şi Sportului,
(4) Cercetări privind aplicarea metodelor multicorp la analiza dinamică a sistemelor mecanice cu jocuri în cuplele cinematice în vederea îmbunătăţirii regimului de funcţionare,
(5) Deploy enlarged EU – Industrial deployment of advanced system engineering methods for high productivity and dependability – Enlarged European Union,
(6) Analiza solicitărilor mecanice produse de fluxurile de trafic rutier în conductele de aducţiune apă şi canalizare în zonele de interferenţă cu arterele rutiere din municipiul Piteşti,
(7) Optimizarea transportului de persoane în zona metropolitană Piteşti-Mioveni,
(8) Oportunităţi de dezvoltare a unui parc logistic industrial pe raza municipiului Piteşti.

Activitatea editorială a Universităţii din Piteşti este bogată: de pildă, numai în anul 2010, cadrele didactice şi colaboratorii instituţiei au publicat peste 210 cărţi (în română, engleză, franceză, rusă; de cercetare, manuale, dicţionare, metodici, volume colective), multe dintre ele, la editura proprie – **Editura Universităţii din Piteşti** –, dar şi la alte edituri din ţară. Editura fiinţează cu avizul Ministerului Culturii 4368/27.05.1997, iar principalele ei scopuri sunt sprijinirea, prin lucrările editate, a procesului de învăţământ şi cercetare ştiinţifică, şi difuzarea rezultatelor cercetărilor personale şi colective ale cadrelor didactice şi de cercetare ştiinţifică.

De asemenea, Universitatea din Piteşti are un mare număr de **publicaţii periodice;** le consemnăm tot pe cele din anul 2010:

(1) *Universitatea din Piteşti, Buletin Ştiinţific, Seria Autovehicule Rutiere;*
(2) *University of Piteşti Scientific Bulletin, Series Electronics and Computer Science;*
(3) *Citius, Altius, Fortius;*
(4) *Language and Literature – European Landmarks of Identity;*
(5) *Studii de Gramatică Contrastivă;*
(6) *Studii şi Cercetări Filologice. Seria Limbi Romanice;*
(7) *Studii şi Cercetări Filologice. Seria Limbi Străine Aplicate;*
(8) *Universitatea din Piteşti, Buletin Ştiinţific, Seria Ştiinţele Educaţiei;*
(9) *Universitatea din Piteşti, Buletin Ştiinţific, Seria Ştiinţe Economice;*
(10) *Universitatea din Piteşti, Buletin Ştiinţific, Seria Matematică şi Informatică;*
(11) *Universitatea din Piteşti, Învăţământul Primar;*
(12) *Universitatea din Piteşti, Buletin Ştiinţific, Seria Educaţie Fizică şi Sport;*
(13) *Universitatea din Piteşti, Buletin Ştiinţific, Seria Ştiinţe Socio-Umane;*
(14) *Universitatea din Piteşti, Studii Juridice şi Administrative;*
(15) *Universitatea din Piteşti, Buletin Ştiinţific, Seria Mecanică Aplicată;*
(16) *Universitatea din Piteşti, Facultatea de Litere. Studii şi Cercetări Filologice (Philological Research and Studies);*
(17) *University of Piteşti, Scientific Bulletin, Series Orthodox Theology;*
(18) *Tribuna CASIM, Publicaţie Ştiinţifică şi de Cultură Economică.*

Universitatea din Piteşti organizează anual un mare număr de **întâlniri ştiinţifice**; le menţionăm aici, ca exemplificare, pe cele din anul 2010, aproape 30 la număr:

(1) European Union's History, Culture and Citizenchip: The European Union – Establishment and Reforms (ediţia a treia, 15-16 mai),
(2) Language and Literature – European Landmarks of Identity (4-6 iunie),

(3) Perspective contemporane asupra lumii medievale (3-5 decembrie),
(4) Seria de conferinţe susţinute de prof. Catrine Kerbrat-Orecchioni (12-14 aprilie),
(5) Formation aux nouvelles technologies (AUF) (20 aprilie),
(6) Sesiunea de comunicări ştiinţifice a masteranzilor şi doctoranzilor Facultăţii de Litere (23-24 aprilie),
(7) Four Discussions about Our Contemporary World, susţinută de prof. Woodrow Sears (9 mai),
(8) La steaua care-a răsărit (15 ianuarie),
(9) Sistemul economic în condiţii de criză (7-8 mai),
(10) 6th International Conference on Technical and Physical Problems of Power Engineering (TPE) (14-16 septembrie),
(11) 16th International Symposium for Design and Technology in Electronic Pachaging (SIITME) (23-26 septembrie),
(12) Plant Biotechnologies – Present and Perspectives. The Culture of Genetically Modified Plants in Romania and the National Biosafety Framework (18-19 februarie),
(13) Realizări tehnico-ştiinţifice în domeniul dendro-floricol şi peisagistic (16 aprilie),
(14) Chimie şi dezvoltare (28 mai),
(15) Annual Internation Conference on Sustainable Development through Nuclear Research and Education (26-28 mai),
(16) 3rd Annual International Conference „Physical Education, Sport and Health” (20-22 Noiembrie),
(17) Olimpiada tinerilor doctoranzi (6 martie),
(18) Educaţia la timpul viitor, ediţia a V-a (17 aprilie),
(19) International Conference EDU-WORLD 2010, „Education Facing Contemporary World Issues” (8-9 octombrie),
(20) Universul psihoterapiei integrative (14 mai),
(21) Cunoaşterea de sine şi comunicarea eficientă cu ceilalţi folosind principiile NLP (mai),
(22) Familia în context european – 15 mai, Ziua internaţională a familiei (15 mai),
(23) Relationship Young-Old People (3-4 iunie),
(24) Biserica în lumina Sfintei Scripturi (6-7 mai),
(25) Crezul ortodox şi autocefalia românească (11 noiembrie),
(26) Prevenirea şi combaterea excluziunii sociale a romilor (5 mai),
(27) Comportament prosocial, politici sociale, elemente de drept în asistenţa socială (31 mai),
(28) Posibilităţi de accesare fonduri structurale în cadrul axei prioritare II, POS-CCE (mai),
(29) Sesiunea de referate şi comunicări ştiinţifice a studenţilor doctoranzi – Progrese în cercetarea ştiinţifică în domeniul ingineriei (25 septembrie).

Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Piteşti. Datele care urmează sunt preluate de la pagina web a instituţiei (http://www.univcb.ro/), accesată în luna martie 2012.

Centre de cercetare: Centrul de Consultanţă în Managementul Afacerilor Economice Interne şi Internaţionale – Piteşti, al cărui domeniu ştiinţific de activitate este legat de introducerea managementului performant în economia românească; Centrul de Studii Regionale şi Internaţionale din Piteşti, al cărui domeniu ştiinţific vizează cercetări, analize şi documentări referitoare la fenomenele şi tendinţele semnificative ale relaţiilor internaţionale contemporane şi efectuarea de studii asupra unor teme specifice globalizării şi regionalismului; Centrul de Cercetări Financiar-Contabile Piteşti; Centrul de Cercetări Studenţeşti.

Proiecte de cercetare: Cu finanţare internă sau internaţională, adesea cu beneficiari agenţi economici, instituţii publice, ONG-uri şi institute de cercetare, numărul proiectelor de cercetare derulate la Universitatea „Constantin Brâncoveanu” este foarte mare, de aceea nu reluăm aici decât câteva exemple de proiecte:

(1) Cunoaşterea gradului de inserţie profesională a absolvenţilor IPT – o nouă abordare a ofertei educaţionale;

(2) Adaptarea activă a educaţiei universitare la cerinţele pieţei muncii;
(3) Tânărul şomer de azi – viitorul specialist-manager de mâine. Program PHARE 2005 – Coeziunea Economică şi Socială, Dezvoltarea Resurselor Umane;
(4) Studierea comportamentului de gestionare a deşeurilor în rândul cetăţenilor din judeţul Argeş, ca o componentă a Proiectului ISPA Managementul integrat al deşeurilor solide în judeţul Argeş;
(5) Strategia post aderare a municipiului Piteşti pentru perioada 2007-2008;
(6) Managementul economic al serviciilor de apă din bazinul hidrografic Argeş – Vedea;
(7) Reţea virtuală de resurse pentru fermierii din Regiunea de Sud–Est;
(8) Extinderea în producţia legumicolă a celor mai valoroase soiuri noi de legume şi a tehnologiilor specifice de cultură.

Publicaţii: Universitatea are editură proprie (**Editura Independentă Economică**), acreditată C.N.C.S.I.S., iar din anul 2008 publică şi revista trimestrială *Strategii Manageriale.*

Editura are următoarele **colecţii:** *A. Colecţii de carte universitară:* Management, Marketing, Afaceri Economice; Economie Mondială, Teorie, Doctrine şi Politici Economice; Finanţe, Bănci, Contabilitate; Servicii – Economia Imaterialului; Analiză, Statistică, Matematică şi Informatică Economică; Ştiinţe Juridice şi Administrative; Comunicare, Jurnalism şi Relaţii Publice; Studii Europene şi Relaţii Internaţionale; Ştiinţe Fundamentale & Cultură Generală; *B. Colecţii de carte ştiinţifică:* Inovare şi Competitivitate; Realităţi şi Perspective Economice.

Dintre **simpozioanele** organizate de Universitatea „Constantin Brâncoveanu" în ultimii ani, menţionăm:

(1) Exigenţe privind perfecţionarea managementului în România, în contextul crizei economice actuale, Simpozion ştiinţific organizat de Centrul de Cercetare şi Consultanţă în Managementul Afacerilor Economice Interne şi Internaţionale, Rm. Vâlcea, ianuarie 2011;
(2) Ziua Comunicării la Universitatea „Constantin Brâncoveanu", Piteşti, Brăila, Rm. Vâlcea, 2009, 2010, 2011;
(3) Congresul Naţional de Istorie a Presei, Ediţia a III-a, Piteşti, 23-24 aprilie 2010;
(4) Funcţionarul public în context european, Simpozion internaţional, Piteşti, 20 mai 2010;
(5) Strategia post aderare a Municipiului Piteşti în perioada 2007-2013, Dezbatere publică, Piteşti, noiembrie 2008;
(6) Contabilitatea, raportările financiare şi auditul financiar în contextul integrării României în Uniunea Europeană, Simpozion naţional, Piteşti, martie 2007;
(7) Perfecţionarea managementului micro şi macroeconomic în condiţiile unei economii funcţionale de piaţă, Simpozion internaţional, Piteşti, mai 2006;
(8) Potenţialul competitiv al economiilor naţionale ale României şi Republicii Moldova. Posibilităţi de valorificare pe piaţa internă, europeană şi mondială. Simpozion ştiinţific internaţional, Piteşti, octombrie 2003.

Conferinţe ştiinţifice organizate în judeţ. Vom menţiona mai jos numai o parte dintre simpozioanele, workshopurile, conferinţele care au avut loc în judeţul Argeş în ultimele decenii, altele decât cele direct organizate de cele două universităţi piteştene sau de institutele de cercetare prezentate mai devreme. O listă completă este greu de făcut şi va fi şi mult prea lungă pentru intenţiile lucrării de faţă.

În perioada comunistă, s-au desfăşurat, printre altele, următoarele manifestări ştiinţifice:

- Simpozion UNESCO „Eficienţa industrializării contemporane"(29 ianuarie 1981);
- Balcaniada tinerilor cercetători din domeniul matematicii (28 august 1982).

Dintre întâlnirile ştiinţifice importante care au avut loc în judeţ în perioada postdecembristă (organizate de cele mai multe ori de diverse instituţii naţionale – Societatea de Ştiinţe Matematice,

Institutul de Matematică al Academiei etc. – în colaborare cu Universitatea din Piteşti), le menţionăm pe următoarele:

Congresul Matematicienilor Români (2003). Congresul face parte dintr-o serie de conferinţe organizate de Institutul de Matematică „Simion Stoilow” al Academiei Române, în colaborare cu universităţi din ţară, menită să reunească matematicieni români din ţară şi de peste hotare, ştiind că foarte mulţi matematicieni români lucrează la universităţi din Europa sau SUA. Ediţia a cincea, 2003, a avut loc la Piteşti, între 23 şi 28 iunie 2011, coorganizator fiind Universitatea din Piteşti. Întâlnirea a avut loc sub egida Preşedinţiei României. Este important de notat că ediţia piteşteană a fost prima după o îndelungă întrerupere şi chiar a fost anunţată ca o încercare de reluare a unei tradiţii care merge decenii bune în urmă: primele patru ediţii ale congresului au avut loc la Cluj (1929), Turnu Severin (1932), Bucureşti (1945 şi 1956). Ediţiile şase şi şapte au avut loc la Bucureşti (2007) şi Braşov (2011).

Fiecare ediţie a congresului este o manifestare de mare întindere, ca durată, număr de participanţi, număr de secţii. De exemplu, la Piteşti au fost prezenţi peste 350 de matematicieni (dintre care aproximativ 80 de străini)[129], din următoarele 20 de ţări: Armenia, Canada, China, Danemarca, Finlanda, Franţa, Germania, Israel, Italia, Iugoslavia, Japonia, Noua Zeelandă, Republica Moldova, Polonia, România, Spania, S.U.A., Suedia, Ucraina, Ungaria. Congresul s-a bucurat de participarea unor profesori de înalt prestigiu internaţional, dintre care îi menţionăm pe: F. Altomare (Bari), B. Bojarski (Varşovia), A. Buium (New Mexico), D. Burghelea (Ohio), D. Ciorănescu (Paris), N. Dinculeanu (Gainesville), I. Drăgan (Arlington), H. Gonska (Duisburg), S. Klainerman (Princeton), I. Lasiecka (Charlottesville), O. Martio (Helsinki), M. Mateljevic (Belgrad), P. Mihăilescu (Paderborn), H. Moscovici (Ohio), C. Muscalu (Los Angeles) F. Pop (Bonn), F. Rădulescu (Iowa), E. Sanchez Palencia (Paris), D. Tătaru (Berkeley), R. Theodorescu (Quebec), R. Triggiani (Charlottesville), F.H. Vasilescu (Lille), M. Willem (Louvain), A. Zaharescu (Urbana), C.- C. Yang (Hong Kong), L. Zsido (Roma).

Au fost susţinute 343 de expuneri: 53 de conferinţe de câte 45 de minute, 221 de comunicări (de câte 20-30 de minute), 69 de postere. Expunerile prezentate la congres au oferit o perspectivă asupra direcţiilor actuale de cercetare în matematică.

Lucrările congresului s-au desfăşurat în localul Universităţii din Piteşti. Au fost organizate cu această ocazie standuri de carte de matematică, cu participarea următoarelor edituri: Fundaţia Theta, Editura Sigma, Editura Gil. La şedinţa festivă de deschidere a lucrărilor congresului din 23 iunie 2003, au transmis mesaje: Ion Iliescu, Preşedintele României (prin intermediul consilierului prezidenţial Octavian Ştireanu); Adrian Năstase, Prim-ministrul României; acad. Eugen Simion, Preşedintele Academiei Române; Philippe Etienne, Ambasadorul Franţei la Bucureşti.

În după-amiaza zilei de 26 iunie 2003, participanţii la congres au fost prezenţi la Palatul Cotroceni, la recepţia oferită de Preşedintele României.

Programul turistic al conferinţei (26 iunie) a cuprins şi vizitarea monumentelor istorice din Curtea de Argeş, continuată cu excursie pe Transfăgărăşan.

Pentru următoarele trei conferinţe, organizate la Piteşti, se pot găsi detalii la pagina web http://www.imar.ro/~purice/conferences/index.html.

Cea de a Treia Conferinţă AmaMeF (Advanced Mathematical Methods for Finance) (2008). În parteneriat cu Banca Naţională a României, Institutul de Matematică „Simion Stoilow” al Academiei Române (IMAR) din Bucureşti şi Universitatea din Piteşti au organizat această întâlnire de amploare între 5 şi 10 mai 2007. Au participat peste 80 de matematicieni şi finanţişti, din România, Franţa, Polonia, Italia, Elveţia, Marea Britanie, Belgia, Germania, Suedia, Finlanda, Spania, Austria, Norvegia, Japonia, Olanda, Turcia. Au fost susţinute şase prezentări plenare, de către Hans Föllmer (Berlin), Lane Hughston (Londra), Peter Imkeller (Berlin), Claudia Klueppelberg (München), Bernt Pksendal (Oslo) şi Lukasz Stettner (Varşovia).

[129] Date preluate din raportul de sinteză întocmit de organizatori în urma manifestării, raport disponibil la http://www.imar.ro/organization/activities/standalone/congmatro2011/past_events/congmatro5.html.

Al doilea Workshop de Matematică Aplicată (2007). Organizatori au fost IMAR Bucureşti şi Universitatea din Piteşti (prin Facultatea de Matematică şi Informatică), iar întâlnirea a avut loc între 2 şi 4 noiembrie 2007. Au fost organizate trei secţii: Algebră neliniară şi aplicaţii, Analiza potenţialului şi Metode matematice aplicate în informatică, iar vorbitori au fost matematicieni şi informaticieni din Piteşti, Bucureşti, Craiova, dar şi doi participanţi din Tunisia şi unul din Franţa.

Al treilea Workshop de Teoria Potenţialului (2008).

Întâlnirea a avut loc pe 15 octombrie 2008, în organizarea Institutului de Matematică „Simion Stoilow" al Academiei Române, Universităţii „Transilvania" din Braşov şi Universităţii din Piteşti. Au fost susţinute cinci prezentări, de către profesorii Nicu Boboc (Universitatea Bucureşti), Wolfhard Hansen (Universitatea Bielefeld, Germania), Mihai N. Pascu (Universitatea „Transilvania", Braşov), Eugen Popa (Universitatea „Al. I. Cuza", Iaşi) şi Vicenţiu Rădulescu (Universitatea Craiova şi IMAR, Bucureşti).

Workshopul de Calcul Celular de la Curtea de Argeş (2000, 2002, 2009). Calculul celular (în engleză, cunoscut sub numele *membrane computing*) este o ramură a informaticii inspirată din biologia celulei, iniţiată în 1998 de Gh. Păun şi care s-a dezvoltat extrem de rapid (deja în 2003, ISI considera domeniul „fast emerging research front in computer science"; în acest moment, există peste 1500 de titluri publicate, inclusiv monografii şi un cuprinzător *Oxford Handbook on Membrane Computing*, publicat în 2010 la celebra Oxford University Press; detalii pot fi găsite la pagina web a calculului celular de la http://ppage.psystems.eu – modelele acestei discipline sunt numite „sisteme P").

În august 2000 a fost organizat un workshop internaţional la Curtea de Argeş, dedicat teoriei multiseturilor (*Multiset processing*), structura de date fundamentală pentru sistemele P. Din anul următor, întâlnirea a primit numele de *Workshop on Membrane Computing* (WMC) şi a căpătat amploare. Şi în 2001 şi 2002 workshopul a fost organizat la Curtea de Argeş, apoi el s-a desfăşurat în alte locuri din Europa (Tarragona-Spania 2003, Milano-Italia 2004, Viena-Austria 2005, Leiden-Olanda 2006, Salonic-Grecia 2007, Edinburgh-Anglia 2008), revenind la Curtea de Argeş în 2009, la a zecea ediţie. După ediţia jubiliară, workshopul s-a transformat în conferinţă (*Conference on Membrane Computing*, CMC; Jena-Germania 2010, Paris-Franţa 2011, Budapesta-Ungaria 2012).

La întâlniri au participat cercetători din multe ţări ale lumii. De exemplu, la ediţia a zecea, Curtea de Argeş 2009, au fost de faţă informaticieni din România, Moldova, Ungaria, Polonia, Italia, Spania, Anglia, Austria, SUA, Cehia, Germania, Japonia, Polonia, Irlanda. Cu ocazia fiecărei întâlniri, s-au publicat câte două volume, unul înainte de workshop/conferinţă (*preproceedings*), cuprizând toate comunicările prezentate, şi unul după întâlnire (*proceedings*), cu o selecţie din lucrări. Primul volum al fiecărei ediţii a fost de obicei tipărit ca raport intern al unei universităţi, iar volumul al doilea a apărut de fiecare dată în prestigioasa serie *Lecture Notes in Computer Science* a Editurii Springer, Germania – cu o singură excepţie, cea a WMC 2001, când selecţia lucrărilor prezentate la Curtea de Argeş a fost publicată într-un număr triplu al revistei *Fundamenta Informaticae*.

Merită menţionat că la Universitatea din Piteşti există un grup de cercetare în calculul celular cu prezenţe active atât la WMC/CMC, cât şi la alte întâlniri internaţionale de profil (de exemplu, la *Brainstorming Week on Membrane Computing*, întâlnire anuală organizată la Sevilla, Spania). De altfel, Universitatea din Piteşti a fost co- organizator al WMC10, Curtea de Argeş 2009, întâlnire finanţată de Consiliul Judeţean Argeş.

Oameni de ştiinţă argeşeni membri ai Academiei Române:

Gheorghe I. Marinescu (20 septembrie 1919, Piteşti- 10 martie 1987): matematician, Facultatea de Matematică a Universităţii din Bucureşti (1943), doctoratul în 1949; profesor la Universitatea din Bucureşti, şeful secţiei de teoria măsurii din Institutul de Matematică al Academiei Române; contribuţii în teoria probabilităţilor, teoria măsurii, teoria distribuţiilor, analiză funcţională, mecanică etc., în 1959 a introdus spaţiile pseudotopologice, numite ulterior „spaţii

Marinescu”, numeroase articole şi monografii, preşedinte al Comitetului Român de Matematică; membru corespondent al AR din 1963, titular din 1974.

Constantin Bălăceanu - Stolnici (6 iulie 1923, Bucureşti): medic, a copilărit la Stolnici-Argeş, unde familia s-a mutat în anul 1931 pentru a-şi administra întinsa moşie; studii liceale în particular, iar examenele la liceul I.C.Brătianu din Piteşti, Facultatea de Medicină la Bucureşti; membru de onoare al AR din 1992.

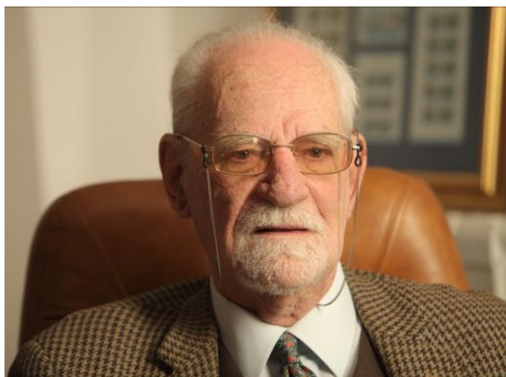

Fig. 48 - Constantin Bălăceanu - Stolnici

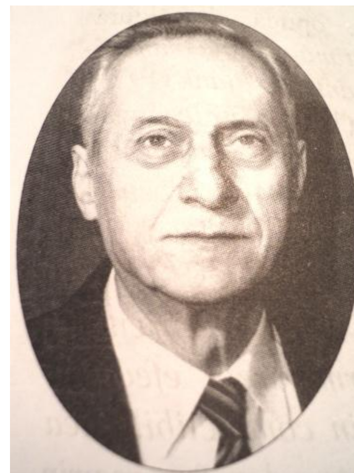

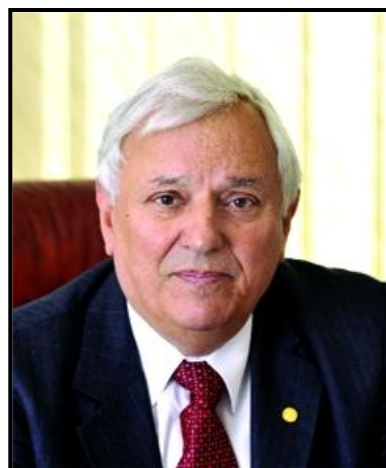
Fig. 49- Eugeniu Proca

Eugeniu Proca (12 ianuarie 1927, Godeni- Muşcel – 7 martie 2004): medic urolog, Facultatea de Medicină din Bucureşti (1945-1951), doctorat în 1957 la Institutul Medico-Farmaceutic din Bucureşti (cu teza „Insuficienţa renală acută”), specializări în Anglia, Germania, Irlanda şi SUA; rector al IMF Bucureşti, ministru al Sănătăţii (1978 - 1985), primele transplanturi de rinichi din România (1980), peste 400 de articole şi studii, membru de onoare al AR din 1992, membru al unui mare număr de asociaţii şi societăţi de urologie.

Gheorghe D. Mateescu (11 noiembrie 1928, Piteşti): chimist, Facultatea de Medicină şi Farmacie din Bucureşti (1951), doctorat în ştiinţe chimice la Cleveland, SUA, în 1971, cercetător şi profesor în Bucureşti, a introdus spectroscopia de rezonanţă magnetică în chimia organică românească, plecat în 1968 în SUA; profesor universitar la Cleveland, profesor vizitator la Paris, Marsilia, Ljubljana, Kyushu (Fukuoka), numeroase premii şi onoruri (doctor honoris causa) în România şi SUA, membru de onoare al AR din 1995.

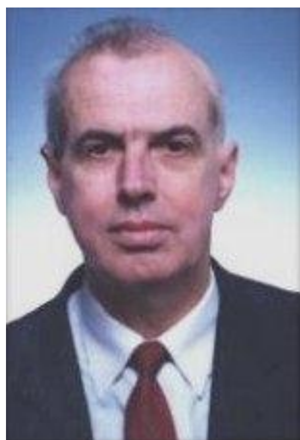
Marius Iosifescu (12 august 1936, Piteşti): matematician (probabilităţi, statistică, lanţuri Markov), Facultatea de Matematică din Bucureşti (1959), doctorat în 1963, doctor docent în 1969; profesor la Universitatea din Bucureşti, cercetător şi director al Centrului de Statistică Matematică al AR, profesor vizitator la Paris, Mainz, Frankfurt am Maine, Bonn, Melbourne, Lille, Bordeaux etc., intensă activitate de cercetare, numeroase monografii, membru corespondent al AR din 1991, titular din 2000, solidă recunoaştere internaţională, vicepreşedinte al AR între 2002 şi 2010.

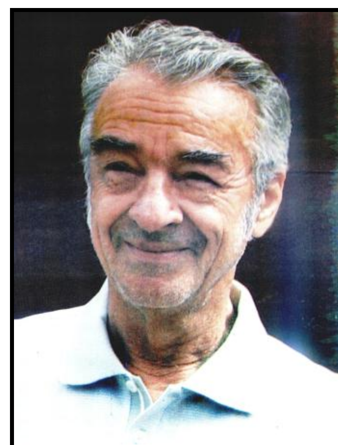

Fig. 50 - Marius Iosifescu

Fig. 51 - Ioan Dumitrache

Ioan Dumitrache (26 august 1940, Dărmăneşti- Muşcel): inginer energetician, doctorat (în automatică) în 1970, specializare în SUA, Germania, Franţa; profesor (şi rector, 2000-2004) la Universitatea Politehnica - Bucureşti, numeroase stagii peste hotare, vicepreşedinte (1994), apoi preşedinte (1999) al Consiliului Naţional al Cercetării Ştiinţifice din Învăţământul Superior (C.N.C.S.I.S.), numeroase lucrări de specialitate (în inginerie şi informatică; printre altele, a coordonat înfiinţarea Laboratorului de Robotică Cognitivă din Universitatea Politehnica, Bucureşti), membru corespondent al AR din 2003, membru al mai multor organizaţii profesionale,
cetăţean de onoare al judeţului Argeş (2007), doctor honoris causa al unor universităţi din Timişoara, Craiova, Piteşti, Cluj - Napoca, Arad.

Dumitru Oancea (26 ianuarie 1941, Vultureşti-Muşcel): chimist, facultatea de chimie la Bucureşti (1959-1964), doctoratul în 1972 (cu teza „Cinetica unor reacţii ion-dipol"), colaborări şi specializări în laboratoare din SUA şi Germania, profesor şi decan la Facultatea de Chimie a Universităţii din Bucureşti, membru corespondent al AR din 2009, cetăţean de onoare al comunei Vultureşti (2007).

Fig. 52 - Dumitru Oancea

Fig. 53 -Vasile Tonoiu

Vasile Tonoiu (3 februarie 1941, Corbeni-Argeş): filosof (filosofia ştiinţei, ontologie, hermeneutică), Facultatea de Filosofie a Universităţii din Bucureşti (1957-1962), profesor la aceeaşi facultate, doctorat în anul 1971, mai multe cărţi de filosofie, dar şi de ficţiune, traducător, membru fondator al Asociaţiei de Filosofie „F. Gonseth", membru corespondent al Academiei Române din 1997, titular din 2003.

Gabriela Pană-Dindelegan (7 februarie 1942, Piteşti): lingvist (gramatica limbii române, tipologie lingvistică şi gramatică contrastivă, dinamică lingvistică etc.), Facultatea de Limba şi Literatura Română la Bucureşti (1959-1964), doctoratul în 1970; profesor la Universitatea din Bucureşti, cercetător la Institutul de Lingvistică al Academiei Române, unul dintre autorii *Tratatului de istorie a limbii române,* membru corespondent al Academiei Române din 2004.

Fig. 54 - Gabriela Pană-Dindelegan

Fig. 55 - Dan Horia Mazilu

Dan Horia Mazilu (20 aprilie 1943, Piteşti – 16 septembrie 2008): istoric literar (istoria literaturii române vechi şi istoria mentalităţilor, specialist în slavistică şi paleografie), Facultatea de Limbi Slave a Universităţii din Bucureşti (1961-1966), doctoratul în 1972; profesor la Universitatea din Bucureşti, debut în revista *Argeş* în anul 1969, membru corespondent al Academiei Române din 2001, director al Bibliotecii Academiei Române.

Laurenţiu Mircea Popescu (15 aprilie 1944, Câmpulung Muscel): medic (biologie celulară şi histologie), Facultatea de Medicină la Bucureşti, doctoratul în 1972; profesor (şi rector) la Universitatea de Medicină şi Farmacie, Bucureşti, specializări în Olanda şi SUA, numeroase publicaţii de specialitate, membru corespondent al AR din 1995, titular din 2001, preşedinte al Secţiei de Ştiinţe Medicale a AR, preşedinte al Academiei de Ştiinţe Medicale din România, membru de onoare al Academiei de Ştiinţe Medicale a Poloniei (1995) şi al multor societăţi ştiinţifice internaţionale, numeroase onoruri, în ţară şi străinătate (peste zece titluri de Doctor Honoris Causa, diplome, ordine, medalii).

Fig. 56 - Laurenţiu Mircea Popescu

Fig. 57 - Gheorghe Păun

Gheorghe Păun (6 decembrie 1950, Cicăneşti-Argeş): matematician, Facultatea de Matematică a Universităţii din Bucureşti (1969-1974), doctoratul în 1977; cercetător la Institutul de Matematică al Academiei Române, numeroase burse şi colaborări internaţionale, iniţiatorul calculului celular (modelele din domeniu se numesc „sisteme P”), inclus de ISI (Institute for Scientific Information, Philadelphia, SUA) în categoria „highly cited scientist”, secţiunea informatică (printre cei mai citaţi 0,5% informaticieni din lume), un mare număr de lucrări de specialitate, cărţi traduse în japoneză, chineză, rusă; membru corespondent al Academiei Române din 1997, titular din 2012, membru al *Academia Europaea* (2006) şi al Academiei Internaţionale de Chimie Matematică (2010), Doctor Honoris Causa al universităţilor din Piteşti (2010) şi Opava-Cehia (2008), cetăţean de onoare al judeţului Argeş (2007), activitate publicistică şi literară, locuieşte la Curtea de Argeş.

Alţi cercetători argeşeni mai cunoscuţi. Menţionăm mai întâi membrii Academiei Oamenilor de Ştiinţă (AOŞR)[130] născuţi în Argeş:

Florian Tucă (12 august 1928, Curtea de Argeş): general, istoric, Şcoala militară Ineu-Arad, Facultatea de Filosofie - Bucureşti (1955), doctor în istorie (1976), zeci de cărţi, mii de articole, numeroase onoruri militare şi civile, membru corespondent (Secţia de Ştiinţe Militare), cetăţean de onoare al municipiului Curtea de Argeş.

Cristache Gheorghe (11 octombrie 1928, Mihăeşti-Argeş): colonel, istorie şi teorie militară, cultură, numismatică, a publicat, singur sau în colaborare, zeci de cărţi şi foarte multe articole (istorie, istorie militară, heraldică, vexilologie), membru asociat (Secţia de Ştiinţe Istorice şi Arheologie), cetăţean de onoare al municipiului Curtea de Argeş

Nicolae Angelescu (1932, Rociu-Argeş): medic, profesor la Universitatea de Medicină şi Farmacie „Carol Davila” din Bucureşti, fost şef al Clinicii de Chirurgie din Spitalul „Colţea” (Chirurgie generală, laparoscopică şi oncologică), membru de onoare (Secţia de Ştiinţe Medicale).

Ion Dan Predoiu (2 martie 1937, Câmpulung Muşcel): inginer cu specializare în hidrotehnică, cercetător doctor, membru titular, interesat de istorie şi dacologie, membru titular (Secţia de Ştiinţe Tehnice).

Ion Plăviciosu (1938, Piteşti): viceamiral, cercetător la Institutul de Geodinamică al Academiei Române; profesor universitar doctor inginer la Catedra de Management, cursul

[130] Conform site-ului său oficial, de la adresa www.aos.ro, „Academia Oamenilor de Ştiinţă din România este continuatorul şi unicul legatar al Academiei de Ştiinţe din România (1936-1948) şi al Asociaţiei Oamenilor de Ştiinţă din România, înfiinţată prin HCM nr. 1012 din 30 mai 1956, care în 1996 şi-a schimbat titulatura în Academia Oamenilor de Ştiinţă din România. În anul 2007 a fost adoptată Legea nr. 31 din 15 ianuarie 2007 privind reorganizarea şi funcţionarea AOŞR, precum şi Hotărârea Guvernului nr. 641 din 20 iunie 2007, prin care s-a aprobat Statutul AOŞR.” Informaţiile despre cei 14 argeşeni membri ai AOŞR în luna aprilie 2012 sunt preluate tot de la pagina de internet menţionată.

Managementul total al calităţii, Academia Navală „Mircea cel Bătrân”, Constanţa, membru titular (Secţia de Ştiinţe Militare).

Paul Sterian (22 noiembrie 1946, Râca-Argeş): inginer, profesor la Universitatea Politehnica - Bucureşti, Facultatea de Ştiinţe Aplicate, membru titular (Secţia de Ştiinţa şi Tehnologia Informaţiei, preşedintele secţiei).

Ion Chiuţă (27 iulie 1948, Mioveni - Argeş): inginer cu specializare în electronică şi electrotehnică, profesor la Facultatea de Energetică, Universitatea „Politehnica” din Bucureşti, membru titular (Secţia de Ştiinţe Tehnice).

Dumitru Mihalache (1948, Vâlcelele-Argeş): fizician, doctor în fizică la Institutul Naţional de Fizică şi Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”, cercetător, profesor la Facultatea de Fizică, Universitatea din Bucureşti, numeroase publicaţii, premii internaţionale, membru titular (Secţia de Ştiinţe Fizice).

Gheorghe Mencinicopschi (1 iunie 1949, Domneşti - Argeş): nutriţionist, Facultatea de Biologie şi Biochimie a Universităţii din Bucureşti (1972), doctorat în 1984, director ştiinţific la Institutul de Cercetări Alimentare, Bucuresti, profesor la Universitatea de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară din Bucuresti, membru titular (Secţia de Ştiinţe Biologice).

Gheorghe Toma (1949, Domneşti - Argeş): general de brigadă, profesor universitar doctor, conducător de doctorat, prorector al Academiei Naţionale de Informaţii, şeful Secţiei Studii Aprofundate, Învăţământ Postuniversitar şi Doctorat din Academia Naţională de Informaţii, membru corespondent (Secţia de Ştiinţe Militare).

Anghel Andreescu (5 septembrie 1950, Valea Iaşului-Argeş): general, Şcoala de ofiţeri activi a Ministerului Afacerilor Interne, arma miliţie (1972 - 1975), Facultatea de Drept (1972 - 1977) şi Facultatea Arme Întrunite din cadrul Academiei de Înalte Studii Militare (1982 - 1984), curs postuniversitar de drept penal la Facultatea de drept a Universităţii din Bucureşti, doctor în ştiinţe militare (1995); mai multe funcţii de comandă (MI, SPP, jandarmerie), cărţi şi articole de profil, membru titular (Secţia de Ştiinţe Militare).

Nicolae Georgescu (6 septembrie 1950, Coşeşti - Argeş): istoric literar, filolog, eminescolog, profesor, decanul Facultăţii de Jurnalism, Comunicare şi Relaţii Publice a Universităţii „Spiru Haret” din Bucureşti, membru al Uniunii Scriitorilor din România, membru asociat (Secţia de Psihologie, Filosofie, Teologie şi Jurnalism).

Marta Cristina Suciu (1958, Căteasca-Argeş): economist, profesor universitar, doctor în ştiinţe economice la Academia de Studii Economice din Bucureşti, membru corespondent (Secţia de Ştiinţe Economice, Juridice şi Sociologice).

Alţi cercetători:

Ion Hurdubeţiu (13 martie 1909, Câmpulung Muşcel – 1995), istoric, Facultatea de Litere şi Filosofie a Universităţii din Bucureşti (1931), doctorat în istorie (1943) la Breslau, Germania, în cadrul unei burse Humboldt (1941-1943), profesor la Liceul „Dinicu Golescu” din Câmpulung (1945-1971), susţine doctoratul şi în România, în 1973, numeroase publicaţii de istorie.

Augustin Z. N. Pop (30 august 1910, Bucureşti, 1 aprilie 1988): istoric literar, eminescolog, Facultatea de Litere şi Filosofie din Bucureşti (1931), doctorat în 1968, doctor docent din 1970, decan al Facultăţii de Filologie (1966-1968) şi rector (1968 - 1971) al Institutului Pedagogic din Piteşti.

Ion C. Mihuţ (16 octombrie 1912, Stroeşti-Argeş – 9 septembrie 1999, Curtea de Argeş): medic veterinar, Facultatea de Medicină Veterinară la Bucureşti, doctorat în 1937 (cu teza „Acţiunea curarei în tetanosul experimental la câine şi iepure”), cercetător la Institutul de Sero-vaccinuri „L. Pasteur” din Bucureşti, publicist, scriitor.

Ion Todor (18 iulie 1914 – 1981): biolog, studiază ştiinţele naturale la Cluj (1932-1936) şi agronomia la Cluj şi Bucureşti, doctorat în 1946, din 1958 până în 1970 este profesor (şef de catedră) la Institutul Pedagogic din Piteşti, cercetări în floristică, geobotanică, taxonomie.

Gabriel Ţepelea (6 februarie 1916, Borod-Bihor): lingvist, istoric literar, filolog, Facultatea de Litere şi Filosofie la Cluj (licenţa în 1937), doctorat în 1948, profesor la Bucureşti şi Timişoara, profesor la Institutul de Învăţământ Superior din Piteşti din 1964 până în 1981.

Constantin Stătescu (1927, Curtea de Argeş – 1990): jurist, studii şi doctorat în drept, profesor şi decan al Facultăţii de Drept a Universităţii din Bucureşti, ministru al Justiţiei, ambasador, secretar al Consiliului de Stat.

Ion Moise (18 septembrie 1928, Corbi, Stăneşti- Muşcel): filolog, slavist, studii de filologie la Bucureşti şi Leningrad, doctoratul în 1970, profesor la Universitatea din Piteşti.

Mihail Diaconescu (8 noiembrie 1937, Priboieni-Muşcel): critic şi istoric literar, scriitor, licenţa în filologie la Bucureşti (1960), doctoratul la Iaşi (1972), activitate didactică, editorială (redactor-şef al revistei *Argeş*), de cercetare (la Institutul de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu" din Bucureşti).

Dumitru Constantin- Dulcan (6 noiembrie 1940, Mârghia-Argeş), general, medic neurolog şi psihiatru, Colegiul „Ion C. Brătianu"- Piteşti, Facultatea de Medicină la Institutul Medico - Militar - Bucureşti (1956-1962), doctorat la Bucureşti (1972-1976), şef de secţie neuropsihiatrie la Spitalul Militar din Craiova şi, din 1998, profesor la Universitatea de Medicină din Bucureşti, numeroase titluri onorifice primite în ţară şi străinătate, membru al mai multor societăţi de neurologie şi psihiatrie.

Ion Petrică (30 octombrie 1942, Domneşti - Argeş – 1 ianuarie 2000): matematician, licenţa în 1965, doctoratul în 1977, profesor la Universitatea Tehnică de Construcţii- Bucureşti şi în Algeria, două cărţi la Editura Academiei, trei cursuri universitare.

Cercetători care au primit titlul de fii ai Argeşului. La cele şase ediţii ale Sărbătorilor Argeşului şi Muscelului (prima: 7–9 septembrie 2007), organizate de Consiliul Judeţean Argeş la Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii - Goleşti, au primit diplome de cetăţeni de onoare ai judeţului Argeş, diplome de excelenţă sau de fii ai Argeşului, printre multe alte categorii de argeşeni (oameni de cultură, din învăţământ şi administraţie, sportivi, politicieni, ziarişti etc.) şi numeroşi oameni de ştiinţă argeşeni (născuţi în Argeş sau locuind şi lucrând aici de multă vreme). Îi reluăm, în ordine alfabetică, în ordinea anilor când au primit distincţia respectivă, pe toţi cei care lucrează în învăţământul superior, au titlul de doctor sau au preocupări de cercetare concretizate în publicaţii de specialitate (chiar dacă unii sunt mai degrabă asociaţi cu disciplinele umaniste – literatură, arte plastice – decât cu ştiinţele înţelese în sens restrâns).

Cetăţeni de onoare ai Argeşului:

2007: acad. Constantin Bălăceanu - Stolnici, Mihail Diaconescu, acad. Ioan Dumitrache, Nicolae Leonăchescu, acad. Dan Horia Mazilu, Marin Mocanu, acad. Gheorghe Păun, Radu Stancu, Ştefan Trâmbaciu, Nicolae Ursea, Dan Zamfirescu.

2008: Virgil Ancăr, Nicolae Angelescu, Constantin Budan, Stelian Coman, Marius Enăchescu, Mihail Georgescu, Gheorghe Glăman, Mihail Iancu, Sorin Ilfoveanu, acad. Marius Iosifescu, Mihai Jianu, Şerban Marinescu, Gheorghe Mencinicopschi, Marin Mitrache, Nicolae Pandrea, Mihail Robea, Gavriil Păltineanu, acad. Vasile Tonoiu.

2009: Cristian Anghel, Gheorghe Badea, Petre Bunescu, Dumitru Constantin-Dulcan, Cristian Diaconescu, Gheorghe Gherghina, Dan Şerban Dragoş Iliescu, Ion Niţu, Gheorghe Paleru, Tudor Pendiuc, Mihai Sorin Popa, Andrei Popescu, Marcel Proca, Mihai Tănăsescu.

2010: Vasile Belciug, Mihai Chiriţă, Constantin Crişu, Gheorghe Diaconu, Constantin Pârvu, Nicolae Popescu, Constantin Predescu, Cornelia Gheorghe Sorescu.

2011: Laura Gabriela Cârlănescu Badea, Ruxandra Dragomir, Marian Oprea, Costin Alexandrescu, Nicolae Bănică, Spiridon Cristocea, Gheorghe Gomoiu, Constantin Iliescu, Moise Mitulescu, Filofteia Pally, Elena Rotaru, Octavian Mihail Sachelarie, Sevastian Tudor, Ion Tudosescu, Sergiu I. Nicolaescu, Nicolae Rotaru, Traian Ulmeanu.

2012: Gheorghe Paul Baidan, Gheorghe Barbu, Ion Burnei, Marin Ciocănescu, Mihail Coman, Grigore Constantinescu, Dumitru Dicu, Venera Elefterescu, Radu Gava, Crucian Hotăran,

Teodor Mavrodin, Vasile Novac, Dorin Oancea, Viorel Pătraşcu, acad. Laurenţiu Popescu, Adriana Rujan, Aurică Smaranda, Şerban Constantin Valeca.

Diplome de excelenţă

2007: Emil Constantinescu, Constantin Iliescu, Alexandru Puiu.

2008: Gheorghe Cremenescu, Dan Georgescu, Mugur Niculescu, Vasile Novac, Florian Popa, Sorin Simion.

2009: Nicolae Mecu, Constantin Vasilescu.

2010: Doina Banciu, Nicolae Brânzea, Lucian–Silvian Pahonţu, Paul Bratu Polidor, Ion Popescu.

2011: Mihai Boţilă, Constantin Cârstoiu, Lucian Coman, Ioan Crăciun, Gheorghe Dinu, Mihai Dulică, Lucian Ene, Mircea Fulger, Ioan Grecu, Corneliu Petrescu.

2012: Constantin Antoniu Galeriu, Adalbert Emil Raicov, Iulian Vlad.

Fii ai Argeşului:

2007: Paul Albulescu, Costin Alexandrescu, Valeriu Florian Alexiu, Virgiliu Ancăr, Dan Andronescu, Nicolae Angelescu, Constantin Aprodu, Emilian Baciu, Gheorghe Baciu, Gheorghe Balaban, Gheorghe Barbu, Nicolae Barbu, Cezar Bădescu, Constantin Bălăceanu- Stolnici, Mircea Bârsilă, Gheorghe Boncoi, Cornel Dumitru Carp, Constantin Cârstoiu, Eugen Chelaru, Lucian Chişu, Ioan Ciurea, Dumitru Constantin-Dulcan, Cornel Constantinescu, Emil Constantinescu, Grigore Constantinescu, Gheorghe Cremenescu, Gheorghe Cristache, Spiridon Cristocea, Mihail Diaconescu, Mihaela Diaconu, Ion Drăghici, Ioan Dumitrache, Simona Fica, Vasile Fica, Radu Gava, Ioan Geantă, Nicolae Georgescu, Toderiţă Giosan, Ioan Octav Sorin Hurdubeţiu, Marius Iosifescu, Nicolae Leonăchescu, Viorel Adrian Mahu, Constantin Manoloiu, Dan Manu, Emil Marinache, Olga Martin (Hurdubeţiu), Teodor Mavrodin, Dan Horia Mazilu, Gheorghe Mencinicopschi, Ion Mihăilescu, Marin Mocanu, Ion Moise, Ioan Neacşu, Sergiu I. Nicolaescu, Constantin Nicolescu, Gheorghe Nicolescu, Vasile Novac, Constantin Onu, Filofteia Pally, Nicolae Pandrea, Nicolae Paştinică, Gheorghe Pârnuţă, Gheorghe Păun, Tudor Pendiuc, Mircea Nicolae Penescu, Dan Ovidiu Pintilie, Valeriu Eugen Pop, Petre Popa, Ion Popescu, Nicolae Popescu, Valerian Popescu, Alexandru Puiu, Ovidiu Puiu, Anghel Richiţeanu, Mihail Robea, Nicolae Rotaru, Adriana Rujan, Octavian Mihail Sachelarie, Gheorghe Secară, Dan Slăvescu, Florea Stan, Radu Stancu, Nicolae Stoica, Gheorghe Stroie, Alexandru Teodorescu, Honoriu Dan Teodorescu, Vasile Tonoiu, Ştefan Trâmbaciu, Florian Tucă, Sevastian Tudor, Ion Tudosescu, Mihai Ungheanu, Corneliu Ungheanu, Nicolae Ursea, Şerban Valeca, Dragoş Vinereanu, Dan Zamfirescu.

2008: Mărioara Abrudeanu, Aurel Amzică, Mihail Andreescu, Mariana Andrei, Nicolae Arsenescu, Mihaela Asandie, Doina Banciu, Ion I. P. Băcanu, Gheorghe S. Băcanu, Neculae Bădescu, Gheorghe Bănică, Napoleon Titu Berevoescu, Ştefan Bica, Nicolae Branişte, Constantin D. Budan, Cătălin Cârstoiu, Ion N. Chiuţă, Marin Ciocănescu, Teodor Cioflan, Maria Cioran, Gheorghe Colac, Doru Radu Coman, Stelian Coman, Gheorghe N. Constantinescu, Bibica Drăghici, Constantin Drăghici, Octavian Liviu Drăghici, Gheorghe Druţă, Silvia Dugan, Marius Enăchescu, Liliana Emilia Ezechil, Constantin Galeriu, Mihai Gava, Ştefan Găitănaru, Gheorghe Georgescu, Gheorghe Glăman, Gheorghe Ion Grecu, Marian Grigore, Livia Hara, Elena Heroiu, Darius Iliescu, Victoria Irimia, Emilian Lefter, Tiberiu Nicolae Macarie, Şerban Marinescu, Teodor Marinescu, Marin Mitrache, Adela-Petrinia Neagoe, Viorel Nicolae, Mugur Niculescu, Marina Pandrea, Radu Gabriel Pârvu, Paul Păduraru, Mihaela Păişi Lăzărescu, Gavriil Păltineanu, Gică Pintilie, Gheorghe Popescu, Ion V. Popescu, Marin Gh. Preda, Ovidiu Puiu, Vasile Râpea, Eugenia Rădescu, Aurel Scita, Sorin Simion, Ion Stanciu, Ion Stănoiu, Dorin Ioan Sumedrea, Viorel Şandru, Gheorghe Şerban, Aurel Şuta, Ion Tabacu, Emil Teodorescu, Gheorghe Toma, Dumitru Tomescu, Nicolae Tudorcioiu, Constantin Ţibrian, Ion Ungureanu, Ion Vucu.

2009: Cristian Anghel, Constantin Baţagoi, Dan Sergiu Bogoi, Petre Bubescu, Alin Nicolae Burcea, Paul Coman, Cristian Diaconescu, Eugen Dobrescu, Leontina Luminiţa Enescu, Mircea Dan Geoană, Constantin V. Gheorghescu, Luminiţa Gheorghiu, Gheorghe Gherghina, Georgeta

Liliana Gheţe Dănău, Ion Gîrleanu, Dan Şerban Dragoş Iliescu, Ion Ivaşcu, Nicolae Mecu, Nicolae Moisescu, Gheorghe Olteanu, Gheorghe Paleru, Andrei Popescu, Mihaela Stănciulescu, Aurel Stoian, Mihai Tănăsescu, Marin Ţurlea, Maria Doina Ungureanu, Constantin Vasilescu, Gheorghe Vlăsceanu, Marius Vorniceanu.

2010: Virgil Bălăceanu, Vasile Belciug, Iulian Stelian Boţoghină, Stănică Calotă, Mihai Chiriţă, Floriniţa Ciorăscu, Nelu Cîrneanu, Ion Constantin, Maria Constantinescu, Constantin Crişu, Bogdan Alexandru Dabija, Gheorghe Diaconu, Ionel Didea, Corneliu Duţă, Constantina Duţescu, Petrişor I. Florea, Radu Dan Ghica, Gheorghe Gârbea, Nicolae Mazilu, Aurel Constantin C. Neagu, Valeriu Nicuţ, Constantin Pârvu, Paul Bratu Polidor, Ioan Popescu, Ion Popescu, Constantin Predescu, Gheorghe Pufu, Constantin Rădulescu, Ion M. Ristea, Vasile Sorescu, Viorel Stanciu, Ioan Stancu, Emilian Stănişor, Michael Tiţa, Gheorghe Toma, Gheorghe I. Ţucunete, Ion Ungureanu, Raluca Ioana Van Staden.

2011: Gheorghe Paul Baidan, Gheorghe Ceauşu, Amalia Elena Constantinescu, Bogdan Ficeac, Maria Magdalena Grigore, Gheorghiţă Sorin Mazilescu, Donia Felicia Poştoacă, Ionuţ Adrian Sămărescu, Margareta Şerbănoiu, Elena Cremona Ţintatu-Comănescu, Mihaela Varga, Mihaela Voinicu, Crina Magdalena Zărnescu, Narcis Stelian Zărnescu, Gheorghe Borţan, Nicolae Mihăilescu, Emilian Raboiu, Gheorghe Gh. Simion, Cristina Munteanu.

2012: Petre Achimoiu, Xenia Elena Bacinschi, Nicu Bizon, Mihai Brăslaşu, Ileana Silvia Ciornei, Dumitru Dicu, Maria Agnes Dimitriu, Stelian Dinescu, Gheorghe Floroiu, Ion Fulga, Doina Titinica Iacomi, Ion Ioniţă, Mariana Jinga, Mina Leoca, Niculina Liliana Mhăilescu, Nicuşor Minculete, Marilena Miulescu, Vasile Munteanu, Tudor M. Neacşu, Gheorghe Neguţ, Adriana Orăşanu, Cornelia Parnea, Aurel Paul-Bădescu, Sebastian Pârlac, Ion V. Popescu, acad. Laurenţiu Popescu, Petru Radu Popescu, Elena Viola Popescu, Ovidiu Puiu, Adriana Gh. Rădulescu, Aurelia Adriana Toma, Ion S. Vitan, Iulian Vlad, Maria Vlădău Sucu.

Instituţii de cultură

Bibliotecile Judeţului Argeş

Bibliotecile au aparţinut şi aparţin în continuare comunităţilor locale, intrând, de-a lungul timpului, în tradiţia culturală a popoarelor. De la înfiinţare, biblioteca publică a fost permanent raportată la colectivitatea ale cărei interese de informare şi documentare le serveşte şi pentru care a fost, de altfel, creată. Fiind o instituţie culturală, cu valenţe tradiţionale, rolul ei creşte, deşi posibilităţile educaţiei permanente ale oamenilor s-au diversificat, prin apariţia unor instituţii, ce folosesc multiple mijloace moderne de comunicare.[131]

În Ţara Românească, lectura publică a apărut începând cu secolul al XVIII-lea, urmare a influenţei europene. S-au dezvoltat biblioteci princiare, acestea fiind caracterizate de o mare deschidere către cultura occidentală, exemplu biblioteca Mavrocordaţilor. Din secolul al XIX-lea au apărut tot mai multe biblioteci particulare, boiereşti. O mare şi valoroasă bibliotecă particulară a fost cea a lui Ion C. Brătianu (1821-1891), dezvoltată ca bibliotecă de familie, ulterior devenind bibliotecă cu acces public. Tot în această perioadă apar primele biblioteci publice în judeţul Argeş, acestea funcţionând şi ca biblioteci şcolare.

La sfârşitul anului 2012 existau în judeţul Argeş 102 biblioteci publice: trei municipale, patru orăşeneşti, 95 comunale, însumând un fond de 1 557 892 unităţi de bibliotecă, consultat de 93.753 de utilizatori.

[131] Victor Petrescu, *Biblioteconomie. Miscellanea*, Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2006, p. 56.

Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu" Argeş

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, se poate vorbi despre existenţa în Argeş a unor biblioteci personale, aparţinând unor membri înstăriţi ai societăţii, una dintre cele mai bogate fiind cea a piteşteanului Samuil Tărtăşescu, locţiitor al episcopului de Argeş între 1845 şi 1849.[132]

Pe la 1840, o circulară a Vorniciei din Lăuntru prevedea înfiinţarea de biblioteci pe lângă şcolile naţionale din capitalele de judeţ şi din târguri, prin alocarea de către primării, în acest scop, a unei sume în buget. Aşa iau naştere în Ţara Românească, deci şi în Argeş, bibliotecile şcolare, care, potrivit unei anexe alăturate circularei, trebuiau să cuprindă titluri din literatura română şi cea universală (în traducere română, dar şi în limba de origine) ale unor autori ca: Ienăchiţă Văcărescu, Petru Maior, Dimitrie Cantemir, Dimitrie Ţichindeal, Victor Hugo, Molière, Homer, Byron, precum şi gazete publicate în ţară („Curierul Românesc", „Curierul de ambe sexe", „Învăţătorul satului", „Buletinul oficial")[133].

La 1846, biblioteca Şcolii Normale din Câmpulung deţinea 228 de volume, aflându-se pe locul al treilea după biblioteca Colegiului „Sfântul Sava" din Bucureşti şi cea a Şcolii Centrale din Craiova. Biblioteca şcolii din Piteşti cuprindea 93 de volume şi cea de la Curtea de Argeş, 31 de volume.[134] Numărul cărţilor va creşte în anul următor, datorită donaţiilor de care au beneficiat unele biblioteci şcolare din Argeş. Astfel, şcoala din Piteşti primeşte 32 de volume, în 1847, majoritatea în limbi străine, de la Dimitrie şi Toma Conţescu, iar la Câmpulung, paharnicul Anastasie Urianu donează bibliotecii Şcolii Normale 1.030 de volume[135].

„Biblioteca luminează mii şi mii de oameni, mii de inteligenţe, călăuzeşte mii şi mii de suflete [...] formează judecăţi, scapă de rătăcire şi cheamă la lucru mii de talente şi oameni care altfel ar lâncezi în amorţirea neştiinţei [...] Bibliotecile populare vor fi un leac contra urâtului şi singurătăţii satelor. Bibliotecile populare vor împiedica pe săteni de la vіţii, de la înclinări urâte [...] vor fi nişte cursuri libere care vor continua cultura începută de şcolile rurale"[136]. Aceste vorbe aparţin lui Constantin Dobrescu-Argeş care, interesat de sporirea gradului de instrucţie a ţărănimii, a înfiinţat în cadrul Ateneului Central Rural din Muşăteşti, făcând apel la librarii din ţară pentru donaţii de cărţi, o bibliotecă publică pe care istoricul Nichita Adăniloaie o considera cea dintâi bibliotecă populară din România[137].

În Piteşti, prima bibliotecă publică apare în 1880, întemeierea ei datorându-se localnicei Paraschiva Ştefu care, întocmindu-şi testamentul în 1869, introduce obligaţia, pentru moştenitorii săi, de a da primăriei oraşului 200 de galbeni austrieci pentru înfiinţarea unei biblioteci care să poarte numele soţului său. Nepotul donatoarei, Ş. George Ştefu, face reclamaţie la Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, la 30 decembrie 1878, în care zice: „În anul 1869, încetând din viaţă mătuşa mea Paraschiva Ştefu, prin testamentul său m-a obligat, în calitate de moştenitor, a depune în Primăria Piteşti o sumă de 200 de galbeni spre a se forma o mică bibliotecă care să poarte

---

[132]P. Popa, P. Dicu, S. Voinescu, *Istoria Municipiului Piteşti,* Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1988, p. 201.
[133]Gh. Pârnuţă, Violeta Bărboi, *Învăţământul şi cultura în judeţele istorice Argeş şi Muscel, vol.1, secolul XIII-1864,* Editura Hardiscom, Piteşti, 1996, p. 78.
[134]*Ibidem,* p. 79.
[135]*Ibidem.*
[136]Oniţa Gligor, *Activitatea didactică a lui Constantin Dobrescu-Argeş,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1974, p. 82.
[137]Marius Cristea, *Artă, educaţie şi implicare didactică la sfârşitul secolului al XIX-lea. Personalitatea culturală a lui Constantin Dobrescu-Argeş,* în „Ipostaze ale modernizării în Vechiul Regat", vol IV, Editura Universităţii Bucureşti, 2007, p. 128.

numele de Ştefu; de îndată am şi răspuns aceşti bani, precum probez cu decizia comisiei comunale nr. 28, anul 1870 [...]. De atunci sânt aproape 10 ani, domnule ministru, şi diferitele consiliuri comunale ce s-au succedat n-au îngrijit a realiza formarea bibliotecii [...].[138]"

Ş. George Ştefu, executorul testamentului, va îndeplini dorinţa mătuşii sale, moarte în 1870, donând în acelaşi an 2350 de lei noi primăriei. Numai că timp de opt ani primăria nu ia nicio măsură în sensul organizării bibliotecii, fiind nevoie de intervenţia Ministerului Instrucţiunii Publice, solicitată de Ş. George Ştefu, pentru ca în august 1879 să aibă loc o licitaţie în vederea achiziţionării de cărţi. Licitaţia, la care au participat toţi librarii din Piteşti şi chiar şi Librăria Socec din Bucureşti, a fost câştigată de librarul piteştean I. Raicoviceanu, care în vara lui 1880 predă primăriei cele 175 de titluri (300 de volume) care se aleseseră în urma licitaţiei, urmând ca [139]biblioteca să funcţioneze din toamna anului 1880, într-una din camerele Primăriei. În 1886 este mutată într-o încăpere a gimnaziului, tot atunci fiind realizat şi aprobat de Consiliul Comunal un regulament de organizare şi administrare al bibliotecii, al cărei program de funcţionare urma să fie alcătuit de directorul gimnaziului[140].

Fondul de carte al bibliotecii, transferat în anul 1897 în cadrul Liceului „I. C. Brătianu", se îmbogăţeşte în 1904 cu cele peste 1.000 de volume, majoritatea în limbile română, franceză şi latină, din biblioteca istoricului piteştean Gheorghe Ionescu-Gion, pe care, înainte de a muri, acesta decide s-o doneze liceului[141]. Biblioteca va supravieţui Primului Război Mondial, când liceul a fost transformat în spital pentru trupele austriece, datorită devotamentului cu care directorul Ghimpa s-a ocupat de ea, însă, după 1919, funcţionarea bibliotecii în liceu devine problematică deoarece, crescând numărul cititorilor ce o frecventau, dar şi al elevilor liceului, spaţiul existent nu mai era suficient. În aceste condiţii este lăudabilă iniţiativa institutoarei Tatiana Bobancu (1874-1948), care înfiinţase deja în 1927 o bibliotecă publică, de a pune bazele Ateneului Popular „Gheorghe Ionescu-Gion" în 1928, împreună cu un grup de 38 de intelectuali piteşteni. Aici vor fi aduse cărţile de la Liceul „I. C. Brătianu", unde au rămas, însă, până astăzi cele de factură academică din donaţia lui Gion, iar în perioada interbelică, numărul volumelor bibliotecii va ajunge la aproximativ 15.000[142].

Aleasă de membrii fondatori preşedintă a Ateneului, Tatiana Bobancu îl va conduce până la moartea sa, încercând să realizeze obiectivele înscrise în statutul instituţiei, principalul fiind „consolidarea şi înălţarea neamului românesc"[143], prin: întemeierea de cămine şi societăţi culturale în judeţul Argeş, a unui teatru popular, redactarea unei reviste, tipărirea de broşuri, prin organizarea de conferinţe la care au participat personalităţi ca Liviu Rebreanu, Ionel Teodoreanu, Mihail Sorbul, Ion Simionescu, Tudor Teodorescu-Branişte şi alţii.

În 1948, Ateneul este desfiinţat ca urmare a naţionalizării şi biblioteca este mutată în cadrul Ateneului Popular „Nicolae Bălcescu", în 1950 fiind predată Secţiei culturale a Sfatului Popular al Regiunii Piteşti, care o reorganizează ca bibliotecă regională. Din 1955 ea va funcţiona, împreună cu Şcoala Populară de Arte, Orchestra „Doina Argeşului", Comisia pentru Răspândirea Ştiinţei şi

[138]ANSJ Argeş, fond Primăria Oraş Piteşti, dosar 13/1870-1886, f. 14; Teodor Mavrodin, Violeta Sima, Dan Pintilie, Lucian Pribeagu, *Piteşti.Mărturii documentare*, Editura Direcţia Arhivelor Statului din Republica Socialistă România, 1988, p. 206-207.

[139]Octavian Mihail Sachelarie, Denisa Popescu, *Silvestru Voinescu: un destin asumat,* Editura Tiparg, Piteşti, 2006.

[140]*Ibidem,* p. 72.

[141]Ion Cruceană, *Momente şi figuri argeşene,* Palatul Culturii, Piteşti, 1980, p. 29.

[142]Octavian Mihail Sachelarie, Denisa Popescu, *op.cit.* p. 73.

[143]Ion Cruceană, *op.cit.,* p. 31.

Culturii, Staţia de Radioficare şi Universitatea Populară din Piteşti, în Palatul Culturii (fosta clădire a Tribunalului Argeş, ridicată în 1914)[144].

În anul 1968, biblioteca a devenit judeţeană, fiind sărbătorit, în 1980, centenarul acestei instituţii de cultură deja recunoscute pe plan naţional. La acest eveniment au fost prezenţi academicienii Nicolae Teodorescu, Alexandru Balaci, Constantin Bălăceanu-Stolnici, alte personalităţi ale culturii locale şi naţionale.

Întreaga perioadă 1951-1989 a fost una de dezvoltare a bibliotecii publice din Piteşti, o singură comparaţie statistică fiind edificatoare: dacă în anul 1951, biblioteca deţinea un fond de 12195 de documente, înscriind 2315 cititori, care au consultat 15752 de volume, în anul 1988, fondul bibliotecii era de 329000 de documente, înscriindu-se 14400 de cititori care au consultat 370616 volume.

Schimbările survenite în România în decembrie 1989 au determinat mutaţii importante şi în ceea ce priveşte destinul Bibliotecii Judeţene Argeş. Un concurs de împrejurări iniţial defavorabil (retrocedarea către Justiţie, în 1993, a clădirii care găzduia Palatul Culturii şi Biblioteca) a dus la decizia construirii unui nou sediu pentru Biblioteca Judeţeană Argeş. În anul 1994, Consiliul Judeţean Argeş, preşedinte Florea Costache, a depus eforturi susţinute pentru obţinerea Hotărârii de Guvern nr. 346 din 23 iunie 1994 pentru construirea unui sediu al bibliotecii (prim-ministru, Nicolae Văcăroiu). Proiectul noii clădiri a fost realizat de arhitecţii Maria şi Alexandru Mulţescu.

Fig. 58 - Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu" Argeş (foto 2012, colecţia instituţiei)

---

[144]Petre Popa, *Piteşti 620. Memento. Istorie. Cultură. Urbanism*, Ediţia a 2-a , Editura Paralela 45, Piteşti, 2008, p. 187.

Noul edificiu al Bibliotecii Judeţene Argeş „Dinicu Golescu“ a fost finalizat în anul 2002, deschizându-şi porţile pentru public la 8 martie 2003. Evenimentul a fost onorat de prezenţa unor înalţi demnitari şi numeroşi oameni de cultură. Clădirea, construcţie monumentală, pe cât de austeră, pe atât de elegantă, îmbină într-o sinteză originală echilibrul clasic al unor asemenea construcţii cu aspiraţiile arhitecturii de ultimă oră. Noul sediu are o suprafaţă de 5.000 mp, subsol, parter şi trei etaje, fiind dotat cu sală de conferinţe, săli de lectură pentru utilizatori şi birouri pentru salariaţii bibliotecii. Un vitraliu excepţional (autor, artistul Zoe Emanuel), de 112 mp, dă lumină şi multă personalitate holului central. În faţa bibliotecii s-a amplasat bustul marelui om de cultură Dinicu Golescu, patronul acestei instituţii (autor: sculptorul Vasile Rizeanu).

Demararea activităţii în noul sediu a presupus reorganizarea întregii activităţi şi stabilirea unor obiective clare de dezvoltare. În perioada 2004-2010, biblioteca a parcurs, rapid, etape calitative esenţiale în organizarea activităţii sale, devenind una dintre cele mai importante biblioteci publice din România.

În prezent, biblioteca furnizează servicii de informare către public prin intermediul următoarelor secţii: Sala de împrumut la domiciliu pentru adulţi „Beletristică“, Sala de împrumut la domiciliu pentru adulţi „Ştiinţă şi tehnică“, Sala de împrumut la domiciliu pentru copii „Biblioteca tinerilor“, Sala de lectură, Sala de lectură pentru ziare şi reviste, Sala de lectură pentru carte religioasă, Secţia „Colectii speciale“, Punct de informare legislativă, Sala de consultare a cataloagelor, Sala de Referinţe electronice şi acces la Internet, Centrul Europe Direct Argeş, Filialele bibliotecii în cartierul Craiovei şi cartierul Prundu).

Fig. 59 - Sala de împrumut la domiciliu pentru adulţi „Beletristică“ (foto din colecţia instituţiei)

Fig. 60 - Sala de împrumut la domiciliu pentru copii „Sala Tinerilor” (foto din colecţia instituţiei)

Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu” Argeş pune la dispoziţia cetăţenilor din municipiu şi judeţ colecţii şi informaţii din toate domeniile cunoaşterii umane, materializate în documente specifice: cărţi, publicaţii periodice şi seriale, cărţi poştale ilustrate, manuscrise, lucrări de artă, casete audio şi video, cărţi electronice însumând 439 350 de unităţi de bibliotecă.

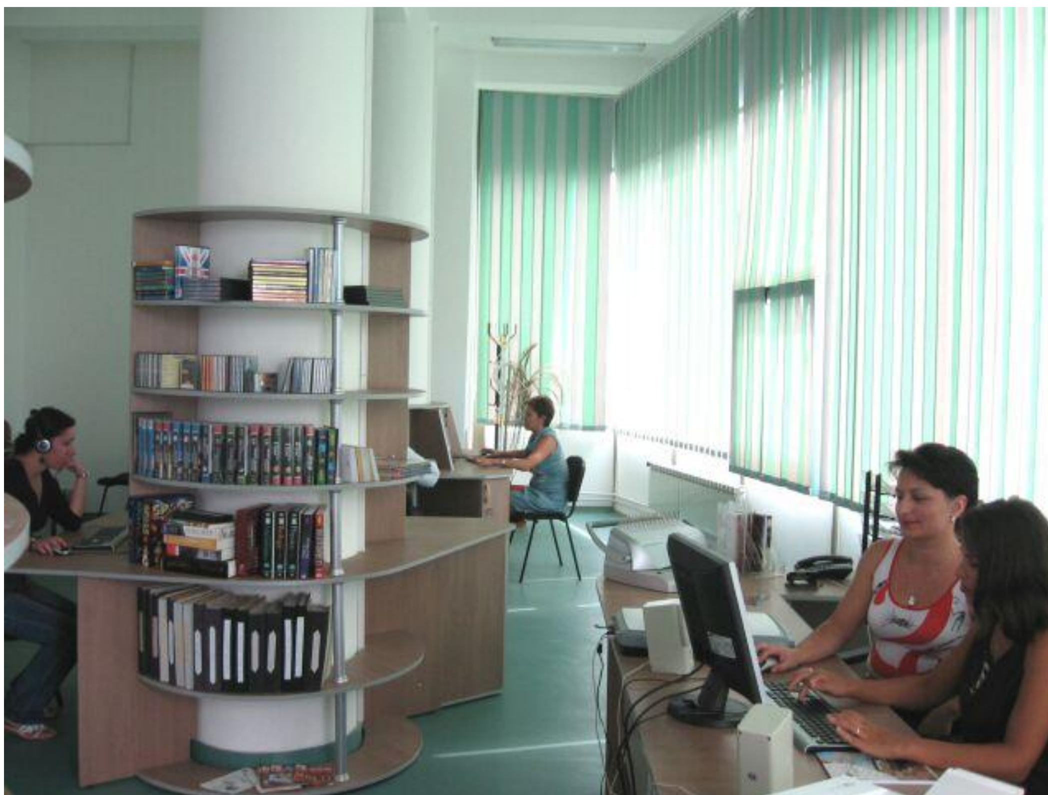

Fig. 61 - Secţia Referinţe Electronice. Internet (foto din colecţia instituţiei)

În acelaşi timp, Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu" coordonează, din punct de vedere metodologic, activitatea a 102 biblioteci publice (orăşeneşti şi comunale) din judeţ.

Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu" Argeş s-a îmbogăţit de-a lungul existenţei cu un fond impresionant de cărţi conţinând lucrări fundamentale ale culturii naţionale şi universale, care fac cinste oricărei biblioteci din lume. În biblioteca argeşeană există un fond de tipărituri rare, care s-au "oprit" din circulaţie şi care „se odihnesc" pe rafturile secţiei de colecţii speciale. Acestea se ridică la peste 7.000 de unităţi care se constituie din: carte rară străină din secolele XVI-XVIII, carte veche românească începând cu secolul al XVII-lea, ediţii bibliofile cu tiraje limitate şi numerotate, colecţie de stampe, picturi orientale, legături artistice deosebite, cărţi cu autografele autorilor şi o colecţie de peste 15.000 de cărţi poştale ilustrate, alb-negru şi color, vechi şi noi, din ţară sau din străinătate. Nu este vorba numai de numărul mare de cărţi, ci şi de valoarea bibliofilă şi sentimentală pe care o poartă fiecare apariţie editorială în parte.

Dintre lucrările rare străine amintim: *Epistolae familiares* de Cicero, tipărită la Lyon, în 1545, de Sebastian Gryphius. Ca mărturie a circulaţiei, cartea poartă însemnări şi adnotări particulare, iar starea de conservare este bună, ţinând seama de anul apariţiei şi de drumul parcurs de ea până la noi; *Ferentinatis sacrorum...*, de Novidius Fracii, Ambrozius, Anvers, 1559; *Postila sev enarratio evangheliorum*, de Hemingius Nicolaus, Viteberg, editor Iohannes Crato, 1563, exemplar cu încuietori metalice pe copertele de lemn îmbrăcate în piele, lucru ce a dus la păstrarea cărţii într-o stare perfectă; *De communibus omnium rerum...*, de Pererius Benedictus, Coloniae (Kőln), 1599, editor Lazari Zetzneri şi *De praescriptoribus adversus*, de Tertulianus, Quintus Septimius, Coloniae, Editura Birckmannica, 1599.

Fig. 62 - Secţia Colecţii Speciale (foto din colecţia instituţiei)

În prezent, biblioteca - instituţie cu rol fundamental în societatea cunoaşterii, îşi continuă evoluţia, stabilindu-şi strategii de dezvoltare, strategii care urmăresc: să asigure accesul la toate tipurile de informaţii; să ofere adulţilor posibilităţi de instruire permanentă; să iniţieze utilizatorii în folosirea tehnologiilor informaţionale; să le permită accesul la calculatoare şi aplicaţii software; să sprijine menţinerea identităţii şi activităţilor culturale în cadrul comunităţii.

Pornind de la constatarea că informatizarea nu mai este o simplă opţiune pentru biblioteci, deoarece presiunea solicitărilor informaţionale a crescut, colecţiile de bibliotecă se dezvoltau într-un ritm rapid şi nu în ultimul rând având în vedere contextul biblioteconomic contemporan, Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu” Argeş a abordat problema informatizării şi automatizării funcţiilor de bibliotecă, construindu-şi o strategie de dezvoltare. Un obiectiv atins, în cadrul acestei strategii, îl constituie şi construirea bazei de date cu descrierile bibliografice ale tuturor documentelor tip carte, precum şi disponibilizarea acestor informaţii în spaţiul virtual, prin intermediul paginii web proprii.

Orientarea spre utilizator a serviciului bibliotecar, manifestată evident în ultimii ani, a presupus un schimb între cele două părţi: utilizatorul - cel care şi-a exprimat dorinţele, nevoile, intenţiile sale de informare, documentare, lectură - şi Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu“, obligată de a satisface aceste cerinţe, de a anticipa aşteptările interlocutorului său. Astfel, relaţia bibliotecă publică-utilizator a devenit una „personalizată“, bazată pe parteneriat şi reguli impuse de o cooperare mutuală.

Două sunt direcţiile spre care îşi concentrează eforturile biblioteca, în prezent: 1. Accesibilizarea şi disponibilizarea sporită a informaţiilor, creşterea cantităţii şi calităţii informaţiilor oferite, în contextul societăţii contemporane, societate bazată pe informaţie şi cunoaştere. În această direcţie, biblioteca şi-a concentrat eforturile prin intermediul proiectelor pe care le-a derulat, proiecte care au atras şi finanţări externe. Între acestea, amintim: în anul 2003, Reţea distribuită de informare bibliografică şi documentară, bazată pe TI&C - în parteneriat cu Institutul de Cercetare în Informatică Bucureşti; în anul 2004: Utilizarea cărţii virtuale în procesul de e-learning - „în

parteneriat cu Institutul de Cercetare în Informatică Bucureşti şi Universitatea Târgovişte; între anii 2009-2017: Centrul Europe Direct Argeş - proiect finanţat de Consiliul Judeţean Argeş şi Comisia Europeană; 2010-2013: Biblionet - facilitarea accesului la informaţie în bibliotecile din mediul rural, proiect finanţat de Fundaţia „Bill şi Melinda Gates“; 2. Îmbogăţirea şi diversificarea permanentă a ofertei de evenimente şi activităţi culturale - destinate să suscite interesul consumatorului de cultură. Oferta este diversă, ea reuşind să răspundă solicitărilor formulate şi, în egală măsură, să aducă în atenţia opiniei publice teme, aspecte, problematici de reflecţie, specifice perioadei şi orizontului de aşteptare aflat în continuă schimbare. Dovadă a eforturilor depuse în această direcţie stau cele aproximativ 100 de parteneriate încheiate cu instituţii de învăţământ şi de cultură din judeţ, cu aşezăminte medico-sociale şi în regim penitenciar.

Fig. 63 - Copii vizitând instituţia în cadrul Programului „Şcoala Altfel”
(foto din colecţia instituţiei)

Pe lângă aceste direcţii strategice de dezvoltare, Biblioteca Judeţeană "Dinicu Golescu" Argeş desfăşoară şi activităţi editoriale şi ştiinţifice, în cadrul cărora investigaţia şi cercetarea ştiinţifică şi culturală rămân atribute esenţiale ale muncii de bibliotecă. Între cele mai recente cărţi editate de bibliotecă amintim: „Biblioteca - Informaţie, Comunicare, Cunoaştere”, coordonator Octavian Mihail Sachelarie, Mihaela Voinicu, Piteşti, Tiparg, 2008; „Piteşti - Tradiţie şi contemporaneitate”, Petre Popa, Paul Dicu, Silvestru Voinescu, Piteşti, Tiparg, 2008; „Catalogul cărţii vechi româneşti din colecţiile Bibliotecii Judeţene Arges «Dinicu Golescu»”, Margareta Tudor, Piteşti, Tiparg, 2007; „Silvestru Voinescu: un destin asumat”, Octavian Mihail Sachelarie, Denisa Popescu, Piteşti, Tiparg, 2006; „Album bibliofil”, Octavian Mihail Sachelarie, Luminiţa Picui, Piteşti, Tiparg, 2005; „Ghidul bibliotecilor publice argeşene”, Octavian Mihail Sachelarie, Mihaela Voinicu, Piteşti, Tiparg, 2005.

Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu“ Argeş încearcă, şi credem că reuşeşte cu prisosinţă, să fie un centru informaţional, cultural şi, iată, unul ştiinţific semnificativ în peisajul comunicaţional românesc şi european. În decursul timpului, instituţia a fost condusă de doi directori: Silvestru Voinescu (1964 – 2003) şi Octavian Mihail Sachelarie (2003- prezent).

Biblioteci din Curtea de Argeş

Primele organizări de bibliotecă au apărut în oraşul Basarabilor în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în *Jurnalul* lui Alexandru Odobescu de la 1860 amintindu-se de existenţa în cadrul Episcopiei a unei biblioteci. Aceasta cuprindea 300 de volume ce începuseră să fie achiziţionate încă de la întemeierea Episcopiei (1793)[145], prin cumpărare. Dintre cele mai importante lucrări ale acestei biblioteci erau: „Biblia" lui Şerban Cantacuzino, de la 1688, în două exemplare, „Îndreptarea legii", Evanghelia grecească şi românească a lui Constantin Basarab Voievod, 20 de pergamente greceşti şi româneşti cu conţinut teologic, un catehism românesc, un manuscris al lui Macarie arhimandritul de Argeş de la 1792.[146]

În anul 1840 este înfiinţată Şcoala de băieţi, a cărei bibliotecă proprie avea 300 de volume, în anul 1879.

Ecaterina Teodoru, directoarea Şcolii de fete înfiinţată în anul 1914, pune bazele unei Biblioteci populare, intitulată „Neagoe-Vodă Basarab", primind ajutorul persoanelor din localitate şi al primăriei. Din 1918 acestă bibliotecă se mută în Casa de Cultură „Neagoe-Vodă Basarab".

În anul 1919 s-a înfiinţat *Gimnaziul de băieţi,* iar din 1925 începe construcţia localului din strada Negru-Vodă, unde va funcţiona liceul începând cu anul 1928. Localul a fost dotat cu material didactic nou, biblioteca fiind organizată din fondurile primite de la Casa Şcoalelor (150 de exemplare), Societatea „Tinerimea" din Curtea de Argeş (600 de exemplare), de la persoane şi instituţii (150 de exemplare), din fondurile proprii achiziţionându-se 200 de exemplare. Un buget anual a fost alocat pentru procurarea de cărţi şi reviste, până în 1933 când, din cauza crizei economice, gimnaziul îşi încetează activitatea.[147]Este reînfiinţat în 1945, iar din 1947 devine liceu, cu numele de „Vlaicu-Vodă". În anul 1967, ca urmare a creşterii numărului de elevi şi a disciplinelor predate, fondul bibliotecii se îmbunătăţeşte, ajungându- se la 10 000 de exemplare.[148]

Biblioteca publică orăşenească a fost înfiinţată în anul 1950, în casa Goangă, din strada Zorilor, la acea dată deţinând 4800 de volume, provenite de la Căminul Cultural „Despina Doamna"şi de la alte instituţii. Aici a funcţionat până în anul 1980, când a fost mutată în casa Daniel Sterescu din strada Negru-Vodă, nr.42.

Astăzi, fondul bibliotecii, de 65 255 de unităţi, se află repartizat în două locaţii: Sediul central, cu sală de lectură şi împrumut pentru adulţi, aflat în bulevardul Basarabilor (într-o casă construită în anul 1909); Secţia pentru copii, aflată în bulevardul Basarabilor, nr. 60 (într-o curte comună cu Grădiniţa nr. 4). Cartea este organizată sistematic, la raft, cel mai solicitat domeniu fiind literatura română. Printre donaţiile mai deosebite este cea a lui Walter Stegner, om de afaceri german din Curtea de Argeş, care a donat bibliotecii lucrarea lui Dimitrie Gusti apărută în anul 1938, „Enciclopedia României" .

În acest an, biblioteca a fost dotată cu zece calculatoare, scaner, imprimantă, prin programul „Biblionet", pentru accesul utilizatorilor la Internet şi multiplicarea informaţiei.

---

[145]Teodor Mavrodin, *Episcopia Argeşului 1793-1949*, Editura Europroduct, Piteşti, 2005, p. 11.

[146]Valerian Marinescu, *Monografia aşezării Argeşului: Curtea de Argeş de la începuturi până în 1989,*Editura şi Tipografia Europroduct, Piteşti, 1999, p. 98.

[147]Tudose Dracu Moldovanul, *Schiţă monografică a liceului Vlaicu -Vodă Curtea de Argeş. 1919- 1969*, Curtea de Argeş, s.n, 1970, p.19.

[148]*Idem, op.cit.*, p.58.

Biblioteca municipală „Ion Barbu” din Câmpulung

În forma actuală, biblioteca funcţionează din anul 1950, aşa cum reiese din registrul-inventar, astfel depăşind cinci decenii de activitate în slujba cititorului. Prima carte achiziţionată şi înregistrată în documentele instituţiei aparţine scriitorului Pablo Neruda, intitulată *Poeme*.

Fondul are un caracter enciclopedic, fiind puternic reprezentat, în afara literaturii beletristice, de numeroase cărţi din domenii cum ar fi: social, ştiinţă, tehnică, medicină, biologie, fizică, chimie, matematică, agricultură, istorie, geografie, filosofie, drept, artă, critică, dicţionare.

La 10 decembrie 2001, poetul şi matematicianul câmpulungean Ion Barbu a devenit patronul spiritual al Bibliotecii Municipale, la un secol de la naşterea sa. Astfel s-a acordat titulatura „Ion Barbu” Bibliotecii Municipale Câmpulung, deoarece Ion Barbu s-a născut, a copilărit şi a învăţat pe plaiurile muscelene, ajungând o personalitate literară marcantă atât în ţară, cât şi peste hotare, reprezentând Muşcelul cu faimă şi cinste.

Biblioteca Municipală „Ion Barbu”, Câmpulung îşi desfăşoară activitatea prin următoarele secţii: Secţia de împrumut - adulţi care se află la sediul central, b-dul Republicii, nr. 61; Secţia de copii; Depozitul şi Sala de lectură dispun de 30 de locuri şi oferă un climat plăcut pentru studiul publicaţiilor care nu se împrumută la domiciliu.

Are, de asemenea, în componenţă două filiale care deservesc utilizatorii din cartierele „Grui” şi „Vişoi” şi care funcţionează cu bune rezultate, fiind dotate cu tot ce este necesar unei bune funcţionări.

Biblioteca Municipală „Ion Barbu”- Câmpulung a început procesul de automatizare, prin transferul în baza de date a cărţilor de la depozit prin programul TINLIB, începând din anul 2003. Sistemul TINLIB este accesibil, permite o navigare rapidă, dar pentru obţinerea rezultatelor optime, introducerea datelor trebuie să fie corectă, exactă, riguroasă. Este nevoie de mare atenţie şi timp. Achiziţionarea acestui sistem înseamnă economie de timp la evidenţa publicaţiilor, apoi regăsirea informaţiilor pe o anumită temă în vederea alcătuirii bibliografiilor. Softul specializat pe servicii de bibliotecă a fost implementat în vederea înregistrării electronice a datelor bibliografice şi a evidenţelor interne. S-a realizat cu ajutorul lui conversia datelor din vechiul format în noul format, iar la finele anului 2008 s-au înregistrat peste 40 000 de unităţi bibliografice.

S-a continuat lucrarea privind aplicarea etichetelor de barcoduri pe fiecare publicaţie, care are ca scop reducerea perioadei de inventariere de la circa doi ani la două luni – astfel realizându-se o radiografie completă a gestiunii şi activităţii din bibliotecă.

În perioada 31 iulie – 4 august 2009, o parte din angajaţii Bibliotecii Municipale „Ion Barbu”, au participat la modulul de pregătire în formatul „UNIMARC” având ca scop familiarizarea acestora cu un nou program de bibliotecă, denumit „TINREAD”. Acest program reprezintă următoarea etapă de evoluţie a programului de bibliotecă „TINLIB”, pe care îl utilizează în prezent. Noul program de bibliotecă conţine elemente mai complexe de stocare a informaţiilor, referitoare la documentele din bibliotecă, având ca scop facilitarea accesului utilizatorilor bibliotecii noastre la un număr cât mai mare de informaţii.

S-a acordat o mare importanţă păstrării cu stricteţe a cărţilor ce fac parte din colecţiile de bază cum ar fi: dicţionare, atlase, albume de artă, tratate şi alte lucrări de referinţă. Acestea, prin valoarea conţinutului lor, satisfac dorinţa de informare a utilizatorilor în sala de lectură.

În scopul unei frecvenţe mai mari din partea cititorilor, s-a urmărit păstrarea benefeciarilor fideli, recâştigarea acelora care au renunţat să mai frecventeze biblioteca şi recrutarea de noi beneficiari.

Utilizatorii sunt subîmpărţiţi în două categorii:

1. Cei care sunt determinaţi, datorită studiului (în majoritate sunt elevi şi studenţi), să folosească biblioteca;
2. Cei care vin datorită unor motivaţii interioare puternice.

Cererile de informare ale celor din prima categorie sunt în general bine definite şi au la bază o serie de teme şi bibliografii orientative prezentate de către profesori.

Utilizatorii ocazionali ai bibliotecii pot constitui şi ei două subgrupe:

1. Cei ce caută o anumită informaţie, ocazional, aceştia considerând că nu găsesc întotdeauna informaţia cautată. Recâştigarea interesului pentru bibliotecă al unor foşti beneficiari este un proces lent şi nu ştim dacă va fi posibil să fie recâştigaţi toţi cititorii pierduţi.
2. Cei care nu au intrat încă într-o bibliotecă, singura atitudine posibilă din partea instituţiei fiind aceea de a transmite mesaje adecvate în spaţiul comunitar respectiv prin mas-media locală, pentru a trezi interesul faţă de instituţie şi faţă de serviciile oferite de aceasta.

Biblioteca dispune de un fond de carte suficient pentru a forma cartea de vizită a instituţiei, la finele anului 2011 fiind înregistrate în gestiune peste 116.000 de volume.

Biblioteca orăşenească din Topoloveni

A fost organizată în anul 1952, în localul ce adăpostea şi Casa de Cultură din Topoloveni, situată în centrul localităţii. După reorganizarea administrativă din anul 1968, Topoloveniul devine oraş, iar biblioteaca este mutată într–o clădire nouă, pe malul pârâului Cârcinov, într–un cadru natural, în parcul de vară.

În anul 1979, în urma unor ploi torenţiale, biblioteca a fost acoperită de apă şi mâl, fiind necesare, pentru reconstituirea fondului, donaţii ale unor biblioteci din Bucureşti. Biblioteca a fost plasată la etajul unei clădiri din vechea arhitectură, unde a funcţionat până în anul 1987, când a fost mutată la parterul blocului aflat în vecinătate.

Din 2007, biblioteaca funcţionează în complexul administrativ, alături de primărie.

Biblioteca orăşenească din Mioveni

În anul 1953 este înfiinţată în comuna Racoviţa biblioteca comunală, într-un imobil ce-i aparţine lui Bibi Dincă, locuitor înstărit al comunei, imobil situat pe bulevardul Dacia, nr.41.

În anul 1960, prin contribuţia bănească şi munca voluntară a locuitorilor, se construieşte Căminul Cultural unde va fi mutată biblioteca ce deţinea câteva mii de volume primite de la Biblioteca Regională Argeş. Aici a funcţionat până în anul 1985.

Din anul 1989, localitatea Mioveni de care aparţin şi satele Racoviţa şi Colibaşi a fost declarată oraş, astfel biblioteca a devenit orăşenească, fiind condusă şi deservită de bibliotecari cu normă întreagă. Acum, după mai multe mutări prin diverse imobile, bibilioteca orăşenească funcţionează în blocul P3A, parter, situat pe bulevardul Dacia.

Biblioteca orăşenescă din Costeşti

Biblioteca a luat fiinţă în anul 1963, conform înregistrărilor din registrul-inventar, având atunci un fond de 10.675 de volume, funcţionând, în clădirea primăriei, ca bibliotecă raională. Din

anul 1967 devine bibliotecă orăşenescă, iar în anul 1977 a fost transferată în localul Casei de Cultură, la etajul I al clădirii, cu intrarea separată. Aceasta avea 29.844 de volume, provenite din achiziţii şi donaţii.

Începând cu anul 1997, biblioteca a fost mutată în noul sediu al Primăriei Oraşului Costeşti, unde a funcţionat până în septembrie 2004, când, în urma reamenajării localului Casei de Cultură, este iarăşi mutată. În perioada 1987- 2002, fondul de carte a crescut în medie cu 800 de volume pe an, ajungându-se doar la 16.543 de unităţi, urmare a casărilor masive. În iunie 2008, din cele 17.363 de volume, 5.030 sunt la Filiala Broşteni.

Biblioteca comunală „Luca Paul" din Domneşti

Domneşti, locul unde Badea Cârţan, vestitul cioban cu cărţi, a poposit, îndemnându-i pe locuitori la cunoaştere. Mai târziu, Popa Niţă (1826-1882), constituia o primă bibliotecă a satului, în cadrul bisericii. Aceasta cuprindea, pe lângă cărţile necesare slujbei, cărţi religioase, dar şi laice, aici descoperindu-se „Floarea darurilor" tipărită în 1700, la Snagov.

În anul 1878, biblioteca publică funcţiona lângă şcoală. Într-un raport înaintat Ministerului Instrucţiunii Publice şi Cultelor, se menţiona că aceasta era într-o stare bună de funcţionare şi avea înscrise 80 de persoane. Biblioteca deţinea 81 de volume.[149]

Noua generaţie de intelectuali ai Domneştiului şi ai satelor învecinate, Luca Paul- Domneşti, Nicolae Hănescu- Domneşti, Nicolae Alexandru- Poienărei, Constantin Dobrescu- Argeş, vor pune bazele, în anul 1887, Societăţii Culturale „Şcoala Nouă". Societatea avea un sediu propriu, biblioteca sătească (peste 1000 de volume), bibliotecar fiind nominalizat Luca Paul. La iniţiativa acestuia, în anul 1892, se va construi un local de bibliotecă, o sală de teatru şi de conferinţe. Din acelaşi an, Societatea Culturală va primi denumirea „Sfânta Treime" în cadrul căreia va continua să existe biblioteca. Cinci ani mai târziu, societatea va primi denumirea „Râul Doamnei", condusă de Luca Paul, secretar- bibliotecar Nicolae Hănescu. Într-un document adresat lui Spiru Haret (ministrul Instrucţiunii Publice şi Cultelor), tipărit în peste 3000 de exemplare, aceştia militau pentru înfiinţarea cât mai multor biblioteci în mediul rural.[150]

În anul 1904 este înfiinţată banca populară „Înfrăţirea",[151] tot din iniţiativa lui Luca Paul. Va fi construit un nou local pentru bancă, cu etaj, cu sală de cinematograf, sală de spectacole, sală de bibliotecă, iar la etaj, sală de lectură. Colecţia bibliotecii creşte, mai ales în urma donaţiilor: Luca L. Paul, fiul lui Luca Paul, donează 2 000 de lei, învăţătorul Vasile Belizarie - întreaga sa bibliotecă.

În anul 1924 se înfiinţează căminul cultural „Negru-Vodă", ce preia şi biblioteca. În acea perioadă, mulţi intelectuali îşi constituie biblioteci particulare, iar pe lângă şcoli apar bibliotecile şcolare.

În anul 1935 este înfiinţată Eforia „Doamna Basarab". Un an mai târziu, aceasta preia biblioteca, transformând-o în Biblioteca Centrală. Accesul la această bibliotecă era permis locuitorilor şi altor sate de pe Râul Doamnei.

În perioada celui de- Al Doilea Război Mondial, activitatea bibliotecii scade, dar nu este întreruptă. După război, în anul 1947, profesorul bibliotecar Luca I. Ionescu reuşeşte să reunească toate bibliotecile din localitate (biblioteca spitalului, cea a şcolii de băieţi şi fete, a grupului şcolar, ale unităţilor economice locale şi o parte dintre cele particulare), în biblioteca satului.[152]

Anii 1950 - 1962 sunt caracterizaţi de pătrunderea literaturii marxist-leniniste în biblioteci, pregătindu-se colectivizarea agriculturii. Însă cea mai întunecată perioadă din istoria contemporană a bibliotecii este cuprinsă între anii 1973 şi 1989, când se desfiinţează norma de bibliotecar, iar interesul pentru bibliotecă scade.

---

[149]Ion C. Hiru, George Baciu, *Domneşti: Arc peste timp. Crâmpeie de monografie,* Editura Alfa, Iaşi, 2009, p. 305.
[150]*Idem*, p. 306.
[151]Teodor Mavrodin, Ion Căpăţână, Sorin Vişinescu, *Camera de Comerţ şi Industrie în istoria economiei argeşene: 1864-1949;1990-2000,* Editura Tiparg, Piteşti, 2000, p. 261-264.
[152] Ion C. Hiru, George Baciu, *op.cit* p. 307.

După anul 1990, activitatea este revigorată: se recuperează publicaţiile uzate, se completează colecţiile prin achiziţii şi donaţii, este amenajat un local propriu cu sală de împrumut, sală de lectură şi depozit de carte, este angajat cu normă întreagă profesorul de limba română Ion Toader, născut în Domneşti. Din 1991, biblioteca ia denumirea „Luca Paul”, fiind cea mai veche bibliotecă rurală din Muntenia.[153]

În anul 2002 se înfiinţează „Societatea Culturală Domneşti”, cu sediul în Biblioteca Comunală „Luca Paul”. Prin donaţia dr.col.(r) Ion Donoiu, în cadrul bibliotecii s-a înfiinţat o colecţie de medalistică.[154]**.** Societatea a organizat un muzeu de icoane pictate pe lemn din perioada secolelor al XVI-lea – al XIX-lea, o expoziţie de artă modernă şi una de port popular. Tot în cadrul societăţii se tipăresc şi primele două numere ale Revistei Societăţii Culturale.[155]**.**

În 29 mai 2011, cu ocazia zilei localităţii, a fost inaugurat la bibliotecă, în cadrul programului „Biblionet”, Serviciul de calculatoare cu Internet pentru public şi Europe Direct, punct de informare europeană [156].

La sfârşitul anului 2011, biblioteca deţinea aproape 11.000 de unităţi de bibliotecă, majoritatea în limba română, 9.361 fiind documente cu acces liber la raft, şapte calculatoare conectate la Internet, sală de lectură cu 18 locuri, deservind 722 de utilizatori înscrişi, majoritatea cu vârsta cuprinsă între 7 şi 14 ani.[157]

Biblioteci şcolare şi universitare

Biblioteca „G. Ionescu- Gion” din cadrul „Colegiului I.C. Brătianu”, Piteşti

Biblioteca Colegiului „I.C. Brătianu” este o moştenire culturală de mare importanţă pentru oraş, fiind una dintre cele mai vechi biblioteci din Piteşti. A fost înfiinţată în 1880, în urma donaţiei Paraschivei Ştefu Nicolau, care a decis să facă „cea mai durabilă investiţie”, o investiţie pentru sufletul său, donând prin testament, în anul 1878, suma de 200 de galbeni, punând piatra (financiară) de temelie a primei biblioteci publice din comuna Piteşti. Biblioteca a fost adăpostită într-una din camerele gimnaziului din localitate (unicul în acea vreme)[158].

Pe atunci, fondul bibliotecii număra 230 de cărţi, mai târziu a crescut prin donaţii, dintre cele mai importante fiind cea a lui „Italin A. Vericeanu”, 5.000 de lei, în 1902, când au fost cumpărate cărţi de la Paris, Viena, Roma, şi cea a lui Gheorghe Ionescu- Gion, în 1905. În 1904, Ana Ciupagea, soţia lui Ionescu – Gion, a donat peste 1 000 de volume din biblioteca personală, în limbile română, franceză şi italiană. Astăzi biblioteca liceului îi poartă numele.[159]

În 1930, biblioteca avea 8200 de volume, printre care publicaţiile Academiei şi ale Casei Şcoalelor, colecţiile fiind organizate şi valorificate de bibliotecarul I. Radovici.[160] În anul 1955, biblioteca a fost împărţită în două: multe cărţi au fost duse la Biblioteca Judeţeană Argeş, restul a rămas în biblioteca liceului, într-un fond care astăzi face parte din patrimoniul naţional.

În ediţie de lux, în limbile franceză şi germană, deţine opere ale autorilor Voltaire, Goethe, Molière, Racine, şi ediţii ale scriitorilor români de la începutul secolului al XX-lea. La intrarea în

---

[153] *Repere culturale. Biblioteca Publică „Luca Paul”, Domneşti-Argeş*, S.n., S.a., p. 11.

[154] Ion C. Hiru, George Baciu, *op. cit.*, p. 308.

[155] *Repere culturale. Biblioteca Publică Luca Paul, Domneşti-Argeş,* Domneşti, S.n., S.a., p. 11.

[156] Cristina Stancu, *Biblioteca publică din Domneşti are Punct de Informare Europeană,* în Adevărul, 30 mai 2011.

[157] *Raport Statistic de utilizare a Bibliotecii în anul 2011.*

[158] Petre Popa, Paul Dicu, Silvestru Voinescu, *op. cit.*, pp. 201-202.

[159] *Arhivele Statului Argeş. Liceul " Nicolae Bălcescu"* , Piteşti, dosar 12/1878, fila 313.

[160] *Anuarul Liceului „I. C. Brătianu”, Piteşti, 1929-1930,* Tipografia „Artistica” Petre Mitu, 1930, Piteşti, p. 38.

bibliotecă, elevii pot vedea o expoziţie cu cărţile lui Gheorghe Ionescu-Gion, lucrarea cea mai valoroasă fiind „Istoria Bucureştilor" care a apărut în 1899. Actualmente, cota de piaţă a acestui volum oferit prin internet este în jurul a 650 de euro. În realitate, această carte valorează mult mai mult, în sens cultural şi istoric. Biblioteca a funcţionat la parterul liceului până după cel de Al Doilea Război Mondial, când a fost mutată la etajul I al liceului, în vechea sală de pictură şi muzică, unde funcţionează şi în prezent.

Astăzi, fondul bibliotecii însumează 34 000 de unităţi de bibliotecă, deservind 840 de cititori înscrişi, elevi ai colegiului. Dintre aceste cărţi, 5 731 se constituie în fondul de carte din secolele XVI- XVIII, cea mai veche datând de la 1 545, scrisă în limba germană, cu alfabet gotic. Cea mai veche carte românească aflată în bibliotecă este din 1841 şi se numeşte „Tabele istorice" de Eduard Vehse. În 1971, colecţiile bibliotecii deţineau şi un manuscris grecesc al tipografiei lui Constantin Caracaş, manuscris cerut de Academia Română prin intermediul lui Ion Bianu.[161]

Documentele de bibliotecă sunt organizate sistematic, de către bibliotecara Iulia Guţu. Domeniul cel mai cerut este literatura română şi universală, urmat de istorie, geografie, limbile engleză şi franceză, principala formă de promovare a colecţiilor reprezentând-o expoziţiile tematice.

Biblioteca Liceului „Dinicu Golescu" din Câmpulung

Gimnaziul a beneficiat încă de la înfiinţare, în anul 1917, de patru săli de curs, trei săli pentru muzeu şi laborator, două cancelarii, o sală de gimnastică şi o bibliotecă. Acestea au funcţionat şi în perioda 1916-1918, însă în timpul retragerii, gimnaziul a fost devastat, distrugându-se o mare parte printre care biblioteca, laboratorul, materialul didactic şi mobilierul.[162]

Din anul 1925 a început construcţia noului local, ea durând 12 ani, fondurile, inclusiv destinate bibliotecii, provenind de la comitetul şcolar al colegiului. Sunt construite săli spaţioase de clasă, laborator, bibliotecă, devenite funcţionale începând cu anul şcolar 1937-1938.[163]

Biblioteca Colegiului Naţional „Zinca Golescu" din Piteşti

Liceul „Zinca Golescu" a luat fiinţă la 11 septembrie 1921 şi tot atunci s-au pus bazele viitoarei biblioteci. Devenirea şi activitatea acesteia poate fi urmărită de-a lungul a trei etape: 1921-1928, 1929-1944, 1945 - până în prezent. Cea de-a treia etapă este cea mai întinsă în timp şi deosebit de bogată, cu o dezvoltare rapidă.

La început, şcoala nu beneficia de fonduri speciale pentru dezvoltarea bibliotecii şi de aceea adresele de solicitare către Casa Şcoalelor erau tot mai dese.

La fondul de carte realizat în prima perioadă s-au adăugat donaţiile făcute de: Banca Populară din Piteşti – 200 de cărţi cu profil ştiinţific şi beletristic[164], Liga pentru unitate culturală a tuturor românilor, 86 de volume. În noiembrie 1937, Ministerul Educaţiei Naţionale face către liceu donaţia „Omagiu lui Constantin Kiriţescu".[165] În 1938, şcoala aducea mulţumiri profesorului Rădulescu de la Liceul Comercial, Piteşti pentru cartea cu caracter monografic intitulată „Comerţul

[161]M. Bădescu, N. Mateescu, *Liceul Nicolae Bălcescu, puternic focar de învăţământ şi cultură. Documente inedite,* Comitetul Judeţean pentru Cultură şi Artă Argeş, S.l., 1971, p. 20.

[162]Ioan Răuţescu, *Câmpulung Muscel - Monografie istorică,* Editura Ars Docendi, Bucureşti, 2010, p. 224.

[163]*Ibidem*, p. 225

[164]Cecilia Petrescu, Emil Răcilă, *Monografia Liceului „Zinca Golescu" ,1921-1971,*Piteşti, 1971, p. 40.

[165]*Ibidem*, p. 72.

şi industria în trecutul oraşului Piteşti" şi donaţia profesoarei Constanţa Arsenescu, făcută în octombrie 1933, constând din 200 de numere ale revistei „Sciences et voyages”[166].

În 1927, biblioteca dispunea de aproximativ 340 de cărţi, în 1932, de 557 de volume. Prin donaţii ulterioare şi un fond special alocat din bugetul comitetului de părinţi, ajunge ca în 1939 să aibă 1486 de volume. În timpul celui de Al Doilea Război Mondial, alături de alte bunuri şi biblioteca a fost pusă la adăpost în comuna Valea Mare, dar numărul cărţilor a fost redus la înapoiere. Prin grija permanentă pentru ca dotarea bibliotecii să constituie un adevărat auxiliar pentru profesori şi elevi, numărul volumelor creşte continuu, ajungând la peste 18.000 în anul 1971.

Începând din 1955 au funcţionat ca bibliotecari salariaţi: prof. pensionar Gheorghe Rădulescu, prof. Ioana Opriş, înv. Cornelia Neguţ (1962-1998) alături de Vasilica Buriu şi prof. Irina Triculescu, apoi prof. Felicia Şova (1998-2010).

Ca urmare a permanentei griji faţă de dotarea bibliotecii, numărul volumelor va înregistra o creştere continuă. În anul şcolar 1955-1956, biblioteca avea 5403 volume, în valoare totală de 24938,28 lei. În anul şcolar 1960-1961, numărul cărţilor de bibliotecă se va cifra la 10658 de volume, iar numărul cititorilor era de 865. În anul următor, biblioteca deţinea 12000 de volume.[167]

Din 2011, prin acţiune de voluntariat, se asigură funcţionarea bibliotecii de un grup de profesori de limba şi literatura română, nemaiexistând post de bibliotecar retribuit de către stat: Ligia Gheorghe, Corina Oprescu, Lavinia Rizoiu, Florentina Comănescu, Narcisa Şuţan.

Astăzi, biblioteca este organizată după catalogul sistematic şi alfabetic, cărţile pot fi studiate la sala de lectură sau pot fi împrumutate. Biblioteca dispune de 39.000 de volume, dintre care 3.100 sunt în limba franceză şi numai 383 constituie fondul documentar.

Cea mai veche carte este o ediţie din 1922 – „Dialoguri”, a lui Platon.

Biblioteca Universităţii din Piteşti

Înfiinţată în anul 1962, odată cu Institutul Pedagogic de 3 ani din Piteşti, Biblioteca Universităţii este o prezenţă activă în viaţa universitară piteşteană.Încă din primii ani, biblioteca şi-a configurat un caracter enciclopedic. Colecţiile bibliotecii s-au format iniţial din donaţii sau prin transfer de la instituţiile de cultură ale timpului (Fondul de Stat al Cărţii, Biblioteca Ministerului Învăţământului, Biblioteca Institutului Pedagogic-Bucureşti, Biblioteca Academiei, Biblioteca Centrală Universitară-Bucureşti) şi din bugetul alocat la acea vreme.

În anul 1969 îşi începe activitatea Biblioteca Institutului de Subingineri din Piteşti, care în 1974 intră cu 15.955 de volume în componenţa fondului de 77122 al Bibliotecii Universităţii (Institutului de Învăţământ Superior-Piteşti). Au urmat perioade de înflorire, între anii 1974 şi 1980, atât ale învăţământului superior piteştean, cât şi ale bibliotecii. Schimbul interbibliotecar de publicaţii, început din anul 1980 cu 21 de universităţi, şi multiplicarea au jucat un rol deosebit în completarea fondului de publicaţii.

Drama bibliotecii începe în anul 1982, când Institutul de Învăţământ Superior rămâne numai cu Facultatea Tehnică. În acel moment se achiziţionau doar cărţi tehnice, funcţionând în paralel biblioteca cu caracter enciclopedic şi cea a Facultăţii Tehnice. La sfârşitul anului 1982, numărul volumelor scoase din uz a depăşit numărul celor intrate.

Începând cu anul universitar 1990/1991, biblioteca şi-a redobândit caracterul enciclopedic şi au fost luate măsuri ca toate disciplinele de învăţământ să beneficieze de noutăţi, cărţi şi periodice.

[166]*Ibidem.*
[167]*Ibidem*, p. 143.

Biblioteca Universităţii a beneficiat de importante donaţii de carte străină de la biblioteci din Franţa (peste 15000 de exemplare) şi din partea statului german prin „Programul de dotare a bibliotecilor din Est”, derulat în anul 1996. Documentele privind specializările Universităţii au fost procurate şi din bugetul propriu.

Astăzi s-a ajuns la un număr de 261 525 de unităţi de bibliotecă strâns legate de profilurile facultăţilor.Biblioteca Universităţii este organizată pe facultăţi, ţinând seama de specificul specializărilor, astfel: biblioteca de ştiinţe tehnice, de ştiinţe umaniste, de ştiinţe economice şi drept administrativ.

La sfârşitul anului 2002 s-au terminat lucrările de finisare a sediului central al bibliotecii, fiind date în folosinţă: o sală de lectură, cu acces liber la raft şi cu caracter enciclopedic, o sală de lectură pentru periodice, o sală pentru consultarea bazelor de date (catalogul on-line), două depozite de carte (puncte de împrumut). În acest spaţiu documentele sunt studiate, consultate, se pot cerceta baze de date accesând modulul OPAC.

Informatizarea bibliotecii s-a desfăşurat în perioada 1993-1995, folosind o bază de date în programul Fox Pro.În luna noiembrie a anului 2002 s-a achiziţionat un sistem integrat de bibliotecă, TINLIB, continuându-se astfel procesul de informatizare.

Fondul de carte a parcurs mai multe etape, şi anume: barcodarea şi aplicarea firului magnetic de securizare pe fiecare unitate de bibliotecă, aplicarea cotei de raft pe fiecare exemplar, aranjarea ştiinţifică a fondului pe criterii de biblioteconomie pentru o regăsire cât mai rapidă a documentelor solicitate. Biblioteca se ocupă de perfecţionarea personalului pentru atingerea obiectivelor în ceea ce priveşte serviciile prestate.

În ideea că biblioteca trebuie să sprijine activitatea didactică şi de cercetare a universităţii, ţinând cont de faptul că biblioteca este unul dintre spaţiile în care se formează viitoarea clasă intelectuală şi politică şi, întrucât în biblioteca universitară trebuie să se formeze specialişti care vor activa în viaţa economică, ştiinţifică şi culturală a României, biblioteca de astăzi este o structură solidă care adună în rafturile sale cele mai importante opere ştiinţifice. Sediul central al Bibliotecii Universităţii din Piteşti se află în strada Târgu din Vale, nr.1 şi este alcătuită din următoarele compartimente:

Sală de lectură destinată consultării fondului general de carte (etajul II) - 230 de locuri, 12 calculatoare cu acces INTERNET, patru calculatoare pentru catalogul electronic (OPAC), copiator, echipament antifurt cu avertizare sonoră şi optică, sistem de supraveghere video, locuri special amenajate pentru garderobă şi pentru bagaj. Sunt expuse peste 45.000 de volume, cărţi sistematizate după C.Z.U., bazate pe principiul accesului liber la raft. Sala cuprinde şi un fond de referinţe (dicţionare de limbă, dicţionare tematice, lexicoane, enciclopedii generale şi speciale etc.).

Sală de lectură - periodice (etajul II) cu 44 de locuri, destinată consultării fondului general de periodice. În raft sunt dispuse colecţii de ziare şi reviste cu caracter enciclopedic ori descriptive, anuare, STAS-uri, documente ONU şi Fulbright. Pot fi consultate publicaţiile periodice româneşti şi străine pe toate profilurile universităţii. Pe lângă acestea, sunt puse la dispoziţia utilizatorilor materiale PAI (în baza Convenţiei încheiate, la data de 26 octombrie 2009, între Universitatea din Piteşti şi Agenţia Universitară a Francofoniei (AUF), s-a deschis un punct de acces la informaţie (PAI), subventionat de AUF, în vederea facilitării accesului la informaţie ştiinţifică a studenţilor, cadrelor didactice şi cercetătorilor din Universitatea din Piteşti şi OSIM (Biblioteca Universităţii din Piteşti a încheiat o Convenţie de colaborare cu Oficiul de Stat pentru Invenţii şi Mărci-Bucureşti (OSIM), în vederea difuzării informaţiilor din domeniul proprietăţii intelectuale şi industriale din România. OSIM este depozitarul registrelor naţionale ale cererilor depuse şi ale registrelor naţionale

ale titlurilor de protecţie acordate pentru invenţii, mărci, indicaţii geografice, desene şi modele industriale, topografii de produse semiconductoare şi noilor soiuri de plante. În baza acestui parteneriat, Biblioteca pune la dispoziţia utilizatorilor săi materiale infodocumentare, editate de către OSIM, de mare impact pentru progresul ştiinţei, tehnicii şi culturii româneşti în spaţiul naţional şi internaţional.

Secţie de împrumut (parter). Din cele două depozite ale secţiei pot fi împrumutate la domiciliu publicaţii din toate domeniile. Legăturile între înregistrările bibliografice corespunzătoare documentelor pentru împrumut şi înregistrările corespunzătoare cititorilor sunt realizate prin utilizarea *barcodului,* cu ajutorul programului integrat de bibliotecă TINLIB folosind cititoarele de barcod.

Depozite**:** Carte veche (Corp I, strada Târgu din Vale, parter) şi fond pasiv (Corp D, strada Doaga). Corpul B al Bibliotecii se află pe strada Gheorghe Doja, nr. 41. Acest punct de lucru deserveşte Facultatea de Litere, Facultatea de Teologie şi Facultatea de Educaţie Fizică şi Sport cu: sală de lectură pentru carte - 74 de locuri, sală de lectură pentru periodice - 36 de locuri.

Filiala Râmnicu-Vâlcea a bibliotecii se află pe Calea lui Traian, nr. 43. Acest punct de lucru al Bibliotecii Universităţii din Piteşti dispune de: sală de lectură - 26 de locuri, depozit.

Biroul pentru permise (parter). Permisul-card se eliberează de la acest birou cu valabilitate pe cinci ani. Pe perioada anului 2011, s-au înregistrat 7.439 de utilizatori.

Sală pentru consultarea bazelor de date (catalog on-line) (parter). Accesul on-line al publicului la cataloage reprezintă accesul la baza de date bibliografice prin modulul OPAC (dar şi WebOPAC prin INTERNET).

Birou de evidenţă/ prelucrare (etajul II). Publicaţiile achiziţionate sunt evidenţiate, indexate, clasificate conform normelor metodologice cu specific biblioteconomic în cadrul acestui birou. În cadrul relaţiilor de schimb interbibliotecar, Biblioteca Universităţii din Piteşti întreţine şi dezvoltă colaborări cu diverse instituţii, organizaţii şi personalităţi ale vieţii ştiinţifice şi culturale, din ţară şi străinătate, însumând, astfel, la sfârşitul anului 2011, 44 de parteneri la nivel naţional şi 36, la nivel internaţional. Venind în întâmpinarea utilizatorilor, pentru a asigura accesul rapid la documente, biblioteca oferă posibilitatea efectuării împrumutului interbibliotecar, ca mijloc de acces la publicaţiile care nu se regăsesc în colecţiile acesteia.

Servicii:

1. Informaţii generale;
2. Împrumut la domiciliu;
3. Consultarea documentelor în sălile de lectură pentru carte şi periodice;
4. Împrumut interbibliotecar naţional şi internaţional;
5. Schimb interbibliotecar naţional şi internaţional;
6. Acces la catalogul informatizat;
7. Consultarea resurselor internet disponibile pe site-ul web al bibliotecii;
8. Baze de date bibliografice şi full-text (springer);
9. Cataloagele marilor biblioteci din ţară;
10. Asistenţă de specialitate în regăsirea informaţiei, orientare şi îndrumare în reţea;
11. Reprografiere;
12. Informare bibliografică, furnizare de referinţe bibliografice la cerere, pe CD, dischetă sau prin e-mail.

Volumul serviciilor oferite cu precădere studenţilor în cadrul sălilor de lectură şi secţiei de împrumut ale bibliotecii este destul de substanţial. Din totalul unităţilor de bibliotecă, enumerăm: 58936 de publicaţii periodice; 18983 de STAS-uri, 211 VCD-uri; 203 de cărţi cu autograf; 659 de

teze de doctorat; 75 de casete audio; 68 de dischete; 102 de partituri muzicale; 1102 de microfilme şi 1159 de CD / DVD.

Prin activitatea desfăşurată şi condiţiile materiale de care dispune, biblioteca asigură bogate posibilităţi de dezvoltare în viitor, numeroase surse de sporire a aportului didactico-ştiinţific. Biblioteca Universităţii din Piteşti a colaborat la elaborarea *Enciclopediei Argeşului şi Muşcelului,* vol. II, alături de Consiliul Judeţean Argeş, Primăria Municipiului Piteşti, Biblioteca Municipală „Dinicu Golescu" Argeş, Muzeul Judeţean Argeş, Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii- Goleşti; a organizat frecvent activităţi culturale, lansări de carte, a găzduit diverse evenimente: a XIX-a Conferinţă Naţională a Asociaţiei Bibliotecarilor din România cu tema „Bibliotecile româneşti în era digitală", desfăşurată în perioada 17-19 septembrie 2008; sesiuni de comunicări ştiinţifice pe probleme de biblioteconomie – PROBIB.

În anul 2010 s-a înregistrat în *Catalogul structurilor infodocumentare din România şi în Ghidul bibliotecilor din România Vol. I - Biblioteci universitare.*

Revista *Biblioteca Universitară*, revistă proprie, reprezintă o metodă avantajoasă de informare pentru bibliotecari şi pentru studenţi deopotrivă. Revista promovează, în primul rând, studii asupra stării şi mentalităţilor profesionale ale bibliotecarilor.

Biblioteca Universităţii din Piteşti, în colaborare cu Centrul de Formare „Muntenia", a organizat *Cursul postuniversitar: Managementul informării şi documentării,* cu durata de un an**.** Cursurile au vizat iniţierea sau consolidarea cunoştinţelor profesionale**.**

De-a lungul timpului, instituţia a avut mai mulţi manageri: Veronica Balmuş (1962-1982), Mariana Sârbu (1982-1999), Doru Gabriel Stan (1999-2001), Ileana Bălan (2001- 2012), Tatiana Oprescu (în prezent) .

Muzeele judeţului Argeş

Muzeul Judeţean Argeş

Începuturile unei activităţi muzeografice coerente şi susţinute la Piteşti datează din toamna anului 1928, când un grup de entuziaşti oameni de cultură din oraş înfiinţează Ateneului Popular „Gh. Ionescu- Gion", condus de institutoarea Tatiana Bobancu. În cadrul acestei organizaţii culturale funcţiona şi un muzeu, cu o expoziţie de istorie şi etnografie deschisă în localul Şcolii de Băieţi nr. 1. În 1946, Ateneul Popular „Gh. Ionescu-Gion" este desfiinţat, şi odată cu acesta şi muzeul.

Aproape un deceniu mai târziu, în primăvara anului 1955, prin Decizia nr. 98/17.04.1955 emisă de Comitetul Executiv al Consiliului Popular al Regiunii Argeş, se înfiinţa Muzeul Regional Piteşti. Instituţia era una modestă, atribuindu-i-se un singur post (asistent-muzeograf) şi două încăperi la Palatul Culturii (o cameră pentru birou şi o cameră pentru expoziţii temporare).

În anul 1957, muzeul va fi mutat pentru o scurtă perioadă în str. Şerban-Vodă, nr. 72, într-o clădire cu şapte încăperi, iar de la 1 iulie acelaşi an, muzeul va funcţiona într-o clădire mai mare, un local cu zece camere, situat pe bulevardul Republicii, nr. 66 (actualul sediu al Şcolii Populare de Arte şi Meserii). Schema de personal s-a extins la cinci posturi (director, muzeograf principal, asistent-muzeu, supraveghetor, fotograf). Aici, în bulevardul Republicii, nr. 66, au fost deschise şi primele expoziţii de bază ale muzeului, şi anume expoziţiile permanente de Istorie şi Ştiinţele Naturii. Începând cu anul 1968, instituţia muzeală piteşteană primeşte denumirea actuală: Muzeul Judeţean Argeş. În acelaşi an apare primul număr al anuarului ştiinţific editat de muzeu, „Studii şi comunicări", astăzi intitulat „Argesis" şi având două serii, Istorie şi Ştiinţele Naturii, ajunse la nr. XX/2011, respectiv XIX/2011. Un an mai târziu, în 1969, muzeul îşi va deschide şi prima secţie externă: casa memorială „Liviu Rebreanu" de la Valea Mare - Ştefăneşti, expoziţie care s-a menţinut trei decenii, până la retrocedarea proprietăţii respective, în anul 2009.

Fig. 64 - Muzeul Judeţean (foto 2012, colecţia instituţiei)

Un însemnat câştig pentru muzeu s-a concretizat prin Decizia nr. 391/10 august 1970 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular al Judeţului Argeş, prin care a fost transmis din administrarea sa în cea a Muzeului Judeţean Argeş terenul din str. Horea, Cloşca şi Crişan (astăzi str. Armand Călinescu), nr. 44, în suprafaţă de 19.240 mp, împreună cu construcţia aflată pe acesta (Palatul Administrativ - Prefectura sau Consiliul Regional, cu o suprafaţă construită de 1040 mp), precum şi terenul de 702 mp din bulevardul R.S.R. (astăzi bd. Republicii), nr. 33, împreună cu construcţia aflată pe acesta (Primăria veche, cu o suprafaţă construită de 373,5 mp).

Aşadar, pe lângă faptul că spaţiul destinat muzeului creştea considerabil, în patrimonial său intrau şi cele două clădiri, ambele monumente istorice, de mare însemnătate arhitectonică, două dintre cele câteva vestigii păstrate în Piteştiul vechi: clădirea Palatului Administrativ, construită în ultimii ani ai sec. al XIX-lea, în perioada 1898-1899, după planurile lui Dimitrie Maimarol, precum şi sediul vechii Primării, construit la 1886 după planurile arhitectului Ion Socolescu, câţiva ani mai târziu, în 1890, interiorul fiind superb decorat de Iosif Materna.

În anii ce au urmat, în aceste clădiri s-au organizat expoziţiile de bază ale muzeului, aşa cum le cunoaştem astăzi: în Palatul Administrativ - la etaj, expoziţia permanentă de Istorie şi arheologie (inaugurată la 21 august 1974), iar la parter, expoziţia permanentă de Ştiinţele naturii şi ecologie (inaugurată la 18 august 1977); în localul vechii Primării, în 1971, se deschidea nucleul expoziţional al Galeriei de Artă "Rudolf Schweitzer-Cumpăna", iar într-o altă clădire apropiată, Galeria Naţională de Artă Naivă. Totodată, au fost inaugurate noi secţii externe: muzeul de sit Castrul Roman Câmpulung –„Jidova"(1970) şi expoziţia memorială „Dinu Lipatti", la Ciolceşti, Leordeni-Argeş (1985).

Fig. 65 - Casa „Dinu Lipatti” de la Ciolceşti, comuna Leordeni (foto 2011, colecţia instituţiei)

Curând, spaţiul alocat muzeului s-a dovedit a fi insuficient. Colecţiile creşteau continuu şi se diversificau (istorie, arheologie, botanică, zoologie, mineralogie, memorialistică, artă plastică, artă naivă), fiecare dintre ele necesitând procedee specifice de evidenţă, conservare, restaurare. Era nevoie de laboratoare de restaurare specializate, de depozite adecvate fiecărui gen de colecţie, de o anumită separare a spaţiului expoziţional de cel administrativ, de ateliere, de un spaţiu destinat expoziţiilor temporare, de spaţiu pentru extinderea expoziţiilor de bază. Însă atât în Palatul Administrativ, cât şi în clădirea vechii Primării, aceste cerinţe esenţiale pentru dezvoltarea unui muzeu modern nu puteau fi satisfăcute, spaţiul fiind limitat.

Fig. 66 - Aspecte din Secţia de Istorie (foto 2012, colecţia instituţiei)

Un eveniment de maximă însemnătate a avut loc la 16 septembrie 1994, când, prin Hotărârea nr. 648, Guvernul României a aprobat studiul de fezabilitate pentru obiectivul de investiţii „Extindere Muzeu Judetean Arges – Piteşti”, cu finanţare de la bugetul judeţean şi din alte fonduri legal constituite cu această destinaţie. Actul guvernamental, semnat de prim-ministrul Nicolae Văcăroiu, a fost publicat în Monitorul Oficial (partea I), anul VI, nr. 277, joi 29 septembrie 1994.

Proiectul noului edificiu, avizat prin procesul-verbal din 16 iulie 1997, a fost opera unei echipe de ingineri şi arhitecţi din cadrul S. C. Proiect Argeş S. A., sub coordonarea soţilor Maria şi Alexandru Mulţescu. Se prevedea construirea a două corpuri de clădire, însumând o suprafaţă ocupată la sol de 2150 mp şi desfăşurată pe 4500 mp, pentru organizarea şi funcţionarea depozitelor, atelierelor, laboratoarelor de restaurare, conservare, cercetare-evidenţă, a unui spaţiu pentru expoziţii temporare şi activităţi culturale şi educative permanente cu publicul, pentru planetariu şi observator astronomic.

Fig. 67 - Aspecte din Secţia de Ştiinţele Naturii (foto 2012, colecţia instituţiei)

Punerea în operă a proiectului i-a revenit firmei S. C. Nordco S. A. Lucrările au început în toamna anului 1997 şi la 30 mai 2000 este inaugurat primul corp al noii clădiri a muzeului (corpul dinspre str. Armand Călinescu). Acest corp de clădire este alcătuit din subsol, parter, mezanin şi patru etaje. Subsolul a fost proiectat şi este amenajat drept adăpost de protecţie civilă pentru 70 persoane, la parter se găseşte expoziţia permanentă „Flori de mină- comorile adâncurilor” (inaugurată în 2009 - o impresionantă colecţie de flori de mină din munţii Maramureşului, dar şi din Brazilia, Maroc, Rusia, Mexic, China), la mezanin, alături de sectorul administrativ (birourile directorilor, secretariatul) se află editura, biroul Resurse Umane şi o sală de protocol, etajul I este ocupat în întregime de Muzeul Sportului Argeşean- „Campionii” (expoziţie permanentă inaugurată în 2008, dedicată campionilor argeşeni din mai multe ramuri sportive: atletism, fotbal, tenis de câmp, lupte greco-romane, box, judo, karate-do, înot, caiac- canoe, aeromodelism, ciclism, automobilism) şi de depozitul acestuia; la etajul II se află secţia Relaţii cu publicul şi depozite ale Secţiei de Ştiinţele Naturii; la etajul III sunt depozite ale Secţiei de Istorie, biblioteca şi sala de lectură, iar la etajul IV se află Secţia de Ştiinţele Naturii.

În paralel cu amenajarea noilor spaţii şi cu mutarea personalului şi a colecţiilor în noul corp de clădire finalizat, construcţia continua la cel de-al doilea corp, situat în bulevardul Eroilor, care a fost inaugurat patru ani mai târziu, la 22 mai 2004. Cu ocazia inaugurării a fost vernisată şi prima expoziţie temporară găzduită în noua locaţie, o expoziţie de artă plastică intitulată „Dialog între

generaţii”, la care au participat cu lucrări 25 de artişti membri ai Uniunii Artiştilor Plastici din România.

Cel de-al doilea corp al noii clădiri este structurat pe şase niveluri: demisol, parter şi patru etaje. La demisol se găsesc atelierele de întreţinere, centrala termică, laboratorul de restaurare lemn şi garajul), la parter se află Galeria Naţională de Artă Naivă (trei săli de expoziţie şi depozit), precum şi un sector administrativ (contabilitate, administrator), etajul I găzduieşte modernul şi spaţiosul Amfiteatru cu 150 de locuri, secţia de Istorie, sala de programe educaţionale pe teme ecologice „Casa Verde”, laboratorul foto şi două săli de cursuri, la etajul II se află Planetariul (primul planetariu digital din România, construit de firma franceză „RSA Cosmos” şi inaugurat în 2008 - diametrul cupolei ecranului: 7 m; capacitatea: 38 spectatori) şi laboratoarele de restaurare (ceramică, metal, textile, hârtie, taxidermie), la etajul III găsim camerele de oaspeţi (un apartament şi două garsoniere), arhiva şi terasa, iar la etajul IV, spaţiul destinat unui viitor observator astronomic.

Notificarea de încheiere a lucrărilor la cel de-al doilea corp a fost emisă de antreprenor în august 2004. Recepţia la finalizarea lucrărilor a avut loc în toamna aceluiaşi an, la 8 noiembrie 2004. Cu procesul- verbal de recepţie încheiat atunci se finaliza oficial noul edificiu al Muzeului Judeţean Argeş, la acea dată cea mai mare clădire cu profil cultural construită în România după 1989.

În ultimii ani, Muzeul Judeţean Argeş şi-a dezvoltat şi diversificat constant oferta culturală, educaţională şi muzeistică: în 2007 a fost înfiinţată editura proprie a muzeului (Editura Ordessos), în vara anului 2010 a preluat spre administrare şi valorificare muzeistică Cetatea Poienari şi tot din acelaşi an muzeul are propriul magazin de suveniruri şi obiecte promoţionale, deschis într-un spaţiu generos şi bine plasat în centrul Piteştiului, în incinta Galeriei de Artă.

Cu cele 11 expoziţii permanente ale sale (istorie, ştiinţele naturii, artă, artă naivă, sport, planetariu, cabinet numismatic, flori de mină, castrul „Jidova”, cetatea Poienari, casa Lipatti de la Ciolceşti), Muzeul Judeţean Argeş se numără printre cele mai mari complexe muzeale judeţene din întreaga ţară. Dar activitatea muzeală de la Piteşti nu se limitează numai la aspectul expoziţional, muzeul remarcându-se, prin specialiştii săi arheologi, drept un serios centru de cercetare arheologică recunoscut şi respectat la nivel naţional.

Fig. 68 - Galeria de Artă (foto 2012, colecţia instituţiei)

O serie de situri arheologice reprezentative din judeţ au devenit de-a lungul timpului şantiere arheologice de tradiţie ale Muzeului Judeţean Argeş. Tell- urile eneolitice de la Teiu şi Zidurile, necropolele tracice de pe Valea Topologului, aşezarea geto-dacică de la Cetăţeni, castrul roman de la Câmpulung-„Jidova", curţile voievodale de la Câmpulung şi Curtea de Argeş, curţile boiereşti de la Băjeşti şi Retevoieşti, mănăstirile de la Glavacioc, Tutana, Vieroş sunt numai câteva dintre siturile cercetate sistematic de arheologii muzeului.

Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii – Goleşti

Situat în oraşul Ştefăneşti, la kilometrul 10 pe DN7 Piteşti- Bucureşti, muzeul este format din două mari secţii: ***Secţia Istorie-Etnografie*** şi ***Secţia Aer liber***, prezentate pe o suprafaţă de 14 ha.

Muzeul a fost înfiinţat prin decret regal dat de Carol al II-lea, în 7 iunie 1939, sub numele *Muzeul „Dinicu Golescu";* din 1966, alături de ansamblul medieval de la Goleşti, ca nucleu muzeal iniţial, a luat fiinţă *Muzeul în aer liber al viticulturii şi pomiculturii din România.*

1. Secţia Istorie-Etnografie este amenajată în cadrul ansamblului medieval al Goleştilor, cuprinzând mai multe expoziţii:

- *Expoziţia memorială a Goleştilor (Conacul).* Casa Goleştilor a fost ridicată în anul 1640, de meşterul Stoica, din iniţiativa lui Stroe Leurdeanu, căsătorit cu Vişa din Goleşti; amintim că boierii Goleşti au stăpânit case în Câmpulung şi Bucureşti şi au ctitorit mănăstirea Vieroşi – Făget (comuna Colibaşi), biserica din Goleşti. Între anii 1942 şi 1943, s-a făcut renovarea construcţiilor, în conac organizându-se expoziţia memorială care cuprinde: mobilier de epocă, tablouri, cărţi şi alte obiecte de valoare care au aparţinut Goleştilor şi rudelor apropiate: doctorul Carol Davila, dramaturgul Alexandru Davila, pictorul Nicolae Grant, acad. George Bengescu ş.a.
- *Expoziţia pedagogică „Şcoala Slobodă Obştească"* s-a deschis, prima oară, în anul 1962, fiind reorganizată în 2009, în clădirea în care, la 1 mai 1826, Dinicu Golescu a înfiinţat Şcoala Slobodă Obştească. A fost prima şcoală superioară în limba română din mediul rural, din Ţara Românească, şcoală mixtă care asigura accesul gratuit pentru toţi copiii, indiferent de originea lor socială. Dintre exponate, menţionăm: „Programa cursului gimnazial şi filozofic", elaborată de Aaron Florian, diferite manuale, un abecedar din 1840, gramatici româneşti (cea a lui Ienăchiţă Văcărescu şi a lui Iordache Golescu), cărţi traduse de Dinicu Golescu, tabele lancasteriene.
- În clădirea *bolniţei,* înfiinţată de banul Radu Golescu, la sfârşitul secolului al XVIII-lea, pentru îngrijirea bolnavilor săraci şi în arhondaricul de pe latura sudică s-a amenajat, în anul 1963, *Expoziţia de etnografie şi artă populară a judeţului Argeş,* ulterior (1980), înlocuită de Expoziţia de istorie a Goleştilor.
- În anul 1981, s-a organizat, în *Foişorul* în care a poposit Tudor Vladimirescu, în perioada 18 – 21 mai 1821, o expoziţie dedicată personalităţii acestuia şi Revoluţiei pe care a condus-o, în care sunt expuse piese cu valoare memorială şi istorică, dintre care menţionăm: arme turceşti, steagul Revoluţiei, haine de panduri, uşa masivă din stejar de la cula din Glogova etc.
- În curtea conaculu se află *Rotonda Goleştilor*, alcătuită din 10 busturi ale unor personalităţi istorice din neamul Goleştilor: Banul Radu Golescu, Gheorghe (Iordache) Golescu, Constantin (Dinicu) Golescu, Ştefan Golescu, Nicolae Golescu, Radu C. Golescu, Alexandru C. Golescu, Alexandru G. Golescu, Carol Davila, precum şi Nicolae Bălcescu. Busturile au fost executate din piatră de Albeşti, de către absolvenţi ai Academiei de Arte Frumoase de la Bucureşti, din anii '80.
- *Baia turcească* din secolul al XVIII-lea are plan dreptunghiular, cu laturile de 6,31 m şi 8 m, ziduri groase de 0,80 m, din cărămizi legate cu straturi groase de mortar. Încăperea principală are formă pătrată, cu latura de 4,70 m, tavanul construit în boltă, cu orificii pentru aerisire. Pe latura de nord-est se găseau cazanele pentru apă, sub care era vatra necesară pentru încălzirea apei şi a lespezilor de piatră. O conductă de ceramică alimentând conacul cu apă potabilă ar fi trebuit să aibă o ramificaţie către baie; absenţa acesteia, precum şi lipsa unor urme privind folosirea vetrei, ne

determină să credem că baia turcească, deşi a fost construită în întregime, nu a fost folosită niciodată.

- *Expoziţia de etnografie şi artă populară a judeţului Argeş*, realizată în clădirea-anexă de pe latura nord-vestică, ilustrează aşezările, arhitectura, ocupaţiile, meşteşugurile şi piesele reprezentative de artă populară din zonele etnografice Argeş, Muşcel şi de câmpie, de la cele mai vechi mărturii şi până în actualitate. Expoziţia a fost finalizată în anul 1992, după laborioase cercetări etnografice de teren şi de arhivă, remarcându-se, îndeosebi, tipologia costumului popular şi varietatea ţesăturilor de interior.

Fig. 69 - Conacul Goleştilor, construit între anii 1639 şi 1640 (foto 2012, colecţia instituţiei)

În imediata vecinătate a ansamblului medieval de la Goleşti, se găseşte biserica Goleştilor cu hramul „Sfânta Treime", înălţată la 1646, de acelaşi meşter Stoica, ctitorie a lui Stroe Leurdeanu, mare vistier, şi a jupânesei Vişa, în zilele lui Matei Basarab. Turlele s-au dărâmat în urma unui cutremur puternic din octombrie 1802. Remarcăm catapeteasma din lemn de tisă, zidul plin având o uşă ce desparte naosul de pronaos şi icoanele împărăteşti. În pronaos, sunt îngropaţi, printre alţii, Iordache şi Dinicu Golescu, precum şi trei dintre cei patru „fraţi Goleşti": Ştefan, Nicolae şi Radu, celălalt, Alexandru-Albu, fiind înmormântat în parcul conacului Goleşti. Uşile împărăteşti şi jilţul arhieresc sunt sculptate în stil brâncovenesc (secolul al XVIII-lea).

Contribuţia Goleştilor la dezvoltarea învăţământului românesc este definitorie, apariţia Şcolii slobode obşteşti de la Goleşti, la 1 mai 1826, constituind un moment crucial pentru pedagogia naţională.

În Ţările Române, ideile iluministe au pătruns cu întârziere, filierele fiind dinspre lumea germană şi italiană în Transilvania şi Banat, iar în Ţara Românească şi Moldova, dinspre lumea fanariotă, prin intermediul ruşilor şi grecilor. Atât cărţile tipărite în apusul şi centrul Europei, care circulă în spaţiul românesc, cât şi contactul unor personalităţi, demnitari, consilieri ai domnitorului cu lumea occidentală, au accentuat pătrunderea noilor idei pe teritoriul românesc.

Pe tot parcursul secolului al XVIII-lea, asistăm la răspândirea în păturile culte ale societăţii a limbii şi culturii greceşti. Greaca, limbă umanistă prin excelenţă, şi care se preda nu numai în înaltele şcoli de la Constantinopol, ci şi în marile centre universitare ale Europei, începuse a se răspândi în ţările noastre chiar din veacul precedent, prin mijlocirea cărturarilor, ierarhilor sau negustorilor şi dregătorilor greci împământeniţi aici. De asemenea, cunoscând această limbă, domnitorii încurajau tipărirea de cărţi greceşti. În perioada bizantină şi postbizantină, exista obiceiul

înfiinţării unor şcoli pe lângă mănăstiri (abaţii, în Occident) şi pe la curţile boiereşti (princiare sau nobiliare, în Apus şi Transilvania). Domnitorii subvenţionau aceste lăcaşuri sau le încredinţau veniturile provenite de la diverse vămi.

Nici Goleştii nu fac excepţie de la aceste uzanţe. Banul Radu Golescu (1746-1818) este primul boier din această familie care deschide *şcoală începătoare în limba română*, pe domeniul boieresc de la Goleşti. Meritul deosebit l-a avut marele boier cărturar Dinicu Golescu (1777-1830), care a deschis *prima şcoală superioară cu predare în limba română, din mediul rural (1826-1830),* unde, pentru întâia dată, folosindu-se metoda monitorială sau lancasteriană, provenită din zona Imperiului Britanic, copiii învăţau împreună, fără deosebire de originea lor socială. Primul profesor şi director al şcolii a fost cărturarul Aaron Florian, din Transilvania, chemat de Dinicu, pentru a preda aici. Programul de învăţământ era organizat în două cursuri - elementar sau ghimnasticesc şi superior sau filosoficesc - cuprinzând următoarele discipline: aritmetica, istoria şi geografia Ţării Româneşti, geografia Europei, mitologia, logica, geometria, fizica, ştiinţele naturale. Metoda lancasteriană de predare a fost promovată de către Ion Heliade Rădulescu, în iarna anului 1827-1828, când omul de cultură a fost prezent la Goleşti, învăţându-l pe Aaron Florian această metodă. Examenul final de încheiere a cursurilor era public, desfăşurându-se în prezenţa profesorilor, elevilor şi părinţilor acestora.

2. Secţia Aer liber a Muzeului Viticulturii şi Pomiculturii- Goleşti

Începând cu anul 1966, la Goleşti se pun bazele unui muzeu naţional care urma să reflecte cele două ocupaţii de bază ale românilor – viticultura şi pomicultura.

Demersurile pentru înfiinţarea, alături de Conacul Goleştilor, a unui muzeu în aer liber, fuseseră făcute de Constantin Iliescu, directorul Muzeului de la Goleşti, încă din anul 1965. În *Adresa nr. 25886 / 21.08.1965, a Comitetului de stat pentru Cultură şi Artă, Comisia muzeelor ştiinţifice, pentru Regiunea Argeş, la capitolul B. Indicaţii pentru anii 1966 – 1970, la punctul 2,* se menţionează: „Transformarea Secţiei de la Goleşti în muzeu de sine stătător. Organizarea sectorului în aer liber privind viticultura - Goleşti ”.

Fig. 70 - Imagine panoramică – Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii, Goleşti (foto 2012, colecţia instituţiei)

În octombrie 1965, Consiliul Muzeelor de Etnografie, care era format din cercetătorii: Nicolae Ungureanu, Boris Zderciuc, Valeriu Butură şi Cornel Irimie, stabilea un *Plan de măsuri pentru organizarea sectorului în aer liber al Muzeului din Goleşti,* constând în: elaborarea planului tematic al muzeului; cercetarea zonelor Drăgăşani, Gorj, Horezu şi Muscel; reconstituirea celor două gospodării, viticolă, din Drăgăşani şi pomicolă din Muşcel, împreună cu inventarul de interior şi instrumentarul pomiviticol, specifice fiecărei zone.

Planul de măsuri stabilit de către Consiliul muzeelor, în vederea organizării, la Bucureşti, a Simpozionului „Organizarea muzeului etnografic în aer liber – principii şi metode", care a avut loc în 7 – 15 septembrie 1966, sub egida Comitetului Naţional Român pentru Consiliul Internaţional al Muzeelor (ICOM), avea în program vizitarea Muzeului Viticulturii şi Pomiculturii-Goleşti, la 11 septembrie, ca dată oficială a inaugurării noului muzeu etnografic.

Încă din anul 1968, Comitetul Judeţean pentru Cultură şi Artă - Argeş a desemnat, pentru definitivarea planului de amplasare a muzeului naţional etnografic în aer liber privind viticultura şi pomicultura din România, la Goleşti, un colectiv de specialişti care îi cuprindea, printre alţii, pe: Vasile Drăguţ – director al Direcţiei muzeelor din Comitetul de Stat pentru Cultură şi Artă (CSCA); Paul Petrescu – secretar ştiinţific al Institutului de Istorie a Artei al Academiei Române; Paul Stahl – şef de secţie, Institutul de studii sud-est europene; Nicolae Mironescu – cercetător principal, Institutul de studii sud- est europene; Gheorghe Focşa – directorul Muzeului Satului, Bucureşti, profesor universitar; Ion Vlăduţiu – şef de secţie, Institutul de Etnografie şi Folclor al Academiei Române, director al Aşezămintelor Culturale din C.S.C.A.; Nicolae Ungureanu – inspector general al Direcţiei Muzeelor, C.S.C.A.; Boris Zderciuc – şef de secţie, Muzeul Satului, Bucureşti; Georgeta Stoica - şef de secţie, Muzeul Satului, Bucureşti; Cornel Irimie – director, Muzeul Tehnicii Populare, Sibiu; Paul Niedermaier – arhitect, Muzeul Tehnicii Populare, Sibiu; Ion Chelcea – sef de secţie, Muzeul Satului, Bucureşti.

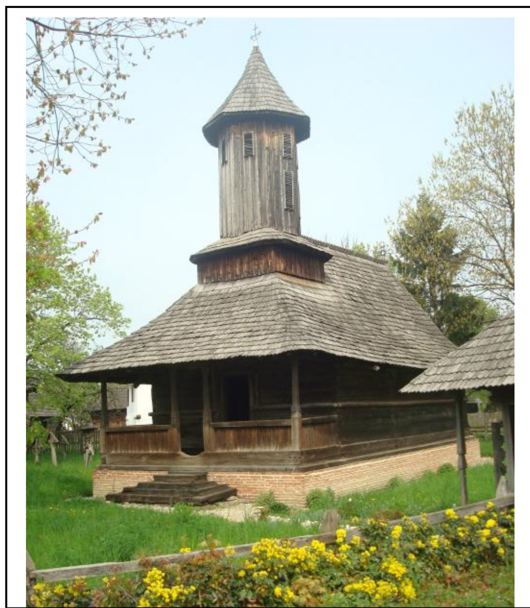

Fig. 71 - Biserica din Drăguţeşti – Cotmeana, Argeş, construită 1814 (foto 2012, colecţia

Proiectul de sistematizare a sectorului de etnografie în aer liber a Muzeului de la Goleşti a fost realizat de arhitectul Paul Niedermaier (actualmente academician) care, analizând relieful oferit de suprafaţa de teren existentă, constata că o zonă deluroasă ar fi fost mult mai potrivită pentru specificul celor două ocupaţii, aspect care urma să fie suplinit de crearea unui circuit de vizitare cât mai alungit, paralel cu perspectiva către podgoria din dealurile Ştefăneştilor, ceea ce ar fi indus o imagine panoramată, de efect, asupra vizitatorilor.

Primul criteriu al reprezentării expoziţionale l-a constituit reflectarea specificului fiecărei provincii istorice, coroborat cu criteriul geografic al zonelor de provenienţă. Stabilindu-se, pe această bază, exponatele care trebuie distanţate între ele, au rezultat, implicit, şi grupajele, ca să sugereze imaginea caracteristică diferitelor tipuri de sate: satul de drum, specific zonelor deluroase subcarpatice cu diferite profiluri de uliţe, satul de drum rectangular din zona de câmpie, satul de drum relativ ordonat, caracteristic Transilvaniei, forma veche a satului de drum din aceeaşi provincie şi, în sfârşit, satul de tip împrăştiat. S-a stabilit ca necesară crearea unor perdele plantate de pomi fructiferi, care să izoleze optic diferite grupuri de gospodării, arborii obişnuiţi fiind plantaţi rar şi doar în interiorul gospodăriilor.

Fig. 72 - Primăria din Hârseşti, Argeş, secolul al XIX-lea (foto 2013, colecţia instituţiei)

Muzeul în aer liber de la Goleşti s-a dezvoltat treptat, de la un ritm foarte alert, din perioada anilor 1966 – 1971, la ritmuri lente, uneori abia sesizabile, .

Apreciind tematica şi valoarea monumentelor de la Goleşti, Nicolae Ungureanu afirma că: *Într-un anumit fel, Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii depăşeşte gradul de specializare al muzeului din Dumbrava Sibiului tocmai prin orientarea în exclusivitate spre domeniul acestor două importante ocupaţii tradiţionale ale poporului român. De exemplu, muzeul din Dumbrava Sibiului include în tematica sa şi viticultura şi pomicultura, însă nu la pretenţiile de analiză a problematicii respective ale muzeului din Goleşti. Muzeul Satului, Muzeul Tehnicii Populare din Dumbrava Sibiului şi Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii de la Goleşti sunt, la noi, singurele muzee de importanţă şi cuprindere republicană. Ele au şi un caracter de etalon, de unicat, nu numai în planul mişcării naţionale, ci şi în cadrul mai larg, internaţional.*

Muzeele etnografice în aer liber sunt tezaure de arhitectură ţărănească şi matrice de reprezentare a existenţei comunităţilor rurale din anumite perioade istorice, ele având menirea de a transmite informaţii specializate, dar şi aspecte legate de contextul social, economic şi cultural proprii societăţii reflectate. Alături de Muzeul Satului şi Muzeul Tehnicii Populare din Dumbrava Sibiului, Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii de la Goleşti reprezintă una dintre unităţile de primă însemnătate ale reţelei din ţară, cu aplicaţii şi perspective certe de reflectare a unui anumit domeniu al civilizaţiei rurale, prin profilul special stabilit, dar şi prin cuprinderea mai largă a fenomenului creaţiei tehnice şi artistice populare.

Consecvent cu tematica şi valoarea reprezentării expoziţionale, pentru care Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii de la Goleşti era desemnat printre instituţiile naţionale, etapele de dezvoltare patrimonială s-au derulat sub semnul îmbogăţirii permanente prin achiziţii, donaţii şi transferuri, în momentul de faţă instituţia deţinând 170 de monumente şi peste 60.000 de piese muzeale.

Pentru asigurarea aspectului autentic al unui sat din secolul al XIX-lea, dincolo de specificul pomiviticol, muzeul în aer liber de la Goleşti trebuie să reflecte aspecte ale unei aşezări riguros organizate sub aspect administrativ, social şi economic, în acest sens vatra satului cuprinzând instituţiile administrative specifice: primăria din Hârseşti- Argeş (1910-1911), şcoala din Comăneşti- Bacău (sec. XIX), biserica de lemn din Drăguţeşti- Argeş (1814), alături de acestea adăugându-se hanul de răscruce din Poseşti - Prahova (1860), moara cu roată de apă din Musteşti - Arad (3/4 sec. XIX), atelierul de olar şi cuptorul cu trei guri pentru arderea vaselor, din Bălileşti - Argeş (sec. XX), atelierul de fierar din Prahova (3/4 sec. XIX).

Fig. 73 - Şcoala sătească din Comăneşti - Bacău, circa 1910
(foto 2012, colecţia instituţiei)

Activitatea de valorificare cultural-educativă concentrează cele mai diverse preocupări ale colectivului ştiinţific, pornind de la tematica expoziţională, oferită atât prin expoziţii de bază, cât şi prin expoziţii temporare, continuând cu manifestările culturale cu publicul (conferinţe, simpozioane, târguri de meşteri populari, tabere de vară pentru promovarea meşteşugurilor tradiţionale, datini şi obiceiuri de iarnă).

Pentru asigurarea celei mai bune audienţe, muzeul organizează numeroase manifestări în municipiul Piteşti (Târgul Moşilor de Vară, Târgul meşterilor populari), emblematice pentru relaţia muzeului cu comunitatea locală, locul lor de desfăşurare fiind, de peste 25 de ani, pe Strada Mare a municipiului Piteşti. Expoziţiile cu vânzare ale meşterilor populari sunt evenimente de impact, publicul apreciind arta populară ca produs artistic şi meşteşugarii ca purtători ai tehnicilor arhaice.

Relaţia muzeu – şcoală se redimensionează: pe timpul vacanţelor de vară, în fiecare lună, se organizează tabere de artă populară, grupele de elevi fiind instruite de meşteri populari cunoscuţi şi apreciaţi în cadrul reţelei muzeelor etnografice.

Taberele se finalizează cu expoziţii temporare, cuprinzând obiectele create pe parcursul celor două săptămâni, de către copii – deschiderea acestor expoziţii constituind evenimente, atât pentru şcolile participante, cât şi pentru publicul local sensibilizat de talentul şi perseverenţa micuţilor meşteri. Acest gen de activitate se dovedeşte benefic pentru educaţia de timp liber a copiilor aflaţi în vacanţa mare, o alternativă cu efect multiplu şi îndelungat în formarea (pe cale artistică şi creativă) a gustului estetic, abilităţilor individuale, a personalităţii tinerilor participanţi.

Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii-Goleşti reprezintă o emblemă a tradiţiilor populare româneşti, alături de muzee etnografice de prestigiu, din ţară şi din Europa. Punând la baza dezvoltării sale principiile ştiinţifice ale reflectării valorilor autentice şi caracteristicilor zonale, integrate în sistemul de valori universale, instituţia îşi lărgeşte permanent receptivitatea la nevoile publicului, venind în întâmpinarea acestuia cu oferte atractive, moderne, ilustrând, astfel, deschiderea către comunitate, către aspiraţiile şi nevoile spirituale şi de timp liber ale acesteia.

Fig. 74 - Casă de viticultor din Ştefăneşti - Muşcel, secolul al XIX-lea
(foto 2012, colecţia instituţiei)

Muzeul Municipal din Câmpulung

Ideea înfiinţării unui muzeu în Câmpulung a aparţinut lui Constantin Esarcu, om de ştiinţă şi diplomat, iniţiatorul subscripţiei publice pentru construirea Ateneului Român care, în anul 1885, trimite o scrisoare Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice prin care îl informează despre vestigiile istorice aflate în oraş. În scrisoare, propunea ca „…pentru a scăpa de o pierdere ireparabilă atâtea preţioase monumente ale istoriei noastre naţionale, cred că s-ar putea lua imediat măsuri pentru a începe culegerea lor, creând aici un muzeu local”[168].

Ministrul Dimitrie A. Sturdza a delegat pe Grigore Tocilescu, profesor şi arheolog, să întreprindă cercetări la faţa locului şi să facă propuneri. Asfel, în perioada 9-13 iulie 1889, Grigore Tocilescu a făcut cercetări amănunţite în oraş, încheiate cu un raport pe care l-a înaintat ministrului, în care arată că realizarea unui muzeu „…răspundea unei dorinţe puternice de mult timp hrănită, de a vedea asigurate cu un minut mai înainte monumentele din acel vechiu şi interesant oraş, ce trece de primul scaun al voievodatului român”. Ministrul îl informase şi pe prefectul judeţului Muşcel şi pe arhimandritul mănăstirii „Negru-Vodă” despre faptul că este hotărât să înfiinţeze în Câmpulung „un museum local din obiectele privitoare la arta şi istoria ţării care se găsesc răspândite în acel oraş”.

Din raport reiese că muzeul urma să fie organizat pe mai multe secţii, printre care un lapidarium, o secţie ecleziastică şi o bibliotecă.

Raportul lui Grigore Tocilescu „relativ la înfiinţarea unui Muzeu în oraşul Câmpulung” a fost înaintat, în copie, Monitorului Oficial[169], publicându-se în numărul 116, de sâmbătă 26 august/7 septembrie 1889, paginile 2791-2794, la partea neoficială din 25 august, sub titlul: Raportul d-lui Gr. G. Tocilescu către d-l ministru al cultelor şi instrucţiunii publice.

---

[168] T. Mavrodin, Sp. Cristocea, *Câmpulung. Mic îndreptar turistic,* Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1983, p. 31.

[169] DANIC Bucureşti, *fond Ministerul Culturii şi Instrucţiunii Publice*, dos. 4821/ 1889, f. 2, 4-20.

Înfiinţarea muzeului din Câmpulung avea de acum caracter oficial şi, cu aceasta, muzeul din Câmpulung a devenit o instituţie viabilă.

În momentul de faţă, Muzeul Municipal din Câmpulung cuprinde: Secţia de Istorie, Secţia de Etnografie şi Artă Populară Muşceleană „Margareta, Lily şi Gică Ştefănescu”, Complexul Muzeal Mausoleul Eroilor – Mateiaş, Casa Memorială „Poetul G. Topîrceanu”, Colecţia de Artă Plastică, Colecţia de Ştiinţele Naturii.

Fig. 75 - Muzeul din Câmpulung– Secţia de Istorie (foto 2012, colecţia instituţiei)

În 1952, Muzeul din Câmpulung se reorganizează în Casa Ştefănescu, din strada Republicii nr. 5, amenajându-se expoziţiile de istorie şi etnografie. În anul 1968, s-a mutat în clădirea fostei Prefecturi a Judeţului Muşcel, în care funcţionează astăzi Primăria municipiului, iar în anul 1975, se reorganizează expoziţia de istorie şi depozitele. În anul 1977 s-a terminat organizarea expoziţiilor permanente, pentru ca, între anii 1979 şi 1980, muzeul să-şi stabilească sediul în actuala clădire (fostul sediu al Administraţiei Financiare a Judeţului Muşcel).

Muzeul de Istorie, situat în strada Negru-Vodă nr. 119, prezintă, prin expoziţia de bază, evoluţia istorică a zonei Muşcelului, din neolitic până în anul 1947. Epoca neolitică şi cea a fierului sunt bine reprezentate prin patrimoniul rezultat în urma cercetărilor arheologice. Din perioada romană, în sudul oraşului, la Jidova, a fost descoperit un castru de piatră cu canabae (sec. II-III d. Hr.), unul dintre cele 14 puncte militare situate pe Limesul Transalutan. Obiectele arheologice expuse ilustrează modul de viaţă al trupelor staţionate aici şi legăturile lor cu populaţia locală.

Perioada medievală este prezentată prin intermediul unor hărţi, cărţi, citate din călători străini, replici după tablouri votive înfăţişându-i pe primii voievozi care şi-au stabilit scaunul domnesc la Câmpulung, mai ales că, de aici, a plecat, în 1521, „Scrisoarea lui Neacşu”, aici s-a născut Pârvu Mutu *zugravul*, aici a înfiinţat, în 1669, Antonie-Vodă din Popeşti, prima „Şcoală Domnească” de învăţământ public din Ţara Românească.

Fig. 76 - Aspecte din expoziţia de istorie
(foto 2012, colecţia instituţiei)

În perioadele modernă şi contemporană, este subliniată implicarea locuitorilor Muşcelului în revoluţiile din 1821 şi de la 1848, în Unirea din 1859, în Primul şi al Doilea Război Mondial, evenimente ilustrate prin documente originale şi obiecte.

Muzeul de istorie prezintă şi o colecţie de artă plastică, formată din tablouri provenind din donaţii, lucrări purtând semnătura unor artişti consacraţi, precum Sava Henţia, N. Vermont, C. Isachie, Ilie Burghele, Oscar Han, Lucian Grigorescu, Corneliu Baba, fraţii D.D. şi G.D. Mirea, C. Baraschi, Costin Petrescu etc.

De asemenea, muzeul dedică o sală personalităţilor culturale naţionale, originare din Câmpulung şi împrejurimi, dintre care îi amintim pe: C. D. Aricescu, Ştefan şi Nicolae Golescu, Dimitrie Nanu, C. I. Parhon, Ion Barbu, George Ulieru, George Oprescu, Constantin Baraschi, Tudor Muşatescu, Mihai Moşandrei, Alexandru Bera, Mihai Tican Rumano, Ion Nanu Muşcel, Nicolae Grant, George Topîrceanu, Nae Leonard.

În anul 2009, Muzeul din Câmpulung a inaugurat o nouă sală, dedicată sportivilor musceleni, în care pot fi văzute: documente rare, fotografii surprinse în timpul competiţiilor, materiale de concurs, diplome, medalii şi trofee originale, aparţinând lui: Emil Drăgan, antrenor emerit; Olimpia Cataramă, multiplă campioană la disc; Maria Diţi- Diaconescu, vicecampioană europeană la disc; Gabriel Moiceanu, campion la ciclism; Anton Arghira, antrenor şi luptător emerit; Aurel Simion, maestru al sportului; Mircea Fulger, Iulian Păcioianu, Maricica Puică.

Secţia de Etnografie şi Artă Populară Muşceleană „Margareta, Lily şi Gică Ştefănescu” este adăpostită într-o clădire-monument din secolul al XVIII-lea, construită în stil muşcelean, cu parter şi etaj. Clădirea a fost construită în anul 1735, de treti- logofătul Ştefănescu, fiind cea mai veche construcţie civilă din Câmpulung. În anul 1928, a fost restaurată de cunoscutul arhitect câmpulungean Dumitru Ionescu - Berechet. În 1948, clădirea a fost donată Academiei Române, cu scopul de a deveni muzeu, iar în 1952, aici se organizează Muzeul Orăşenesc Câmpulung, cu cinci secţii: istorie, ştiinţele naturii, artă populară, artă plastică şi memorială.

Fig. 77 - Casa Ştefănescu (construită în 1735, restaurată în 1928) în care funcţionează Secţia de Artă Populară şi Etnografie Muşceleană (foto 2012, colecţia instituţiei)

Din anul 1977, a devenit Secţia de etnografie şi artă populară, cuprinzând colecţii rezultate din cercetări de teren, efectuate în perioada 1975-1977, în zona Muşcel. Muzeul prezintă: interioare ţărăneşti, port popular, obiecte caracteristice ocupaţiilor tradiţionale, o bogată colecţie de ceramică şi ţesături de interior.

Mausoleul Eroilor de la Mateiaş este situat pe drumul Câmpulung - Braşov. Construcţia a fost realizată în 1935, având la bază planurile arhitecţilor D. Ionescu-Berechet şi State Baloşin, în antrepriza fraţilor De Nicolo şi Jean Mezaroba, constructori câmpulungeni. La subsolul construcţiei, au fost aşezate, într-o criptă neagră, osemintele a peste 400 de soldaţi şi ofiţeri, aduse din cimitirele localităţilor învecinate sau, direct, de pe câmpul de luptă. Pe pereţii laterali, sunt aşezate 31 de plăci de marmură, pe care au fost dăltuite numele tuturor celor peste 2.100 de eroi cunoscuţi din Primul Război Mondial, care au căzut în luptele pentru apărarea plaiurilor muşcelene.

Fig. 78 - Mausoleul de la Mateiaş (foto 2012, colecţia instituţiei)

Cu prilejul lucrărilor de consolidare, dintre anii 1979 şi 1984, parterul monumentului a fost decorat cu mozaicul intitulat *Glorie eternă eroilor neamului românesc!* Tot în această perioadă, s-a trecut la terasarea şi modelarea terenului, au fost amenajate spaţii pentru festivităţi, o scară monumentală, basoreliefuri şi două săli de expoziţie.

Fig. 79 şi fig. 80 - Diorame din interiorul mausoleului (foto 2012, colecţia instituţiei)

În prima sală, sunt prezentate principalele momente ale participării armatei române la Primul Război Mondial şi, mai ales, a luptelor desfăşurate pe culoarul Rucăr-Bran, evenimente la care o mare contribuţie a avut-o populaţia locală. A doua sală cuprinde o sugestivă dioramă reprezentând luptele purtate de ostaşii români pe înălţimile din apropiere, precum şi un post de comandă. La baza monumentului, se află un basorelief de mari dimensiuni, realizat de sculptorul câmpulungean Radu Adrian, care reproduce o scenă de luptă. Cele mai grele lupte din Primul Război Mondial s-au purtat pe muntele Mateiaş, unde a luptat Grupul de armate ,,Nămăeşti", compus din două divizii româneşti, a 22-a şi a 12-a Infanterie, care a rezistat în faţa inamicului 45 de zile. Pe locul în care se înalţă, astăzi, Mausoleul de la Mateiaş, Regimentul 70 Infanterie din Câmpulung Muşcel a apărat cu eroism zona şi a respins înaintarea trupelor inamice.

Aproape de centrul satului Nămăeşti, în faţa schitului de piatră de pe deal, se află o casă ţărănească cu prispă largă la etaj, acoperită cu şiţă, construită în anul 1900, loc în care poetul George Topîrceanu şi-a petrecut opt ani din viaţă. Casa a intrat în patrimoniul muzeului prin donaţia familiei, în anul 1958. Aici a fost organizată **Casa Memorială „Poetul G. Topîrceanu"**.

Fig. 81 - Casa Memorială „George Topîrceanu" (foto 2012, colecţia instituţiei)

Fig. 82 - Bustul poetului (foto 2012, colecţia instituţiei)

La intrarea în micul parc, se află statuia de bronz a poetului, realizată în 1973 de ofiţerul în rezervă Marius Butunoiu, pe soclul căreia sunt aşternute ultimele versuri din „Balada morţii”. Mica expoziţie de la parter este o incursiune în viaţa şi activitatea poetului „Baladelor vesele şi triste”, prin intermediul fotografiilor, scrisorilor către familie, a documentelor originale sau facsimilelor şi publicaţiilor. La etaj, în două încăperi dispuse simetric faţă de un antreu, a fost recreată atmosfera în care a trăit şi a scris George Topîrceanu: dormitorul cu mobilier de epocă şi ţesături populare şi camera de lucru unde se află biroul pirogravat al poetului.

Muzeul Municipal din Curtea de Argeş

Instituţia fost înfiinţată la 29 mai 1969, în vechea clădire a primăriei, unde a funcţionat până în anul 1987, cu şase săli de expoziţie: trei dedicate istoriei locale şi alte trei cu tematică etnografică.

Fig. 83 - Muzeul din Curtea de Argeş (foto 2012, colecţia instituţiei)

Vechea Expoziţie de istorie prezenta: obiecte de neolitic, cărămizi romane, vase din secolele al XIV-lea – al XVIII-lea, frescă din secolele al XIII-lea – al XIV-lea, obiecte de fier din secolele al XIV-lea – al XVI-lea, descoperite în cercetările arheologice, numismatică (monede româneşti şi străine, din timpul lui Mircea cel Bătrân, Sigismund de Luxemburg, Matei Corvin, Ladislau al IV-lea Cumanul, groşi polonezi, monede datate după secolul al XVI-lea), armament (pistoale cu cremene, flintă, săbii, iatagane turceşti, vârfuri de săgeţi, bombarde de la cetatea Poienari), fresca „Adormirea Maicii Domnului” din Biserica Domnească, tabloul votiv al lui Neagoe Basarab cu doamna Despina şi copiii, de la Mănăstirea Curtea de Argeş, tabloul votiv al lui Vlaicu Vodă cu doamna, din Biserica Domnească, un tablou cu lupta de la Posada etc.

În Expoziţia de etnografie şi artă populară erau expuse: obiecte de uz casnic, mobilier ţărănesc, obiecte şi instalaţii specifice industriei casnice, ţesături de interior şi costume populare.

Muzeul din Curtea de Argeş a avut în administrare, încă din 1972, Biserica Domnească, cetatea Poienari şi casa pictorului Dumitru Norocea.

În anul 1984, ca urmare a construirii unui spital nou, vechea clădire a spitalului orăşenesc (inclusă pe lista monumentelor istorice, construcţie care a apaţinut familiei Sterescu şi care a fost donată Primăriei Curtea de Argeş, în 1897) a fost repartizată muzeului.

Reparaţiile şi organizarea acestui spaţiu au durat până în anul 1987, aici fiind amenajate: Expoziţia de Istorie, sediul administrativ al Muzeului municipal şi depozitele în care sunt conservate cele 13 500 de piese ale patrimoniului muzeal.

Fig. 84 - Aspecte din Secţia de istorie (foto 2012, colecţia instituţiei)

Într-un spaţiu mai generos este prezentată istoria Curţii de Argeş şi a împrejurimilor, fiind pusă în valoare cele mai importante piese din patrimoniul muzeului.

Fig. 85 şi fig. 86 - Interioare din Expoziţia de etnografie şi artă populară (foto 2012, colecţia instituţiei)

În casa Norocea, din strada Victor Ştefănescu, nr.8, alături de lucrările pictorului Dumitru Norocea, este prezentată şi expoziţia de etnografie şi artă populară (vase de ceramică, cusături şi ţesături, costume populare, obiecte casnice).

Tipografi şi tipografii

Din cauza puţinelor informaţii documentare, nu se pot spune, din păcate, multe despre tipografiile argeşene din secolul al XIX- lea. Totuşi, se poate menţiona activitatea litografică (reproducerea şi multiplicarea pe hârtie, de pe o placă de calcar, a unui desen executat cu creion gras sau culoare grasă), a pictorului câmpulungean Ion Negulici, care a învăţat această tehnică la Paris şi a realizat stampe portretistice cu chipul lui Alexandru Dimitrie Ghica, C.A. Rosetti, Mihalache Sturdza, Nicolae Bălcescu, Bengescu- Samurcaş, al revoluţionarului croato- dalmat Giovanni Battista Bencici, al lui Petre Mateescu (1821 - 1873, pictor şi grafician din Tutana, autor al unui portret litografiat al lui Gheorghe Magheru) şi câteva autoportrete.

La 8 noiembrie 1892, se înfiinţează la Muşăteşti tipografia „Societăţii pentru Cultura Ţăranilor”, iniţiată de Constantin Dobrescu- Argeş, unde se tipăreşte „Gazeta Ţăranilor”, în al cărei

prim număr, în editorialul *Sărbătoarea noastră*, redacţia anunţa „venirea între noi a unei maşini într-adevăr minunate, care, turnând în plumb fiecare literă a cuvântului, n-a întrupat numai ideile, cunoştinţele, sentimentele, dar a repezit asupra fiarei negre nelimitate fiara neştiinţei, le-a trimis în corpul său, ca mii de bombe şi grindini de gloanţe, ciuruindu-i fiinţa, slăbindu-i puterea". Proprietarul tipografiei era cumnatul lui Dobrescu-Argeş, Alexandru Valescu, pe care o cumpărase din Târgovişte. În 1895, acesta achiziţionează o nouă maşină plană, dar unele circumstanţe nefavorabile determină mutarea tipografiei la Bucureşti. Ea va fi readusă în judeţul Muşcel, la Câmpulung, de către Valescu, în 1897. După doi ani este transferată la Muşăteşti, iar în 1911, la Curtea de Argeş, unde rămâne până la moartea lui Valescu, în 1944.

Interesante sunt titlurile foarte diverse scoase până la 1903 de tipografia de la Muşăteşti, printre care se întâlnesc: *Despre relele concubinajului în popor,* de Em. Elefterescu, *Mamă de familie, Portrete istorice,* de Anton Pann, *Băncile săteşti, Dogmele şi viaţa filosofică,* de Stan M. Ovidiu, *Vai de cei ce nu-şi dau copiii la şcoală!*

Mai multe, date există despre evoluţia tiparului în Piteşti. După ce la 1852 este fondată Casa Novacovici, devenită mai târziu Librăria Staicu, specializată în încadrări de rame, legătorii, cartonaje, dar şi în activităţi poligrafice şi editoriale, în 1872 Alexandru Al. Grecescu şi Gheorghe Popescu pun bazele primei prese tipografice din Piteşti, unde se imprimă, în 1876, cele dintâi ziare argeşene în număr de trei: „Argeşelu", „Deşceptarea" şi „Salvarea". Între 1878 şi 1882 apare, tot în tipografia lui Gh. Popescu, gazeta „Cultura", grupând în jurul ei o serie de intelectuali, unii fiind membri ai primului cerc socialist din Piteşti (1877), reorganizat în 1880. În 1885, Gheorghe Popescu, rămas unic proprietar al tipografiei, după ce asociatul său se retrăsese din afacere încă din decembrie 1872, decide să vândă atelierul unui ucenic al său, germanul Iosif Schreier, care îi schimbă numele în „Transilvania" şi mută la Câmpulung maşina mai performantă, de tip Sigl No.10, fabricată în Austria, pe care o cumpărase în 1883. La Câmpulung se ocupă numai de executarea de formulare oficiale, pentru reclame, aviziere, pentru ca în 1887 să vândă tipografia lui Gh. Sârbu.

În anul 1881 funcţiona la Piteşti „Noua tipografie Niţă Rădulescu", unde va apărea timp de un an publicaţia „Ţăranul", redactată de Constantin Dobrescu- Argeş.

După 1900, numărul tipografiilor din judeţul Argeş se va mări. În fruntea lor se va afla cea condusă de „Mihail Lazăr- fiu", cu o capacitate mai mare şi având un personal mai calificat, realizând astfel de tipărituri de calitate. Proprietarul, Mihail Lazăr-fiu era în acelaşi timp şi editor şi librar. Tipografia a fost cumpărată, în anul 1919, de inginerul Dimitrie Dima. Noul proprietar o va denumi „Liga Poporului", fiind condusă de tipograful Ion Iotta care, în anul 1924, va deveni proprietarul ei. Aici se vor tipări primele două anuare ale oraşului Piteşti şi judeţului Argeş: primul, în 1925, cu un număr de 118 pagini, iar al doilea, în anul 1936, semnat de Vlad Furtună, cu un număr de 160 de pagini.

După Primul Război Mondial, în fruntea tipografiilor din Piteşti se situează tipografia „Artistica", fiind condusă de Petrache C. Mitu care, cu o capacitate de producţie mai mare, tipăreşte mult, dar şi şcoleşte un număr de muncitori în domeniu. Această tipografie va scoate mai mult de jumătate dintre titlurile apărute la Piteşti în perioada 1918-1938.

În prima jumătate a secolului al XX-lea au mai existat în Câmpulung tipografiile lui I. Marinescu şi Gh. N. Vlădescu şi fiul, iar la Piteşti, Tipografia „Română", a lui Ştefan Voiculescu, care în anul 1936 scoate „Procesul mişcării antifasciste din România", Tipografia „Modernă" deţinută de Traian Novacovici şi cea numită întâi „Haralambie Rădulescu", apoi „Progresul".

În anul 1948, Partidul Comunist decretează naţionalizarea întreprinderilor private şi trecerea lor în proprietea statului, ceea ce se va întâmpla şi cu cele cinci tipografii din Piteşti. Într-o primă etapă, ele sunt puse, începând cu 6 decembrie 1948, sub coordonarea lui Constantin Velciu, fost muncitor la tipografia „Modernă", constituindu-se, astfel, Întreprinderea Poligrafică Piteşti, cu sediul în tipografia „Artistica". Apoi, la 10 decembrie 1949, toate tipografiile sunt comasate într-una singură, denumită „Răsăritul", depinzând de Centrala Industriei Poligrafice din Bucureşti. În anii următori au loc mai multe modificări de ordin administrativ şi organizatoric: în anul 1951, tipografia trece sub conducerea Întreprinderii Poligrafice „Constantin Dobrogeanu- Gherea" din Bucureşti, primind numele de Unitatea Poligrafică Nr.13 din Piteşti, cu o filială la Câmpulung; în 1953, devine Întreprinderea Poligrafică Piteşti, care funcţionează până în 1959, când este transformată în secţie tipografică, mai întâi a Întreprinderii „23 August" din Piteşti şi apoi a Întreprinderii de Industrie Regională „Progresul". În cele din urmă, la 1 iulie 1963, se constituie o unitate poligrafică independentă, Întreprinderea Poligrafică „Argeş", care va cuprinde toate tipografiile din judeţ, primind un nou spaţiu de producţie, în zona de nord a oraşului, dotat cu utilaje performante, precum rotativa pentru ziare şi reviste. Aici se vor tipări: „Secera şi ciocanul", ziar săptămânal, începând din 16 martie 1951, revista de cultură „Argeş", apariţie lunară începând din iunie 1966, dar şi alte publicaţii din diverse domenii de activitate.

După 1989, ca şi în alte domenii ale activităţii, în zona tipografiilor se vor produce schimbări, vor avea loc privatizări. Astfel, va apărea o serie întreagă de noi edituri şi tipografii, între care cele mai importante sunt: „Tiparg" S.A., înfiinţată în anul 1991, de Marcel Proca, pe scheletul fostei Întreprinderi Poligrafice „Argeş"; „Paralela 45", fondată în noiembrie 1994, de editorul Călin Vlasie. Şi în cadrul instituţiilor de cultură din judeţ iau fiinţă, în următorii ani, edituri care să uşureze şi să ajute la scoaterea pe piaţă, în cât mai bune condiţii, a cât mai multor titluri.

Astfel, în cadrul Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş ia fiinţă, începând din anul 2006, Editura „Alean", din dorinţa valorificării rezultatelor cercetărilor de teren ale Centrului şi ale Asociaţiei folcloriştilor argeşeni „C. Rădulescu - Codin". Editura a scos pe piaţă, în scurta sa existenţă, un număr de 24 de titluri, volume de specialitate, majoritatea cu conţinut monografic. La Muzeul Judeţean Argeş, din anul 2007, fiinţează o editură proprie, denumită „Ordessos", care scoate lucrări cu subiect istoric, precum şi volumul anual al sesiunii de comunicări a Muzeului.

Presa argeşeană

Pentru a înţelege dezvoltarea judeţului nostru, transformările şi evoluţia lui, pe lângă alte surse, se impune şi cercetarea presei. Înregistrând evenimentele din arealul argeşean, ideile şi spiritul epocii, cultivând tradiţia şi promovând înnoirile şi progresul societăţii, ziarele şi revistele din Argeş şi Muşcel rămân ca nişte martori preţioşi ai trecutului, care au fixat pentru eternitate clipele efemere. Vom împărţi cei 136 de ani de presă scrisă în Argeş în cinci perioade: 1875-1899, 1900-1919, 1920-1950, 1951-1989, 1990-2012.

I – 1875-1900

Ultimul pătrar al veacului al XIX-lea reprezintă primul sfert de secol al presei argeşene, perioadă în care au apărut peste 60 de publicaţii periodice, într-o gamă variată de forme: ziare (41), reviste (7), calendare (3), anuare (2), buletine (2), almanahuri (1), monitoare (1). Douăsprezece publicaţii nu s-au păstrat, fiind însă consemnate în presa vremii, centrală sau locală.

Primele publicaţii periodice din actualul judeţ Argeş au avut un caracter administrativ-oficial şi au apărut în formă manuscrisă, în vremuri îndepărtate, poate chiar în perioada organizării primelor instituţii de stat. Cele mai vechi dintre publicaţiile administrativ-oficiale cunoscute şi conservate sunt emise în plină epocă modernă, în 1875: „Espunerea situaţiunei jiudeciului...*”* [Argeş] şi „Sama de administraţia ... *”* [Câmpulung], ambele manuscrise.

Debutul presei tipărite s-a petrecut în judeţul Argeş la *21 martie 1876***,** când apare „Desceptarea”, primul ziar din oraşul Piteşti şi din judeţul Argeş.

Este semnificativ faptul că primul organ de presă din Argeş este scos concomitent cu marele cotidian conservator „Timpul” (Bucureşti, 15 martie 1876), a cărui influenţă pozitivă asupra presei din provincie s-a resimţit şi în Argeş şi Muşcel, judeţe profund implicate în politica ţării, zone cu tradiţii istorice şi culturale bogate.

Cele dintâi ziare din Argeş apar cu întârziere faţă de cele din alte judeţe. În articolul-program al ziarului „Desceptarea”, „Comitetul diriginte” precizează că „timpul faptelor are să sosească în curând şi că trebuie să fim şi noi bine pregătiţi spre a intra în lupta cea mare a naţiunilor. Şi justifică întârzierea: Argeşiul [...] patria atâtor iluştri bărbaţi de stat, leagănul fraţilor Brătianu şi Golescu, [...] dacă până acum s-a abţinut de a-şi crea un organ al său, n-a făcut-o din apatie sau indiferenţă, ci [...] întâi, pentru că el şi-a manifestat toate opiniunile şi credinţele prin aceşti demni bărbaţi, expresiunea întregei ţări, trimiţându-i ca reprezentanţi în Corpurile Legiuitoare”.

În 1876 apar în Piteşti trei ziare: după „Desceptarea”, ziar cu profil „politic, literar şi comercial”, la zece zile era fondat „Argeşiulu”, săptămânal „judiciar, comunal, administrativ şi comercial”, publicaţie nepăstrată, dar menţionată în presa vremii. Acest ziar stă la obârşia cotidianului de astăzi. La 18 aprilie 1876, în Piteşti apare un alt ziar „politic, literar şi comercial”, *Salvarea,* cu un program semnat de Comitetul Naţional Liberal.

Primele ziare din Piteşti au avut o adresă politică, au servit imperativele istorice ale vremii. În 1876 se declanşează o violentă campanie împotriva guvernului conservator, incapabil să facă faţă noilor obiective de după începutul crizei orientale din 1875. Sub imperiul noilor evenimente, când în Balcani se aprindeau vâlvătăile răzvrătirii antiotomane, programul liberal de orientare politică fermă, de angajare pe calea cuceririi independenţei trebuia susţinut, deci se impunea venirea liberalilor la putere. În această direcţie au militat redactorii „Deşteptării” şi ai „Salvării”.

Programul primului ziar din Piteşti - un program progresist - este programul sintetizat al partidului pe care îl susţine – P.N.L. Poemul „Deşteptarea Argeşului”, semnat de tânărul Constantin Teiuleanu cu sugestivul pseudonim Constantin Săgeată, potenţează programul electoral liberal (ziarul apărând în preajma alegerilor parlamentare), constituindu-se într-un veritabil manifest poetic.

„Desceptarea” a militat pentru emanciparea poporului de sub regimul despotic, egalitate *absolută, justiţie întemeiată pe moralitate, instrucţiune obligatorie, popularizarea industriei, singura sorginte a independenţei,* dezvoltarea economiei, *regularizarea finanţelor, emanciparea femeii*, totul pentru prosperitatea poporului român.

Ca şi „Desceptarea”, ziarul *Salvarea* nu-şi precizează în subtitlu apartenenţa politică, însă programul său e semnat de Nicolae Dimancea, lider liberal, şi de alţi liberali de vază. Ziar de opoziţie faţă de *regimul constituţional* conservator, are ca principiu de bază *salvarea omului* de sub oprimare.

Primele ziare din Piteşti îşi încetează apariţia la începutul anului 1877 şi în acest an nu mai apare niciun ziar nou.

În 1878 apare ziarul „Cultura”, al patrulea ziar piteştean, care a avut o existenţă mai lungă decât primele. A fost un ziar independent, de informaţii politice, culturale, economice. O serie de ştiri au fost semnate de Constantin Teiuleano.

În perioada 1881-1890 apar 15 ziare politice noi. Dintre acestea, „Pitescianul” împărtăşeşte principiile liberale şi apără interesele cetăţenilor; din viaţa oraşului – despre „Prima expoziţie agricolă şi industrială a judeţului Argeş” (în nr.12 din 12 decembrie 1882).

Dar „Muncitorul” (1883), ziar independent, declara că *Reformele pe hârtie nu mai sunt de ajuns* şi dezvăluia *parodia adevăratului regim reprezentativ constituţional.*

O ştire importantă găsim în *Argeşanul* (1881-1882), despre „Congresul studenţilor din România”, care a început la 7 septembrie 1881, la Piteşti.

Dorinţa Argeşului (1886-1888), organ naţional- liberal, angajat în dispute politice şi în „bătălii” electorale, avea ca director un cadru didactic - Mihai D. Chiţescu. Ziarul excelează printr-o bogată informaţie culturală. O noutate: rubrica *Observaţiune meteorologică* susţinută de un farmacist.

Cele mai multe publicaţii periodice apar în 1888. Dintre cele nouă periodice noi, şapte sunt ziare politice: *Luceafărul, Luptătorul, Ciocanul, Gazeta de Piteşti, Imparţialul, Steaoa Argeşului* şi *Talpa ţărei.*

Luceafărul (Lucéfĕrul)- ziar educativ, politic, didactic, religios, juridic, ştiinţific şi economic (profiluri înscrise în subtitlu), poartă în frontispiciu devizele: *Deus Romanian protegit!* şi *Vox populi, vox Dei!* Redactorul responsabil - profesorul Constantin Predescu - a imprimat publicaţiei un caracter radical şi democratic. Un ziar conservator de opoziţie, cu un titlu sugestiv - *Luptătorul,* scos la 3 ianuarie 1888 de I.Raicoviceanu, le impută liberalilor aducerea monarhiei străine şi întreabă: *Nu era mai dulce un Măria Ta [...] decât o Majestate pusă garanţie pentru datorii la Berlin?*Un ziar combativ a fost *Ciocanul,* apărut la 20 aprilie 1888, care dezvăluie o serie de abuzuri, critică sistemul electoral, califică promisiunile partidelor drept *simple linguşiri de chiverniseală* şi se ocupă şi de situaţia ţăranilor. Angajate în lupta politică au fost şi *Gazeta de Piteşti (Gazeta de Pitesci)*, apărută la 29 septembrie 1888, organ liberal-conservator, şi *Steaoa Argeşiului* - ziar independent editat la 4 septembrie 1888.

În ultimul deceniu al secolului al XIX - lea (1890 - 1899) apar în Piteşti alte nouă ziare politice: *Alarma Argeşului, Virtutea* (ambele în 1891); *Piteşteanul* (1894); *Voinţa Argeşului* şi *Scânteia* (ambele în 1895); *Bomba* şi *Argeşiul* (1898, ambele); *Gazeta Argeşului* şi *Argeşanul* (1899). Aflat în „sarabanda” polemicilor politice, *Alarma Argeşului* (1891-1892; redactor: George C. Drăghescu) „scandează” lozinci precum „Jos candidaturile oficiale!, Jos ciocoiaşul din Sfânta Vineri!”.Şi *Voinţa Argeşului* (1895), ziar liberal, combate guvernul şi denunţă *Hoţiile de la Primăria Piteşti* (nr. 26-27 din august 1895). Printre colaboratori, se numără Constantin Dobrescu - Argeş şi Alexandru Valescu; în foileton - *Domnul strein,* de Ion Heliade - Rădulescu (discurs în Adunarea Constituantă, 1866).

Ziarul *Scânteia* (1895-1896), organ liberal fondat de Ioan N. Rădileanu, îşi înscrie principalul obiectiv în frontispiciu: *Deviza noastră este: apărarea intereselor şi legilor ţării.* Critică frecvent guvernul şi conducerea locală. În câteva numere, scrie despre construirea liceului din Piteşti.

În 1898 mai apar în Piteşti alte două ziare politice: *Bomba*, independent, în slujba opoziţiei, director - Al. O. Ioanid (cu deviza: *Ridendo castigat mores)* şi *Argeşiul* subintitulat „Organ naţional - liberal”, care apare în preajma alegerilor comunale şi susţine partidul aflat la putere.

Ultimele două ziare politice piteştene, din ultimul an al secolului al XIX-lea (1899), sunt *Argeşanul* şi *Gazeta Argeşului. Argeşanul* a apărut la Bucureşti pentru judeţul Argeş, la 23 mai 1899, în apropierea alegerilor. *Gazeta Argeşului* apare la 6 mai 1899, „Organ al Partidului Naţional - Liberal”. Contestă alegerile, dezvăluie *manopera electorală nedemnă* şi reprimarea răscoalelor ţărăneşti. Din comitetul de redacţie îi amintim pe: Nicolae Dimancea, Ion N. Rădileanu, Mihail A. Manolescu.

La Câmpulung, reşedinţă a fostului judeţ Muşcel, oraş cu vechi tradiţii culturale, au apărut până la 1900 opt publicaţii periodice: două ziare politice, un *ziar industrial, comercial şi literar,* o foaie literară, trei publicaţii administrativ - oficiale şi una nepăstrată, se pare tot politică.

Prima publicaţie periodică din Câmpulung, *Muşcelul,* apărută în iunie 1886 (nepăstrată), a fost menţionată în revista *Familia* din Oradea Mare, la 29 iunie /11 iulie 1886.

Primul ziar politic din Câmpulung, apărut la 22 aprilie 1888, este *Vocea Muşcelului,* subintitulat „Gazetă săptămânală”. Directorul ziarului, Emil Procopie Constantinescu, promite că va fi *santinela neadormită a Muşcelului.* Din cuprins: *Cauzele mişcării sătenilor şi îmbunătăţirea soartei lor,* de C. Negulici (nr. 3 din 8 mai 1888). În acelaşi an, după patru luni, apare un alt ziar: *Drapelul Muşcelului*, la 18 august 1888, cu subtitlul „Ziar naţional-liberal”. Administrator şi girant - responsabil era I. Lucescu.

La Muşăteşti, comună a judeţului Argeş, a existat un puternic centru al presei ţărăneşti, al cărui iniţiator a fost Constantin Dobrescu - Argeş. Aici au apărut, în ultimele două decenii ale secolului al XIX-lea, cinci publicaţii periodice, toate având ca scop emanciparea ţărănimii. Încă de când întocmeşte statutul *Ateneului Central Rural* din Muşăteşti, în 1879, Constantin Dobrescu-Argeş prevede editarea unei gazete. Aceasta a fost *Ţăranul* (1881-1884), tipărit la Piteşti, ziar care devine gazeta oficială a ţărănimii. Acest ziar e considerat *prima foaie culturală şi politică pe acest profil* (ţărănesc), care a ajuns la tirajul de aproape 10 000 de exemplare.

În anul 1892, Constantin Dobrescu - Argeş a fondat la Muşăteşti o tipografie şi a scos aici *Gazeta ţăranilor*, primul ziar argeşean care se tipăreşte într-o comună şi se difuzează în toate cele 3.000 de comune ale României. El a devenit o tribună de luptă pentru îmbunătăţirea situaţiei economice a ţărănimii şi pentru câştigarea drepturilor ei politice.

În *Istoria presei româneşti*, Nicolae Iorga afirma că de la astfel de gazete, precum „foaia de la Argeş a d-lui Valescu, unul din continuatorii talentatului învăţător Dobrescu – Argeş, Gazeta ţăranilor (de la 1892), [...] a luat pe încetul presa deosebitelor partide un spirit nou”.

Şi ziaristul Constantin Bacalbaşa face referiri la *Gazeta ţăranilor* în eseul „Ziaristica română din zilele noastre”- anexă la lucrarea lui Nicolae Iorga, mai sus-citată: ... *un învăţător din judeţul Argeş [...] cu gazeta lui a aruncat cei d'întâi germeni ai deşteptării satelor [...]. Mica foaie a făcut mai mult pentru dezvoltarea politică a păturii rurale decât toate celelalte ziare de la oraşe.*

Dacă ziarul politic a rămas multă vreme singurul organ de presă, acoperind toate sectoarele vieţii sociale, cu timpul, presa argeşeană a început să se diversifice. Astfel, apar unele publicaţii periodice cu profil didactic, cultural, altele literare, religioase ş.a.

Şcoala şi educaţia s-au aflat în permanenţă în sfera de preocupări ale presei argeşene. Astfel, ziarul *Lucéfĕrul* (1888) are ca prim profil – specificat - *educativu* şi *didacticu.* O altă publicaţie care a avut un pronunţat profil didactic a fost *Gazeta ţăranilor* - *„ziarul autorizat al celor două mii de apostoli,* fiind recunoscut ca *organ al corpului didactic rural* din întreaga ţară.

Un rol însemnat pentru învăţământul primar din Argeş şi din ţară a avut şi *Şcoala poporului* (1894-1898), *revistă educativă şi enciclopedică* apărută tot la Muşăteşti. Fondatorul şi îndrumătorul ei a fost învăţătorul Constantin Dobrescu- Argeş, iar mai târziu, Alexandru Valescu - director şi

proprietar. În această revistă a apărut *Memoriul învăţătorilor din toată ţara* (nr. 6/1896) care cuprindea revendicările lor privind numirea, stabilitatea, plata, perfecţionarea ş.a. *Şcoala poporului* a avut un rol de pionierat, fiind *prima revistă* din judeţul Argeş şi s-a afirmat ca o tribună a învăţătorilor din toată ţara.

„Ştafeta" celor de la *Şcoala poporului,* la încetarea apariţiei, este preluată de o altă revistă consacrată şcolii de prima publicaţie periodică *cu profil didactic* din judeţul Argeş *Şcoala rurală* (1898), revistă a învăţătorilor din toată ţara, apărută în comuna Prundu, unde avea redacţia. Programul revistei „pledează" pentru „o revistă pur şcolară" şi prezintă obiectivele urmărite: *ridicarea nivelului şcoalei rurale şi al învăţătorilor; sporirea învăţătorilor de la şcoala rurală, ca şi la cea urbană; sporirea salariului învăţătorilor.*

Această revistă se înscrie în istoria presei argeşene, prin rolul său de pionierat în cadrul mişcării învăţătorilor din România.

Majoritatea publicaţiilor periodice argeşene au oglindit *fenomenul cultural*, au evidenţiat evenimentele cultural-artistice şi au avut preocupări de popularizare a ştiinţei.

Unul dintre primele ziare apărute în Piteşti, al patrulea, intitulat chiar *Cultura* (1878-1882), oferea ştiri culturale (despre spectacole), bibliografii, informaţii din învăţământ.

Dintre ziarele politice cu o bogată informaţie culturală, *Dorinţa Argeşului* (1886-1888) excelează. Câteva reportaje din viaţa cultural-artistică a oraşelor argeşene se referă la reprezentarea unor piese la Teatrul Uklar din Piteşti. E anunţată şi piesa *Scrisoarea Pierdută*, în beneficiul d-lui I. Anestin".

Din Curtea de Argeş se relatează despre *Societatea Ateneu* – pentru conferinţe publice.

Vocea Muşcelului (1888) scrie despre turneul în Câmpulung al „marelui actor Matei Millo". Şi *Drapelul Muşcelului* (1888-1890) informează despre câteva evenimente artistice: spectacolul artistului I. C. Lugoşianu şi reprezentarea operetei *Regimentul de fete*.

O „foaie" interesantă intitulată *Clownul* (organ *politic, scorbutic, muzical şi comic*), ziar pentru reclamă de circ, apărea în Piteşti în 1898, în „ediţia III". Tot în 1898, a apărut *Klänge aus Rumänien* (*„Răsunet din România"*), revistă a *Societăţii Corale Bărbăteşti din Piteşti* (Pitester Deutschen Liedertafel).

Publicaţii periodice de cultură sunt şi *Curierul mărcilor poştale* (1890-1891) – nepăstrat, *Meşterul Manole* (1891) scos de Societatea „Curtea de Argeş", *Almanahul Gazetei ţăranilor* (1895), *3 Maiu 1848* (Piteşti, 1898), *Dedicat memoriei eroilor neamului român.*

O trăsătură a presei argeşene vechi a fost inserarea literaturii beletristrice în coloanele ziarelor politice - condiţie sine qua non a atractivităţii şi a succesului publicaţiei. Redactorii argeşeni au pus un accent deosebit pe umor şi satiră. Interesul cititorilor mai era stârnit şi prin „împănarea" cu material de divertisment (curiozităţi, epigrame, glume, snoave, bancuri). De asemenea, elementele locale (istoricul localităţii, folclorul, obiceiurile, tradiţiile etc.) sunt reflectate din plin.

Multă vreme textele literare au fost integrate în paginile periodicelor politice. Printre cele mai bogate ziare în producţii literare au fost *Desceptarea*, *Voinţa Argeşului*, *Argeşiul* (1898), *Drapelul Muşcelului*, *Luptătorul*. La *Desceptarea* au publicat proză şi poezie Constantin Săgeată (Constantin Teiuleanu), Marie Nicolescu, C. I. Duculescu, Marie Robescu, T. C. Mladin ş.a.

La Câmpulung, *Drapelul Muşcelului*(1888-1890) „face ravagii" în rândurile junimiştilor, umplând câte o pagină cu versuri satirice virulente şi manifeste anticonservatoare. Însuşi Ion C. Brătianu elogia acest ziar: *Constat cu fericire că Câmpulungul, care a fost întotdeauna focarul*

patriotismului şi al liberalismului, îşi ia vechiul său avânt din nou, şi aceasta o datorăm grupului ce dirige „Drapelul Muşcelului" sub eminenta direcţiune a d-lui Pretor.

Un ziar intransigent anticonservator, *Voinţa Argeşului* (1895), iese în evidenţă prin abundenţa de literatură care apare în paginile sale. Atmosfera belicoasă şi sumbră e luminată din când în când de poeziile lui Eminescu, Duiliu Zamfirescu ş.a. În *Voinţa Argeşului* publică o serie de poeţi plini de sensibilitate şi de pulsaţie emotivă: I. N. Roman, Vioara Magdu, Elena Lupanu ş.a.

Descoperim în paginile unor publicaţii o lirică cetăţenească, cu un evident suflu umanitar. De asemenea – lirică erotică şi poezii patriotice.

Argeşul a avut în prima perioadă a presei tipărite (1876-1900) şi două *publicaţii periodice literare. Ţăndărica* (Piteşti, 1887), prima publicaţie periodică literară din Piteşti şi din judeţul Argeş, apărută în 23 februarie 1887, era subintitulată *ziar umoristic-satiric* şi avea periodicitate săptămânală. Dintre redactori erau menţionaţi doar E. Gr. Kiritzescu, C. N.Cornăţeanu şi Grinduş. Ziar independent de orientare anticonservatoare, *Ţăndărica,* folosind o stratagemă cameleonică, se dă drept *organ fidel al opoziţiei*.

A doua publicaţie periodică umoristică din perioada începuturilor a fost *Hodoronc–tronc* (1896), care a apărut la Câmpulung Muşcel. Era subintitulată *Foae caraghiósă şi literară*. Nu numai titlul şi subtitlul definesc publicaţia, ci şi cei trei directori înscrişi în frontispiciu – *Molière, Rocambole* şi *Epicur*, apoi menţiunile *Redacţia pe Flămânda. Administraţia pe Gruiu* şi deviza: *Risum castigat mores* (deviza uşor „adaptată" a comediei – „Castigat ridendo mores"). Ziarul *Hodoronc – tronc* are un conţinut mai pronunţat umoristic şi mai puţin satiric şi se înscrie în istoria presei argeşene ca o publicaţie de divertisment, în care predomină umorul pur.

În Argeş au apărut până la 1900 şi o serie de *publicaţii oficial-administrative,* de tip anuar, „budget", buletin, expunere, monitor ş.a., aflate la dispoziţia prefecturilor şi a primăriilor de Argeş şi Muşcel. Patru dintre ele sunt direct legate de comerţ: *Anuar de comercianţii..., Anunciatorul comercial, Buletinul Camerei de Comerciu...* şi *Economistul*.

A existat în Argeş şi *presă religioasă* – câteva publicaţii periodice bisericeşti, unele cu conţinut exclusiv religios, altele legate şi de şcoală sau de viaţa parohiilor şi a sătenilor. Menţionăm doar „Biserica şi şcoala" (1896).

Periodicele argeşene au fost încadrate organic în publicistica românească. Editorialele relatau şi comentau evenimentele recente, ca nişte procese- verbale. Fotografii - foarte puţine.

Privind periodicitatea, dintre ziarele argeşene de până la 1900 numai unul a apărut zilnic, doar o scurtă perioadă: *Piteşteanul* (31 august -7 septembrie 1894). În frontispiciu se preciza: *Apare în toate zilele*, dar fiind ziar de campanie electorală, ca *Organ al Partidului Naţional-Liberal,* a avut zile puţine. Unele ziare erau săptămânale, altele apăreau de două ori pe săptămână sau lunar.

Presa argeşeană datorează apariţia şi evoluţia sa şi unor personalităţi ale culturii şi ziaristicii româneşti, originare din zona Argeş – Muşcel, cum sunt Ioan Gh. Valentineanu, I. C. Fundescu, C. D. Aricescu, Gh. I. Ionescu - Gion ş.a. - îndrumători, inspiratori şi animatori ai unor acţiuni şi evenimente din domeniul cultural şi publicistic.

Dintre oamenii de presă din Argeş - de la începuturi până la 1900- s-au remarcat: *directori de publicaţii*: Petre Arsenescu, Al. O. Ioanid, N. D. Chiţescu, Constantin Dobrescu – Argeş, Alexandru Valescu, Emil Procopie Constantinescu, Al. I. Corlăţeanu, N. T. Grigorescu, Mihail A. Manolescu, Ion N. Rădileanu, I. Lucescu; *redactori*: George Drăghescu, Dimitrie Lascăr, Constantin Bălan, Ion I. Rădulescu, G. Simescu, Ion Trifonescu, Gr. Demetrescu, M. Rădulescu, Sevastian Hernea, I. Teodorescu, M. Chiţescu, C. Predescu.

Tipărirea publicaţiilor periodice de până la 1900 s-a realizat în trei localităţi din judeţ, după cum urmează: **Piteşti -** tipografiile Gheorghe Popescu, I. M. Lazăr, Niţă Rădulescu, Haralambie Rădulescu, G. Brătănescu, Alexandru Valescu, Novacovitz; **Câmpulung -** tipografiile Gheorghe Th. Sârbu şi Alexandru Valescu et G. Moisescu; **Muşăteşti -** Tipografia Societăţii pentru „Cultura Ţăranilor".

II. 1900-1920

La începutul secolului al XX -lea, un nou curent politic se contura. O nouă generaţie aflată sub influenţa criticismului junimist şi a conservatorismului naţionalist, are o orientare antiliberală, naţionalistă şi tradiţionalistă. În disputa dintre liberali şi conservatori pentru guvernarea ţării a fost angrenată şi presa. Marea majoritate a ziarelor politice apărute în ultimele două decenii ale secolului al XIX- lea în Argeş şi Muşcel au avut o apariţie foarte scurtă, doar cu prilejul campaniilor electorale şi al unor perioade de opoziţie ale partidelor. Cu excepţia *Gazetei ţăranilor,* niciunul nu a trecut de 1900, în noul secol. Un ziar de ştiri de „cursă lungă" n-a existat.

În primele două decenii ale secolului XX, în judeţele Argeş şi Muşcel, din totalul de 77 de publicaţii periodice, 37 au fost ziare politice. În multe cazuri, aceste ziare reprezentau nişte filiale ale unor ziare de partid de la centru, purtând acelaşi nume. Astfel, primul *ziar naţional-liberal* din Câmpulung, al acestei perioade (de după 1900), *Voinţa Muşcelului*, apărut în septembrie 1901, îşi are matricea în *Voinţa Naţională*, oficiosul liberal central din Bucureşti. Comitetul director al *Voinţei Muşcelului* anunţă în *Primul cuvânt*: *Lupta noastră va fi [...] pentru triumful ideilor mari liberale şi democratice*. Colaboratorii Luca Paul, Candid Ionescu, Ion E. Giurculescu şi alţii au asigurat conţinutul cultural şi literar-artistic.

Şi în judeţul Argeş, la Piteşti, apăruse pentru o scurtă perioadă ziarul liberal „Voinţa Argeşului" încă din 1895 şi reapare periodic în 1902 şi 1904. Conservatorii adoptă şi ei acest titlu şi la 3 aprilie 1914 scot tot *Voinţa Argeşului,* cu subtitlul *Organul Partidului Conservator*.

În conţinut – multă propagandă electorală şi polemică cu *Glasul Argeşului,* ziar liberal. Un anunţ despre izbucnirea Primului Război Mondial (nr. 9 din 15 iulie 1914) a provocat panică, menţionând: *Când punem ziarul sub presă, începutul unui războiu între vecinii Austriaci şi Sârbi e anunţat în chip oficial.*

La o privire statistică (după locul de apariţie şi apartenenţa politică) asupra presei din primele două decenii ale secolului XX (1990-1920), se constată că din totalul de 37 de publicaţii periodice cu profil politic, în Piteşti au apărut 28, în Câmpulung 7, în Curtea de Argeş una şi una în Bucureşti, pentru judeţul Muşcel.

După apartenenţa politică, ziarele de partid (pe localităţi) au apărut după cum urmează: liberale: 11 (Piteşti, 6; Câmpulung, 5); conservatoare: 6 (Piteşti, 5; Câmpulung, 1); conservatoare - democrate: 3 (Piteşti, 2; Câmpulung, 1); democrate („averescane" - Partidul Poporului): 2 (ambele în Piteşti); tărăneşti: 3 (în Piteşti); independente: 11 (Piteşti, 9; Câmpulung, 1; Curtea de Argeş, 1).

Ca urmare a consolidării poziţiei economice a liberalilor, Partidul Naţional Liberal a dominat viaţa politică pe parcursul unor lungi perioade. Legătura lor cu opinia publică a fost asigurată şi prin presa de partid. Astfel, liberalii din Argeş au fondat în această perioadă şase publicaţii periodice care au apărut în Piteşti: *Voinţa Argeşului* (1902; 1904); *Argeşul* (1903-1904; 1907-1909; 1913); redactor Honoriu Bănescu; *Alegătorul* (1905); *Cetăţeanul* (1905-1907; 1911-1912); *Glasul Argeşului* (1913-1916; 1920-1932), editat *sub îngrijirea domnilor*: Nicolae Brânzeu, Ion I. Purcăreanu, Honoriu Bănescu ş.a. În funcţie de modificarea profilului, schimbă subtitlurile: *Organ naţional-liberal, Organ popular pentru educaţia politică şi economică a sătenilor şi*

orăşenilor, Literar, Social, Politic, Foae a ţărănimei..., Ziar politic şi social, Ziar independent. Alţi redactori: Grigore Coandă, Mihail Lungianu. Din conţinut - articolul *Şcoala normală din Piteşti*, despre una din faptele lăudabile ale liberalilor din Argeş – construirea şcolii normale – fără fonduri de la minister, dar acţionând şi demonstrând că deviza liberală *Prin noi înşine!* era viabilă. (*Glasul Argeşului,* nr.1 din 18 octombrie 1915); *Vocea Argeşului* (1918-1921), cu redacţia la Clubul Liberal, Piteşti, apărută cu două săptămâni înainte de Marea Unire. Ziarul e deosebit de receptiv la acest eveniment: *De veacuri neamul românesc hrăneşte un vis... Visul nostru secular... a devenit realitate... De acum nu mai poate fi stavilă în realizarea unităţii naţionale* - se spune în articolul *Noi datini* (nr.1 din 16 noiembrie 1918; tot în nr. 1 – articolele: *Triumful nostru naţional şi Înfăptuirea României Mari cere ordine*). Opinia publică din Argeş se exprimă şi în alte articole: *Vrem integralitatea teritoriului românesc* şi *Mişcarea naţională de la Piteşti* - în rubrica *Pentru România Mare* (nr.11 din 29 mai 1919).

Liberalii muşceleni au scos în aceeaşi perioadă, la Câmpulung, cinci ziare de partid: *Voinţa Muşcelului* (1901-1903); *Reforma* (1905); *Viitorul Muşcelului* (1905 - 1908; 1921 - 1922; 1925 - 1930, sporadic); prim redactor: Ioan Giurculescu, din aprilie 1908). Redacţia se angajează să devină *ecoul tuturor asupriţilor.* Începând din 4 februarie 1907, o serie de articole „vorbesc” despre perioada izbucnirii răscoalei: *Vrem pâine, Vrem şcoli*, sunt „revendicări” extrase din articolul *Tot despre săracii şi lipsiţii neamului nostru* (nr. 10 din 25 februarie 1907); *Cuvântul Muşcelului* (1919-1923), *Revistă naţional-liberală*, cu apariţie lunară şi cu mari întreruperi; *România Mare* (1919-1921), *Ziar naţional-liberal*. E lansat la 3 ianurie 1919, sub direcţia avocatului Ioan Giurculescu; articolul-program *România Mare* e semnat de Ioan Giurculescu, care declară solemn: *Am dat la lumină Ziarul acesta, care poartă numele scump, ce trebuie să fie talismanul generaţiei noastre: «România Mare».* Din coloanele ziarului R.M., aflăm *Şarlataniile lui Mihalache* (nr. 8 din 10 februarie 1921) şi *Barbariile ungureşti în Ardeal*.

În luptele pentru putere, nici conservatorii n-au nesocotit rolul presei. După 1900, în primele două decenii, conservatorii din Argeş au scos cinci ziare, iar cei din Muşcel, unul. Astfel, în Piteşti au apărut: *Ecoul Argeşului* (1903), sub direcţia unui comitet în frunte cu Gheorghe Drăghescu, care îi condamnă pe *hoţii şi cheltuitorii de la guvernare* (nr. 1 din 8 noiembrie 1903); *Gazeta conservatoare* (1907-1908), care apare la 15 septembrie 1907. În articolul- program, N. Em. Teohari constată că *grozavele mişcări din primăvară au dat la iveală neajunsurile vieţii noastre politice*, că *partidul liberal a venit nepregătit la guvernare* şi că *destrăbălarea se întinde peste tot*; *Piteştii* (1910-1913), reapariţie a unui vechi ziar politic nepăstrat, din 1884. Apare la 12 septembrie 1910, ca *gazetă independentă,* dar în 1911 apare cu subtitlul *Organul Partidului Conservator din Argeş*. Aflaţi în polemică cu liberalii şi cu conservatorii- democraţi, cu parveniţii, *panglicari şi comedianţi*, cei de la *Piteştii* îi demască şi îi satirizează în rubricile *Fierul Roşu, Tipuri politice, Etuva oraşului*.

Un alt ziar de nuanţă conservatoare, scos de *Grupul independent din Argeş*, este *Spre democraţie* (1911-1916), apărut la 16 ianuarie 1911. Apartenenţa politică a ziarului e precizată în iunie 1911: *Organ-conservator desident*. Alte subtitluri: *Organ consrvator, Ziar politic*, *Organ independent*. În martie 1912 schimbă şi titlul în *Democraţia*.

Un ziar pur-conservator din Muşcel în perioada primelor două decenii ale secolului XX este *Gazeta Muşcelului* (1908 - 1909), care apare la Câmpulung la 1 ianuarie 1908, cu rolul de *organ de luptă pentru ideile conservatoare*, cum precizează M. Vlădescu în scrisoarea din nr. 1, afirmând că, de fapt, *ideea conservatoare se confundă cu ideea de conservare naţională*. În nr. 3 din 3 februarie 1908 *Gazeta Muşcelului* publică *Interpelarea domnului Maiorescu*- la adresa ministrului Spiru

Haret, pentru implicarea învăţătorilor în bănci în dauna învăţământului. Am denumit *Gazeta Muşcelului* ziar *pur- conservator*, pentru a-l deosebi de ziarele „organe” ale Partidului Conservator Democrat: *Luptătorul* (1911), care apare în Piteşti la 23 ianuarie 1911 şi este lansat în lupta contra *organizaţiei carpiste locale*; *Curierul Argeşului* (1911 - 1913), *Ziar bilunar comercial, judiciar şi industrial*, apoi *Ziar imparţial, comercial şi industrial*, iar de la 30 septembrie 1911 este aservit politic, devenind *Ziar conservator - democrat*. Pentru Câmpulung, la 30 decembrie 1912 apărea la Bucureşti *Democraţia Muşcelului* (1912-1914), *Revistă a Partidului Conservator-Democrat din Muşcel*, sub direcţia lui P. Popescu- Muşcel.

Anul II, No. 6 şi 7. Numărul 15 bani. 15 Martie—1 Aprilie 1914

DEMOCRAŢIA MUŞCELULUI

Revistă Politică Cons.-Democrată.

Director şi proprietar:

P. POPESCU-MUŞCEL

Moartea lui Gheorghe Negulici.

Fig. 87 - Revista „Democraţia Muşcelului”, 15 martie – 1 aprilie 1914

Încă un partid angajat - după război - în lupta pentru putere şi care şi-a făurit o platformă de publicitate a fost Partidul Poporului (iniţial Liga Poporului), întemeiat de Alexandru Averescu. Organele sale de presă în Argeş au fost *Lumea nouă* (1918-1919 - director Grigore T. Coandă) şi *Îndrumarea* (1916-1926) - *Organ al «Ligei Poporului de sub preşedenţia generalului Averescu. Secţia Argeş»*.

O altă categorie de presă politică au reprezentat-o ziarele pentru ţărani. Tradiţia *Gazetei ţăranilor* se păstra, mai ales în noile condiţii, când Partidul Ţărănesc a avut un succes deosebit în Argeş. Astfel, în primele două decade ale veacului XX, pe lângă ziarele partidelor, au apărut şi câteva publicaţii destinate satelor: *Învăţătorul satelor* (1908-1911) - *Organ al Asociaţiei Învăţătorilor din judeţul Argeş*, apărut în Prundu, apoi la Zărneşti. În programul ziarului, „comitetul” îşi propusese să arate *năzuinţele [şi] păsurile sătenilor*, iar publicaţia lor să fie *un jurnal de pace socială*, pentru că vor *întemeierea unei civilizaţii rurale*; *Liga satelor* (1909-1911), apărută în Piteşti la 15 ianuarie 1909, director - proprietar – V. Stoicănescu. Scopul urmărit: *educaţia simţului politic al sătenilor şi în general al poporului de jos*; *România rurală* (1915-1916), *Revistă pentru buna îndrumare a satelor* (adusă în Piteşti de la Târgovişte, unde apăruse din 1913; secretar de redacţie, apoi prim-redactor: Mihail Lungianu).

Încheiem prezentarea presei politice din perioada 1900 - 1919 cu ziarele independente. În Argeş şi Muşcel au existat în această perioadă 12 publicaţii periodice neangajate politic, care au apărut în trei localităţi. În Piteşti: *Alarma Argeşului* (1903-1904; director: Gheorghe C. Drăghescu);

Trivalea (1903-1904; director: Congo); *Córona de oţel...* (1905-1908; redactor şi proprietar: Gh. Drăghescu); *Vocea adevărului* (1907; girant: Gr. Vasilescu – Griva); *Lumea noastră* (1909; girant: Vasile Purcăreanu); *Meseriaşul ecsecutor* (1911-1915; director responsabil: Mihai Popescu); *Facla Argeşului* (1913 - 1914; 1921 - 1922; redactor: Vasile Purcăreanu); *Democratul* (1914; director şi girant: Gheorghe I. Dima, tipograf); *Virtutea cetăţeanului* (1915; director şi girant: Ioan Gh. Drăghescu). În Câmpulung au apărut două ziare independente: *Îndreptarea* (1913); *Ecoul Carpaţilor* (1916; redactor - responsabil: G. Cristea Delaracova). În Curtea de Argeş apare *Vocea Argeşului* (1912 - 1913), tot independent; girant - responsabil: căpitan A. N. Enescu. Este primul ziar care apare în acest oraş.

Mişcarea învăţătorilor din Argeş şi Muşcel a continuat şi după 1900. Organizaţi într-o societate, acţionând cu perseverenţă pentru satisfacerea revendicărilor lor, dascălii au păstrat tradiţia presei didactice şi pedagogice. Astfel, în deceniul al II-lea după 1900, învăţătorii din Argeş au scos trei publicaţii: *Învăţătorul*, organ al Societăţii Corpului Didactic Primar Argeşean (Piteşti 1911 - 1913); *Datoria noastră*, revistă lunară; (Tigveni - Argeş şi Piteşti, 1915 - 1916; Valea Mărului - Argeş, 1921-1922); *Prietenul şcoalei* - foaie pentru educaţie şi instrucţie (Câmpulung, 1916; redactori: N. N. Botez şi Ion D. Ţicăloiu).

Avântul publicisticii de după 1900 i-a stimulat şi pe elevii piteşteni, care, organizaţi în cercuri şi societăţi *sub supravegherea redacţională a unor domni profesori*, au editat două reviste: *Junimea - Revistă lunară a Societăţii „Junimea”*, din cursul superior al Liceului *I. C. Brătianu* - Piteşti, 1908; *Junimea - Revista elevilor de pretutindeni* (1913-1914) îngrijită de comitetul Cercului *Junimea* al Liceului *I. C. Brătianu* - Piteşti.

Au continuat să apară şi *publicaţii periodice culturale*, mai multe faţă de prima perioadă (de până la 1900). Dintre cele 14 publicaţii cu acest profil, amintim mai întâi: *Hazul satelor* (Muşăteşti, Curtea de Argeş, 1901-1914; 1916; 1924), *Muşcelul* (Câmpulung, 1907-1908; 1916), *Viitorul satelor* (Muşăteşti, 1910-1911) şi *Prietenul nostru* (Priboieni, Vişoi - Muşcel, 1911-1916; 1923-1926), subintitulată *Revistă pentru popor*, apărută la 15 aprilie 1911, sub direcţia lui Constantin Rădulescu – Codin; în comitetul de redacţie: Dumitru Mihalache, Ioan Gheorghe Nicolaescu - Măţău, Ioan Răuţescu ş.a.. Din ianuarie 1925, prim-redactor: Dumitru Udrescu. Dintre numeroşii colaboratori îi amintim pe dr. George Ulieru, Dimitrie Scurei, Ioan Ţicăloiu, Dimitrie Nanu ş.a.

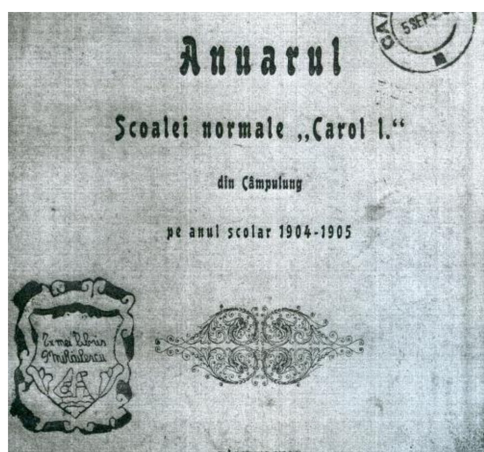

Fig. 88 - Anuarul Şcolii Normale „Carol I”, pe 1904-1905(foto, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu” Argeş)

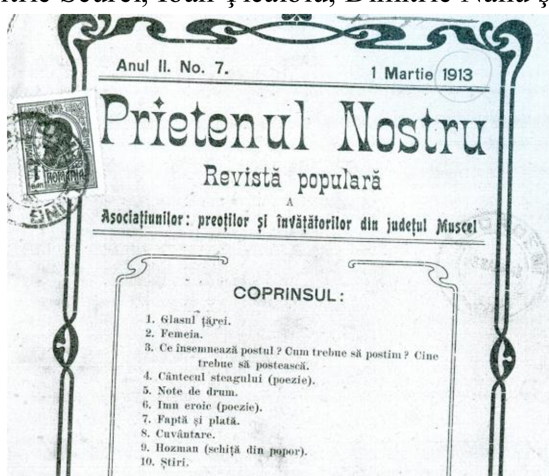

Fig. 89 -„Prietenul nostru”, revistă a învăţătorilor şi a preoţilor din judeţul Muşcel, 1 martie 1913 (foto, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu” Argeş)

Celelalte publicaţii cu profil cultural apărute după 1900 (în primele două decade) au fost: - *Ixpoziţie* (Câmpulung, 1906); *Prietenul colibei* (Muşăteşti, 1908-1915); *Revista universală* (Drăghici, 1909); *Luceafărul* (Piteşti, 1910-1911); *Scena* (Piteşti, 1912); *Scorpionu* (Piteşti, 1912); *Revista neamului* (Câmpulung, 1916); *Buletinul Ligei pentru Unitatea Culturală a tuturor Românilor* (Câmpulung, 1915 - 1916); *Revista noastră* (Piteşti, 1919-1923).

Reviste literare consacrate şi publicaţii periodice umoristice au apărut la Piteşti şi Curtea de Argeş: *Ochii albaştri* (Piteşti, 1908), *Revistă umoristică literară. Sub îngrijirea domnului Stănescu Smarandian*; *Oropsitu* (Piteşti, 1910) - *Ziar politic, umoristic şi picant*, apărător al *Oropsiţilor politici din toate taberele*; *Tinerimea literară şi artistică* (Piteşti, 1909 - 1910), sub conducerea unui comitet; reprezentant: P. N. Theodoru. Din *Cuvântul Tinerimei* (nr. 1, noiembrie 1909): *Revistele noastre cele mai bune – Reginele Revistelor de altădată – azi au declinat prin faptul că au profanat cadrul pur literar şi au amestecat şi politica.*; *Povestiri alese* (Curtea de Argeş, 1912-1913), „Revistă periodică având ca scop dezvoltarea gustului de citit...”.

După 1900, presa argeşeană îşi păstrează diversitatea tematică şi chiar îşi extinde diversificarea/specializarea în câteva noi domenii (viticultură, staţiuni balneare ş.a.). Astfel, în primele două decenii ale secolului XX, în Piteşti au fost înregistrate 15 publicaţii periodice administrativ-oficiale, de publicitate şi reclamă, comerciale şi economice, diferite şi ca tip de publicaţie (anuare, buletine, monitoare ş.a.): *Anunciatorul*. Ziar al Magasinului *Bazarul Argeşului* (1905); *Gazeta comerciantului* (1907); *Industriaşul din Piteşti*. Organ al meseriaşilor (1906 - 1909); *Podgoreanul*. Organul Societăţei Regionale de Viticultură „Sf. Ştefan” din Piteşti (1907-1912); *Reclama* (1909; 1919); proprietar şi fondator: I. M. Lăzăr; *Reclama*. Ziar pur comercial (1910); proprietar – redactor: Mihail R. Fărcăşanu; *Curierul staţiunilor balneare şi climaterice* (Sezonul anului 1910); *Revista notarilor* (1910-1911).

Un „sector” care trebuie evidenţiat în istoria presei argeşene – *presa confesională* – şi-a continuat „misiunea” creştină, întărindu-şi rolul său în viaţa spirituală a Argeşului şi Muşcelului.

În primii ani ai secolului XX, Societatea *Frăţia* a clerului din judeţul Argeş editează la Piteşti *Revista Societăţii clerului argeşian «Frăţia»* (ian. 1900 – dec.1901). După o întrerupere de doi ani, reapare cu titlul *Păstorul / Păstorul ortodox* (1904 – 1912; 1931 – 1944; 1946 – 1947; 1995 – serie nouă) tot la Piteşti, cu Platon Ciosu – director – (din 1911) şi Marin D. Preoţescu (secretar de redacţie). În frontispiciu purta cuvintele Mântuitorului: „Eu sunt păstorul cel bun.“ Dintre personalităţile revistei îl amintim pe Marin S. Diaconescu, preot la Catedrala *Sf. Gheorghe* din Piteşti. Într-o perioadă de întrerupere a apariţiei *Păstorului ortodox,* preotul Dobre R. Popescu editează la Piteşti o altă publicaţie religioasă – ziarul *Cârmaciul* (aprilie 1912 - aprilie 1913). Tot într-o perioadă când nu mai apărea *Păstorul*, între iulie 1912 şi octombrie 1913, Societatea *Frăţia* scoate la Curtea de Argeş revista *Adevărul bisericesc*, pe care o mută la Piteşti în perioadele 1913 - 1916 şi 1923 - 1925.

III. 1920 - 1950

În următoarele trei decenii (1920-1950), în Argeş şi Muşcel au apărut circa 150 de publicaţii periodice. Prezentându-le pe profile, situaţia se prezintă astfel: politice: 66; didactice şi şcolare: 15; cultural-literare: 28; oficial-administrative, de publicitate, comerciale, economice ş.a.: 22; religioase: 21.

După locul de apariţie: în Piteşti s-au editat 60 de publicaţii, în Câmpulung 66, în Curtea de Argeş, 4 şi câte una în localităţile Băiculeşti, Broşteni, Colibaşi, Corbi, Dârmăneşti, Domneşti,

Dragoslavele, Ioneşti, Lăzăreşti, Măţău, Micloşanii Mici, Priboieni, Rucăr, Schitu Goleşti, Topoloveni, Valea Româneştilor. Două publicaţii apăreau la Bucureşti pentru judeţul Argeş.

După Primul Război Mondial se produc schimbări fundamentale în structura social - politică a ţării. Apar partide noi, fiecare cu oficiosul său şi apar deci multe ziare noi - „organe" de presă ale noilor partide, ziare de atitudine şi de informaţii.

Partidele istorice nu mai deţin prim-planul vieţii politice şi unul dintre ele – Partidul Conservator – chiar a dispărut de pe scena politică a ţării. În consecinţă, nu a mai apărut niciun ziar conservator.

În Argeş, liberalii se confruntau cu o opoziţie puternică reprezentată de organizaţiile Partidului Conservator - Democrat (Take Ionescu), ale Partidul Ţărănesc / P.N.Ţ., Ligii Poporului / Partidului Poporului, Partidului Radical Ţărănesc şi de Organizaţia Partidului Naţionalist-Democrat (Nicolae Iorga).

Pe plan central, liberalii se bucurau de susţinere din partea regelui şi au ignorat contactul susţinut cu opinia publică, dovedind lipsă de interes pentru presă. Astfel, în perioada 1920 - 1950, în ambele judeţe, pe lângă ziarele care trecuseră pragul secolului XX, au mai apărut doar cinci ziare liberale noi. În Piteşti liberalii au editat *Viitorul Argeşului* (1921-1937 – cu întreruperi) şi *Argeşul*[170] (1930-1931), fondat de Valeriu Arsenescu, ziar fidel lui George Brătianu. În Câmpulung au existat trei ziare liberale noi: *Viitorul Muşcelului* (1921 - 1930), *Victoria Muscelului* (1930) şi *Liberalul* (1935 - 1937).

Ţărănimea – noua forţă politică activizată şi organizată, dobândeşte după înfiinţarea Partidului Ţărănesc (1918) un rol însemnat în viaţa politică a ţării. Atunci debutează şi presa ţărănistă de partid. Primul ziar ţărănist din zona Argeş - Muşcel a fost *Glasul ţărănimei*, apărut la 16 decembrie 1918, cu ediţii pentru ambele judeţe. Devizele ziarului (*Prin noi înşine, Muncă, Cinste, Dreptate, Adevăr*) anunţau principiile politicii ţărăniste. Colaboratori permanenţi: Ion Mihalache, Dumitru Udrescu, Mihail Lungianu, Ghica Popescu. În Argeş, presa ţărănistă a depăşit numeric presa celorlalte partide din perioada 1920 - 1950. Astfel, în această etapă, în zona Argeş - Muşcel au apărut 16 ziare ţărăniste, majoritatea, foi electorale scoase în preajma alegerilor.

În Piteşti au apărut şapte periodice ţărăniste între 1920 şi 1950, la Câmpulung, şase, la Priboieni, unul şi la Bucureşti, două ziare destinate judeţului Argeş.

La 25 aprilie 1920, la Piteşti este lansat ziarul *Secerea Argeşului,* cu editoriale de Armand Călinescu şi colaboratori, dintre liderii importanţi: Gr. I. Coandă, Nicoale Brânzeu, Marin Piţigoi.

În *Secera Muşcelului,* apărut la Câmpulung la 1 februarie 1922, este relatat evenimentul alegerii lui Ion Mihalache ca şef al Partidului Ţărănesc (nr. 3 - 4 din 1925). Din grupajul de cuvântări reţinem două impresii: *În faţa inteligenţei lui Ion Mihalache, eu, profesor bătrân şi rector al Universităţii din Cluj, mă închin!* (G. Bogdan Duică). Şi Nicolae Iorga îi recunoaşte valoarea: *Băietul acesta e cea mai mare nădejde a ţării*.

Un interesant ziar, *Frontul unic- Organ de luptă al partidelor ţărănesc, naţional şi al poporului din Muşcel*, apare la Câmpulung în februarie 1926, pentru susţinerea opoziţiei unite antiliberale. Grupul de *combatanţi* de la *Frontul* era format din Th. Solacolo, Al. Muşătescu, Ioan Giurculescu, Chr. Musceleanu (şeful organizaţiei Partidului Popular din Muşcel) şi E. Jacomin.

Pe frontul opoziţiei unite s-au iscat contradicţii, regrupări de forţe şi lupte interne pentru putere. *Protestarea - Ziar politic care susţine programul blocului ţărănesc-naţional*, porneşte la atac cu patru zile înainte de alegerile din 25 mai 1926, tot la Câmpulung, denunţând *planurile*

[170]Seria a VI - a. Ca „Organ Naţional-Liberal", „Argeşul" vine de la sfârşitul sec. XIX, din 1898.

oligarhiei liberalo-averescane de a ajunge la dictatură. Autori ai *Protestării*: D. A. Vlădescu, Al. Muşătescu.

În 1926, când Partidul Ţărănesc devine Partidul Naţional Ţărănesc (la 10 octombrie), organizaţia locală din Piteşti a P.N.Ţ. editează ziarul *Talpa ţării*.

În anul următor, 1927, cu 15 zile înainte de congresul Partidului Ţărănesc de la Piteşti (din 25 martie), deci la 10 martie 1927, apare *Aurora Argeşului - Organ oficial al Partidului Ţărănesc din judeţul Argeş*, ziar care îl susţine pe dr. Lupu în *lupta de purificare împotriva lui Nicolae Brânzeu şi Armand Călinescu*. În 1933, reapare *Aurora Argeşului,* editat din Bucureşti, ca o *anexă* a ziarului-mamă, cum precizează Tudor Teodorescu - Branişte în *Întâiul cuvânt* ... (*Aurora* de Bucureşti era considerat *cel mai bun ziar de partid*.)[171] Alte două ziare ale P.N.Ţ. apar în 1930: *Ţărănismul*, la Piteşti, la 10 ianuarie 1930, în care Armand Călinescu îşi publică programul; *Izbânda*, la 14 martie 1930, la Câmpulung, scos de I. Muşătescu - Sbanţ.

Ţărănismul reapare în 1931, iar în 1932 apare *Ţărănismul Argeşului* la Bucureşti, unde exista „foaia" Partidului Ţărănesc - *Ţărănismul* încă din 1925, cu Ion Mihalache – director.

Dintre forţele care se împotriveau lui Ion Mihalache s-a detaşat aripa radicală a ţărăniştilor, cunoscută ca *Acţiunea d-lui Gr. Iunian*. „Purtătorul de cuvânt al ţărănimii" – un *Ziar politic, economic şi social al acţiunii d-lui Gr. Iunian,* intitulat *Chemarea nouă,* apare la Câmpulung în noiembrie 1931. În 4 decembrie 1932, devine *Ziar [...] al Partidului Radical Ţărănesc*. Era girat de avocatul N. Gh. Ulieru. Colaboratori muşceleni: dr. Ion D. Ţicăloiu, D. A. Vlădescu ş.a.

De remarcat faptul că propaganda ţărănistă a acţionat şi în rândurile tineretului, chemându-l *să activeze sub drapelul partidului naţional-ţărănist*, cum „sună" apelul din ziarul *Tineretul Argeşului*, *Organ al tineretului naţional-ţărănist din judeţul Argeş*, apărut în Piteşti, în iulie 1933. O altă publicaţie adresată tineretului studios a apărut la Câmpulung şi Bucureşti în 1935: *Brazdă nouă* – „Gazetă de educaţie cetăţenească şi politică a Tineretului Universitar Naţional – Ţărănist din judeţul Muşcel". Tot pentru tineret apărea, la Piteşti, în 1936, *Foaiea naţională şi ţărănească* – „Tribună pentru tineretul argeşean" . Făcând parte din Blocul Naţional Democrat, în octombrie 1944, ţărăniştii argeşeni au hotărât, primii din România, să colaboreze cu forţele politice de stânga, urmând să participe la instalarea noii puteri. În ziarul lor, *Ţărănismul Argeşului*, care reapare după 12 ani, liderul ţărănist din Argeş, Nicolae Penescu, îi acuză pe mareşalul Antonescu şi regimul său pentru situaţia ţării.

Din presa celorlalte partide, consemnăm şi ziarele averesciene, patru la număr, trei la Câmpulung şi unul la Piteşti. Ziarul intitulat *Partidul Poporului*, apărut pentru scurtă vreme la Câmpulung, în 1920, publică mesajele generalului Averescu. În serviciul generalului Averescu au fost şi *Gazeta poporului* (1922), girată de D. A. Vlădescu şi *Steaua poporului* (1923-1927, cu întreruperi), ambele apărute la Câmpulung. În Piteşti, în 1923, apare *Steaua*, cu subtitlul „Organ al Partidului Poporului, de sub preşedinţia Domnului General Averescu - secţia Argeş", ziar scos în locul gazetei *Îndrumarea,* organ al Ligii Poporului.

Alte partide care au editat ziare în această etapă a presei argeşene: Partidul Naţional: *Coasa* (1925-1926, Piteşti), girată de I. Boierescu; Partidul Democrat: *Democraţia muşceleană* (1920, Câmpulung); girant responsabil: N. A. Ghica; Blocul Naţional Democrat: *Unirea democratică* (1944, august-octombrie; prim-redactor: Teo Simionescu); Partidul Dreptăţii: *Glasul dreptăţei* (1923-1930, cu întreruperi – Câmpulung Muşcel); director politic: av. Ioan Giurculescu; în noiembrie 1924 devine Ziarul Partidului Naţional Român; Partidul Naţional – Creştin (mişcarea

[171]Pamfil Şeicaru, *Istoria presei* – 2007.

legionară): *Idealul nostru*, „Ziar naţionalist - creştin apărător al Drepturilor Româneşti” (1927–1933, Câmpulung Muşcel; director: Gh. Chiţulescu); *Ştirea*, „Ziar de convingere şi luptă” (1931, Câmpulung Muşcel; directori: Nec. Patraulea şi Vasile Oancea); *Garda*, „Organul Gărzii de Fier Muşcel” (1932 - 1933; 1940 - 1941, Domneşti – Muşcel şi Câmpulung Muşcel); director: Gheorghe Clime; *Cuzistul*, „Organ naţional-creştin” (1932-1933, Câmpulung Muşcel); director - proprietar: dr. George Macarovici; *Cetăţeanul*, „Ziar românesc de luptă cetăţenească pentru adevăr, dreptate, muncă, cinste şi ordine” (1933, Piteşti); *Mişcarea Argeşului* (1933, Piteşti); *Mişcarea Muşcelului, Veşnic de veghe pentru Neam şi pentru Rege* (1933, Câmpulung- Muşcel; girant responsabil: Ioan Cojocaru); *Cuvântul Argeşului*, „Organ de luptă naţională şi de informaţie cinstită” (1935-1937, Piteşti; director: Leon Popescu); *Ofensiva*, „Organ de luptă naţionalistă creştină” (1937, Dârmăneşti – Muşcel; director: Dragomir Neacşu); *Vizionarul*, „Organ de formare a unei centuri naţionale cu un suport sufletesc” (aprilie – noiembrie 1941, Piteşti; directori: Gh. N. Turcescu, E. Ciomu, Ion Ghinescu); *Drum drept* (publicaţie a Partidului Naţional - Creştin, Piteşti, perioada interbelică); *Îndemnul*, „Foaie de cultură şi educaţie cetăţenească. Organ politic al Partidului Naţionalist Ţărănesc din judeţul Argeş, de sub conducerea D-lui Profesor N. Iorga” (1923-1933, Jiblea-Argeş). la 1 decembrie 1932 – subtitlul: „Foaie de cultură, educaţie morală şi de luptă naţională. Organ politic al Organizaţiei *Garda de Fier*; director: Dom. N. Ionescu.

În zona Argeş – Muşcel au apărut şi câteva *publicaţii de stânga*. Astfel, în Piteşti, avocatul Constantin Stănescu editează în anii 1935-1936 ziarul *Omul liber*, publicaţie democratică antifascistă. La Câmpulung, organizaţia P.S.D. Muşcel scoate *Libertatea Muşcelului* – „Organ săptămânal de informaţie şi luptă socialistă a organizaţiei muşcelene”, la 1 ianuarie 1945, având ca director pe N. Cernescu. În anul 1946, la Piteşti, apărea *Gândul nostru*, „Organ ilustrat de informaţie şi critică cetăţenească”.

O categorie de publicaţii periodice apropiate de cele de stânga au fost ziarele meseriaşilor, ale veteranilor, demobilizaţilor, cooperatiştilor etc. Dintre acestea, menţionăm *Cooperaţia muşceleană* (1927-1928), *Drapelul luptătorilor* (Câmpulung, 1920), *Ecoul muncii* (Câmpulung, 1933 - 1937), *Cuvântul meseriaşilor* (Piteşti, 1934), *Glasul luptătorilor* (Câmpulung, 1923-1924), *Straja* (Piteşti, 1923), *Curierul Federalei «Negru-Vodă»* (Câmpulung, 1924), *Sentinela Argeşului* (Piteşti, 1920).

Un număr însemnat de ziare politice din Argeş – Muşcel din perioada 1920/1950 au fost *independente*. În Piteşti apar opt ziare politice independente: *„Alarma”* (sept. 1921 - 1922; director: Ştefan Ghenescu). În octombrie 1921, capătă titlul *Alarma Argeşului,* iar girantul-reponsabil era Ioan Drăghescu; *Facla Argeşului* (1921 - 1922), reapariţie a „Faclei...” din 1913; *Presa* (1928 – 1930; [1931]-1941; 1944-1946) – „Organ independent pentru apărarea intereselor argeşene”, apoi „Organ independent politic, cultural, social” (1930). Directori - proprietari (succesiv): Vlad Furtună, Rom. Ionescu, Georgică Martinescu; redactor - responsabil: Iulian Ionescu (1929); prim-redactor în 1944: Ioachim Moruzzi; proprietar în 1944: Detta G. Martinescu; *Avântul Argeşului* (1931-1936), „Organ politic şi social”, redactor: Dem I. Grigorescu; *Fulgerul* (1931 - 1932); director – proprietar: S. N. Morjan – Argeş; *Gazeta argeşenilor* (1932); director – proprietar: Vasile A. Purcăreanu; *„Luceafărul* (1936) „Organ independent: naţional, cultural şi de informaţii”; *Argeşul* (1941-1944) „Gazetă săptămânală de informare şi îndrumare obştească”. Redacţia şi administraţia – la Prefectura de Argeş.

În Câmpulung, au existat chiar mai multe ziare independente decât în Piteşti: *Vremea nouă* (1926); director - proprietar: I. Ştefănescu – Gruiu; *Vestea* (1928-1932) – „Organ al Cercului ziariştilor muşceleni”; director: D.I.Ghiţescu (preşedinte al cercului...); subtitlu nou: „Organ

democrat independent” (aug.1928); *Curentul Muşcelului* (1929-1930) – „Organ democratic independent”; directori proprietari: Ilie Patraulea, I.Uleia; redactor-şef: N. Patraulea; subtitlu nou: „Ziar cu tendinţe morale şi culturale”; *Ecoul* (1930-1937) - [Ziar politic, social, cultural]; director-proprietar: Adrian C. Popovici (preşedinte al Asociaţiei Presei din Muşcel); *Ora unsprezecea* (1930) – „Ziar politic şi social”; redactor - responsabil: A. Dancovici; *Graiul* (1931) – „Ziar săptămânal independent”; *Viaţa* (1931); redactor – responsabil: Caraiman Gânju; *Curierul nostru* (1 mai 1932-1933) – „Ziar independent pentru susţinerea intereselor sociale”; comitetul de redacţie condus de Ion Giurculescu; din 15 mai 1932 - director-proprietar: Gh. N. Vlădescu, tipograf; precizări în subtitlu: „Ziar independent. Cultură, litere, sociologie, finanţe, economie”; colaboratori: Petre Ionescu – Muşcel, I. D.Ţicăloiu ş.a.; *Reforma* (1932-1935) – „Ziar periodic independent”; director-proprietar: G. Cristea – Delaracova; *Presa* (1930; 1936-1945) – „Ziarul liber al opiniei publice”; directori – proprietari: Constantin Codescu şi Ion C. Jinga; în nr. 1 din 25 ianuarie 1930 – „O scrisoare a lui Carageale către Dimitrie Scurei”.

În sectorul educaţiei, în perioada 1920 - 1950, în Argeş - Muşcel au apărut opt publicaţii didactice, editate mai ale de învăţători, trei dintre ele – în comune. La Revizoratul Şcolar de Argeş, în Piteşti, îşi avea redacţia *Solidaritatea* (1924-1925) – „Revista Societăţii corpului didactic primar din judeţul Argeş”, publicaţie care urmărea, pe lângă „chestiunile profesionale, îndeplinirea revendicărilor” şi cunoaşterea „durerilor şi nevoilor” dascălilor din învăţământul primar. Colaboratori: D. Udrescu, G. Teodorescu, G. Marinescu - Trubaduru, pr. F. Alimănescu.

La Curtea de Argeş, în ianuarie 1925, învăţământul profesional beneficiază de apariţia publicaţiei *Învăţământul meseriilor* - „Revistă pentru răspândirea cunoştinţelor şi gustului în artele industriale şi meserii”. În ianuarie 1926, Asociaţia Învăţătorilor şi Învăţătoarelor din Muşcel editează Buletinul Asociaţiei, în Câmpulung.

După trei ani, învăţământul primar din Muşcel înregistrează un eveniment deosebit: apariţia publicaţiei *Muşcelul nostru* (1929 - 1942) – „Revista Asociaţiei Învăţătorilor şi Învăţătoarelor din Muşcel. Organ de cultură profesională şi generală”), la Măţău-Muşcel. Directorul Ion G. Nicolaescu, fost inspector general în învăţământul primar, proiectează revista ca „tribună pentru luminare, înfrăţire şi luptă demnă”. Colaboratori: George Ulieru, I. Răuţescu, Vasile Militaru, Ilie Stănculescu, Mihail Lungianu, I. D. Ţicăloiu, D. Udrescu, Luca Paul, I.C.Petrescu ş.a.

În 1931 apar în judeţul Argeş trei publicaţii periodice ale învăţătorilor: *Isvor de viaţă* (1931) – organ informativ editat de învăţătorul Ionel Marinescu – Runcu, la Piteşti, pentru a crea „acea atmosferă superioară pedagogică” şi pentru a apăra „cauzele drepte ale învăţătorimei”; *Revista noastră* (1931-1933) – „Pedagogică şi culturală”, apărută la Băiculeşti – Argeş şi „condusă de Florica D. Ionescu” – învăţătoare, care înscrie ca motto, în frontispiciu: „Înlocuiţi educaţia prin frică cu educaţia prin iubire” şi promovează metoda Montessori. Colaboratori: Gh. Al. Petrescu, D. Al. Nanu ş.a.; *Tribuna şcoalei argeşene* (1931-1932) – „Organ de publicitate şi apărare a şcoalei şi învăţătorilor din judeţul Argeş”, revistă editată la Piteşti de Constantin Mocanu (preşedinte al Băncii „Învăţătorul”). Colaboratori: T. Bobancu, D. Udrescu, Ghica Popescu ş.a.

Judeţul Argeş n-a fost lipsit prea lungi perioade de o „tribună” a învăţătorilor. După încetarea apariţiei „Tribunei...”, „ştafeta” afost preluată de *Slova învăţătorilor* (1936-1939) – „Organ de cultură profesională şi generală”, scos la Ioneşti- Argeş, de învăţătorul Ioan M. Florescu. Subtitlurile ulterioare dovedesc că această gazetă s-a radicalizat („Organ de luptă profesională şi de cultură generală”) şi că a fost autorizată de o organizaţie („Organ de luptă profesională şi de cultură generală al Asociaţiei Învăţătorilor Argeşeni şi ai Băncii «C. Dobrescu-Argeş»”). Colaboratori: Gh.

Bădescu – Aref, M. C. Marinescu – Ioneşti, Niculae Simionescu, D.V. Ţoni (preşedinte al Asociaţiei Generale a Învăţătorilor ş.a.).

În perioada interbelică, în judeţul Argeş continuă tradiţia revistei liceenilor. Pornită de la Liceul „Brătianu” din Piteşti (*Junimea* – 1908, *Junimea* – 1913), iniţiativa se extinde la alte licee.

În 1924 reapare *Junimea* – „Revista Societăţii de lectură a elevilor de la Liceul «I.C. Brătianu» Piteşti, pentru literatură, artă, ştiinţă”. După *Junimea*, în Piteşti au mai apărut: *Trivalea* (1935 - 1936) – „Revistă de cultură generală”, editată de elevii Liceului «I.C. Brătianu», Piteşti”; *Avântul* (1938-1939) – „Revista Liceului Industrial din Piteşti”; *Raze de lumină* (1940) – „Revista elevelor Şcoalei Normale de Învăţătoare din Piteşti”. Şi liceenii din Câmpulung au avut revista lor: „Răsad” (1929) – „Revistă lunară pentru mintea şi sufletul şcolarilor”; „conducător”: dr. Ion D. Ţicăloiu, profesor la Liceul „Dinicu Golescu”; editor: Gh. N. Vlădescu.

În perioada 1920 – 1950, în Argeş – Muşcel, o bună reprezentare a avut presa cultural - literară. Din totalul de 27 de astfel de publicaţii, 17 au fost preponderent culturale, cu deschidere pentru literatură.

În 1921, în Câmpulung apar două publicaţii culturale: *Glasul ţării* – subintitulată „Revista pentru îndrumarea poporului...”, apoi „Revistă culturală, socială, comercială şi industrială” (1923) şi „Literatură, artă, ştiinţă” (1926). Director – proprietar: D.I. Ghiţescu; prim- redactori: I. Ştefănescu- Gruiu (1921), dr. George Ulieru (1923-1925), Al. Robescu – Pollux (1926). Colaborează la această revistă scriitori de seamă (Tudor Muşatescu, Vladimir Streinu, Vasile Militaru) şi numeroşi dascăli şi oameni de cultură: preot Ioan Răuţescu, D. Scurei, M. Mihăileanu. În 1928 revista îşi încetează apariţia.

Cealaltă revistă, *Zori de ziuă* (Câmpulung, 1921) – „Organ al societăţii Cercetăşeşti Culturale «Delavrancea»”, a avut doi directori - C. Şt. C. Aldin (octombrie – noiembrie 1921) şi Costin Şt. Codescu (decembrie 1921) şi doi prim- redactori: Tity Popescu şi Pătru Eftimie, dar o scurtă existenţă, până în februarie 1922.

Cercul Cultural Muşcelean *Buna vestire* a editat în 1922 o „Revistă de propagandă culturală” cu acelaşi nume: *Buna vestire*, fondată de prof. I.Enescu – Stâlpeni, dr. Nichita – Dragomirescu ş.a.

În Muşcel au mai apărut: *Facla Muşcelului* (1926 – 1927; director: George Ulieru); *Cooperaţia muşceleană* (Nămăeşti, 1927 - 1928); *Piatra Craiului* (Dragoslavele, 1928 - 1929; director – proprietar: dr. George Ulieru); *Prietenul poporului* (Câmpulung, 1928, „Revista Ateneului Popular «Negru-Vodă»”), *Prietenul nostru* (reapariţie: 1923 - 1924 – „Revistă culturală”; 1925-1926, cu prim-redactor D. Udrescu), *Prietenii cerului* (Câmpulung, 1923-1924) – „Revistă pentru popularizarea astronomiei...” editată de Societatea Astronomică Română „Prietenii Cerului”. Revista conţine şi „Buletinul Societăţii...”.

Prin anii ’20, la Piteşti, instituţiile cultural-artistice îşi făceau o bogată publicitate în presa scrisă, editând publicaţii speciale, dintre care menţionăm numai două, păstrate la Biblioteca Academiei: *Aquila* (1923-1924) – „Foaie publicitară a Cinematografului *Aquila*”; *Dă-i cu băţu!* (1920-1921) – „Teatru, Cinema, Literatură, Artă, Muzică, Sport”; din 15 mai 1921 devine „Ziar cinematografic”.

În presa culturală interbelică, procesul de diversificare şi specializare s-a desfăşurat nu numai în plan tematic, ci, uneori, şi după categoria profesională sau socială. Astfel, în Piteşti, *Meseriaşul* (1928) era „Organ al Societăţii «Cultura» a Meseriaşilor Patroni din Piteşti”.

Unele publicaţii şi-au schimbat profilul iniţial, devenind „culturale”. Aşa s-a întâmplat cu *Tribuna comerţului* (1926-1932) – „Organ al comerţului şi industriei” din Piteşti, care a îndeplinit

„o operă culturală –educativă în clasa comercianţilor”[172] La fel a evoluat Spicul (1929-1931) – „Ziar agricol, cultural şi social” din Piteşti”, de la „o foaie agricolă cu puţină importanţă” la „un ziar enciclopedic stimat”.[173]

Luceafărul (1936), organ naţional, cultural şi de informaţii, s-a ivit peste „tărâmul” culturii argeşene a treia oară (după primele apariţii – din 1888 şi 1910), să lumineze, să educe...

„Luminarea într-o ştiinţă necunoscută” (ocultismul) a fost şi scopul publicaţiei *Ocultistul român* (1936) – „Revistă de iniţiere”. „Lumina” era şi numele Căminului Cultural din Săpata de Jos – Argeş, care s-a ocupat de redactarea şi apariţia unei publicaţii utile- „Calendarul” – revistă a gospodarului (Piteşti, 1937), din care, pe lângă calendarul propriu-zis şi muncile de tot felul ... reţinem partea de divertisment – proverbe, strigături, cântece, poezii etc. presărate gospodăreşte, iar dintre sfaturi, decalogul gospodinei care mulge vaca.

În contextul dezvoltării presei culturale din perioada interbelică, şi presa literară din Argeş şi Muşcel a înregistrat un vizibil progres. În ordine cronologică, prezentăm câteva dintre publicaţiile periodice literare. Şi în Argeş, şi în Muşcel, aproape concomitent (în acelaşi an, în acelaşi anotimp, dar în luni diferite) a apărut (câte) o revistă literară. Mai întâi în Piteşti, la 1 iulie 1922, C. Em. Severin (director) şi George Florescu – Ţăranu (prim-redactor) scot *Zări albastre* – „Revistă literară bilunară”. Apoi la Câmpulung, la 1 august 1922, Aureliu Dancovici (director adm.) şi „Comitetul...” editează *Muguri* – „Revistă culturală”, în conducerea căreia se afla şi Tudor Muşatescu. După o lună de zile, revista devine „Organ de propagandă al Cercului Cultural «Muguri»”, iar din februarie 1923 – „Revistă literară”. Colaboratori: Vladimir Streinu, Tudor Muşatescu, G. Ulieru, Şerban Cioculescu, Elena Farago, Sanda Movilă, D. Nanu, M. Lungianu ş.a.

În perioada 1 ianuarie– 15 iulie 1927, la Piteşti apare *Cronica– „Literar– artistică - socială”*, revistă lunară. Începând cu nr. 2, îşi schimbă titlul în *Cronica Argeşului*. Semnează articole teoretice N. D.Ghimpa, M. Nanu (critică literară), M. Lungianu ş.a.

În 1928 mai apar două reviste literare în Câmpulung: *Provincia literară* – „Organ de propagandă al Cercului Cultural «Provincia»”; director fondator: I. C. Jinga. Urmaşă a revistei *Muguri*. Corespondenţe de la Eugen Jebeleanu, Agatha Grigorescu. Reapare în 1938.

Tot în 1928, Cercul studenţesc muşcelean editează la Câmpulung un „organ” al său – revista bilunară, „Muşcelul studenţesc” (director: Gh. Vasilescu; redactori: I. Vişoianu şi C. Albescu). În acelaşi an, 1928, şi în Piteşti a apărut o publicaţie a cadrelor didactice, intitulată *Solidaritatea* – revistă culturală şi pedagogică cu deschidere pentru literatură şi folclor. Colaboratori: M. Lungianu, D. Udrescu (red.), I. Răuţescu, T. Bobancu ş.a.

La Câmpulung, oraş cu atracţie turistică, a apărut şi o publicaţie umoristică – *Sezonul*, la 20 iulie 1930.

În anii ’30, în Piteşti mai apar încă două reviste literare: *Gazeta tineretului* (Piteşti, 1935) – “Pentru ştiinţă, artă şi literatură”; director: Al. N. Măgeanu şi *Crezul nostru* – “Revistă literară şi ştiinţifică”, publicaţie de sorginte legionară, adresată “Către toţi camarazii...” de Petrarcă I. Diaconescu.

La Câmpulung, la sfârşitul războiului, în iulie – august 1944, Pericle Martinescu (redactor responsabil) şi Ernest Bernea editează revista *1944. Literatură, poezie, artă* – “act de prezenţă [...] al câtorva scriitori stabiliţi temporar la Câmpulung”.

---

[172] Tribuna com., nr. 2 din 15 noiembrie 1926.

[173] „ Spicul”, nr.12 din noiembrie 1930.

Un tip de publicaţii periodice mai bine reprezentat în această etapă (1920- 1950) a fost **presa profesiilor** (*Gazeta Podgoriei Câmpulung,* 1932-1933; 1937; *Orizontul*, 1931 - 1934; comercial şi *Prunul,* 1928 - ambele în Câmpulung; *Tribuna comerţului,* 1926 - 1932 în Piteşti).

Presa administrativ-oficială a fost mai numeroasă în perioada anilor ̕20-̕50, datorită dezvoltării generale a societăţii. Apar publicaţii ale instituţiilor, organizaţiilor, societăţilor – de tip buletin, monitor, curier etc. Câteva exemple: *Buletinul băncilor populare* din judeţul Argeş, *Curierul* – "organ de publicitate" al "Tipografiei, Editurii şi Librăriei Gh. N. Vlădescu", *Monitorul oficial al judeţului Muşcel.*

Presa confesională din această perioadă (1920 – 1950) şi-a continuat misiunea de îndrumare şi educare în spirit creştin – ortodox. Din cele 22 de publicaţii religioase, 17 au fost fondate în mediul urban şi cinci, în comune.

În Piteşti au apărut *Buletinul Eparhiei Argeşului* (1926 - 1948, mutat la Curtea de Argeş), *Episcopia Argeşului* (1930), *Păstorul ortodox*[174] (reapariţie, 1931-1947, cu întreruperi; director: Platon Ciosu), *Cuvânt bun* (1935), *Veniţi să ne închinăm* (1941-1942), *Calendarul Argeşului* (1942-1944). Şi în Câmpulung, comunităţile religioase şi clericii au editat reviste şi „foi" pentru „hrană sufletească şi apărarea credinţei strămoşeşti". Enumerăm o parte dintre ele. În anii '20, pe lângă buletinul Protoieriei şi cel al Asociaţiei preoţilor, au apărut publicaţiile *Vino şi vezi!* –"foaie"a Cercului de evanghelizare ortodoxă din Câmpulung Muşcel (1927-1931) şi *Lupta cea bună* (1929-1931) – "Publicaţie pentru hrană sufletească...". În anul 1936, preotul N. Bănăţeanu editează publicaţia Epistola Parohiei "Sf. Marina" – "Foaie pentru înviorarea religioasă şi organizarea vieţii parohiale". În 1945, în Câmpulung apar trei publicaţii religioase: *Lumina creştină pentru zidire sufletească*, *Lumina copiilor* şi *Blândul păstor*.

La Curtea de Argeş, Sfânta Episcopie a Argeşului a fondat publicaţia *Lumină pentru toţi* (1930-1948) – "Foae pentru popor". Tot la Curtea de Argeş, în acelaşi an (1930) apare *Seminarium* – "Revista elevilor seminariilor din Curtea de Argeş şi Râmnicu Vâlcii", continuare a revistei vâlcene "Legenda Nouă".

În parohiile săteşti muşcelene s-a stârnit o emulaţie în anii ̕30, de a oferi enoriaşilor o revistă a locului. Iniţiativa a pornit din Schitu Goleşti, unde un grup de preoţi au scos (în noiembrie 1931) *Foaia Cercului pastoral "Schitu Goleşti"*. Au urmat, în 1935, alte trei parohii unde au apărut publicaţii religioase: Valea Româneştilor (*Pâinea noastră*), Colibaşi (*Sămănătorul ortodox* – Foaie a Cercului pastoral Mărăcineni) şi Lăzăreşti (*Candela* – "Foae a Parohiei..."). Apoi, în 1936, şi Rucărul a scos publicaţia *Lumina* – "Foae de zidire sufletească...". De remarcat faptul că aceste foi conţineau şi povestiri moralizatoare, poezii, sfaturi, ştiri etc.

IV. 1951 – 1989

În următoarele patru decenii ale secolului al XX-lea (VI - IX), datorită noilor condiţii social – politice şi economice, a noii structuri politice, naţionalizării proprietăţilor şi etatizării, presa scrisă a cunoscut un proces de politizare, de polarizare şi restricţiune. Libertatea presei – o metaforă! Cenzura era oficială. „Puzderia" de ziare s-a redus la un „organ" al puterii, iar ziaristul – dependent, un fel de valet.

În afara singurului ziar politic pe întreaga regiune (acelaşi pe judeţ) au apărut ziare de întreprindere, reviste şcolare, buletine tehnice, ştiinţifice, o revistă de cultură...

[174] Publicaţie de referinţă a Societăţii "Frăţia", a clerului din Argeş.

La 16 martie 1951, în Piteşti apare *Secera şi ciocanul* – „Organ al Comitetului Regional P.M.R. Argeş şi al sfatului Popular Regional Argeş”, la început, o perioadă - săptămânal; cotidian până în 1974 (nr. 6207), când devine săptămânal, până în 1982. Redactorii – şefi: Dumitru Ştefănoaia, Gheorghe Stănculescu, Nicolae Oanţă. Ziar politic şi de informaţie, *Secera şi ciocanul* devine, în 1965, organ al P.C.R., iar din 1968 şi al Consiliului Popular Judeţean.

Fig. 90 - Ziarul „Secera şi ciocanul”, cotidian al Comitetului Judeţean Argeş al P.C.R. şi al Consiliului Popular Judeţean, din 5 ianuarie 1979

Presa de întreprindere a avut, în ansamblul presei locale argeşene, o pondere însemnată. Era, de fapt, presă politică şi sindicală şi apărea uneori ocazional. În marea ei majoritate, acest tip de presă cuprinde publicaţii „închise”, destinate publicului intern. De regulă, erau „organe” ale comitetului de partid şi ale comitetului sindicatului din întreprindere.

Au editat ziare de întreprindere Hidrocentrala „Gh. Gheorghiu-Dej” de pe Argeş (*Făclia Hidrocentralei,* Corbeni, 1962 - 1967; redactor: Marin Ioniţă), Întreprinderea Forestieră Curtea de Argeş (*Forestierul*, 1962), Bazinul Carbonifer Câmpulung Muşcel (*Minerul muşcelean,* 1962), Întreprinderea Textilă Piteşti (*Textilistul*, 1962 - 1963), Uzina de Piese Auto- Colibaşi (*Avântul*, 1963), Uzina Mecanică Muşcel (*Metalurgistul muşcelean*, Câmpulung, 1963), Combinatul de Industrializarea Lemnului- Piteşti (*Viaţa Combinatului*, 1966), Combinatul Petrochimic- Piteşti (*Petrochimia*, 1969 şi Valenţe, 1974).

Presa culturală şi ştiinţifică a constat în mult aşteptata revistă de cultură şi în volumele seriale de studii şi comunicări ale unor instituţii culturale şi artistice.

După o perioadă aridă în cultura naţională, generată de proletcultism şi de cenzură, din 1965 începe o perioadă de „dezgheţ”, când în câteva centre cu tradiţie culturală din ţară e permisă apariţia revistelor de cultură. În Piteşti nu mai apăruseră publicaţii cultural– literare din anii '30 (ultimele două fuseseră în anii 1935[175] şi 1937[176]), iar în Câmpulung din 1938 (*Provincia literară*) şi 1944 (*1944 – Literatură, poezie, artă*).

În 1966, în ianuarie, a fost tipărit primul număr al revistei de cultură intitulat iniţial *Meşterul Manole*, care nu s-a difuzat, fiind interzisă de cenzură. Purta subtitlul „Revistă de cultură”, iar în deschidere „Meşterului” i se adresa printr-o tabletă Tudor Arghezi.

În iunie 1966, apare revista *Argeş*, cu subtitlul „Revistă politică, socială, culturală” şi cu tableta lui Arghezi modificată. Redactor- şef a fost numit profesorul Mihail Diaconescu. În colegiul redacţional – Şerban Cioculescu, Al. Cerna – Rădulescu, Augustin Z. N. Pop, Gabriel Ţepelea ş.a. Din noiembrie 1969, vine Gh. Tomozei redactor-şef, iar Florin Mugur, adjunct. După plecarea lui Tomozei, redactor-şef: Sergiu Nicolăescu. Între 1974 şi 1982, revista „Argeş” a fost editată de

[175] „Gazeta Tineretului”.

[176] „ Crezul nostru”.

ziarul „Secera şi ciocanul" şi apărea trimestrial ca „Revistă social-culturală a Comitetului Judeţean de Cultură şi Educaţie Socialistă". În luna mai 1982 a reapărut lunar.

Principalele instituţii culturale şi artistice argeşene au editat în aceste patru decenii (1951-1989) publicaţii periodice culturale, specifice domeniului lor de activitate, cuprinzând rezultatele cercetării ştiinţifice, dezbateri, opinii etc.

Cu un titlu comun – „Studii şi comunicări" au tipărit astfel de publicaţii – seriale muzeele din Piteşti, Câmpulung Muşcel, Curtea de Argeş, Goleşti şi Institutul Pedagogic de 3 ani Piteşti. Şcoala Populară de Artă scotea publicaţia „Preludii", Teatrul *„Alexandru Davila"* îşi tipărea cu regularitate „Programul" său , Biblioteca Regională Argeş îşi multiplica şi îşi difuza *Buletinele informative*.

Având mari întreprinderi în care se desfăşura şi cercetare ştiinţifică şi o însemnată unitate de învăţământ superior, în Argeş s-a dezvoltat şi **presa ştiinţifică şi tehnică**.

Astfel, Uzina de Piese Auto din Colibaşi edita la Piteşti publicaţia *Buletin de informare tehnică*. O publicaţie cu acelaşi titlu, *Buletin de informare tehnică,* scotea la Piteşti şi Uzina de Autoturisme Piteşti în 1969, iar în 1980 editorul acestui buletin era Centrul de Cercetare Ştiinţifică şi Inginerie Tehnologică pentru Autoturisme Piteşti.

Facultatea de Învăţământ Tehnic a Institutului de Învăţământ Superior Piteşti îşi făcea cunoscută activitatea de cercetare editând un *Buletin de comunicări ştiinţifice* (1975 – 1976 şi urm.). Iar Facultatea de Învăţământ Pedagogic a Institutului a excelat prin seria de volume a publicaţiei *Buletin ştiinţific* editate în anii '70 şi '80.

Presa didactică din perioada 1950 - 1989 a fost reprezentată de câteva publicaţii. Cea mai veche aflată în evidenţele noastre este *Prietenul şcolii* (Câmpulung, 1956).

O publicaţie deosebit de utilă, editată de Inspectoratul Şcolar Judeţean Argeş şi de Comitetul Sindicatului Învăţământ în anii '70 şi '80 a fost *Tribuna şcolii argeşene*.

Consiliul Municipal al Organizaţiei Pionierilor Piteşti şi Societatea Cultural- Ştiinţifică "Natură şi Civilizaţie" din Piteşti au înfiinţat publicaţia *Ecos* – „Revistă de ocrotire a naturii", în 1982. Implicat direct în coordonarea şi desfăşurarea activităţii de cercetare, pe lângă *Tribuna...*, Inspectoratul Şcolar Judeţean Argeş (împreună cu Casa Corpului Didactic şi Societatea de Ştiinţe Filologice – filiala Argeş) a mai scos încă o publicaţie serială – *Buletinul de informare ştiinţifică şi didactică* (1986). La Curtea de Argeş, în 1989, a apărut una dintre primele publicaţii ale „noilor vremuri" – *Meşterul Manole*, „Revistă a Frontului Educatorilor Democraţi din oraşul Curtea de Argeş".

Din *presa studenţească* menţionăm *Juventus* – „Revistă a Consiliului Asociaţiei Studenţilor din Institutul Pedagogic Piteşti" (1972). Şi elevii au avut presa lor. În condiţiile intensificării procesului de creştere demografică, în Argeş a crescut şi numărul unităţilor de învăţământ. Faţă de celelalte perioade din istoria presei argeşene, în anii '60',70 şi '80 au existat mai multe publicaţii periodice ale elevilor.

Revistele liceelor au profil cultural- ştiinţific şi apar sub îndrumarea profesorilor. Liceul „Nicolae Bălcescu" Piteşti a avut două reviste: *Mlădiţe*, „Revista elevilor" (1966 - 1971) şi *Junimea*, „Revistă a Societăţii *Junimea*" (1971).

Alte licee din judeţul Argeş care au editat reviste (în ordinea apariţiei): Liceul *Alexandru Odobescu* (*Zorile,* 1967 - 1975), Liceul *Zinca Golescu* (*Sânziana*, 1969), Liceul Agricol Curtea de Argeş (*Mioriţa*, 1969-1972), Liceul Costeşti (*Rovine*, 1970), Liceul Central de Atletism Câmpulung (*Hronic,* 1971), Liceul Industrial Nr. 2 Petrol (*Aurul negru*, 1980).

Revistele şcolare erau editate de pioniei şi şcolari coordonaţi de profesori. Consemnăm câteva dintre şcolile generale din Piteşti în care au apărut reviste: Şcoala Generală Nr. 1(*Muguri*, 1969, 1972), Şcoala Generală Nr. 11 (*Aripi*, 1969, 1970), Şcoala Generală Nr. 4 (*Primii paşi*, 1970 - 1971), Şcoala Generală Nr. 10 („Salba argeşeană”, 1970), Şcoala Generală Nr. 9 („Îndemn”, 1972 şi *Profiluri*, 1983), Şcoala Generală Nr. 2 (*Ecouri*, 1973).

V. 1990 – 2012

După evenimentele din decembrie 1989, în Argeş s-a produs o „explozie” informaţională, cu precădere în presa scrisă. Aproape instantaneu au apărut o serie de ziare şi reviste care au invadat spaţiul mediatic. Mai întâi s-a petrecut reconvertirea ziarului politic *Secera şi ciocanul,* prin „ruperea” bruscă de fosta putere politică şi adeziunea la noua putere. Intitulând noul ziar cu numele unuia dintre primele trei ziare argeşene fondate în 1876 – „Argeşul”, s-a reluat tradiţia presei libere, redacţia săvârşind de fapt un racord istoric, primul din cadrul presei argeşene de după '89, chiar în ultima săptămână a anului 1989. În cursul anului 1990, în trei localităţi din judeţul Argeş au apărut 18 publicaţii periodice (opt politice, patru literar-artistice şi culturale, două religioase, una tehnică, una administrativ-oficială, una erotică şi una sportivă).

Şi în anii următori a continuat avântul fondator de ziare şi reviste, încât Argeşul a ajuns în „plutonul” judeţelor fruntaşe în domeniul presei, datorită, printre altele, şi progresului general înregistrat. Între gradul de dezvoltare economică, socială şi culturală a zonei Argeşului şi numărul de publicaţii editate aici există o relaţie de interdependenţă.

Într-o ierarhizare a judeţelor privind dezvoltarea presei scrise în deceniul '89 – '99, Argeşul este situat în grupul judeţelor cu cel mai mare număr de titluri – peste 100. Cu 103 titluri, Argeşul ocupă locul al nouălea din cele 41 de judeţe ale ţării[177]. *Presa politică* din Argeş a oglindit societatea în plină restructurare – prăbuşirea fostului regim, instalarea noii puteri; a reflectat toate transformările şi înnoirile pe diverse planuri, cu precădere politic. Pluripartidismul a determinat şi în Argeş apariţia pluralismului şi în mass-media, în primul rând în presă.

La 23 decembrie 1989 a apărut în Piteşti *Argeşul liber* – cotidian independent care continuă fostul ziar („Secera şi ciocanul”). Situându-se de la început (încă din toiul evenimentelor revoluţionare) pe poziţii antitotalitare şi optând în mod radical şi ireversibil pentru democraţie, cotidianul *Argeşul liber* a reprezentat un reper în mass-media argeşeană, stimulând presa nouă, pluralistă şi contribuind la închegarea şi evoluţia societăţii civile. După câţiva ani îşi schimbă acest titlu revoluţionar şi sfidător şi îşi precizează vechimea reală (*Fondat 1876*).

În 1990, pe lângă *Argeşul liber*, alte şapte ziare locale „uzurpă” singurătatea ziarului unic. La Piteşti apar: *Concret*, „Săptămânal de opinie şi informare”; *Curierul de Argeş* şi *Opinia publică,* publicaţii ale Frontului Salvării Naţionale – filiala Argeş; *Glasul dreptăţii*, ziar al P.N.Ţ. – Creştin – Democrat Piteşti; *Juventus*, publicaţie a tineretului; *Informaţia Piteştiului*; *Vertical,* editat de Dan Rotaru şi Vasile Călinescu.

La Câmpulung Muşcel, unde nu mai apăruse niciun ziar politic de 45 de ani, apare *Cuget muşcelean*, „Periodic independent de opinie şi cultură”.

În deceniul 1990-1999, în judeţul Argeş au apărut peste 30 de ziare de informare generală şi politice. Unele partide şi-au creat propriile organe de presă; au apărut şi multe ziare independente, cele mai multe săptămânale. Nu toate au rezistat dificultăţilor provocate de economia de piaţă (subfinanţarea, concurenţa acerbă) sau exigenţelor „consumatorilor”.

---

177 Marian Petcu, *Tipologia presei româneşti,* Institutul European, 2000, p.164.

Câteva ziare au înfruntat „intemperiile” istoriei şi au dăinuit. Primul este *Argeşul* - „Cotidian de informaţie, analiză socială şi afaceri”(fondat în 1876 şi refondat în 1989, 23 decembrie; directori: Marin Manolache, Mihai Golescu; redactori-şefi: Traian Ulmeanu, Gabriel Lixandru).

cotidian independent
Argeșul
Anul VIII, nr.1847 • Marți, 14 ianuarie 1997 • 500 lei
Maxima zilei
Experiența este numele pe care fiecare îl dă greșelilor sale.
O. WILDE

Fig. 91- Cotidianul independent „Argeşul” din 14 ianuarie 1997

Al doilea este *Curierul zilei,* „Cotidian independent al judeţului Argeş”, apărut la 15 septembrie 1994, director: Gheorghe Smeoreanu; redactor-şef: Laurenţiu Ungureanu; proprietari – fondatori şi seniori editori: Marilena Baraţă şi Constantin Neguţ.

Curierul ZILEI
Cotidian independent al județului Argeș
www.curier.ro
Cotidian fondat de Marilena Barață și Constantin Neguț în 1994
16 pagini
1 leu (10.000 lei)
Anul XIX Nr. 5727
Vineri, 14 iunie 2013
Echipa lui Dobrin, în prag de desființare
FC Argeș, în insolvență!
Ce-a fost și ce-a ajuns!
- Mai citiți -
Casa Universitarilor și Academica, închiriate
Academica și Casa Universitarilor vor fi, cel mai probabil din această toamnă, închiriate unui agent economic ce ar dori să investească pentru o afacere în respectivele locații. PAGINA 8
Au depus coroane de Ziua Eroilor
De Ziua Eroilor, reprezentanții autorităților locale, județene, ai veteranilor de război și ai rromilor au depus coroane la Cimitirul Eroilor, din Pitești. PAGINA 2
Mari artiști, la Festivalul

Fig. 92 - „Curierul zilei”, cotidian din 14 iunie 2013

Alte cotidiene apărute la Piteşti: *Realitatea argeşeană* (1998), „Cotidian independent”; redactor-şef: Daniel Militaru; *Informaţia argeşeană* (1998), “Cotidian independent al judeţului Argeş”, redactor-şef: Adrian Izvoranu.

Informația argeșeană

De mâine acest cotidian va tipări bani

Cotidian independent al județului ARGEȘ • anul I, numărul 1 • Marți, 5 mai 1998 1.000 lei

Prefectură:

PREFECTUL CONTRAATACĂ

Presa a dezinformat:

Prefectul Aurel Teodorescu a ținut să răspundă în cadrul conferinței de presă a Prefecturii, gravelor acuzații pe care presa

Chestiunea zilei:

UN NOU COTIDIAN APARE AZI LA PITEȘTI

Pentru noi, azi, dar numai azi, chestiunea zilei a fost apariția noului cotidian pe la a supune reflecției tale cât mai complet adevărul gol goluț. Nu vrem să afirmăm, știri, internet, etc. Pentru informarea ta cât mai completă o echipă tânără și

Fig. 93 - „Informaţia argeşeană”, cotidian independent al judeţului Argeş, 5 mai 1998

Un alt ziar de „de cursă lungă” din cuprinsul judeţului a fost *Argeş Expres*, „Cotidian independent de informare şi atitudine al zonei Curtea de Argeş”, apărut în decembrie 1999 în Curtea de Argeş (director general: Gavrilă Moise; redactor-şef: Doru Bobi).

Primul cotidian din Câmpulung după 1989 a fost *Muşcelul*, apărut în mai 2000 (director: Gheorghe Moraru; redactor-şef: Cătălin Ion Butoiu). În 2004 devine săptămânal.

Dintre cele peste 20 de ziare de informare generală şi politice săptămânale, apărute în Argeş în perioada 1991 – 2000, s-au detaşat *Jurnalul de Argeş* (Piteşti, 1994; director: Cristian Vasile; redactor-şef: Gabriel Grigore). Acest ziar face parte din reţeaua „Jurnalul de ...” a Corporaţiei pentru Cultură şi Artă „Intact”. Echipa redacţională la apariţie (nr.1 din 21 martie 1994): Gabriel Marica (redactor-şef), Nicolae Oprea (redactor coordonator) ş.a.

Ziarele politice propriu-zise sunt, de fapt, ziarele de partid. **Presa partidelor**, cu rolul ei tradiţional de legitimare şi de armă politică, a fost modest reprezentată în Argeş, mai ales după „asaltul” mediei electronice, fapt care a diminuat importanţa presei scrise ca purtătoare de mesaj politic. Doar şase ziare de partid au apărut între anii 1991 şi 2000: *Glia argeşeană* (1991), organ al Partidului Democrat Agrar din România; redactor-şef: Nicolae Oanţă; *Posada* (1992), săptămânal editat de Filiala Argeş a Partidului România Mare; *Frontul românesc* (1993), publicaţie a Frontului Democrat al Salvării Naţionale, filiala Argeş; *Mâine* (1994), publicaţie a P.D.S.R. Argeş; „Scânteia socialismului” (1994), “Publicaţie a Partidului Socialist Român”, cu redacţia la Bucureşti, administraţia în Piteşti şi tipărită la S.C.„Tiparg” Piteşti şi „Opinia socialistă” (1995), publicaţie a Comitetului Judeţean Argeş al Partidului Socialist al Muncii.

În Piteşti au apărut în primul deceniu de după ’89 mai multe săptămânale de informare generală şi de opinie, dintre care consemnăm: *Imposibil* (1991) - „Săptămânal mai mult decât independent”, director: Dan Ioan Panţoiu; *Informaţia Piteştiului* (1992) – redactor-şef: Ghiocel June. “Publicaţie deschisă tuturor formaţiunilor politice şi apolitice”. Deviză: “Impossibilium nulla obligatio est”(Imposibilul nu este obligatoriu); “Trivale” (1993); „O publicaţie despre şi pentru cei care urmăresc performanţa”; *Viaţa Argeşului* (1993) - „Opinii, informaţii, atitudini, publicitate”; *Făclia dacică* (1995), “Publicaţie independentă”; redacţia: C. Dumitru Dumitrescu (director), Dumitru Anghel (redactor-şef), Octavian Sachelarie (secretar de redacţie); editor: S.C.”Noua Societate”; *Gazeta de Argeş* (1996); director: Laurenţiu Ungureanu; *Puls* (1998), director: Nicolae Badiu; redactor-şef: Virgiliu Martinescu (alte titluri: „Pulsul Argeşului”, „Jurnal Puls”).

După anul 2000 continuă să apară şi alte ziare care ocupă “spaţiul” dislocat prin dispariţia unor publicaţii. În perioada 2000-2012, în judeţul Argeş au apărut 25 de ziare de informare generală. Prima publicaţie de acest gen, apărută în Piteşti, a fost “Observatorul argeşean” (2001),

“Cotidian de informaţie”; director: Cristian Bumbenici, Adrian Ştefănoiu; redactor-şef: Alina Crângeanu. În anul următor reţeaua revistelor “Atac”(iniţial “Atac la persoană”) se extinde şi în judeţul Argeş. Astfel apare în Piteşti “Atac de Argeş”(2002). În acelaşi an mai apare “Ziarul de azi”(2002, cotidian; redactor-şef: Mircea Mărgărit; editat de S.C.VASICOS MEDIA).

În 2003, au apărut cinci ziare:“Societatea argeşeană”, cotidian; director: Gheorghe Smeoreanu; redactori-şefi: Cristian Cocea şi Daniel Barbu. Cinci suplimente – reviste săptămânale, formând *grupul de publicaţii* ”Societatea”: *sportivă* (director: Daniel Barbu), *politică* (director: Cristian Cocea); *economică* (director: Dan Ungureanu); *literară* (director: Virgil Diaconu); *mondenă* (director: Camelia Juganu); „Realitatea argeşeană” (serie nouă), „Săptămânal de anchetă, informaţii şi divertisment”; director: Mihai Manu; „7 zile în Argeş”, săptămânal; director: Dan Marius Donoiu; redactor-şef: Viorel Zorilă; „Top”, „Zilnic, clar şi la obiect. Cotidian de informare şi publicitate”; director: Marian Jinga; „Vertical”, „Săptămânal imparţial al judeţului Argeş”; director: Laurenţiu Ungureanu; redactor-şef: Adrian Vasiliu.

În 2004, apar trei publicaţii de informare generală şi un ziar de partid: „Argeşeanul”, „Săptămânal de informare şi opinie”; director: Nicolae Barbu; redactor-şef: Marian Radomir. Ziar cu tradiţie, fondat în 1881 şi reapărut în 1899 la Bucureşti; „Reflector argeşean”; director: Dumitru Boţilă; redactor-şef: Ancuţa Tincă; „Săptămânalul tău” care apărea în limbile română, italiană şi franceză; „La timp”, „Publicaţie de cultură şi informaţie publică a Partidului Democrat – filiala Argeş”, director: Ion Cîrstoiu; redactor-şef: George Rizescu.

Cele mai multe ziare din această perioadă apar în 2005: „Impact în Argeş” (fostul „Atac de Argeş”); director: Camelia Bădulescu; „Manifestul român”, „Săptămânal naţional de atitudine”; director fondator: Florian Silişteanu; tipărit la Sibiu; „Schimbul trei” – „din judeţ, din ţară şi din lume toate informaţiile...”; director: Mircea Mărgărit; redactor-şef: Carmen Rădulescu; „Viitorul”, săptămânal „Politic, economic, social şi cultural”; „Ziarul de Argeş”, săptămânal; director: Dan Marius Donoiu; redactori-şefi: Mihai Alexandrescu, Cristian Sabău.

O publicaţie din categoria „Atac” apare în Piteşti în 2007: „Ancheta”, săptămânal; director: Camelia Bădulescu; redactor-şef: Carmen Lis. Tot în 2007 mai apar: „Atitudine în Argeş”, săptămânal; directori: Liliana Costache, Spiridon Voinescu; redactori-şefi: Viorel Zorilă, Cristina Stancu; „Esenţial în Argeş”, săptămânal; director: Loredana Dumitrescu; supliment lunar: „Esenţial în educaţie”; „Viitorul Argeşului”, săptămânal; redactor-şef şi editor: Gheorghe Smeoreanu.

„Obiectiv argeşean”, apărut săptămânal din 2006 şi „avansat” cotidian în 2011, îşi precizează programul încă din titlu: să prezinte realitatea fără mistificări, detaşat, nepărtinitor, imparţial; director: Luminiţa Nicolae; redactor-şef: Carmen Lis. Din ianuarie 2013 redevine săptămânal. „Piteşteanul”(2008), săptămânal omonim cu două ziare din trecut (din 1882 şi 1894), este editat de Ion Valentin Roşu (director) şi Denis Meraru (redactor-şef).

În 2010, apare la Piteşti publicaţia săptămânală *Opinii libere,* realizată de Mihai Alexandrescu (director), Mihai Paul Codunas (redactor-şef), Claudiu Diţă şi Iuliana Albu (redactori).

În 2011, în competiţia săptămânalelor intră ziarele: „Universul argeşean”, realizat de Ionuţ Stanciu (redactor-şef); „Gherila urbană”, „Săptămânal de informaţii...”realizat de Aurel Sibiceanu, D. A.Doman (seniori editori), Mădălin Popa (redactor-şef). În anul următor, S.C.”Argeşeanul” editează la Piteşti „Săptămâna argeşeană” – „Publicaţie pentru toţi argeşenii” (editor: Dan Badea). În 2012 mai apare şi „Criterii politice”, săptămânal editat de Gheorghe Smeoreanu (director).

Câmpulungul a editat până în 2000 câteva săptămânale: *Gazeta de Muşcel* (1994), publicaţie de opinie şi informare; director: Corneliu Mercan; *Evenimentul muşcelean* (1995), „Săptămânal

independent de opinie şi informaţie”; fondator: Paul Vişan; director: Nicolae Badiu; *Muşcelul nostru* (noiembrie 1996), serie nouă; „Periodic de atitudine, comentariu şi informaţie”. Din decembrie 1996 devine *Muşcel expres* – „Periodic independent”; director: Paul Mateoiu.

GAZETA DE MUSCEL

PUBLICAȚIE LOCALĂ DE OPINIE ȘI INFORMARE

Anul II Nr. 7

9 mai 1995 Preț lei 200

AUGUSTIN Z. N. POP – NEDREPTĂȚITUL

Sunt orașe care își venerează oamenii de cultură, literații, politicienii, istoricii etc. Noi câmpulungenii, uităm pe cei care, din imperiul nemuririi, ne cinstesc trecutul orășelului nostru. În prezent, în casa unde a locuit acest profesor-scriitor e o cârciumă...

(pagina a II-a)

Fig. 94 - „Gazeta de Muşcel”, 9 mai 1995

După 2000, în Câmpulung mai apar: *Realitatea musceleană* (2004), “Săptămânal de informaţie, opinie şi divertisment”; director: Cătălin Ion Butunoiu; *Timpul muscelenilor* (2008), “Periodic de actualitate, istorie şi tradiţii muşcelene” care apare de două ori pe lună; redactor-şef: Adrian Popa; *Ziarul de Muşcel* (2008), “Săptămânal de opinie, informaţie şi divertisment”; director: Manuel Zenovie; redactor-şef: Narcis Manole.

Şi în Curtea de Argeş au apărut ziare săptămânale: *Curtea domnească* (1992), săptămânal independent; *Semnal argeşean* (1994), subintitulat “Informaţii. Reportaj. Cultură. Sport”; *Sursa*, „Săptămânal de informaţie, publicitate şi divertisment”.

În *Cartograma presei politice* (1989-1999)[178], Argeşul este situat pe locul al cincilea pe ţară, după numărul ziarelor de partid. Însă numai unele dintre ziarele politice şi de informare generală au supravieţuit. Iar după explozia informaţională, fenomenul s-a calmat şi s-a produs o reaşezare şi în presa argeşeană.

În **presa culturală**, principala publicaţie a judeţului a rămas revista *Argeş*, serie nouă, cu un nou comitet de redacţie (începând din ianuarie 1990): Nicolae Oprea (redactor-şef), Miron Cordun, Călin Vlasie şi cu o atitudine de frondă: *Reînnodăm tradiţia pătrunşi de adevărul că nimeni nu ne mai obligă să ne abţinem de la criteriul valorii* (din articol-program).

Alte reviste apărute în 1990: *Solstiţiu* –„Revistă literar-artistică a scriitorilor din Argeş”; *Inedit* - „Publicaţie a Cenaclului literar SIND”, redactor-şef: Călin Vlasie; *Omu* - „Revistă de cultură şi artă”; director: Ilie Stanciu; redactor-şef: Tudor Diaconu.

În întregul deceniu1989-1999, în judeţul Argeş au apărut 11 publicaţii periodice culturale, însă nu toate au avut parte de o evoluţie normală. Începând cu nr.1 (ianuarie) 1991, noul nume al revistei *Argeş* a fost *Calende*, revista *Argeş* rămânând pentru câţiva ani doar supliment trimestrial al revistei *Calende*.

[178] Marian Petcu – *Tipologia presei româneşti*, Bucureşti, Institutul European, 2000, p. 216.

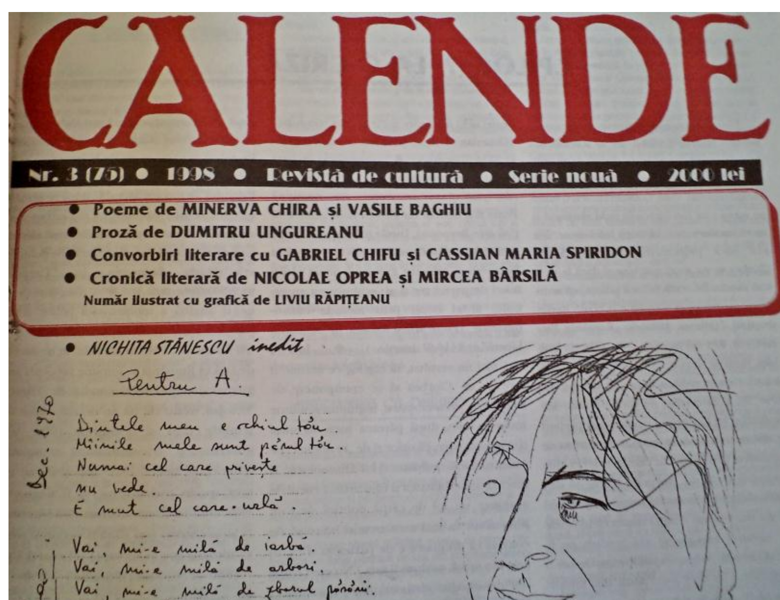

Fig. 95 - "Calende", revistă de cultură, serie nouă, 1998

Timp de un deceniu, până la reapariţia revistei *Argeş*, cea mai importantă publicaţie periodică din domeniul culturii argeşene a fost *Calende* (1991, ianuarie), „Revistă lunară de cultură", fondată în 1928 la Bucureşti (de Vladimir Streinu, Şerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu şi Tudor Şoimaru) şi tipărită la Piteşti. Revista „Calende" a fost reîntemeiată în 1991 de vechea echipă de la revista *Argeş*: Nicolae Oprea – redactor-şef, Călin Vlasie – secretar responsabil de redacţie, Miron Cordun şi Al.Th. Ionescu.

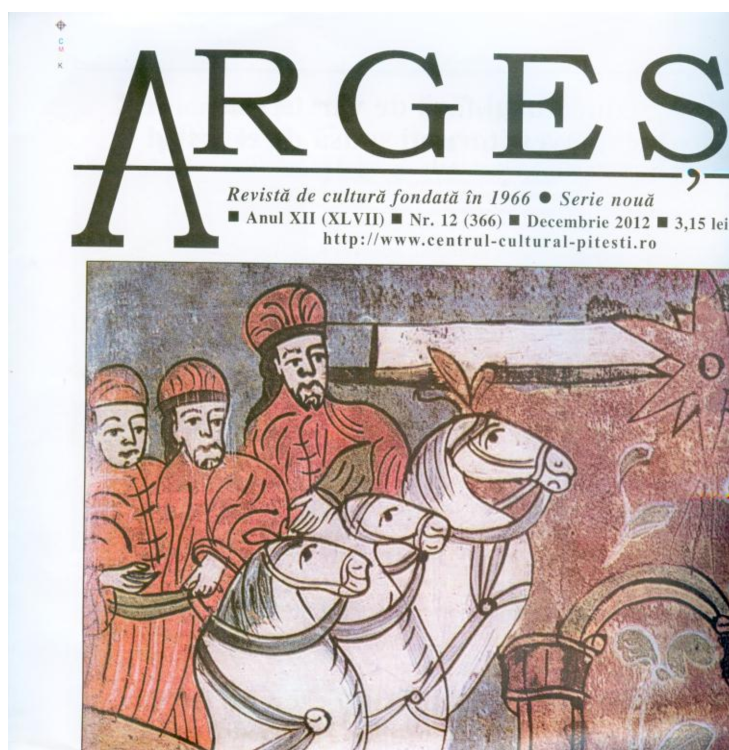

Fig. 96 - Revista de cultură „Argeş", decembrie 2012

La începutul ultimului deceniu al secolului al XX-lea, în Piteşti îşi face apariţia o publicaţie al cărei nume l-a purtat un ziar din trecut, de la începuturile presei argeşene, din anul 1878; e vorba de revista *Cultura. Ecologie* (1991), publicaţie a Societăţii Ecologico-Umaniste „Omul şi Natura".

Această apariţie constituie un nou racord istoric, o reînviere a tradiţiei. Radu Stancu (director) şi Sergiu I. Nicolăescu (redactor-şef) au fost (re)fondatorii revistei *Cultura*, care devine cu timpul o publicaţie a tuturor instituţiilor judeţene de cultură.

O publicaţie cu rezonanţă în rândurile scriitorilor a fost *Paralela 45* (1994), „Revistă de avangardă culturală", apărută la Bucureşti şi Piteşti, editată de Călin Vlasie în colaborare cu Asociaţia Scriitorilor Profesionişti din România. Redactorii erau piteşteni (Miron Cordun, Sergiu I. Nicolăescu, Sebastian Tudor), iar din colectivul de redacţie făceau parte Al. Cistelecan, Gh. Crăciun, Mircea Nedelciu, George Vulturescu ş.a.

Presa cotidiană argeşeană manifestă interes pentru cultură. De remarcat ziarul *Argeşul*, care în perioada în care singura revistă de cultură din judeţ – revista *Argeş* – fusese desfiinţată, a editat suplimentul cultural săptămânal *Săgetătorul* (1997), subintitulat „Pagini culturale ale cotidianului *Argeşul* "şi realizat de redactorii Toma Biolan şi Virgil Diaconu – (la început); director coordonator: Mihai Golescu.

SĂGETĂTORUL

NR 2 | 14. 01. 1997 | Supliment literar - artistic al cotidianului "Argeşul"

EMINESCU A FOST OTRĂVIT!

O ipoteză tulburătoare, susţinută cu argumente ştiinţifice de Ovidiu VUIA, medic neuropatolog

(pag. a 2-a)

PENTRU PRIMA OARĂ, EMINESCU ÎNTR-O CARTE DE RUGĂCIUNI*

Fig. 97 - „Săgetătorul", nr.2, din 14.01.1997

În municipiul Câmpulung, presa culturală de după '89 debutează cu o publicaţie cu totul deosebită (format A5, hârtie velină): *Câmpulung în direct* (1999), „Revistă ilustrată de cultură contemporană"; director executiv: Ionela Ganea.

În *Cartograma presei culturale* (1989-1999)[179], Argeşul ocupă o poziţie lăudabilă, după primul grup de cinci judeţe care au între 16 şi 22 de publicaţii, situându-se în grupul de şapte judeţe care au între 11 şi 15 publicaţii.

Presa de întreprindere, destinată publicului intern, e reprezentată de publicaţii ale unor comunităţi de lucru – societăţi, unităţi de producţie, centre comerciale, instituţii publice etc. Câteva exemple: *Autoturism* (1990), „Publicaţie a constructorilor de autoturisme DACIA"; *Naţional Auto* (1997), săptămânal editat de grupul I.A.T.S.A. Piteşti; *Gazeta ARO*, apărută la Câmpulung.

[179]Marian Petcu, *op.cit.*, pag. 248.

Din *presa didactică* de după 1990 menţionăm două publicaţii, una editată de autorităţile din învăţământ şi cealaltă de profesori. Inspectoratul Şcolar Argeş şi Casa Corpului Didactic au editat revista lunară *Catedra* (1991), iar profesorii, sub egida Primăriei Piteşti, a Consiliului Local şi a Inspectoratului Şcolar Judeţean au editat revista *Şcoala argeşeană* (2005), fondată de Marin Rădulescu (director) şi Mihaela Fulgeanu - Matei (redactor-şef).

Presa şcolară şi studenţească a reprezentat în continuare un obiectiv important în învăţământul argeşean, pentru iniţierea elevilor în tainele creaţiei. Multe dintre liceele şi şcolile din Argeş au editat „serii noi" ale publicaţiilor existente până în '90 sau au fondat publicaţii noi. Vom aminti câteva: *Juventus* (1990 - serie nouă), „Publicaţie săptămânală independentă a tineretului"; *Mioriţa* (1991 – serie nouă), revistă a Liceului Agricol din Curtea de Argeş; *Junimea* (1994 – serie nouă), revistă a Colegiului Liceal „I.C.Brătianu", Piteşti; *Zorile* (1994 – serie nouă), revistă a Liceului „Alexandru Odobescu" din Piteşti; *Aripi* (2000 – serie nouă), revistă a Şcolii Generale Nr.11; Juventus (1996; 2003; 2005 – serii noi), revista studenţilor Universităţii din Piteşti şi a Casei de Cultură a Studenţilor; director: Adrian Sămărescu; redactori - şefi: Alina Hogea, Georgiana Popescu; *Dacia* (2002), revistă a Liceului Industrial de Construcţii de Maşini, Piteşti; *Revista de geografie* (2003), revistă a Colegiului Liceal „Zinca Golescu", Piteşti; *Primii paşi* (2003), revistă a Şcolii Nr.1 „Liviu Rebreanu" din Mioveni.

Fig. 98 - „Juventus", revista studenţilor Universităţii din Piteşti şi a Casei de Cultură a Studenţilor, Piteşti

Casa de Cultură a Studenţilor din Piteşti a editat şi revista *Ullyses* (1993).

O revistă de informaţie- divertisment pentru tineri, intitulată *Androcles,* a apărut în Piteşti în 1995, realizată de următorul colectiv de redacţie: Marilena Lică, Octavian Mihail Sachelarie, Cătălin Antonescu, Vanda Costeanu şi Dumitru Anghel.

Presa ştiinţifică a înregistrat după '89 mai multe publicaţii faţă de perioada anterioară. Au editat publicaţii ştiinţifice instituţiile de cercetare şi cele de învăţământ superior de stat şi private, folosind şi oportunităţile apărute după descentralizarea instituţională.

În clasificarea cuprinsă în *Cartograma presei ştiinţifice* (1989-1999)[180], Argeşul se află pe locul al V- lea, după patru judeţe care au peste 20 de publicaţii, fiind unicul în categoria judeţelor care au între 11 şi 15 publicaţii ştiinţifice.

Muzeele din Argeş au editat, pe lângă volumele de documente, şi publicaţii ştiinţifice. Astfel, Asociaţia Muzeografilor Naturalişti şi Muzeul Judeţean Argeş au lansat la Piteşti revista de studii şi cercetări intitulată *Naturalia* (1995). Universitatea din Piteşti a continuat editarea buletinelor ştiinţifice şi după 2000 – seriile *Metrologie...*, *Ingineria calităţii* ş.a. Un *Buletin ştiinţific*

[180]Marian Petcu, *op.cit.*,p. 246.

a editat şi Facultatea de Educaţie Fizică şi Sport. De asemenea, Facultăţile de Litere şi Limbi Străine şi-au scos revistele lor de *Studii şi cercetări filologice* – seriile „Limba şi literatura română” şi „Limba engleză”. Sub egida Universităţii din Piteşti apare şi revista *Studii juridice şi administrative*.

Presa economică- financiară numără în deceniul analizat (1989 - 1999) cinci publicaţii. Camera de Comerţ şi Industrie Argeş a editat buletinul informativ intitulat *Panoramic economic şi comercial* (1994). Editura Brio Star tipăreşte *Anuar al firmelor din Argeş* (1995-1996), în colaborare cu Camera de Comerţ şi Industrie Argeş, cu ziarul *Curierul zilei* şi cu agenţi economici. Un astfel de „inventar” cu titlul *Anuarul societăţilor comerciale din judeţul Argeş* apăruse în 1992. La câţiva ani după ce Brio Star editase *Panoramic*-ul, S.C. „Argeşul liber” scoate *Catalogul firmelor, instituţiilor şi întreprinzătorilor din Argeş* (2001). În 2003, Asociaţia Oamenilor de Afaceri editează publicaţia săptămânală de informaţii economice „Orizont economic argeşean”.

Presa confesională, în condiţiile libertăţii religioase depline, a fost favorizată de dezvoltarea instituţională religioasă. În Piteşti au apărut: *Lumină lină* (1990), „Publicaţie de cultură şi învăţătură religioasă a Episcopiei Argeşului”, fondată de P. S. Calinic, episcop al Argeşului şi Muşcelului; *Seminarium* (1995 - serie nouă), revistă a Seminarului Teologic din Piteşti; *Păstorul ortodox* (1995 - serie nouă); *Lacrimi* (1999), revistă a Mănăstirii Robaia – Argeş; *Argeşul ortodox* (2001), săptămânal tipărit de cotidianul *Argeşul*. La Curtea de Argeş, un grup de preoţi au editat *Filotheia* (1990), „Foaie religioasă pentru popor”.

În Argeş au apărut şi **publicaţii militare**. Din presa militară menţionăm *Alerta* (1990), săptămânal editat de Direcţia de Poliţie a judeţului Argeş. O altă publicaţie, „de eveniment”, cu apariţie unică: Pompierii argeşeni” (2003), „Revistă realizată cu ocazia sărbătoririi zilei de 13 septembrie” - a fost editată de Grupul de Pompieri „Căpitan Puică Nicolae” al judeţului Argeş.

Câteva publicaţii aparţin sectorului „Sport”: „Sporting ” (1990), patronată de F.C. Argeş; de asemenea, „Turism argeşean” şi „Gâscanu” (1994).

Presa pentru tineret e reprezentată de publicaţiile studenţeşti „Juventus”, „Trimbulinzii” (2002) şi „Antarg S.F.”(2003).

Presa administrativ-oficială impune un fenomen nou - apariţia *presei municipale*, a unor publicaţii editate de autorităţile locle (primării, consilii locale): „Informaţia piteştenilor”(1994), „Buletinul piteştenilor” (2004), publicaţii municipale aflate în raport de complementaritate cu presa locală independentă, fiind instrumente de legitimare care asigură o oarecare „transparenţă controlată”. În 1995, Consiliul Judeţean Argeş editează săptămânalul „Consilierul”, cu Ion Ormenişan (redactor-şef) şi Ion Durac (secretar de redacţie). Din 2006, la Piteşti apare lunar „Ghidul locatarului”, o publicaţie utilă care se distribuie gratuit.

Fig. 99 - „Informaţia piteştenilor”, noiembrie- decembrie 2012

Presa publicitară din Argeş a înregistrat un reviriment după 1989. În condiţiile pieţei libere, publicitatea îşi redobândeşte rolul şi locul ei firesc. În deceniul 1989- 1999, în Piteşti au apărut opt publicaţii din acest tip de presă: ARA - A[nunţuri], R[eclame] în A[rgeş] (1992), „Informaţia Piteştiului" (1992), „Infoarg"(1993), „Oferta pentru toţi"(1993), redactor-şef: Călin Vlasie, „Preţul zilei" (1994), „Jurnal de afaceri - Infoarg"(1996), „Anunţuri şi reportaje publicitare";ziar editat de S.C. „Cultura"; director: Radu Stancu; redactor-şef: Dan Rotaru; „Muntenia 9" (1996), „Săptămânal de informaţie şi servicii publicitare"; redactor-şef: Nicolae Militaru.

OFERTA pentru toți
FOR ALL ▪ FÜR ALLES ▪ POUR TOUS
Gazetă de informație și publicitate a Camerei de Comerț și Industrie Argeș
nou
Incepând cu acest număr împreună cu „OFERTA PENTRU TOȚI" se difuzează suplimentul CRONICA
LA PAS
Spre o nouă majoritate parlamentară
Istoria noastră, a românilor, mai mult tragică decât glorioasă, ne-a pus adesea în fața unor greutăți pe care, dacă n-am reușit să le de-

Fig. 100 - Gazeta de informaţie şi publicitate a Camerei de Comerţ şi Industrie Argeş

Menţionăm şi alte tipuri de presă apărută în Argeş: *presa „magazin"*(„Amicii",1995, „Periodic argeşean de moravuri şi năravuri"; fondator: Marin Constantin; director: Gheorghe Moraru), „Fidelitatea", 1997; „Indiscret în Argeş"; *presa feminină* („Agressive"), presa pentru copii şi presa erotică („Sexi-balamuc", 1990).

Presa de informare generală şi politică din Argeş n-a reprezentat doar o afacere. Toate ziarele noastre, încă de la începuturi, au fost şi sunt politice. Ziariştii argeşeni, pe lângă informare, au făcut politică naţională. Ei au pus ziarul în serviciul ideilor şi idealurilor naţionale, au făcut din presă un instrument de înălţare morală, de formare intelectuală şi politică a semenilor lor.

După anul 2000, în judeţul Argeş au apărut peste 20 de publicaţii cultural-literare.

După un deceniu de absenţă din cultura argeşeană, la 15 octombrie 2001, în Piteşti apare „Argeş", „Revistă de cultură"- serie nouă, anul I (35), fondată în 1966; director: Mihail Diaconescu; redactori-şefi: Jean Dumitraşcu şi Dumitru Augustin Doman.

Asociaţia „Nova Internaţional", cu sprijinul Episcopiei Argeşului şi Muşcelului, au editat la Piteşti, în 2001, revista trimestrială „Satul natal", realizată de Vasile Novac (director) şi Elisaveta Novac (redactor-şef).

În acelaşi an apare şi „Agora", revistă trimestrială de cultură civică a Clubului de dezbateri socio-umane de pe lângă Centrul Cultural din Piteşti; director: Octavian Mihail Sachelarie; redactor-şef: Marius Chiva; editor: Centrul Cultural din Piteşti. În anul următor, Asociaţia Româno-Franceză din Piteşti a editat revista „Perspective"; director: profesor doctor Stan Florea; redactor-şef: Gheorghe Niţică. Sub egida Facultăţii de Istorie- Muzeologie şi a Arhivelor Militare, Piteşti a apărut revista trimestrială de istorie „Restituiri"(2002); directori: Cornel Carp, Ion Nania (2006), Narcis Ionuţ Gherghina (2007); redactori-şefi: Marius Chiva, Mihaela Fulgeanu-Matei, editori: Centrul Cultural, Piteşti şi Clubul de Istorie „Armand Călinescu" .

Centrul Cultural din Piteşti, sub egida Consiliului Local şi a Primăriei Piteşti, editează revista „Cafeneaua literară" (2003), publicaţie lunară fondată de Virgil Diaconu (director), Magda Grigore, Marian Barbu (redactori- şefi).

O revistă de epigrame, intitulată „AG pe rime” (2004) au fondat la Piteşti Nic. Petrescu (director) şi Constantin Mândruţă (redactor-şef).

Pentru o mai bună evidenţă şi comunicare în domeniul culturii, Consiliul Judeţean Argeş a editat un „Buletin cultural argeşean” (2005), „Trimestrial de opinii şi informaţii culturale”; redactor-şef: Constantin Cârstoiu.

Contribuind din plin la păstrarea memoriei lui Liviu Rebreanu, fundaţia care-i poartă numele şi Editura „Zodia Fecioarei” din Piteşti au scos revista literară „JAR” (2004-2005) – J(urnal) A(rtistic) R(ebreanu); realizatori: Constantin Mândruţă (secretar- cenaclu), Mariana Dobrin (tehnoredactor); în colectivul de redacţie: Mihail Ghiţescu, Allora Albulescu-Şerp ş.a.

O nouă publicaţie periodică literară apare în 2006: „Criterii literare”- „Revistă lunară literară, culturală şi socială a scriitorilor din judeţele Argeş, Vâlcea şi Dâmboviţa”, fondată de Î.P.S. Calinic Argeşeanul (senior- editor), George Rizescu (director) şi Gheorghe Smeoreanu (redactor-şef).

Filiala Argeş a Asociaţiei Naţionale „Cultul Eroilor”, Asociaţia de Vexilologie „Tricolorul” şi Fundaţia „Petre Ionescu-Muşcel” din Domneşti-Argeş au editat revista „Argeş - Cultul Eroilor” (2008); director: Cornel Carp; redactor-şef: Ion Bulacu.

Presa culturală a Argeşului nu avusese o publicaţie periodică destinată muzicii până în anul 2010, când Filarmonica din Piteşti a editat „Euphonia”, „Revistă de cultură muzicală”, realizată de Jean Dumitraşcu (director) şi Mihaela Fulgeanu-Matei (redactor-şef).

Printre publicaţiile editate de Centrul Cultural, Piteşti se înscriu şi „Caietele Vladimir Streinu”(2006), publicaţie realizată de Jean Dumitraşcu.

În peisajul publicaţiilor argeşene a apărut şi o revistă de filosofie intitulată „Philosophia militans”(2010) – „Revistă de filosofie şi gândire socială”; director: prof.univ.dr. Ion Tudosescu; redactor-şef: prof. dr. Stan I. Florea. Revista editează periodic volume de studii şi comunicări ştiinţifice intitulate „Omul şi societatea” – „Supliment al revistei *Philosophia militans*”, realizat de prof. Stan I. Florea (director) şi Emil Oprescu (redactor-şef).

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş editează anual publicaţia „Caiete folclorice Argeş”.

Încă o publicaţie literară a apărut recent la Piteşti: „Carpatica”(2012) – „Revistă literar-artistică a Ligii Scriitorilor din România şi de expresie română de pretutindeni”. Fondatori: Vasile Ghilencea şi Petre Petria – Filiala Argeş- Vâlcea.

Reviste de cultură au apărut şi în alte câteva localităţi cu tradiţie culturală din judeţul Argeş.

În Câmpulung Muşcel a apărut „Revista de istorie a Muscelului”(2001).

O revistă culturală „de eveniment aniversar” – „Domneşti 480” a fost editată de Societatea Culturală Domneşti în anul 2003; redactor-şef: George Baciu.

O altă revistă culturală „de eveniment”, editată anual cu ocazia întâlnirii fiilor satului de către profesorul Grigore Constantinescu este „Poenărei. Străbuna vatră natală” (2004-2012).

La Topoloveni a fost reluată tradiţia revistelor culturale de altădată. Aici a fost fondată o revistă literară intitulată „Fiat lux!”- fondator Costel Ionescu.

Cenaclul literar „Mihail Lungianu” din Rucăr a editat în 2012 revista de cultură „Piatra Craiului”, realizată de Iosif Nistor, Costel Moiceanu, Adelina Mihaela Vorovenci ş.a.

În municipiul Curtea de Argeş, sub egida Trustului „Argeş Expres” şi a Centrului de Cultură şi Arte „George Topîrceanu”, în decembrie 2010, a apărut „Curtea de la Argeş”, „Revistă de cultură”, redactor-şef: academician Gheorghe Păun. Tot în 2010, la Curtea de Argeş a apărut *Glasul*

iubirii- „Revistă de informaţie şi atitudine cultural-civică", fondată de George Robert Mitrache (redactor-şef) şi Paul Adrian (secretar de redacţie).

La Domneşti, Fundaţia Culturală „Petre Ionescu- Muscel" a editat revista lunară „Pietrele Doamnei" (2006); director: George Baciu.

Presa culturală din Argeş se bucură de un binemeritat prestigiu în cadrul culturii româneşti. Prin revista „Argeş" am dobândit o bună „vizibilitate" în cultura naţională. Presa argeşeană a avut o evoluţie dinamică după anul 2000.În reaşezarea pe baze noi a presei argeşene, un rol esenţial l-au avut, pe lângă libertatea de expresie şi posibilitatea dezvoltării unei prese pluraliste, şi constituirea grupurilor redacţionale şi extinderea marilor editori naţionali sau regionali în spaţiul mediatic argeşean, şi pregătirea şi profesionalizarea tinerilor jurnalişti. Presa argeşeană s-a încadrat organic în presa naţională şi s-a sincronizat cu cea din spaţiul cultural european.

Media

Despre audiovizualul argeşean se poate spune că este foarte "tânăr", cu o istorie de doar 23 de ani, ca orice instituţie media de profil din România. Însă Argeşul este, în acelaşi timp, printre primele judeţe în care au fost emise sunete şi imagini în eter, chiar în decembrie 1989, în perioada evenimentelor agitate din planul politic. Pentru că Piteştiul beneficia de releul din Trivale, câţiva entuziaşti (Ioan Butnicu, Ion Eftime, Nick Gheorghiu, Ion Grigorescu), cu o cameră M3000, înregistrau şi transmiteau primele imagini din Argeş. Aşa a început povestea primului post TV, numit STIP (Studioul de Televiziune Independentă Piteşti).

Tot pionierat a însemnat, trei ani mai târziu – 1993, apariţia primului jurnal de ştiri din Argeş (Cristina Munteanu, Ioan Butnicu) la „Net Wire TV", un post de televiziune prin cablu cu program local..

Radiourile şi televiziunile locale s-au format şi s-au dezvoltat după tiparul specific contextului politic, cultural şi regional românesc. Instituţiile de presă audiovizuală argeşeană, ca şi presa scrisă locală, generic, „desemnează ceea ce nu este naţional şi acoperă realitatea urbană sau rurală, comunală sau regională", reprezentând „locul geografic material şi simbolic în care se concretizează universalul[181]".

Urmând trendul general, observat de cercetătorii media încă din deceniul al optulea al secolului trecut, şi publicul argeşean devine tot mai interesat de presa de proximitate, în defavoarea mass-media centrale. Evoluţia forţată spre mondializarea economică a fost altoită pe modificarea sistemului de gândire cultural şi social[182]. Şi, în ciuda faptului că problemele omului modern s-au globalizat, viaţa reală s-a restrâns tot mai mult la nivelul comunităţii. Cea mai plauzibilă explicaţie este, pe de o parte, legată de suprasaturarea informaţională şi implicit de întoarcerea la nevoia de informaţie, de supraveghere a mediului înconjurător, iar pe de alta, de descentralizarea economică şi birocratică ducând şi la redescoperirea aproapelui.

Subsidiar ideii enunţate, realitatea imediată a devenit cea care se verifică în cel mai înalt grad, în special în aşa-numita perioadă de tranziţie pe care argeşenii au traversat-o alături de toţi

[181] Ioan Drăgan, cf. Marian Petcu, *Paradigme sociologice ale comunicării*, Ed Tritonic, Bucureşti, 2002, p.204.
[182] George, Ritzer, *McDonaldizarea societăţii*, Ed.comunicare.ro, Bucureşti, 2006, pp.88-92.

românii. Primii 10-15 ani au însemnat perioada în care vechile repere negate au fost rapid înlocuite cu modele încă neadoptate. De aici a derivat principala caracteristică a radioului şi televiziunii de proximitate: familiaritatea personajelor şi a subiectelor, palpabilitatea evenimentelor şi posibilitatea verificării veridicităţii informaţiilor.

Menirea presei locale, deci şi a audiovizualului, a fost aceea de a informa cetăţenii cu privire la activităţile locale sau de a crea o imagine unificată a teritoriului acestor colectivităţi. Un alt aport al comunicării locale l-a reprezentat definirea poziţiilor autorităţilor locale. După decembrie 1989, conţinutul presei locale nu a fost unul deosebit, dar aceasta s-a impus prin evidenţierea unor evenimente caracteristice spaţiului geografic argeşean. S-a creat un fel de complementaritate cu presa naţională, cea dintâi având menirea să acopere „golul" pe care ultima l-a format, luându-se în considerare diversele grupuri de interes.

În mare măsură, instituţia radio sau TV locală a fost structurată organizaţional după modelul instituţiilor mai mari, centrale, iar mijloacele de finanţare a cheltuielilor de funcţionare, independent de investiţiile de intrare pe piaţă, au provenit din piaţa secundară, piaţa publicităţii. Au existat, desigur, şi contribuţii suplimentare, directe sau indirecte, acordate de grupuri interesate sau de către instituţiile de stat.

Aşadar, presa audiovizuală locală s-a dezvoltat în societatea aflată în tranziţie şi s-a impus în Argeş, devenind, ca toată presa locală românească, „o formă de consolidare a managementului teritorial de o aşa manieră încât să se poată moderniza şi insera în economia globală"[183]. A reuşit să realizeze o complementaritate cu presa naţională.

Publicul potenţial al audiovizualului din Argeş şi Muşcel, a fost în perioada 1990 -2000, nesemnificativ, în comparaţie cu 2000-2010, în ciuda unei populaţii mai numeroase în 1990 faţă de 2010. Astfel, conform datelor statistice făcute publice de Institutul Naţional de Statistică[184], în Argeş, populaţia era în 1990 de 680056 persoane, iar în 2011, la ultimul recensământ, de 591300.

Saltul uriaş al trecerii de la subinformare la suprainformare, inclusiv la tehnologii moderne de comunicare în masă, a însemnat şi o evoluţie fără precedent a consumului mediatic, inclusiv de informaţie comunitară. Asaltul televiziunilor comerciale în România în 20 de ani a fost atât de puternic, încât serviciul public, Televiziunea şi Radiodifuziunea Română, au avut nevoie de protecţie din partea statului. Creşterea spectaculoasă a ofertei a convins publicul să petreacă mare parte din timpul liber în faţa ecranului, programele locale ale televiziunilor din Argeş fiind alternative şi atractive. Conform unui studiu realizat de Institutul European pentru Comunicare[185], în România, un telespectator priveşte, în medie, 53 de ore/săptămână la televizor. Însă apariţia permanentă, anuală, multiplicată, a posturilor locale de radio şi televiziune nu a însemnat nici pe departe o creştere a posturilor vizionate. Diversificarea şi multiplicarea posturilor locale depăşeşte numărul opţiunilor unui telespectator local. Astfel, în Argeş există în 2013, nu mai puţin de 15 posturi de radio şi 18 posturi de televiziune, iar familiile în proporţie de 90% sunt cablate şi primesc semnal audiovizual.

Conform Biroului de licenţe audiovizuale al Consiliului Naţional al Audiovizualului, în Argeş, de-a lungul celor 23 de ani, au primit licenţe şi emit peste 30 de staţii radio şi TV. Posturile de televiziune locală apar, fie grefate pe structura posturilor naţionale şi emit în eter, prin satelit, fie

---

[183] Petcu, Marian, *Tipologia presei româneşti*, Institutul European, Iaşi, 2000, p. 163.

[184] www.arges.insse.ro/main.php?=fr8pageid=684

[185] Forumul European de Televiziune şi Film, *Noi pieţe, noi actori şi noua economie în sectoarele televiziunii şi cinematografiei*, Barcelona, octombrie 2012.

prin cablu şi au doar programe locale. Majoritatea au licenţe doar pentru difuzarea terestră, pe cablu. Cronologic, din 1990 până în 2013, acestea sunt:

Data apariţiei	Localitate	Canal	Nume program	Program, acoperire	Societate
27.09.1994	Piteşti	33, eter	Alpha TV	local, retransmisie Prima TV	Studioul TVC
21.03.1996	Piteşti	43-8 P, eter	Antena1 Piteşti	local, retransmisie Antena1	Antena TV Group
14.10.1998	Curtea de Argeş	40, eter	Alpha TV	-	Studioul TVC
14.09.2000	Costeşti	40, eter	Alpha TV		Studioul TVC
12.12.2000	Piteşti	30-8 M, eter	ProTV Piteşti	local, retransmisie ProTV	ProTV
09.12.2003	Câmpulung	cablu	Muşcel TV	local	Intex Prim
11.12.2003	Piteşti	cablu	TVS	local	Fast Promo
10.05.2005	Curtea de Argeş	cablu	Phoenix videotext	local	ArtMedia Station
31.10.2005	Costeşti	cablu	Son TV Video	local	Son
28.02.2006	Câmpulung Muşcel	cablu	Mega TV	local	Blue Telecom
28.02.2006	Câmpulung Muşcel	cablu	Clar TV Muscel	local	Clar
06.05.2008	Piteşti	cablu	Argeş TV	local	Speedy Media News
22.05.2008	Câmpulung Muşcel	53-8P, eter	Realitatea TV	retransmisie Realitatea TV	Realitatea Media
22.05.2008	Domneşti	cablu	Ins ACTV Videotext	local	InsACTV Impex
03.07.2008	Câmpulung Muşcel	26, eter	Alpha TV	local	Studioul TVC
04.11.2010	Mioveni	cablu	Absolut TV	local	Visual Happy Media
18.01.2011	Mioveni	cablu	Next Gen Info Mioveni	local	Next Communications
13.09.2011	Piteşti	cablu	Curier TV	local	Media Video Production One

Mai jos le vom face o scurtă prezentare celor care, de-a lungul celor 23 de ani de presă audiovizuală argeşeană, şi-au asumat, într-o măsură mai mare sau mai mică, rolul de *a patra putere* în stat.

ALPHA TV Piteşti este o televiziune generalistă, emite programe locale din anul 1994, pe structura primului post de televiziune locală din România, **STIP, Studioul Independent Piteşti**, apărut în martie 1990, care transmitea iniţial, pe o frecvenţă radio, muzică şi anunţuri diverse. În 1994, odată cu licenţa audiovizuală, postul ALPHA TV devine şi prima şcoală pentru jurnaliştii începători. Era perioada în care în România, facultăţile de jurnalism abia se organizau, nu exista nici un profesionist, aşa încât cei care au pornit pe acest drum au făcut voluntariat şi au fost autodidacţi.

De-a lungul timpului, acest post şi-a reorientat grila de programe, în funcţie de timpul de antenă primit de la Prima TV, emisie pe care o retransmite. În grila de programe, dimineaţa era emisiunea matinal, după-amiază emisiuni cu specific cultural, în *prime-time* erau ştiri locale iar noaptea, dezbateri în direct a problemelor comunitare.

În prezent, retransmite programele PRIMA TV şi emite programe proprii în intervalul orar 15.30-18.00. Grila de programe a postului acoperă domenii şi formate de televiziune, de la reportaj şi documentar la talk-show-uri şi ştiri, de la informaţii din viaţa politică, economică, socială, religioasă şi culturală.

Promovarea şi mediatizarea artei şi culturii au fost şi sunt în atenţia acestui post de televiziune locală. În ultimi doi ani, ponderea emisiunilor care au promovat şi dezbătut evenimente culturale, a fost predominantă în grila postului. Folclorul argeşean este prezent zilnic în grila de programe, astfel îcât iubitorii de muzică populară, obiceiuri şi tradiţii, au la dispoziţie o sursă locală de divertisment muzical.

ANTENA 1 Piteşti emite din 24 martie 1996 şi este al doilea post local după **ANTENA 1** Sibiu în reţeaua naţională **ANTENA 1**. A apărut pe piaţa locală, pe care mai exista din 1990 un post de televiziune, Studioul Independent Piteşti (STIP). Cu ezitările şi imperfecţiunile oricărui început, beneficiind de sprijinul brandului, dar şi de traning-urile din redacţia de la Bucureşti, echipa postului a pornit la drum hotărâtă să onoreze încrederea publicului argeşean. Noua televiziune şi-a croit drum către inima telespectatorilor săi, în ciuda timpului redus de emisie, de numai două ore. Intervalul orar de plasare a programelor locale impus în toată reţeaua de postul central a fost acoperit cu emisiuni concepute pentru publicul specific de proximitate.

Aria de acoperire teritorială a postului local este de aproximativ 60 km, axă E-V şi 80 km axă N-S, potenţialul de audienţă fiind de aproximativ 650.000 de telespectatori, în judeţele Argeş, Dâmboviţa şi Olt. Programul se întinde a două ore şi 30 de minute pe zi.

Departamentul de ştiri, cu o echipă puternică şi eficientă, aduce telespectatorilor un buletin de ştiri complet, cu informaţii de ultimă oră de la cele mai importante evenimente petrecute în

comunitate. Corespondenţii locali acoperă, de asemenea, şi transmisiunile în direct către *Observator şi Ştirile* postului **ANTENA 3**. De la Antena 1 Piteşti a plecat la postul naţional, jurnalistul Dana Grecu. La Piteşti nu lipsesc, de asemenea, emisiunile tip talk-show. Postul local îşi menţine astfel preocuparea de a media relaţia dintre cetăţeni şi factorii de răspundere la nivel local, onorându-şi misiunea de responsabilitate socială. Structura programului şi a formatelor emisiunilor TV este girată de Antena TV Group. Permanent jurnaliştii şi operatorii corespondenţi participă la cursuri de profesionalizare.

Mix-ul de programe propus de **ANTENA 1** Piteşti este, şi în 2013, unul de tip generalist care include jurnale de ştiri, divertisment matinal şi de weekend, emisiuni sportive, emisiuni de tip magazin, programe pentru copii, documentare şi interviuri. Sloganul sub care **ANTENA 1** Piteşti a crescut este *Mereu aproape!* „Seriozitate şi profesionalism”, acestea sunt atributele brandului adoptat de Piteşti de 17 ani.

PRO TV Pitesti este postul local, ce similar **ANTENA 1 Piteşti** /ANTENA TV Group, s-a format pe matricea naţionalului, de această dată, Pro TV/Media Pro, în 2000. Pro TV SA este operatorul român al multinaţionalului CME, grupul media ce deţine televiziuni în toată Europa. Politica editorială a Pro TV Piteşti a fost diferită, însă postul a produs emisiuni locale doar în formatul jurnalului de ştiri, în primii zece ani câte patru inserturi de ştiri locale: 7:50 - 8:00; 17:30 -17:45; 20:20 – 20:30; 23:30 – 23:40. Ştirile au avut un format de impact, inedit, fără prezentator, gen buletin în mişcare. În 2013, Pro TV local nu mai emite jurnalul de ştiri, ci numai inserturi de publicitate, însă produce ştiri locale pentru jurnalul regional ProTV Braşov, difuzat zilnic în intervalul 22.30-23.00. Corespondenţii PRO TV Piteşti**,** care acoperă transmisiunile locale ale postului central, sunt profesionişti formaţi la Bucureşti, care corespund standardelor impuse de posturile naţionale. Ei sunt permanent specializaţi şi testaţi pentru a corespunde exigenţelor profesiei.

MUŞCEL TV este printre primele posturi locale înfiinţate în zona Muscel a judeţului Argeş. Apărut în anul 1996, ca post al reţelei de cablu CATV Pristavu, a avut o evoluţie care l-a impus în peisajul media ca o sursă de informare de proximitate constantă. În prezent postul aparţine firmei Intex Prim, având un program propriu de 24 de ore. Grila de programe a evoluat în timp, plecând de la ştiri şi prezentări succinte ale evenimentelor din Câmpulung (în 1996) la emisiuni proprii de analiză şi dezbatere, reportaje şi documentare dar şi programe de divertisment care se adresează unei zone întinse ce cuprinde localităţi din judeţele Argeş, Dâmboviţa şi Olt.

Acoperind o gamă diversă de tematici, grila cuprinde inclusiv transmisiuni în direct ale principalelor evenimente locale: administrative (şedinţele consiliului local), dezbateri publice, culturale (spectacole), sociale (acţiuni publice), sportive (competiţii de fotbal, box, tenis de masă, tenis de câmp, volei).

Politica editorială a postului de televiziune MUŞCEL TV este structurată pe baza principiului de a asigura dreptul fundamental la informare a publicului, mai mult de jumătate din

program fiind alocat emisiunilor cu caracter informativ: programele de ştiri, emisiunile gen talk-show şi reportaje care promovează acţiuni de interes local din domeniile: administraţie, social, politic, economic, juridic, învăţământ, cultură şi sport.

Reportajele şi documentarele constituie o altă preocupare importantă a postului. Subiectele prezentate publicului prin intermediul reportajelor şi documentarelor se referă la evenimente istorice, personalităţi, locuri, meserii tradiţionale. Postul şi-a asumat şi rolul de promotor al tinerilor care excelează în diverse domenii, pornind de la cei cu rezultate deosebite în activitatea şcolară, până la cei care demonstrează că au calităţi în domeniul artei sau al sportului.

ARGEŞ TV este postul local de televiziune, apărut în 2008, cu transmisie prin cablu pe toate reţelele din Argeş şi localităţile limitrofe din Olt, Dâmboviţa. Acoperă, aşadar, mediul urban şi rural, cu o emisie de 24 de ore. Este, ca şi celelalte posturi locale care emit 24 de ore, o televiziune generalistă, cu program structurat într-o grilă care acoperă toate necesităţile de informare ale publicului comunitar.

Astfel, în programarea zilnică orară, postul are unul dintre cele mai atractive buletine de ştiri, cu transmisiuni în direct de la faţa locului, cu relatări şi reportaje, ca şi o consistentă rubrică de sport. Acesta este, de altfel, punctul forte al postului de televiziune local, fotbalul reprezentând una dintre atracţiile din grila de program. Şi-au găsit, deci, locul meritat în atenţia publicului argeşean, meciurile neuitate ale echipei FC Argeş, când aceasta activa în Divizia A.

ABSOLUT TV este postul de televiziune prin cablu, apărut în audiovizualul din Argeş cu prima emisie locală în decembrie 2010. Pornit iniţial pe câteva reţele de cablu, după doi ani, **ABSOLUT TV** a intrat cu semnalul în toate casele cablate din Argeş şi zonele învecinate: localităţi din Dâmboviţa, Olt sau Vâlcea, şi pe internet, cu o grilă proprie diversificată şi atractivă. Începând cu februarie 2012, este una dintre principalele televiziuni generaliste din judetul Argeş, clasată în topul opţiunilor argeşenilor. Toate genurile jurnalismului de informare şi interpretare se regasesc în programele difuzate în cursul zilei. Formatele jurnalistice sunt diverse şi cuprind matinal, jurnale de ştiri, emisiuni informative şi de divertisment, toate aplicate problematicii publicului local. Unul dintre segmentele de public favorizat este cel reprezentat de copii, pentru care postul are în grilă o emisiune educativă şi distractivă. Un alt atu al televiziunii din Mioveni este formatul informativ şi analitic al produsului media care prezintă poveştile de viaţă ale deţinuţilor din Penitenciarul de lângă Mioveni. Având ca slogan: „Televiziunea Judeţului Argeş!", postul local dedică o mare parte din timpul său de emisie şi spiritualităţii satului argeşean. Administraţia, factorul politic sau domeniul cultural sunt tot atâtea repere în grila de programe.

CURIER TV, este cel mai tânăr post local din Argeş, emite 24 de ore prin reţelele de distribuţie prin cablu din Argeş şi localităţi limitrofe din judeţele din Dâmboviţa, Olt, Vâlcea, Teleorman. Sub sloganul

Televiziunea sufletului tău!, postul a pornit în forţă la cucerirea atenţiei publicului argeşean. Beneficiind de experienţa de presă scrisă dar şi audiovizuală a jurnaliştilor săi, tânărul post TV şi-a construit în scurt timp o grilă bogată şi atractivă prin formatele emisiunilor sale. Jurnalele de ştiri sunt, de exemplu, grefate pe evenimentele prezentate şi transmisiunile în direct în momentul derulării lor, urmate de dezbateri tematice din studio. Informaţiile cu caracter utilitar şi de serviciu public sunt printre cele mai prezente în economia jurnalelor informative.

Emisiunile matinale, de informaţie şi de divertisment, dezbaterile politice şi administrative, ca şi emisiunile de nişă pentru diverse categorii de public, emisiuni medicale, de sport, petrecere a timpului liber, de design şi stil de viaţă, viaţa de noapte sunt bine reprezentate în grila de programe.

Postul local are o politică editorială îndreptată spre promovarea specificului argeşean şi regional, aducând în arena publică laturile identitare, originale şi valoroase ale subiecţilor – invitaţi. Reportajul şi filmul documentar sunt, de asemenea, foarte bine reprezentate în grila de programe.În Argeş există, de asemenea, de peste 17 ani, o activitate jurnalistică radiofonică locală variată. Conform Biroului de licenţe audiovizuale, din cadrul Consiliului Naţional al Audiovizualului, în judeţ activează, astăzi, următoarele staţii radio:

Data apariţiei	Localitatea	Frecvenţa	Numele programului	Program, acoperire	Societatea
20.12.1994	Piteşti	90,70	Realitatea FM Piteşti	program local	Realitatea Media
02.09.1996	Câmpulung Muşcel	94,10	Realitatea FM Câmpulung	program local	Realitatea Media
09.01.1997	Câmpulung Muşcel	96,60	Radio Orion	program local	Smart Business Com
12.05.1998	Câmpulung Muşcel	95,90	Kiss FM	retransmisie	SBS BroadCasting Media
14.10.1998	Piteşti	90,90	Radio Vocea Speranţei	retransmisie	Asociaţia Centrului Media Speranţa
01.04.1999	Piteşti	95,00	Radio 21	retransmisie	Radio XXI
14.09.1999	Piteşti	91,20	Magic FM	retransmisie	SBS BroadCasting Media
14.09.1999	Costeşti	94,80	Realitatea FM	program local	Realitatea Media
10.10.2000	Curtea de Argeş	94,60	Argeş Expres FM	program local	Argeş Expres Press
04.09.2001	Piteşti	105,70	Muntenia FM	program local	Multi Media Tef 2000
05.04.2005	Piteşti	107,20	Naţional FM	retransmisie	ABS Plus Media

25.04.2006	Piteşti	88,30	Radio ZU	retransmisie	Grupul Media Camina
12.09.2006	Câmpulung Muscel	100,60	Radio Vocea Speranţei	retransmisie	Asociaţia Centrului Media Speranţa
04.01.2007	Curtea de Argeş	90,90	Realitatea FM	program local	Realitatea Media
07.02.2008	Piteşti	91,70	Pro FM	retransmisie	Pro TV

Aşa cum rezultă din tabelul anterior, din 15 staţii cu licenţe pentru difuzare radiofonică, doar patru sunt staţii care au programe locale cu producţie proprie, restul - doar retransmisia staţiilor naţionale pe care le reprezintă în teritoriu, intervenind pe reţea cu inserţii de câteva minute pe zi. Inserţiile respective sunt publicitare sau pastile informative.

Cea mai puternică staţie cu programe locale este **Realitatea FM**, fostă Radio Alpha. Oraşele Câmpulung (37932 de locuitori), Costeşti (10806 de locuitori) şi Curtea de Argeş (33310 de locuitori) sunt bazinele principale de audienţă ale postului de radio generalist care difuzează programe locale. În 2012, serviciul de programe Radio Alpha îşi schimbă denumirea în Realitatea FM Câmpulung, Realitatea FM Costeşti, respectiv Realitatea FM Curtea de Argeş. Tot atunci, la CNA s-a solicitat schimbarea formatului de principiu din generalist în tematic- informativ şi retransmisie integrală a programelor Realitatea FM Bucureşti care, la rândul ei, retransmite în totalitate Realitatea TV. În structura programului local se regăsesc emisiuni informative, educative, de muzică şi divertisment, publicitate.

Posturile care emit programe locale au, majoritatea, in grilă, buletine informative, emisiuni de dezbatere, emisiuni muzicale şi publicitate. Staţia cu programe locale Realitatea FM a făcut faţă competiţiei de pe piaţă, printr-un management competent. România a trecut prin tăvălugul liberalizării pieţei informaţiei după 1990, iar întreprinzătorii media au fost nevoiţi să înveţe repede, în 10-12 ani, ceea ce occidentalii sau alţi continentali experimentaseră zeci de ani. Managementul unei întreprinderi de televiziune are, în esenţă, de administrat oameni, informaţie şi tehnologie. Planificarea modului în care se face această administrare este cheia unei afaceri de succes. Teoria managerială de planificare se aplică în cazul întreprinderii de presă astfel:

- Planificarea pe termen scurt se realizează prin intermediul şedinţelor de sumar – posturi de radio sau televiziune îşi planifică subiectele zilei în funcţie de agenda publică dar şi de politica editorială;

- Planificarea pe termen mediu, reflectată de regulamentele de funcţionare editorială, de menţinere a unui standard profesional în conformitate cu echilibrul intereselor patronale şi salariale;

-Planificarea pe termen lung sau viziunea de funcţionare şi dezvoltare a întreprinderii este rezultatul conştientizării de către manager a rolului pe care instituţia presei îl are în mecanismul de funcţionare al unei comunităţi.

Aşa cum arată istoria audiovizualului argeşean, chiar în condiţii de piaţă în criză generalizată, un management performant, care asigură nu supravieţuirea, ci succesul de brand, este acela care vizează planificarea pe termen lung, deoarece tipul de afacere, contextul pieţei şi responsabilitatea asupra conţinuturilor produselor mediatice înseamnă investiţie în capital uman şi tehnologie de ultimă oră, investiţii preţioase ce pot fi recuperate în timp relativ îndelungat (4-10

ani). În altă ordine de idei, personalitatea unui post de radio sau televiziune se defineşte în funcţie de acoperirea geografică, de caracteristicile comunicaţionale, conţinutul programelor şi impactul asupra grupurilor sociale din comunitatea deservită.

Spaţiul audiovizual trebuie să se adapteze la cerinţele audienţei pentru a oferi publicului ceea ce are nevoie în funcţie de preocupări şi disponibilitate pentru receptare, aşa încât să-şi crească şansele unei audienţe fidele şi în creştere. Din păcate încă, în cazul radiourilor şi televiziunilor locale din Argeş, măsurătorile de audienţă nu sunt prioritare pentru manager din două motive ce converg: sunt foarte costisitoare şi nu există acest tip de activitate la agenţiile din Piteşti. Managerii se orientează pe piaţă după calcule sociologice, feedbackuri de la public (internet, poşta clasică, telefoane directe în emisiune) şi intenţia de achiziţionare de spaţiu publicitar din partea oamenilor de afaceri. În rest, timpul va demonstra.

Teatru

Iluministul Dinicu Golescu afirma că teatrul este menit să aţâţe în om toate virtuţile şi să arate pildele acelor vrednici de pomenire. În şcoala de la conacul său din Goleşti, intitulată şcoală slobodă obştească, la sfârşitul anului şcolar 1829-1830, o copilă în vârstă de 8 ani, fiica lui Grigore Leurdeanu din Piteşti, a jucat în piesa de teatru ”Regullus”, de Collin, tradusă de Iancu Văcărescu şi a declamat cu atâta patos, încât ...ochii tuturor se umplură de lacrimi de bucurie pentru o aşa de pătrunzătoare şi binecuvantată ispravă din partea unui fraged copil.186 Dinicu Golescu a căutat să înfăptuiască programul Societăţii literare de a răspândi învăţământul şi de a înfiinţa un teatru naţional187 prin tot ceea ce a întreprins la Goleşti. La Viena, un englez ironizase Ţara Românească pentru că avea spectacole de teatru în limba germană şi nu în limba română.

De la scrierile dramatice ale fratelui său, Gheorghe (Iordache) Golescu, prin care critica decăderea moravurilor, luxul protipendadei greceşti, sărăcirea poporului înglodat în dări numeroase, luptele dintre boieri, precum şi lăcomia acestora s-a pornit şi s-a intreţinut ideea de teatru pe aceste plaiuri.

În anul 1841, o trupă de actori francezi condusă de Theodore Goffrey şi Valery a dat o serie de spectacole în localul şcolii primare din Piteşti[188] În anul 1848, la Piteşti, a luat fiinţă o trupă de teatru statornică pe care o conducea Constantin Halepliu[189].De altfel, Revoluţia de la 1848 a influenţat istoria teatrului românesc. Revoluţionarii, cărturarii au folosit teatrul ca mijloc de afirmare a ideilor lor care au pregătit evenimentele, dar au atras şi prigoana autorităţilor. Actorii români au luat parte la evenimentele din 1848, iar, după înfrângerea revoluţiei au fost urmăriţi şi arestaţi câţiva actori, printe care şi Halepliu *fostul actor, fiindcă toţi aceştia[...]au fost amestecaţi* mai mult decât alţii la neorânduielile ce au urmat.190 Constantin Halepliu jucase în trupa lui Matei Millo la Iaşi. Acesta cu câteva piese, printre care şi ”Baba Hârca”, a cutreierat ţara. Aşa a ajuns şi la Piteşti. El a prezentat spectacole în limba română chiar şi la Bucureşti, după Revoluţia de la 1848.

[186] Ioan Massoff, *Teatrul românesc*, *Privire istorică*, Bucureşti, *1961, p.499.*
[187]Ion-Horia Rădulescu, *Contribuţii la istoria teatrului din Muntenia* (1833-1853), Institutul de istorie literară şi folclor, Bucureşti, 1935, p.73.
[188] Ioan Massoff, op.cit., p.499.
[189] Idem.
[190] Massoff Ioan, *Teatrul românesc*, vol.1, Bucureşti, 1996, p.375.

Era un tip vanitos, ambiţios, dar şi un om de o reală iniţiativă: la Teatrul din Piteşti era şi profesor şi subdirector şi regizor.191 El a plecat de la Piteşti, spre sfârşitul anului 1852, la Brăila, unde a încercat deschiderea unui nou teatru. A revenit la Piteşti, unde a fost numit subdirector pentru stagiunea 1852 – 1853. De subliniat este că Teatrul din Piteşti a existat înaintea altora din ţară.

Activitatea fraţilor Goleşti şi prezenţa lui Constantin Halepliu au determinat această efervescenţă a activităţii teatrale la Piteşti. În noiembrie 1852, Departamentul Internelor îi comunică directorului teatrului din Bucureşti că la Piteşti s-a deschis un teatru supt supravegherea cârmuitorului avându-l ca director pe Ştefan Vlădescu[192]. Toate aceste documente demonstrează existenţa unui teatru la Piteşti. Locuitorii oraşului doreau existenţa teatrului, dovadă fiind listele de subscriţie deschise pentru strîngerea banilor necesari punerii în scenă a unor piese de teatru. După C. Halepliu, teatrul din Piteşti are un alt animator în persoana lui A. N. Coculescu, începând din martie 1853.193 Trupa sa era formată din: C. Halepliu (subdirector, regizor şi profesor), Ştefan Vlădescu (fostul antepренor), I. Hristescu, V. Hristescu (soţie), M. Albescu, Elena Albescu, Iordachi, Ivolschi (soţ şi soţie) şi sufleurul I. Brăileanu. Soţii Ivolschi jucaseră şi în trupa lui C. Halepliu la Bucureşti, în perioada iulie – septembrie 1850.

La 24 martie 1853, Comitetul teatral din Piteşti a aprobat un Regulament de funcţionare al teatrului piteştean întocmit de antreprenorul N. Coculescu, cu scopul de a menţine „o bună orânduială întru tot ce se atinge de arta dramatică în trupă şi public”. Acesta era un regulament intern, care se referea la activitatea de pe scenă a trupei, deoarece exista şi un Regulament teatral pentru activitatea generală a teatrului. Din păcate, Teatrul din Piteşti se bucura de un „tratament” special faţă de cel din Bucureşti, din moment ce piese care se jucau în Capitală erau respinse la noi. Teatrul a continuat să-şi desfăşoare activitatea într-o sală pe care o închiriase A. N. Coculescu, însă a întreprins şi turnee în alte localităţi în căutarea unui public proaspăt.

De altfel, actorii din Câmpulung şi Craiova veneau la Piteşti. Aici au ajuns şi reprezentanţi de seamă ai teatrului românesc, printre care Costache Aristia, Iorgu Caragiale, Mihai Pascaly.[194] La 12 martie 1856, directorul teatrului piteştean, N. Beştelei, adresa Comisiei judeţene de cartiruire o cerere pentru eliberarea sălii teatrului, ocupate de trupele armatei austriece, în vederea pregătirii şi susţinerii unor spectacole în oraş[195]. Sala era închiriată de la Nicolae Coculescu şi fusese ocupată de şcoala muzicii ostăşeşti austriece şi avea nevoie de reparaţii după folosirea ei. De altfel, istoricul şi ziaristul I. G. Valentineanu scria în „Naţionalul” din 27 noiembrie 1858: În Piteşti, de asemenea se află un teatru naţional. Sunt câţiva ani buni de când bravul român A. N. Coculescu, inspirat de nişte frumoase semţăminte, luă singur iniţiativă şi cu fondurile sale creă un teatru, formă o trupă şi luptă din toate puterile pentru realizarea dorinţelor sale şi susţinerea teatrului din oraşul său. Dar, din nefericire, izolat şi nesusţinut de nimeni din compatrioţii săi cu mijloace, teatrul nu putu să se susţină totdeauna. Acum reîncepu din nou prin concursul junelui actor D. Slăniceanu, care luă şi reuşi cu multe dificultăţi a forma o trupă[196].

---

191 Rădulescu, Ion-Horia, op.cit., p.74.
192 Idem.
193 Rădulescu, Ion-Horia, op.cit., p.77.
194 Popa, Petre, Dicu, Ion; Voinescu, Silvestru, *Istoria municipiului Piteşti*, Piteşti, 1988, p.199.
195 Massoff Ioan, op.cit, p.576.
196 Arh.Stat., *fond Primărie oraş Piteşti*, dos.1/1856, fila 86.

În anul 1859 pe scena teatrului piteştean s-a jucat piesa lui Constantin Aricescu *Sărbătoarea naţională* sau *24 ianuarie 1859*, de către o trupă condusă de autor.[197]

Rezumând activitatea teatrală desfăşurată la Piteşti până în anul Unirii (1859), putem trage următoarele concluzii:

1. Teatrul din Piteşti a funcţionat *sub supravegherea cârmuitorului de Argeş în ce priveşte măsurile de ordine*. Ceea ce a însemnat amestecul autorităţilor locale şi centrale în alcătuirea repertoriului. Din trupa lui Halepliu au făcut parte, printre alţii: soţii Hristescu, soţii Albescu, sufleorul I. Brăileanu, dar au mai jucat şi cunoscuţii Iorgu Caragiale, Amalia Cronibace, Catinca Mihăilescu, Mihai Pascaly, I. Lăscărescu.

2. La Piteşti s-au jucat în această perioadă piesele: ***Muza de la Burdujeni***, de Costache Negruzzi, ***Căsătorie silită***, de Molière, ***Phedra*** după Racine, de C. Fălcoianu, ***Farmazonul din Hârlău***, de Vasile Alecsandri, ***Şcoala femeilor*** şi ***Vicleniile lui Scapin***, de Molière, ***Văduva vicleană***, de Goldoni.

La 13 noiembrie 1869, în raportul primarului oraşului Piteşti către Prefectura Judeţului Argeş privind lucrările edilitare se specifică următoarele: prin concesiune *s-a edificat din nou între piaţă şi grădina de mai sus (n.n. Grădina publică) un teatru cu cazino şi birturi, după un plan sistematic, lucrare care acum este la punerea fierului pe înveliş, ale cărei condiţii s-au înaintat d-lui ministru de interne şi s-au aprobat prin Ordinul numărul 15. 1901.*[198]

Este vorba de o construcţie specială pentru teatru în Piaţa „Sf. Nicolae". Reprezentaţiile din această perioadă se ţineau într-un local numit **La Hârdău**, aşa cum îşi amintea şi actorul Panait Constantinescu: *...o sală în lungime cam de 18 m, laţime de vro 8 şi înaltă cam de 6, luminată cu lomânări de seu şi care servea pentru întruniri politice şi baluri mascate. De aceea chiar i se spunea „La Hârdău", situată fiind în piaţă, în spatele Bisericii Sfântu Gheorghe[...]Proprietarul, îndemnat de cine ştie de cine, a construit în această sală şi o scenă de 4/4 m pentru caraghioşi fiindcă aşa erau numiţi actorii pe vremea aceea. „La Hârdău" a jucat marele actor Ion Anestin pe Barbu Lăutaru. Tot aici a jucat I. D. Creţu „Canţoneta nebunului din ceriu", un cal de bătaie al actorului.*[199]

În anul 1870 se trece la reorganizarea teatrului românesc. Astfel, primarul Capitalei trimite şi în Provincie un Regulament de funcţionare al teatrelor, valabil şi pentru alte oraşe „să servească ca modă" şi pentru înfiinţarea unui teatru. Acest Regulament a fost primit şi la Piteşti, urmând a se ţine cont de el în activitatea viitoare a teatrului[200].

La 16 iunie 1883, mai mulţi piteşteni se plângeau împotriva Primăriei care nu acţiona pentru terminarea construcţiei teatrului, adresându-se preşedintelui Comitetului Permanent al judeţului Argeş: *Teatrul neterminat din grădina publică, construit nu din spesele comunei, vedem ca s-au luat dispoziţii a se dărâma, în loc a se termina, vânzându-se materialul pe mica sumă de lei 1230.*[201] Cetăţenii sunt împotriva deciziei Primăriei de a se dărâma această clădire şi roagă autorităţile locale să revină asupra dispoziţiei amintite.Acest document reflectă dorinţa piteştenilor de a avea un teatru al lor cu o construcţie specială. Primăria a hotărât dărâmarea construcţiei de comun acord cu arhitectul, întrucât aceasta nu îndeplinea cerinţele unui teatru şi stând mult timp neterminată s-a degradat vizibil.

---

[197] Idem.

[198] Arh.Stat.Argeş, *fond Primăria oraş Piteşti*, dosar 35/1868-1869, fila 8

[199] Căpitanu, D., Teatrul "Al.Davila", Piteşti, 1969, p.10

[200] *Istoria teatrului în România*, vol.II, Bucureşti, 1971, p.46

[201] Căpitanu, D., op.cit., p.10

În această perioadă, germanul „**Uklar”** construieşte pe proprietatea sa de pe strada Lascăr Catargiu o sală care semăna cu un teatru în interior. Acelaşi actor, Panait Constantinescu, îşi aminteşte: *Avea o scenă lată de 7 metri, adâncă de 10, luminată cu lămpi de gaz, aranjate pe nişte dispozitive care permiteau să le întorci după cum voiai, în partea care trebuia mai multă lumină. Cu 2 cabine pentru actori. În sală, la parter, erau bănci tapisate cu muşama, 12 loji şi un balcon. Antreprenorul Gusti Mahelmeck ţinea o curăţenie exemplară.*[202] Această sală era prea departe de centrul oraşului (fusese construită pe la 1880).

Totuşi, multe trupe veneau şi prezentau spectacole aici. Astfel, la 17 martie 1891, artistul Al. P. Marinescu, conducătorul artiştilor asociaţi români, cerea autorizaţie pentru reprezentaţii la Teatrul „**Uklar”** (se afla pe actuala stradă a Crinului – Fabrica de butoaie).[203] Aici s-au prezentat piesele: ***O scrisoare pierdută,*** cu trupa Societăţii dramatice, cu: Ion Anestin, Ştefan Iulian, Al. Marinescu (12 mai 1887), iar în august piesa ***Hamlet,*** cu Grigore Manolescu.

După anul 1890, Sala „**Uklar”** se va numi „**Universala Lehrer”** care cuprindea: teatru, operă, operetă, revistă, până în anul 1912, când Franz Lehrer a vândut-o lui Gheorghe Iureş. Acesta nu va ţine cont de destinaţia ei artistică şi o va transforma în fabrică de butoaie.

La 16 martie 1891, acelaşi artist şi conducător al artiştilor asociaţi Al. Marinescu îi cerea primarului aprobare pentru a da reprezentaţii teatrale la Sala „Uklar” din Piteşti.

În 1905, în Piteşti se afla chiar un Teatru de varietăţi: proprietar Nicolae Ionescu, situat sub hotelul „**Dacia**”, care cerea micşorarea impozitului.[204] Panait Constantinescu, împreună cu actorul Ion Belian, s-au asociat şi au transformat sala de jos din clădirea Fostiropol de pe Strada Mare în sală de teatru pentru stagiunea de iarnă. Se juca de patru ori pe săptămână, cu săli arhipline şi cu doi lei biletul pentru un loc. A urmat o nouă peregrinare în sala Secărescu, deoarece sălii Fostiropol i se dăduse o altă destinaţie.

Toate aceste incertitudini în privinţa unei săli speciale de teatru, precum şi dorinţa piteştenilor de a avea o clădire de teatru determină Consiliul Comunal al oraşului Piteşti să ia în discuţie, în anii 1909 - 1910, problema ridicării unei clădiri de teatru (şi băi) pe strada principală. Din cauza neglijenţei antreprenorului, dar şi lipsei de fonduri, lucrările vor dura cinci ani. Construcţia a început în anul 1910, cu un deviz de 300 000 de lei, redus din cauza subţierii bugetului la 186 000 de lei, cu aprobarea arhitectului Clavel (au fost tăiate din construcţie, printre altele, coşurile, s-a redus înălţimea, a eliminat scena etc.) Au fost discuţii pentru mărirea devizului, dar antreprenorul Virgiliu Ionescu s-a retras şi lucrările au fost stopate timp de opt luni. Un oarecare Stănescu a dat construcţia în regie, mărind planul şi devizul la 600 000 de lei.[205]

După patru ani şi jumătate construcţia Teatrului este gata. La 1 decembrie 1914, Primăria a luat în primire mobilierul de la firma ”Hugo Baruch” din Berlin, comandat la 4 septembrie 1913: *Materialul furnizat va fi de o calitate egală instalaţiilor din cele mai bune teatre din ţară.*[206] Sala Teatrului a fost pictată de pictoriţa Virginia Tomescu din Piteşti, diplomat al Institutului de Arte din Roma.

[202] Căpitanu, D., op.cit., p. 10-11
[203] Arh.Statului Argeş, *fond Primăria oraşului Piteşti*, dosar 13/1891, fila 4
[204] Arh.Statului Argeş, *fond Primăria oraşului Piteşti*, dosar 20/1905-1906, fila 23
[205] Arh.Stat.Argeş, Primăria oraşului Piteşti, dos. 32/1909-1928, filele 108, 118.
[206] Idem.

Fig. 101 - Clădirea Teatrului Comunal, 1914 (carte poştală, 1915, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş)

La 21 februarie 1915, ora 11.00, a fost inaugurată sala de spectacole a Teatrului comunal Piteşti, [207] cu piesa „O noapte furtunoasă", de I. L. Caragiale , în interpretarea actorilor **Teatrului Naţional** din Bucureşti. Din distribuţie au făcut parte: Ion Petrescu, Ion Brezeanu, Nicolae Soreanu, Matia Ciucurescu, Maria Giurgea, în organizarea lui Panait Constantinescu.[208]

Construit în preajma Primului Război Mondial, teatrul piteştean a început să găzduiască spectacole mai ales după 1918.

Astfel, la 22 septembrie 1918, Constantin Niculescu dă reprezentaţii pentru orfanii de război[209]. Va urma o serie de spectacole de teatru sau muzică prezentate de trupe din Capitală. Astfel, la 1 decembrie 1922, marele nostru muzician George Enescu a prezentat un aplaudat concert la vioară. Apoi, rând pe rând se vor perinda pe scena piteşteană mari actori români: Constantin Tănase, Constantin Nottara, Aristide Demetriad. Agentul teatral al oraşului Piteşti era Panait Constantinescu.

În paralel, la Teatrul Comunal se desfăşurau adunări, mitinguri, spectacole de binefacere şi concerte de muzică cultă.

Importanţa teatrului la Piteşti rezultă şi din faptul că până la 1899 exista chiar şi o stradă a Teatrului , a cărei denumire a fost schimbată la 13 aprilie, în strada C. A. Rosetti.

După o perioadă de restaurare a întregii clădiri, la 6 martie 1948 a fost inaugurat Teatrul Muncitoresc din Piteşti, cu piesa ”Insula păcii", de Evgheni Petrov, în regia artistică a lui Victor Handoca şi scenografia lui Ştefan Norris.[210] La reuşita spectacolului şi-a adus contribuţia corul dirijat de Emil Lerescu.

207 Idem, dos. 33/1909-1914, fila 59.
208 Idem.
209 Ibidem, dos. 1918-1919.
210 Căpitanu, D., op.cit.

Fig. 102 - Clădirea teatrului, după restaurarea din 1948
(carte poştală, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu” Argeş)

Teatrul Muncitoresc din Piteşti şi-a început activitatea din iniţiativa Consiliului Sindical Judeţean Argeş, cu sprijinul argeşenilor care au contribuit prin muncă voluntară şi bani la refacerea acestei instituţii de cultură. Astfel, doamna A. Dumitru a donat teatrului spre folosinţă hotelul „**Bristol”**, pentru găzduirea actorilor.

În stagiunea 1948-1949 au jucat pe scena teatrului piteştean actorii: Ernest Maftei, Georgeta Encovici, Tamara Vasilache, Adina Toporan, Robert Urlich, Tony Zaharian, Margareta Gheorghiu, Ştefan Glodariu, Sabin Marian.

Scenă din spectacolul „FIUL MEU"
de GERGELY SANDOR
primul spectacol al TEATRULUI DE STAT
Premiera 26 - MARTIE - 1949
cu:
TAMARA VASILACHE, FORY ETTERLE, TANTZI BENESCU

Fig. 103 - Aspect de la premiera cu piesa „Fiul meu”, de Gergely Şandor, la inaugurarea Teatrului de Stat din Piteşti, 1949 (colecţia instituţiei)

La 16 februarie, Victor Handoca este delegat de Direcţia Teatre din Ministerul Artelor şi Informaţiilor, ca director al Teatrului de Stat din Piteşti.

La 26 martie 1949, Ministerul Artelor şi Informaţiilor acordă autorizaţie Teatrului de Stat din Piteşti pentru a întreprinde un turneu cu piesa ”**O zi de odihnă”**, de V. Kataev, împreună cu ansamblul artistic în judeţele: Argeş, Olt, Muşcel, Dâmboviţa.

Marele actor George Vraca a jucat pe scena Teatrului piteştean în stagiunea 1949-1950, alături de actorii: Mioara Glodariu, Tanţi Benescu, Grigore Şerbănescu, Colea Răutu şi alţii.

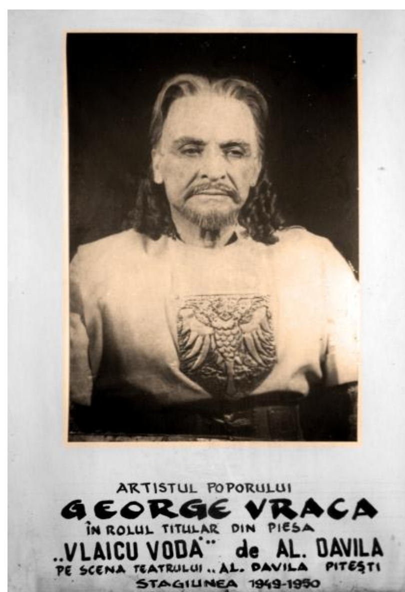

Fig. 104 - George Vraca, artist al poporului (afişul spectacolului „Vlaicu Vodă”, de Al. Davila)

Fig. 105 - Agepsina Macri (n. 1885, Piteşti – m. 1961,Bucureşti), actriţă, soţia lui Victor Eftimiu (foto, circa 1920, colecţia Muzeului Naţional de Istorie)

La 26 aprilie 1949 s-a deschis cantina teatrului şi începând cu anul 1950, aici luau masa 90 de salariaţi ai Teatrului împreună cu echipa de fotbal „Flamura Roşie ITA” - Piteşti. Aceasta se afla pe strada I. C. Brătianu lângă actuala Direcţie Judeţeană pentru Pensii.

Între timp au jucat pe scena teatrului piteştean şi alţi actori: Ion Dragomirescu, Ion Marinescu, Cezar Teodoru, Iancu Economu, Maria Creţulescu, Ecaterina Georgescu.

În anul 1949, personalul artistic al teatrului cuprindea 28 de actori (16 bărbaţi şi 12 femei), personal tehnic şi scenografi 13, iar personal administrativ şi servicii 13, în total 54 de persoane (36 bărbaţi şi 18 femei). În prima stagiune, 1948 – 1949, au fost prezentate şapte premiere, dintre care trei piese din dramaturgia contemporană. Printre altele a fost prezentată piesa ”Fiul meu”, de Georgely Sandor, cu Fory Eterle, Tamara Vasilache, Ernest Maftei, Tony Zaharian, Gheorghe Lascu, Lucica Georgescu, Ion Bănceanu, Sabin Marian, Mircea Manolescu, în regia lui Nello Bucovski şi scenografia lui Cristian Şerbănescu.[211]

La 1 februarie 1949, Teatrul Muncitoresca devenit Teatru de Stat profesionist, iar din martie 1958, instituţia a primit numele marelui dramaturg Alexandru Davila; la 23 august 1958 s-a dat în folosinţă Teatrul de Vară, iar între anii 1977 şi 1979 (director: Constantin Dinischiotu) s-au realizat

[211] Idem, dos. 18/1943, fila 32.

lucrările de modernizare ale localului propriu, autor de proiect arhitect Nicolae Ernst, în execuţia Trustului de Construcţii Argeş sub conducerea ing. Dimitrie Gherăsoiu.

Între timp, au apărut încă cinci secţii: Păpuşi (1949), Estradă (1958), Folclor (1970), Fanfară (2006) şi Corul „Ars Nova" (2011).

În cei peste 65 de ani de teatru au fost prezentate peste 720 de premiere la secţiile de proză şi estradă, iar în total, peste 1050 de premiere.

Fig. 106 - Clădirea „Teatrului Alexandru Davila", Piteşti (foto, 1995, colecţia instituţiei)

Clădirea Teatrului „Al. Davila**"** a fost refăcută în anii 1997 şi 1998 (acoperişul, instalaţiile termice, instalaţiile sanitare, instalaţiile electrice, zugrăveli şi amenajări interioare).

După lucrările de refacere a sălii, a mobilierului şi a instalaţiilor electrice, Muzeul Teatrului „Al. Davila" din Piteşti şi-a redeschis porţile în luna aprilie 2008, după o tematică întocmită în mod ştiinţific şi după criterii de muzeologie.

În ceea ce priveşte începuturile teatrale în oraşul Câmpulung Muşcel, ele datează cam din aceeaşi perioadă cu aceea de la Piteşti. De altfel, în Ţara Românească, teatrul naţional cunoaşte în perioada 1840 - 1848 un avânt deosebit, avându-l printre animatorii principali şi pe istoricul şi revoluţionarul muşcelean C. D. Aricescu. Acesta punea bazele unui teatru la Câmpulung Muşcel, ajutat şi de fraţii Rucăreanu. Teatrul se deschide cu un repertoriu de V.Alecsandri şi traduceri din Molière.

Trupa a dat spectacole la Bucureşti şi la Piteşti. Teatrul exista la Câmpulung *...încă de la 1847 ianuarie, când junii câmpulungeni, ca să-şi întrebuinţeze timpul cu folos pentru dânşii şi ceilalţi (cum ziceau în programul lor teatral) au improvizat ca prin farmec (numai într-o săptămână) un teatru în miniatură, un teatru de societate, o adevărată şcoală de morală patriotică, la care luau parte toţi junii, gratis; şi cu modestă plată a intrării se acopereau cheltuielile serale şi se ajutorau orfanii şi văduvele din oraşul meu natal*- scria, în 1859, C. D. Aricescu.[212]

Teatrul câmpulungean, ca sfinxul murea şi învia, după un timp şi oameni; acum iar doarme şi sperăm că concetăţenii mei nu-l vor lăsa să doarmă aşa greu şi aşa mult...După exemplul junilor

[212] Aricescu C.D., *"Memoriile mele",* Muzeul Teatrului, p.494.

câmpulungeni, brăileni, piteşteni, ploieşteni au improvizat la dânşii asemenea teatruri, dar, fatalitate, n-au ţinut mult! Ignoranţa, cupiditatea, ispravnicii, intrigile de oraşe, intrigile actorilor etc. au paralizat nobila dorinţă a celor ce luară iniţiativa unor asemenea inteprinderi, de un folos imens pentru o societate ca a noastră! Fie ca oraşele, în interesul lor şi al naţiei, să fondeze teatruri naţionale.[213]

Închis din cauza Revoluţiei de la 1848, teatreul îşi reia activitatea în anul 1851, cu lucrări originale: ”*Neaga rea*”, ”*Boerul Vlăduţă”,* ”*Poliţaiul*”, alături de traducerile făcute de Aricescu şi de alţi scriitori români.[214] Aici a jucat şi actorul Teodor Theodorovici, prieten cu Aricescu, înainte de a fi chemat la Craiova.

În iulie 1857 s-a reprezentat la Câmpulung piesa în versuri ”Trâmbiţa Unirii*”*, de C. D. Aricescu, piesă care propaga ideea Unirii, unul dintre rolurile principale fiind jucat chiar de autor.[215]

Teatrul lui Aricescu a fost închis în anul 1858.

În iunie 1863, „mai mulţi juni din oraşul Câmpulung”, în frunte cu Emanoil Apostolescu au reluat iniţiativa desfăşurării unor spectacole în oraş. Ei au obţinut autorizaţie de la Ministerul de Interne pentru a prezenta spectacole „de plăcere şi nu pentru speculă”, printre care „*O căsătorie silită”* şi „*George Dandin***”**, de Molière.[216]

Tinerii au fost împiedicaţi să joace pe scenă de către prefectul judeţului Muşcel, dar tinerii câmpulungeni au obţinut autorizaţia Ministrului de Interne „pentru o singură dată şi piesa să nu fie contra bunelor moravuri sau poprită de legea presei”.[217]

Începuturile teatrului la Câmpulung n-au fost continuate printr-o organizare ca la Piteşti, astfel că oraşul muscelean a rămas din această privinţă o gazdă primitoare a spectacolelor susţinute de trupe din alte oraşe ale ţării.

Actorii care au jucat pe scena piteşteană

De-a lungul celor peste 64 de ani au evoluat pe scena Teatrului **„Al. Davila”** peste 250 de actori, unii cu apariţii meteorice, în câteva roluri şi mai puţin de un an însă alţii şi-au dedicat **întreaga activitate** acestei scene: Dem Niculescu, Valeriu Buciu, Radu Coriolan, Constantin Zărnescu, Petre Dumitrescu, Ileana Zărnescu sau mare parte din activitate au jucat pe scena piteşteană actorii: Ion Focşa, Ileana Focşa, Angela Radoslavescu, Wilhelmina Câta, Dumitru Drăgan, Andreea Raicu, Ion Roxin, Emilian Cortea, Carmen Roxin- Hancearek.

---

[213] Idem.
[214] Rădulescu, Ion-Horia, op.cit., p.68.
[215] Idem.
[216] Massoff, Ioan, *Teatrul românesc*, Editura pentru literatură, vol.II (1860-1880).
[217] Idem.

Fig. 107 - Sorin Zavulovici, Mioara Iatan, Ileana Focşa, Ileana Zărnescu, Dumitru Drăgan, Andreea Raicu, Aurel Duminică, Carmen Roxin şi Ion Focşa (foto, colecţia instituţiei)

Fig. 108 - Tely Barbu Militaru, Constantin Zărnescu, Cornel Poenaru şi Ileana Zărnescu în piesa „Grădina cu trandafiri”, de Andy Andrieş (foto, 1965, colecţia instituţiei)

Secţia Estradă

Întâiul pas pentru înfiinţarea secţiei a fost făcut la 1 noiembrie 1957, când au fost încadraţi primii actori, instrumentişti şi solişti vocali, iar primul spectacol a avut loc la 19 ianuarie 1958, intitulat **„Prima seară, primul cântec”,** de Mircea Răţescu şi Constantin Zărnescu.

Din anul 2005, sectia de Estradă a primit numele celui care s-a identificat cu aceasta ca regizor, textier, actor si director, marele om de teatru Constantin Zărnescu.

În cei 50 de ani de activitate, a prezentat peste 115 premiere, la care şi-au adus contribuţia, printre alţii, **regizorii**: Gigi Niculescu, Constantin Zărnescu, Virgil Sacerdoţeanu, Socrate

Marinescu, Harry Negrin, Dan Ghiţescu, Aurel Duminică, Traian Ionescu, Al. Darian, Nicolae Stroe, Nae Cosmescu, Constantin Dinischiotu, Constantin Ionescu, Radu Boroianu, George Mihalache, **dirijorii**: Gheorghe Moreanu, Eugen Cernat, Eugen Cerbu, N. Bălan, E. Ionescu, Anton Drăgan, Florentin Delmar, Aurel Bucur, Ilie Ioniţă Ilie Tomiţă, Ion Oprea, Marcel Ionescu, Valenţiu Grigorescu, Ionel Budişteanu, Valentin Oszkiel, Dumitru Lupu, Dan Dimitriu, **actorii**: Mioara Iatan, Nicolae Georgescu, Ion Focşa, Dem Niculescu, Ileana Focşa, Ioana Ciomârtan, Dragoş Mârzan, Lidia Creţu-Dobrin, Dida Anchidin, Julieta Strâmbeanu, Teodor Băjenaru, Valeriu Buciu, Ana Mera, Petre Dumitrescu, Radu Coriolan, Dumitru Ivan, Dimitrie Bitang, Marin Radu Ene, Cristina Niculescu, Gigi Niculescu, Valanti Chiriţescu, Mariana Popa, **soliştii vocali**: Roxana Matei, Adrian Daminescu, Petre Geambaşu, George Bunea, Dumitru Lupu, Constantin Nica, Ileana Şipoteanu, Dorin Anastasiu, Cristina Neacşu, Liliana Roncescu-Ilina, Valanti Noapteş, Viorica Bistreanu, Doina Tănăsescu, Lucia Turcescu, Ion Pietraru, Mihai Chiriţescu, Cornelia Mihai, Otilia Rădulescu, Daniel Iordăchioaie, Florin Apostol, Iulia Pupezescu, Viorela Filip, Mirela Badea, Fuego (Paul Surugiu), Claudia Zamfir, Nina Crulicovschi, Marius Bilous, Cristian Lincan, Robert Chelmuş.

Secţia de folclor „Doina Argeşului”

În anul 1970 a luat fiinţă secţia de folclor, ca o necesitate a valorificării folclorului argeşean şi muşcelean, atât de bogat şi variat, pentru a-l culege, păstra, conserva şi transmite mai departe publicului larg. Cu o întrerupere de trei ani (1991-1993) orchestra profesionistă „ Doina Argeşului” a avut o prezenţă neîntreruptă în viaţa artistică a judeţului.

În ultimii ani, ”Doina Argeşului” a cutreierat judeţul în lung şi-n lat, participând la zilele comunelor argeşene. În luna noiembrie a anului 2006 a participat la Festivalul Internaţional de romanţe de la Petrici (Bulgaria), unde s-a bucurat de succes.

De-a lungul anilor, au evoluat la această secţie multe nume cunoscute ale muzicii populare româneşti, adevăraţi virtuozi ai genului, printre care, dirijorii: Emil Tănase, Ionel Budişteanu, Dorel Manea, Marin Mihalcea; soliştii vocali: Ionela Prodan, Maria Ciobanu, Ion Dolănescu, Maria Dragomiroiu, Maria Cîrneci, Elisabeta Turcu, Nineta Popa, Cristina Turcu-Preda, Mariana Ionescu-Căpitănescu, Leontina Tănase, Nelu Păun, Ioana Modan, Hermina Stănuşescu, Daniela Cernea, Viorica Muscalu, Cornelia Mihai, Nicolae Martin, Ileana Constantinescu, Tita Bărbulescu, Iosefina Preda, Nicu Vitomireanu.

Din luna mai 2009, secţia de folclor “Doina Argeşului a fost transferată la Centrul Judeţean pentru Promovarea şi Valorificarea Culturii Tradiţionale Argeş.

Secţia păpuşi „Aşchiuţă”

În luna octombrie 1949 a luat fiinţă secţia de păpuşi din dorinţa de a oferi copiilor spectacole mult mai apropiate de vârsta lor şi de a contribui la formarea simţului estetic al acestora. În ţară mai erau la acea dată doar patru teatre de acest fel: „Ţăndărică” din Bucureşti, la Iaşi, Craiova, şi Sibiu.

Pregătirile artiştilor-mânuitori au fost încredinţate la început actorilor Lulu Niculescu Handoca şi Cristian Şerbănescu.

În cei 63 de ani, Secţia de păpuşi a prezentat peste 200 de spctacole în premieră, dintre care 78 până în anul 1974 (în primii 25 de ani de existenţă).

Primul colectiv al secţiei, la începutul anului 1950, avea următoarea componenţă: Cristian Şerbănescu - şef secţie, Maria Petredeanu, Valeria Mihalache, Ana Mera, Emma Şerbănescu, Emilia Mircea, Maria Marin, Ana Varabiescu – artişti mânuitori; Maria Panaitescu, pianistă.

Consemnăm numele câtorva care au dat viaţă poveştilor cu păpuşi pentru copii şi tineret: Ion Anestin, Titi Petripop, Gigi Niculescu, Claudiu Cristescu, Traian Ghiţescu-Giurea, Puiu Dumitrescu, Constantin Dinischiotu, Nella Sroiescu, Virgil Sacerdoţeanu, Puiu Stoicescu, Alecu

Popovici, Brînduşa-Zaiţa Silvestru, Aurel Anchidin, A. Gornescu, Nicolae Bănică, Alex. Darian **(regizori);** Cik Damadian, Emil Moise, Mircea Nicolau, Elena Popescu, Elena Mateescu, Petrică Popescu, Constantin Rusu, Phoebus Ştefănescu, Lukjan Zammel (Polonia), Mihaela Dinu-Piţigoi, Aurel Anchidin, Valentin Dobrescu, Mugur Pascu, Eustaţiu Gregorian, Emilian Cortea, Delia Ioaniu **(scenografi);** Vasile Artenie, Titi Bulacu, Lili Constantinescu, Ştefan Crivăţ, Elena Crăciun, Jeni Dumitescu, Anca Dragomir-Iosipescu, Corina Petrovici, Lucian Roman, Veronica Stugaru, Emma Şerbănescu, Lili Solico, Mariana Stoian, Dida Anchidin, Nicolae Bănică, Gigi Clinciu, Puia Chivescu, Emilia Dumitrescu, Jean Florescu, Adrian Gornescu, Emil Marinescu, Marius Stamatescu, Dorina Purece, Silvia Stănescu, Silvia Constantinescu, Maria Tănăsescu, Gabriela Roşu **(actori mânuitori)**.

Secţia Fanfară

Din anul 2006, teatrul are în componenţă fanfara adusă de la Garnizoana Piteşti, în urma restructurării. Deşi de puţin timp în teatru, aceasta a reuşit să se integreze, participând la manifestările oficiale legate de sărbătorile legale, dar şi la zilele localităţilor.

În acest scurt timp, fanfara a prezentat spectacole pe scena teatrului, dar şi în Piaţa Vasile Milea, în Ştrand şi în parcul Trivale.

Anul 2007 a adus şi participarea la Festivalul naţional al muzicii de fanfară de la Sighişoara, dar şi prima premieră muzicală ”Anotimpul iubirilor”, realizată de Emilian Cortea şi George Diaconescu, care a avut loc la 30 martie 2007. Din anul 2010 se organizează Festivalul Internaţional de Fanfare „Argeşul” la care participă formaţii din Turcia, Serbia şi din ţară.

Corul “Ars Nova”

A luat fiinţă în anul 1970 la Piteşti, la iniţiativa profesorului Gheorghe Gomoiu, cu tineri profesori de muzică, sub denumirea de Corul Tineretului. În anul 1972 a devenit Corul “Ars Nova” şi din anul 1985, trece în subordinea Centrului Creaţiei Populare Argeş. De-a lungul anilor, Corul “Ars Nova” a susţinut concerte în Germania, Franţa, Suedia, Grecia, Itaila, Turcia, devenind o prezenţă scenică de valoare în lumea coralei internaţionale.

Din 1 decembrie 2011, Corul “Ars Nova”, dirijat de prof. Gheorghe Gomoiu, a devenit secţie a Teatrului “Al. Davila” din Piteşti.

În cei 64 de ani de existenţă, Teatrul piteştean a fost condus de următorii directori:
Victor Handoca (1949 –1950); Gheorghe Maricescu (1950 – 1952); Ion Neleanu (1952 –1952); Nicolae Georgescu (1952 –1954); Gheorghe Leahu (1954 –1956); Dumitru Dumitru (1956 –1958); Constantin Dinu (1958 –1963); Aurel Anchidin (1963 – 1965); Ion Popescu (1965 – 1967); Constantin Dinişchiotu (1967 –1974); Mihai Radoslavescu (1974 – 1976); Constantin Zărnescu (1976 – 1988); Sorin Zavulovici (1988 –1997); Sebastian Tudor (1997– prezent).

Premii obţinute şi participări la festivalurile naţionale şi internaţionale

Încă de la începuturile activităţii sale, teatrul piteştean a participat la diferite festivaluri naţionale sau turnee în ţară, obţinând şi rezultate bune şi premii în confruntările cu alte teatre, atât actorii, cât şi regizorii.

1957 – Premiul pentru interpretare acordat actorilor Constantin Zărnescu şi Dem Niculescu la Festivalul tinerilor actori cu piesa ”După 20 de ani”, de Svetlov.

1971 – Premiul pentru interpretare acordat actorului Mihai Dobre la Festivalul naţional al teatrelor dramatice, în piesa ”Ecto-Bar”, de Dan Tărchilă, „Jurnalul unui nebun”, de N.V.Gogol, la Gala recitalurilor dramatice.

1977 – Premiul pentru interpretare acorcdat actriţelor Ileana Zărnescu şi Ileana Focşa şi actorului Petre Dumitrescu, în recitalul ”1907”, de Dominic Stanca, regia Ion Focşa, la Gala recitalurilor dramatice de la Bacău.

1978 – Premiul pentru regie acordat lui Alexandru Tocilescu pentru piesa ”Strada iubirii” de A. Bocancea, la Festivalul teatrului scurt de la Oradea.

1978 – Premiul pentru regie acordat lui Alexandru Tocilescu la Festivalul teatrului pentru tineret şi studenţi de la Costineşti.

1980 – Marele premiu pentru regie acordat lui Costin Marinescu, cu piesa ”Cui i-e frică de Virginia Woolf?”, de Edward Albec şi Menţiune pentru omogenitatea echipei de interpreţi: Ion Roxin, Sorin Zavulovici, Ileana Zărnescu, Nina Zăinescu, la Colocviul regizorilor de la Bârlad.

Fig. 109- Ileana Zărnescu şi Jean Roxin
în piesa „Lichidarea” de Paul Everac, 2003
(foto, colecţia instituţiei)

Fig. 110 - Ileana Focşa şi Dem Niculescu
în piesa „Răzvan şi Vidra”, de B.P.Hasdeu, 1965
(foto, colecţia instituţiei)

1982 – Premiul pentru regie acordat lui Costin Marinescu, pentru piesa ”Măşti”, de Ion Sava, la Festivalul restituirilor dramaturgice de la Botoşani, precum şi Diploma pentru interpretare acordată actorului Dem Niculescu de Radiodifuziunea Iaşi, la acelaşi festival.

1994 – Premiul I pentru interpretare acordat actorului Vasile Pieca, la Gala recitalurilor dramatice de la Bacău.

Participări

1997 – Diploma pentru merite deosebite în promovarea dramaturgiei româneşti la Festivalul dramaturgiei româneşti de la Timişoara, pentru piesa ”D-ale carnavalului”, de I.L.Caragiale, regia Laurian Oniga.

1997 – Participarea la Festivalul Internaţional de comedie de la Galaţi, cu piesa ”Zăpezile de altădată”, de Dumitru Solomon, regia Mircea Cornişteanu.

2002 – Participarea la Festivalul Naţional ”Teatru Imagine”, de la Tg.Mureş, cu piesa ”Burghezul gentilom”, de Molière, în regia lui Adrian Roman.

2004 – Participarea la Festivalul Naţional ”Teatru Imagine” de la Tg.Mureş cu piesa ”Casa cu ţoape”, de Puşi Dinulescu, în regia lui Matei Varodi.

2006 – Diplomă de excelenţă pentru înalt profesionalism scenic la Festivalul Naţional de Umor ”Constantin Tănase”, de la Vaslui, cu piesa „Trendy” sau „Amantele trăznite” de Geo Iancu Călinescu, în regia lui Dan Tudor.

Fig. 111 - Trofeul obţinut la Festivalul de Umor “Constantin Tănase”
de la Vaslui, 2006

2007 – Diplomă de excelenţă pentru prestaţie artistică la Festivalul naţional de teatru profesionist de la Bistriţa, cu piesa ”Gară pentru noi”, de Cornel Udrea, în regia lui Ion Mircioagă.

2010 – Premiul de interpretare pentru Luminiţa Borta la Festivalul Internaţional de la Plovdiv (Bulgaria).

2010 – Premiul de interpretare pentru Luminiţa Borta la Festivalul Internaţional din Albania.

2011 – Premiul de interpretare pentru Luminiţa Borta la Festivalul Internaţional de la Vraţa (Bulgaria).

2012 – Marele Premiu la Festivalul Internaţional de la Vraţa, pentru piesa „Căsătoria” de Gogol, în regia lui Matei Varodi.

Secţia de estradă a participat la toate ediţiile Festivalului naţional al teatrelor de revistă (ultima în anul 2001), de la Constanţa, unde a obţinut mai multe premii.

2006 – Diplomă de excelenţă la Festivalul naţional de la Bucureşti, organizat de Teatrul ”Masca”.

Secţia fanfară a participat în anul 2007 la Festivalul naţional de la Sighişoara, obţinând Diploma de Excelenţă în anii 2009, 2010, 2011, 2012, la Festivalul de Fanfare „Valurile Dunării” de la Galaţi şi în anual 2010, la Festivalul de la Turda.

Secţia păpuşi a participat la festivalurile de la Galaţi, Feteşti, Bucureşti, obţinând premii speciale, dar şi la Festivalurile internaţionale din Croaţia (Zagreb) şi Serbia (Kragujevac – 2012).

În anul 2010, actriţa Ileana Zărnescu a primit titlul de Cetăţean de Onoare al Judeţului Argeş.

Turnee în străinătate, participări la festivaluri internaţionale.

Teatrul „Al. Davila” a participat la turneul din Polonia (Bydgoszes, Torun), în noiembrie 1971, cu piesele: ”Io, Mircea Voievod”, de Dan Tărchilă, ”Meşterul Manole”, de Valeriu Anania şi ”Cine eşti tu?” de Paul Everac, în luna iunie 1975, în Iugoslavia, participând la Festivalul teatrelor dramatice, la Kragujevac, cu piesa ”Casa care a fugit prin uşă”, de Petru Vintilă. În luna octombrie 1997, a participat la Festivalul internaţional de comedie de la Galaţi, cu piesa ”Zăpezile de altădată”, de Dumitru Solomon, în regia lui Mircea Cornişteanu.

Şi celelalte secţii ale teatrului au participat la turnee în străinătate, astfel, secţia de păpuşi a fost în anul 1995 în Bulgaria, iar ”Doina Argeşului”, în anul 1996, în Republica Moldova, la Rezina şi în anul 2006 la Petrici (Bulgaria), la Festivalul internaţional de romanţe, secţiile folclor şi păpuşi, în Croaţia (2005).

La Kragujevac au avut loc primele discuţii despre reluarea colaborării şi schimburilor culturale între judeţul Argeş şi regiunea din care face parte oraşul Kragujevac (Serbia). Astfel că, 24 decembrie 2002 marchează reluarea relaţiilor culturale dintre cele două părţi.

Din anul 2003, Teatrul ”Al.Davila” şi Teatrul ”Joakim Vujici” au reînceput colaborarea, an de an.

2004 – Turneu la Kragujevac cu piesa ”Domnişoara Iulia” de A.Strindberg, regia artistică Bogdan Cioabă.

2005 – Comedia erorilor de William Shakespeare, regia artistică Bogdan Cioabă.

2006 – Participarea la Festivalul Internaţional de Teatru ”Joakim Fest” Kraguevac, cu piesa ”Extrem” de William Mastrosimone, regia artistică Dan Tudor.

2007, mai – Participarea la Festivalul Naţional al dramaturgiei sârbeşti, cu piesa ”O tragedie furtunoasă”, de Duşan Kovacevici, în regia artistică a lui Dragan Jakovljevici.

2007, octombrie – Participarea la Festivalul Internaţional al Teatrului de Studio ”Joakim Vujici”, cu piesa „Canapeaua lui Froid”, de Cornel Udrea, în regia artistică a lui Matei Varodi. Nominalizare pentru cel mai bun spectacol.

La 23 decembrie 2006 a avut loc la Teatrul din Kragujevac, premiera ”D-ale carnavalului”, de I.L.Caragiale, pusă în scenă cu actorii sârbi de regizorul Teatrului ”Al. Davila”, Matei Varodi (Piesa a fost tradusă de Bojana Crevkovic, fiind pusă pentru prima dată în scenă, în limba sârbă).

Totodată, în luna mai 2007, Teatrul „Al. Davila” a prezentat pe scena Teatrului ”Stelelor” din Belgrad, piesa „O tragedie furtunoasă”, de Duşan Kovacevici, în prezenţa autorului şi a artiştilor sârbi, piesă care s-a bucurat de un deosebit succes.

Fig. 112 - „O tragedie furtunoasă” de Duşan Kovacevici, prezentată pe scena Teatrului „Stelelor” din Belgrad, în mai 2007 (distribuţia: Tudoriţa Popescu, Luminiţa Borta, Dan Ivănesei, Petrişor Stan, Emilian Cortea,Doina Stan, Jean Roxin, Mirela Popescu, Adrian Duţă)

La 29 octombrie 2005, la Kragujevac (Serbia) a fost semnat Protocolul de colaborare dintre Teatrul ”Al.Davila” - Piteşti şi Teatrul ”Joakim Vujici” - Kragujevac, de către cei doi directori, Sevastian Tudor şi Dragan Jakovljevici. Prin acest act oficial, cele două teatre convin să dezvolte colaborarea dintre ele, prin schimburi de vizite cel puţin o dată pe an, cu prezentări de spectacole, schimburi de experienţă, de actori, regizori, scenografi, expoziţii, puneri în scenă a operelor autorilor din cele două ţări.

În anul 2007, în acord cu Protocolul încheiat, la Piteşti, a fost montată piesa „O tragedie furtunoasă”, de Duşan Kovacevici în regia artistică a lui Dragan Jakovljevici de la teatrul sârbesc.

Între anii 2007 - 2011, Teatrul a participat la Festivalul Internaţional de la Kragujevac, unde a obţinut mai multe premii.

În anii 2010, 2011 şi 2012, Teatrul a participat la Festivalul Internaţional organizat la Vraţa (Bulgaria). In anul 2010 a obţinut Premiul pentru prezenţa scenică, iar în anul 2011, Luminiţa Borta a obţinut Premiul pentru cea mai bună actriţă.

De altfel, actriţa Luminiţa Borta a mai obţinut premiile pentru interpretare la Festivalurile internaţionale din Bulgaria (Gabrovo), Macedonia şi Albania (2008, 2010 şi 2012).

Cel mai important turneu pe care l-a făcut Teatrul “Alexandru Davila” a fost cel din Dublin (Irlanda), din 15 şi 16 februarie 2008, la invitaţia Teatrului Civic din capitala irlandeză. Cu acest prilej, actorii piteşteni au interpretat piesa “Skin Deep”, de Paul Meade, în regia artistică a lui Dan Tudor. A fost primul teatru românesc care a jucat pe scena Teatrului Civic.

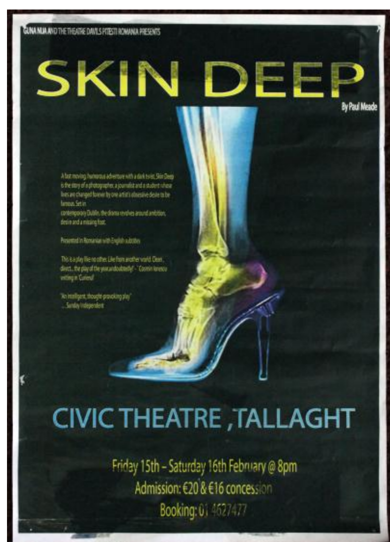

Fig. 113 - Afişul spectacolului

Fig. 114 - Florin Dumitru şi Mirela Popescu, protagoniştii piesei „Skin Deep” (foto, colecţia instituţiei)

Festivaluri organizate de teatrul „Alexandru Davila”

Festivalul teatrelor de studio

I. Acest festival a fost oganizat la Piteşti, timp de trei ediţii (1980, 1981 şi 1988). La prima ediţie (3-8 martie 1980) au participat: Teatrul „Giuleşti”, Teatrul „M.Eminescu” - Botoşani, Teatrul „Maria Filotti”- Brăila, Teatrul Naţional - Craiova, Teatrul „Victor Ion Popa” - Bârlad şi Teatrul „Al.Davila” - Piteşti, cu piesele: „Hoţii de iluzii”, regia Mihai Radoslavescu şi „Cui i-e frică de Virginia Woolf?”, de Edward Albec, regia Costin Marinescu. Au mai participat şi formaţii de teatru ale amatorilor: U.J.C.M. Dolj, Studioul Palatului Culturii - Piteşti.

II. A doua ediţie (3-8 martie 1981) a reunit Teatrul „Nottara”, Teatrul de Stat - Sibiu, Teatrul dramatic ”George Bacovia” - Bacău, Teatrul „M.Eminescu” - Botoşani, Teatrul de păpuşi – Cluj Napoca, Teatrul Naţional - Timişoara, Teatrul „Victor Ion Popa” - Bârlad, Teatrul de păpuşi - Constanţa şi Teatrul ”Al.Davila” - Piteşti, cu piesele: ”Românii şi ambasadorii” de Corneliu Marcu, regia Mihai Lungeanu şi ”Henric al IV-lea” de Luigi Pirandello, regia Costin Marinescu. Au mai participat: formaţia de teatru a Palatului Culturii - Piteşti, Teatrul studenţesc ”Podul” al Casei de Cultură a Studenţilor - Bucureşti, Teatrul muncitoresc al I.T.C. - Bucureşti şi formaţia de teatru a U.J.C.M. Dolj - Craiova.

III. Ediţia a III-a (21-24 aprilie 1988) a adus în scenă: Teatrul de Stat - Sibiu, Teatrul foarte Mic - Bucureşti, Teatrul Naţional - Bucureşti, Teatrul Naţional - Tg.Mureş, Institutul de Artă Teatrală şi Cinematografică - Bucureşti, Teatrul Municipal - Ploieşti, Teatrul Naţional - Craiova şi Teatrul ”Al.Davila” - Piteşti, cu piesa ”Uşile împărăteşti” de Paul Everac, regia Val Dobrin. Au mai participat: formaţia de teatru ”Anima” a Casei de Cultură a Sindicatelor - Piteşti şi Clubul Sindicatelor din Comerţ - Bucureşti.

În anul 1995 (luna mai) a fost organizat Festivalul internaţional al teatrelor pentru copii ”Primăvara copiilor”, la care, în afara secţiei de păpuşi a Teatrului ”Al.Davila” - Piteşti, au mai participat: Teatrul de copii din Montana (Bulgaria), Teatrul de păpuşi din Braşov şi reprezentanţi ai teatrelor de Păpuşi din Franţa.

Festivalul Naţional al Teatrului de Studio

După o întrerupere de 13 ani, frumoasa tradiţie a organizării unui festival al teatrului de studio a fost reluată între 19 şi 24 noiembrie 2001, ca Festival Naţional al Teatrului de Studio. La reluare, în pragul festivalului se spunea că gustul pentru teatru al piteşteanului se va măsura în sălile pline pe care le va face acest festival.

La această ediţie, a V-a, au participat următoarele teatre: Teatrul ”Toma Caragiu” din Ploieşti, Teatrul de Stat din Arad, Teatrul ”Sică Alexandrescu” din Braşov, Teatrul Naţional din Tg.Mureş, Teatrul ”Maria Filotti” din Brăila, Teatrul ”Al.Davila” din Piteşti, Teatrul ”Anton Pann” din Rm.Vâlcea, Teatrul ”V.I.Popa” din Bârlad.

În cadrul Festivalului, Teatrul ”Al.Davila”, prin secţia ”Aşchiuţă” a prezentat spectacolul experimental ”Pe un peron de gară”, de Nicolae Bănică, în regia autorului şi colocviul ”Teatrul de studio între tradiţie şi perspective”.

Între 25 şi 29 noiembrie 2002 a avut loc ediţia a VI-a a Festivalului Naţional al Teatrului de Studio.Au prezentat spectacole: Teatrul ”Anton Pann” din Rm.Vâlcea, Teatrul ”Sică Alexandrescu” din Braşov, Teatrul ”Tony Bulandra” din Târgovişte, Teatrul ”Valah” din Giurgiu, Teatrul ”Toma Caragiu” din Ploieşti şi Teatrul ”Al.Davila” din Piteşti.

Între 17 şi 22 noiembrie 2003 a avut loc cea de-a VII-a ediţie a Festivalului Naţional al Teatrului de Studio. Au participat: Teatrul de Comedie din Bucureşti, Teatrul ”Al. Davila” Piteşti în colaborare cu UNITER, Teatrul ”Anton Pann” din Rm.Vâlcea, Teatrul ”Al.Davila” Piteşti, Teatrul ”C.I.Nottara” din Bucureşti, Teatrul Naţional din Tg.Mureş şi Teatrul ”Toma Caragiu” din Ploieşti.

Ediţia a VIII-a a Festivalului Naţional al Teatrului de Studio a avut loc între 20 şi 29 noiembrie 2004.

Au participat: Teatrul ”Masca” din Bucureşti, Teatrul ”Anton Pann” din Rm.Vâlcea, Teatrul ”Mihai Eminescu” din Botoşani, Teatrul ”Toma Caragiu” din Ploieşti, Teatrul ”Al.Davila” din Piteşti.

În cadrul Festivalului a avut loc simpozionul ”Critica de teatru între profesionalism şi hobby”, moderator, Marilena Ţepuş.

Cea de-a IX-a ediţie a Festivalului Naţional al Teatrului de Studio s-a desfăşurat între 14 şi 18 noiembrie 2005.

Au participat: Teatrul „Radu Stanca” din Sibiu, Teatrul de Comedie din Bucureşti, Teatrul ”Ioan Slavici” din Arad, Teatrul ”C.I.Nottara” din Bucureşti, Teatrul ”Luni Green Hours” din Bucureşti, Teatrul ”Anton Pann” din Rm.Vâlcea, Teatrul ”Al.Davila” din Piteşti.

În cadrul Festivalului au avut loc lecturi artistice după piesele: „A treia zi nu te ridică nimeni la cer”, de Dan Chiriac, în regia Adrianei Zaharia, ”Extrem” de William Mastrosimone, în regia lui Sorin Militaru, colocviul ”Constrângerile spaţiului teatral”.

Pentru prima dată Festivalul a acordat şi premii. Astfel, cel mai bun spectacol a fost desemnat ”Poiana boilor”, de A.P.Cehov, prezentat de Teatrul de Comedie din Bucureşti, în regia lui Horaţiu Mălăele, iar cel mai bun actor a fost desemnat Florin Dumitru de la Teatrul ”Al.Davila” din Piteşti.

Festivalul Internaţional al Teatrului de Studio

Ediţia a X-a, desfăşurată între 16 şi 20 noiembrie 2006, a devenit ediţie a Festivalului Internaţional al Teatrului de Studio.

Prin selecţia propusă de cei doi selecţioneri: Marius Zarafescu şi Mircea Ghiţulescu, Festivalul de la Piteşti încearcă să surprindă tendinţa de spectacole în spaţii neconvenţionale, aflată în plină expansiune, dar şi necesitatea de a lansa un semnal pentru toţi cei care hotărăsc viitorul artei teatrale româneşti din punctul de vedere al configuraţiei arhitecturale a sălilor.

La această ediţie internaţională au participat: Teatrul de Comedie din Bucureşti, Teatrul Naţional din Timişoara, Teatrul ”Mic” din Bucureşti, Teatrul ”La Scena” din Bucureşti, Teatrul Naţional ”Radu Stanca” din Sibiu, Teatrul ”Al.Davila” din Piteşti, cu piesa ”Extrem” de William Mastrosimone, în regia lui Dan Tudor, Teatrul ”Anton Pann” din Rm.Vâlcea, Teatrul ”Joakim

Vujici” din Kragujevac (Serbia), Teatrul ”Toma Caragiu” din Ploieşti Teatrul „Tandem” din Piatra Neamţ.

În cadrul Festivalului, a fost vernisată Expoziţia de afişe ale spectacolelor din repertoriul Teatrului ”Joakim Vujici” din Kragujevac (Serbia).

Doru Mareş a moderat Simpozionul ”Teatrul de Studio, virtuţi şi dimensiuni”.

Juriul a acordat următoarele premii: Marele Premiu pentru cel mai bun spectacol Teatrului ”Al.Davila” din Piteşti pentru piesa ”Extrem” de William Mastrosimone, în regia lui Dan Tudor, cel mai bun regizor – Alexandru Dabija pentru spectacolul Teatrului ”Toma Caragiu” din Ploieşti, cel mai bun actor – Mihai Bica (Sibiu); Premiul pentru scenografie – Alina Herescu (Timisoara) şi Premiul special al juriului - Teatrul ”Joakim Vujici” din Kragujevac (Serbia).

Cea de-a XI-a ediţie a Festivalului Internaţional al Teatrului de Studio s-a desfăşurat între 9 şi 15 noiembrie 2007, la care au participat: Teatrul ”Luni” şi ”Maşina de vise” din Bucureşti, Teatrul ”Valah” din Giurgiu, Teatrul ”Tandem” din Piatra Neamţ, Teatrul ”Toma Caragiu” din Ploieşti şi ”Uno Art” din Bucuteşti, Teatrul ”Anton Pann” din Rm.Vâlcea, Teatrul ”Rahis” din Katerini (Grecia), Teatrul ”Club A” din Bucureşti, Teatrul ”Sică Alexandrescu” din Braşov, Teatrul ”Al.Davila” din Piteşti cu spectacolul ”Mama E” după Mario Vargas Llosa, în regia lui Bogdan Cioabă, Teatrul ”74” din Tg.Mureş, Teatrul ”Portabil” din Bucureşti, Teatrul de Comedie din Bucureşti, Teatrul ”Kneajvesko Srpsky” din Kragujevac (Serbia). În afara concursului, Teatrul ”Al.Davila” Piteşti a prezentat în premieră absolută pe ţară, piesa ”Skin Deep”, de Paul Meade, în regia lui Dan Tudor.

În cadrul Festivalului s-a desfăşurat colocviul ”Teatrul de studio, un teatru mic cu viitor mare”, moderat de teatrologii Natalia Stancu şi Mircea Ghiţulescu.

Juriul a acordat următoarele premii pentru: cel mai bun spectacol – ”Eden” prezentat de Teatrul ”74” din Tg. Mureş, pentru regie – Dan Tudor pentu spectacolul ”Domnul Goe” (Braşov), pentru cel mai bun actor – Nicolae Urs (Teatrul ”Toma Caragiu” din Ploieşti), pentru cea mai bună actriţă – Diana Giubernea pentru spectacolul ”Monoloagele vaginului” (Teatrul ”Club A” din Bucureşti), pentru scenografie – Gheorghe Hibovski (Teatrul ”Tandem” din Piatra Neamţ), pentru promovarea interculturalităţii – Teatrul din Kragujevac (Serbia).

Fig. 115 - Premiul obţinut pentru cel mai bun spectacol,
la Festivalul Internaţional al Teatrului de Studio, Piteşti, 2006

La ediţia XII-a, desfăşurată între 10-15 decembrie 2008, au participat şase teatre din ţară (Piteşti, Rm. Vâlcea, Bucureşti, şi Piatra Neamţ) şi două din străinătate Kneajevsko Srpsky (Serbia).

Marele Premiu pentru cel mai bun spectacol a fost obţinut de Teatrul „Al. Davila" din Piteşti, pentru piesa „Skin Deep", de Paul Meade, în regia lui Dan Tudor.

Ediţia a XIII-a s-a desfăşurat în perioada 21-27 noiembrie 2009, cu participarea următoarelor teatre: Compania de Teatru „Teatrulescu" din Craiova, Teatrul „Anton Pann" din Râmnicu Vâlcea, Teatrul Municipal din Târgovişte, Compania „Inorog Art" din Bucureşti, Teatrul „Al. Davila" din Piteşti cu piesa „Lady Capuletty", Teatrul „Toma Caragiu" din Ploieşti, Teatrul „Altar" din Tulcea, Teatrul „Fanny Tardini" din Galaţi, Teatrul Dramatic din Vraţa (Bulgaria), Teatrul de Comedie din Bucureşti, Teatrul „Al. Davila" cu piesa „Jucătorul de baseball", Teatrul Knajevsko Srpsky Kragujevac (Serbia).

Marele Premiu a revenit Teatrului „Toma Caragiu" din Ploieşti pentru piesa „And Bjork, of course", de Thorvaldun Thorstenson, regizat de Radu Afrim, care a primit premiul pentru regie.

Teatrul „Al. Davila" a primit Premiul pentru dialog intercultural, pentru piesa „Jucătorul de baseball", de Mircea M. Ionescu, regia artistică Matei Varodi.

Ediţia a XIV-a s-a desfăşurat în acelaşi timp cu Ediţia I a Festivalului Balcanic al teatrului de Studio, în perioada 19-24 noiembrie 2010. Au fost prezente teatrele: Compania „Teatrulescu" din Craiova, Teatrul „Anton Pann" din Vâlcea, Teatrul Dramatic din Vraţa (Bulgaria), Compania de Teatru „Baroc" şi „Arca la Scena" din Bucureşti, Teatrul „Colibri" din Craiova, Teatrul „Al. Davila" din Piteşti, cu piesa „Duminica la ora trei", de Ana Maria Bamberger, Teatrul Naţional „Marin Sorescu" din Craiova, Teatrul Kneajevsko Srpsky din Kragujevac (Serbia), Centrul de Proiecte Culturale ARCUB din Bucureşti, Compania „Gestual Art", din Bucureşti, Teatrul Evreiesc de Stat din Bucureşti şi Teatrul „Tandem" din Piatra Neamţ.

Marele Premiu a revenit actorului Ilie Gheorghe, de la Teatrul Naţional „Marin Sorescu" din Craiova, premiul pentru cel mai bun spectacol Companiei „Teatrulescu" din Craiova, premiul pentru cea mai bună actriţă Anabelei Neazi de la Teatrul Evreiesc de Stat, iar premiul pentru cel mai bun spectacol din Balcani, spectacolului „Testul" al Teatrului din Vraţa (Bulgaria).

Ediţia a XV-a a Festivalului Internaţional şi Ediţia a II-a a Festivalului Balcanic s-au desfăşurat între 16 şi 24 noiembrie 2011, odată cu redenumirea Studioului 125 în Studioul „Liviu Ciulei".

Au participat: Compania „Teatrulescu" din Craiova, Teatrul „Anton Pann" din Rm. Vâlcea, Teatrul „Al. Davila" din Piteşti cu piesa „Belvedere" de Ana Maria Bamberger, Compania de Teatru „Aradi Kamaraszinhaz"din Arad, Teatrul Municipal din Edirne (Turcia), Asociaţia teatrală „Maszk" din Szeged (Ungaria), Teatrul Independent Sala Mică Cluj, Teatrul „Arca la Scena" Bucureşti, Asociatia „UNTEATRU" din Bucureşti, Asociaţia de teatru „Belle Reve" din Bucureşti, Teatrul Naţional „Marin Sorescu" din Craiova, Teatrul Dramatic din Vraţa (Bulgaria).

Marele Premiu a fost obţinut de regizoarea Cătălina Buzoianu, pentru piesa „Frumoasa călătorie a urşilor Panda povestită de un saxofonist care avea o iubită la Frankfurt", de Matei Vişniec.

Premiul pentru cel mai bun spectacol a fost obţinut de Teatrul Dramatic din Vraţa (Bulgaria), pentru piesa „Tango", de Slawomir Mrozjek, premiul pentru cea mai bună actriţă a fost obţinut de Ani Creţu de la Teatrul „Arca la Scena" din Bucureşti, premiul pentru cel mai bun actor a revenit actorului maghiar Attila Harsanyi, de la Teatrul „Maszk" din Szeged (Ungaria). Teatrul „Al. Davila" din Piteşti a primit premiul pentru cel mai bun spectacol din Balcani.

Festivalul Fanfarelor

În anul 2010 (luna august) a avut loc prima ediţie a Festivalului Fanfarelor, manifestare care a reunit pe scenele şi parcurile Piteştiului şi din oraşul Topoloveni fanfare din: Galaţi, Giurgiu, Turda şi Fanfara „Argeşul" a Teatrului „Al. Davila".

Ce-a de a doua ediţie desfăşurată în ultimele zile ale lunii august 2011 a adus în plus participarea fanfarei din Edirne (Turcia), alături de cele din Giurgiu, Galaţi, Călăraşi.

Festivalul teatrului pentru copii „Aşchiuţă”

Prima ediţie s-a desfăşurat în zilele de 29,30 august şi 1 septembrie 2011, pe scenele Teatrului „Al. Davila” din Piteşti şi secţiei „Aşchiuţă”, reunind spectacole pentru copii prezentate de teatrele din Galaţi, Bucureşti, Kragujevac (Serbia) şi bineinţeles ale Teatrului „Al. Davila” Piteşti, secţia „Aşchiuţă”.

Festivalul Internaţional de Muzică Corală „D. G. Kiriac”

Preluând Corul „Ars Nova” din decembrie 2011, Teatrul „Al. Davila” din Piteşti a preluat şi Festivalul de Muzică Corală „D. G. Kiriac”, odată cu ediţia a XX-a internaţională, desfăşurată între 28 şi 30iunie. La acest festival au participat coruri din România şi Grecia.

Acest prestigios festival este unul dintre cele mai importante din România, o manifestare artistică reunind de fiecare dată, cele mai importante coruri din România, în cadrul celor două secţiuni (muzică corală românească şi universală şi muzică sacră).

Un moment important în desfăşurarea Festivalului îl constituie recitalurile de muzică sacră pe care corurile le-au oferit la mănăstirea Curtea de Arges şi bisericile din Piteşti, Mioveni, Topoloveni.

Încă de la prima ediţie internaţională (1992), Festivalul a atras pe scena Teatrului „Al. Davila” cele mai valoroase coruri din ţară dar şi din străinătate: Bulgaria, Belgia, Franţa, Germania, Grecia, Yugoslavia, Israel, Olanda, Cehia, Rusia, Republica Moldova, Ungaria şi SUA.

De la an la an această manifestare de excepţie capătă o mai mare deschidere spre arta autentică, numeroase coruri din ţară şi străinătate dorind să aprticipe la acest eveniment.

Centre culturale, case de cultură, cămine culturale, şcoala populară de arte şi meserii şi filarmonica

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş

Este o instituţie publică de cultură, cu personalitate juridică, finanţată din venituri proprii şi din alocaţii de la bugetul local, funcţionând sub autoritatea Consiliului Judeţean Argeş; face parte din sistemul instituţiilor de importanţă judeţeană, iar în cei 56 de ani de existenţă a scris o pagină importantă în istoria culturii argeşene.

Prin decizia nr. 2054 a Sfatului Popular al Regiunii Piteşti lua fiinţă, la 2 mai 1956, Casa Regională a Creaţiei Populare. Menirea acestei noi instituţii era aceea de a acorda ajutor metodic tuturor formaţiilor artistice de amatori şi creatorilor populari din întreprinderi, instituţii, şcoli, cooperative meşteşugăreşti, cămine culturale, case de cultură etc. La înfinţare, numai şase salariaţi şi-au asumat dificila misiune de a acoperi suprafaţa deloc mică a fostei Regiuni Argeş. Cu timpul, grupul de entuziaşti ai începuturilor s-a mărit, antrenând treptat şi un valoros corp de colaboratori din toate domeniile activităţii de creaţie populară.

Titulatura instituţiei s-a schimbat de câteva ori în decursul anilor: mai întâi a fost Casa Regională a Creaţiei Populare, apoi Casa Creaţiei Populare a Judeţului Argeş (în 1968), Centrul de Îndrumare a Creaţiei Populare şi a Mişcării Artistice de Masă al Judeţului Argeş (1972-1989), după 1990, Centrul Judeţean al Creaţiei Populare Argeş şi, din 2004, actuala denumire – Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş.

Instituţia a fost subordonată administrativ la început Secţiei de Învăţământ şi Cultură a Sfatului Popular Regional, apoi, din 1962, Inspectoratului pentru Cultură şi Artă al Regiunii Argeş (din 1968 al Judeţului), iar din anul 1990 Inspectoratului pentru Cultură, Ministerului Culturii şi, în fine, din anul 1997, Consiliul Judeţean Argeş.

Fig. 116 - Afiş aniversar, 2011(colecţia instituţiei)

Sediul instituţiei a fost iniţial în Palatul Culturii. Începând cu anul 2009, instituţia s-a mutat provizoriu în fosta sală de sport a Colegiului Naţional Liceal „Ion C. Brătianu" din strada Armand Călinescu, nr. 14, după ce s-au făcut amenajări esenţiale.

Activitatea instituţiei se conturează prin raportare la obiectivele specifice:

- Radiografierea etnozonelor Argeş-Muscel, observarea stadiului actual al fenomenelor tradiţionale şi marcarea mutaţiilor funcţionale produse în diacronie, de intenţia declarată de a constitui o bancă de date şi valori patrimoniale;
- Coordonarea activităţilor unor aşezăminte culturale din judeţ (cămine culturale, case de cultură, centre culturale), Centrul funcţionând ca for ştiinţific şi metodologic de stimulare şi valorificare a tradiţiei şi creaţiei populare argeşene;
- Iniţierea unor proiecte de identificare şi promovare a creatorilor şi performerilor tradiţiei şi creaţiei populare autentice, pentru protecţia acestora împotriva pseudoartei (kitsch-izării);
- Elaborarea unor ghiduri pentru aşezămintele culturale în domeniul educaţiei permanente nonformale, asigurarea asistenţei de specialitate şi organizarea cursurilor de perfecţionare pentru personalul încadrat în instituţiile culturale din judeţ;
- Conservarea şi transmiterea valorilor morale, artistice şi tehnice ale comunităţilor locale;
- Cultivarea specificului local prin promovarea în circuitul de valori universale a specificităţii, motivând dinamica relaţiei identitate-globalizare;
- Revitalizarea îndeletnicirilor şi meseriilor tradiţionale, susţinerea şi promovarea meşterilor populari şi a micilor meseriaşi;
- Cultivarea valorilor şi autenticităţii creaţiei populare contemporane şi a măiestriei interpretative în toate genurile: literatură, teatru, coregrafie, muzică, artă plastică, artă populară, cine-foto;
- Dezvoltarea schimburilor culturale intra-, inter- şi transfrontaliere şi stimularea mobilităţilor;
- Valorificarea scenică (prin spectacole, festivaluri, concursuri), media (CD-uri, DVD-uri, emisiuni radio-tv, articole de presă, site-uri internet) şi tipografică (editarea şi difuzarea publicaţiilor şi lucrărilor de specialitate) a produselor culturii tradiţionale.

Toate acestea au fost posibile datorită prezenţei în instituţie a unor animatori culturali în adevăratul sens al cuvântului, oameni care s-au dedicat cu pasiune actului de cultură populară, lucrând ani de zile, unii chiar până la pensionare.

De diferitele sectoare de activitate s-au ocupat de-a lungul vremii nume sonore ale muzicii corale şi instrumentale, ale coregrafiei, literaturii, teatrului, satirei şi umorului, artelor plastice şi populare. Amintim, riscând să nu-i putem enumera pe toţi, numele unor maeştri care şi-au lăsat amprenta personalităţii lor puternice în diferite domenii. Astfel, numele profesorului Constantin Mahu, ale compozitorilor şi dirijorilor Ion Grecu şi Alfons Popescu, ale profesorilor şi dirijorilor Gheorghe Gomoiu, Dorel Manea, Gheorghe Mihai, Alexandru Ionescu şi Constantin Istrate rămân înscrise definitiv ca semnături ale unor deosebite succese în mişcarea corală de amatori, de muzică cultă, uşoară, folk, dar mai ales populară. Mulţi dintre aceştia au semnat şi importante culegeri de piese corale şi prelucrări de folclor sau au strâns, între coperţile unor lucrări, folclor autentic din diferite zone reprezentative ale judeţului.

Domeniul coregrafiei a beneficiat şi el de aportul unor mari personalităţi precum regretaţii Ion Polexe şi Leonte Socaciu şi actualii maeştri coregrafi ai Centrului, Dorin şi Cătălin Oancea. Printre colaboratorii deosebiţi ai sectorului s-au aflat Gheorghe Popescu-Judeţ, fiu al Argeşului; care a lăsat amintiri relevante ca un autentic maestru, dar şi o bogată şi valoroasă culegere de jocuri populare, Theodor Vasilescu, cel care a fost alături de noi nu numai ca îndrumător la cursurile pe care le-am organizat, ca maestru în montarea unor spectacole valoroase, dar şi ca prieten şi sfătuitor; maeştrii Gheorghe Baciu, Tita Sever, Andrei Bucşan, Marin Badea, Ion Auroaica sau Constantin Stancu, care au cules şi editat prin instituţia noastră bogăţia şi varietatea folclorului coregrafic argeşean.

Şi tot aşa am putea continua enumerarea de personalităţi marcante din domeniul literaturii, al teatrului sau al satirei şi umorului care s-au aplecat cu aceeaşi dăruire şi rezultate valoroase asupra mişcării de gen a amatorilor. Trebuie să-i amintim aici pe adevăraţii animatori care au fost sau sunt: Tudor Diaconu, Lucia Ionescu-Nicolescu, George Cristea Nicolescu (Miron Cordun), Val Dobrin, Toma Biolan, Mircea Marandici, Rodica Pârvulescu, Dan Giurea, Corneliu Lamba şi, astăzi, Alexandru Mărchidan şi Sorin-Dănuţ Radu.

Şi în domeniul cercetării folclorice au fost şi mai sunt oameni valoroşi: Adriana Rujan, Constantin Cârstoiu, Radu Oprea, Ion Popa, Grigore Constantinescu, Traian Ciuculescu sau mai tinerii Adrian Sămărescu şi Sorin Mazilescu, care într-o muncă mai puţin spectaculoasă ei s-au aplecat asupra cărţilor, concepând lucrări ştiinţifice de referinţă privind cultura populară a etnozonei Argeş-Muscel.

Domeniul artelor plastice şi al artei populare a fost ilustrat în timp de profesionişti autentici precum foştii salariaţi, pictorii Aurel Calotă şi Gheorghe Pantelie, care s-au dăruit cu adevărat muncii de depistare, îndrumare şi punere în valoare a talentelor. Argeşul se mândreşte a fi iniţiat şi dezvoltat mişcarea de artă naivă. Aici, în Piteşti fiinţează de 43 de ani prima expoziţie naţională şi singura galerie de profil din ţară. Sutele de expoziţii de artă plastică, saloanele artiştilor amatori, prezenţa meşterilor populari la târguri şi expoziţii locale, judeţene şi naţionale, unele iniţiative precum expoziţia naţională de ceramică în aer liber, taberele de creaţie, Expoziţia-concurs naţională de icoane „Rugămu-ne Ţie!”, Festivalul-concurs naţional „Lumină din Lumină”, al filmului cu tematică religioasă, ciclul de manifestări complexe „Poeţi şi pictori de la sate”, la întâlnirea cu publicul „Meşterii populari se destăinuie” şi altele ilustrează pregnant eforturile depuse de-a lungul timpului în acest domeniu.

Aici, sub îndrumarea directă a celor amintiţi, s-a format o adevărată pleiadă de artişti ale căror nume sunt întâlnite frecvent pe simezele marilor expoziţii, precum Sorin Ilfoveanu, Lucian Cioată, Ion Pantilie, Constantin Marinescu, Margareta Popescu, Augustin Lucici, Constantin Mosoia, Gheorghe Paulian, Florin Dumitrana, Teodor Zeţu.

Şi, în sfârşit, dar nu în ultimul rând, să-i numim şi pe cei care în cei 56 de ani de existenţă a instituţiei au asigurat cu aplecare şi competenţă funcţionarea acesteia în calitate de directori: prof. dr. Aurel Popescu (1956 – 1 octombrie 1958), prof. Mihai Ghiţescu (1 octombrie 1958 – 1 septembrie 1959), prof. Zenovie Păun (1 septembrie 1959 – 1 septembrie 1968), prof. Costin Alexandrescu (1 septembrie 1968 – 1 martie 2009) şi prof. dr. Sorin Mazilescu (din 1 martie 2009).

Fig. 117 - Ştergar

Dintre obiectivele pe care le-a urmărit şi continuă să o facă şi în prezent Centrul, două sunt relevante: promovarea bunurilor culturii populare şi integrarea lor în circuitul naţional şi internaţional de valori prin iniţierea, organizarea şi desfăşurarea unor manifestări artistice de amatori şi conservarea tradiţiilor şi valorilor perene ale etnozonei pe care au cercetat-o, prin apariţia unor lucrări de referinţă, a unor filme, CD-uri, DVD-uri, pliante. În peisajul cultural-artistică a judeţului Argeş, în decursul anilor, mai ales după 1950, s-au impus câteva manifestări care s-au impus în viaţa spirituală a acestor locuri, dar şi a întregii ţări. În ordine cronologică amintim: „Festivalul Primăverii", al cântecului, dansului şi portului popular, manifestare în aer liber a artiştilor amatori din regiunea Argeş. Prima ediţie a avut loc în mai 1959 şi s-a desfăşurat începând de la nivelul raioanelor, până la faza regională. Ea a avut amploarea iniţială până în anul 1975, după aceea i-a scăzut importanţa, fiind înlocuită de alte manifestări. Iniţiativa pictorului Aurel Calotă, metodist la Casa Regională a Creaţiei Populare Argeş, de a prezenta publicului piteştean valorile inestimabile ale ceramicii populare româneşti, a fost materializată printr-o expoziţie deschisă în iunie 1968 în spaţiul verde din faţa grădinii de vară a Teatrului „Al. Davila". Prima întâlnire interzonală de ceramică populară s-a bucurat de prezenţa meşterilor din principalele centre din Muntenia şi Oltenia. Reuşita acestei iniţiative a fost încurajatoare şi în anul următor au fost invitaţi ceramişti din întreaga ţară. Vernisajul Expoziţiei naţionale de ceramică populară în aer liber a avut loc la 25 mai 1969, cu prilejul primei ediţii a ciclului de manifestări cultural-artistice „Memoria Argeşului". Cea mai reuşită expoziţie s-a vernisat la 27 mai 1973, în spaţiul verde din spatele Muzeului de Artă, în faţa Primăriei. Cu acest prilej s-a desfăşurat şi colocviul: „Ceramica populară din cele mai reprezentative centre din România". Preocupările de stimulare a artei populare au continuat prin organizarea la Piteşti a Târgului olarilor, manifestare de mare amploare, patronată azi de Complexul Muzeal-Goleşti.

„Memoria Argeşului" s-a dorit o manifestare viguroasă a judeţului Argeş, care să se înscrie în cartea tradiţiilor spirituale ale acestor locuri, prezentând cele mai variate forme ale culturii, de la manifestările folclorice şi etnografice tradiţionale de mare autenticitate, la spectacolul de teatru şi simpozioane, expoziţii etc., până la Concertul simfonic şi spectacolul de operă şi operetă, contribuind la împlinirea satisfacţiilor unui public larg, constituind un minunat prilej de afirmare a talentelor şi de cultivare a genurilor superioare. Centrul Creaţiei Populare Argeş (actualmente Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş) a avut un rol important în mersul acestei activităţi, multe din iniţiativele de rezistenţă găsindu-şi locul în programele ediţiilor „Memoriei Argeşului". Să amintim câteva: s-a iniţiat „Întrecerea Căluşarilor argeşeni", „Zilele teatrului sătesc", o reuniune teatrală care în ani s-a transformat într-o competiţie între trupele săteşti din mai multe judeţe ale ţării. Cele mai bune ediţii: 23-24 mai 1970 – ediţia I – Costeşti; 19-21 mai 1972 – ediţia a II – Rucăr; 13-16 noiembrie 1974 – ediţia a III-a – Godeni; 11-14 noiembrie 1976 – ediţia a IV-a, Leordeni; 14-16 martie 1980 – ediţia a V-a, Domneşti.

Apoi o altă manifestare mult apreciată: „Fiii Argeşului", spectacol de excepţie onorat de prezenţa unor vârfuri ale artei interpretative româneşti, din diverse genuri, originari din Argeş şi Muscel, care se întorceau acasă, să-şi cinstească locurile natale, făcând neîncăpătoare sala teatrului piteştean.

„Pe aripile poeziei" – festivalul-concurs de interpretare şi creaţie poetică, desfăşurat din iniţiativa poeţilor Marian Stoica şi George Cristea Nicolescu (Miron Cordun) – s-a lansat în primăvara anului 1972 din dorinţa de a-i stimula pe cei mai talentaţi reprezentanţi ai genului. Printre laureaţi sunt şi cunoscuţii artişti deveniţi profesionişti, dintre care îi amintim pe Adriana Trandafir şi Mirela Cioabă. Spre mândria organizatorilor, festivalul se desfăşoară şi astăzi, responsabil pentru buna sa desfăşurare fiind (din anul 2006) poetul Alexandru Mărchidan.

Concursul de muzică populară şi uşoară „Narcisa de aur”, de la Costeşti (21 mai 1972), care a fost, poate, cea mai longevivă întrecere, având ultima ediţie în 2007, a 28-a ediţie.

Fig. 118 - Concursul de muzică populară „Narcisa de Aur” – Costeşti (foto, colecţia instituţiei)

Festivalul–concurs al soliştilor vocali şi instrumentişti de muzică cultă şi dans clasic „Darclée” (prima ediţie: mai 1972; ultima, a X-a: 15-17 mai 1992, fiind reluată de judeţul Brăila). „Pe un mal frumos” – festival de doine şi balade, cu participare interjudeţeană, organizat la Câmpulung Muscel (12-13 mai 1973 şi 13-15 iunie 1975). Cu prilejul ciclului „Memoria Argeşului”, s-au iniţiat şi alte manifestări tradiţionale care s-au derulat în ani – unele se desfăşoară şi astăzi: „Rapsodia păstorească” de la Corbi – prima ediţie, 24 mai 1970; „Sus la munte, la Muscel” – sărbătoare folclorică cu participare interjudeţeană, desfăşurată la Cabana Voina; „Nedeia Topologului”, de la Clocotici – Sălătrucu, sărbătoarea de la Chiciora – comuna Mioarele; „Sărbătoarea Pastorală” şi „Nedeia Răvăşitului” de la Rucăr şi „Întâlnire pe Transfăgărăşean” – (prima ediţie, 24 august 1977) – o întâlnire cultural-artistică între judeţele Argeş şi Sibiu.

Începând cu anul 1971, în cadrul „Memoriei Argeşului” s-a stabilit să se organizeze manifestări de valoare în Capitală şi în importante centre culturale ale ţării, pentru a face cunoscute realizările valoroase ale Argeşului de atunci. S-au organizat spectacole folclorice, corale şi teatrale, în cadrul unor turnee artistice la Muzeul Satului din Bucureşti, la Baia Mare, Suceava, Cluj-Napoca, Băile Herculane, Braşov şi în alte locuri. După 1979, „Memoria Argeşului” şi-a schimbat titulatura în „Argessis” şi a căpătat un pronunţat caracter politic şi cultural-sportiv, pierzând din valoarea sa iniţială. Au fost totuşi 11 ediţii care au scris o filă importantă în cronica culturală a acestui judeţ.

În anul 1980 a fost lansată o manifestare complexă: „Oameni pentru toate anotimpurile”, care să stimuleze creatorii din domeniul literaturii, muzicii şi artelor plastice, oameni care s-au remarcat în activitatea editorială, expoziţională şi spectaculară. Debutul s-a făcut în 28 mai 1980, iar cea de-a doua ediţie în aprilie 1981. Au fost inivitaţi: scriitorii Octav Pârvulescu, Marin Ioniţă, Toma Biolan, Graţiela Bârlă, poeţii Ion Ilie, Constantin Pârcălabu, Ion Mihail Ghilencea, pictorii Ion Păuna, Florin Dumitrana, Grupul folcloric instrumental „Dorul”, condus de Dorel Manea şi interpretul la mai multe instrumente populare Valer Călin.

În anul 1977, cu prilejul sărbătorii centenarului Independenţei de Stat a României, Centrul Creaţiei Populare Argeş a organizat un concurs de creaţie literară „Liberi, independenţi şi suverani” care s-a bucurat de o largă participare; la 8 iunie 1977 a avut loc festivitatea de premiere.

De mare popularitate s-a bucurat Festivalul-spectacol-concurs „Ion Matache” adresat tarafurilor şi formaţiilor instrumentale din satele şi oraşele judeţului. Iniţiativa a aparţinut prof.

Petre Popa, preşedintele Comitetului Judeţean de Cultură, fiind îmbrăţişată cu entuziasm. Prima ediţie a avut loc la 7 octombrie 1980, pe dealul Olteanca, satul Conţeşti, comuna Davideşti, recunoscută vatră lăutărească. Au urmat: satul Livezeni, comuna Stâlpeni (6 noiembrie 1981); Poiana Lacului (1 octombrie 1982); Bughea de Sus (28 octombrie 1983); Vâlcele-Merişani (6 noiembrie 1984); Costeşti (27 noiembrie 1985); Priboieni (28 octombrie 1986); Câmpulung-Muscel (13 noiembrie 1987); Curtea de Argeş (28 octombrie 1988); Racoviţa-Colibaşi (27 octombrie 1989). Festivalul a fost dedicat maestrului violonist, vestitul lăutar Ion Matache, originar din satul Vâlcele, comuna Merişani, care debuta la Radio în 20 februarie 1937 pe marea Doamnă a cântecului românesc, Maria Tănase. După 1990 s-a încercat revitalizarea concursului la 27 noiembrie 1998, la Casa de Cultură a Sindicatelor „Dacia” din Mioveni, iar peste 10 ani, la 3-5 aprilie 2008 – Primăria şi Centrul Cultural din Mioveni au iniţiat un concurs naţional al tarafurilor tradiţionale care a avut mult succes. Dar totul s-a oprit în 2008.

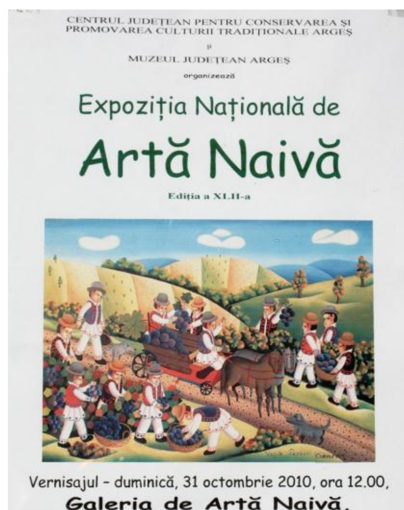

Fig. 119 - Afişul expoziţiei din 2010 (colecţia instituţiei)

Alte iniţiative ale Centrului Creaţiei Populare care s-au derulat în decursul anilor, au fost „Arta monologului” – 17-18 iunie 2000 de la Piteşti, „Sârba la Berevoeşti”, sărbătoare folclorică de cânt şi joc românesc – 20 iulie şi Festivalul-concurs de umor popular „Haz de necaz” de la Berevoeşti; „Brâul de la Boteni”, de pildă, revenit din punct de vedere organizatoric Primăriei şi Căminului Cultural din localitatea musceleană.

Întrecerile internaţionale, naţionale şi locale pe care le-a iniţiat Centrul Creaţiei Populare Argeş şi pe care le desfăşoară şi în prezent: Festivalul Internaţional de Folclor „Carpaţi”, ediţia a XXIX-a – luna august; Expoziţia Naţională de Artă Naivă, ediţia a XLIV-a – luna octombrie; „Rugămu-ne Ţie!” – Expoziţie-concurs Naţională de icoane, ediţia a XIV-a – luna aprilie-mai; Festivalul-concurs al filmului cu tematică religioasă „Lumină din Lumină”, ediţia a XIX-a – luna mai; Concursul de creaţie poetică „Ion Pillat – Acolo unde-n Argeş...”, ediţia a VI-a – luna octombrie; „Mugurii folclorului argeşean” – concursul celor mai talentaţi copii-solişti vocali şi instrumentişti de muzică populară din judeţul Argeş, ediţia a V-a – luna februarie-mai; „Cântecele Argeşului şi Muscelului” – Festivalul-concurs judeţean al grupurilor vocale şi instrumentale tradiţionale, al rapsozilor, soliştilor vocali şi instrumentişti de muzică populară – luna martie-aprilie; Reuniunea de primăvară a corurilor şi grupurilor corale din Argeş – luna martie-aprilie; „Pe aripile poeziei” – concursul judeţean de creaţie şi interpretare poetică, ediţia a XI-a – luna aprilie; „Meşterii populari se destăinuie” – expoziţii retrospective şi filme documentare ale celor mai reprezentativi creatori populari din judeţ – aprilie şi octombrie; Concursul judeţean al ansamblurilor folclorice şi al formaţiilor de dansuri populare de copii şi tineri „Gheorghe Popescu-Judeţ”, ediţia a XII-a – luna mai; „Rapsodia păstorească” de la Corbi, sărbătoare folclorică tradiţională cu participarea unor formaţii prestigioase din judeţele Gorj, Sibiu, Vâlcea şi Argeş, ediţia a XLII-a; „Hora ca la Bârla”, spectacol popular urmat de tradiţionala horă a satului, ediţia a VI-a – luna august; Concursul „Cea mai frumoasă argeşeancă şi cel mai frumos argeşean, purtători ai costumelor populare de sărbătoare”, organizat cu prilejul „Sărbătorilor Argeşului şi Muscelului”, ediţia a VI-a – luna septembrie; Expoziţia judeţeană de icoane „Pârvu Mutu Zugravu”, ediţia a IV-a – luna noiembrie; „Florile dalbe” – Festivalul obiceiurilor tradiţionale de Crăciun şi Anul Nou, ediţia a XXXII-a – luna decembrie 2011.

Premiile Centrului Creaţiei Populare Argeş. În ultimii 15 ani, Centrul Creaţiei a iniţiat un spectacol de Crăciun, intitulat sugestiv „Florile dalbe” şi un Concert-spectacol de primăvară, organizat şi prezentat la începutul lunii mai, care să marcheze Ziua de naştere a instituţiei (2 mai 1956) şi care să însemne o deschidere a stagiunii de spectacole a formaţiilor care activează în cadrul

instituţiei, dar şi inviataţi din judeţ, formaţii şi interpreţi care s-au evidenţiat în anul respectiv. Acest lucru s-a permanentizat până în zilele de azi.

Cu prilejul spectacolului de Crăciun şi Anul Nou din 21 decembrie 2001 s-a împlinit şi un mai vechi deziderat al instituţiei: acordarea Premiilor Centrului Creaţiei Populare Argeş pentru animatorii culturii populare care au obţinut rezultate deosebite în mişcarea artistică a amatorilor. Până în prezent şi-au văzut încununată munca următorii:

Premiul de excelenţă pentru întreaga activitatea în slujba culturii populare: Pr. Ion Ionescu din Topoloveni (2001); Constantin Sorescu din Piteşti (2002); prof. Ion Grecu din Piteşti (2003); Vasile Zăvoianu din Piteşti (2004); prof. Moise Mitulescu din Piteşti (2005); prof. Dumitru Croitoru din Ştefăneşti (2006); prof. Mihai Tiţa din Curtea de Argeş (2007); prof. Corneliu Lamba din Leordeni (2008); acad. Gheorghe Păun din Curtea de Argeş (2009); prof. Magdalena Ioan din Piteşti (2010); prof. Cezar Bădescu din Arefu (2011);

Fig. 120 - Diana Călinescu şi Orchestra „Doina Argeşului”, 2009
(foto, colecţia instituţiei)

Premiul pentru cel mai reprezentativ cercetător, culegător sau valorificator al folclorului argeşean: conf. univ. dr. Adriana Rujan din Piteşti (2001); prof. Ion şi Steluţa Stroe din Vlădeşti (2002); prof. Mihail M. Robea din Mioveni (2003); prof. Ion Nania din Piteşti (2004); prof. Nicolae Pantazică din Băjeşti-Bălileşti (2005); conf. univ. dr. Victor Zaharescu din Câmpulung Muscel (2006); prof. Constantin Dinu din Boţeşti (2007); prof. Grigore Constantinescu din Piteşti (2008); prof. Paul Ion Cruceană din Piteşti (2009); Constantin Stancu din Piteşti (2010); prof. Elena Popescu din Câmpulung Muscel (2011);

Premiul pentru cel mai bun animator al vieţii culturale dintr-o localitate argeşeană: prof. Cezar Neacşu din Mioarele (2001); Ion Baboi din Berevoieşti (2002); prof. Elena Stăncescu din Stâlpeni (2003); prof. Voicu Dumitrescu din Bârla (2004); înv. Mihail Măgureanu din Boteni (2005); ec. Cristian Mitrofan din Curtea de Argeş (2006); Jean Dumitraşcu din Piteşti (2007); prof. Ion C. Hiru din Domneşti (2008); Florin Onea din Muşăteşti (2009); Emil Antohi din Topoloveni (2010); Dorel Ilie din Costeşti (2011);

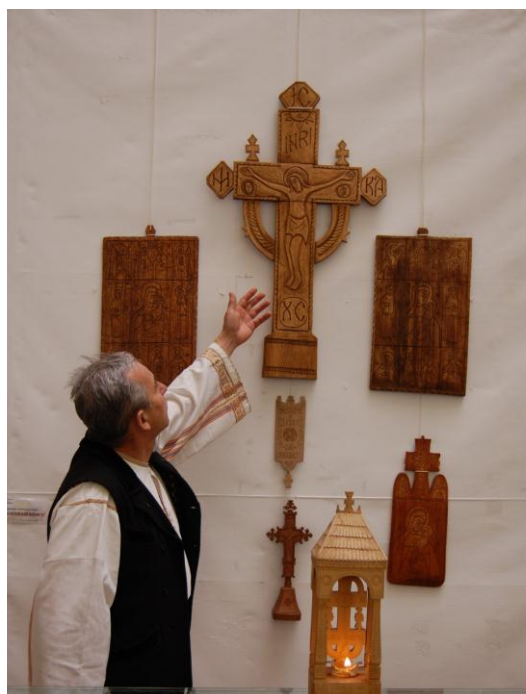

Fig.121 - Dan Gherasimescu – „Omul pasăre al românilor” (foto, colecţia instituţiei)

Premiul pentru cel mai bun instructor al unor formaţii artistice populare: Angela şi Cezar Bădescu din Arefu (2001); Petre Măsală din Stolnici (2002); prof. Diador Ghilencea din Călineşti (2003); Ion Mateescu din Vultureşti (2004); Dorin Vizitiu din Boteni (2005); înv. Ion Ionescu din Galeş-Brăduleţ (2006); ed. Eugenia Racoviţa din Retevoieşti-Pietroşani (2007); Constantin Anduţă din Curtea de Argeş (2008); înv. Georgeta Cerbureanu din Brăduleţ (2009); prof. Margareta Şerbănoiu din Piteşti (2010); Ilie Stelian din Albeştii de Argeş (2011); Premiul pentru cel mai valoros creator dintr-un domeniu specific creaţiei populare: Dan Gherasimescu din Valea Danului (2001); Ion Cristescu din Coşeşti (2002); înv. Ion Păuna din Retevoieşti-Petroşani (2003); Ion Arsene din Jugur-Poenarii de Muscel (2004); Ion şi Elena Enoiu din Poeniţa-Bălileşti (2005); Traian Ciuculescu din Piteşti (2006); Nicolae Burcă din Piteşti (2007); Gheorghe Nicolescu din Coşeşti (2008); Ion Rodoş din Nucşoara (2009); Lucia Nicola din Bascov (2010); Elisabeta Onu din Piteşti (2011);

Premiul pentru cel mai bun rapsod sau interpret popular: Carmen Iordache-Cernea din Piteşti (2001); Graţian Bădescu din Arefu (2002); Georgeta Chiţoran din Piteşti (2003); Vochiţa Stoian din Dâmbovicioara (2004); Grupul vocal bărbătesc „Doruri muscelene” din Văcarea-Mihăieşti (2005); Diana Laura Călinescu din Mioveni (2006); Florea Voinicilă din Piteşti (2007); Ionel Lazăr din Slobozia (2008); Grupul vocal-folcloric bărbătesc „Rapsozii Argeşului” din Curtea de Argeş (2009); Zina Ghiţulescu din Piteşti (2010); Gheorghe Iordăchescu din Curtea de Argeş (2011).

Editorial, Centrul Creaţiei Populare Argeş a fost preocupat de păstrarea unor valori etnofolclorice, menţinând în ani specificul etnozonei Argeş-Muscel. De la înfiinţare până în 2012, au văzut lumina tiparului 195 de lucrări reprezentative, cărţi de rezonanţă locală şi naţională, albume, lucrări monografice-caiete program de prezentare a unor manifestări cultural-artistice de valoare.

Menţionăm, selectiv, câteva dintre ele:

„Antologie de doine şi balade din Argeş”, lucrare alcătuită de George Cârstea Nicolescu (1971); „Din literatura populară argeşeană”, de Dimitrie Al. Nanu, lucrare îngrijită de Toma Biolan; „Doruri spuse pe hârtie” şi „Primăvara mea cu dor”, de poetul-cioban Dumitru Enaru, îngrijite de Marian Stoica şi Toma Biolan; „Folclor din Argeş”, culegere realizată de Adriana Rujan şi Sergiu Nicolaescu, cu concursul membrilor Asociaţiei folcloriştilor argeşeni „Constantin Rădulescu-Codin” (1979); „Pe Argeş în jos, pe un mal frumos”, de Ion Cruceană, culegere îngrijită de Costin Alexandrescu (1981); „Folclor din Oieşti”, de Nicolae Teodorescu, lucrare îngrijită de Traian Ciuculescu (1983); „Colinde şi obiceiuri de iarnă din Argeş”, coordonatori: Adriana Rujan şi Costin Alexandrescu, cu participarea pregnantă a membrilor Asociaţiei folcloriştilor argeşeni „Constantin Rădulescu-Codin” (1998); „Sus, în cercănel de Lună”, folclor literar din Vlădeşti-Muscel, de Ion şi Steluţa Stroe (2002); „Ritulauri agrare la români”, de Gheorghe Vrabie (2002); „Ceramica din Argeş-Muscel”, de Grigore Constantinescu (2001); „Drumul Piţulesei – Maria Cârstoiu, valoros rapsod al plaiurilor muscelene”, de Constantin Cârstoiu (2003); „Obiceiuri de peste an din judeţul Argeş”, de Ion şi Steluţa Stroe (2005); „Dinamica structurilor mentalitare”, de Adrian Ionuţ Sămărescu (2005); „Folclor muzical din Argeş”, de prof. Ion Grecu, apărut la Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din România (1974); „Muzica dansurilor populare din Muscel-Argeş”, de Ghizela Suliţeanu, lucrare prefaţată de Costin Alexandrescu (1982); „Floare albă din cunună” şi

„Vochiţa Stoian – privighetoarea Dâmbovicioarei”, de Moise Mitulescu – 1982 şi 1999; „Fluierul la români”, de Traian Ciuculescu (2001); „Antologie de doine şi balade din Argeş-Muscel”, de prof. Ion Grecu (2004); „Jocuri populare din regiunea Argeş”, de Gheorghe Popescu-Judeţ (1963); „Jocuri populare din Argeş”, de Constantin Stancu (1970); „Culegere de dansuri din folclorul argeşean”, de Marin Badea şi Leonte Socaciu (1973); „Jocuri populare din Argeş”, de Constantin Stancu (1979); „Hălăi-şa! Căluşul argeşean”, de Dorin şi Cătălin Oancea, cu un studiu monografic de Constantin Cârstoiu (2001); „Tipologia dansurilor populare din Argeş-Muscel”, de Dorin Oancea (2005); „Cuvinte pentru om”; „Cu aripile deschise”; „Cercuri de foc”, culegeri literare îngrijite de George Cârstea Nicolescu – 1965-1969; „Numele ţării”, versuri patriotice, redactor de carte Toma Biolan (1972); „Ţara ca un vis de dragoste”, culegere literară îngrijită de Corneliu Lamba (1976); „Coline sub stele”, culegere literară a membrilor Cenaclului literar „Tudor Muşatescu” din comuna Mioarele, lucrare îngrijită de Corneliu Lamba şi Cezar Neacşu; „Drag îmi e să spun în vers”, poeţi ţărani şi rapsozi populari, culegere îngrijită de Corneliu Lamba şi Costin Alexandrescu, cu grafica de Aurel Calotă (1977); „Oameni pentru toate anotimpurile”, culegere de poeme scenice de Octav Pârvulescu, lucrare îngrijită şi prefaţată de Corneliu Lamba (1979); „Anii devenirii noastre”, culegere literară la 35 de ani de la înfiinţarea Cenaclului „Liviu Rebreanu”, lucrare realizată de Octav Pârvulescu (1982); „Balada ciobănească”, de Alfons Popescu (1958); culegerile corale: „Pe un mal frumos” (1968); „Pe pârâu de rouă” (1970) şi „Apleacă-te, bradule”, 2 volume (1972), îngrijite de Gheorghe Gomoiu; „10 coruri”, de Ion Grecu (1989); „In memoriam: Alfons Popescu – un cântec de-o viaţă”, coord: Costin Alexandrescu (1998); „Lerui, ler”, colinde pentru coruri de voci egale şi mixte, de Moise Mitulescu (2005); „Vers şi cântec de pe Argeş”, texte literare pentru grupurile satirice, lucrare îngrijită de Zenovie Păun (1965); „Ritmul timpului”, culegere literară pentru brigăzile artistice, lucrare îngrijită de Zenovie Păun; culegerile de texte pentru grupurile satirice: „Am onoarea de-a fi om”, „Avem cuvântul!”, „Tăiem răul de la rădăcină!”, „Să fii om de omenie!” – îngrijite de Corneliu Lamba; lucrările de satiră şi umor: „Râdem... dar să fim serioşi”, de Constantin Zărnescu (2000) şi „Crimă de umor prin imprudenţă”, de Corneliu Lamba (2001), şi în fine, colecţia de piese într-un act cuprinzând: „Marea dragoste” (1976) şi „Ţeava” (1981) – de Tudor Diaconu; „Un dar pentru Imperiu” (1977); „Roman năzdrăvan” (1979); „Ţăranul la preţ” (1982) şi „Arţagul” (1983) – de Toma Biolan; „Comoara din deal” (1978); „Împărţirea cu patru” (1979) şi „Stăpânul Carpaţilor” de Corneliu Marcu; „Varianta a treia” (1981), „Cearta” şi „Ghimpele”, de Mircea Enescu; „Soacra şi detectivul”, de Marin Ioniţă (1981); „Lici-Licurici” (1981), „Şoimi de codru” şi „În cântarea Soarelui” (1982) – piese de teatru pentru copii, de Marin Radu Ene. Toată această colecţie fiind coordonată de Corneliu Lamba.

Albumele realizate de Aurel Calotă: „Arta naivă” (1973) şi „Ornamente în arta populară a judeţului Argeş” (1973) şi lucrarea monografică „Un secol de activitate corală în Piteşti”, de Silvestru Voinescu (1971). În toată existenţa au fost tipărite 30 de albume monografice ale formaţiilor artistice şi ale unor festivaluri şi concursuri naţionale şi internaţionale.

Activitatea metodică, componentă principală a acţiunilor instituţiei, s-a desfăşurat pe mai multe planuri, prin întâlniri de lucru, simpozioane, cursuri de perfecţionare, consfătuiri şi cursurile externe programate anual prin Şcoala Populară de Arte. Instructorii formaţiilor artistice, ai cercurilor şi cenaclurilor de creaţie erau beneficiarii unor cursuri (de şapte-opt zile, în vacanţele şcolare) teoretice, dar şi practice, la care erau invitaţi, pe lângă specialiştii judeţului, oameni de artă de real prestigiu din Capitală. Spre exemplu, cursul „Măestria dirijorului coral”, organizat în anii 1972-1973, la Rucăr, s-a bucurat de prezenţa şi prestaţia intelectuală de ţinută a marilor dirijori şi compozitori: D.D. Botez, Gheorghe Bazavan, Mircea Neagu, Ludovic Paceag şi Gheorghe Ionescu; la cursul de coregrafie ne-au onorat cu prezenţa în decursul anilor, maeştrii: Tita Sever, Teodor Vasilescu, Grig Teodorciuc; la cele de teatru şi satiră şi umor au ţinut prelegeri interesante personalităţi ca Tiberiu Bănulescu, Victor Parhon, Bogdan Căuş, Mihai Crişan, Tudor Mărăscu şi Radu Boroianu. Valoroşi oameni de cultură argeşeni au condus astfel de cursuri de perfecţionare şi îi amintim pe muzicienii: Emanoil Popescu, Ion Grecu, Dumitru Croitoru, Moise Mitulescu, Magdalena Ioan, pe regizorii şi actorii: Constantin Zărnescu, Ion Focşa, Dem. Niculescu şi pe maeştrii corgrafi: Ion Polexe, Leonte Socaciu, Dorin Oancea şi Constantin Stancu.

Şi dacă la începuturi, în cadrul acestor întâlniri – consfătuiri „de lucru”, cursuri „de perfecţionare” – se urmărea cu prioritate aservirea repertoriului comandamentelor politice, încet-încet această excesivă politizare a actului artistic a fost estompată de prioritatea profesională, de bunul-simţ şi statura morală a celor ce nu mai acceptau concesiile, slujind în primul rând arta şi artistul în sine.

Este şi motivul pentru care Argeşul se poate realmente lăuda astăzi cu performanţe artistice deosebite, recunoscute pe plan naţional şi nu numai.

După 1990, au avut loc anual întâlniri cu dirijorii, coregrafii, realizatorii spectacolelor de obiceiuri tradiţionale din judeţ, colocvii trimestriale cu personalul de specialitate din casele de cultură şi centrele culturale şi bianuale cu directorii căminelor culturale.

Abordarea cu mijloace ştiinţifice a culturii şi civilizaţiei populare româneşti a fost şi continuă cu prioritate, reflectată inclusiv în organizarea Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş. Anii ’70 ai secolului trecut s-au dovedit prolifici pentru cercetarea patrimoniului cultural argeşean, odată cu înfiinţarea Asociaţiei folcloriştilor argeşeni „Constantin Rădulescu Codin”, în anul 1973.

Deşi contextul social, cultural, politic nu a fost întotdeauna favorabil, oamenii care au slujit valorile etnografice şi folclorice argeşene au ştiut „să separe apele de uscat”.

Rezultatele investigaţiilor de teren, dar şi ale cercetărilor bibliografice au generat în timp Arhiva folclorică Argeş, baza de date deschisă îmbogăţirii cu produse ale folclorului contemporan. Unele dintre proiectele de cercetare s-au finalizat fericit prin editarea unor lucrări de specialitate (corpusurile de texte, antologii, monografii), altele aşteaptă încă să se rotunjească.

Într-o prezentare sintetică, dar edificatoare, sectorul Cercetare al Centrului Creaţiei Populare Argeş acoperă:

- Radiografierea participantă a zonelor cu potenţial etnofolcloric;
- Sistematizarea surselor bibliografice cu referire la localităţile argeşene;
- Identificarea şi fişarea creatorilor populari şi a deţinătorilor de repertorii folclorice;
- Cunoaşterea structurii de ansamblu a vieţii culturale a fiecărei comunităţi săteşti în coordonatele tradiţionale (la nivelul mentalităţii colective);
- Înregistrarea, stocarea şi valorificarea unor produse tradiţionale;
- Editarea unor lucrări despre fenomenul culturii şi civilizaţiei tradiţionale (din dorinţa de a valorifica rezultatele cercetărilor, Centrul şi-a înfiinţat, în 2006, propria editură: „Alean”);
- Organizarea unor sesiuni de comunicări ştiinţifice pe teme de folclor, ale căror lucrări sunt publicate în volumul „Caiete folclorice Argeş” (ajuns la volumul XIII-XIV);

Drumul spre europenism presupune restructurarea relaţiei identitate-globalizare. În acest context, monografia devine paşaportul cultural al unei comunităţi, garantând intrarea în lume.

Preocupările autorităţilor locale sau ale preotului/profesorului, învăţătorului de a realiza o istorie vie a satului trebuie canalizate spre o finalitate ştiinţifică ale cărei roade să le poată culege generaţiile viitoare. Este motivul pentru care Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş a proiectat un Ghid pentru întocmirea monografiei unei etnozone, menit să vină în întâmpinarea celor care deţin conţinutul şi aşteaptă să-l toarne într-o formă adecvată, dar şi a celor care fac munca de pionierat în acest domeniu.

Iniţiativa s-a bucurat de succes, concretizându-se prin apariţia în ultimele două decenii a cel puţin 30 de monografii, unele dintre ele – de o reală valoare.

În întreaga sa existenţă, Centrul a iniţiat numeroase teme de cercetare la nivelul judeţului, sondaje sociologice şi sesiuni de comunicări ştiinţifice care au fixat câteva repere, conturând o imagine de ansamblu a cercetării fenomenului culturii.

În foarte multe din demersurile în acest domeniu a avut alături Asociaţia folcloriştilor argeşeni „Constantin Rădulescu-Codin”, organism specializat care a generat multe din frumoasele sale realizări.

Asociaţia folcloriştilor argeşeni „Constantin Rădulescu-Codin”. Comitetul de conducere: Adrian Sămărescu – preşedinte; Constantin Cârstoiu, Sorin Mazilescu – vicepreşedinţi; Cremona Comănescu Ţintatu – secretar. Asociaţia reprezintă un organism de cultură cu o contribuţie majoră la dezvoltarea spirituală a judeţului. Prin strădania harnicilor săi componenţi, a lăsat în cei peste 39 de ani de viaţă numeroase dovezi concrete ale unei munci ştiinţifice de valoare, făcute dezinteresat, pentru tezaurizarea şi trasmiterea mai departe a valorilor inestimabile ale culturii populare din zona etnofolclorică Argeş-Muscel.

În anii 1972-1973, din iniţiativa folcloristului de talie naţională Gheorghe Vrabie, pe atunci profesor universitar doctor la Institutul Pedagogic din Piteşti, căruia i s-au alăturat asist. univ. dr. Adriana Rujan, prof. Costin Alexandrescu, poetul Toma Biolan şi publicistul Ion Cruceană, s-au mobilizat toate forţele din judeţ pentru constituirea asociaţiei. Numele ei a fost ales în unanimitate la propunerea profesorului. Adunarea generală de constituire s-a desfăşurat la 11 mai 1973, în Sala Căminului Cultural din localitatea Priboieni, unde şi-a desfăşurat activitatea patronul său spiritual, învăţătorul Constantin Rădulescu-Codin.

Fig. 122 - Constantin Rădulescu – Codin (desen, colecţia instituţia)

Cu acest prilej s-a stabilit statutul de funcţionare, s-a elaborat un plan de acţiune şi s-a ales comitetul de conducere al asociaţiei în următoarea formulă: preşedinte: prof. univ. dr. Gheorghe Vrabie, vicepreşedinţi: Ion Cruceană, publicist; Constantin Cârstoiu, profesor; şi Toma Biolan, metodist la C.I.C.P.M.A.M. – Argeş; secretar: Adriana Rujan, asistent univ. dr. la Institutul Pedagogic din Piteşti; membrii: Moise Mitulescu, profesor, Piteşti; Constantin Stancu, coregraf, Piteşti; Victor Zaharescu, profesor, Rucăr; Ion Ilinescu, profesor, Corbi; Dumitru Anghel, profesor, Costeşti; Ion Mihai Ghinescu, învăţător, Boteni; Ion Nania, profesor, Piteşti; Ion Catană, profesor, Priboieni şi Traian Ciuculescu, inspector la Comitetul de Cultură al judeţului Argeş. Această formulă de conducere a avut câteva realizări importante până în anul 1978, când profesorul Gh. Vrabie, pensionându-se adresează rugămintea de a fi degrevat de sarcina de preşedinte şi promiţând o colaborare viitoare care s-a şi realizat. Adunarea generală din 22 octombrie 1978 hotărăşte ca preşedintelui fondator să i se ofere titlul de preşedinte de onoare. Preşedinte în funcţie a fost ales lector univ. dr. Adriana Rujan, vicepreşedinţi: Ion Cruceană şi Constantin Cârstoiu, secretar: Dumitru Anghel, iar membrii au rămas aceiaşi. Această formulă de conducere, cu mici modificări, s-a menţinut până în anul 2010, când s-a ales structura care funcţionează şi astăzi.

Făcând o sinteză a lucrurilor importante realizate de Asociaţia folcloriştilor argeşeni „Constantin Rădulescu-Codin” în cele aproape patru decenii de activitate, trebuie să remarcăm:
Sutele de ieşiri pe teren pentru culegerea şi valorificarea tradiţiei populare;

- Contribuţia hotărâtoare la tipărirea a peste 40 de lucrări de specialitate de către Centrul Creaţiei Populare Argeş;
- Editarea culegerii de studii, comunicări ştiinţifice şi culegeri de texte „Caiete folclorice Argeş”, publicaţie valoroasă ajunsă la nr. XIII-XIV;
- Proiectarea şi organizarea a 32 de ediţii ale Festivalului de datini de Crăciun şi Anul Nou „Florile dalbe”, manifestare intrată în conştiinţa locuitorilor judeţului, devenind, meritat, cea mai populară activitate culturală de masă din satele şi oraşele noastre;
- Contribuţie importantă în desfăşurarea unor festivaluri, concursuri şi sărbători devenite tradiţionale, cum ar fi: „Cântecele Argeşului” – concurs judeţean al grupurilor vocale şi instrumentale tradiţionale, al rapsozilor, soliştilor vocali şi instrumentişti de muzică populară; Concursul judeţean al ansamblurilor folclorice şi al formaţiilor de dansuri populare de copii şi tineri „Gheorghe Popescu-Judeţ”; „Rapsodia păstorească” de la Corbi; „Sârba de la Berevoeşti”; „Brâul de la Boteni”; „Întrecerea căluşarilor din Argeş” şi altele;
- Organizarea anuală a unei sesiuni de comunicări ştiinţifice pe teme de folclor, care cu trecerea timpului devine o permanenţă, fiind bine primită în ţară;

- Participarea unor membri ai asociaţiei la sesiunile de comunicări sau întâlniri organizate în ţară.

Editura „Alean” a Centrului (director: lect. univ. dr. Alexandru Mărchidan)

Înfiinţată în anul 2006, din dorinţa de a valorifica rezultatele cercetărilor de teren ale Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş şi ale Asociaţiei folcloriştilor argeşeni „Constantin Rădulescu-Codin”, editura a scos în scurta sa existenţă 31 de volume de specialitate, majoritatea cu aspect monografic: „Monografia comunei Coşeşti”, coord.: Sorin Mazilescu (2006); „Şcoala din Vlădeşti-Argeş. Monografie istorică”, autor: Ion Stroe (2006); „Argeş. Dicţionar etnocultural”, autor: Grigore Constantinescu (2006); „Folclor poetic din Argeş. Descântece”, coord.: Adriana Rujan (2006); „Corul Ars Nova – Piteşti. 35 de ani în slujba muzicii româneşti”, autor: Gheorghe Gomoiu (2006); „Mioveni – Paşi în timp”, coord.: Adrian Sămărescu (2007); Caiete folclorice Argeş, vol. IX-X; vol. XI-XII, XIII-XIV – coord.: Adriana Rujan, Costin Alexandrescu, Constantin Cârstoiu şi Adrian Sămărescu (2007, 2009); „Doina de dor... dorul de doină”, de Dorin Oancea (2007); „Legende şi tradiţii”, de Ion Nania (2007); „Monografia comunei Vlădeşti”, autor: Ion Stroe (2007); „Monografia satului Corbşori-Argeş”, autori: Ion Miu, Maria Miu (2007); „Familii de ieri şi de azi din Stăneşti, com. Corbi, jud. Argeş”, autori: Gheorghe Ungurenuş, Maria Unguneruş, Mihai Ungurenuş (2008); „Civilizaţia pietrei”, de Grigore Constantinescu (2008); „Şcoala din Hinţeşti – lumină, statornicie, demnitate”, de Constantin Guliman şi Vasilica Săvulescu (2008); „Dan Gherasimescu, Omul-pasăre al românilor”, coord.: Sorin Mazilescu (2009); „Rusaliile. Sărbătoare multimilenară în spaţiul românesc”, autor: Ion Nania (2009); micromonografia „100 de ani de activitate corală la Topoloveni”, coord.: Costin Alexandrescu (2009); „Stâlpeni-Argeş-România. Carte de identitate europeană”, coord.: Adrian Sămărescu (2009); „Virtuozi ai fluierului. Fluieraşi din Argeş-Muscel”, autori: Moise Mitulescu, Traian Ciuculescu (2009); „Cântecul Bratiei, Bratia cântecului”, de Ion şi Steluţa Stroe (2010); „Ion Arsene şi Ion Rodoş – artişti ai lemnului”, coord. Sorin Mazilescu (2010); „Pe aripile poeziei”, coord. Alexandru Mărchidan (2010); „Elena şi Gheorghe Mateescu – mereu aproape de tradiţie”, coord. Sorin Mazilescu (2011); „Ghicitoarea în folclorul românesc”, de Adriana Rujan (2011); „Colinde şi obiceiuri de iarnă din Argeş-Muscel”, ediţia a II-a, coord.: Adriana Rujan, Costin Alexandrescu (2011); „Argeşul monumental. Enciclopedie patrimonială”, de Grigore Constantinescu (2011); „Cântând iubirea”, Moise Mitulescu (2012); „Exil în inimă”, poeme de Alexandru Mărchidan (2012) şi „Elena Nencov şi păpuşile sale”, de Sorin Mazilescu (2012).

Formaţii profesioniste care îşi desfăşoară activitatea în cadrul Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş:

♦ Orchestra populară „Doina Argeşului” (dirijor: Marin Mihalcea)

Înfinţată în anii ’50, în scopul promovării şi valorificării folclorului autentic al arealului argeşean, de-a lungul anilor Orchestra „Doina Argeşului” i-a avut ca dirijori pe: George Moreanu, Alexandru Busuioc, Emil Gravriş, Emil Tănase, Florea Netcu, Florian Economu, Dorel Manea şi, actualmente, pe Virgil Iordache.

Fig. 123 - Orchestra „Doina Argeşului” (foto, colecţia instituţiei)

Dintre colaboratorii valoroşi care au condus „Doina Argeşului” şi au pus spectacole în scenă îi menţionăm pe: Ionel Budişteanu, Nicuşor şi Victor Predescu.

Mari nume ale cântecului popular românesc au cântat cu orchestra: Maria Tănase, Ioana Radu, Rodica Bujor, Maria Lătăreţu, Fărămiţă Lambru, Alexandru Grozuţă, Emil Gavriş, Ion Luican, Tita Bărbulescu, Ana Ispas, Ecaterina Negoescu, Elisabeta Ticuţă, Ion Dolănescu, Dumitru Fărcaş, Gavril Prunoiu, Tică Sorescu, Viorica Muscalu, Artemiza Bejan, Hermina Stănusescu, Ioana Modan-Cornea, Nelu Păun, Nicu Vitomireanu etc., împreună cu actualii angajaţi: Nicolae Martin, Nineta Popa, Mariana Ionescu-Căpitănescu, Daniela Cernea, Cristina Turcu-Preda, Valentin Grigorescu, Lucica Baciu-Bican, Carmen Iordache-Cernea, Veronica Dinu, Ion Nicu Toni şi mai tinerii: Diana Călinescu, Georgeta Chiţoran, Graţian Bădescu şi George Nedelea.

Din mai 2009, Orchestra a devenit parte integrantă a Sectorului de valorificare din cadrul centrului.

♦ Ansamblul folcloric profesionist „Dorul” (Director artistic: Dorin Oancea; Maestru coregraf: Cătălin Oancea)

Actul de naştere al ansamblului poartă pecetea anului 1956, jumătatea de secol scursă de atunci fiind punctată de repere semnificative. În 1965 sunt puse bazele ansamblului „Doina” în cadrul Palatului Culturii din Piteşti, cu ajutorul lui Valeriu Dobrin, directorul acestei instituţii, al coregrafilor Leonte Socaciu şi Theodor Vasilescu (artist emerit), dar mai ales al lui Dorin Oancea; ansamblul capătă contur şi astfel spectacolele se succed cu repeziciune pe Litoral, dar şi în două circuite succesive în Transilvania.

Fig. 124 - Ansamblul folcloric profesionist „Dorul”, (foto, colecţia instituţiei)

Din anul 1969, „Doina” devine mesagerul folclorului românesc în turnee prestigioase în Franţa, Elveţia, Cipru, Ungaria, Anglia, Belgia, Olanda, Luxemburg etc. Începând cu anul 1978, prin insistenţele profesorului Costin Alexandrescu, directorul Casei Creaţiei Argeş, ansamblul „Doina” capătă o nouă identitate, devenind „Dorul”.

Cu un repertoriu complet schimbat, „Dorul” ajunge unul dintre cele mai importante ansambluri din România, obţinând numai locul întâi la toate concursurile şi festivalurile, fiind, de altfel, primul ansamblu coregrafic impus pe plan naţional şi internaţional. A reprezentat ţara la numeroase festivaluri în Franţa, Belgia, Olanda, Italia, Spania, Portugalia, Grecia, Turcia, Polonia, etc., lăsând impresii de neuitat, obţinând premii şi distincţii importante.

La începutul anului 2008, „Dorul” se transformă în ansamblu profesionist, în noua formulă regăsindu-se atât formaţie de dansuri, cât şi orchestră, solişti vocali; afiliat ansamblului este şi grupul vocal bărbătesc „Doruri muscelene” din Văcarea-Mihăeşti. „Dorul” îşi propune să fie un etalon pentru mişcarea coregrafică tradiţională, sprijinind în continuare activitatea grupurilor şi formaţiilor de amatori, constituindu-şi pepinierea proprie, „Doruleţul”, ca bază de selecţie pentru cei care aspiră la statutul de artist al dansului popular românesc.

În anul 1978 se constituie Cenaclul muzicienilor argeşeni „George Stephănescu”, antrenându-i pe cei mai reprezentativi compozitori şi muzicologi care activau în judeţ. Acest cenaclu, înfiinţat cu sprijinul Uniunii Compozitorilor, a funcţionat pe lângă instituţia noastră. Din conducere făceau parte muzicieni din Bucureşti: compozitorul Mircea Neagu (preşedinte) şi muzicologul Grigore Constantinescu, iar din Piteşti, compozitorii şi dirijorii Ion Grecu, Moise Mitulescu (vicepreşedinţi), Vasile Constantin şi Dorel Manea (secretar).

Pentru că mişcarea de muzică cultă din judeţ era sub nivelul posibilităţilor, s-a luat iniaţiva ca pe lângă cenaclu, să fiinţeze Orchestra de cameră „George Stephănescu”. Formată din profesorii şi cei mai buni elevi ai Liceului de Muzică şi ai Şcolii Populare de Artă, cei 20 de instrumentişti erau conduşi cu multă pricepere şi dăruire de maestrul muzician Marius Giura, care în aceşti ani era şi directorul Liceului de Muzică din Piteşti, după repetiţii judicios pregătite în primăvara anului 1979, în sala Palatului Culturii, a prezentat primul său concert. Dirijor: Marius Giura; solişti: Marius Gheorghe şi Ion Pârvulescu – vioară şi Gheorghe Săbăreanu – violoncel. Din programul primului concert amintim: Doru Popovici – „Diptic”, Couperin – „Suită pentru violoncel şi orchestră”, J.S. Bach – „Concertul pentru două viori şi orchestră” şi „Mica Serenadă” de W.A. Mozart.

Concertul s-a bucurat de mare succes, fiind repetat de câteva ori. În vară, formaţia a participat la faza finală a Festivalului Naţional „Cântarea României”, ediţia a II-a, de la Târgu Mureş, obţinând premiul al IV-lea. A fost o nedreptate, pentru că ansamblul instrumental lăsase o bună impresie publicului meloman prezent în sală. Juriul, însă, format din mulţi neprofesionişti, a văzut altfel.

Orchestra îşi continuă activitatea în cadrul unei stagiuni permanente, îmbogăţindu-şi repertoriul şi modalitatea de exprimare, fiind prezentă în concerte atât la Piteşti, cât şi alte oraşe ale judeţului.

La concursul formaţiilor de amatori, la cea de-a III-a ediţie a Festivalului „Cântarea României”, etapa finală, care s-a ţinut la Giurgiu, în iulie 1981, orchestra a obţinut premiul I şi trofeul festivalului.

La Centrul Creaţiei Populare Argeş a mai activat în perioada 1985 până la sfârşitul anului 2011 (1 decembrie) Corul de Cameră „Ars Nova” care s-a impus ca o prezenţă artistică de prestigiu în viaţa corală românească (dirijor şi fondator: prof. Gheorghe Gomoiu). În prezent, corul activează la Teatrul „Al. Davila” din Piteşti. Corul a reprezentat Argeşul la foarte multe festivaluri de prestigiu din ţară şi din străinătate.

Grupul satiric „Cactus” a fiinţat în perioada 1984-2007 în cadrul Centrului nostru, având multe specatacole, obţinând premii importante la confruntările de gen organizate în ţară. Fondatorul, scenaristul şi regizorul ei a fost Corneliu Lamba.

Începând cu anul 1992 a luat fiinţă Studioul de film video al Centrului Creaţiei Populare Argeş. Pe parcursul anilor s-au realizat peste 50 de filme documentare şi filme-document care au

vizat teme etnofolclorice şi religioase. Dintre realizatori: Ion Popa, George Jugănaru, Paul Capşa, Dănuţ Dumitraşcu, Victor Antipa, Radu Oprea, Viorel Popescu, Cristian Iordache, Cătălin Oancea, Florin şi Ana-Maria Dulică şi Sorin Mazilescu.

La participările interjudeţene ale filmelor realizate de Studoiul de film video s-au obţinut premii şi distincţii importante.

Centrul Creaţiei Populare şi-a încununat existenţa cu multe premii naţionale şi internaţionale. Eforturile, deloc neglijabile, drumurile bătute, zilele şi nopţile de trudă, miile de kilometri parcurşi, au drept recompensă aprecierile şi trofeele, dovadă a unei permanente implicări în viaţa spirituală a Argeşului.

Şcoala Populară de Arte şi Meserii din Piteşti. Şcoala Populară de Arte-Piteşti a fost înfiinţată în 1958, de către Ministerul Învăţământului şi Culturii, prin adresa numărul 1 din 12 septembrie. Având sediul în Piteşti – iniţial în Palatul Culturii şi apoi în actuala clădire din Bd. Republicii, nr. 66 – şi-a început activitatea cu şase secţii, în şase raioane ale fostei regiuni Argeş. În perioada 10-15 iunie 1959 au fost aprobate şi şi-au desfăşurat activitatea cele dintâi comisii de examen pentru prima promoţie de elevi.

Clasele care funcţionau: actorie, vioară, arte plastice, canto, coregrafie, dans popular, chitară – se bucurau de încadrare cu profesori de prestigiu, oameni recunoscuţi în domeniile de pregătire.

Şcoala este deschisă oricărei categorii de public, având la bază obiective de instruire şi afirmare, de cunoaştere şi înţelegere a caracteristicilor specifice artei tradiţionale româneşti. Instituţia a parcurs de-a lungul timpului, cu o rapiditate de admirat, treptele de afirmare în plan naţional şi internaţional.

În primul an, 1958/1959, Şcoala avea 187 de elevi înscrişi. În mod deosebit s-au remarcat clasele de chitară, conduse de prof. Maria Boieru, clasele de coregrafie la care au predat maeştrii Leonte Socaciu, Tita Sever, Gheorghe Popescu-Judeţ. Tot în acest an au funcţionat: o secţie de arte plastice, cu 12 elevi la Râmnicu Vâlcea, o secţie de ceramică, cu 11 elevi, la Curtea de Argeş, o clasă de cor cu 20 de elevi la Câmpulung, iar la Găeşti, o clasă de regie de teatru cu 24 de elevi.

În decursul anilor, numărul de tineri şcolarizaţi s-a mărit: în perioada 1965-1980, acesta oscila între 500-700; în perioada 1983-1990 cifra era de aproximativ 1.000, pentru ca astăzi, aceasta să depăşească 1.200, luând în cosideraţie şi secţiile externe.

Dintre profesorii care au instruit elevi de-a lungul timpului amintim: teatru-satiră şi umor: Constanţa Negrescu, Xenia Beza, Gheorghe Lascu, Zenovie Păun, Ion şi Ileana Focşa, Constantin Zărnescu, Radu Dumitru, Ovidiu Georgescu, Virgil Sacerdoţeanu, Teodor Băjenaru, Radu Coriolan, Valeriu Buciu, Cornel Poenaru, Radu Boroianu, Mihai Radoslavescu, Florin Pretorian, Nicolae Baltasiu, Costin Marinescu, Ion Popa, Corneliu Lamba, Valeriu Dobrin, Marta Diaconu, Ion Ilinca, Adrian Duţă; pian: Eugen Radovici, Eliza Gheorghiu, Gabriela Iuga, Alexandra Starck, Maria Ciortea, Gheorghiţa Marinescu, Luiza Steriade, Rada Ionescu, Anca Manolescu, Daniel Codăuş, Ilzi Sora, Petra Pană, Niculina Dumitrache, Alexandru Dicu, Cristina Marineaţă; vioară, violă, violoncel: Wilhelm Bruckner, Ion Pârvulescu, Felicia Butaru, Iulian Butaru, Gheorghiţă Stroe, Marius Podoleanu, Constantin Sorescu, Florian Vişan, Alexandra Andrei, Roxana Moise, Luminiţa Romano, Gheorghe Săbăreanu, Viorica Sârbu, Marian Oprea; chitară: Maria Boieru, Miron Şerban, Mariana Lomachin, Maria Badea, Viorel Năstase, Margareta Şerbănoiu, Constantin Matei; instrumente de suflat: Valeriu Ivan, Constantin Dinuţă, Constantin Istrate, Elisabeta Grigorescu, Marian Bican, Romulus Ispas, Marin Iliuţă, Catrinel Melcescu, Mihai Vărăşcanu; acordeon: Mihai Butaru, Valeriu Ivan, Ion Drabian, Constantin Bleangă, Ion Barbu, Maria Tercea, Radu Ionescu; percuţie: Florian Drăgănici şi Gheorghe Butaru; teorie şi solfegiu: Grigore Mircescu, Ion Grecu, Gheorghe Ionescu, Cornelia Manolescu, Dumitru Croitoru, Cornelia Voica, Paul Baidan, Felicia Butaru, Constantin Istrate, Luminiţa Romano; canto: Maria Dohatcu, Helen Lobel, Traian Ţugulea, Grigore Mircescu, Cristina Speriosu, Ştefan Savu, Violeta Macedonski, Carmen Constantin, Cornelia Voica, George Pănescu, Dana Popa, Zina Nichita, Gavril Prunoiu, Elisabeta Grigorescu, Cecilia Crinteanu, Claudia Măru-Hangiuc, Carmen Iordache-Cernea, Petra Pană, Elena Thea; istoria muzicii şi istoria artelor: Ion Steriopol, Iulia Dumitrescu, Emanoil Popescu, Angela Ştefan;

coregrafie: Leonte Socaciu, Tita Sever, Gheorghe Popescu-Judeţ, Natalia Petreanu, Ismir Ismail, Lucreţia Cristoloveanu, Gheorghe Teodorciuc, Viorel Năstase, Dan Levantă, Ion Lungu, Dorin Oancea, Irina Slabu, Aurora Gumă, Corina Miulescu-Schieb, Alfred Schieb, Cătălin Oancea, Gabriela Tănase, Valeria Coman, Daniel Ionescu; arte plastice: Emil Marinescu, Aurel Calotă, Georgeta Vasile, Tatiana Brilianova, Gheorghe Nicolaescu, Alexandru Donici, Ion Gheorghe Vrăneanţu, Mariana Şenilă Vasiliu, Gheorghe Pantelie, Vasile Rizeanu, Ileana Giura, Eugen Pohonţu, Cici Constantinescu, Eugen Chirovici, George Paulian, Adrian Radu, Traian Duţă, Doina Băjenaru, Ana Ilfoveanu, Angela Ştefan, Elena Zavulovici; artă populară: Elena Nistor, Stela Bivol, Dan Gherasimescu, Marin Gheorghe, Ion Ene, Ion Sava Ivaşcu, Leontina Spinei, Elena Iosifaru; design vestimentar: Stela Bivol, Maria Uscatu, Mihaela Radu; cine-foto: Dumitru Codăuş, Alexandru Oprea, Viorel Popescu, Temistocle Epaminonda, Ion Sănduloiu, Daniela Prună, Rodica Pop. Din anul 1958 şi până în prezent, şcoala a fost condusă de cadre didactice cu o bogată pregătire profesională şi o activitate artistică recunoscută: prof. Mihai Ghiţescu (15 octombrie 1958-1 mai 1959), prof. Nicolae Ştefănescu (1959-1962), prof. Dumitru Croitoru (1962-1963), prof. Ion Grecu (1963-1983), prof. Costin Alexandrescu (1983-1989), prof. Cornelia Voica, director adjunct (1983-1989), Vasile Rizeanu (1990-2009). Dintre aceştia, cel mai activ a fost prof. Ion Grecu. A luptat pentru realizarea unui învăţământ muzical de calitate, bazat pe cunoaşterea aprofundată a tehnicii instrumentale şi dirijorale. A acordat un interes deosebit pregătirii în domeniul culturii populare, prin organizarea claselor externe de ţesut-cusut, instrumente populare, ceramică, cioplitori în lemn şi piatră etc. În cei 20 de ani cât a fost director a ajutat sute de tineri să participe la diverse manifestări artistice, formându-se numeroşi interpreţi şi creatori de artă, care, după absolvire, au realizat adevărate cariere profesionale.

Începând cu martie 2009, activitatea în şcoală este coordonată de Gabriela Pendiuc, prof. gr. I în învăţământ şi absolventă de master în management. Manager cu multă experienţă în activitatea educativă şi de conducere, se bucură de prestigiu, dovedind multă putere de muncă şi dăruire.

De la înfiinţare şi până în prezent, o serie de absolvenţi ai Şcolii Populare de Arte şi Meserii din Piteşti s-au remarcat în mod deosebit: Elisabeta Ticuţă, Constantin (Tică) Sorescu, Ileana Șipoteanu, Gheorghe Gomoiu, Dorin Oancea etc.

De o mare importanţă în desfăşurarea procesului instructiv-educativ l-a avut organizarea unor clase externe menite să fie mai aproape de interesul elevilor pentru educaţia artistică. Prima clasă externă a fost cea de Arte plastice de la Câmpulung Muscel (1959), condusă de Alexandru Donici, care are prima serie de absolvenţi în anul 1961. Mai târziu a fost condusă de Gheorghe Paulian. În 1972 se înfiinţează catedra de dirijat coral în cadrul Liceului Pedagogic din Câmpulung Muscel, condusă de Spiridon Nicolescu şi Gheorghe Ionescu; tot acum se înfiinţează clasele de artă populară: sculptură în lemn la Galeş, comuna Brăduleţ, condusă de cunoscutul lutier Ion Sava Ivaşcu; clasa de cioplit în piatră de la Albeştii de Muscel – 1973, condusă de meşterul Ion Gheorghe; clasele de cusut-ţesut de la Rucăr şi de olărit de la Coşeşti.

În perioada 1980-1989 au funcţionat clase externe la: Câmpulung Muscel – pictură şi sculptură (Gheorghe Paulian şi Adrian Radu); dans contemporan şi dans de societate (Aurora Gumă şi Alfred Schieb); Curtea de Argeş – pian (Cornelia Baciu şi Maria Bănică); ceramică (Traian Duţă); dans modern şi contemporan (Irina Slabu); brigăzi artistice, satiră şi umor (Costin Alexandrescu şi Corneliu Lamba); Costeşti – clasă de regie şi actorie (Costin Marinescu); Topoloveni – clasă de pian (Anca Manolescu); Corbi (clasă de instrumente populare, fluier – Ion Maria); Valea Danului – clasă de sculptură în lemn (Dan Gherasimescu); Brăduleţ – clasă de cioplit în lemn şi mobilier tradiţional (Ion Marin).

Elevii şi absolvenţii şcolii au fost prezenţi, anual, la concursuri şi festivaluri cu caracter interjudeţean şi naţional la Târgovişte (Festivalul-concurs de romanţe „Crizantema de aur"), la Piteşti (Festivalul Naţional de muzică cultă şi dans clasic „Darclée"), la Braşov (Concursul „Ghiocelul de aur"), la Costeşti (Concursul soliştilor vocali de muzică populară „Narcisa de aur"), la Craiova (Concursul Naţional „Maria Tănase"), la Constanţa, Alexandria, Focşani, Ploieşti etc., obţinând numeroase premii şi distincţii.

Începând cu anul 1983, printr-o hotărâre aberantă a Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, Şcoala de Artă din Piteşti s-a unit cu Centrul Creaţiei Populare Argeş, într-un sistem groaznic de autofinanţare totală. Această situaţie a condus la reconsiderarea şi reproiectarea activităţilor pentru adaptarea la noile condiţii de funcţionare. Consiliul de conducere şi directorii Costin Alexandrescu şi Cornelia Voica au căutat cele mai bune măsuri pentru realizarea unor fonduri de autofinanţare pentru supravieţuirea a două organisme de cultură care până la această dată erau finanţate de la bugetul de stat.

Au fost iniţiate de către şcoală şi de Centrul Creaţiei două manifestări de importanţă naţională şi judeţeană: „Dansul florilor" – Festivalul-concurs Naţional al perechilor de dans de societate, manifestare al cărei principal iniţiator a fost profesorul Viorel Năstase şi care s-a derulat anual în Sala Sporturilor din Piteşti. Prima ediţie a avut loc în zilele de 27-29 aprilie 1984. Şi „Sus, pe Argeş, la izvoare" – concurs judeţean al soliştilor vocali de muzică populară care se adresa în principal elevilor şi absolvenţilor şcolii, dar şi reprezentanţilor căminelor culturale şi caselor de cultură. Prima ediţie a avut loc în toamna anului 1984.

Fig. 125 - Clasa de cusături-ţesături de la Rucăr
(foto, colecţia instituţiei)

O altă manifestare de importanţă naţională a fost Expoziţia Naţională de Artă Plastică a Şcolii Populare de Artă. Prima ediţie s-a derulat în toamna anului 1995. Pentru reuşita acestei expoziţii, din punct de vedere financiar a fost acordat un sprijin substanţial din partea Consiliului Judeţean Argeş.

În perioada 1980-1989, Şcoala Populară de Artă din Piteşti avea următoarele formaţii, cercuri şi cenacluri: Corul mixt cu acompaniament de orchestră şi solişti, dirijori: Ion Grecu şi Ion Pârvulescu; Grupul coral mixt „Carmen Argessi", dirijor: Moise Mitulescu; Grupul instrumental de muzică cultă, instructori: Ion Pârvulescu şi Iulian Butaru; Grupul vocal-instrumental de muzică cultă, instructori: Cornelia Voica şi Anca Manolescu; Cvartetul vocal de muzică cultă „Mioriţa", instructori: Cornelia Voica şi Petruţa Pană; Orchestra de muzică uşoară, dirijor: Mihai Butaru; Grupul coral de muzică uşoară „Preludiu", instructor: Cornelia Voica; Orchestra de muzică populară „Ciuleandra", dirijor: Mihai Butaru; Grupul vocal de muzică populară, instructor: Elisabeta Grigorescu; Taraful de copii, dirijor: Iulian Butaru; Formaţia de acordeoane, dirijor: Mihai Butaru; Formaţia de fluieraşi-copii, secţia Corbi, dirijor: Ion Maria; Formaţia de teatru şi colectivul de montaj literar, regia artistică: Val Dobrin, Ion Popa şi Marta Diaconu; Grupul de miniaturi umoristice, instructori: Constantin Zărnescu şi Corneliu Lamba; Formaţia de dans contemporan, instructor: Viorel Năstase; Formaţia de dans contemporan, secţia Câmpulung Muscel, instructor: Aurora Gumă; Formaţia de dans de societate, instructori: Viorel Năstase şi Corina Miulescu; Grupul

de dans modern, instructor: Corina Miulescu; Grupul de dans de societate, secţia Câmpulung Muscel, instructor: Alfred Schieb; Cenaclul de arte plastice „Rudolf Schweitzer-Cumpăna", conducător: Vasile Rizeanu; Cercul de artă populară, conducător: Stela Bivol.

Începând cu anul 2009, Şcoala Populară de Arte şi Meserii din Piteşti încearcă să implementeze o nouă politică educaţională şi cultural-artistică care, cu sprijinul consiliului de administraţie şi al cadrelor didactice, îşi propune să continue pe un plan superior, prin modernizarea secţiilor existente şi înfiinţarea altora, în special pentru stimularea meşteşugurilor tradiţionale prin secţiile externe din mediul rural, dezvoltarea relaţiilor internaţionale cu instituţii similare din străinătate şi implicarea şcolii în proiecte cu finanţare europeană.

În anul 2012, şcoala îşi desfăşoară activitatea în 18 secţii de specialitate cu 33 de clase:

A. Secţii la sediul şcolii: Pian (Niculina Dumitrache, Vicenţiu Perniu, Camelia Mariana Mărăşoiu, Radu Constantin Titi); Chitară (Mariana Lomachin, Romulus Turcu); Vioară (Felicia Butaru, Iulian Badea); Canto – muzică cultă (Andra Maria Bivol-Costea); Canto – muzică populară (Elisabeta Grigorescu, Carmen Iordache-Cernea, Valentin Grigorescu, Mihaela Chiriţescu); Canto – muzică uşoară (Petra Pană, Marius Bălan, Ana Florina Sima); Orgă (Nicolae Oprea); Acordeon (Ion Barbu); Ţambal (Gheorghe Mihalache); Clarinet-saxofon (Constantin Istrate, Viorel Predoiu); Flaut (Cristina Elena Dumitrescu); Percuţie (Florian Drăgănici); Nai (Ionuţ Cârstea); Coregrafie – dans clasic (Gabriela Tănase); Dans sportiv şi modern (Cristian Tănase); Dans popular (Elena Roşu); Arte plastice-pictură (Elena Zavulovici, Nicuşor Tiberius Duţă); Design vestimentar (Mihaela Radu); Artă fotografică (Ion Sănduloiu); Teatru-actorie (Luminiţa Borta-Cazan, Adrian Duţă);

B. Secţii externe: Curtea de Argeş – pian, orgă, chitară, canto popular (Cristian Marineaţă, Constantin Matei); Topoloveni – pian (Camelia Mărăşoiu); Corbi – fluieraşi (Traian Ciuculescu); Valea Danului – artă tradiţională, sculptură în lemn (Dan Gherasimescu); Stolnici – căluşari (Cristian Voicu); Coşeşti – olărit, dogărit (Marian Mitu, Gheorghe Dima); Nucşoara – sculptură în lemn, ţeşut-cusut (Ion Rodoş, Viorica Olivotto); Jugur-Poenarii de Muscel – confecţionat instrumente muzicale de suflat (Constantin Mihaiu); Rucăr – cusut-ţesut (Elena Bordea); Brăduleţ – confecţionat instrumente muzicale (Vasile Constantin); Arefu – ţesut-cusut (Elena Hodoş); Bârla – căluşari (Cosmin Creţu); Corbeni – confecţionat păpuşi (Marilena Iosifaru); Domneşti – sculptură în lemn (Ion Rodoş); Mozăceni – ţesut-cusut (Elena Şerban); Mihăeşti – canto, muzică populară (Liviu Ion Iana), ţesut-cusut (Nina Scarlat); Stâlpeni – sculptură în lemn (Nicolae Baicu); Recea – confecţionat, împletituri de nuiele (Niculina Marcu).

Fig. 126 - Căluşarii de la Stolnici, 2010 (foto, colecţia instituţiei)

Manifestările de mare amploare – festivaluri şi concursuri internaţionale, naţionale şi judeţene organizate în anul 2012: Festivalul-Concurs Internaţional de Muzică Populară Veche „Sus, pe Argeş, la izvoare”; Festivalul-concurs Internaţional de Pian „Primăvara Artelor”; Expoziţia Internaţională de Arte Plastice şi Decorative a Şcolilor Populare de Arte; Sărbătorile Argeşului şi Muscelului; Festivalul-concurs judeţean de muzică uşoară şi muzică cultă „Speranţe argeşene”; Tabăra de meşteşuguri „Tradiţii argeşene”.

Fig. 127 - Tabăra de creaţie de la Nucşoara, 2011 (foto, colecţia instituţiei)

Dintre proiectele cu finanţare europeană la care şcoala s-a implicat, amintim: proiectul european Comenius Regio „Cetăţeni activi”, împreună cu parteneri din Tynaarlo-Olanda şi proiectul Comenius Regio „Colaborarea şcolilor cu autorităţile locale”, în parteneriat cu oraşul Ouren – Portugalia şi „Tineret în acţiune” cu Letonia.

Formaţiile artistice prezente în viaţa culturală a comunităţii în anul 2012 sunt: Orchestra Populară „Rapsodia Argeşului”, dirijor: Nicolae Oprea; Taraful „Mlădiţe argeşene”, dirijor: Nicolae Oprea; grupul vocal „Mlădiţele Argeşului”, instructor: Valentin Grigorescu; Grupul vocal „Mlădiţele Mihăeştului”, instructor: Liviu Iana; Trupa rock „Simbolic” (instructor: Florian Drăgănici); Trupa rock „Woodoo Pupets” (instructor: Romulus Turcu); Trupa de dans „Harmony” – instructor: Gabriela Tănase.

Un preţios aport în dezvoltarea şi afirmarea Şcolii Populare de Arte şi Meserii din Piteşti, atât în ţară, cât şi în străinătate, îl constituie sprijinul efectiv-financiar al Consiliului Judeţean Argeş. Mai mult, instituţia care patronează Şcoala a finanţat şi acordat o deosebită atenţie activităţilor şcolare, modernizării localului cu mobilier adecvat şi logistică performantă, deplasărilor în ţară şi peste hotare.

Centrul de Cultură „Brătianu” de la Florica din Ştefăneşti. Originea Brătienilor, la fel ca în cazul altor ilustre familii, se pierde în negura vremurilor. Mici boieri de ţară, ţărani liberi sau moşneni, Brătienii, începând din secolul al XVI-lea, sunt menţionaţi în documente cu prilejul unor litigii pentru pământ sau întărirea unor posesiuni de către domnitorii Ţării Româneşti. Deoarece abia din primele decenii ale secolului al XVII-lea boierii poartă nume de familie, Brătienii din secolele precedente se disting de alţii prin numele localităţii în care deţineau posesiuni, anume

Brătienii de Sus şi Brătienii de Jos, care s-au unit cu Galeşul, alcătuind comuna Galeş-Brătieni, situată pe valea Vâlsanului (judeţul Argeş).

Prin căsătorii cu femei provenind din familii de mari boieri, originari din Şuici, Cepari şi Tigveni (de pe valea Topologului, judeţul Argeş), boiernaşii din Brătieni ajung ei înşişi la o stare materială mai bună, accedând la ranguri în ierarhia locală. Ultimul dintre ei, purtător de astfel de ranguri, a fost stolnicul Constantin (Dincă) Brătianu, fiul şetrarului Ene Brătianu, ridicat apoi la rangul de mare-clucer, prima treaptă din a doua categorie de boieri, de către Alexandru al II-lea Ghica, prin diplomă semnată la 6 decembrie 1839.

Situat în oraşul Ştefăneşti, judeţul Argeş, conacul familiei Brătianu, denumit Florica, în amintirea primei fiice a lui Ion C. Brătianu, este unul dintre cele mai frumoase domenii boiereşti din România, păstrat foarte bine până în zilele noastre, cu excepţia obiectelor, a mobilei şi cărţilor din interior, risipite în anii regimului comunist.

Este locul în care s-a născut şi a trăit cea mai importantă familie de oameni politici români, care a dat ţării nu mai puţin de trei prim-miniştri, dintre care primii doi – Ion şi Ionel Brătianu – au avut un rol covârşitor în realizarea României Moderne. Florica a fost în acelaşi timp şi domeniul vizitat de cele mai importante figuri ale vieţii politice româneşti, de la regii Carol I şi Ferdinand I, la reginele Elisabeta şi Maria, de la fraţii Golescu, C.A. Rosetti, la mareşalul Averescu, prinţul Barbu Ştirbey, I.G. Duca. Decizii importante privind istoria ţării s-au luat în saloanele conacului de la Florica: s-au hotărât reforme majore, s-au făcut şi desfăcut guverne, s-au fixat strategii în timp de pace şi război, s-au realizat Independenţa şi Unirea României. Conacul de la Florica a intrat în istorie şi graţie poetului Ion Pillat care a scris multe dintre creaţiile sale aici.

Fig. 128 - Vila Florica (foto, 2013, colecţia instituţiei)

Vila Florica are un nucleu iniţial în jurul căruia au fost adăugate, în mai multe etape, numeroase încăperi dispuse astăzi pe patru niveluri.

Casa este atestată din 1829, ca vechea casă a viei Floreasca (iar via este menţionată prima dată într-un act de danie al domnitorului Vladislav al II-lea, la 5 august 1452), având patru camere şi o pivniţă pentru vin. În jurul anului 1800 a fost construită pivniţa de vinuri, boltită, cu arce dublouri, deasupra ei existând un hol şi patru încăperi.

Această construcţie a fost remaniată substanţial de către Ion C. Brătianu, în anul 1858, pe partea de moşie ce i-a revenit după succesiunea tatălui său. Iniţial, Brătianu optase pentru moşia

Tigveni, unde îşi petrecuse copilăria, dar, la cererea fratelui său mai mare, Teodor, a primit al treilea lot de moşii, ce cuprindea Florica, Mălureni, Galeşul-Brătieni, Lereşti şi Sâmbureşti. Casa de la Tigveni, „mare şi frumoasă, cu pridvor, ziduri groase şi un subteran răspunzând din iatac în pădurea seculară", se păstrează şi astăzi. Ion C. Brătianu i-a adăugat în faţada principală o terasă deschisă la nivelul parterului. Peste demisol şi parterul vechii clădiri a adăuagat şi un etaj cu câteva încăperi.

Cât timp a trăit „Vizirul" (Ion C.Brătianu), casa a menţinut acel stil sobru, impus de gusturile sale simple. Asupra casei intervine Ion I.C. Brătianu, modificând-o pe parcursul anilor.Din punct de vedere estetic, clădirea este un exemplu reprezentativ de arhitectură românească şi de-a lungul timpului a cunoscut mai multe perioade de reconstrucţie: 1850, 1870, 1890-1891, 1905-1912, 1925-1926.

Aşa cum arată astăzi, întregul ansamblu de la Florica este rodul pasiunii de a construi a lui Ionel Brătianu, care a regândit aproape tot ce a rămas de la tatăl său şi care dintr-o căsuţă lângă vie a făcut un domeniu confortabil cu fermă, cramă, biserică şi chiar un observator astronomic, toate amplasate în mijlocul unui vast parc înconjurat de podgoriile de la Ştefăneşti.

După confiscarea întregului domeniu de către comunişti, în anul 1948, conacul a intrat în proprietatea Gospodăriei de partid a P.C.R. După 1948, odată cu naţionalizarea şi arestarea ultimului său proprietar, Dinu Brătianu, conacul este crunt jefuit. O mică parte din cărţile bibliotecii a fost preluată de Academia Romană, iar restul cărţilor au fost furate sau arse în parcul conacului. În 1949, conacul şi domeniul servesc drept adăpost refugiaţilor comunişti greci ai lui Marcos care sunt cazaţi aici. La 12 august 1959, la I.R.P. Argeş este realizat de către Dumitru Ghiţă releveul clădirilor principale ale ansamblului de la Florica, denumit acum „Casa Agronomului" – Ştefăneşti. Şef de proiect al lucrării a fost arhitectul Gabi Korn. În anul 1969, atât conacul, cât şi parcul de la Florica intră în câmpul de interes al Partidului Comunist. Se realizează un proiect de reamenajare, consolidare şi dotare cu mobilier corespunzător al acestuia.

În anul 1990, întreg complexul vilei Florica este preluat de Ministerul Culturii şi ia fiinţă Complexul de Cultură şi Creaţie-Ştefăneşti – Argeş, care începând cu data de 1 ianuarie 1993 se transformă în Centrul de Cultură „Brătianu". În anul 2003, Ministerul Culturii transferă Consiliului Judeţean Argeş Centrul de Cultură „Brătianu".

Ferma este a doua componentă de bază a ansamblului de la Florica, situată chiar la intrarea în parc, pe partea stângă. Clădirea fermei este opera arhitectului Petre Antonescu, din anii 1905-1912, fiind construită pe două niveluri, în stil neoromânesc. Cele patru laturi ale sale, închid o curte interioară în mijlocul căreia se află o fântână arteziană.

Tot ceea ce se producea în ferma de la Florica a constituit o importantă sursă de venit pentru familia Brătianu, iar regele Carol I obişnuia să spună: „cu toate insistenţele mele la fermele regale nu pot obţine untul de la Florica".

Fig. 129 - Vila Florica - Salonul de primire
(foto, 2012, colecţia instituţiei)

Fig. 130 -Biblioteca suspendată
(foto, 2012, colecţia instituţiei)

Parcul dendrologic de la Florica a fost realizat începând din anul 1869. Majoritatea arborilor sunt exotici şi au fost plantaţi de Alexandru Albu Golescu, recunoscut grădinar, fiind ulterior îngrijit de Eliza Brătianu. Peisajul parcului Brătienilor este un element preţios în tezaurul culturii noastre. Parcul este inclus în lista patrimoniului cultural naţional. Aici pot fi încă identificate exemplare deosebite a patru specii de arbori-monument ale naturii (brad alb, argintiu şi de Caucaz, Ginkgo Biloba, chiparosul de baltă) şi numeroase asociaţii florale şi arhitecturi dendrologice.

Fig. 131 - Peisaj din parcul dendrologic (foto, 2013, colecția instituției)

Grupul statuar „La Vulturi" este un monument de artă contemporană realizat din piatră de sculptorul croat Iosef Meštrović. A fost făcut în 1920 şi ar putea fi considerat o reprezentare simbolică a Micii Antante sau a fraţilor Brătianu (Ionel, Dinu, Vintilă).

Fig.132 - Grup statuar „La Vulturi", opera sculptorului Iosef Meštrović, executată în 1920 (foto, 2013, colecţia instituţiei)

Fig. 133 - Terasa principală a vilei (foto, 2013, colecţia instituţiei)

Coloana de piatră, de factură antică, greco-romană, a fost adusă de fraţii Brătianu din Dobrogea, la sfârşitul secolului al XIX-lea, fiind unicat în judeţul Arges.

Potrivit daniei Brătienilor, biserica parohială era de lemn, construită în anul 1784 în Albacul lui Horea şi reclădită pe dealul de la Florica în anul 1907 de către Ion I. C. Bratianu, care plănuia să

facă în ea un muzeu cu obiecte româneşti, deoarece două biserici sfinţite nu se puteau aşeza pe o moşie. În 1910 încă era aşezată în parc, dar nu avea clopot. În vremuri grele, oameni înţelepţi au mutat bisericuţa la Olăneşti, în judeţul Vâlcea, şi au legat destinul spiritual al creştinilor localnici de capela familiei Brătianu.

În 1898 începe construcţia bisericii capelă care poartă hramul „Naşterea Sfântului Ioan Botezătorul“, fiind realizată după planurile arhitectului francez Emile André Lecomte du Nouy. Biserica a fost târnosită în ziua de joi, 19 mai a anului 1921, de către Î.P.S. mitropolitul Primat Miron Cristea (1868-1939) şi Nicolae Bălan, mitropolit al Ardealului.

În plan, clădirea decupează conturul unei cruci cu braţele egale, continuate la apus de un pridvor dreptunghiular care se deschide pe latura de S-E către treptele de acces. Volumul este împărţit în demisolul cu mausoleu şi parterul cu spaţiul vitrat de ferestrele absidelor gemene din naos. Zidăria din blocuri de calcar numulitic de Albeşti-Muscel veşniceşte pereţii şi păstrează prin sculpturile din brâie şi torsade, ancadramente de ferestre şi cornişe, calităţile estetice tradiţionale ale bisericilor de lemn argeşene.

„Florica nu era numai cadrul în care se evoca întreaga viaţă aşa de dulce a copilăriei, aşa de veselă a tinereţii, dar uneori mi se părea că trăieşte, că are un suflet plămădit din sufletele noastre ale tuturor, ale celor morţi şi ale celor vii” (Sabina Cantacuzino).

Gara Florica a fost construită şi dată în folosinţă în anul 1887, când s-a dat în exploatare calea ferată Goleşti-Câmpulung Muşcel, construită la iniţiativa lui Ion C. Brătianu, prim-ministru în acea perioadă. Denumirea gării Florica a fost schimbată după 62 de ani în Gara Ştefăneşti – denumire păstrată şi astăzi.

Din anul 1993, la conducerea instituţiei au fost: pictorul Mircea Bârloiu, profesoara Olga Herişanu, economistele Dana Bădescu şi Lenuţa Stanciu. În prezent, managerul Centrului este economista Simona Şerban.

De-a lungul celor aproape douăzeci de ani de existenţă, Centrul de Cultură „Brătianu” a permanentizat activităţi importante în domeniul cultural-istoric şi artistic, de interes local şi chiar naţional, dintre care amintim: Simpozionul Naţional desfăşurat în fiecare an la Florica, intitulat generic „Brătienii în istoria României”; „Hai să dăm mână cu mână”, „Săptămâna educaţiei permanente în România”; „Ion Pillat – urmaşul Brătienilor”; Festivalul de teatru pentru amatori „Thalia Fest”; „Copil ca tine am fost şi eu”; „Tinereţe fără bătrâneţe”; „Sărbătoare la români: Dragobetele sărută fetele”; „Sângiorgiu sau Cavalerul Trac”; „Sumedru la Florica”. De asemenea, se organizează tabere: „Mărţisoare”, Tabăra de încondeiat ouă şi Tabăra de pictat icoane pe sticlă.

Fig.134 - Premianţii Festivalului de teatru „Thalia Fest” (foto, 2012, colecţia instituţiei)

Fig.135 - Tabăra de Pictură „Sumedru la Florica” (foto, 2012, colecţia instituţiei)

În cadrul Proiectului „Cetăţeanul în primul rând” au fost acordate „Bursele Florica” unor copii merituoşi de la şcolile din Ştefăneşti.

Centrul Cultural al Municipiului Piteşti. Continuator al Palatului Culturii (1955-1993), Centrul Cultural – Piteşti a fost înfiinţat prin Hotărârea Consiliului Local nr. 123/17 septembrie 1998, fiind casa de cultură a municipiului, cu personalitate juridică, funcţionând în subordinea Consiliului Local Piteşti, având ca obiect de activitate organizarea şi coordonarea activităţilor culturale, ştiinţifice şi artistice la nivelul municipiului.

Centrul Cultural îşi desfăşoară activitatea în fiecare zi a săptămânii, organizând acţiuni cu caracter permanent (cursuri, cenacluri, repetiţii) şi specifice (manifestări cu caracter local, naţional şi internaţional). În scopul dezvoltării, diversificării şi promovării activităţilor sale, Centrul Cultural colaborează cu alte instituţii similare din judeţ, din ţară şi din Europa, unităţi administrative locale şi centrale, cu uniuni de creaţie, asociaţii şi fundaţii, instituţii de învăţământ, artişti independenţi, mass-media, societatea civilă etc.

Din punct de vedere instituţional, la Piteşti începuturile sunt consemnate în 1928, când fiinţa Ateneul Popular „Gheorghe Ionescu-Gion”, care polariza toate persoanele iubitoare de viaţa spirituală. În 1948 i se schimbă numele în Ateneul Popular „Nicolae Bălcescu”, iar în 1955 se înfiinţează Palatul Culturii din Piteşti care devine instituţia-etalon a Capitalei judeţului Argeş. Având sediul în Curtea de Apel, creaţie arhitectonică din 1914 a arhitecţilor Enache Lăzărescu şi Arghir Culina, pe parcursul a 40 de ani, el a însemnat un plus valoric pentru cultura argeşeană.

Pe parcursul existenţei sale, directorii instituţiei au fost: profesorul Ion Teodorescu, profesorul Ion Vlădescu, Constantin Dinu, Valeriu Dobrin (1966-1980), Dorel Ştefănescu şi, din nou, Valeriu Dobrin (1990-1998). Dintre cei care au lucrat la Palatul Culturii, îi amintim pe diirjorul Emanoil Popescu, criticul literar, prof. univ. dr. Sergiu I. Nicolescu, coregrafa Natalia Petreanu, Marta Diaconu – interpretă şi realizatoare în domeniul teatrului, – dirijorul Gheorghe Gomoiu, poeta Corina Cezarina Budescu, Gheorghe Dumitrescu, Gheorghe Dobre, Ion Udeanu.

Aici a fiinţat Corala „D.G. Kiriac” care prin arta sa, prin realizările sale, era socotit de mulţi muzicieni drept cel mai bun cor bărbătesc din ţară.

Tot aici şi-a trăit tinereţea Corul de cameră „Ars Nova”, fondat şi dirijat de profesorul Gheorghe Gomoiu, care peste 15 ani a adus lauri naţionali în panoplia de trofee a instituţiei, obţinând şi primele, dar şi cele mai frumoase confirmări internaţioanale: Premiul I şi titlul de laureat pe ţară la confruntările naţionale, trofeele festivalurilor „D.G. Kiriac” şi „Gheorghe Dima” sunt numai câteva dintre succesele acestui iubit şi apreciat cor care ocupă unul dintre primele locuri pe ţară. Dar marele merit al dirijorului şi al corului este faptul că din 1992, timp de două decenii, au ţinut aprinsă flacăra Festivalului Internaţional de Muzică Corală „D.G. Kiriac”, manifestare emblematică a judeţului Argeş.

În cadrul Palatului a activat şi Orchestra Semisimfonică (dirijor: Wilhelm Bruckner) şi orchestra de cameră (dirijor: Marius Giura), formată din profesori şi cei mai buni elevi ai Liceului de Muzică şi ai Şcolii Populare de Artă; ambele au fost premiate cu premiul III (1961) şi, respectiv cu două premii II (1967 şi 1969) la concursurile pe ţară ale formaţiilor muzical-coregrafice de amatori.

Din anul 1966, Val Dobrin, înfiinţează trupa de teatru „Brève”, experiment teatral care s-a remarcat în mişcarea teatrală naţională.

Trupa „Brève” condusă de Val Dobrin a obţinut multe reuşite în concursurile şi competiţiile la care a fost prezentă şi la spectacolele din străinătate (Belgia şi Franţa). Au fost montate spectacole cu piese de Shakespeare, Cehov, O'Neill, Tennesse Williams, Mažec, Romulus Vulpescu, Paul Everac, Tudor Popescu, Ion Băieşu, Teodor Mazilu, Mihai Ispirescu, Dumitru Solomon şi alţii. Culegând cu fiecare reprezentaţie cuvinte de laudă din partea unor oameni de seamă ai mişcării teatrale româneşti: Mihai Dimin, Tudor Popescu, D.D. Neleanu, Mihai Ispirescu, Valentin Silvestru, Victor Parhon, Romulus Vulpescu şi alţii.

Dintre interpreţii care s-au detaşat au fost: Marta Diaconu, Sorina Săceanu, Mircea Marandici, George Gentea, George Jugănaru, Mariana Barbu, Corneliu Lamba, Mihai Alexandru.

Formaţia de dansuri coordonată de coregrafa Natalia Petreanu a activat cu succes încă de la înfiinţarea instituţiei. În 1965, din iniţiativa coregrafilor Leonte Socaciu şi Dorin Oancea, ia fiinţă Ansamblul folcloric „Doina", o fală a Piteştiului, care va deschide calea şi altor ansambluri reprezentative în mişcarea coregrafică argeşeană. S-a bucurat de aprecieri elogioase mai ales în turneele sale din străinătate. Activitatea Ansamblului „Doina" a fost continuată cu mult succes, din 1978, de Ansamblul „Dorul".

În anul 1957 se înfiinţează Universitatea Populară a Municipiului Piteşti, cu sediul la Palatul Culturii. Pe lângă cursurile cu pronunţat caracter politic, au funcţionat şi anumite cursuri care s-au bucurat de mare popularitate în rândul iubitorilor de cultură şi de cunoaştere: „Cunoştinţe medicale", „Cum să ne creştem copiii", „Cunoştinţe juridice", „Istoria artei", „Să cunoaştem tainele teatrului şi filmului" şi altele. Au putut să fie audiaţi cu săli arhipline personalităţi precum: Ana Aslan, Remus Răduleţ, Eugen Macovschi, Ion Mânzatu, George Ivaşcu, George Macovescu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Cezar Ivănescu, George Tomozei, Florin Mugur.

Mai trebuie amintit interesul pe care această instituţie l-a acordat prezentării valorilor inestimabile ale muzicii şi poeziei universale în cadrul unor recitaluri camerale de muzică cultă. În ani, s-au remarcat recitalurile susţinute de Petre Ştefănescu-Goangă, Valeria Rădulescu, Victoria Bezetti, Mariana Rădulescu, Ştefan şi Valentin Gheorghiu, Ştefan Ruha, Leopoldina Bălănuţă, Ion Caramitru, Dan Grigore, Marin Cazacu, Iosif Sava şi enumerarea ar putea continua.

După desfiinţarea sa, în 1993, continuarea activităţii a fost făcută de către Centrul Cultural din Piteşti, având sediul în spaţiul de la Casa Cărţii. În cei aproape 20 de ani de după reînfiinţare au condus instituţia: Valeriu Dobrin, Liviu Martin, Jean Dumitraşcu şi Carmen Dumitrache. Au activat sau mai activează: poeta Denisa Popescu-Martin, scriitorul Marin Ioniţă, poetul Virgil Diaconu (directorul revistei „Cafeneaua literară"), scriitorul Dumitru Augustin Doman (redactorul-şef al revistei „Argeş"), criticul literar, Nicolae Oprea, Dumitru Ungureanu, Mariana Şenilă-Vasiliu, Aurel Sibiceanu, Simona Fusaru, Marius Chiva, cantautorul Tiberiu Hărăguş, interpretul de muzică populară Valentin Grigorescu şi numeroşii alţi colaboratori.

Instituţia a iniţiat în decursul vremii o serie de manifestări importante: Tabăra Internaţională de Sculptură „Gheorghe Iliescu-Călineşti", Festivalul Naţional de Muzică Lăutărească Veche „Zavaidoc", Concursul Naţional de Poezie „Leoaică, tânără, iubirea...", Festivalul Naţional de dans sportiv „Dansul florilor", Festivalul Multietnic, Festivalul „Primăvara Poeţilor" şi, nu în ultimul rând „Simfonia Lalelelor", ajunsă la 35 de ediţii, cu o importantă recunoaştere internaţională.

Centrul Cultural editează publicaţiile periodice: Revista de cultură „Argeş" (apariţie lunară), revista „Cafeneaua literară" (lunară), revista-document de istorie „Restituiri" (trimestrială) şi ziarul „Informaţia Piteştenilor" (lunară), fiind caz unic pe ţară pentru realizarea acestui program ambiţios de către un centru cultural.

În cadrul Centrului îşi desfăşoară activitatea Filiala Piteşti a „Uniunii Scriitorilor din România" (înfiinţată în anul 2007), care are 57 de membri (preşedinte: Nicolae Oprea) şi Asociaţia Culturală „Zavaidoc", înfiinţată în anul 2009.

Filarmonica din Piteşti. Este cea mai tânără instituţie de cultură profesionistă din municipiul Piteşti şi din judeţul Argeş. Instituţie publică de concerte, cu personalitate juridică, ce funcţionează sub autoritatea Consiliului Local al municipiului Piteşti, finanţată din venituri proprii şi alocaţii de la bugetul local. A fost înfiinţată prin H.C.L. nr. 186/2007, din iniţiativa primarului Tudor Pendiuc, a răspuns unor aşteptări de peste 50 de ani ale melomanilor piteşteni.

Astfel, instituţia a confirmat aşteptările piteştenilor, dovadă publicul meloman prezent la cele 50 de concerte organizate la Casa de Cultură a Sindicatelor, dar şi în alte locaţii din Piteşti şi nu numai (turnee în judeţ, ţară şi străinătate (Norvegia).

Filarmonica a fost invitată, a doua oară consecutiv (printre puţinele din ţară), să concerteze în cadrul Festivalului Internaţional de Muzică „George Enescu''. Pe de altă parte, ansambluri camerale ale Filarmonicii au fost invitate să concerteze la Câmpulung, Mioveni şi Topoloveni.

În afara celor cinci stagiuni de până acum, au fost organizate şi stagiuni estivale. Repertoriul a fost diversificat – concerte simfonice, vocal-simfonice, operetă, camerale, jazz, muzică de film, a

capella, numărul abonamentelor vândute anual fiind, în medie, de 450, fapt ce reprezintă o fidelizare a publicului.

De remarcat faptul că Filarmonica a fost implicată în manifestările culturale legate de Simfonia Lalelelor, concertând, în aer liber, alături de trupa Phoenix, în Piaţa din faţa Primăriei, în faţa a peste 8 000 de spectatori, ori de inaugurarea Fântânii Muzicale.

Fig. 136 - Filarmonica din Piteşti , concert Alexandru Tomescu (colecţia instituţiei)

De un succes deosebit s-a bucurat organizarea Cursului Internaţional de Dirijat condus de Dumitru Goia, la care au participat 12 dirijori din străinătate (S.U.A., Japonia, Italia, Irlanda, Olanda, Norvegia, Coreea de Sud, Republica Moldova, Germania etc.).

Directorul general al instituţiei, de la înfiinţare, este publicistul Jean Dumitraşcu, iar dirijori permanenţi sunt: Tiberiu Oprea, Alexandru Ganea şi Vlad Agachi.

Dintre personalităţile care au lucrat în cadrul instituţiei trebuie să-i remarcăm pe virtuozii: Alexandru Tomescu (care interpretează la celebra vioară Stradivarius), Răzvan Suma (violoncel) şi Horia Mihai (pian), care au fost salariaţi în anii 2008-2010, dirijorul Magdalena Ioan şi soliştii: Andra Maria Bivol, Adina Sima, Diana Niţu şi Cătălin Dima.

Filarmonica a încheiat parteneriate cu publicaţii şi televiziuni locale. La Alpha TV secretarul cu relaţiile publice al instituţiei, Mihaela Fulgeanu Matei, realizează săptămânal emisiunea ,,Ora melomanului''. De asemenea, postul TVR Cultural a transmis în direct concertul din cadrul Festivalului ,,George Enescu'' din Bucureşti.

Filarmonica editează, din 2010, revista de educaţie muzicală, „Euphonia”, cu apariţie trimestrială, revistă ce s-a bucurat de un succes deosebit, devenind partener media la o serie de evenimente muzicale desfăşurate în Bucureşti.

Instituţia se adresează, îndeobşte, unui public elevat, dar, prin concerte de muzică de film, a crescut gradul de adresabilitate. La cererea publicului a organizat şi două recitaluri de jazz. În urma campaniilor media, a prezenţei pe posturile naţionale şi pe internet, prestigiul Filarmonicii Piteşti a crescut.

Beneficiarul-ţintă al eforturilor sale este publicul cultivat; pe termen lung, îşi propune, ca strategie, cultivarea gustului pentru muzica clasică în rândul elevilor şi studenţilor, prin organizarea de concerte educative.

Casa de Cultură a Sindicatelor din Piteşti. Proiectată de regretatul arhitect Cezar Lăzărescu, fost preşedinte al Uniunii Arhitecţilor din România, clădirea era destinată marilor şedinţe sindicale şi a plenarelor, conferinţelor, consfătuirilor de partid. A fost dată în folosinţă în anul 1971.

Fig. 137 - Casa de Cultură a Sindicatelor din Piteşti (foto, colecţia instituţiei)

Directorii care au condus-o cu competenţă şi talent au fost: regretatul profesor Ion Vlădescu (1971-1973), scriitorul Ion Puiu Stoicescu (1973-1976), profesorul şi ziaristul Dorel Ştefănescu (1976-1980), douăzeci şi cinci de ani profesorul şi animatorul cultural George Apostol, iar din anul 2006 de juristul Dan Chivu.

La Casa de Cultură a Sindicatelor au funcţionat: o orchestră semisimfonică, Clasic grup, Corul „Freamătul”, Orchestra de cameră, formaţii de teatru, Ansamblul folcloric „Plaiuri argeşene”, o orchestră de muzică populară, formaţii de dans modern, clasic şi de societate, orchestre de muzică uşoară, folk şi rock, cenacluri literare şi de artă plastică, Cineclubul „Argfilm”, ansambluri şi echipe care au adus în vitrina instituţiei mai mult de 1.000 de diplome, medalii şi cupe naţionale şi internaţionale.

Talentaţi dirijori, coregrafi, regizori şi instructori şi-au adus contribuţia cu prilejul fiecărei reuşite artistice: Emanoil Popescu, Dumitru Croitoru, Gheorghe Gomoiu, George Paraschivescu, Ioan Golcea, Dorin Oancea, Constantin (Tică) Sorescu, Viorel Năstase, Corina şi Alfred Schieb.

Pictura, sculptura, grafica, metaloplastia, arta populară au oferit mereu clipe de încântare publicului cunoscător, prin sutele de expoziţii de grup sau personale. Pe simezele galeriilor, alături de nume mari din pictura românească, au stat semnăturile membrilor cenaclului de arte plastice „Plaiuri argeşene”: Ilse şi Ion Andrei, Stelian Bajureanu, Cezar Ivănescu-senior, Cezar Ivănescu-junior, Constantin Samoilă, Ion Bratu, Ion Ungureanu, Cezar Marinescu, Lucian Manu, Victoria Surugiu, Tamara Tomina, Victoria Sorescu, Paula Lamba, Ion Gherman şi mulţi alţii.

Remarcabilă a fost prezenţa Casei de Cultură a Sindicatelor din Piteşti la Salonic, cu prilejul sărbătoririi anului european, în 1998, când artiştii amatori argeşeni au fost mesagerii României.

În sala de lectură a bibliotecii Casei de Cultură a Sindicatelor au venit la întâlnirea cu publicul: Marin Sorescu, Nicolae Breban, Gheorghe Tomozei, Ana Blandiana, Alexandru Ivasiuc, Adrian Păunescu şi alţii.

Aici funcţionează de 22 de ani unul dintre cele mai productive cenacluri literare din Argeş: Sind ’89. Dintre membri amintim: Sorin Durdun, Constantin Gligore, Gabriel Grigore, Liviu Măţăuanu, Tiberiu Frim, Nicoleta Popa, Dragoş Popescu, Florentin Sorescu, Liviu Ştefănescu, Dragoş Tudose, Alexandru Şerbu, Nina Vasile. Debutul literar al multora dintre membrii cenaclului s-a făcut în această perioadăm, prezenţa în volume colective şi cărţi de autor fiind cunoscute în ţară, deoarece s-au bucurat de lansări anuale la târgurile şi saloanele naţionale de carte din Bucureşti, Constanţa, Cluj-Napoca, Iaşi, Reşiţa.

S-au editat multe volume literare, dintre care sunt de amintit: „Despărţirea de cotidian” (Sorin Durdun, Liviu Măţăoanu, Dragoş Popescu, Florentin Sorescu), 1997; „Plagiator” (Tiberiu Frim, Andreea Mirică, Marius Dumitrescu, Ana Maria Sturzu, Monica Doru, Dan Neamţu, Liviu Măţăoanu, Florin Sorescu); volumul de autor „Poeme florentine”, semnat de Florentin Sorescu – 1998; volumul colectiv de poezie „Arheologie generală”, volumul „Liber în ultimul hal”, de Marius Dumitrescu, 2001; şi „Cartea de muncă a unui bufon”, de Constantin Gligore.

O frumoasă iniţiativă în ultimii cinci ani: ştafeta grupării literare de aici este transmisă pentru viitorime de cenaclul literar pentru copii „Sind-junior”, grupaţi în jurul cunoscutului scriitor Marin Ioniţă. A fost tipărită antologia „Ucenicii vrăjitori”, vol. I-IX, la editura „Pământul”, unde sunt publicate creaţiile membrilor cenaclului.

Trebuie să remarcăm că, în decursul anilor, la C.C.S. au avut loc întâlniri ale publicului cu mari personalităţi din viaţa culturală românească, în cadrul unor colocvii şi simpozioane de literatură şi artă, ştiinţă, cercetare şi inventică, medicină, istorie: Henri Marie Conadă (1886-1972), Grigore Moisil, Ana Aslan, Ştefan Milcu, Eugen Macovschi, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Nicolae Leonăchescu, Dinu Giurescu, Edmond Nicolau, Ion Mânzatu, Dumitru Prunariu, Manea Alexa, Dumitru Almaş, Nicolae Ţugui, Ion Scurtu ş.a.

În decursul anilor, şi arta cinematografică a fost la ordinea zilei, prin prezentarea unor producţii naţionale şi mondiale (manifestările tematice făcând săli arhipline), precum şi memorabile întâlniri cu nume de valoare ale cinematografiei româneşti: Liviu Ciulei, Sergiu Nicolaescu, Florian Potra, Silviu Stănculescu, I.D. Suchianu, Radu Beligan, Marin Moraru, Amza Pellea, Lepoldina Bălănuţă, Florin Piersic, Ion Caramitru, Iliarion Ciobanu, Maia Morgenstein, Dan Puric, Gheorghe Dinică, Horaţiu Mălăiele şi mulţii alţii.

Ani de zile dar şi în prezent, în sala de spectacole s-au jucat piese de teatru şi concerte cu casa închisă. S-a colaborat cu Filarmonica din Bucureşti, Opera Română, Teatrul de Operetă, Teatrul Naţional din Bucureşti, teatrele „Lucia Sturza Bulandra”, „Constantin Nottara”, „Constantin Tănase”, Teatrul Mic şi altele.

Toate aceste rezultate sunt remarcabile şi prezintă o carte de vizită a unei case de cultură a tuturor oamenilor, în special a celor cu posibilităţi materiale mai reduse, dar iubitor de cunoaştere.

Despre ce se întâmplă azi, datele sunt relevante. Frecvenţa publicului dornic de cultură este în creştere: aproximativ 300.000 de participanţi/an. Sunt prezentate cele mai bune spectacole de teatru, de operetă, de divertisment, concerte, trupe artistice din Capitală şi din ţară. Aici îşi prezintă concertele şi recitalurile tânăra Filarmonică piteşteană.

Casa de Cultură a Sindicatelor din Piteşti organizează cursuri (cluburi) cu activitate permanentă: tehnico-aplicative, artiste, de limbi străine şi de instruire profesională pentru adulţi, de creaţie artistică pentru adulţi, de iniţiere pentru copii şi tineret, sportive pentru copii şi tineret.

La toate acestea, prezenţa este de peste 1.000 de persoane/săptămână.

În cadrul Casei de Cultură a Sindicatelor îşi desfăşoară, din anul 1990, activitatea Asociaţia culturală „Pro Basarabia şi Bucovina” (preşedinte: Elvira Niţu) şi, din anul 2004 fiinţează Asociaţia culturală „D.G. Kiriac”.

Casa de Cultură a Sindicatelor din Piteşti este coorganizator al Festivalului Internaţional de Muzică Corală „D.G. Kiriac” din luna iunie.

Formaţiile cu activitate permanentă:

♦ Corala «D.G. Kiriac». Din anul 1995, după încetarea activităţii Palatului Culturii, corala şi-a continuat activitatea la Casa de Cultură a Sindicatelor, găsind climatul proprice pentru noi concerte atât la sediu, în ţară şi străinătate.

În anul 1999, prin retragerea maestrului Emanoil Popescu, conducerea coralei a fost preluată de dirijorul George Paraschivescu, absolvent al Liceului „Dinu Lipatti” din Piteşti, de formaţie inginer la „Dacia Renault”, membru al coralei din anul 1978.

A continuat seria concertelor organizate în Piteşti, a participat la majoritatea ediţiilor festivalului coral „D.G. Kiriac”, la alte manifestări de amploare naţională. S-au organizat manifestări de mare amploare cu prilejul sărbătoririi a 40 de ani (noiembrie 1995), 45 de ani

(noiembrie 2000), 50 de ani (11 noiembrie 2005) şi 55 de ani (22 noiembrie 2010). Au fost editate două CD-uri care cuprind piese corale din repertoriul naţional şi universal.

Fig. 138 - Corala „D.G. Kiriac”, dirijor George Paraschivescu (foto de Sorin Dănuţ Radu)

În ultimii ani, Corala „D.G. Kiriac” a reprezentat cu mult succes mişcarea corală românească în următoarele deplasări în străinătate, bucurându-se de succes: octombrie 2000 – turneu în Franţa la invitaţia Corului „Aux 4 Vent” din Pulnoy, vizitând Budapesta, Viena, Salsburg, Veneţia, Milano, Strassbourg, Nancy, Metz, Paris, Luxemburg etc., concetând alături de partenerii francezi la Nancy şi Pulnoy; iunie 2004 – a participat la Festivalul Internaţional Coral „Antonio Vivaldi” în oraşul Karpenissi-Grecia, prestaţia sa fiind răsplătită cu medalia de argint; iunie 2005 – turneu în Germania şi Franţa. A susţinut trei concerte în Germania, la Stenheimer şi Hannasn şi în Franţa – la Nancy şi Pulnoy; în 2006 participă din nou la Festivalul „Antonio Vivaldi” din Grecia şi obţine din nou medalia de argint; în octombrie 2007 participă la un turneu în Spania, Franţa şi Germania. A concertat la Santa Suzana (Spania) şi Nancy (Franţa), continuând legăturile de prietenie cu corurile din aceste ţări şi făcând un turneu de 15 zile greu de uitat; în iunie 2008 repetă frumosul succes din ediţiile precedente de la Karpenissi-Grecia; în 20-24 mai 2009 participă la Festivalul Internaţional Coral de la Nancy şi în octombrie acelaşi an, la invitaţia Corului bărbătesc „Santa Lucia”, participă la Festivalul Internaţional de la Lloid (Spania).

♦ Ansamblul folcloric «Plaiuri argeşene» a luat fiinţă în anul 1971, fiind una dintre formaţiile de debut al Casei de Cultură a Sindicatelor din Piteşti. Instructorii ansamblului în decursul anilor au fost: Ion Polexe, Dorin Oancea, Marian Stănoiu, George Olteanu, Stelian Martin şi Daniel Maricescu. Ansamblul şi-a creat un renume şi o meritată popularitate prin obţinerea a numeroase premii şi distincţii la confruntările naţionale şi confirmarea valorii la festivaluri din Bulgaria, Germania, Israel, Iordania, Turcia, Italia, Luxemburg, Grecia şi Columbia.

♦ Înfiinţat în anul 1976, Cenaclul de arte plastice «Plaiuri argeşene» al Casei de Cultură a Sindicatelor din Piteşti a fost şi este cunoscut prin expoziţiile sale şi prin autorii lirici. Membrii cenaclului au avut posibilitatea să-şi expună lucrările nu numai în Piteşti, ci şi în alte localităţi: Rucureşti, Râmnicu Vâlcea, Ploieşti, Constanţa, Craiova, Slatina, Reşiţa şi Predeal. Lucrările membrilor cenaclului au fost cunoscute nu numai de publicul din ţară, ci şi din Bulgaria, Grecia, Belgia, Franţa şi Germania. În anul 1998, la Salonic, în Orecia, România a fost reprezentată de cenaclul C.C.S. la expoziţie internaţională Anul European.

Mai sunt în continuă desfăşurare în prezent: Cercul de dans, coordonat de Corina şi Alfred Schieb, dar şi Cercul de muzică - copii condus de prof. Florentina Pană.

Casa de Cultură a Sindicatelor din Piteşti, o casă de cultură a tuturor, care sugestiv este comparată de scriitorul Marin Ioniţă *cu o corabie fără sirenă*: *Casa de Cultură a Sindicatelor din Piteşti este o arcă a lui Noe care a luat la bord toate speciile şi genurile culturale şi artistice, pe multe salvându-le de la pieire. Aici se uceniceşte în arta picturii, a muzicii, a scrisului, a dansului,se pregătesc profesii, se citesc şi se editează cărţi, au loc simpozioane şi vernisaje, concerte şi spectacole de teatru, aici repetă Corala „D.G. Kiriac" şi Ansamblul de dansuri populare „Plaiuri Argeşene" – adevăraţi ambasadori itineranţi ai României cu turnee anuale şi de mai multe ori pe an, în America Latină, în multe ţări din Europa şi Orientul Mijlociu.*

Casa de Cultură a Sindicatelor din Piteştũ nu este o navă gigant, dar dacă au îmbarcat pe punţile ei mai mult de 500.000 de călători transportaţi în lumea ei feerică a deliciilor culturale, poate să fie numită, pe drept cuvânt, nava amiral a Asociaţiei Caselor de Cultură a Sindicatelor din România.

În condiţiile unei concurenţe acerbe din partea discotecilor, manelelor şi barurilor, această instituţie reuşeşte să pună la dispoziţia populaţiei din Piteşti o ofertă de activităţi de bună şi sănătoasă calitate".

Casa Studenţilor din Piteşti. Este instituţia aflată în slujba studenţilor din centrul universitar Piteşti, în vederea desfăşurării unor activităţi specifice tineretului şi în mod special studenţilor, prin oferirea unor activităţi educative, artistice şi distractive.

În 1960 aici a funcţionat Casa de Cultură a Tineretului, instituţie cu un pronunţat caracter politic, educativ şi artistic, unde îşi etalau calităţile specifice vârstei sute de tineri, elevi, muncitori, studenţi etc. Directorii instituţiei au fost Ion Plăpceanu şi Dorel Ştefănescu.

Aici au fiinţat numeroase formaţii şi cercuri literar-artistice care s-au evidenţiat la confruntările regionale, judeţene şi naţionale, obţinând premii şi distincţii: formaţia de muzică uşoară, condusă de Mihai Butaru era una dintre cele mai bune din fosta regiune Argeş şi a fost prezentă în anii 1966 şi 1967 la spectacolul televizat „Dialog la distanţă" şi la finala pe ţară a concursurilor artiştilor amatori; în 1970 s-a înfiinţat Corul tineretului, dirijat de Gheorghe Gomoiu; Brigada artistică a Casei Tineretului a obţinut menţiune specială şi diploma de onoare a C.C. al U.T.C. pentru spectacolul „Voi doi fără verighetă înapoi la tricicletă" – text şi instructor: Constantin Zărnescu (1967); Corul de Cameră, dirijat de Margareta Morărescu a obţinut menţiune pe ţară la Concursul al IX-lea al artiştilor amatori (1969); Orchestra de muzică uşoară a casei de Cultură a elevilor şi studenţilor, dirijor: Dumitru Lupa, a obţinut menţiune la Concursul al X-lea pe ţară, în 1971; Brigada artistică a Casei Tineretului pentru – spectacolul „Pe locul întâi şi doi şi trei", autorul textului şi regia artistică: Constantin Zărnescu – a obţinut premiul al II la Întrecerea Brigăzilor artistice şi a grupurilor satirice pe ţară (aprilie 1971), ca să nu mai amintim rezultatele obţinute în cadrul Festivalului Naţional „Cântarea României".

În anul 1980, Casa Tineretului se transformă în Casa de Cultură a Studenţilor din Piteşti, iar din 1982 se uneşte cu Tehnic Club.

În această perioadă la conducerea instituţiei au fost: Mircea Marandici, Petre Mandu şi Mircea Pally. Până în anul 1990, instituţia a participat la toate confruntările naţionale ale festivalurilor studenţeşti pe genuri artistice, de fiecare dată fiind premiate şi evidenţiate.

Începând din anul 1992, în urma unor hotărâri ale forurilor abilitate, Casa de Cultură a Studenţilor a deservit şi este la dispoziţia studenţilor piteşteni, a organizaţiilor Asociaţiei studenţilor din Univesitatea Piteşti (ASUP) şi a Association Internationale des Etudiants en Sciences Economiques et Commerciales (AIESEC). Ea este subordonată Autorităţii Naţionale pentru Sport şi Turism.

În această perioadă la conducerea instituţiei au fost: Gheorghe Dobre, Cristian Meleşteu, Bogdan Bălan, Dora Ion, Robert Claudiu Ion şi Daniel Ionescu.

În ultimii 10 ani, dintre iniţiativele Casei Studenţilor trebuie amintite: „Argessis" – Festivalul studenţilor argeşeni; Toamna bobocilor – complex de acţiuni educative şi cultural-sportive; Sărbătoarea Zilei Tineretului şi a Zilei Europei; Luna studentului piteştean; Reuniunea Naţională a Cenaclurilor studenţeşti; Săptămâna europeană a tineretului; Acţiunile umanitare: „Un

zâmbet pentru Asia", „O rază de speranță"; „Culorile toamnei" – festival național de prezentare a creației vestimentare și Campionatul Național de dans sportiv „Show dance studențesc"; Retrorock - 2012 – Memorial Cornel Stănescu.

De douăzeci de ani, la Casa de Cultură a Studenților și-a desfășurat activitatea și o continuă și în prezent câteva colective artistice care au dus faima Argeșului la mari confruntări ale studenților în țară și străinătate, etalând numeroase premii, trofee, diplome care atestă o muncă migăloasă.

Aici a ființat Corul „Gaudeamus" dirijat de Paul Baidan și George Paraschivescu, cunoscut și laureat atât în țară, cât și în străinătate, corul „Animatto", dirijat de prof. Margareta Șerbănoiu, Ansamblul folcloric studențesc „Vatra", înființat în 1992, de coregrafa Valeria Coman, trupa de teatru Sganarelle, condusă în decursul anilor de regizorul Bogdan Cioabă de la Teatrul „Al. Davila",trupa de dans Starfix, coordonată de prof. Daniel Ionescu și formația de break-dance Freestyle, coordonată de Robert Costache.

Cenaclului literar „Juventus", înființat la 29 februarie 1996, de către lect. univ. dr. Adrian Sămărescu și coordonată de Gheorghe Dobre și Dora Ion, are o bogată activitate editorială, începută prin apariția antologiei „Juventiada" (ultima marcând 16 ani de cenaclu, iulie 2012), dar și prin cărțile multor autori care s-au format aici (Marius Zinca, Alexandru Mărchidan, Costel Ionescu ș.a.) și care astăzi sunt creatori de importanță națională.

Cercul Militar din Pitești. În baza ordinului nr.5668/21.06.1938 al Secretariatului General al Ministerului Apărării Naționale a început construcția Cercului Militar din Pitești cu ajutorul fondurilor alocate de Ministerul Apărării Naționale (2.657.111 lei) și prin contribuția ofițerilor din garnizoană (590.377 lei), având încă de la înființare statut de instituție de cultură a personalului militar din garnizoana Pitești.

Construcția Casei Armatei, astăzi Cercul Militar, a fost începută la data de 7 iulie 1939, după planurile arhitectului Octav Doicescu. La festivitatea care a avut loc cu această ocazie, a participat și Armand Călinescu, la data aceea președinte al Consiliului de Miniștri. Abia în anul 1940 clădirea va avea funcționalitate, aici desfășurându-și activitatea Cercul Ofițerilor din Pitești. Clădirea Cercului Militar este declarată monument istoric prin Ordinul nr. 2314/2004 al Ministerului Culturii și Cultelor, cod AG-II-nB 13420.

După 23 August 1944 această instituție va aduce o contribuție valoroasă la desfășurarea activităților cultural – educative și artistice din garnizoană. În perioada anilor 1955-1979, Casa Armatei a fost în administrarea Școlii Militare de Ofițeri Activi Tancuri și Auto „Mihai Viteazul", între anii 1979-1983 a funcționat în subordinea Școlii Militare de Maiștri Militari și Subofițeri „Basarab I", iar din 1984 și până în prezent a reintrat în administrarea Școlii Militare de Ofițeri Activi Tancuri și Auto „Mihai Viteazul".

La conducerea instituției au fost următorii: lt. col. Gheorghe Matei (1965-1987); lt. col. Nicolae Angheluș (1987-1990); lt. col. Marin Crăciun (1990-2009); lt. col. Dumitru Fotache (2011); lt. col. Adrian Catrinescu (din noiembrie 2011).

În instituție și-au desfășurat activitatea numeroase colective artistice, dintre care unele în mod meritoriu ființează și astăzi: corul veteranilor „Mihai Viteazul", înființat în anul 1976, trupa de teatru, condusă cu ani în urmă de Adrian Bădescu și astăzi de Andrei Pătru, Estrada și Orchestra de muzică ușoară, numeroase formații coregrafice de dans popular, dans sportiv și formații instrumentale de muzică populară și ușoară.

Au fost prezente în viața culturală a militarilor numeroase cercuri artistice de artă populară, de pictură, sculptură, grafică, filaterie și cineclubul „Armfilm", laureat la concursurile naționale. În prezent, funcționează Cenaclul literar și de istorie „Cultul eroilor", condus de profesorii Lucian Costache, Constantin Vărășcanu și Cornelia Ghinea, dar și cercul de artă plastică coordonat de colonelul (r) Ion Bratu.

Cercul Militar din Pitești este și astăzi principala instituție de cultură a personalului militar din garnizoană. În acest local funcționează Asociația Națională a Veteranilor de Război – Filiala Argeș, înființată în anul 1991, cu 6310 membrii; Asociația Județeană a Cadrelor Militare în rezervă

şi în Retragere «Basarab I», înfiinţată în anul 1991, cu 1.000 de membrii; Asociaţia Naţională «Cultul Eroilor» – Filiala Argeş, înfiinţată în anul 1991, cu 108 membrii.

În cadrul Cercului Militar funcţionează biblioteca de garnizoană, precum şi o sală de jocuri-club destinate cadrelor militare active, pensionarilor militari şi membrilor familiilor acestora.

Cercul Militar din Piteşti organizează manifestări artistice la sediu, reuniuni oficiale la nivelul instituţiei militare, simpozioane, colocvii, întâlniri cu diferite personalităţi, participă cu creaţii, formaţii artistice sau interpreţi individuali la concursurile/festivalurile cultural-artistice organizate în armată, pe plan local sau naţional, găzduieşte activităţi de popularizare a cărţii (lansări de carte, întâlniri cu scriitori şi editori, expoziţii, vitrine şi panouri literare), aniversează şi comemorează evenimente din istoria patriei şi a armatei, a unor personalităţi militare şi al culturii, artei şi ştiinţei româneşti sau universale. În cadrul Cercului Militar funcţionează cenacluri şi cercuri de creaţie artistică şi tehnică aplicată sau pe diverse specializări. O altă categorie de activităţi o reprezintă cele pentru petrecerea timpului liber al personalului armatei şi membrilor familiilor acestuia, al cadrelor militare în rezervă, retragere şi al veteranilor de război, acestea putând fi petreceri şi evenimente familiale, seri cultural-distractive, concursuri pe diferite teme, baluri, activităţi de club: şah, rummy, table, tenis de masă.

Activităţile Cercului Militar sunt mediatizate la nivelul unităţilor militare din garnizoană şi în instituţiile de cultură locale cu care Cercul Militar întreţine relaţii de strânsă colaborare.

La baza organizării activităţilor Cercului Militar Piteşti stau următoarele obiective: formarea şi dezvoltarea unui climat de cultură şi educare, cunoaşterea şi înţelegerea fenomenelor şi proceselor sociale, politice şi militare, cunoaşterea momentelor principale ale istoriei naţionale, a tradiţiilor militare, promovarea valorilor culturale româneşti, dezvoltarea relaţiilor de colaborare cu instituţiile de cultură civile, integrarea armatei în viaţa culturală şi spirituală a ţării, asigurarea condiţiilor optime de petrecere a timpului liber pentru categoriile de personal beneficiar al activităţilor Cercului Militar.

În decursul anilor, Cercul Militar Piteşti a participat prin la o serie de manifestări cultural-artistice şi educative, remarcându-se prin obţinerea a numeroase premii la nivel local, judeţean şi naţional.

Casa de Cultură municipală „Tudor Muşatescu" din Câmpulung Muscel. Mişcarea cultural-artistică din oraşul Câmpulung Muscel în anii 1950 se desfăşura în cadrul „Ateneului Popular", care-şi avea sediul în actula clădirea a Protoeriei de lângă Mănăstirea Negru Vodă. Înfiinţarea Casei de Cultură are loc în anul 1958. Câţiva ani îşi duce existenţa în sediul amintit şi din anul 1960 se mută în clădirea Cercului Militar. În 1968 îl regăsim în Bulevardul Republicii, la nr. 54, ca apoi să primească – împreună cu Biblioteca şi Tipografia din Câmpulung – clădirea fostei Primării din Bulevardul Republiciii nr. 61 (construită în 1907), declarată monument istoric.

Fig. 139 - Casa de Cultură „Tudor Muşatescu" (foto, colecţia instituţiei)

Actualul sediu se află în reparaţii capitale, de nouă ani, iar instituţia este chiriaşa Casei de Cultură a Sindicatelor. Până la înfiinţarea actualului judeţ în 1968, Casa de Cultură a coordonat întreaga activitate cultural-educativă şi artistică din fostul raion Muscel al regiunii Argeş. Are în componenţa sa şi filiale de cartier: Căminul Cultural Vişoi, Căminul Cultural Valea Romaneştilor şi Căminul Cultural Mărcuş.

În decursul existenţei sale la conducere au fost directorii: Ioan Dobrescu, Valeriu Bulibaşa, Laurenţiu Florescu, Mihai Preoteasa, Gheorghe Mita, Zaharia Rădulică, Dan Poteraşu şi Pr. Florian Liviu Cioacă.

În 1993 Casa de Cultură a luat numele marelui fiu al Câmpulungului, scriitorul şi dramaturgul Tudor Muşatescu. În cadrul acestei instituţii a funcţionat şi Universitatea Populară a oraşului Câmpulung Muscel.

Au colaborat cu această instituţie: acad. George Oprescu, acad. Eugen Pohonţu, Flaminiu Mârtzu, Augustin Z.N. Pop, George Tomozei, Mircea Diaconu, Sorin Ilfoveanu, Alexandru Donici etc.

Dintre manifestările cultural-artistice pe care Casa de Cultură le-a organizat în decursul existenţei sale sunt de amintit acelea care spre cinstea organizatorilor sunt şi astăzi în actualitate: Festivalul Naţional de satiră socială „Tudor Muşatescu"; Festivalul Naţional de muzică rock „Posada"; Taberele naţionale de pictură; „Rapsodii de toamnă" – Festivalul Naţional de romanţe şi poezie; Salonul anual de pictură; „Arminden muscelean" – ciclu de activităţi ştiinţifice şi artistice, tradiţionale, cu participare naţională; „Toamna musceleană" – manifestare folclorică tradiţională; Festivalul de muzică folk.

Dintre formaţiile artistice de amatori, care au intrat în istoria culturală a Câmpulungului şi a Casei de Cultură sunt de amintit:

♦ Corul bărbătesc, dirijat de dr. Constantin Roman, din al cărui repertoriu nu lipseau nici partiturile corale ale unor celebre opere din creaţia marilor compozitori ai lumii, precum Giuseppe Verdi, Bizet şi Möring. Acest cor, care îţi dădea impresia unui ansamblu profesionist, în anul 1967, la al VIII-lea Concurs al Formaţiilor muzical-coregrafice a obţinut premiul I la etapa interjudeţeană.

♦ De mare popularitate s-a bucurat Corul mixt care a continuat tradiţia Societăţii Muzicale Române „Negru Vodă", fiind condus cu multă competenţă de muzicieni de mare valoare, ca profesorii Constantin Mahu, Alfons Popescu şi Gheorghe Drăguşanu. Dirijorul cu cea mai îndelungată perioadă de activitate la pupitrul Coralei Mixte „Negru Vodă" (1968-1988) a fost profesorul de muzică Moise Mitulescu. În această perioadă, deşi era director al Liceului de Muzică şi Arte Plastice din Piteşti, iar într-un timp şi inspector şcolar judeţean de muzică, el a cutreierat drumurile Câmpulungului timp de 20 de ani pentru a fi prezent la repetiţii, concerte sau spectacole susţinute de renumitul cor. Nu numai pasiunea pentru arta dirijorală l-a îndemnat spre acest cor, ci şi amintirile din viaţa sa de adolescent, când elev fiind al Şcolii Normale de Învăţători „Carol I", îşi făcea debutul ca dirijor, la numai 18 ani conducând Corul Mixt al elevilor din acest oraş. Pentru munca sa neprecupeţită, câmpulungenii l-au onorat cu titlul de cetăţean de onoare al municipiului.

♦ Corala „Negru Vodă" a reprezentat cu brio Muscelul şi Argeşul prin participări la spectacole şi concursuri judeţene, interjudeţene, naţionale şi la emisiuni de radio şi televiziune. S-a afirmat ca una dintre cele mai bune formaţii corale mixte ale ţării la festivalurile corale naţionale de la Suceava, Lugoj, Deva, Braşov şi Piteşti, unde a obţinut trofeele acestor apreciate manifestări culturale. Printre succesele de prestigiu obţinute de Corala Casei de Cultură au fost: premiul I pe ţară şi medalia de aur (1974); premiul IV la Festivalul Naţional „Cântarea României", ediţia a II-a (1979); premiul II la Festivalul „Cântarea României" (1981); premiul I şi titlul de laureat la ediţia a IV-a a Festivalului „Cântarea României" (1983); premiul II pe ţară la ediţiile a V (1985) şi a VI-a (1987) ale Festivalului Naţional „Cântarea României" şi premiul III la ediţia a VII-a (1989) a aceluiaşi festival.

Fig.140 - Corala „Negru-Vodă”, Câmpulung, dirijor Moise Mitulescu
(foto 1978, colecţia profesor Moise Mitulescu)

♦ Mişcarea teatrală a Casei de Cultură „Tudor Muşatescu” a avut o frumoasă tradiţie încununată de rezultate notabile pe plan local, judeţean şi chiar naţional. Prin anii 1960-1970, trupa de teatru, condusă de economistul Nelu Rădulescu a prezentat publicului câmpulungean câteva din piesele concitadinului lor, scriitorul Tudor Muşatescu. Prin anii 1985, George Mitroiu a iniţiat şi condus în cadrul Casei de Cultură Studioul de comedie, remarcându-se prin ingeniozitatea montărilor şi mai ales printr-o largă participare a publicului. La Casa de Cultură a pus în scenă spectacole şi regizorul Costin Marinescu, iar în anii 1988-1989, Valeriu Dobrin.

♦ Şi activitatea Teatrului de păpuşi a fost în atenţia preocupărilor Casei de Cultură. Dovadă stau sutele de spectacole prezentate pentru copiii din municipiu, dar şi din fostul raion Muscel. S-au obţinut şi recunoaşteri naţionale: premiul III în 1981.

După anul 1990, preocupările pentru teatrul de păpuşi „Miradoniz” s-au extins datorită strădaniei Antigonei Teofamidis. În dezvoltarea sa pot fi rostite numele regizorilor Nicolae Bănică (Teatrul piteştean de păpuşi „Aşchiuţă”), respectiv Cristian Pepino (Teatrul „Ţăndărică” din Bucureşti).

♦ De mare succes s-a bucurat încă din anii 1965 Orchestra de muzică populară „Brâuleţul”. Condusă cu mare pricepere de profesorul Aurel Boieru. S-au făcut şi imprimări la radio fiind prezentă în primele emisiuni ale tinerei televiziuni naţionale. La conducerea sa a mai fost şi virtuozul instrumentist Nelu Istrate, iar sub conducerea acordeonistului Manu Preda, formaţia a obţinut premiul al III-lea la etapa naţională a Festivalului „Cântarea României”, ediţia a V-a (1985).

♦ Cuvinte laudative merită şi alte colective muzicale care au convieţut la Casa de Cultură municipală în decursul anilor: Fanfara oraşului Câmpulung Muscel, dirijor: Teodor Davidescu (premiul IV la finala pe ţară, din august 1981); Grupul vocal instrumental de muzică uşoară «Sprint», conducător: Zaharia Rădulică (premiul al II-lea în 1983, la Concursul Naţional „Cântarea României”); Formaţia de muzică rock, instructor: Liviu Bucur (premiul al II-lea naţional, obţinut în 1985); Grupul de dans de societate, coregraf: Alfred Schieb (premiul al II-lea la Concursul Naţional, din 1989 al Festivalului „Cântarea României”).

♦ Ansamblul folcloric «Carpaţi», care pe parcursul a 43 de ani a ţinut aprinsă flacăra mişcării coregrafice din Câmpulung şi din Argeş, a dus faima talentului românesc pe marile scene ale Europei. Fondat din iniţiativa Casei Creaţiei Populare a Judeţului Argeş (director: Costin Alexandrescu, coregraf: Leonte Socaciu) şi a Primăriei oraşului (vicepreşedinte: Ion Păceşilă), prin comasarea formaţiilor de dansuri deja existente ale Cluburilor U.M.M. şi Întreprinderii Miniere,

după intense pregătiri în lunile aprilie-iunie 1969, primul spectacol a avut loc la Câmpulung Muscel la începutul lunii septembrie, urmat de participarea la manifestările sărbătorii a 500 de ani de existenţă a oraşului Zvolen din Cehoslovacia. Realizarea spectacolului şi coregrafia i-au aparţinut cunoscutului maestru Leonte Socaciu, conducerea muzicală: George Moreanu (dirijorul orchestrei „Doina Argeşului”), directorul Casei de Cultură a fost Laurenţiu Florescu. Ulterior acestei manifestări s-a parafat înfrăţirea oraşelor Zvolen şi Câmpulung Muscel. În anul 1970, cunoscutul director al Casei de Cultură, Mihai Preoteasa, a amplificat prestaţiile ansamblului care era prezent la toate confruntările locale şi naţionale, prezentând zeci de spectacole mult gustate de publicul muscelean. În lunile iunie-iulie 1970, Ansamblul „Carpaţi” a reprezentat ţara într-un lung turneu (35 de zile) în Olanda (a participat la prestigiosul „Holland Festival” de la Amsterdam) şi în Belgia, fiind participant de seamă la festivalurile internaţionale de folclor de la Andenne şi Vielsam, bucurându-se de mult succes. Conducerea muzicală: Florea Pascu şi Aurel Boieru, coregrafia: Leonte Socaciu şi Neluţ Pantilie. După aceste succese ale începutului, participările la manifestările de peste hotare au continuat cu bune rezultate în Franţa, Turcia, Bulgaria, Macedonia şi foarte des în Belgia, unde vizitele şi spectacolele ansamblului sunt o obişnuinţă.

În ani, la conducerea ansamblului s-au aflat coregrafi pasionaţi care au scris o adevărată istorie: Neluţ Pantilie, Ion Teşeleanu, Dorin Oancea, Gheorghe Lupeanu, Aurora Gumă, Puiu Tarbă, Dorin Vizitiu şi Nelu Horobeanu.

În palmaresul ansamblului sunt scrise la loc de cinste premiile obţinute pe plan naţional: premiul al IV-a în 1979, premiul al II-lea în 1981, şi premiul al II-lea în 1985.

♦ Din anul 1960 a fiinţat Cenaclul literar «Tudor Muşatescu» (iniţial s-a numit „Alexandru Sahia”), care a grupat cei mai talentaţi autori ai cetăţii. La şedinţele sale au participat de nenumărate ori scriitori care au intrat în conştiinţa naţională: Mihai Moşandrei, Ion Iovescu, Mihai Diaconescu, George Tomozei, Florin Mugur, Alexandru Cerna-Rădulescu.

♦ Prezenţa masivă de pictori amatori, profesionişti, artişti naivi care s-au format în Câmpulung, efervescenţa cercului de pictură din cadrul Casei de Cultură şi a Clasei de pictură a Şcolii Populare de Artă a determinat necesitatea trecerii de la statutul de cerc plastic la acela de cenaclu, mod superior de activitate. Astfel, la 29 ianuarie 1970, la iniţiativa maestrului Alexandru Donici şi a prof. Eugen Pohonţu s-a constituit prima grupare artistică independentă căreia i s-a dat numele marelui pictor câmpulungean Ion D. Negulici (1812-1851). La început a avut sediul la Casa Sindicatelor şi apoi la Casa de Cultură orăşenească. Adunarea generală a votat înfiinţarea cenaclului alegându-l ca preşedinte pe Alexandru Donici. Primii preşedinţi onorifici ai grupării au fost poetul George Tomozei şi criticul de artă Radu Ionescu.

În iunie 1998 s-a elaborat un nou statut al cenaclului avându-l la conducere pe pictorul Nelu Constantin. Din anul 1998 şi până în 2012 s-au vernisat 118 expoziţii personale, de grup şi colective. Au participat la Salonul de primăvară, organizat de C.J.C.P.C.T. Argeş, pe care l-au găzduit din trei în trei ani. Au iniţiat Salonul de artă plastică al pictorilor musceleni, au editat cu sprijinul Primăriei şi al unor sponsori, trei albume: „Arta plastică la Câmpulung Muscel” (1978); „Artişti plastici musceleni” (2011) şi „Artă, istorie, cultură – albumul taberelor de pictură 2009 şi 2010”; au iniţiat şi desfăşurat douăzeci de tabere de creaţii pentru artişii câmpulungeni şi invitaţi.

În anul 2012, Casa de Cultură fiinţează formaţiile şi cencalurile: Ansamblurile folclorice «Carpaţi» şi «Muguri din Carpaţi» (instructor: Nelu Horobeanu); Teatrul de păpuşi „Miradoniz” (regizor: Zaharia Rădulică); Cenaclul de artă plastică «Ion D. Negulici» (preşedinte: Nelu Constantin); Cenaclul literar «Tudor Muşatescu» (preşedinte: Mariana Chirtoacă); Cercul de desen pentru copii şi tineri «Alexandru Donici» (profesor: Liviu Cioacă) şi cercurile de chitară (prof. Ovidiu Trulescu) şi de pian-orgă (prof. Zaharia Rădulică). În cadrul Casei de Cultură îşi desfăşoară activitatea Societatea culturală „Negru-Vodă”, cu 25 de membri, şi Asociaţia „Alizar”, cu 120 de membri.

Casa de Cultură a Sindicatelor „C.D. Aricescu” din Câmpulung Muşcel. A fost inaugurată în anul 1971 sub numele de Clubul Sindicatului Întreprinderii Mecanice Muşcel, dar la intervenţia celorlalte mari sindicate din Câmpulung Muşcel, s-a hotărât ca ea să deservească toate sindicatele din oraş. Face parte din Asociaţia Caselor de Cultură ale Sindicatelor din România.

Fig. 141 - Casa de Cultură a Sindicatelor „C.D. Aricescu”, 1980 (foto, colecţia instituţiei)

Directorii instituţiei au fost: Decebal Ionescu, Alexandru Pârşan, Cornel Popescu, Zina Oprescu, Mihai Tănăseanu şi Sergiu Cicu.

În decursul existenţei sale, la Casa de Cultură a Sindicatelor au activat numeroase formaţii artistice de amatori care antrenau membrii de sindicat din întreprinderile şi instituţiile oraşului. Le vom aminti numai pe acelea care au obţinut premii la finala concursurilor din cadrul Festivalului Naţional „Cântarea României”: Corul de Cameră, dirjat de prof. Gelu Ciuculescu, premiul III, în 1974; Grupul coral feminin, dirijor: prof. Constantin Ţiculeanu, premiul IV în anii 1985 şi 1987, şi premiul II la ediţia a VII-a în 1989; Orchestra de muzică populară „Brâuleţul”, dirijor: Aurel Boieru, premiul II în 1981; Formaţia de satiră şi umor, autorul textului şi instructor: Maxim Fiabani, premiul al IV, în 1983; Grupul de dans popular, instructor: Ion Teşileanu şi Gheorghe Lupeanu, premiul II, în 1985 şi premiul III, în 1987; Ansamblul folcloric „Brâuleţul” (coregraf: Gheorghe Lupeanu), premiul I şi titlul de laureat la ediţia a VII-a în 1989; Formaţia de dans modern, coregrafia: Laura Forţu, premiul II, 1989.

După anul 2000, la Casa de Cultură a Sindicatelor „C.D. Aricescu” (titulatură dată în anul 2008) sunt în activitate: Ansamblul folcloric „Plaiuri muscelene”, coregraf: Puiu Tarbă (în decursul anilor acest asnsamblu a fost pregătir de Neluţ Pantilie, Ion Teşeleanu, Gheorghe Lupeanu, Puiu Tarbă şi Petre Ionescu); Formaţiile vocal-instrumentală „Orange” şi „Record”; foarte mulţi solişti vocali şi instrumentişti de muzică uşoară, folk, romanţe şi muzică populară.

Tot aici funcţionează Cenaclul literar „Mihai Moşandrei”, condus de scriitorul şi ziaristul Sorin Durdun, care se poate mândri cu următoarele apariţii editoriale: Radu Enăşescu, Meteorice vibraţii, editura Larisa, 2002; Sorin Durdun, Poemul cu o mie de feţe, editura Paralela 45, Piteşti, 2002; Gh. Mitroiu, Lira, editura Ars Docendi, Bucureşti, 2005; Georgiana Bebeşelea, Hipnoza de după perdea, editura Ars Docendi, Bucureşti, 2008; Caiet literar, volum colectiv al membrilor cenaclului, editura Larisa, 2007.

Manifestările de amploare la care Casa de Cultură a Sindicatelor este organizator şi partener sunt: Festivalul de umor „Tudor Muşatescu”, Festivalul Naţional de romanţe şi poezie „Rapsodii de toamnă”, Festivalul Internaţional de Folclor „Carpaţi” (colaborator) şi Festivalul Naţional multicultural „De dragoste, de neam, de ţară” (manifestarea este organizată de Asociaţia Caselor de Cultură ale Sindicatelor din România şi prin rotaţie, anual, se derulează în diverse localităţi). În anul 2012 festivalul a avut o largă desfăşurare, bucurându-se de aprecieri elogioase, gazdă fiind instituţia din Câmpulung Muscel.

Cercul Militar din Câmpulung Muscel. A fost înfiinţat în anul 1896. Clădirea actuală s-a construit şi prin contribuţia cadrelor militare din Regimetrul 30 Dorobanţi, comandat atunci de generalul Scarlat Gonoiu. Iniţial a fost terminată partea principală, sala de spectacole şi birourile, ca după anul 1990 să fie adăugată partea din spate: scena şi demisolul.

În lucrarea „Câmpulungul cu împrejurimi”, editată de Societatea Turiştilor din România, în anul 1907 se aminteşte despre activităţile desfăşurate la Cercul Militar, ca fiind singurul loc din oraş unde se organizau baluri şi petreceri cu muzică şi dans. Dr. Dumitru Baciu în lucrarea „Lumini muscelene” (1980), aminteşte despre conferinţele, sesiunile de comunicări ştiinţifice, turneele unor trupe bucureştene, concertele susţinute de marele George Enescu şi de tenorul Nicu Leonard, precum şi despre serile de dans care aveau loc la Cercul Militar din Câmpulung.

În perioada 1960-1968, clădirea a aparţinut de Sfatul Popular al Regiunii Argeş, care a dat-o în folosinţă Şcolii Nr. 1. O perioadă de timp, între anii 1962-1965 aici a funcţionat şi Casa Raională de Cultură. Din anul 1968, clădirea a intrat în administraţia U.M. 01044, din 1984 fiind preluată de U.M. 01634, ca în 18 decembrie 2010, instituţia să revină în administraţia U.M. 01044.

În ultimii 40 de ani, la conducerea instituţiei au fost: col. Valerie Bulibaşa; cpt. Alexandru Diman; mr. Viorel Gârtan (între 1981-1989); lt. col. Ştefan Ungureanu (între 1989-1998); lt. col. Spridon Oprea (între 1998-2011) şi din anul 2011, plt. Luigi Toma.

În decursul existenţei sale în cadrul Cercului Militar au funcţionat formaţii de teatru, grupuri satirice, colective de montaje literare, echipe de teatru de păpuşi şi formaţii de muzică uşoară. Dintre colectivele artistice care s-au făcut cunoscute pe plan naţional, au fost:

♦ Colectivul de montaj literar-muzical al unităţii militare 01044, având numele de cod „Argeşul" – a prezentat la finala pe ţară a primei ediţii a Festivalului „Cântarea României" spectacolul „Al tău sunt patrie, din totdeauna", realizat de Victor Ioan Frunză, marele regizor de teatru de astăzi, cunoscut pe plan european, şi a obţinut premiul II.

♦ Formaţia de teatru de păpuşi, instruită de col. Valerie Bulibaşa, a obţinut premiul III la Concursul Naţional al Festivalului „Cântarea României", ediţia a V-a, august 1985.

♦ Din anul 2000 îşi desfăşoară activitatea Ansamblul folcloric „Doina Muscelului", (conducerea muzicală: Nicolae Musceleanu).

Anual, Cercul Militar participă la manifestările cu caracter militar, cum ar fi: Festivalul cântecului de cătănie, de la Cluj Napoca, Festivalul cântecului şi dansului popular «La oglindă», de la Bistriţa şi Festivalul de muzică folk «Voci tinere», de la Caracal.

Centrul de Cultură şi Arte „George Topîrceanu" din Municipiul Curtea de Argeş. În urmă cu 55 de ani se înfiinţa Casa de Cultură căreia i s-a dat numele poetului George Topîrceanu. Situată pe cea mai importantă arteră a Municipiului, bulevardul Basarabilor, la nr. 59, la ale cărui extremităţi sunt situate două capodopere ale arhitecturii medievale: Biserica Sfântul Nicolae Domnesc şi Mănăstirea Argeşului.

Începând din 1957 au coordonat destinele acestui lăcaş: Constantin Ştefan, Petre Arsenescu, Ion Lupovici, Mihai Tiţa, Mircea Bârsilă, Marian Ghiţă, Cristian Mitrofan şi Simona Hirică.

Centrul de Cultură şi Arte „George Topîrceanu", denumire atribuită prin decizia Consiliului Local, fiinţează din ianuarie 2011, continuând pe plan superior parcursul fostei Case de Cultură. Clădirea construită în 1967, în stilul arhitectural local, beneficiază astăzi de o modernă sală de spectacole multifuncţională. Aici se organizează spectacole de muzică corală, populară, uşoară, de teatru, şi film, festivaluri şi concursuri judeţene, naţionale şi internaţionale. Instituţia mai deţine o sală numită generic „Sala Orfeu", cu o capacitate de 80 de locuri, folosită pentru consfătuiri, colocvii, seminarii, şedinţe ale cenaclului literar, două holuri utilizate pentru expoziţii, sala cenaclului de artă „Artis" şi săli pentru cercurile care fiinţează aici.

Fig. 142 - Centrul de Cultură şi Arte „George Topîrceanu"
(foto 2005, colecţia instituţiei)

Mişcarea artistică de amatori a fost şi este în centrul preocupărilor conducerii instituţiei militând pentru existenţa unor colective artistice foarte bine pregătite, cu rezultate de talie naţională.

La Casa de Cultură a fiinţat, cu frumoase rezultate încă din anul 1960, Corul mixt, condus în decursul anilor de dirijorii: Grigore Mircescu, Dumitru Croitoru, Victor Frangulea şi Gelu Ciuculescu (în 1989 la finala pe ţară a Concursului Festivalului Naţional „Cântarea României", ediţia a VIII-a a obţinut Premiul I şi titlul de laureat).

Corul „Orfeu" a fost înfiinţat în anul 1975 ca un cor de cameră, de către regratatul profesor de muzică Gelu Ciuculescu. L-a „botezat" în 1990 cu numele Orfeu, conducându-l până în anul 2002, când a suferit un atac cerebral pe scenă, într-un concert la Câmpulung Muscel. După dispariţia maestrului, la conducerea corului s-a aflat prof. Magdalena Ioan din Piteşti, iar spre sfârşitul anului 2004, preotul Gheorghe Neacşu, lector doctor la facultatea de Teologie din Piteşti. Din 2009, prof. Alexandru Ionescu, membru al coralei, a preluat conducerea artistică, reuşind să întinerească formaţia şi să diversifice repertoriul.

Corul „Orfeu" a iniţiat şi organizat, începând cu anul 1993, Festivalul Coral „Curtea Domnească", şi este amfitrionul concertului anual de Crăciun, intitulat „Corul Orfeu şi invitaţii săi".

Participări naţionale: Festival Internaţional de Muzică Corală „D.G. Kiriac" din Piteşti, la aproape toate ediţiile începând cu 1984; Festivalul „Ion Vidu", Lugoj, 1987; Festivalul „Gheorghe Cucu", Slatina, 2006 şi 2008; Festivalul „Şomcuta Mare", Maramureş, începând cu 2006; Concertul de Colinde de la Patriarhia Română, Bucureşti, 2009; Sibiu, 2010; Reuniunea de Primăvară a corurilor argeşene, toate ediţiile; participări la manifestrile legate de zilele municipiului Curtea de Argeş şi multe altele. Participări internaţionale: Atena (Grecia), 1977; Sofia (Bulgaria), 1977 şi 1998; Republica Moldova, 1991 şi 1995; Hajnowka (Polonia), 1993; Salonic (Grecia), 1997 şi 2007; Litochoro (Grecia), 1998; Xanthi (Grecia), 1999; Gyula (Ungaria), 1998 şi 1999; Riga şi Jelgava (Letonia), 2009.

Ansamblul folcloric „Argeşul" a luat fiinţă în anul 1969 din iniţiativa Casei Creaţiei Populare Argeş (coregraf: Leonte Socaciu), cu implicarea directă a profesorului Mihai Ţiţa. A obţinut: premiul III în 1979, premiul II în 1981, premiul III în 1983, premiul II în 1985, la concursurile naţionale din cadrul Festivalului „Cântarea României". În anul 2007 şi 2008, Ansamblul „Argeşul" a obţinut locul I la Festivalul Judeţean „Gheorghe Popescu-Judeţ". A fost prezent la evenimentele de gen din judeţ: Festivalul Internaţional „Carpaţi", Sărbătorile Argeşului şi Muscelului, Zilele Municipiului Curtea de Argeş, din ţară şi străinătate (Belgia, Germania, Olanda, Spania, Turcia etc.). La sfârşitul anului 2008, coregraful ansablului, Constantin Anduţă, a primit premiul pentru cel mai bun coregraf din Argeş, oferit de Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş.

Grupul vocal folcloric „Rapsozii Argeşului" a fost înfiinţat în anul 2007. Reunind pe cei mai cunoscuţi solişti de muzică populară din oraş, în foarte scurt timp a obţinut recunoaştere judeţeană şi naţională, fiind activ în cadrul numeroaselor spectacole prezentate la concursuri şi festivaluri. În anul 2009 a obţinut din partea C.J.C.P.C.T. Argeş premiul pentru cel mai bun grup vocal folcloric. În 2010 a realizat primul CD audio, iar în 2011 primul videoclip.

În cadrul Casei de Cultură au activat în decursul anilor şi alte formaţii ale căror rezultate au depăşit graniţele municipiului şi judeţului Argeş. Formaţia de teatru a avut montări sub îndrumarea unor regizori amatori şi profesionişti (Virgil Şerbănescu, D.D. Neleanu-Bucureşti, Cornel Poenaru-Piteşti şi alţii) ale căror spectacole au primit cronică favorabilă şi aprecieri de la public. Trupa de teatru de păpuşi, a obţinut premiul IV în 1981 şi premiul III în 1983, 1985, 1987, 1989 la confruntările naţionale ale artiştilor amatori; colectivul de teatru poetic şi de montaj literar muzical («Eminescu-verb de aur»), având ca textier şi instructor pe profesorul Daniel Dejeanu, şi-a îmbogăţit palmaresul cu premiul II – 1987 şi în 1989, la concursuri naţionale amintite. Profesorul Corneliu Lamba de la Centrul Creaţiei Argeş, a scris şi a montat spectacole ale colectivului de miniaturi satirice, reprezentând la un nivel bun mişcara umoristică argeşeană, fiind clasat pe locul IV, respectiv III în anii 1979, 1981, la Concursul Naţional „Cântarea României". Şi Grupul vocal folcloric feminin al Casei de Cultură, instruit de Gelu Ciuculescu, a obţinut premiul I la faza judeţeană şi premiile III (1987) şi premiul IV (1989) la finala pe ţară. Corul de femei, dirijat de

Tatiana Niţică a obţinut premiul IV în 1989. Şi, în fine, Formaţia de dans modern, instruită de coregrafele Irina Slavu şi Virginia Dozescu, a impresionat pe plan judeţean, iar la concursul naţional din anii 1985 şi 1989 s-a clasat pe locul II, respectiv III. Un palmares redutabil în urma unei munci care a adus şi satisfacţii.

Şi în domeniul creaţiei literar-artistice oraşul Basarabilor a scos la iveală numeroase talente care s-au grupat în jurul unor personalităţi în cadrul organizat în cercuri sau cenacluri la Casa de Cultură. Astfel, prin anii 1960-1963 fiinţa Cenaclul literar „George Topîrceanu", condus de profesorul Ion Rizescu. În decursul anilor, la conducere au fost Nicu Lucian şi Al. Th. Ionescu. Prin anii 2000 a funcţionat sub numele de „Iulia Hasdeu" un cenaclu condus de profesoara Aurelia Corbeanu. În anul 2008, prof. Tudose Dracu Moldovanul a editat la „Fundaţia Orient Occident" lucrarea *Cenaclul literar «George Topîrceanu» la 20 de ani de activitate*. În prezent, la Centrul de Cultură şi Arte este în plină activitate Atelierul literar, condus de poetul argeşean Dumitru M. Ion.

Activitatea de arte plastice a fost sporadică înainte de anul 1990, în ciuda faptului că în municipiu existau creatori de mare talent la Casa de Cultură ea, evoluând neorganizat: se realizau periodic unele expoziţii cu precădere ale unor artişti locali, din Piteşti şi din Capitală. Eforturile artistului Traian Duţă, prin anii 1984-1990 au fost repetate şi au creat un climat propice acestei activităţi şi roadele peste ani nu au întârziat să apară.

Pe 28 ianuarie 2011, la Centrul de Cultură s-a constituit Cenaclul „Artis" – denumirea sugerată de Traian Duţă aminteşte de sintagma latină Natura artis magistra (Natura este profesor de artă).

Şi nu în ultimul rând, la Centrul de Cultură sunt în plină desfăşurare cercurile de pictură, dans popular, dans modern, pian, chitară, canto, nai şi orgă.

În decembrie 2005 s-a constituit Clubului Iubitorilor de Cultură (C.I.C.) din Curtea de Argeş la iniţiativa acad. Gheorghe Păun. Întâlnirile clubului sunt deschise tuturor iubitorilor de cultură din oraş şi din împrejurimi şi dedicate în special creatorilor locali sau originari din Curtea de Argeş.

După şapte ani de activitate, C.I.C. şi-a împlinit menirea şi a îndeplinit prevederile protocolului de înfiinţare: organizează întâlniri lunare sau chiar de două ori pe lună, uneori în afara oraşului (Domneşti, Galeş, Nucşoara, Câmpulung). Anual se publică un volum, intitulat „Cronică" (de atâtea pagini câte zile are anul!), în care sunt prezentate lună de lună activităţile clubului. Şi-au prezentat cărţile sau au conferenţiat: acad. Solomon Marcus, acad. D.R. Popescu, filosoful Mihai Şora, scriitorul Nicolae Georgescu etc. Clubul a avut şi oaspeţi de peste hotare: pictori din Italia (Sonja Lucien, Davide Coroneo, Laura Lodigiani, Filippo Rosi) şi SUA (Ioana Mamali), preotul-filosof Wim Lamfers din Olanda, scriitorea Gabriela Sonneberg din Spania. Fiecărui protagonist i se acordă Medalia de lut, cu efigia Sfântului Voievod Neagoe Basarab, creaţia ceramistului (plasticianului) local Nicolae (Cucu) Ureche.

Revista *Curtea de la Argeş* apare, din decembrie 2010, sub egida Centrului de Cultură şi Arte „George Topîrceanu" şi a Trustului de presă Argeş Express. Este o revistă de cultură, lunară, realizată de o redacţie formată din prof. Maria Mona Vâlceanu, Constantin Voiculescu şi pr. Daniel Gligore; redactor-şef fiind acad. Gheorghe Păun. Din colegiul editorial fac parte multe personalităţi cu responsabilităţi în cultura judeţului. Au semnat în revistă colaboratori din ţară (printre care şi academicienii Solomon Marcus, Răzvan Theodorescu, Vasile Tonoiu, Alexandru Surdu, scriitorii Radu Cârneci, Ion Popescu-Sireteanu, Nicolae Georgescu, Emil Lungeanu), din Republica Moldova (acad. Petru Soltan, cunoscuţii prropovăduitorii limbii române Nicolae Dabija, Nicolae Mătcaş, Dionis Lica) şi din alte ţări (Italia, Franţa, Spania, SUA, Olanda, Noua Zeelandă).

În cadrul Centrului mai fiinţează şi Asociaţia „Calţum" cu peste 100 de membri şi Asociaţia Culturală Curtea de Argeş (A.C.C.A.), realizată prin strădania a trei membri fondatori.

Centrul are un rol foarte important în organizarea, susţinerea şi desfăşurarea unor mari manifestări cu caracter local, judeţean şi internaţional. Acestea sunt: Festivalul local „Curtea Domească", Concertul tradiţional de colinde „Corul Orfeu şi invitaţii săi", Zilele Centrului de Cultură şi Arte „George Topîrceanu", „Zilele Municipiului Curtea de Argeş", Târgul meşterilor populari, Tabăra Naţională de Pictură şi Festivalul Primăverii.

Fig. 143 - Corul „Orfeu”, în cocert la Riga, Letonia, 2009 (foto de Sorin Dănuţ Radu)

Instituţia mai colaborează în calitate de coorganizator la buna desfăşurare a: Festivalului Internaţional de Folclor „Carpaţi” (prima ediţie a avut loc în zilele de 7-10 august 1975 pe stadionul orăşenesc), Festivalul Internaţional „Nopţile de Poezie de la Curtea de Argeş”, Festivalul Naţional „Lumină din Lumină” al filmului cu tematică religioasă, Expoziţia-concurs Naţională de Icoane „Rugămu-ne Ţie!” şi desfăşurarea etapei finale a Festivalului judeţean de datini „Florile dalbe”.

Cercul Militar din Curtea de Argeş. Începuturile acestei instituţii de cultură din cadrul armatei sunt legate de existenţa unor unităţi militare pe teritoriul oraşului Basarabilor. În anul 1934 ea funcţiona sub denumirea de Clubul Ofiţerilor şi îşi avea sediul într-o clădire denumită „Vila Rozelor”, care astăzi este declarată monument istoric.

În anul 1969, odată cu înfiinţarea Brigăzii 4 Vânători de munte apare şi Cercul Militar. În anul 1979, în clădirea în care fiinţa, începe extinderea construcţiei cu o sală de festivităţi şi spectacole, cu o capacitate de 200 de locuri, care s-a finalizat în anul 1982. Aici s-au organizat multe activităţi cultural-educative, artistice, distractive, evenimente familiale, baluri ş.a. pentru cadre militare din garnizoană şi pentru familiile lor.

La conducerea Cercului Militar din Curtea de Argeş în ultimii 32 de ani au fost: lt. maj. Radu Enescu (1980-1981), mr. Gheorghe Comişel (1981-1985), cpt. Valerian Neagoe (1985-1986), cpt. Ion Nastea (1986-1988), cpt. Bogdan Alexandru Dabija (1988-1989), col. Gheorghe Tinică (1990-1993), lt. col. Marcel Ioniţă (1994-1999), lt. col. Bogdan Alexandru Dabija (1999-2000), lt. col. Ion Iosifescu (2000-2001), iar din septembrie 2001 şi ing. Maria Cristina Anghelina.

Dintre colectivele artistice care şi-au derulat activitatea în cadrul instituţiei, începând cu anul 1985, şi care prin prestaţiile lor s-au evidenţiat pe plan naţional, amintim: Corul bărbătesc cu acompaniament de fanfară „Glasul vânătorilor de munte” (dirijor: mr. Marius Ionescu) a obţinut locul doi la Festivalul Naţional al Armatei în 1988 şi premiul al II-lea la ediţia a VII-a a Festivalului Naţional „Cântarea României”, în 1989; Formaţia de teatru de păpuşi „Posada”, formată din copii ai cadrelor militare (instructor: Valentina Domnişoru) s-a clasat pe locul II la Festivalul Naţional „Cântarea României”, în anii 1987 şi 1989, şi a fost laureată a Festivalului Naţional al Armatei, 1988 şi 1989; Formaţia de teatru „Posada”, pregătită de lt. maj. Catrinel Chirea, a obţinut locul III la Festivalul Naţional al Armatei în 1998, iar Daniela Chirilaş a fost declarată „cea mai bună interpretă într-un rol feminin”; Formaţia de dansuri, instruită de plt. adj. Toader Toma s-a clasat pe locul doi şi trei la Festivalul Naţional al Armatei, în anii 1988 şi 1989.

Prin perseverenţa directoarei Maria Cristina Anghelina fiinţează: formaţia de dansuri populare „Posada” – instructor: prof. Ion Gartonea, trupa de teatru de păpuşi, instructor prof. Valentina Domnişoru, Grupul satiric şi grupul folk „În şoapte”, instructor ing. Maria Cristina Anghelina, şi formaţia de dans sportiv „Hobby Dance”, instructor prof. Ion Gartonea.

Tot în cadrul acestei instituţii activează de peste 30 de ani Cercul filatelic condus de col. în retragere Laurenţiu Domnişoru, care a organizat zeci de expoziţii şi de lansări a unor plicuri filatelice cu mare rezonanţă.

În cadrul Cercului Militar este în activitate, din anul 1991, Asociaţia Cadrelor Militare în Rezervă şi în Retragere „Posada” – filiala judeţeană Argeş (preşedinte: col. Laurenţiu Domnişoru).

Centrul Cultural al oraşului Mioveni. Cea mai tânără instituţie de cultură din judeţul Argeş este Centrul Cultural Mioveni, înfiinţat în anul 2007, ca urmare a unei hotărâri a Consiliului Local Mioveni, având ca obiective principale: educarea artistică a publicului prin programe specifice, cercetarea, conservarea şi promovarea tradiţiilor populare şi sprijinirea tinerilor, a artiştilor amatori valoroşi, pentru afirmarea pe marile scene ale ţării. La conducerea instituţiei, de la înfiinţare şi în prezent, este Argentina Elena Culcuş.

În subordinea Centrului Cultural Mioveni se află: Casa de Cultură Racoviţa, Căminul Cultural Colibaşi, Căminul Cultural Făget şi Muzeul Etnografic „prof. Cosntantin Năstase” din Racoviţa.

În cadrul Centrului Cultural Mioveni îşi desfăşoară activitatea Asociaţia pensionarilor „Viaţă lungă”, înfiinţată în anul 2007 (185 de membri) şi Asociaţia Persoanelor cu handicap „Speranţa vieţii”, înfiinţată în anul 2009 (90 de membri).

Calendarul principalelor activităţi cultural-artistice cuprinde, anual, peste 50 de manifestări, dintre care unele de importanţă naţională. Sunt oferite cursuri pentru copiii din oraş şi din împrejurimi: dans popular, dans sportiv, fanfară, mandoline, sculptură, canto popular, fotografie, iniţierea în arta tradiţională.

În scurta sa existenţă, Centrul Cultural a editat două lucrări de referinţă: monografia „Paşi în timp”, coordonată de Adrian Sămărescu, la Editura „Alean” a C.J.C.P.CT. Argeş, Piteşti, 2007, şi „Mioveni-Argeş-Corpusul de documente şi inscripţii ale oraşului Mioveni” de Mihail M. Robea, Casa Editorială „Muntenia”, Bucureşti, 2009.

Dintre personalităţile de renume naţional şi internaţional, cu care Centrul Cultural este în continuă colaborare amintim: profesorul nonagenar Constantin Năstase, care a donat localităţii natale o colecţie etnografică de importanţă naţională ce îi poartă numele şi constituie un punct de atracţie pentru vizitatori, profesorul dr. Mihail M. Robea, fiu al oraşului, autor a mai multor lucrări de etnografie şi folclor, dr. ing. Ion N. Chiuţă, născut la Racoviţa, personalitate de talie mondială în domeniul cercetării ştiinţifice din domeniul energeticii, membru titular al Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România, membru al Academiei de Ştiinţe din New York, inventator, afiliat la numeroase societăţi academice şi ştiinţifice din ţară şi străinătate.

Centrul Cultural a sprijinit organizarea unor manifestări cultural-artistice şi ştiinţifice: Sesiunile ştiinţifice ale Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România – sesiunea de vară şi cea de toamnă, Festivalul Naţional de teatru pentru copii „Ludicus”, Festivalul Naţional al tarafurilor tradiţionale „Ion Matache”, Festivalul Naţional de muzică folk, Festivalul Preşcolarilor, Festivalul Primăverii.

De o bună apreciere s-a bucurat din partea publicului din Mioveni formaţiile artistice care fiinţează şi care în scurtul timp de pregătire au început să se afirme atât pe plan judeţean, dar şi naţional: Ansamblul de dansuri populare «Plai de dor», Ansamblul vocal-instrumental «Nova», Fanfara Centrului Cultural, Grupul coral feminin «Viaţă lungă», Taraful „Mic” de muzică populară, Formaţia de dans sportiv, Formaţia de majorete, şi Cercul de artă tradiţională şi sculptură în lemn.

Unul dintre tinerii formaţi în cadrul Centrului Cultural Mioveni şi care i-a adus faima la toate concursurile şi competiţiile la care a participat – fiind laureat la confruntările locale, judeţene, naţionale şi internaţionale – este interpretul Ion Moise Bădulescu (Johnny), ale cărui succese sunt

greu de egalat (premiul I la Festivalul „Mamaia Copiilor”, dar şi la alte concursuri de la Craiova, Bucureşti, Năvodari, Bacău, Aleşd, Braşov, Bârlad, Chişinău şi Concursul „Il Canto” din Italia.

Centrul Cultural din Mioveni colaborează cu toate instituţiile şi organismele culturale din judeţ, pentru organizarea de activităţi comune sau în parteneriat.

Casa de Cultură a Sindicatelor din Mioveni. A fost primul edificiu cultural din Mioveni, o reuşită armonizare între tradiţional şi modern. Din anul 1985 ea a devenit inima culturală a celor din Mioveni, adăpostind în sălile de specialitate cercuri (dans modern, sportiv, balet, gimnastică aerobică, judo, arte marţiale, orgă, pian), cluburi (foto, speo-club), cenacluri de diverse specialităţi, şi de o bibliotecă formată din 40 de mii de volume.

Formaţiile artistice existente pe platforma Uzinei „Dacia”, menţinute în activitate de animatori culturali deosebiţi, s-au mutat în casă nouă şi au continuat să ducă imaginea întreprinderii şi a oraşului cât mai departe. Ansamblul folcloric „Dacia” a susţinut numerease spectacole în localitate, judeţ şi ţară, iar grupul de dansatori conduşi de coregraful Ion Zăpucioiu şi formaţia de muzică populară dirijată de Gheorghe Floroiu au întreprins câteva turnee în ţări europene precum Belgia, Franţa, Italia, Turcia.

Brigada artistică pregătită de Ion Ilinca îşi îmbogăţeşte repertoriul şi devine treptat un veritabil teatru de revistă, susţinînd numeroase spectacole atât în localitate, cât şi pe alte scene din ţară, iar corul cu peste 100 de membri, condus de profesorul Gheorghe Gomoiu, participă ani de-a rândul cu brio la confruntările naţionale între echipele artistice de gen (în anii 1985, 1987 şi 1989 a obţinut premiul II pe ţară). Tot atunci, grupul satiric „Cronos”, format din Nicolae Badiu şi Petrică Buzoianu, a fost premiat la festivalurile naţionale de satiră şi umor de la Craiova şi Câmpulung Muscel.

Directorii care au condus instituţia au fost: Ion Piţigoi, Nicolae Badiu, Dumitru Rus, Gheorghe Manole, Marius Iliescu, Liviu Popa şi Elisabeta Panait.

Teatrele profesioniste din Bucureşti şi din ţară, formaţii artistice din străinătate aduc pe scena acestei instituţii mari creatori de artă şi frumos, nume de rezonanţă ale artei interpretative. În cei peste 25 de ani de activitate, pe scena instituţiei au fost prezente trupele de la Teatrul de Comedie, Teatrul „Giuleşti”, Teatrul „Constantin Tănase” din Bucureşti, Teatrul „Alexandru Davila” din Piteşti, Teatrele din Constanţa, Ploieşti, Petroşani, estradele şi teatrele de revistă din Deva, Galaţi, Reşiţa şi Baia Mare.

Omagiind personalitatea omului de cultură şi filosofului argeşean Petre Ţuţea, Casa de Cultură a avut iniţiativa de a-i ridica pe soclu, în parcul oraşului, spre nemurire, bustul din bronz, executat de sculptorul argeşan, Florică Florian, membru al U.A.P.

Timp de zece ani, în cadrul instituţiei a existat Biblioteca Franceză (actualmente în cadrul Centrului Cultural Mioveni), cu un volum de 10 mii de cărţi, rod al colaborării dintre Asociaţia de Prietenie Mioveni – Landerneau şi prietenii francezi, bibliotecă donată de către Asociaţia de Prietenie, Consiliului Local din Mioveni.

Aici, la Casa de Cultura a Sindicatelor au avut loc manifestări de importanţă internaţională, naţională şi judeţeană: Conferinţa Internaţională de Matematică Aplicată şi Industrială (CAIM, 2007), Expoziţia Internaţională de fotografie „Orthphoto” 2009, Festivalul de obiceiuri tradiţionale de Crăciun şi Anul Nou „Deschide uşa creştine!”, şi tot aici derulându-se Reuniunea Tarafurilor argeşene, ediţia a XI-a (27 noiembrie 1998) şi Concursul Naţional al Tarafurilor Tradiţionale „Ion Matache”, ediţia a XII-a (3-5 aprilie 2008).

La sugestia şi din iniţiativa prof. Nicolae Rizea, s-a înfiinţat un nou festival al poeziei, cântecului şi teatrului francez ce poartă numele scriitoarei de origine română „Anna de Noailles”, festival judeţean organizat anual în parteneriat cu Asociaţia de Prietenie Mioveni – Landerneau.

În Casa de Cultura a Sindicatelor funcţionează cercul de pictură „Anteu”, condus de Cornel Cîrstea, care a realizat multe expoziţii de pictură, spatulă în ulei, icoană pe sticlă, frescă, iar ca unicat – machete de biserici cu care a participat la concursul de creaţie religioasă „Icoana din sufletul copilului”, organizat de Patriarhia Română în colaborare cu Ministerul Învăţământului, la

Sibiu, în cadrul concursului naţional „Meşteşuguri artistice tradiţionale" unde a obţinut Marele Premiu, aceeaşi distincţie obţinînd-o şi la faza pe ţară a concursului organizat la Patriarhia Română.

Onorantă este şi prestaţia Trupei de teatru „Tom-Ti-Tot", condusă de prof. Bogdan Udroiu, cu un bogat palmares: Marele Premiu la Festivalul Naţional de teatru al Ministerului Educaţiei şi Cercetării (MEC) – Orşova (2000); Menţiune la Festivalul Naţional de Teatru-Buftea, ediţia I, 2001; premiul I la Festivalul Naţional de Teatru al MEC – Orşova; Premiul special al juriului la Festivalul Naţional de Teatru „Ludicus", ediţia I, în anul 2003; Marele Premiu-Festivalul Naţional de Teatru Buftea, ediţia a IV-a; Premiul I – Festivalul Naţional de Teatru „Ludicus", ediţia a III-a, 2004; Premiul al II-lea la Festivalul Naţional de Teatru-Buftea, ediţia a VII-a, 2006 şi Marele Premiu la Festivalul Naţional de Teatru „Ludicus", ediţia a V-a.

Rezultate deosebite au fost obţinute de-a lungul timpului şi de grupul vocal-instrumental de mandoline „Nova", sub conducerea profesoarei Florica Arsenescu, în plină activitate fiind şi Ansamblul de dansuri populare „Flori argeşene" (instructor: Delia Udroiu).

Se derulează în mod ciclic, în colaborare cu Centrul Cultural „Info Europa" Mioveni şi şcolile din oraş activităţi, între care: „Ziua Internaţională a Francofoniei", „9 mai – Ziua Europei", „Ziua Internaţională a Femeii", „Ziua Internaţională a Copilului", „Zilele Educaţiei Naţionale", „Zilele oraşului", Festivalul Internaţional de Folclor „Carpaţi".

Fig. 144 - Grupul de mandoline „Nova" (foto, 2008, colecţia instituţiei)

Casa de Cultură a oraşului Costeşti. Începuturile instituţionale ale mişcării culturale din localitatea Costeşti sunt mult mai vechi decât existenţa Casei de Cultură. La 7 martie 1935, la iniţiativa unor locuitori de vază ai comunităţii (Costeştiul a fost centru de plasă), cu sprijinul Fundaţiei Culturale Principele Carol, se înfiinţează Căminul Cultural „Marele Voievod Mihai de Alba Iulia", având ca preşedinte pe judecătorul Gheorghe Pascu, vicepreşedinţi pe prof. Nicolae Enescu şi înv. Alexandru Tudorache, secretar înv. Florea Enăchescu. La înfiinţare, Căminul Cultural din Costeşti a avut 52 de membri care reprezentau elita localităţii. În nou înfiinţatul lăcaş de cultură s-au derulat numeroase serbări, în special şcolare, spectacole de teatru, concursuri, baluri, activităţi caritabile în vederea obţinerii de fonduri, dar mai ales pentru satisfacerea doleanţelor publicului din localitate.

În martie 1937 s-a inaugurat monumentul Eroilor, opera arhitectului Radu Culea, sculptat în piatră de Cuiuţ-Dobrogea.

Între anii 1956-1967, Costeştiul a fost reşedinţă de raion când a funcţionat şi Casa Raională de Cultură din Costeşti. La 1 iunie 1968, comuna Costeşti este ridicată la rangul de oraş, ocazie cu

care Casa de Cultură devine Casa Orăşenească de Cultură. Actualul locaş de cultură a fost inaugurat în 1977. Vechea clădire a Casei de Cultură, în anul 1994, a devenit Judecătorie.

În decursul anilor, la conducerea instituţiei au fost: Paul Trache, Gheorghe Angelescu (1963-1976), Marin Roşoiu (1976-1977), Emanoil Negriţoiu (1977-1990), Virgil Ghiţulescu (1990-1991) iar de la 1 noiembrie 1991 Dorel Ilie.

În toată existenţa sa la Casa de Cultură din Costeşti s-a desfăşurat o bogată activitate artistică de amatori la parametri ridicaţi, obţinând premii la nivelul reginii şi judeţului, iar după 1977 şi la nivel naţional. Aici au fiinţat: Corul mixt, dirijat de pr. Marin Rizea şi prof. Gheorghe Rada, Formaţia de teatru, instruită de Dumitru Teofil şi supervizată de actorul piteştean, Aurel Duminică, Orchestra şi taraful, condus de Ionel Stemate, Brigăzile artistice, colectivele de satiră şi umor, specatolele de estradă. Între anii 1980-1982, aici a fiinţat o clasă de teatru a Şcolii Populare de Artă din Piteşti, condusă de regizorul Costin Marinescu. Formaţia de căluşari s-a impus în competiţiile judeţene şi naţionale la care a participat, continunând o tradiţie de peste 75 de ani. S-a format în cartierul Zorile prin strădania profesoarei Elena Stănculescu. Vătafii care au condus ceata căluşariilor, în decursul anilor, au fost: Dumitru Tudor (zis Refu), Ilie Chiriţa, Georgel Enache, Alexandru Teleleu, Cristi Chivu.

Fig. 145 - Casa de Cultură – Costeşti, 2012 (foto, colecţia instituţiei)

Palmaresul acestei formaţii este foarte bogat, cuprinzând premii importante la concursurile naţionale ale Festivalului Naţional „Cântarea României" şi la confruntările pe plan naţional: premiul III, în 1979, premiul III la ediţia a III-a, în 1981, premiul I şi titlul de laureat în anul 1983, premiul II la ediţia a V-a, în 1985, premiul I şi titlul de laureat în 1987, premiul II în 1987, premiul II şi premiul III, la ediţia a VII-a, în anul 1989. La acestea mai adăugăm: marele premiu la *Întrecerea căluşului românesc* de la Adamclisi, Premiul de autenticitate la Festivalul de folclor „Trandafir de la Moldova", Iaşi, septembrie 1993, Premiul pentru menţinerea tradiţiei şi virtuţiilor interpretative, obţinut de ceata de căluşari-copii la Concursul Naţional de folclor al copiilor „Căluşul românesc" de la Slatina, iunie 1999, iunie 2000, şi iunie 2003; Diploma de onoare obţinută la ediţia a XXX-a a Festivalului Naţional „Căluşul românesc" de la Caracal, 5-6 iunie în anul 1999.

În perioada 1977-1994 a activat în cadrul Casei de Cultură Ansamblul folcloric «Murguleţul», înfiinţat din iniţiativa directorului Gheorghe Angelescu şi a directorului Spitalului din Costeşti Dr. Dumitru Bacinschi.

În prezent la Casa de Cultură din Costeşti fiinţează următoarele colective artistice de amatori: Ansamblul folcloric «Mugurelul» înfiinţat în anul 1997) şi formaţia de căluşari maturi şi copii. Din anul 1998, Ansamblul „Mugurelul" şi formaţiile de căluşari au obţinut rezultate

remarcabile la concursurile şi festivalurile judeţene şi naţionale la care au participat, valorificând scenic dansurile şi jocurile căluşăreşti din zona de sud a Argeşului. Palmaresul acestor aleşi interpreţi este impresionant: marele premiu la Concursul judeţean „Gheorghe Popescu-Judeţ” (2007, 2008, 2009), Festivalul Căluşului Argeşean, Festivalul Naţional „Căluşul românesc” de la Slatina (pentru copii) şi de la Caracal (pentru maturi) – premii şi distincţii la fiecare ediţie la care au participat, Festivalul Internaţional de Folclor „Carpaţi”, trofee la festivalurile naţionale de la Constanţa, Năvodari, Sibiu, Iaşi, Botoşani, Braşov, Vatra Dornei, Tulcea şi Bucureşti şi trofeul la Festivalul Internaţional de la Tasköprü-Kastamonu (Turcia), în anul 2003.

Mai sunt prezente în spectacole grupuri vocale de muzică uşoară şi populară şi Formaţia vocal instrumentală de muzică uşoară.

Dintre manifestările de amploare desfăşurate la Casa de Cultură sunt de menţionat: Concursul interjudeţean al soliştilor vocali de muzică populară „Narcisa de aur” (1972-2007) – 28 de ediţii, Festivalul Căluşului Argeşean (1995-2000 – ediţiile a IX-a, a X-a, a XI-a şi a XII-a). Sunt în desfăşurare: Festivalul Naţional de Muzică Uşoară şi Dans Modern „Floare de castan” (2006-2012) şi Concursul Naţional al ansamblurilor folclorice şi al formaţiilor de căluşari „Dumitru Tudor-Refu” (2009-2012).

În cadrul Casei de Cultură îşi desfăşoară activitatea Asociaţia Cultural-Sportivă „Mugurelul”, înfiinţată în anul 2011, având înscrişi 62 de membri.

Casa de Cultură a oraşului Topoloveni. Casa orăşenească de Cultură „Pr. Ion Ionescu” din Topoloveni are ca act de naştere anul 1968 odată cu înfiinţarea oraşului Topoloveni.

Modernul sediu a fost inaugurat în iunie 2009, în prezenţa unor distinse personalităţi de talie judeţeană şi naţională. Meritul principal în realizarea acestui minunat lăcaş de cultură revine edilului şef al oraşului, Gheorghiţă Boţârcă, sprijinit de Consiliul Local. În subordinea Casei de Cultură se află Căminul Cultural Ţigăneşti, filială renovată în anii 2010-2012.

Începuturile vieţii spirituale în Topoloveni sunt atestate în secolul trecut, când la 20 martie 1927 se inaugura Căminul Cultural „Gheorghe Lazăr” din Topoloveni. Îşi avea sediul în Sala „Federalei”, unde a funcţionat până în 1989 Cinematograful „Popular”. I se adăugau din 3 ianuarie 1932, în satul Goleştii-Badii, săli pentru bibliotecă, teatru, muzeu, cooperativă, radio, cinematograf; sufletul acestei instituţii fiind învăţătorul Corneliu Sachelarie.

Experienţa culturală de la Topoloveni a fost o permanenţă cunoscând o revigorare în perioda 1950-1952, când localitatea era reşedinţă de raion. Aici, prin anii 1956-1957, a fiinţat Casa Raională de Cultură, condusă cu competenţă de oameni pasionaţi: Aurel Magheru, Petre Popa, Vasile Goleşteanu, Ion Catană. Mişcarea artistică era dominată de un cor mixt de talie naţională, o ambiţioasă formaţie de teatru şi o brigadă artistică (gen nou pe acele vremuri), condusă cu mult talent şi competenţă de Nicolae Chirică.

În anul 1960, prin desfiinţarea raionului s-a revenit la forma iniţială de Cămin Cultural.

Din anul 1968, în ciuda condiţiilor precare privind sediul instituţiei, Casa de Cultură a oraşului Topoloveni a fost o prezenţă activă în viaţa spirituală a comunităţii, evidenţiindu-se pe plan judeţean. La conducere, în decursul anilor, îi regăsim pe: Miron Iliescu, Alexandru Ionescu, Elena Caraveţeanu, Gheorghe Dobre, Mihai Mustăţea şi Emil Antohi.

În centrul preocupărilor acestei instituţii a fost însă mişcarea artistică a amatorilor. Aici au fiinţat şi continuă să fie o permanenţă colective ale căror faimă a depăşit graniţele oraşului Topoloveni.Corul mixt „Pr. Ion Ionescu” a apărut în viaţa cultural-artistică a Muşcelului în anul 1907, când învăţătorul şi folcloristul Dumitru Mihalache pune bazele unui cor al Şcolii din Goleştii-Badii şi al unui cor bisericesc pe două voci. În decursul celor 105 ani de existenţă, formaţia corală s-a remarcat prin calităţile sale interpretative, prin frumuseţea repertoriului pe care l-a abordat şi prin costumele populare tradiţionale, pe care le-a prezentat miilor de iubitori ai cântecului coral românesc.

Fig. 146 - Ansamblul folcloric „Ciuleandra"(foto, 2010, colecţia instituţiei)

De-a lungul timpului au fost prezenţi la conducerea formaţiei : Constantin Gh. Popescu, Marin Chivu, Constantin Popescu, Virgil Vlăsceanu, Ion Dumitru, Marin Trache, Ion Stănescu şi, din anul 1947 până la moartea sa (2004), renumitul animator al vieţii corale de pe valea Cârcinovului şi din judeţul Argeş, preotul Ion Ionescu. El are marele merit de a forma o corală puternică în stare să abordeze şi lucrări corale dificile, multe dintre ele în primă audiţie. Participă la toate concursurile şi festivalurile de gen organizate pe plan regional şi naţional, înscriindu-şi numele ca una dintre grupările prestigioase ale acelor ani.

La concursurile naţionale a obtinut locul al II-lea în 1951, premiul al III-lea în 1964, premiul I şi titlul de laureat în 1983, premiul al II-lea în 1985, premiul I şi titlul de laureat în anii 1987 şi 1989. La sărbătorirea celor 60 de ani, formaţia primeşte ordinul „Meritul Cultural" clasa a II-a, părintele Ion Ionescu, „Meritul Cultural" clasa a III-a, şi coriştii reprezentativi primesc ordine şi medalii „Meritul Cultural".

Corul este laureat al festivalurilor corale interjudeţene „D.G. Kiriac", Piteşti (aprilie 1984); „Ion Vidu", Lugoj (decembrie 1986); „Ciprian Porumbescu", Suceava (noiembrie 1990); „Timotei Popovici", Sibiu (iulie 1994), „Iosif Velceanu", Reşita (decembrie 1995). În 1987 a susţinut concerte corale mult apreciate în Polonia, unde s-a deplasat la invitaţia Corului feroviarilor din Poznan. În anii 1991, 1993 şi 1997 au loc concerte corale foarte bine pregătite şi primite la Rezina (Republica Moldova), ca urmare a înfrăţirii celor două coruri româneşti.

Fig. 147 - Corul „Preot Ion Ionescu", în concert, 2008 (colecţie personală)

La data de 7 iulie 1997, cu prilejul sărbătoririi a 90 de ani de activitate corală la Topoloveni, Consiliul Local oferă părintelui Ion Ionescu titlul de cetăţean de onoare al oraşului. După moartea preotului Ion Ionescu, survenită la 17 iulie 2004, din toamna aceluiaşi an, la conducerea formaţiei vine pr. Ion Isăroiu, originar din localitatea Priboieni, conf. univ. dr. la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfânta Muceniţă Filoteea" din Piteşti. Formaţia este întinerită – puţini dintre veterani mai continuă. Din anul 2005, corul din Topoloveni primeşte numele de Corul mixt „Pr. Ion Ionescu" – numele marelui său animator care l-a păstorit şi îndrumat peste 50 de ani.

În ultimii ani, Corul „Pr. Ion Ionescu" a participat la manifestările corale care au loc în Argeş, în ţară, dar şi în străinătate. A fost prezent la Festivalul Internaţional de Muzică Corală „D.G. Kiriac" de la Piteşti dar şi la concertele de colinde de la Topoloveni, Curtea de Argeş şi Piteşti. În aprilie 2007 şi aprilie 2009, a participat la Festivalul Coral Naţional „Gheorghe Cucu" de la Slatina, în anul 2009, la Şomcuta Mare, Maramureş; în anul 2010, la Plopeni Prahova, Întorsura Buzăului, Covasna, Cenavodă şi Constanţa.

Pe plan internaţional ne-a reprezentat ţara în iunie 2007 la Ligurio (Grecia) şi în iulie 2008 la Festivalul Coral International de Cântec Popular şi Folclor, ediţia a II-a, de la Genzano Di Roma (Italia), Budapesta (Ungaria) în 2011 şi Ermioni (Grecia) în 2012.

În anul 1972 a luat fiinţă, la iniţiativa forurilor locale, o formaţie de dansuri populare, numită „Dorul", având prim coregraf pe Dorin Oancea. Tot atunci a efectuat şi prima deplasare în străinatate, în Belgia. Din anul 1992, a luat fiinţă Ansamblul folcloric „Ciuleandra" pregătit de Emil Antohi. O menţiune pentru corepetitorul ansamblului, regretatul instrumentist Lucian Muscalu.

În decursul anilor a participat la numeroase festivaluri şi turnee, în judeţ (Festivalul Internaţional de Folclor „Carpaţi", Festivalul „Brâul de la Boteni", Sărbătoarea folclorică „Hora ca la Bârla", Festivalul Căluşului argeşean la Costeşti şi Stolnici, Festivalul Concurs „Gheorghe Popescu-Judeţ" - premiul I, premiul II şi premiul III -, spectacole în localităţile Curtea de Argeş, Arefu, Galeşu, Berevoieşti, Mioarele, Câmpulung Muscel, Bogaţi, Poiana Lacului şi Piteşti), în ţară (Sulina, Balş, Horezu, Băbeni, Braşov, Plopeni, Iaşi şi Bucureşti) şi în străinătate (1996, Catalca, Turcia; 1997, Giresun, Turcia, Sikies – Salonis, Grecia şi Târgovişte – Bulgaria; 1998, Izmir, Turcia, D'aubigny-Sur Leon, Franţa, San Ciprian, Spania; 1999, Murcia, Spania, Angers, Franţa; 2000, Bergama, Turcia, Kavala, Grecia; 2001, Xiropotamos, Grecia; 2003, Recardaes, Portugalia; 2004, Sofia, Bulgaria, Regiio din Calabria, Italia; 2005, Omurtag, Bulgaria, Murat, Franţa; 2006, Bodrun, Turcia, Agueda, Portugalia; 2007, Gebze, Turcia, Belgia; 2008, Cinarcik, Turcia, Nancy, Franţa; 2009, Badrum, Turcia, Vadnjan, Croaţia, Paralelia, Grecia; 2010, Nazili, Tucia, Anamur, Franţa; 2011, Catalca, Turcia).

A avut reprezentaţii în cadrul unor emisiuni televizate la TVR, TVR Internaţional, Favorit TV, Etno TV, Acasă TV şi TVRM.

În cadrul Casei de Cultură îşi desfăşoară activitatea o trupă de teatru care a luat fiinţă în anul 2009, sub denumirea Teatrul vesel „Apropo". Fondatorul, scenaristul şi regizorul său este cunoscutul autor şi om de teatru, prof. Corneliu Lamba, până la pensionare a fost specialist al Centrului Creaţiei Populare Argeş. La a doua stagiune a sa, trupa a prezentat în noiembrie 2012 spectacolul de umor politic(oc) „Shakespeare second-hand şi alţii", scris şi realizat de Corneliu Lamba.

Alte formaţii care sunt în activitate la Casa de Cultură: trupa de dans modern Top Dance, Trupa de pop-rock The Villagers, şi cursurile de canto, pian, chitară, instrumente de fanfară, dans modern şi dans sportiv.

Mai trebuie amintite manifestările de amploare care se derulează anual la Topoloveni şi sunt organizate de Casa de Cultură: Focu lu' Sumedru la Topoloveni, Vinăritul în urbea Topolovenilor, Festivalul Internaţional de Folclor „Carpaţi" (în colaborare) şi Zilele cultural-artistice ale oraşului Topoloveni.

Casa de cultură o oraşului Ştefăneşti. Anul înfiinţării Casei de Cultură de la Stefăneşti este 2004, odată cu câştigarea statutului de oraş, la data de 5 aprilie 2004 a cunoscutei localităţi argeşene, leagăn a unor mari personalităţi ale vieţii politice şi culturale ale României.

Casa de Cultură preia activitatea Căminului Cultural din Ştefăneşti care a luat fiinţă în anul 1953, într-o clădire realizată de cetăţenii localităţii. Are ca filiale căminele culturale Valea Mare, Enculeşti şi Goleşti.

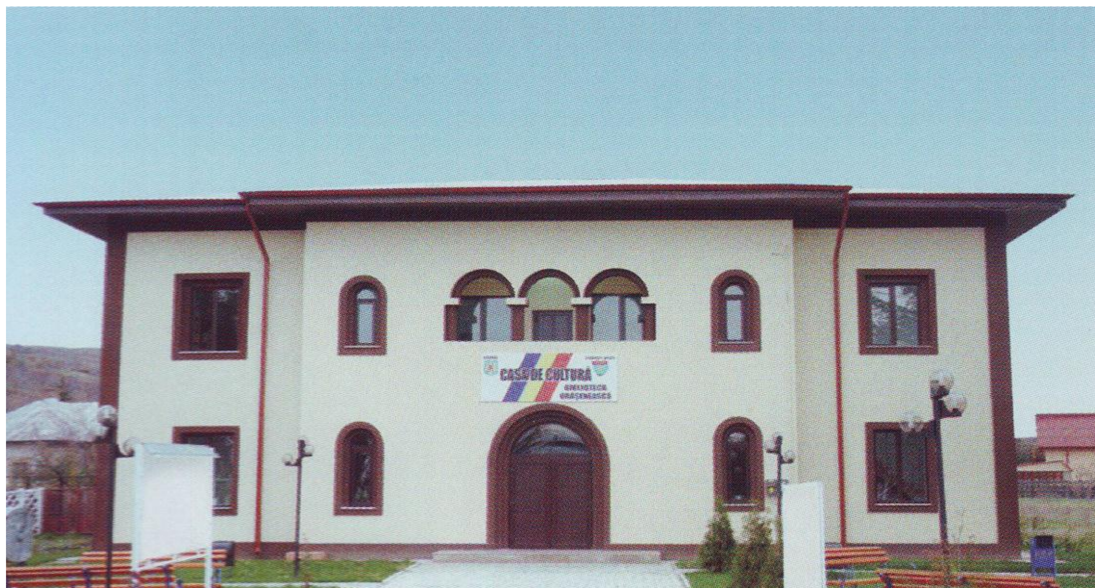

Fig. 148 - Casa de cultură o oraşului Ştefăneşti (foto, 2012, colecţia instituţiei)

În decursul existenţei sale, la Căminul Cultural s-au perindat următorii directori: Marin Ungureanu, Gheorghe Săvulescu, Dumitru Ionescu, Virgil Radu, Gheorghe Dobre, Ion Paloş, Constantin Cârstea şi Maria Dumitrescu, fostă bibliotecară timp de peste patru decenii la Ştefăneşti. Maria Dumitrescu a fost prima directoare a Casei de Cultură şi activează şi în prezent (2012).

În cadrul Căminului Cultural au fiinţat formaţii de teatru, brigăzi artistice, formaţii de dansuri, grupuri vocale şi un binecunoscut Cor mixt care a luat fiinţă în anul 1955, activând până în anul 1974. La conducerea sa au fost talentaţii dirijori: Cornel Dascălu, Dumitru Croitoru şi Diador Ghilencea.

În anul 1972 a avut loc prima *Întâlnire cu fiii satului*. Cu acest prilej a fost înfiinţată Societatea Culturală „Dinicu Golescu", având preşedinte de onoare pe baritonul Octav Enigărescu, directorul Operei din Bucureşti, fiu al satului Viişoara.

După anul 1990, activitatea culturală s-a limitat la câteva serbări şcolare, câteva grupuri artistice formate din elevi şi tineri şi serile distractive.

Începând cu anul 2001 s-a desfăşurat ciclul de manifestări culturale „Zilele Comunei Ştefăneşti", iar din 2004 „Zilele Oraşului Ştefăneşti".

În perioada 2001-2004 a fiinţat Ansamblul folcloric „Podgoria", care din păcate el s-a pierdut pe parcurs.

Începând cu anul 2009 s-au înfiinţat în cadrul Casei de Cultură două secţii de pictură şi canto, cercuri pentru elevii din şcolile de pe raza oraşului. Iniţiativa s-a dovedit bine venită, pentru că atât la sediu cât şi în deplasare s-au organizat multe expoziţii tematice, printre care: „Reverie de primăvară", „Pasteluri de primăvară", „Uliţa copilăriei", „Unite pe vecie" sau „Ştefăneştii de altădată" – care au trezit interesul iubitorilor de artă. Unele au fost itinerante şi la Piteşti, la Biblioteca Judeţeană Argeş (2010) sau la „Jupiter City".

Mai sunt de amintit organizarea în condiţii foarte bune a unor concursuri judeţene, cum ar fi „Reuniunea de primăvară a corurilor", concursul „Cântecele Argeşului şi Muscelului" sau Festivalul de datini de Crăciun şi Anul Nou „Florile dalbe".

Căminele culturale din Argeş. Instituţia care a organizat şi a permanentizat activitatea cultural-artistică în satele argeşene şi muscelene a fost şi este căminul cultural. El a contribuit la păstrarea obiceiurilor strămoşeşti, a cântecului, jocului şi frumosului costum popular. Căminul

cultural luând fiinţă destul de târziu, şcoala a fost aceea care, prin învăţători şi elevi, a desfăşurat o activitate cultural-artistică în rândurile locuitorilor. Încă din perioada de sfârşit a secolului al XIX-lea, sunt consemnate începuturile activităţilor pe tărâm cultural. Cu prilejul cercurilor învăţătorilor şi în zilele de sărbătoare, aceştia ţineau diferite conferinţe pe teme privind creşterea, îngrijirea şi educarea copiilor, lucrarea pământului, îngrijirea pomilor, a animalelor, păsărilor, albinelor şi altele la care participau numeroşi săteni. Periodic, în special la încheierea anului şcolar şi în zilele de sărbătoare naţională, se prezentau programe artistice reuşite.

Activitatea cultural-artistică s-a intensificat în anii de după Primul Război Mondial, când au crescut atât preocupările, cât şi numărul elevilor, al studenţilor, precum şi al tinerilor săteni atraşi în această muncă.

După Marea Unirea de la 1918 au început să ia fiinţă căminele culturale în satele argeşene din iniţiativa intelectualilor, studenţilor şi elevilor. Perioada de început a constituit ani de intensă şi aproape permanentă activitate culturală.

În anii 1920-1935 s-au constituit foarte multe cămine culturale, asociaţii şi societăţi culturale, iniţiatorii fiind intelectualii satelor, cadre didactice şi preoţi care antrenau elevii mai mari de la şcoală, absolvenţii şi în special tinerii doritori de cultură şi artă, la organizarea şi desfăşurarea activităţii corale, de teatru, de dansuri la constituirea unor colecţii muzeale. Primele întreprinderi frumoase le regăsim la Muşăteşti, Domneşti, Stroieşti, Costeşti, Topoloveni, Brădulet, Arefu, Rucăr, Dragoslavele, Stoeneşti, Boteni, Vultureşti, Dobreşti, Priboieni, Leordeni, Bogaţi, Călineşti, Căteasca, Mozăceni, Slobozia, Vedea, Poiana Lacului, şi enumerarea ar putea continua. Erau organizate manifestări cultural-artistice în care se prezentatau conferinţe, cântece pe mai multe voci, recitări şi nelipsite piese de teatru, scrise în special de clasicii dramaturgiei româneşti („Titanic vals” , „O noapte furtunoasă” etc.). Astfel de reuşite sunt de amintit la Godeni, Berevoeşti, Budişteni, Corbeni, Coşeşti, etc.

După cel de-Al Doilea Război Mondial, activitatea cultural-artistică de mase a cunoscut din nou o adevărată înviorare. La începuturile anilor ’50 se punea problema construirii de lăcaşuri de cultură în toate satele argeşene.

Astăzi, judeţul Argeş dispune de peste două sute de cămine culturale, marea majoritate construite între anii 1955 şi 1980, dar şi după 1990 (Albeşti de Argeş, Ciomăgeşti, Căpăţâneni, Ţiţeşti, Negreşti). În cele 102 localităţi argeşene (95 de comune, 3 municipii şi 4 oraşe) există în evidenţe 202 spaţii alocate căminelor culturale, dintre care 85 de centru, 117 fiind filiale ale acestora. Activitate culturală se desfăşoară permanent în 35-40 de cămine, în celelalte este ocazionată de anumite evenimente din viaţa colectivităţii. De menţionat că peste 25 de localităţi au director de cămin cu normă întreagă, mai puţin de jumătate au director cu jumătate de normă, iar în cele mai multe localităţi, prin decizia consiliilor locale, bibliotecarul răspunde şi de căminul cultural. Din păcate, în multe localităţi Primăria a desemnat un angajat ca „deschizător/închizător” al uşilor căminulului cultural pentru activităţi prilejuite de nunţi, botezuri, discoteci etc.

Un alt aspect pe care trebuie să-l semnalăm este acela că în proporţie de 80%, în ultimii 15 ani căminele culturale au beneficiat prin grija primăriilor şi consiliilor locale de reparaţii capitale, unele arătând foarte bine, altele fiind dotate cu obiecte de practică culturală, dar multe arată frumos în exterior şi stau încuiate!

Trebuie să menţionăm activitatea culturală a câtorva cămine reprezentative din judeţul Argeş care s-au remarcat în decursul anilor la manifestări interne şi internaţionale.

În nordul judeţului Argeş, comuna Arefu a fost şi este un punct de referinţă. Profesorii Angela şi Cezar Bădescu au fost, prin ansamblurile pe care le-au creat, deschizători de cale.

La Mioarele, tinerii şi copiii, grupaţi în jurul animatorului prof. Cezar Neacşu, au constituit un ansamblu de obiceiuri tradiţionale de iarnă, „Colinda” (50 de persoane), care s-a făcut cunoscut nu numai pe scenele Argeşului, dar a reprezentat judeţul şi la majoritatea festivalurilor de obiceiuri de iarnă din ţară, fiind mesagerul obiceiurilor noastre strămoşeşti în Republica Moldova, Bulgaria, la Consiliul Europei de la Bruxelles şi la Londra.

Comuna Corbi, prin „Rapsodia păstorească”, a reuşit să adune toate comunele înfrăţite din Sibiu, Gorj, Vâlcea, la o manifestare care dăinuie de mai bine de patru decenii.

La Berevoeşti, „Sârba de la Berevoeşti” şi sărbătoarea „Haz de necaz” au reprezentat un simbol mulţi ani. Un director inimos care a trecut la cele veşnice, Ion Baboi, a fost cel care a însufleţit aceaste sărbători.

La Vlădeşti, profesorii Ion şi Steluţa Stroe au reuşit, prin Ansamblul din localitate – „Bratia” – şi prin bogata strădanie editorială, să facă cunoscută comuna şi frumoasele tradiţii din localitate. Comuna Boteni s-a impus de-a lungul timpului pe scena culturală argeşeană şi naţională prin festivalul de renume „Brâul de la Boteni”. Directorul de cămin cultural, Mihai Măgureanu, astăzi cel mai longeviv, a ţinut flacăra nestinsă decenii întregi, mii de tineri călcând pragul căminului pentru a participa la activităţile pe care le organiza.

Sudul judeţului Argeş a scos la rampă două comunităţi vecine: Stolnici prin „Întrecerea căluşarilor din judeţul Argeş”, manifestare desfăşurată la „Înălţarea Domnului”; şi Bârla care, prin nişte oameni inimoşi aflaţi sub oblăduirea coregrafului Voicu Dumitrescu, a pus pe harta judeţului sărbătoarea „Hora ca la Bârla”.

Au mai fost şi alte localităţi ca: Rucăr (Expopastoralis), Coşeşti (Festivalul Ţuicii), Brăduleţ (Festivalul caşcavalului), Retevoieşti (Sărbătoarea primăverii în Podişor), Negraşi (Sărbătoarea narciselor), la Bascov, Mălureni, Şuici, Slobozia, Domneşti, Bradu, Oarja, Albota, Hârseşti (sărbători ale comunelor). Intelectualii şi directorii căminelor culturale au găsit un sprijin determinant din partea organelor administrative locale, în demersul lor. Îmbucurător este şi faptul că în multe localităţi au fost preluate şi permanentizate tradiţionalele „întâlniri ale fiilor satului”, care devin tot mai atractive şi cu rezultate benefice pentru colectivitate.

Un fapt semnificativ pentru viaţa spirituală a satelor din ultimii 20 de ani este apariţia monografiilor, cartea de identitate a localităţilor. Peste 30 de astfel de lucrări, unele de valoare ştiinţifică incontestabilă, realizate fie cu forţele locale, fie cu sprijinul Muzeului Judeţean Argeş sau al Centrului Creaţiei Populare, au micşorat petele negre ale acestui deziderat. Astăzi mai sunt puţine comune, care din indolenţă şi pasivitate nu doresc să se identifice în faţa colectivităţilor locale şi mai ales a străinătăţii.

În decursul anilor, mişcarea artistică de amatori de la sate s-a evidenţiat prin rezultate remarcabile la confruntatile naţionale, obţinând premii şi distincţii care ne legitimează printre primele cinci judeţe din ţară.

Amintim câteva dintre ele: 1948 – Bucureşti – Serbările Centenarului Revoluţiei de la 1848 – Diplomă de merit – Formaţia de Căluşari din Pădureţi; 1949 – Ploieşti – Concursul zonal de folclor – Premiul I – Formaţia de căluşari din Pădureţi; august 1951– Bucureşti – Primul Concurs pe ţară al artiştilor amatori – Premiul I – Corul mixt al Căminului Cultural Rucar (dirijor: Călin Cotolan); Premiul II – Corul mixt al Căminului Cultural Călinesti (dirijor: pr. Ion Ionescu).

1953 – Bucureşti – al III-lea Festival Internaţional al Tineretului şi Studenţilor – Diplomă de merit – Corul mixt al Căminului Cultural Rucăr (dirijor: Călin Cotolan) şi formaţia de căluşari a Căminului Cultural Pădureţi.

1954 – Bucureşti – al treilea Concurs pe ţară al artiştilor amatori – Premiul II – Formaţia de dansuri a Căminului Cultural Stănesti (instructori: înv. Maria Dudu şi înv. Ion Dinu).

1954 – Bucureşti – Festivalul Internaţional al Cântecului şi Dansului popular – Premiul I – Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Pădureţi.

1956 – Bucureşti – al IV-lea Concurs pe ţară al artiştilor amatori – Premiul I – Formaţia de teatru a Căminului Cultural Budişteni (instructor: înv. Ion Fântâneru); Premiul II – Corul mixt al Căminului Cultural Călineşti (dirijor: pr. Ion Ionescu); Premiul III – Corul mixt al Căminului Cultural Domneşti (dirijor: prof. Alfons Popescu).

1959 – Bucureşti – al V-lea Concurs pe ţară al formaţiilor muzical-coregrafice – Premiul I – Corul Căminului Cultural Domneşti (dirijor: prof. Alfons Popescu); Premiul II – Corul Căminului Cultural Călineşti (dirijor: pr. Ion Ionescu); Premiul III – Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Pădureţi (vătaf: Ion Badea).

1961 – Bucureşti – al VI-lea Concurs pe ţară al formaţiilor muzical-coregrafice – Premiul I – Corul Căminului Cultural Domneşti (dirijor: prof. Alfons Popescu); Premiul III – Formaţia de căluşari (maturi şi copii) Pădureţi (vătaf: Ion Badea).

1962 – Bucureşti – al III-lea Festival bienal de teatru „I.L. Caragiale” – Premiul III – formaţia de teatru a Căminului Cultural Godeni (instructor: înv. Gheorghe Dumitrache).

1964 – Bucureşti – al VII-lea Concurs Naţional al artiştilor amatori – Premiul I şi titlul de laureat – Brigada artistică a Căminului Cultural Slobozia (Autorii textului şi instructori: Dumitru Stanciu şi Ion Coca). Diplomă de merit – Corul Căminului Cultural Călineşti (dirijor: prof. Moise Mitulescu) şi Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Pădureţi (vătaf: Ion Badea).

1964 – Bucureşti – Festivalul balcanic de folclor – Premiul de onoare – Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Pădureţi (vătaf: Ion Badea).

1967 – Bucureşti – al VIII-lea Concurs pe ţară al formaţiilor muzical-coregrafice – Premiul I şi titlul de laureat – Corul mixt al Căminului Cultural Leordeni (dirijor: pr. Ion Ionescu) şi Căluşarii Căminului Cultural Stolnici (vătaf: Petre Măsală); Premiul III – Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Pădureţi (vătaf: Ion Badea).

1971 – al X-lea Concurs al formaţiilor muzical-coregrafice – Premiul I şi titlul de laureat – Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Pădureţi (vătaf: Ion Badea); Premiul Uniunii Compozitorilor şi titlul de laureat – Corul Căminului Cultural Leordeni (dirijor: pr. Ion Ionescu); Menţiune: Formaţia de dansuri a Căminului Cultural Bârla (instructor: prof. Voicu Dumitrescu); Diploma de merit: Ansamblul folcloric ,,Hora” al Căminului Cultural Albeştii de Argeş (instructor: Leonte Socaciu) şi Formaţia de fluieraşi a Căminului Cultural Corbi (instructor: prof. Ion Popescu).

1971 – Bucureşti – al VI-lea Festival de teatru ,,I.L. Caragiale” – Premiul II – Formaţia de teatru a Căminului Cultural Godeni (instructor: înv. Gheorghe Dumitrache).

1971 – Bucureşti – Întrecerea pe ţară a brigăzilor artistice şi a grupurilor satirice – Premiul III – Căminul Cultural Stolnici (autorul textului şi instructor: prof. Zenovie Păun).

1974 – Bucureşti – Concursul Naţional al formaţiilor teatrale şi muzical-coregrafice de amatori – Premiul I şi medalia de aur: Corul mixt al Căminului Cultural Leordeni (dirijor: pr. Ion Ionescu), Taraful Căminului Cultural Bughea de Sus (dirijor: Ion Ştefan), Formaţia de dansuri a Căminului Cultural Bârla (instructor: prof. Voicu Dumitrescu), Formaţia de dansuri bărbăteşti a Căminului Cultural Boteni (instructor: Aurelian Popescu), Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Hârseşti (vătaf: Nicolae Filip); Premiul II şi medalia de argint: Corul Căminului Cultural Călineşti (dirijor: prof. Gheorghe Gomoiu), Formaţia de fluieraşi a Căminului Cultural Corbi (instructor: prof. Ion Popescu), Formaţia de dansuri mixte a Căminului Cultural Nucşoara (instructor: înv. Ion Radu), Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Pădureţi (vătaf: Ion Badea), Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Mârghia (vătaf: Ghiţă Paraschiv), Brigada artistică a Căminului Cultural Căteasca (autorul textului şi instructor: Gigi Ionescu); Premiul III şi medalia de bronz: Formaţia de teatru a Căminului Cultural Domneşti (regia artistică: actorul Valeriu Buciu).

În cadrul Festivalului Naţional ,,Cântarea României”, etapa finală, căminele culturale au obţinut premiile:

♦ Ediţia I – 1977 – Premiul II: Formaţia de dansuri a Căminului Cultural Sălătrucu (instructor: prof. Ion Vasilescu), Asociaţia Căluşarilor ,,Valea Cotmenei”, căminele culturale din Pădureţi, Mârghia, Stolnici şi Hârseşti (vătafi: Ghiţă Paraschiv şi Ion Badea).

♦ Ediţia a II-a – 1979 – Premiul II – Formaţia de dansuri de femei a Căminului Cultural Braduleţ (instructor: înv. Georgeta Cerbureanu); Premiul IV – Corul Căminului Cultural Domneşti (dirijor: prof. Marian Mecu), Formaţia de dansuri populare a Căminului Cultural Bârla (instructor: prof. Voicu Dumitrescu).

♦ Ediţia a III-a – 1981 – Premiul I şi titlul de laureat: Corul Căminului Cultural Leordeni (dirijor: prof. Paul Baidan), Formaţia de dansuri bărbătesti a Căminului Cultural Boteni (instructor: Aurelian Popescu), Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Stolnici (vătaf: Petre Măsala), Formaţia de căluşari a căminelor culturale din Pădureţi şi Mârghia (vătafi: Ghiţă Paraschiv şi Ion Badea), Ansamblul vocal-instrumental „Ciobănaşul” al Căminului Cultural Corbi (instructor: prof. Ion Popescu), Formaţia de ţambale a Căminului Cultural Poiana Lacului (instructor: prof. Dorel Manea); Premiul II – Corul mixt al Căminului Cultural Galeşu, comuna Brăduleţ (dirijor: pr. Teodor Manda), Formaţia de satiră şi umor a Căminului Cultural Suseni (instructor: prof. Corneliu Lamba), Ansamblul folcloric „Poiana”, al Căminului Cultural Poiana Lacului (instructori: Dorin

Oancea şi Dorel Manea), Formaţia de dansuri mixte a Căminului Cultural Bârla (instructor: prof. Voicu Dumitrescu), Formaţia de dansuri de femei, a Căminului Cultural Brăduleţ (instructor: înv. Georgeta Cerbureanu), Grupul de dansuri – vârstnici, al Căminului Cultural Poiana Lacului (instructor: Dumitru Bălăşoiu), Taraful Căminului Cultural Bughea de Sus (instructor: Ion Ştefan); Premiul III – Formaţia de dansuri mixte a Căminului Cultural din Stăneşti (instructor: înv. Ion Dinu); Formaţia de dansuri căluşăreşti a Asociaţiei căluşarilor argeşeni „Valea Cotmenei" (instructori: Ion Badea şi Ghiţă Paraschiv); Formaţia de teatru a Căminului Cultural Valea lui Enache – comuna Băiculeşti (instructor: prof. Gheorghe Popescu).

♦ Ediţia a IV-a – 1983 – Premiul I şi titlul de laureat – Taraful Căminului Cultural Bughea de Sus (dirijor: Ion Ştefan); Formaţia de ţambale a Căminului Cultural Poiana Lacului (instructor: Dorel Manea); Formaţia de satiră şi umor a Căminului Cultural Suseni (autorul textului şi instructor: prof. Corneliu Lamba); Formaţia de căluşari de la Pădureţi (vătaf: Ion Badea); Formaţia de căluşari de la Stolnici (vătaf: Petre Măsală); Premiul II – Grupul vocal folcloric al Căminului Cultural Dâmbovicioara (instructor: prof. Nuşa Mierluşcă); Grupul de colindătoare, al Căminului Cultural Bughea de Jos (instructor: înv. Ion Vlaicu); Brigada artistică a Căminului Cultural Vedea (instructor: prof. Ion Popa); Formaţia de dansuri de femei a Căminului Cultural Brăduleţ (instructor: înv. Georgeta Cerbureanu); Formaţia de dansuri bărbăteşti a Căminului Cultural Boteni (instructor: Aurelian Popescu); Premiul III – Ansamblul vocal-instrumental folcloric „Ciobănaşul", al Căminului Cultural Corbi (instructor: prof. Ion Popescu); Grupul vocal folcloric bărbătesc al Căminului Cultural Boteni (instructor: prof. Gavril Prunoiu); Grupul de fluieraşi al Căminului Cultural Jugur, comuna Poienarii de Muscel (instructor: Ion Arsene); Ansamblul ţărănesc „Poiana", al Căminului Cultural Poiana Lacului (conducerea artistică: Dorin Oancea şi Dorel Manea); Formaţia de dansuri a Căminului Cultural Bârla (instructor: prof. Voicu Dumitrescu); grupul de dans popular – bătrâni, al Căminului Culural Poiana Lacului (instructor: prof. Ion Spirea); Premiul IV – Corul Căminului Cultural Domneşti (dirijor: prof. Marian Mecu); Corul Căminului Cultural Galeşu, comuna Brăduleţ (dirijor: pr. Teodor Manda); Corul mixt al Căminului Cultural Leordeni (dirijor: prof. Moise Mitulescu); Formaţia de satiră şi umor a Căminului Cultural Băjeşti, comuna Bălileşti (autorul textului şi instructor: Nicolae Pantazică); Formaţia de dansuri bărbăteşti a Căminului Cultural Cocu (instructor: Ion Polexe).

♦ Ediţia a V-a – 1985 – Premiul I şi titlul de laureat – Formaţia de teatru a Căminului Cultural Godeni (instructor: înv. Gheorghe Dumitrache şi actorul Ion Focşa); Orchestra de muzică populară a Căminului Cultural Bughea de Sus (dirijor: Ion Ştefan); Formaţia de ţambale a Căminului Cultural Poiana Lacului (instructor: Dorel Manea); Formaţia de fluieraşi a Căminului Cultural Negraşi (instructor: Dumitru Ghiţă); Grupul vocal folcloric bărbătesc al Căminului Cultural Boteni (instructor: prof. Gavril Prunoiu); Grupul vocal-instrumental folcloric al Căminului Cultural Priboieni (instructor: prof. Florica Ciotea); Grupul satiric al Căminului Cultural Suseni (autorul textului: prof. Corneliu Lamba, instructor: înv. Eleonora Branişte); Brigada artistică a Căminului Cultural Fâlfani, comuna Stolnici (autorul textului şi instructor: prof. Sebastian Toifan); Formaţia de căluşari a Căminelor Culturale Pădureţi şi Mârghia (instructor: Ion Badea); Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Stolnici (vătaf: Petre Măsală); Premiul II – Ansamblul folcloric ţărănesc „Poiana", al Căminului Cultural Poiana Lacului (instructori: Marian Stănoiu şi Dorel Manea); Formaţia de dansuri de femei, a Căminului Cultural Corbi (instructor: Gheorghe Morteanu); Premiul III – Corul Căminului Cultural Domneşti (dirijor: prof. Marian Mecu); Corul Căminului Cultural Călineşti (dirijor: pr. Ion Ionescu); Colectivul de montaj literar al Căminului Cultural Căteasca (autorul versurilor şi instructor: Octav Pârvulescu); Taraful Căminului Cultural Poiana Lacului (instructor: Gigi Mugur); Ansamblul vocal-instrumental „Ciobănaşul", al Căminului Cultural Corbi (instructor: prof. Dumitru Sturzeanu); Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Hârseşti (vătaf: Ilie Ciucă); Premiul IV – Grupul de colindătoare al Căminului Cultural Bughea de Jos (instructor: ed. Mariana Bordeianu); Formaţia de dansuri bărbăteşti a Căminului Cultural Boteni (instructor: Aurelian Popescu).

♦ Ediţia a IV-a – 1987 – Premiul I şi titlul de laureat – Corul mixt al Căminului Cultural Leordeni (dirijor: prof. Paul Baidan), Formaţia de ţambale a Căminului Cultural Poiana Lacului

(instructor: Dorel Manea); Grupul vocal folcloric al Căminului Cultural Nucşoara (instructor: Angela Retevoi); Grupul satiric al Căminului Cultural Berevoieşti (autorul textului şi instructor: Andone Bucur); Formaţia de dansuri populare mixte a Căminului Cultural Galeşu (instructor: Ion Ionescu); Formaţia de dansuri bărbăteşti a Căminului Cultural Boteni (instructor: Aurelian Popescu); Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Stolnici (vătaf: Petre Măsală); Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Hârseşti (vătaf: Nicolae Filip); Formaţia de dansuri bărbăteşti a Căminului Cultural Poiana Lacului (instructor: Tudorică Bălăşoiu); Premiul II – Ansamblul vocal instrumental „Ciobănaşul" al Căminului Cultural Corbi (dirijor: prof. Dumitru Sturzeanu); Grupul vocal folcloric al Căminului Cultural Dâmbovicioara (instructor: Lucreţia Trifan); Grupul de colindătoare al Căminului Cultural Cobşori, comuna Corbi (instructor: Tudora Cicu); Formaţia de teatru a Căminului Cultural Berevoieşti (regia artistică: actorul Ion Focşa); colectivul de interpreţi de fabule, al Căminului Cultural Vedea (instructor: prof. Ion Popa); Formaţia de dansuri mixte a Căminului Cultural Retevoieşti, comuna Pietroşani (instructor: ed. Eugenia Racoviţă); Formaţia de dansuri de femei, a Căminului Cultural Brăduleţ (instructor: înv. Georgeta Cerbureanu); Grupul de căluşari bătrâni al Căminului Cultural Miroşi (instructor: Ion Bălaşa); Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Pădureţi (vătaf: Ion Badea); Ansamblul ţărănesc de dansuri populare „Poiana", al Căminului Cultural Poiana Lacului (instructor: prof. Ion Spirea); Premiul III – Corul mixt al Căminului Cultural Mihăieşti (dirijor: pr. Constantin Vlădescu); Taraful Căminului Cultural Bughea de Sus (dirijor: Ion Ştefan); Grupul vocal-folcloric bărbătesc al Căminului Cultural Boteni (instructor: prof. Gavril Prunoiu); Grupul vocal-instrumental al Căminului Cultural Priboieni (instructor: prof. Florica Ciotea); Brigada artistică a Căminului Cultural Slobozia (autorul textului şi instructor: prof. Ştefan Dorobanţu); Grupul satiric al Căminului Cultural Suseni (autorul textului şi instructor: Corneliu Lamba); Colectivul de teatru de inspiraţie folclorică, al Căminului Cultural Berevoieşti (scenariu şi regia: ed. Mariana Bordeianu); Colectivul de montaj literar al Căminului Cultural Băiculeşti (scenariu şi regia: Lorin Popescu); Formaţia de dansuri populare mixte a Căminului Cultural Valea Danului (instructor: Ilie Stelian); Formaţia de dansuri populare a Căminului Cultural Bârla (instructor: prof. Voicu Dumitrescu); Premiul IV – Grupul coral al Căminului Cultural din Găneşti, comuna Pietroşani (instructor: Silvestru Costescu); taraful Căminului Cultural Poiana Lacului (instructor: Gigi Mugur); Grupul vocal folcloric bărbătesc al Căminului Cultural Băjeşti, comuna Bălileşti (instructor: prof. Nicolae Pantazică); Brigada artistică a Căminului Cultural Bascov (instructor: Ion Popa); Formaţia de teatru de inspiraţie folclorică a Căminului Cultural Gruiu, comuna Căteasca (text: Octav Pârvulescu, regia: actorul Cristian Tutză); Colectivul de obiceiuri populare, al Căminului Cultural Măţău, comuna Mioarele (instructor: prof. Cezar Neacşu); Formaţia de dansuri bărbăteşti a Căminului Cultural Cocu (instructor: Ion Tudor).

♦ Ediţia a VII-a – 1989 – Premiul I şi titlul de laureat – Ansamblul folcloric vocal-instrumental „Ciobănaşul", al Căminului Cultural Corbi (dirijor: prof. Dumitru Sturzeanu); Grupul vocal-folcloric al Căminului Cultural Nucşoara (instructor: Angela Retevoi); Taraful Căminului Cultural Poiana Lacului (instructor: Gigi Mugur); Brigada artistică a Căminului Cultural Berevoieşti (autorul textului şi instructor: Ion Ilinca); Formaţia de dansuri populare a Căminului Cultural Retevoieşti, comuna Pietroşani (instructor: ed. Eugenia Racoviţă); Formaţia de dansuri mixte a Căminului Cultural Galeşu, comuna Brăduleţ (instructor: Ion Ionescu); Formaţia de dansuri populare-femei a Căminului Cultural Brăduleţ (instructor: înv. Georgeta Cerbureanu); Formaţia de dansuri populare-femei, a Căminului Cultural Mozăceni (instructor: Maria Izvoranu); Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Stolnici (vătaf: Petre Măsală); Grupul de dansuri populare bărbăteşti, al Căminului Cultural Poiana Lacului (instructor: Tudorică Bălăşoiu); Ansamblul de obiceiuri populare „Poiana", al Căminului Cultural Poiana Lacului (instructori: Ion Spirea şi Alexandru Udrea); Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Pădureţi (vătaf: Ion Badea); Formaţia de dansuri bărbăteşti a Căminului Cultural Boteni (instructor: Aurelian Popescu); Premiul II – Taraful Căminului Cultural Bughea de Sus (dirijor: Ion Ştefan); Brigada artistică a Căminului Cultural Mihăieşti (autorul textului: Marius Dumitrescu, instructor: prof. Silvia Voica); Brigada artistică a Căminului Cultural Bascov (autorul scenariului şi instructor: prof. Ion Popa); Grupul satiric al Căminului Cultural Suseni (autorul textului: Corneliu Lamba, instructor: înv. Eleonora Branişte);

Grupul satiric al Căminului Cultural Tigveni (autorul textului: Corneliu Lamba, instructor: prof. Grigore Filip); Formaţia de dansuri populare-femei, a Căminului Cultural Corbi (instructor: prof. Dumitru Sturzeanu); Formaţia de căluşari a Căminului Cultural Hârseşti (instructor: Dragoş Răduţă); Grupul de dansuri bărbăteşti, căluş – Familia Bica – Căminul Cultural Pădureţi; Premiul III – Corul Căminului Cultural Călineşti (dirijor: prof. Gheorghe Gomoiu); Corul Căminului Cultural Leordeni (dirijor: prof. Paul Baidan); Grupul vocal-folcloric al Căminului Cultural Mioarele (instructor: prof. Cezar Neacşu); Formaţia de fluieraşi a Căminului Cultural Jugur; Formaţia de ţambale a Căminului Cultural Poiana Lacului (instructor: Dorel Manea); Colectivul de montaj literar muzical-coregrafic al Căminului Cultural Gruiu, comuna Căteasca (autorul textului: Octav Pârvulescu, instructor: Rudi Creţu); Formaţia de dansuri bărbăteşti a Căminului Cultural Cocu (instructor: Ion Tudor); premiul IV – Corul Căminului Cultural Galeşu (dirijor: prof. Gelu Ciuculescu); Corul Căminului Cultural Mihăieşti (dirijor: pr. Constantin Vlădescu); Grupul vocal de muzică populară, al Căminului Cultural Băbana (instructor: Marilena Neculăescu); Formaţia de mandoline a Căminului Cultural Jugur (instructor: Gheorghe Petculescu); Formaţia de fluieraşi a Căminului Cultural Negraşi (instructor: Dumitru Ghiţă); Recitalul de poezie al Căminului Cultural Vedea (realizator: Octav Pârvulescu); Grupul de satiră şi umor al Căminului Cultural Slobozia (autorul textului şi instructor: prof. Ştefan Dorobanţu); Formaţia de dansuri a Căminului Cultural Bârla (instructor: prof. Voicu Dumitrescu); Formaţia de dansuri populare de femei a Căminului Cultural Boteni (instructor: înv. Mihai Măgureanu).

La acestea se adaugă sutele de premii obţinute de interpreţii şi creatorii amatori de la Căminele culturale, în confruntările naţionale.

După anul 1990, volumul mişcării artistice de la sate a scăzut, colectivele care s-au ambiţionat să continue tradiţia au avut aceiaşi valoare ca şi în trecut la confruntările interjudeţene unde au participat, şi-au completat zestrea palmaresului cu premii şi distincţii importante. Festivalurile şi concursurile iniţiate pe plan judeţean au fost fericite prilejuri de manifestare a formaţiilor existente. În ultimii ani ne aflăm într-o perioadă propice pentru mişcarea de amatori de la sate şi datorită preocupării directorilor căminelor culturale, inimoşilor instructori şi nu în ultimul rând atenţiei organelor administrative locale.

A devenit un aspect demn de luat în seamă faptul că în ultima vreme se vorbeşte mai des despre cercuri, cenacluri, fundaţii, societăţi, asociaţii culturale, literare, de artă plastică, pornind de la nivelul şcolilor dar şi la căminele culturale. Explicaţia poate fi aceea că arta reprezintă o alternativă viabilă la mijloacele depersonalizante de exprimare şi comunicare ale lumii contemporane de exemplu. Faptul că la Domneşti, Fundaţia „Petre Ionescu-Muscel" în colaborare cu Casa de Cultură îşi poate permite, astăzi, să editeze o revistă lunară de cultură „Pietrele Doamnei" – care are audienţă în cercurile largi de intelectuali, iubitori ai culturii şi literaturii, depăşind graniţele judeţeului, având colaboratori de prestigiu naţional – este o dovadă în plus că marile valori se nasc şi activează şi în mediul rural. Animatorii acestei iniţiative profesorii George Baciu şi Ion C. Hiru, care fac prin întâlnirile periodice pe care le patronează un mijloc de promovare a valorilor perene ale acestor locuri. Anual organizează un concurs ambiţios, „Pe aripi de dor domnesc", finalizat prin acordarea unor premii şi distincţii onorifice care răsplătesc strădania unor participanţi şi personalităţi din toată ţară. La Rucăr, în ultimii ani, în cadrul Căminului Cultural, din iniţiativa unor dascăli pasionaţi de literatură s-a zămislit Cenaclul literar „Mihai Lungeanu" (coordonat de prof. Tudor Vlad), care după câţiva ani de tatonări şi-a luat curajul de a scoate şi o revistă – „Piatra Craiului"; aceasta circulă şi se bucură de atenţia celor interesaţi din zonă. În aproape 40 de ani, la Stroeşti – anual – există dovezi ale unei frumoase continuităţi. Meritul principal îi revine dr. ing. Nicolae Leonăchescu şi a dr. ing. Alin Olărescu. Societatea cultural-artistică locală nu şi-a intrerupt existenţa în pofida tuturor obstacolelor, având o contribuţie importantă în cercetarea şi valorificarea tradiţiei locale.

Acelaşi interes pentru cultură, cercetare, creaţie mai întâlnim şi la Căminele culturale de la Mioarele, Boteni, Vlădeşti. Trebuie amintit efortul pe care-l fac două distinse doamne, prof. Elena Stoica la Corbeni şi prof. Elena Mateescu la Vultureşti, pentru a sădi în sufletul copiilor şi tinerilor

dragostea pentru pictură, pentru artă în general, operele lor fiind apreciate nu numai pe plan naţional ci şi internaţional.

Toate acestea sunt exemple care ne confirmă faptul că acolo unde sunt oameni potriviţi, faptele bune nu întârzie să se arate.

Revenind la mişcarea cultural-artistică a amatorilor, în cadrul căminelor culturale s-au reluat activităţi care au înflorit în trecut. S-au constituit ansambluri folclorice, formaţii instrumentale, chiar şi acolo unde în trecut ele nu existau. O înşiruire a localităţilor cu bune rezultate ne-ar îndreptăţi să amintim comunele: Arefu, Bârla, Cicăneşti, Brăduleţ, Muşăteşti, Stoeneşti, Vultureşti, Boteni, Stolnici, Ungheni, Hârşeşti, Vlădeşti, Corbi, Domneşti, Priboieni, Valea Iaşului, Bogaţi, Corbeni.

Concluzionând, se poate spune că perspectivele par îmbucurătoare. Nu rămâne decât ca cei chemaţi să îndeplinească atribuţiile de coordonare şi iniţiere a unor fapte de cultură la sate şi să îşi facă într-adevăr datoria.

Activitatea sportivă în Argeş

O serie de documente relatează despre sporturi care se practicau pe teritoriul ţării noastre încă din cele mai vechi timpuri, nu neapărat sporturi organizate, ci exerciţii fizice pentru mişcare şi pentru nevoile de zi cu zi. Astfel, în secolul al V-lea a.Chr., Herodot menţiona practica tragerii cu arcul la traco-geţi.

În anul 1364, în timpul lui Vlaicu-Vodă, s-a jucat pentru prima dată „hoina” în Ţara Românească, la Curtea de Argeş, probabil.

În 1412, o echipă de cavaleri de la Curtea lui Mircea cel Bătrân participă la un turnir desfăşurat la Buda (Ungaria), în cinstea alianţei militare împotriva turcilor, semnate între Ungaria şi Polonia. Era un fel de scrimă pe cai.

Domnitorul filosof Neagoe Basarab, în „Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie”, elaborează şi transmite o serie de sfaturi privind jocurile şi exerciţiile fizice ale vremii din Ţara Românească, un adevărat cod de conduită nu numai etică, dar şi pentru sănătatea minţii şi dezvoltarea fizică a locuitorilor.

În balade există o serie de relatări privind exerciţiile fizice: luptele sau trânta, scrima sau lupta cu buzduganul, trasul cu arcul, aruncarea greutăţii, înotul, călăria şi vâslitul.

Copiii de boieri erau învăţaţi de mici să mânuiască arcul, suliţa, să călărească (chiar şi săriturile peste obstacole şi întreceri între călăreţi), vânătoarea (considerată ca un sport foarte important în viaţa de la Curte şi chiar a oamenilor simpli). Erau şi jocuri în care se alerga (De-a prinselea, De-a hoţii, Leapşa, Pitita, Întrecerile de alergare, de viteză). De altfel, boierii aveau obligaţia să participe la acţiunile militare ale domnitorului, cu propriul grup de oşteni (de aceea exersează pregătirea).

Din 1864, prin Legea instrucţiunii publice, se menţionează că această disciplină (atletismul) este obligatorie, în învăţământul secundar, iar din 1893 şi în şcolile primare.

Cea mai veche disciplină sportivă de echipă practicată, oina, a început să se dispute organizat în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când, datorită lui Spiru Haret, acest joc devine obligatoriu în şcoli, alături de gimnastică, alergări, sărituri, ridicări şi aruncări de greutăţi pentru elevii şcolilor secundare şi exerciţii gimnastice pentru fete.

Unul dintre precursorii turismului, în România, Mihai Tican–Rumano, născut la 2 iulie 1893, la Berevoeşti Muscel, a plecat, la 13 ani, într-o călătorie de-a lungul şi de-a latul lumii, în America de Sud, Africa, Europa (în 1922 ajunge la Napoli, apoi la Barcelona, unde a rămas timp de peste opt ani). Despre el, Cezar Petrescu scria în „Curentul”[218] că „Un explorator român, născut în

[218] *Curentul,* 2 iulie 1928.

România – Mihai Tican–Rumano" trebuie să fie descoperit de români pentru a fi cunoscut cum se cuvine. Vom încerca, în paginile următoare, să cuprindem o serie de discipline sportive în care s-au înregistrat o serie de succese pe plan naţional sau internaţional.

Aeromodelism. De aproape 45 de ani, Piteştiul domină acest sport datorită maestrului emerit al sportului Marian Popescu, cucerind zeci de titluri de campioni naţionali, dar şi europeni şi mondiali. Astfel, în iulie 1967, Marian Popescu cucerea titlul de campion naţional la categoria A2, reprezentând Casa Pionierilor din Piteşti, pe Poligonul de la Geamăna, aflat la trei km de Piteşti.

În anul 2003, devenea dublu campion mondial; a cucerit titlul european, în 2006, iar în anii 2004 şi 2005 s-a clasat pe primul loc în lume, după punctajul obţinut în întrecerile anuale. A cucerit titlul de campion naţional între anii 2004 şi 2009.

Fig. 149 - Marian Popescu şi elevii săi (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 150 - Tineri aeromodelişti, înaintea unui concurs (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Alţi sportivi reprezentativi ai acestei discipline, care s-au remarcat în întrecerile naţionale şi internaţionale sunt: Florin Drăghici, campion naţional în 2006, 2008, 2009; Adrian Drăghici („CSU" - Piteşti), locul I la Cupa Mondială; Daniel Chiriteşcu („Arpechim"), campion naţional în 2007; Daniel Bîldea, primul în lume la juniori, în anii 2004 şi 2005, campion naţional în 2008 şi 2009; Zorin Văleanu, campion naţional în 2009, Viorel Ciucu („Arpechim"), campion naţional în 2009. În anul 2009, "CSU" - Piteşti a ocupat primul loc în campionatul naţional, pe echipe (seniori) şi la seniori plus juniori.

Şi ca întodeauna, Marian Popescu sfidează legile naturale, rămânând la fel de tânăr şi valoros, câştigând şi campionatele naţionale din 2010 şi 2011, pregătind însă şi schimbul de mâine, aducând lângă el o serie de tineri.

Arte marţiale (Kick boxing, Karate, Kata). La Piteşti a fost înfiinţat în anul 1993 „Clubul Yamahusehi Dojo", pentru a promova artele marţiale, ca metodă de armonizare a vieţii, trupului, spiritului şi a contribui, poate, la o societate mai bună.

Sportivul Florin Mâna, originar din Câmpulung Muşcel, fost campion naţional de kick boxing, a înfiinţat un club sportiv de specialitate în anul 1998. În prezent, acesta este antrenor la lotul naţional de kick boxing, cu succese importante pe plan naţional şi internaţional (medalii de aur, argint şi bronz la campionatele europene).

În afara acestui club mai există „CS Energy" - Piteşti, club de konterkyokushin şi „CS Dojo" - Piteşti, de karate.

În anul 2010, la secţiunea kick boxing (seniori), Marius Ciocan (categoria 69 cm), membru al „Clubului Sakara" - Piteşti, a devenit campion naţional.

Sportivii argeşeni Alina Cheru şi Alina Zaharia („CSM" – Piteşti) au obţinut medalia de bronz la Campionatele Europene din Italia şi locul al IV-lea la Campionatele Mondiale secţiunea Kata. Clubul „Samurai Dojo" (karate) din Piteşti a obţinut 85 de medalii la campionatul naţional de stil WKF şi în „Cupa României". Clubul piteştean este antrenat de Sebastian Ene şi Ciprian Bogaciu. Dintre cei mai buni sportivi la această disciplină îi amintim pe: Iulian Marin, Petruţ Preda, Cătălin Manole, Gabriel Tudor, Alina Puşchiţă şi Vlad Rizea, campioni naţionali în proba de karate.

Atletism. Acest sport, oficial, pătrunde în România la sfârşitul secolului al XIX-lea, cu sprijinul studenţilor români care învăţau în Germania, Franţa şi Austria. La 12 mai 1896, s-a dat startul într-o cursă inedită de alergare, care măsura 222 km, pe distanţa Bucureşti – Piteşti şi retur. S-au înscris 913 concurenţi, dar la start au fost prezenţi numai 330, iar la Piteşti au sosit doar 100. La Bucureşti au ajuns 22 de concurenţi, în cele 60 de ore fixate de organizatori. A învins un oarecare Ilie Gheorghe, în 41 de ore şi 4 minute. Ziarul „Românul"[219] a considerat această întrecere „o asasinare în toată regula, poate chiar premeditată şi nu se ştie dacă cei întorşi vor trăi mult timp".

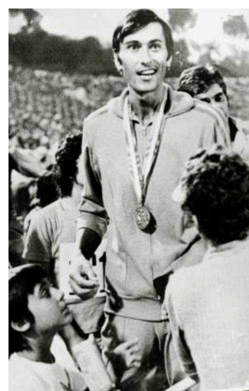
În Argeş, atletismul a avut întotdeauna sportivi de valoare, care, atât în echipele argeşene din Piteşti şi Câmpulung Muşcel, dar şi în cele din Capitală, („Steaua", şi, „Dinamo", în special) au obţinut rezultate foarte bune în întrecerile interne şi internaţionale.

Fig. 151 - Emil Drăgan (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

De altfel şi baza materială bună i-a ajutat pe atleţii noştri. Stadionul de atletism din Câmpulung Muşcel, datând din anul 1915, şi cel din Piteşti (Ştrand), din anul 1935, dar şi cluburile sportive care aveau această specialitate „Clubul Sportiv Muşcel" (1953), „Clubul Sportiv Municipal Piteşti" (1962), „Liceul Sportiv de Atletism Câmpulung Muşcel" şi „Şcoala Sportivă din Piteşti" (astăzi „Liceul cu Program Sportiv"), „Clubul Sportiv Universitar Piteşti" a cărui bază sportivă s-a inaugurat în anul 1971, pe strada „Gh. Doja".

Printre primele performere, în atletismul argeşean, se numără Olimpia Cataramă, originară din Câmpulung Muşcel, legitimată la „Dinamo"-Bucureşti, locul al optulea la Jocurile Olimpice din 1964, de la Tokyo, la aruncarea discului, cu 53,08 m şi Maria Diţi Diaconescu, locul şase la aceleaşi Jocuri Olimpice, la aruncarea suliţei. În acelaşi an, suliţaşa argeşeană obţinea titlul de campioană balcanică. În 1968, Carol Corbu (născut la Văleni-Podgoria), descoperit de profesorul Nicolae Vorovenci, va obţine locul al III-lea la Campionatele Europene de atletism în sală, la triplusalt.

Fig. 152 -Olimpia Cataramă (foto, colecţia Muzeului Judeţean) Argeş)

Fig. 153 - Carol Corbu (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

[219] *„Românul",* 13 mai 1896

La Jocurile Olimpice din 1968, de la Ciudad de Mexico, Maria Diţi Diaconescu va ocupa locul al şaselea, la aruncarea suliţei, cu 53,71 m. Olimpia Cataramă a dominat mulţi ani proba de aruncare a discului în România, împreună cu celebra Lia Manoliu, obţinând titluri şi recorduri naţionale şi balcanice.

Fig. 154 - Maria Diţi Diaconescu (foto, colecţia Muzeului Câmpulung)

Carol Corbu are o serie de performanţe de certă valoare, fiind socotit unul dintre cei mai buni atleţi români din deceniul al optulea al secolului trecut: campion european în sală – 1973, locul al patrulea la Campionatele Europene din 1969, locul al treilea în 1971, în aer liber, locul al doilea în 1971 şi 1972 la aceleaşi Campionate Europene. La Jocurile Olimpice din 1972 si 1976 a ocupat locul al patrulea, iar la Campionatele Europene a mai obţinut un loc patru în 1976 în aer liber şi un loc doi, în 1976, în sală.

Mihai Ene (Liceul de Atletism din Câmpulung Muşcel) s-a remarcat în proba de triplusalt, după Carol Corbu, obţinând medalia de bronz la Campionatele Europene de Juniori I din 1979.

Doina Anton – Spânu va deveni campioană naţională la lungime, în perioada 1978-1981, iar, mai târziu, se va remarca prin sportivii pe care-i pregăteşte la "CSM" - Piteşti, ca antrenoare. În anul 1975, Doina a ocupat locul al III-lea, cucerind medalia de bronz la Campionatele Europene. Este Cetăţean de Onoare al Municipiului Piteşti. În aceeaşi perioadă s-a remarcat alergătoarea Viorica Dinu, în întrecerile naţionale.

Alţi atleţi şi atlete din Argeş şi Muşcel care s-au remarcat sunt: Georgeta State, campioană naţională şi balcanică în proba de cros, în 1990 şi 1991, Erica Niculae, multiplă campioană a României şi campioană balcanică în probele de alergare (1993 – 2001), Norica Manafu, medaliată cu bronz la Campionatele Europene de juniori din 2001, Otilia Ruicu, campioană naţională şi balcanică (2001) şi campionaă europeană în anul 2000 (la alergări pe pistă). La Jocurile Olimpice din 2004, Otilia Ruicu a făcut parte din echipa României la ştafeta 4x400 de metri, care nu s-a clasat în finală.

Argeşenii s-au remarcat şi în probele de sărituri. Astfel, Marian Oprea a obţinut medalia de bronz la Campionatele Europene de Juniori din 1999, titlul de campion mondial de juniori în 2002 (la triplusalt). La 12 august 2005, a obţinut medalia de bronz la Campionatele Mondiale de Atletism (seniori) de la Helsinki, la triplusalt, cu o săritură de 17,40 metri, fiind primul sportiv român care a urcat pe podium la o ediţie a Mondialelor în aer liber, la seniori. La Jocurile Olimpice din 2004, de la Atena, Marian Oprea a câştigat medalia de argint, cu un rezultat de excepţie. Este Cetăţean de Onoare al Municipiului Piteşti.

Fig. 155 - Marian Oprea (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Adina Anton, antrenată de mama sa, Doina Anton- Spânu (antrenoarea atletului Marian Oprea), s-a remarcat în proba de săritură în lungime, sub culorile „CSM”- Piteşti, obţinând titluri naţionale, dar şi medalia de bronz la Campionatele Europene din anul 2002.

Fig. 156 - Adina Anton (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 157 - Doina Anton-Spânu (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Piteştiul şi Câmpulungul au dat mari campioni la atletism şi după anul 2000, continuând tradiţia înaintaşilor. Astfel, amintim câţiva dintre aceştia: Daniel Donovici, locul I la Campionatele Naţionale în sală, la triplusalt, în anul 2007, locul al treilea la Campionatele Naţionale în aer liber şi locul al doilea la Campionatele Balcanice din acelaşi an (în sală), Bogdan Vîlcu, vicecampion naţional în proba de 400 de metri garduri, în anul 2007, şi locul al cincilea la Campionatele Europene din acelaşi an, în proba de ştafetă 4x400 metri; Cristina Vasiloiu („CSM” - Piteşti), cea mai bună sportivă a Argeşului în anul 2007, campioană europeană de juniori în proba de 1500 de metri şi la 3000 de metri, în anul 2007, dublă campioană balcanică, în sală, la aceleaşi probe. Ioana Raluca Doagă („CSM” - Piteşti), legitimată şi la „U”- Craiova, a dominat în anul 2009 probele de 800 de metri şi 1500 de metri plat, în România, câştigând două medalii de aur la „Festivalul European” din Algeria, în anul 2009.

Diana Dumitrescu, fosta atletă la Liceul de Atletism din Câmpulung, apoi la „CS Muscel”, a obţinut locul al doilea la Campionatele Naţionale, în proba de pentatlon, în anul 2007, şi a devenit campioană naţională în anul 2009. A mai obţinut: titlul de campionă balcanică în anii 2005, 2006 şi 2007, locul al cincilea în Cupa Europei.

Florin Bărcăcilă („C.S.U“.- Piteşti şi „C.S. Muscel”) a ocupat locul al doilea la Campionatele Naţionale de Atletism, în proba de heptatlon în anul 2007, de aruncare a greutăţii la Campionatele Naţionale, iar Elena Dumitrescu („C.S.Muscel”), locul al treilea la aceeaşi probă. În anul 2010, săritorul la triplusalt Alin Marius Anghel („C.S. Muscel”) a devenit campion naţional, în sală, Anca Luciana Bârcăcilă („C.S Muscel”) a devenit campioană, în sală, în anul 2010, la probele combinate, iar Adrian Cărnaru deţine recordul naţional la 800 de metri juniori, în sală, devenind campion naţional în 2010, la 800 de metri, în sală. Atletul de la „C.S.M”- Piteşti, junior fiind, a devenit primul atlet argeşean campion naţional de seniori, la 800 de metri, în anul 2010.

Liodor Pescaru, maestru al sportului, multiplu campion naţional, campion balcanic şi internaţional, medaliat cu bronz la Universiada din anul 1981, în proba de marş, a deţinut mai multe recorduri naţionale în proba de 10 şi 20 km marş.

Şcoala piteşteană de atletism, ca şi cea câmpulungeană au scos şi continuă să scoată campioni, în special datorită muncii neobosite a antrenorilor celor trei cluburi („C.S.M” - Piteşti,

„C.S.U" - Piteşti, „C.S - Muscel"), bazei materiale de care dispune, dar şi pregătirii pe care o fac încă de la copii şi juniori, în liceele de specialitate din Piteşti şi Câmpulung Muşcel. Să nu uităm nici cluburile care au produs an de an atleţi campioni şi recordmani. „Clubul Sportiv Şcolar Viitorul"- Piteşti (1974-1995), „Clubul Sportiv Şcolar Aripi" (1979-1995), „C.S Universitar" - Piteşti, din 1965.

Automobilism. Încă din 1906, Alexandru Davila născut în Argeş şi nepot al boierilor Goleşti, era membru al asociatiei „Automobil Club Francez" şi lua parte, în această calitate, ca delegat al acestei asociaţii, la un eveniment deosebit în lumea motoarelor, omologarea primului zbor al lui Wright, efectuat la Le Mans (Franţa).

Primul concurs auto de regularitate şi consum s-a desfăşurat în România, pe traseul Bucureşti-Piteşti-Bucureşti, organizat de către „Automobil Club Român", în anul 1907. În zilele de 7-8 mai 1938, a avut loc un concurs de turism pentru automobile, organizat de Societatea anonimă „Universul" din Bucureşti, pe traseul: Ploieşti – Târgovişte – Găeşti – Piteşti – Rm.Vâlcea – Sibiu – Avrig – Făgăraş – Şercaia – Râşnov – Drumul Reginei – Buşteni – Sinaia – Câmpina – Ploieşti.

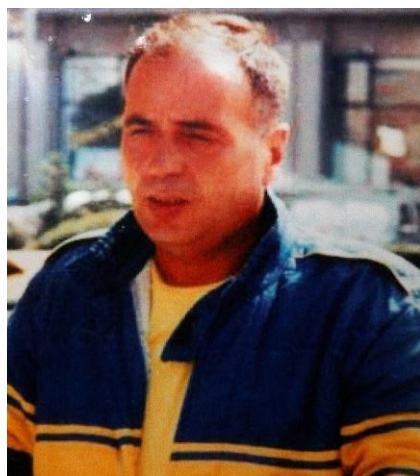
La 26 iunie 1938, a avut loc „Cupa Carpaţilor", un concurs deschis autoturismelor de turism, strict de serie „complete în toate părţile", pe distanţa de 535 km, pe traseul: Sinaia – Pucioasa – Târgovişte – Găeşti – Piteşti – Dealul Negru – Rm.Vâlcea – Călimăneşti – Sibiu – Avrig – Făgăraş – Braşov – Sinaia. Au fost începuturile acestui sport atât de apreciat, începuturi care au adus automobilul pe plaiurile noastre. Mai târziu, apariţia autoturismului „Dacia" (Colibaşi, 20 august 1968) şi a autoturismului de teren „ARO" (Câmpulung) a dat aripi dezvoltării sportului cu motor în Argeş, aici remarcându-se piloţi de excepţie care au dominat mulţi ani competiţiile interne, remarcându-se şi în competiţiile de peste hotare.

Fig. 158 - Raliul Europei, etapa Piteşti, 1969 (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Nicu Grigoraş, sportiv aflat din 1973 la Uzina de Autoturisme, a debutat în curse sportive în anul 1976, la 28 de ani. Prin rezultatele obţinute, a fost de cinci ori primul automobilist al României, alergând cu „Dacia 1300". Vârful l-a atins în 1980, când a câştigat cinci titluri individuale şi două cu echipa. Este primul pilot român care câştigă o etapă intermediară din Cupa „Prietenia", în anul 1986, la Reşiţa.

Fig.159 - Nicu Grigoraş, maestru al sportului

Fig. 160 - Ştefan Vasile, maestru al sportului

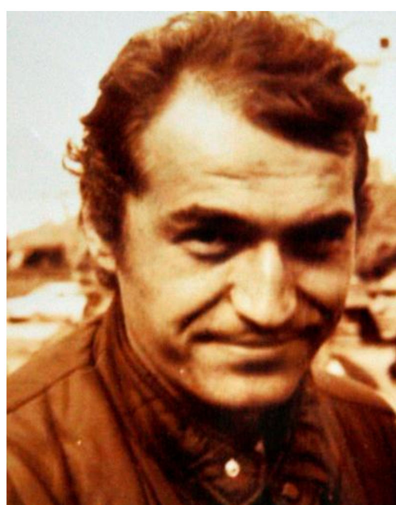

Fig. 161 - Ovidiu Scobai, maestru al sportului

Fig.162 - Ilie Olteanu, maestru al sportului

Petre Vezeanu, copilot în perioada 1971-1980, a reprezentat cu succes uzina piteşteană, obţinând titluri naţionale, alături de pilotul Ştefan Iancovici. Acesta a alergat pe „Dacia 1100 S” şi „Dacia 1300”, în 1977 fiind primul automobilist al ţării, câştigând cinci titluri de campion naţional în cariera sa. Din păcate, Petre Vezeanu a murit în Franţa, în accident rutier, în timp ce se deplasa pentru un concurs.

Dorin Moţoc a alergat pe cele două „Dacii”, obţinând în anul 1974 două titluri de campion naţional la categoriile viteză şi în coastă.

Ludovic Balint s-a transferat la „Dacia” în anul 1980 şi alături de Constantin Zărnescu a obţinut şase titluri de campion naţional: 1981, 1982, 1986, 1987, 1989, 1991. A fost desemnat de cinci ori cel mai bun automobilist al ţării.

În anul 1978, echipa de automobilism a Uzinei „Dacia” a cucerit „Cupa de Aur”, pentru locul 1 ocupat la Turul Europei. Echipa a fost formată din trei cupluri: Ilie Olteanu – Ovidiu Scobai; Antal Szalai – Constantin Zărnescu şi Ştefan Iancovici – Petre Vezeanu.

În anul 1974, „Dacia 1300” a primit şi omologarea internaţională din partea Federaţiei Internaţionale de Automobilism (F.I.A).

Ludovic Balint a câştigat în anul 1987 „Raliul Dunării” fiind singurul automobilist român care a cucerit acest trofeu. În anul 1993 a fost declarat cel mai bun automobilist român din ultimii 25 de ani (1968-1993).

Un alt nume, Constantin Aur, a venit în anul 1992 la „Dacia”, unde a câştigat un titlu naţional pe o maşină „Audi Quatro 52”. În 1993 a câştigat cuplul Ludovic Balint - Gabriela Stroescu pe „Dacia 1325” titlul naţional. Din nefericire, în anul 1994, marele campion Ludovic Balint a fost accidentat mortal de un şofer ucrainean.

Până prin anii 1995, „Dacia” a continuat să obţină succese în întrecerile naţionale. Au urmat însă concursuri în care echipe cu potenţial economic au adus maşini puternice care au început să se impună, în timp ce „Dacia” a început să piardă teren, rămânând cu istoria de altădată. Se cuvine să-i amintim printre cei care au adus glorie „Daciei” şi pe automobliştii Ştefan Vasile, Viorel Obrejan, Victor Nicoară, Andrei Bellu de la Dacia, dar şi V. Tarbă, Radu Gheţie, fraţii Nicolescu de la „ARO”- Câmpulung, care au dominat ani mulţi Campionatul Naţional de Autocros.

După 2000, argeşenii au revenit în prim-planul întrecerilor, iar dintre aceştia, Vali Porcisteanu este ultimul produs al automobilismului argeşean. În anul 2011 el a cucerit titlul de campion al ţării, iar în 2012 domină întrecerile interne.

Baschet. În ciuda aparenţelor, acest joc sportiv are oarecare tradiţie în judeţul Argeş. Astfel, în anul 1949, la Piteşti, se organizează un campionat local. În anul 1950, la Campionatul Naţional de baschet (masculin), desfăşurat în „Sala Giuleşti” din Capitală, la turneul final a participat şi „Locomotiva”- Piteşti, pe lângă alte unsprezece echipe din ţară. Au urmat ani în care baschetul piteştean s-a remarcat doar la nivel de juniori, mai ales la Liceul „I.C. Brătianu”, unii dintre elevii săi ajungând în echipe de top din România: George Ziguli, Cristian Anghel.

Până în anul 1975, echipa masculină de baschet a Şcolii Sportive din Piteşti a obţinut trei locuri doi şi două locuri 1 la Campionatul Naţional de juniori. În 1989, „C.S. Şc. Viitorul” din Piteşti a ocupat locul al treilea la turneul „Prietenia”, în Coreea de Nord, la juniori.

După 1990, echipele piteştene s-au reorganizat şi au început să bată la porţile Ligii I (masculin), astfel că, în anul 1998, echipa “I.S.A.”- Piteşti juca în Liga I a Campionatului Naţional de baschet. Era o creştere normală din moment ce în anul 1993 echipa „C.S. Şc. Viitorul Piteşti” obţine titlul de campioană naţională la minibaschet (11-12 ani).

În campionatul 1999- 2000, echipa de baschet masculin „I.S.A.-C.S.U.”- Piteşti obţinea titlul de campioană a României, după o finală foarte disputată cu „West Petrom”- Arad. Echipa campioană era antrenată de Geroge Ziguli şi Nicolae Şufariu.

Fig. 163 - Echipa de baschet a Piteştiului, campioană a României, 1999-2000 (foto, colecția Muzeului Judeţean Argeş)

În continuare, echipa piteşteană a rămas în prim-planul baschetului românesc, obţinând şi alte clasări în fruntea clasamentului. În sezonul 2006/2007, „Baschet Club” Argeş a ocupat locul al doilea în prima ligă a ţării, după o finală electrizantă, pierdută în faţa echipei “Asesoft” - Ploieşti, cu 78-83 (în ultimul meci). Echipa era antrenată de George Ziguli şi Sorin Căprărescu, lotul fiind format din: Paul Helcioiu, Octavian Runceanu, Alexandru Ziguli, Claudiu Tudor, Bogdan Drăguş,

Florin Muscalu, Liviu Dumitru, Bernard Haslett, Eliot Hatcher, Zeliko Bubanya, Max Troyu, Igor Tadici.

Aceste vârfuri n-au mai fost atinse de atunci, echipa nefiind susţinută material pentru a ataca locurile de frunte, ocupând locurile al optulea în campionatul 2008/2009 şi al şaptelea în 2009-2010. Un semn bun vine de la juniorii republicani ai clubului piteştean, câştigători ai locului al treilea la Campionatul Naţional de juniori U20, în campionatul 2007/ 2008 şi de la juniorii II ai „C.S.Şc.” - Piteşti, campioni naţionali la juniori II, în campionatul 1993/1994.

În anul 2012, echipa de baschet „B.C.M.U.”-Piteşti reuşeşte să câştige „Cupa României”, o nouă performanţă valoroasă a bachetului piteştean, după victoria obţinută în faţa echipei „B.C.”-Timişoara, cu scorul de 91 la 78, în finală şi „C.S.U. Atlasib”-Sibiu cu 89-82 în semifinală. „Baschet Club Municipal Universitar”-Piteşti a fost antrenată de Tudor Costescu şi Sorin Căprărescu, având în componenţă următorii baschetbalişti: Uros Velickovici, Darko Vujacic, Octavian Popa Calotă, Damien Kînlok, Slobodan Popovic, Alexandru Neguţ, Isleam Şenai, Sime Spralja.

Bob. Cu tradiţii frumoase în sportul românesc, bobul a început să prindă teren (pârtie de gheaţă) la Câmpulung Muşcel, după anul 2000. Totuşi, trebuie să consemnăm că aici au fost organizate concursuri începând cu anul 1933.

La Jocurile Olimpice de la Torino, din anul 2006, a participat şi actualul antrenor al „C.S. Muşcel” şi al lotului naţional de bob, Păcioianu Iulian.

În anul 2009, boberii români (trei de la „C.S. Muscel”: Ionuţ Andrei, Dan Dovalciuc şi Nicolae Istrate) au ocupat locul I la Cupa Americii la bobul de patru persoane, iar la concursurile de la Lake Placid şi Calgary, s-au clasat în primele zece echipaje, atât la bobul de patru, cât şi la cel de două persoane.

În februarie 2010, a fost prima participare a unor boberi din Câmpulung, la Jocurile Olimpice de iarnă, la Vancouver (Canada), având evoluţii bune. Bobul de două persoane s-a clasat pe locul al unsprezecelea, iar cel de patru persoane a ocupat locul al cincisprezecelea. Ambele boburi au fost conduse de pilotul muşcelean Nicolae Istrate.

În anul 2012, Nicolae Istrate a ocupat locul al III-lea la Cupa Europei şi locul al VIII-lea la Campionatele Mondiale de Bob.

La fete, Oana Ungurianu (“C.S. – Muşcel”) a ocupat locul al XII-lea la Campionatele Mondiale, în anul 2003, şi locul al IV-lea la Campionatele Europene de seniori, cu startul pe role.

Box. În acest sport, Argeşul are tradiţii mai vechi, dar şi importante, remarcându-se în acest sens oraşele Câmpulung Muşcel, Piteşti şi, mai nou, Mioveni. Să amintim, în primul rând, de cunoscutul antrenor emerit Cristian Panaitescu, orignar din Câmpulung Muşcel, prin mâinile căruia au trecut sute de campioni naţionali sau medaliaţi la competiţii internaţionale.

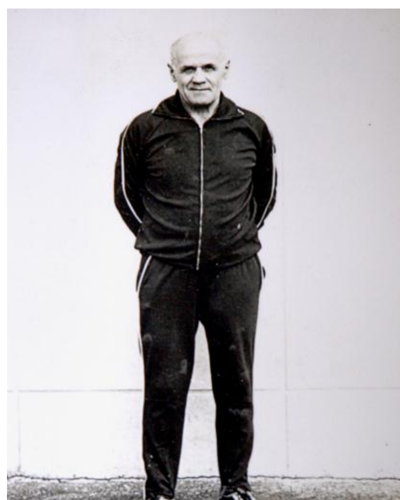

Fig. 164 - Cristian Panaitescu, antrenor emerit (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Anghel Iancu (categoria 57 kg), din Câmpulung Muşcel a fost finalist al Campionatului Naţional în 1969 şi campion naţional în 1972, Viorel Ioana (Câmpulung) a participat la Jocurile Olimpice din 1984, pierzând în sferturile de finală, a fost campion naţional în anul 1980, la categoria semiuşoară; Mircea Fulger (Câmpulung) a obţinut la Jocurile Olimpice din 1984, de la Los Angeles, medalia de bronz, la categoria 63, 5 kg. A mai cucerit titluri de campion naţional şi balcanic. Este Cetăţean de Onoare al Municipiului Câmpulung; Aurel Simion (Câmpulung Muşcel) a reprezentat România la Jocurile Olimpice din 1968. Mircea Şimon a fost campion naţional de mai multe ori: categoria 81 kg în 1975, categoria +81 kg în 1976 şi 1977 categoria grea; a câştigat Centura de Aur în anii 1976 şi 1977 (categoria grea). În anul 1976, la Jocurile

Olimpice de la Montreal, a obţinut medalia de argint la categoria supergrea (+81 kg). I-au lipsit numai 16 secunde pentru a obţine titlul suprem, fiind învins de celebrul boxer cubanez Teofilo Stevenson, triplu campion olimpic: „Nu aveam nici un meci pierdut în ţară şi nici nu am mai pierdut până la marea finală”, declara boxerul muşcelen. În anul 1978 a decis să rămână în America, la Los Angeles, ca boxer profesionist. S-a reîntors în România, în anul 1984. După multe încercări la care a fost supus de viaţă, Mircea s-a retras în comuna Godeni, la Capul Piscului, la casa părintească.

Gheorghe Vlad, actualul antrenor emerit de la „C.S. Muşcel”, a fost vicecampion naţional în 1977, la categoria 60 kg.

Crinu Olteanu (originar din Ştefăneşti) s-a format la „C.S.M.”-Piteşti, devenind unul dintre cei mai buni boxeri români după 1990; campion al ţării, câştigător al „Centurii de Aur”, devenit campion mondial în anul 1999, la categoria cocoş (54 kg), învingându-l în finala de la Houston (SUA) pe rusul Djamaloudinov. În 2007 a părăsit Piteştiul şi România, stabilindu-se la Montreal, unde este profesor de educaţie fizică la o şcoală. În paralel, pregăteşte patruzeci de tineri pugilişti. Este cetăţean de onoare al Municipiului Piteşti.

Fig. 165 - Crinu Olteanu (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 166 - Mircea Fulger (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

În ultimii ani au apărut boxeri de valoare, crescuţi în cele trei centre din Argeş. Astfel, Răzvan Andreiana („Dacia”- Mioveni), trecut la „Dinamo”- Bucureşti, a obţinut locul al cincelea la Campionatul Mondial de cadeţi din 2006; este şi campion naţional la seniori; în anul 2007 a ocupat primul loc, devenind campion european, la cadeţi; Răzvan Cojanu (Câmpulung), acum la „Dinamo”– Bucureşti, se pregăteşte la Centrul de pregătire din Câmpulung, sub conducerea antrenorului Mircea Şimon, la categoria +91 kg. El a câştigat „Cupa României”, în anul 2008. Valentin Ghiţă („C.S.M”-Piteşti) este campion naţional de tineret (2009), iar Cosmin Poşircă („C.S.M”- Piteşti) este campion naţional universitar. Alţi boxeri argeşeni care s-au remarcat sunt: Adrian Preda şi Mircea David.

La fete, cea mai cunoscută este Diana Timofte-Ungureanu. La categoria 54 kg în 2010, ea a obţinut titlul naţional de campioană a României, iar în 2012, pe cel de-al doilea. Ea a obţinut şi succese în întrecerile internaţionale, printre care şi medalia de argint la Campionatul European al Uniunii Europene, în anul 2007. Diana Ungureanu-Timofte este şi antrenoare la „CS Muşcel”, alături de Gheorghe Vlad. Alte sportive care s-au remarcat sunt: Nechita Claudia (52 kg) de la „C.S Muşcel”, campionană naţională de juniori în 2009, Georgiana Coman (48 kg), campioană naţională de tineret, Izabela Potcovaru („C.S Muşcel”), vicecampioană naţională de juniori, Alexandra Berechet, campioană naţională, la seniori, în anul 2009, Ileana Bărăscu, campioană naţională la tineret, Gabriela Martin, Eugenia Croitoru, medaliate la Campionatul Naţional de cadeţi din 2007,

Gabriela Martin („Dacia Mioveni”) şi Alina Ştefan („Dacia Mioveni”), medaliate cu argint la Campionatul Naţional din 2006.

Caiac– canoe. După înfiinţarea Complexului Naţional de caiac-canoe de la Bascov-Budeasa, acest sport a început să „producă” şi prin clubul „C.S.M” din Piteşti, care şi-a adăugat o nouă secţie. La Campionatele Mondiale de juniori de la Belgrad din anul 1987, piteşteanul Constantin Lupu a fost medaliat cu argint şi bronz. Mihai Enache („C.S.M” din Piteşti) a obţinut medalia de bronz la Campionatele Mondiale din 1991, de la Praga, iar Mihai Comandaşu a devenit triplu campion mondial de juniori, la Zagreb, în anul 1999 şi dublu campion şi vicecampion european de tineret, în Franţa, în anul 2000. Comandaşu este un produs sută la sută al apei de la Bascov-Budeasa, îndrumat de antrenorul emerit Ioan Sipos.

Îi amintim aici şi pe sportivii George Chitulescu, vicecampion mondial de juniori şi campion balcanic, în anul 2007, Alexandru Ţolea, campion balcanic, în acelaşi an, Robert Marinescu, campion naţional, în anul 2009, Cristian Mihai, medaliat cu argint la 500 de metri şi cu bronz la 100 metri, la Campionatele Mondiale de juniori de la Moscova, din anul 2009 şi cu argint şi bronz la cele două probe la Campionatele Europene de juniori din 2009 (antrenor: Gheorghe Din). De altfel, canoistul Cristian Mihai („C.S.M” -Piteşti) a fost declarat sportivul numărul 1 al judeţului Argeş, în anul 2009. În ultimii ani au apărut în Argeş şi alţi performeri: Daniel Burciu (locul al IV-lea la Campionatele Mondiale de Juniori la C4-1000 m, campion naţional la C1-500 m, antrenat de Şipoş Agoston.

Ciclism. În anul 1911, Circuitul Munteniei, concurs organizat pentru prima dată în ţara noastră, a trecut şi prin oraşele Câmpulung Muşcel, Curtea de Argeş şi Piteşti, acelaşi lucru fiind şi în anii următori, 1912 şi 1913.

În anul 1934, primul circuit al României a trecut şi prin Piteşti, cu ciclişti români (câţiva şi din Piteşti) şi bulgari. Turul României din anul 1946 a trecut şi prin oraşele Câmpulung Muşcel – Piteşti. Acestea sunt primele menţiuni despre ciclism şi ciclişti în judeţul Argeş.

În anul 1954 apare în circuitul de performanţă (născut la Câmpulung Muşcel, în anul 1934), Gabriel Moiceanu, campion naţional de seniori, în proba de fond.

Fig. 167 - Gabriel Moiceanu (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Va repeta această performanţă de încă patru ori (1957, 1958, 1959, 1960). A câştigat douăzeci de titluri de campion naţional, a participat de zece ori în Turul României, a câştigat ediţia din 1958 şi trei locuri al doilea. În anul 1964, a participat la Jocurile Olimpice de la Tokyo, ocupând locul al 55-lea în cursa individuală. A câştigat trei etape în „Cursa Păcii” şi a urcat de alte opt ori pe podiumul de premiere în această competiţie internaţională. A ocupat locul al II-lea în Cupa ziarului „L' Humanité” în Franţa, în anul 1962 şi locul al III-lea, în anul 1963, locul al II-lea, în „Cursa Păcii”, cu echipa României, în anul 1964. Este maestru emerit al sportului şi după retragerea din activitate a revenit în Câmpulung Muşcel, unde pregăteşte viitori ciclişti.

Un alt ciclist de valoare din Câmpulung Muşcel este Dan Răcăşan. Acum, la Câmpulung se pregătesc viitorii campioni ai ciclismului românesc, în Centrul Olimpic, club special înfiinţat în oraşul de la poalele Mateiaşului.

Fotbal. Fotbalul are în Argeş şi Muşcel vechi tradiţii, dar şi rezultate bune, prin cele două titluri de campioană a României obţinute în anii 1972 şi 1979 de către „F.C. Argeş".

Fig. 168 - Echipa campioană a României, 1971-1972 (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Începutul a fost în anul 1915, când, la Câmpulung Muşcel, a luat fiinţă echipa locală „Minerul". La Piteşti, mai întâi, a apărut „Săgeata", în anul 1921, având-i printre alţii, pe portarul Iulică Şvantaru, fundaşul Condor şi înaintaşul Ulman. Se juca pe un teren improvizat al Regimentului 6 Artilerie. La 1 mai 1923 au apărut echipa „Macaby", la 1 august 1923 „Triumf", în noiembrie, echipa „Trivale" şi la 29 mai 1924, „Societatea Sportivă" - Piteşti, cu scopul practicării tuturor sporturilor şi, în special, a fotbalului.

La 15 august 1925 se înfiinţează la Piteşti „Sporting Club", primul club cu regulament din Argeş, sub conducerea preşedintelui Dumitru Călinescu. Printre jucători erau elevi, premilitari şi militari activi, printre care: Puiu Nicht, Florică Tuţă, Costică Papaiani, Gross, Salmairoghi, Neaţă, Caridis, Ghiuri, Lăzărescu, Enache, Cantaragiu, Cernea, Stoian, Bădin, Bandea, Cârciumaru. În anul 1930, preşedintele de onoare al clubului a fost ales Armand Călinescu, născut în Argeş.

La început, „Sporting Club" - Piteşti a evoluat în campionatul districtual Piteşti, alături de alte echipe locale: „Sportul Muncitoresc" - Piteşti, „Unirea Tricolor" - Câmpulung şi altele.

La apariţia Diviziei C, în anul 1936, Piteştiul este reprezentat în Liga de Sud, seria I, de echipele „Radu Negru" şi „Sporting Club". La 22 august 1937, s-a disputat primul meci internaţional de fotbal la Piteşti, în care „Sporting Club" a câştigat cu scorul 2-1 în faţa echipei „Lewski Rusciuk" (Bulgaria). În sezonul 1937/1938 „Sporting Club" revine în Divizia C, alături de „Radu Negru CFR"- Piteşti, în Liga de Sud, seria I, clasându-se pe locul al VIII-lea.

În anul 1936 a fost amenajat terenul de fotbal din Ştrand, din iniţiativa generalului Ion Antonescu (comandant al Garnizoanei-Piteşti), cu sprijinul Primăriei Piteşti. După inundaţiile din vara anului 1943, stadionul a fost refăcut în 1943 şi împrejmuit în 1947.

Începând cu ediţia 1946/1947 „Sporting Club" va juca în Divizia B, iar „CFR" - Piteşti şi „Sportul Muncitoresc" - Găvana, în Divizia C. În primul sezon de Divizie B, „Sporting Club" a ocupat locul al IV-lea, cu următorul lot: Rudy Wetzer şi Jean Lăpuşneanu – antrenori; Drăghiescu-portar; Ştefan Ionescu, Mondel Pârvulescu, Gigi Fruth, N. Sergent - fundaşi; Bică Papaiani, Petrişor Bulacu, Iulică Valici, N. Pojoreanu, Tibi Varga, Marinică Maier, Bărbulescu- mijlocaşi, Eddy Bretto, Sandu Vasile, Dominic Vitoş, Sabin Ciobanca, Sima Neaţă, Puiu Stoicescu, Stavarache, Boierică, Ică Viespescu, Popescu-Broşteni – atacanţi.

În Divizia C, „CFR"– Piteşti a ocupat locul al cincelea, din zece echipe, iar „Sportul Muncitoresc"- Găvana, locul al şaselea; „Sporting Club" a evoluat în continuare, sub alte denumiri:

„Ţesătoria Română” - Piteşti, „Înteprinderea Textilă”, „Flamura Roşie” şi „Flacăra”, ocupând următoarele locuri în Divizia B: cinci în ediţia 1947/1948, doisprezece în ediţia 1948/1949, nouă în ediţia 1950, zece în ediţia 1951, doisprezece în ediţia 1952, paisprezece în ediţia 1953, doisprezece în ediţia 1954, acest an aducând şi retrogradarea echipei din Divizia B şi dispariţia acestei formaţii dragi piteştenilor, după aproape treizeci de ani de existenţă. Echipa a trecut la Leordeni pentru o perioadă de timp.

Vârful l-a reprezentat pentru „Sporting Club”-Piteşti evoluţia în „Cupa României” (1947 – 1948), când a ajuns în sferturile de finală, întâlnind pe „I.T. Arad” (Campioana României). În Ştrand, după 90 de minute scorul a fost egal (0-0). După prelungiri, în minutul 119, Petchowski a înscris şi echipa piteşteană a fost eliminată din competiţie.

Cel mai bun jucător al acestei echipe a fost Pericle Valeca, atacant, născut la 22 spetembrie 1927, la Piteşti, care, din 1948 a jucat fără un ochi (fusese accidentat). A continuat să joace până la 40 de ani. Un mare jucător, un jucător unic, un om, un fenomen, Pericle Valeca a intrat definitiv în galeria marilor sportivi ai Argeşului. „Fotbalul jucat de noi era însă frumos, jucam pentru spectatori, pentru spectacol”, se destăinuia Pericle.

La 6 august 1953 s-a născut o nouă echipă: „Dinamo Piteşti”, înscrisă în Campionatul regional Piteşti. Lotul cu care a început era următorul: Jean Lăpuşneanu- antrenor, Traian Ştefan şi Gheorghe Stancu – portari; Gheorghe Tereş, Iuliu Szigmei, Nicolae Zamfirescu, Ion Toroipan, Stelian Oprea, Ion Istrate- fundaşi; Constantin Chingaru, Nicolae Gotwald, Ion Hărăclean, Ion Dragomir – mijlocaşi; Marin Tănase, Nelu Diaconescu, Ion Gherghina, Ştefan Dumitrescu, Gheorghe Stănciulescu, Nicolae Ionescu, Ion Lăsculescu, Ion Stănescu – atacanţi. Din anul 1954, vin la „Dinamo”-Piteşti portarul Leaţă, fundaşii Leonte Ianovschi şi Boltizar, mijlocaşul Gheorghe Popescu şi înaintaşul Basarabescu.

În anul 1955, „Dinamo”- Piteşti promovează în Divizia C, alăturându-i-se lotului şi Pericle Valeca. În ediţia 1959/1960, promovează în Divizia B, după fuziunea cu „Dinamo 3 Miliţia” - Bucureşti. După ediţia 1960/1961, „Dinamo” - Piteşti promovează în Divizia A, la un punct diferenţă de „Ştiinţa” Craiova şi cu un Vlad Lovin, irezistibil (24 de goluri inscrise), sub conducerea antrenorului Ştefan Vasile. După numai un an, retrogradează, dar tot după un an (1962/1963), „Dinamo”- Piteşti revine în Divizia A. Au urmat 29 de ani neîntrerupţi pe prima scenă a fotbalului românesc, în care a cucerit două titluri de campioană a României, două locuri doi, trei locuri trei şi mai multe locuri în prima parte a clasamentului. La 1 martie 1968, „Dinamo”- Piteşti devine primul club experimental din România, sub denumirea „Fotbal Club Argeş”.

Primul titlu de campioană a ţării l-a cucerit în ediţia 1971/1972, cu 41 de puncte, golaveraj 51-35, după 19 victorii, trei remize şi opt înfrângeri, urmată de „UTA” - Arad cu 37 de puncte. Lotul echipei campioane a fost următorul: Florin Halagian şi Tănase Dima-antrenori; V. Stan, D. Ariciu, Spiridon Niculescu – portari; M. Pigulea, Constantin Oltenau, R. Vlad, Ion Barbu, P. Ivan II, Dumitru Ciolan, C. Nedelcu – fundaşi; I. Prepurgel, Marian Popescu, Dumitru Ştefan, Emil Dumitruş, Ion Roşu – mijlocaşi; Constantin Radu I, Constantin Frăţilă, Nicolae Dobrin, Radu Jercan, Ion Dobrescu, Paul Ciornoavă - atacanţi.

Eugen Barbu nota în revista „Fotbal”: „A câştigat, pe merit FC Argeş, poate şi pentru că la Piteşti există un club, ceea ce e foarte mult. Am văzut formaţia piteşteană duminică -seara (3-2 cu „Dinamo” - Bucureşti, pe <<23 August>>, în ultima etapă) şi ea mi-a lăsat o bună impresie. Cu un dirijor care s-a luat, în sfârşit, în serios, l-am numit pe Dobrin, cu jucători bine struniţi de pe margine de către tehnicianul Halagian trădând o voinţă exemplară, iată imaginea unui campion solid”.

În ediţia 1978/1979, „FC Argeş” cucereşte al doilea titlu de campioană, cu altă generaţie şi cu alţi jucători, dar cu acelaşi maestru în teren, inegalabilul Dobrin, „FC Argeş” a câştigat campionatul cu 45 de puncte, la patru puncte distanţă de „Dinamo”- Bucureşti, cu un golaveraj de 54-29, cu 20 de victorii, cinci egaluri şi nouă înfrângeri. În ultima etapă, la Bucureşti, pe „Dinamo”, „FC Argeş” a învins cu 4-3, în ceea ce s-a numit finala campionatului, după o partidă spectaculoasă, în care marele Dobrin şi-a etalat clasa, înscriind în ultimul minut. Lotul campionilor a fost următorul: Florin Halagian şi Constantin Oţet – antrenori; Gh. Cristian, Andrei Speriatu – portari; Mihai

Zamfir, Constantin Stancu, Constantin Cârstea, P. Ivan II, Sorin Moisescu, Daniel Ionaşcu, Ilie Bărbulescu – fundaşi; Doru Toma II, S. Iovănescu, Gheorghe Chivescu, M. Iatan- mijlocaşi; Doru Nicolae, Marian Radu II, Nicolae Dobrin, Viorel Turcu, Viorel Moiceanu, M. Roşu, Ralea, N. Radu III – atacanţi. Marian Radu II a câştigat titlul de golgeter, cu 22 de goluri înscrise.

Fig. 169 - Dobrin în acţiune (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

După acestă izbândă, cunoscutul ziarist Eftimie Ionescu (orginar din Argeş) scria: „Ei bine, ieri, Argeşul nostru a evoluat cel puţin la fel de bine ca „Barcelona", iar Dobrin nu a fost cu nimic mai prejos lui Asensi, opinia noastră fiind „că piteşteanul a făcut ieri un joc care va rămâne înscris cu litere mari în istoria fotbalului nostru".

Fig. 170 - „F.C.Argeş", campioana României(foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

După 29 de ani, la 15 august 1992, „F.C.Argeş" a luat drumul Diviziei B, după ce a ocupat locul al 16-lea, din 18 echipe. După doi ani, a revenit în Divizia A, la 17 puncte distanţă de a doua clasată, „Steaua" - Mizil, în seria I.

O comportare bună a avut-o în ediţia 1997/1998, când a ocupat locul al treilea după „Steaua" şi „Rapid". Din păcate, la sfârşitul ediţiei 2006/2007, „FC Argeş" a retrogradat din nou, dar numai pentru un an, revenind în ediţia următoare, după ce a câştigat seria a II-a a Ligii a II-a, la şase puncte diferenţă faţă de a doua clasată, „Gaz Metan"-Mediaş. În campionatul următor, ediţia 2008/2009, „FC Argeş" s-a clasat pe locul al zecelea, cu 44 de puncte, dar a fost retrogradată la masa verde.

Într-un clasament al echipelor care au evoluat în primul eşalon al fotbalului românesc, în perioada 1948-2010, „FC Argeş” se află pe un onorant loc cinci, după „Steaua”, „Dinamo”, „Rapid” şi „Universitatea”- Craiova.

Fig. 171 - Stadionul 1Mai, Piteşti (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 172 - Astăzi „Nicolae Dobrin” (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Cel mai important produs al fotbalului argeşean şi poate şi românesc rămâne marele şi inegalabilul „Prinţ din Trivale”, Nicolae Dobrin, născut la Piteşti, de patru ori cel mai bun fotbalist român al anului (1966, 1967,1971,1977), de 48 de ori selecţionat în naţionala României, cel mai bun fotbalist român al sfertului de veac 1965-1990, desemnat de ancheta desfăşurată de ziarul „Concordia română”. A fost în vizorul marii echipe „Real Madrid”, al unor echipe din Italia şi Germania. A fost un tehnician de clasă, un adevărat senior al gazonului, un mare patriot (a rămas la Piteşti, deşi era curtat de echipele mari din Capitală), sau aşa cum spunea antrenorul Cornel Drăguşin, „Dobrin a fost şi este o valoare de unicat în fotbalul nostru”.

Fig. 173 - Nicolae Dobrin (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Dobrin, omul cetăţii, a fost răsplătit cu onoruri şi medalii, cu titlul de Maestru Emerit al Sportului şi de Cetăţean de Onoare al Municipiului Piteşti. A jucat 409 meciuri în prima divizie, dintre care 385 la echipa piteşteană, pentru care a înscris 106 goluri (în total 111 goluri în prima divizie a ţării). A antrenat „FC Argeş", „C.S"- Târgovişte, Selecţionata B a României (cu care a şi câştigat „Cupa J. Nehru"), a creat Şcoala de fotbal „Nicolae Dobrin", care a produs jucători de valoare. S-a retras din teren la 35 de ani, dar s-a retras definitiv din viaţă în 2007, condus pe ultimul drum de mii de simpatizanţi şi iubitori ai fotbalului, de oamani care l-au aplaudat din tribună, dar şi de alţii care n-au apucat să-l vadă jucând. S-a stins o stea, dar numele şi faptele sale au rămas în nemurire.

Alţi fotbalişti care au crescut la Piteşti şi s-au remarcat în fotbalul mare sunt: Adrian Mutu, plecat la „Dinamo" şi apoi la „Chelsea", „Parma", „Internazzionale"- Milano, „Verona", „Juventus", „Fiorentina" etc, de 70 ori internaţional, desemnat de trei ori fotbalistul anului în România, al doilea în clasamentul golgeterilor, Seria A din Italia, cu 18 goluri înscrise, în sezonul 2002/2003; Nicolae Dică, de 30 de ori internaţional, golgeter, plecat la „Steaua", apoi în.Italia, Grecia; Dănuţ Coman, de 14 ori internaţional, plecat la „Rapid", „FC Braşov", portar de mare valoare; Constantin Gâlcă, plecat la „Steaua", apoi în Spania la „Valladolid", selecţionat de 68 ori în echipa naţională.

Ion Barbu, cel mai tehnic apărător român în anii '70 ai secolului trecut, căpitan al echipei reprezentative a României; Narcis Coman, portar, internaţional; C. Radu I, atacant, internaţional; Mihai Zamfir, fundaş dreapta, internaţional, M. Radu II („Şarpe"), golgeter înnăscut, atacant, internaţional, a jucat cu „Steaua" în Cupa Campionilor Europeni, pe care a câştigat-o în 1986; Ilie Bărbulescu, fundaş lateral sau mijlocaş, inetrnaţional, a câştigat cu „Steaua" Cupa Campionilor Europeni; Cetăţean de Onoare al Municipiului Piteşti; Viorel Moiceanu, atacant, apoi fundaş central, „arma secretă" a echipei; Jean Barbu („Cobra"), atacant, a mai jucat în Spania, la „Alaves" şi în Coreea şi Jean Vlădoiu, atacant, plecat la „Steaua", „Dinamo", „Frankfurt", de 28 de ori internaţional.

Un mare rol în succesele echipei l-au avut şi antrenorii: Florin Halagian, Jean Lăpuşneanu, Tănase Dima, Alexandru Moldovan, Ion Moldovan, Marian Bondrea, Nicolae Dobrin, Vasile Stan, Ştefan Vasile, Constantin Cîrstea şi nu în ultimul rând Leonte Ianovschi, antrenor emerit şi Cetăţean de Onoare al Municipiului Piteşti, care a lansat în fotbalul mare 54 de jucători, dintre care 11 au devenit internaţionali.

„FC Argeş" s-a remarcat şi în competiţiile internaţionale la care a participat începând cu anul 1966, în „Cupa Oraşelor Târguri", apoi în „Cupa UEFA", „Cupa Campionilor Europeni" şi „Cupa Balcanică".

Fotbalul a fost prezent şi la Curtea de Argeş şi Câmpulung Muşcel, în eşaloanele divizionare. Astfel, la Curtea de Argeş a fost echipa „C.A.P.S" (Casa Autonomă a Pădurilor Statului), care, în

1936, juca în Campionatul Districtului Piteşti. În ediţia 1976/1977, „Automobil" Curtea de Argeş a promovat în Divizia C, unde va evolua timp de 26 de ediţii.

La Câmpulung, exista „Minerul" încă din 1915, dar de-abia în campionatul 1958/1959 va juca în Divizia C. A mai evoluat între anii 1963 şi 1969 în această divizie. „Muşcelul" Câmpulung promovează în 1962, în Divizia C, evoluând apoi în perioada 1965-1969; între anii 1976 şi 1980, „Muşcelul" evoluează în Divizia B, cu rezultate slabe. A revenit în Divizia B cu numele de „ARO" în campionatul 1994/1995, ocupând locul al doilea în ediţia 1999/2000, în Seria a II-a, la un pas de promovarea în Divizia A.

„Dacia" - Mioveni a luat fiinţă în anul 2000 (sub denumirea de „AS Mioveni 2000"), dar exista la Colibaşi, încă din 1954, clubul „Metalul", care din 1962 până în 1966 şi din 1967 până în 1988, joacă în Divizia C. În ediţia 1987/1988 promovează în Divizia B, pentru un singur sezon. Din 1994 revine în Divizia B, pentru cinci ediţii, cu comportări bune. În anul 2000, „Dacia" a cedat locul în Divizia B, pentru „Poli"- Timişoara.

Performanţa „Daciei"- Mioveni este promovarea în Liga I, unde a evoluat o ediţie (2007/2008), ocupând locul al 16-lea, cu 31 de puncte, pe o poziţie retrogradantă. Cea mai bună performanţă pentru „Dacia" o reprezintă calificarea în semifinalele „Cupei României", în ediţia 2007/2008.

„C.S."- Mioveni (fostă „Dacia" - Mioveni) a reuşit în campionatul 2010-2011 al Ligii B să ocupe locul al III-lea, promovând în Liga I, întrucât „F.C. Bihor", locul al II-lea, n-a primit licenţă.

De altfel, „C.S."- Mioveni a avut o comportare bună în acest sezon, reuşind să obţină 57 de puncte, cu două mai puţin decât „Petrolul"– Ploieşti, liderul seriei a II-a.

Echipa a fost antrenată de Ionuţ Popa şi Mihai Stoica, având în componenţă, printre alţii pe: Octavian Popescu, Ilie, Moşteanu, Miulescu, Bogdan Stoica, Olteanu, Baicu, Săndulescu, Coşereanu, Lircă, I. Vladu, Gabriel Enache, Romeo Stancu, Claudiu Ionescu, Ayza, Nilă, Dulcea.

În campionatul 2011-2012, „C.S."- Mioveni a reuşit contraperformanţa de a fi condusă de şapte antrenori dar şi cea mai slabă evoluţie a unei echipe din Liga I din România, obţinând numai 12 puncte din cele 34 de partide disputate. În acest fel, „C. S Mioveni" a ocupat ultimul loc (18), retrogradând în liga a II-a, deşi în componenţa lotului s-au aflat câţiva jucători cunoscuţi în fotbalul românesc: N. Dică, R. Neaga, Mărgăritescu, Tănasă, Ad. Iordache.

„Internaţional"-Piteşti, echipă cu ascensiune rapidă (a promovat în Liga I în 2009) reuşeşte să se menţină în prima Ligă, ocupând, după primul sezon, locul al 12-lea.

A treia echipă argeşeană care a evoluat în prima Ligă, „Internaţional"- Curtea de Argeş, promovează în Divizia B la sfârşitul sezonului 2000/2001. La sfârşitul ediţiei 2008/2009, ocupă locul al doilea în seria a II-a a Ligii a II-a, cu 64 de puncte, promovând în Liga I, sub conducerea antrenorilor Liviu Ciobotariu, Ştefan Stoica şi Nicolae Ungureanu. A jucat pe stadioanele din Ştrand, la Mioveni şi la Piteşti, pe stadionul „Nicolae Dobrin".

Din păcate „Internaţionalul", s-a desfiinţat, mare parte dintre jucători fiind transferaţi la „Pandurii"– Tg. Jiu, odată cu locul din prima Ligă.

Alte echipe care au evoluat în Divizia C, din Argeş, sunt: „Constructorul"-Piteşti, „Textilistul" - Piteşti, „Unirea"- Piteşti, „Forestierul"- Stâlpeni, „Fulgerul"- Lereşti, „Juventus"- Bascov, „A.S. Arpechim"- Piteşti, „Unirea"-Costeşti, „F.C. Argeş II"- Piteşti, „C.S. Dacia II" - Mioveni, „C.S.S. Sporting Club"- Câmpulung, „C.S."-Albota, „Atletic"- Bradu.

Gimnastică ritmică. La această disciplină sportivă, echipa „AS Royal Motors" - Piteşti a participat la campionatele naţionale, în frunte cu sportiva Francesca Baciu, încă junioară. Astfel, Francesca a ocupat locul 1 la Turneul Internaţional de Gimnastică ritmică de la Antwerp (Belgia), în anul 2008. În acelaşi an a ocupat locurile al doilea şi al treilea, la minge şi măciuci la „Cupa Miss Valentine", iar în 2009, a obţinut medalia de aur, la junioare, la concursul „Lotto European Cup Belgium".

Handbal. Acest joc de echipă a apărut în 1920-1924, iar în Argeş, în mod organizat, după 1960. La masculin, "Dacia" - Piteşti se remarcă, începând cu anul 1981, când, sub conducerea antrenorului Corneliu Neagu s-a clasat pe primul loc în Campionatul de calificare pentru Divizia B.

Sub conducerea antrenorului Romeo Sotiriu, în anul 1985, „Dacia” câştigă, deci, Divizia B şi promovează în Campionatul Naţional A. La prima sa participare în prima Divizie a României, „Dacia” ocupă locul al optulea, din 12 echipe. Cea mai bună performanţă a realizat-o în ediţia 1998/1999, când a ocupat locul al cincilea.

În anul 1992, o altă echipă, „Electromotor”- Piteşti se va afla în Divizia B. În campionatul 1996/1997, în Divizia A, se va afla echipa „Arpechim” - Piteşti, care va ocupa locul al XI-lea, retrogradând. O mare susţinere au avut echipele feminine din Piteşti de la Clubul Sportiv Şcolar, care a obţinut rezultate foarte bune sub conducerea antrenorilor Alexandru Crăciun şi Cătălin Gheţie. Dintre jucătoarele crescute la Piteşti, le amintim pe: Irina Neagu, Tatiana Horenciuc, Ramona Văduva.

Înot. Este sportul cel mai medaliat dintre cele practicate în judeţul Argeş. Acest fapt i se datorează în cea mai bună măsură existenţei, la Piteşti, a Complexului Olimpic de Nataţie, inaugurat în anul 1984. De atunci, de peste un sfert de veac, cluburile piteştene şi, în special, <CSM>, au lansat nenumăraţi campioni şi recordmani naţionali, participanţi şi medaliaţi la marile competiţii internaţionale.

Începutul l-a făcut Loredana Zisu, în anul 1991, când a câştigat mai multe probe la Internaţionalele de Nataţie ale Italiei, de la Trento. În anul 1996, la Atena, la Jocurile Olimpice, a ocupat locul al şaptelea, la 200 m şi 4x200 m. Au urmat succesele unor sportivi ca Ileana Buciu, campioană naţională şi medaliată cu argint la Europenele din Anglia, 1992, Beatrice Câşlaru, participantă la Jocurile Olimpice de la Barcelona, din 1992, când a ocupat locul al şaselea la 400 m mixt liber. La Jocurile Olimpice de la Sidney, din 2000, Beatrice a ocupat locurile al treilea la 400 m mixt, al patrulea la ştafeta 4x 200 m liber şi al doilea la 200 m mixt, succese de prestigiu. Au urmat titluri naţionale, dar şi succese la Campionatele Europene. La Campionatele Europene din 2000, Beatrice a câştigat trei medalii de aur, la 200 m mixt, 200 m bras şi 4x200 m liber şi locul al doilea la 400 m mixt.

Fig. 174 - Beatrice Câşlaru (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

În anul 2000, Beatrice Câşlaru a devenit campioană mondială, iar la Jocurile Olimpice de la Sidney a cucerit şi titlul de campioană olimpică, obţinând medalia de aur.

Larisa Lăcustă este una dintre cele mai bune înotătoare din Argeş, dar şi din România, devenită între timp Cetăţean de Onoare al Municipiului Piteşti. A câştigat titluri naţionale între anii 1995 şi

2001 şi 2003 şi 2007, bronz la Campionatele Europene din 2004, finalistă la Campionatele Mondiale Universitare în 1996. A activat la „Clubul Moulhouse Olimpic” din Franţa şi la „Caen Club”, a participat la două olimpiade, a fost medaliată cu aur la Cupa Mondială din Germania, din anul 1997.

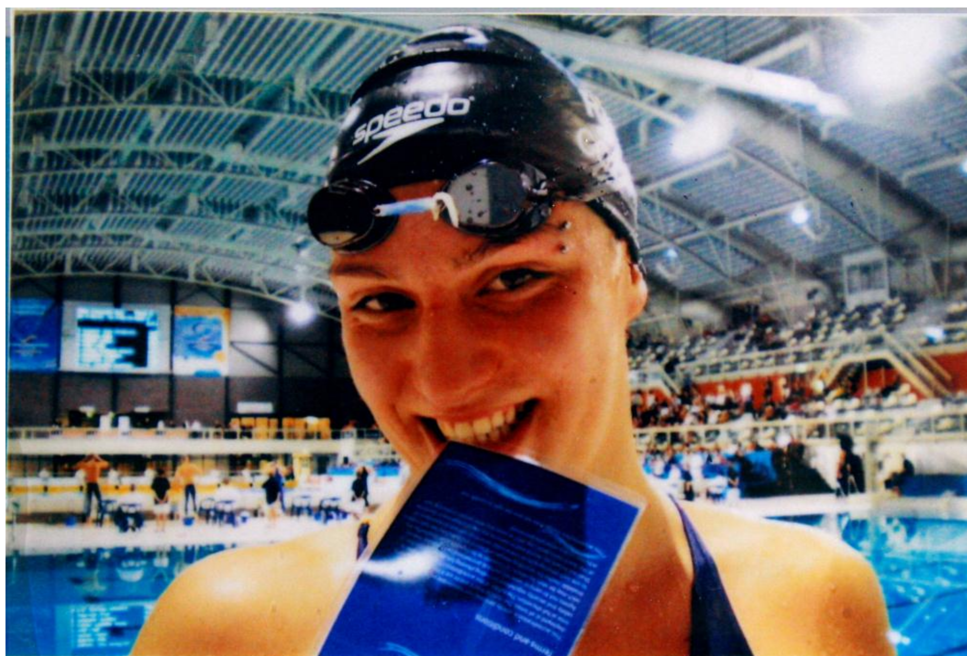

Fig. 175 - Larisa Lăcustă (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Un alt mare înotător, Ştefan Gherghel („C.S.M.”- Piteşti) a fost medaliat cu bronz la Campionatele Mondiale din 2002, a câştigat titluri naţionale la 200 m fluture, la 50 m liber, în perioada 2001-2004. La Jocurile Olimpice din 2000, a ocupat locul al cincilea la 200 m fluture, locul al doilea la Campionatele Europene din 2000 şi din 2004.

Alţi campioni de la „C.S.M.”- Piteşti sunt: Cristina Tătar, medaliată cu bronz la Campionatele Europene din 2001, Ionela Cozma, campioană naţională în probele de fond şi sprint (peste 20 de titluri), Valentin Preda, campion naţional în anul 2006, Răzvan Florea, bronz la 200 m spate, la Jocurile Olimpice din 2004, Dragoş Coman, locul al şaptelea la Jocurile Olimpice din anul 2004, la 1500 m liber, multiplu campion naţional, locul al cincilea la Jocurile Olimpice din anul 2000, la 400 m liber.

Cei mai tineri laureaţi ai înotului argeşean sunt: Alexandra Dobrin („C.S.M.”- Piteşti) care se pregăteşte în Franţa, Elena Samoilă („C.S.M.” - Piteşti), campioană naţională, Andrei Mincă, Valentin Preda, campioni naţionali în 2006, precum şi juniorii Mădălin Ţugui, Andrei Ioniţă, Ana Meilă, Mathilda Anca Ştefan, Răzvan Tudosie şi Ioana Vallcu. De altfel, „C.S.M.”- Piteşti a obţinut la Campionatele de Nataţie din 2009, 85 de medalii, dintre care cei doi juniori de excepţie au obţinut 22 de medalii.

Astăzi, înotul piteştean merge mai departe, pregătind noi şi noi succese, cucerind medalii şi titluri naţionale, cu alţi antrenori ca: Iuliu Berca, Mihai Chirchidan, Larisa Lăcustă.

În ultimii ani, au răsărit alţi viitori campioni: Adriana Ciorobea – vicecampioană naţională la seniori, locul al III-lea la Campionatele Balcanice - şi Răzvan Tudosie, care a obţinut şase locuri II la campionatele naţionale 2011, antrenaţi de Adriana Enache şi Iulian Berca.

Judo. În Argeş sunt trei cluburi la această disciplină: „C.S.M.”- Piteşti (antrenori Cornel Pălărie şi Valerică Ioniţă), „Dacia”-Mioveni (antrenor Jean Vălimăreanu) şi „C.S.Muşcel” (existent încă din anul 1976, sub numele de „ARO Câmpulung Muşcel”).

Rezultate bune au obţinut sportivii de la „C.S.M.”- Piteşti, sub conducerea antrenorului Emilian Rabolu. Elevul său, Nicolae Ivan, a fost campion mondial şi european de juniori, în anul 1998 şi

campion european, în acelaşi an, vicecampion mondial de juniori în anul 1999 şi multiplu campion naţional. În anul 1998, combinata „C.S.U. Piteşti- Steaua” a cucerit titlul european, la juniori.

Fig.176 - Antrenorul Cornel Pălărie, împreună cu elevele sale
(foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Alte rezultate bune le-au obţinut Alexandru Bloju, campion naţional de juniori, în anul 2006, Loredana Roibu, componentă a lotului României la seniori, campioană naţională, locul al doilea în Cupa Mondială (2006). Din anul 2006, Loredana Roibu a părăsit Piteştiul, stabilindu-se în Suedia, unde este consultant al Federaţiei de Judo din Suedia.

Fetele de la „Dacia”- Mioveni, prin Iulia Roibu şi Lavinia Livezeanu, au victorii în turnee internaţionale, ele fiind componente ale lotului naţional.

În anul 2011, au venit câteva succese de excepţie: medalie de bronz la Campionatele Mondiale de Judo – Kata, prin cuplul Alina Cheru şi Alina Zaharia şi titlul european la Praga, prin cuplul Alina Zaharia – Marica Grecu, antrenate de antrenorul emerit Cornel Pălărie.Alina Zaharia („C.S.M.”-Piteşti) şi Monica Grecu („L.P.S. C.S.U.”- Piteşti) au obţinut din nou câte o medalie din aur la Campionatele Europene de Kata în Slovenia, în 2012, la categoria sub 45 kg.

Karting. Sportivul Robert Vigariu de la „Clubul Conarg Racing” - Piteşti a cucerit titlul de campion naţional, în 2009 şi locul al doilea, la clasa KF3 la Campionatul Zonei de Sud-Est Europa, la Atena, în acelaşi an.

Lupte greco-romane. Primul campion european la juniori, în 1973, a fost Ion Dulică. Acesta a cucerit apoi medalii de bronz la Campionatul Mondial, categoria 57 kg, în anul 1976, la Olimpiada de la Moscova, din anul 1980, sub conducerea antrenorului Cornel Petrescu şi la Campionatul European din 1974. A început luptele, organizat, în anul 1967, la Câmpulung Muşcel (antrenor Constantin Stan), apoi la „CSM” - Piteşti şi din anul 1973 la „Steaua”- Bucureşti. A cucerit titlul de campion mondial, în 1973, campion balcanic, în anul 1974, peste 80 de medalii şi cupe, şapte titluri de campion naţional. Între anii 1989 şi 2002 a fost preşedintele clubului „Dacia”- Piteşti.

Alţi luptători argeşeni care s-au remarcat la competiţiile interne şi internaţionale sunt: Anton Arghira, vicecampion mondial, la categoria 74 kg campion mondial de juniori (1986), şi campion naţional: Nicolae Zamfir, vicecampion european, în anul 1983, la categoria 62 kg; Constantin Uţă, vicecampion european, în anul 1983, la categoria 62 kg; Mihai Boţilă, medaliat cu argint la Campionatul European din 1978, la categoria 57 kg şi bronz în 1977, campion naţional; Marian Sandu, campion european, la categoria 54 kg, în anul 2000, vicecampion european, în anul 1996,

vicecampion mondial în anul 1989, triplu medaliat cu bronz la europene (1993, 1994, 1998); Constantin Matei, la 70 kg, vicecampion european de juniori (1997), campion naţional; Daniel Fetele, vicecampion mondial de cadeţi (1998), campion naţional; Robert Pap, campion mondial şi participant la Jocurile Olimpice din 2008 (legitimat la „Dinamo", dar originar din Piteşti).

Printre sportivii de la lupte libere din cadrul „Clubului Muşcelul" din Câmpulung, cel mai cunoscut este Petre Coman, campion european la categoria 63 kg. Dintre antrenorii argeşeni trebuie menţionat Emil Bălănescu, unul dintre cei mai titraţi antrenori români la această disciplină.

Oină. Acest sport se presupune că a apărut încă din timpul dacilor, având şi o semnificaţie religioasă. În anul 1905 se organizează un concurs la Câmpulung Muşcel, câştigat de elevii Seminarului Central din Bucureşti, urmată de echipa Şcolii Normale din Câmpulung Muşcel. Între anii 1906 şi 1909, echipa muşceleană a dominat concursurile de oină pe ţară, desfăşurate la Bucureşti, Piteşti, Iaşi şi Galaţi. În anul 1927, la Piteşti, a avut loc un concurs regional, la care se remarcă şi sportivii locali.

Oina a cunoscut o bună reprezentare în Argeş, mai ales, prin echipa "Pacea"-Ţiţeşti, participantă la numeroase competiţii naţionale, prin anii 1980.

În anul 2009, la Mioveni, pe stadionul local, au avut loc meciurile oficiale în cadrul Cupei Federaţiei.

Paraşutism. Încă din anul 1958 s-a desfăşurat un concurs de paraşutism la Aeroportul din Geamăna, de lângă Piteşti. A fost începutul unei frumoase tradiţii ale acestui sport pe plaiurile argeşene, datorate şi Aeroclubului „Henri Coandă" din Piteşti, club care pregăteşte sportivi pasionaţi de aviaţie şi paraşutism.

În anul 1984 a avut loc primul raliu aerian pe Aeroportul de la Geamăna, în care locul I a revenit echipajului piteştean (Aeroclubul Henri Coandă), alcătuit din Florin Cavic şi Aurel Iana.

Rezultate foarte bune au fost obţinute de Cristina Lăzărescu, madaliată cu bronz la Campionatele Mondiale de Juniori, din anul 1999, dublă campioană naţională la juniori şi seniori în anul 2000 şi de campionii naţionali Petrişor Lăzărescu şi Sorinel Badi.

Radioamatorism. Sunt trei cluburi de acest gen în Argeş: „CSM Piteşti", din anul 2001, „CS ARO Muşcel" din Câmpulung Muşcel, din anul 2002, CS de Radioamatorism „Cavalerii Muşcelului" din Câmpulung Muşcel, din anul 2002. Marius Rada a cucerit titlul de campion naţional în probele de unde scurte- telefonie şi locul al doilea la multiband, ambele în anul 2007, reprezentând clubul „CSM Piteşti". În anul 2009, Cristian Rada devine campion naţional la proba de undă scurtă iar Marian Rada a ocupat locul al treilea, ambii reprezentând „CSM Piteşti".

Rugby. A existat multă vreme o echipă de rugby, în Divizia secundă: „Arpechim"- Piteşti, care n-a reuşit să facă pasul cel mare în prima divizie. Acum, „Rugby Club CSM" - Piteşti evoluează în Divizia A (liga secundă), antrenată de fostul jucător Radu Mareş. În campionatul Ligii secunde, 2008/2009, a ocupat locul al cincilea. Mulţi jucători crescuţi la Piteşti au luat calea echipelor din prima divizie, la Bucureşti, Braşov sau la Constanţa. Situaţia financiară a acestei echipe nu-i permite să acceadă spre o mare performanţă, rămânând în continuare în liga secundă (2010-2011-2012).

Sanie. Denisa Poştoacă a obţinut titlul de campioană a României, la juniori, în anul 2010 şi a câştigat Cupa Federaţiei, în acelaşi an. Cadetul Georgian Diaconu a ocupat locul al doilea la Campionatul Naţional din anul 2010, desfăşurat în Parâng şi acelaşi loc secund în Cupa Federaţiei.

Scrabble. Există o secţie de acest gen în cadrul „CS ARO Muşcel Câmpulung"- Muşcel, din 2002, ai căror jucători participă la concursurile interne.

Skanderberg. Daniel Chivu, născut în anul 1977 la Piteşti, este campion absolut al României în anul 2010, la categoria 70 kg. El a mai ocupat în anul 2009 locul al 2-lea, pătrunzând în elita acestui sport.

Şah. În anul 1992, piteşteanca Iulia Draica („CSŞ Viitorul") a fost medaliată cu bronz la Campionatul European. În acelaşi an, la acest club erau campioni naţionali de copii şi juniori. Tot aici debuta şi Mircea Pârligras, unul dintre cei mai buni şahişti ai ţării la acestă oră, dar şi Horia Ion Geantă şi aceeaşi Iulia Draica.

La Câmpulung Muşcel există o secţie de şah la „CS ARO Muşcel", din anul 1970.

Mircea Pârligras a devenit maestru internaţional şi concurează în cele mai importante competiţii interne şi internaţionale.

Tenis de câmp. O simplă trecere în revistă a acestui sport ne arată că în anii 1916 şi 1921, Nini Golescu (urmaşă a boierilor Goleşti), stabilită în Capitală, câştiga titlul de campioană a României, la simplu. Ea a obţinut mai multe succese în acestă perioadă de început a tenisului de câmp în ţara noastră. A fost campioană a ţării, la simplu, dublu feminin şi dublu mixt (împreună cu Ghica-Poulieff, un alt urmaş al Goleştilor). A fost campioană internaţională a României, în anii 1923, 1924, 1925 şi campioană balcanică. În anul 1930, a jucat şi în „Cupa Davis", în reprezentativa României.

Ghica-Poulieff a fost campion al ţării, la simplu, în anii 1929, 1930, 1931, 1932 şi campion internaţional al României, la simplu şi dublu mixt. A jucat în „Cupa Davis", a fost campion balcanic în anul 1931, a fost şi preşedinte al Federaţiei Române de Tenis în perioada interbelică.

Nini Golescu (Maria) era nepoata lui Radu G. Golescu, iar Ghica Poulieff, nepot al aceluiaşi Radu G. Golescu.

Cel mai bun produs al tenisului de câmp argeşean este Ruxandra Dragomir, născută în anul 1972, la Piteşti. A câştigat patru turnee WTA, la simplu şi cinci turnee WTA, la dublu feminin. Cea mai bună performanţă a sa este o semifinală pe care a disputat-o la Roland Garos (Franţa), în anul 1997. În acelaşi an, a obţinut cea mai bună clasare mondială, locul al 15-lea, în clasamentul WTA, pe luna august. A câştigat cele mai multe meciuri pentru România, în „Cupa Federaţiei" (130). Are numeroase participări în „Federal Cup", pentru România, jucând împotriva a 29 de ţări. Între anii 1990 şi 2001, a câştigat nouă turnee internaţionale, la simplu. Este multiplă campioană naţională, la copii, junioare şi senioare. A câştigat titlul la Roland Garos (Franţa), la junioare, dublu, cu Irina Spârlea. A participat la trei olimpiade: 1992, 1996 şi 2000. Este maestră emerită a sportului şi Cetăţean de Onoare al Municipiului Piteşti.

Fig. 177 - Ruxandra Dragomir(foto, http://www.radardemedia.ro/28.05.2013)

Adrian Ungur, originar din Piteşti, este printre cei mai buni tenismani ai României, participant la circuitele naţionale, dar şi la meciurile de „Cupa Davis” ale ţării noastre. El se află printre primii 100 de jucători ai lumii, cu peste 240 de victorii din 400 de meciuri disputate în circuitele internaţionale. A plecat în anul 2006 la Florenţa (Italia), unde se pregăteşte la şcoala de tenis a lui Filippo Volandri.

Fig. 178 - Adrian Ungur
(foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 179 - Adrian Ungur, încurajat de marele campion elveţian Roger Federer
(foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 180 - Mina Ilina
(foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Un aport deosebit l-a adus antrenorul Lenci Ianovschi junior, care a reuşit de-a lungul anilor rezultate deosebite cu elevii săi, copii, juniori şi seniori.

Un caz aparte îl reprezintă jucătoarea de tenis Mina Ilina, născută în anul 1941, la Vâlcelele (Argeş), un talent precoce, lansată de inimosul descoperitor de talente argeşene I. Iliescu- Zănoagă.

A început tenisul la „Petrolul”- Piteşti, trecând, apoi, la „Dinamo”- Bucureşti. În anul 1961, devine campioană naţională şi campioană mondială universitară, la dublu feminin, împreună cu Julieta Namian şi cu Ion Ţiriac la dublu mixt. A cucerit titlul de campioană internaţională a României, la simplu şi dublu feminin. Din păcate, a murit prematur, după o boală grea, în anul 1963, la nici 22 de ani.

Tenis de masă. Echipa „Dacia” - Mioveni (senioare), antrenată de Dorel Lăzărescu, se află în Divizia A, din anul 2006, iar „CS Pristavu” (masculin) a fost în Superligă în anul 2007, apoi în Divizia A, iar „SC Pristavu I” evoluează în Divizia B. În Campionatul naţional 2009/2010, „CS Pristavu” din Câmpulung Muşcel a evoluat în Superliga masculină a ţării, în componenţa: Gabriel Poştoacă, Vlad Marin, Teodor Şiman şi Mihai Zamfir (de numai nouă ani).

Un talent deosebit, în acest sport, este Camelia Poştoacă din Câmpulung Muşcel, componentă a lotului naţional. Din palmaresamintim: locul al şaselea la Circuitul „ITPF World Junior” din Tunisia (2008), locul al treilea la dublu şi al doilea cu echipa, aur la Balcaniada din 2007, pe echipe, vicecampioană balcanică la simplu cadete şi bronz la dublu mixt (2007), locul al şaptelea la Campionatul Mondial al Juniorilor, din Japonia (2009), locul al cincelea la Campionatele Balcanice din Turcia, la simplu (2009), locul al zecelea „în TOP 10 Europa”, la simplu (2010); a făcut parte din echipa feminină a României la Campionatul Mondial (2009), unde a ocupat locul al şaptelea şi la Campionatul European (locul al doilea, pe echipe), în acelaşi an.

A obţinut medalia de argint la dublu fete şi pe cea de bronz la simplu la campionatele naţionale din 2011; face parte din echipa naţională a României.

Turism sportiv. Se cuvine să-i amintim aici pe precursorii acestui domeniu: Dinicu Golescu şi Mihai Tican- Rumano, primul în secolul al XIX-lea, al doilea, în secolul al XX-lea, călători în Europa şi în lume. În anul 1934 s-a înfiinţat Clubul Alpin Român, cu secţii la Piteşti, Braşov, Ploieşti, Bucureşti, avându-i ca membri de onoare, printre alţii, pe prefectul de Argeş şi şeful Casei Autonome a Pădurilor Statului- Curtea de Argeş. În anul 1940 au fost executate marcaje pentru delimitarea potecilor din Făgăraş, Piatra Craiului şi Iezer– Păpuşa. În anul 1944 a fost înfiinţată Federaţia de Turism. În anul 1998, la Piteşti a avut loc şedinţa de constituire a Federaţiei Române de Turism Sportiv, din care făceau parte şi sportivii de performanţă argeşeni Eugen Epure, Mihaela Bica şi Aurel Epure („Argessis" – Piteşti) şi Tita Goanţă („AS Ana IMEP Piteşti"). În funcţia de preşedinte al Federaţiei a fost ales Valentin Badea („Argessis" - Piteşti), iar secretar general, Sofian Constantin („A.S. Ana I.M.E.P.").

Clubul de drumeţie montană „România Pitorească" a fost înfiinţat în anul 1974, la Piteşti, pentru dezvoltarea ecoturismului montan şi programe ecologice.

Volei. Este unul dintre sporturile de echipă care a înregistrat rezultate foarte bune în Argeş, mai ales la Piteşti. Centrul voleibalistic de la Piteşti, atât la băieţi cât şi la fete, apare în anul 1953, socotit de Federaţia de specialitate ca un centru nou în România şi de perspectivă. În anul 1958, apare echipa de volei băieţi „Constructorul" - Piteşti, care participă la turneul de calificare în Divizia "A" în anul 1959; „Metalul"- Piteşti ocupă locul al IV-lea, în turneul de calificare în Divizia B, şi nu promovează. În anul 1967, apare în Divizia B echipa de volei-fete a Institutului Pedagogic Piteşti, care ocupă locul al şaselea, din zece echipe participante, fiind remarcată voleibalista Dinu. În anul 1971, se afla în Divizia B, fete, „Electromotor"- Piteşti.

Echipa feminină „Dacia C.S.U."- Piteşti, în ediţia 1984/1985 promovează în primul eşalon al României.

În campionatul 1998/1999, „Dacia" a ocupat locul al doilea în campionatul României, iar echipa de juniori a câştigat titlul de campionă naţională, ca şi în ediţia anterioară. În ediţia 1991/1992 a ocupat locul al treilea, la fel şi în ediţia 2000/2001. După anul 2000, echipa „Dacia" dispare şi apare „Argeş Volei".

Din anul 2006, „Dacia"- Mioveni evoluează în seria a II-a a Diviziei B şi promovează în Divizia A. Dintre voleibalistele de lot naţional le amintim pe: Corina Holban, Felicia Popescu, Roxana Teodorovici (plecată în Belgia), Ioana Pristavu, Cristina Zamfir, Nicoleta Iatan, Ruxandra Dumitrescu, formate la Piteşti.

O mare bucurie a adus-o iubitorilor de volei din Argeş echipa feminină „S.C.M. Volei" - Piteşti, care a promovat în prima ligă a ţării în anul 2011, fiind retrasă însă în ianuarie 2013.

Alpinism şi salvamont. Mişcarea alpinistă în judeţul Argeş îşi are originile la sfârşitul secolului al XIX-lea, odată cu apariţia exploatărilor forestiere şi a liniei de mocăniţă din zona Cumpăna, tot în acea perioadă fiind cunoscute şi primele cazuri de salvare şi evacuare a răniţilor. Accidentaţii proveneau şi din rândul turiştilor, dar în special erau muncitori forestieri la baza de exploatare existând un punct permanent de prim ajutor, iar "mocăniţa" avea un vagon sanitar, rezervat cazurilor de evacuare şi personalului medical.

Prin H.C.M. 140/1969, doctorul Victor Popa organizează Formaţia „Salvamont" Câmpulung (prima din ţară), iar în scurt timp apar formaţiile „Salvamont" Curtea de Argeş (înfiinţată de dr. Traian Dumitrescu Negru, care ulterior se transferă la Piteşti) şi „Salvamont" Piteşti (înfiinţată de Ştefan Ciortan – alpinist la „Torpedo"- Zărneşti) cărora li se alătură formaţia „Salvamont" – Nucşoara, înfiinţată în anul 2000.

În anul 1972 apare în Piteşti clubul de drumeţie montană „România Pitorească", unde şi-au făcut ucenicia numeroşi alpinişti valoroşi de mai târziu. Trebuie menţionat că niciun club montan din Argeş nu a avut o secţie de alpinism, astfel că doritorii se înscriau în „Salvamont", devenind

salvatori montani. Antrenamentul oferit de ocupaţia de salvator montan voluntar a făcut să apară alpinişti care au urcat pe cele mai înalte vârfuri ale lumii. De menţionat ar fi Marius Gane, salvator montan în cadrul „Salvamont”- Piteşti, care a urcat vârful Everest (8.848 m) în anul 2003, în cadrul expediţiei „Everest, pământ românesc”, vârful Gasherbrum II (8.027 m). Un alt alpinist român important, originar de pe plaiurile argeşene, fost membru al „Salvamont” Curtea de Argeş, este Alexandru Găvan, care a reuşit urcarea mai multor vârfuri de peste 8.000 de metri, fără aport de oxigen suplimentar. Trebuie menţionat că escaladarea unuia din cele paisprezece vârfuri de peste 8.000 de metri existente pe planetă echivalează cu un titlu mondial la alpinism.

Cluburi sportive. Cluburile cunoscute din Argeş sunt: „Minerul”- Câmpulung Muşcel, la fotbal (pe la 1915), „Sporting Club”- Piteşti (1925), apoi „Dinamo”- Piteşti (fotbal), în anul 1953, „Clubul Sportiv” - Muşcel (1953), „Clubul Sportiv Dacia”-Piteşti (1953), „Clubul Orăşenesc Piteşti C.S.M.” (1962).

„Clubul Sportiv Şcolar Aripi”- Piteşti înfiinţat în anul 1979, cu secţii de: fotbal, gimnastică, atletism. „Clubul Sportiv Şcolar Viitorul”- Piteşti (1974-1995) cu secţii de: atletism, baschet, box, fotbal, haltere, înot, judo, lupte, şah, scrimă, tenis de câmp, tenis de masă, volei. „C.S. Universitar” - Piteşti, înfiinţat în anul 1965, cu secţii: atletism, gimnastică, handbal, volei, schi, bob, judo, înot, „Dacia”-Mioveni (15 august 2000), cu denumirea de „AS Mioveni 2000”, iar din 14 ianuarie 2001, a fuzionat cu „Dacia”-Piteşti, luând fiinţă „AS Mioveni”, devenind club sportiv „Sporting Club”– Piteşti; campioană a ţării la juniori A1, locul al IV-lea în „Gothia Club 2000” (Suedia). A promovat o serie de fotbalişti talentaţi, printre care: Răzvan Raţ, Lazlo Sepşi, Daniel Bălaşa, Vasile Maftei, Cristian Pulhac, Marius Bălaşa, Radoje Milanovici, Ciprian Tănasă, Stelian Stancu, Alin Marcu.

Ziarişti sportivi. Se cuvine să-i amintim şi pe câţiva dintre cei mai cunoscuţi ziarişti sportivi, originari din Argeş: Eftimie Ionescu şi Ion Ghiţulescu, dar şi pe localnicii Dorel Ştefănescu şi Traian Ulmeanu.

Arene sportive. Stadionul din Ştrand - Piteşti, Stadionul „1 Mai”, actualul „Nicolae Dobrin” din Piteşti, complexul Olimpic de Nataţie din Piteşti (Bazinul acoperit), Sala Sporturilor „Trivale” din Piteşti, Complexul Naţional de caiac – canoe de pe Lacul Budeasa.

Alte arene importante sportive sunt: Stadionul Municipal din Câmpulung Muşcel, Stadionul Orăşenesc din Mioveni, dotat şi cu nocturnă, terenurile de fotbal din Bradu şi Albota.

Turismul argeşean

„Terapia turistică, mişcarea ca valoare pozitivă prin sine transformă turismul într-un proces ce devine cea mai tulburătoare universitate a contemporaneităţii, a spiritului ecologic de respect şi protecţie a naturii, poate asigura echilibrul în cele cinci raporturi fundamentale:om-om, om-societate, om-natură, om-univers, om-sine.” (A. Toffler)

Prin valenţele sale, turismul se afirmă ca una dintre formele de instruire şi educare complete şi atractive, călătoria dând omului posibilitatea de a-şi lărgi necontenit orizontul cunoaşterii. Călătoriile dau oamenilor posibilitatea să-şi îmbogăţească mintea şi sufletul, să îndrăgească natura, să înveţe să aprecieze la adevărata valoare comorile estetice ale pământului românesc, să cunoască trecutul şi să descopere lucruri noi şi interesante despre atâtea înfăptuiri ale minţii omeneşti. Călătoriile sunt adevărate lecţii în aer liber, de ştiinţe ale naturii, istorie, arheologie, geografie, de artă şi cultură, sunt mijloace de educare şi culturalizare şi, în acelaşi timp prilej de bucurie şi recreere.

Actualul judeţ Argeş, loc al descoperirii perpetue a spiritualităţii româneşti, reprezintă o străveche şi puternică vatră de istorie, cultură şi civilizaţie românească, un minunat colţ de vatră

strămoşească. O călătorie pe plaiurile argeşene oferă călătorului român şi celui venit de prin alte locuri posibilitatea de a străbate drumuri minunate ale memoriei şi ale naturii, emblematice pentru ţara noastră.[220]

Pe Argeş în gios,
Pe un mal frumos,
Negru-Vodă trece
Cu tovarăşi zece...
Ca să-mi ridicaţi
Aici să-mi duraţi
Monastire naltă
Cum n-a mai fost altă!...

În aceste locuri legendare s-a făurit nemuritorul mit al Meşterului Manole, nemaifiind zidire, mai veche sau mai nouă, care să nu amintească de istoria şi spiritualitatea poporului nostru.

Peisajul natural argeşean este unul deosebit de pitoresc, judeţul Argeş prezentând într-o armonie deplină toate formele de relief asemănătoare unui amfiteatru.

Iubitorii şi doritorii de drumeţie în spaţiul argeşean se vor întâlni, aproape la tot pasul, cu frumuseţi ale naturii, cu vestigii istorice, cu mănăstiri, biserici şi schituri măreţe, cu monumente, statui, muzee şi case memoriale, obiective de interes cultural şi turistic[221].

Generozitatea naturii a oferit plaiurilor argeşene variate forme ale frumuseţii, de la splendoarea crestelor munţilor Făgăraş, cu vârfurile Moldoveanu (2 543 m) şi Negoiu (2 535 m), în nord, până la deschiderea Câmpiei Piteştilor şi Găvanu-Burdea, în sud. Astfel, de la nord la sud, se regăsesc toate cele trei forme de relief: munţi, dealuri şi câmpie, precum şi două bazine hidrografice: bazinul Argeş, în zona muntoasă şi cea de deal, şi bazinul Vedea, în zona de deal şi de câmpie.

Regiunea montană de nord aparţine celor mai înalte culmi ale Carpaţilor Meridionali: în partea de nord, masivul Făgăraşului şi partea vestică a masivului Bucegi cu *munţii Leaota* şi *Piatra Craiului*, despărţiţi de culoarul tectonic *Rucăr- Bran*, o zonă turistică deosebită nu numai pentru turismul judeţului, ci şi pentru cel naţional şi internaţional.

O altă formă de relief o reprezintă zona *Subcarpaţilor Getici şi Podişului Getic*, care sunt, de fapt, munţi mai mărunţi, cuprinşi între 400 şi 1 218 m, cele mai înalte vârfuri fiind *Chicera* (1 218 m) şi *Măgura Măţăului* (1 017 m).

Peisajului montan i se adaugă *lacurile glaciare Bâlea, Urlea, Podragul, Iezer,* iar pe cuprinsul judeţului, *Călţunul, Capra, Buda* şi *Podul Giurgiului* din care pornesc la vale pâraie cristaline, care împreună cu apa izvoarelor alcătuiesc obârşiile *Topologului, Argeşului, Vâlsanului, Cernatului* şi *Râului Doamnei.*

Fauna zonei este deosebit de bogată şi variată, incluzând specii rare: capra neagră, întâlnită doar pe crestele înalte ale munţilor Făgăraşi şi Piatra Craiului, precum si ursul, jderul, cerbul, râsul, căprioara, pisica sălbatică, mistreţul, cocoşul de munte, iar pe lacurile de acumulare: raţa sălbatică, gâsca cenuşie, barza, pescăruşul. În zona de câmpie din sudul judeţului, fauna cuprinde, printre altele, specii pe cale de dispariţie: prepeliţa, potârnichea, iepurele, lupul, vulpea.

Apele de munte sunt populate cu peşte: lipan, mreană, scobar, păstrăv, iar cele de deal şi câmpie, cu clean, mreană, crap.[222]

Argeşul păstrează reprezentative monumente istorice şi de artă feudală, dintre care cele mai importante sunt primele reşedinţe domneşti de la Curtea de Argeş şi Câmpulung, unde se află mormintele mai multor domnitori ai Ţării Româneşti; mănăstirea Cotmeana; cetatea Poenari; ansamblurile feudale de la Glavacioc şi Aninoasa; mănăstirea de la Curtea de Argeş; însemnele

[220]*Argeş, călătorie prin timp şi spaţiu=Argeş a trip trough time and space=Argeş voyage a travers le temps et l'espace,* Piteşti, Consiliul Judeţean Argeş, 2007, p.7.

[221]Florian Tucă, Cristache Gheorghe, Nicolae Leonăchescu, Nicolae Ionescu, Vasilica Popescu, Sevastian Tudor, Silvestru Voinescu, *Judeţul Argeş. Mileniul III.* Anul 1. *Mică enciclopedie,* Editura Sylvi, Bucureşti, 2001, p.311.

[222] *Argeş, călătorie..., op.cit.*, p. 8-9.

legăturilor permanente ale domnitorilor Matei Basarab şi Constantin Brâncoveanu, cu oraşele Câmpulung şi Piteşti, precum şi multe altele.[223]

Monument arhitectonic de excepţie, *mănăstirea Curtea de Argeş* este unică prin frumuseţe şi valoare artistică. În interiorul ei îşi găsesc astăzi locul de veci domnitori şi regi ai românilor. La sfinţirea bisericii din 15 august 1517, au participat oaspeţi din ţară şi din afara ei, în frunte cu patriarhul de Constantinopol. Măreţia bisericii i-a impresionat pe toţi. Unul dintre oaspeţi, Gavril Protul, a scris următoarele: „şi aşa vom putea spune că nu iaste aşa mare şi săbornică ca Sionul, carele-l făcu Solomon, nici ca Sfânta Sofia, carele o făcu Justinian împărat, iar cu frumuseţea iaste mai pe deasupra decât acelea“[224].

În octombrie 1846, Prinţul Mihail Obrenovici din Austria, vine în vizită la episcopie, „spre a cărui întâmpinare a trecut şi dl. maior şi cavalerul Nicolae Bibescu, aghiotantul Măriei Sale Prea Înălţatului Nostru Domn[...] pentru primirea în episcopie a strălucitului oaspete“.[225]

Primele informaţii sigure despre practicarea turismului le avem dintr-un raport al iconomiei episcopiei către Samuil Sinadon, lecţiitorul de episcop, din anul 1845, care se referă la perioada august-decembrie a acelui an.

În "lista arătătoare pentru obrazele ce au venit la Sfânta Episcopie a Argeşului", pentru a se ruga şi pentru a-i admira frumuseţile vestitei mănăstiri, s-au aflat: "cocoana Elinca, ocârmuitoarea din Piteşti a coconului Iorgu Manu; dl Costache Adam, avocatul moşiilor sfintei mănăstiri; clucer Petrache Poenaru, împreună cu trei arhitectori franţuzi; familia d-lui pitar Mihăiţă Berindei, împreună cu alte şapte persoane din Piteşti; Barbu Catargiu, cu familia şi împreună cu dl Radu Ruset; Costache Filipescu, cârmuitorul de Muşcel; Nae Rudeanu, suptcârmuitorul plaiului Nucşorii; un maior rus, cu alţi doi; Cocoana Sevastiţa, sora clucerului Petrache Poenaru, împreună cu o vară a dumneaei, şi cu alte trei persoane; dl pitar Cezar Bolliac, cu un frate al d-lui şi dl pitar Tache Bolintineanu, cu un fecior; dl Teohari de la Ţarigrad; fiul răposatului Dinicu Golescu şi cu alţi trei şi cu un fecior; dl polcovnic rusesc Nicolae Nădejdion şi dl maior rusesc Victor Grigorovici, şi un fecior al d-lor şi un dorobanţ".[226]

După cum se observă, biserica episcopală din Argeş era vizitată de diferite persoane din ţară, care cunoşteau valoarea monumentului, dar şi de unii străini. Ministrul cultelor, la 2 august 1857, îi scrie episcopului că „Domnul Papilion, voiajor englez", vrea să viziteze, pe lângă frumuseţile ţării, şi unele sfinte lăcaşuri, printre care mănăstirea Argeş, şi-l roagă "a-i da primirea şi tratamentul cuvenit " şi să-i arate "toate câte privesc la frumuseţea şi importanţa acelei monastiri“.[227]

De asemenea, episcopul primeşte scrisori de la contele Coronini - guvernatorul Banatului, Timişoarei şi Voivodinei- pentru a-l primi pe profesorul Reissemberger, care dorea să vadă mănăstirea Argeş.[228]

La 18 februarie 1857, din Sibiu, îi scrie şi episcopul Andrei Şaguna, „pentru a i se face o primire binevoitoare profesorului german Ludovicu Raisenbergher[...] ce este rânduit de guvernu austriacesc a veni[...] ecspre aici la Curtea de Argeş spre a studia de aproape toate artele aflate în mult renumita noastră sf. biserică Episcopia Argeşului, spre a însemna şi mesura câtu mai claru biserica cea vestită de acolo”. Modul cum a fost primit profesorul Reissemberger, poate şi alte motive, l-au făcut pe împăratul Austriei să-l decoreze pe episcop.[229]

La expoziţia de la Londra din 1862, România a participat cu diferite exponate. Comisia care a pregătit participarea ţării noastre la această expoziţie, la 26 decembrie 1861, a scris episcopului să-i

[223] Gheorghe Dumitru-Maican, *Plaiuri argeşene,* Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1982, p. 6.
[224] Teodor Mavrodin, *Episcopia Argeş 1793-1949*, Piteşti, Editura Europroduct, 2005, p.234.
[225] *Ibidem*, p.31.
[226] *Ibidem*, p.31.
[227] *Ibidem*, p.53.
[228] *Ibidem*, p.53-54.
[229] *Ibidem*, p.54.

predea, aşa cum promisese anterior“ fotografiile bisericii sf. Episcopii Argeşul ce s-au lucrat de artiştii austrieci“[230].

La 24 octombrie 1878, deoarece biserica episcopală era căutată de vizitatori din ţară, dar şi din afară, episcopul Ghenadie cere ministerului să-i lase una din viile pe care le-a avut mănăstirea, sau să i se dea una, "pentru a putea face faţă vizitatorilor care vor fi mulţi, având în vedere că monumentul lui Neagoe Basarab este aproape restaurat[...]. Şi pentru a căror primire şi bun tratament trebuie să aibă şi o vie, după cum au toate monastirile şi episcopiile.“[231]

Paul de Alep, în scrierile sale, face o amănunţită descriere a oraşului şi a mănăstirii Argeşului. "Ea este, într-adevăr aşa cum se spune, un prilej de uimire pentru minte şi este fără de pereche printre mănăstirile din această ţară ".[232]

De remarcat este faptul că o serie de călători străini au descris, în însemnările lor, firea deschisă a oamenilor din Argeş, frumuseţea acestor plaiuri şi specificul activităţilor locuitorilor.

Menţionarea Câmpulungului apare întâia oară în notele de călătorie ale germanilor *Peter Sparnau* şi *Ulrich von Tennstadt,* încă din anul 1385, iar primele descrieri detaliate ale oraşului şi monumentelor lui religioase aparţin unor înalţi prelaţi care au trecut pe acolo în veacurile al XVII-lea şi al XVIII-lea.

Numeroşi călători străini precum: *Sebastian Műnster*- 1544, *Jeronim Arsengo*-1581, *Giovanni Botero*- 1596, *Angelo Petricca din Sonnino*- 1640, *Bonaventura din Campofranco*- 1650, *Francesco-Maria Spera*- 1670, *Giovanni-Battista del Monte Santa Maria* - 1688, *Generalul Federico Veterani*- 1688, *Anton Maria del Chiaro*- 1718, *Pavel Gavrilovici Divov* - 1808, ne furnizează pagini pline de pitoresc, cu descrieri minunate de călătorie, cu date istorice, demografice sau culturale, având o certă valoare pentru istoria judeţului nostru. Toate acestea relevă faptul că încă din Evul Mediu teritoriul judeţelor Argeş şi Muşcel a etalat o bogată viaţă politică, socială şi culturală, aici avându-şi locul de obârşie laturi fundamentale ale existenţei şi spiritualităţii noastre, care pot fi şi astăzi admirate, în toată splendoarea lor, atât în cadrul instituţiilor muzeale, cât şi al numeroaselor monumente istorice aflate de-a lungul principalelor trasee turistice ale judeţului.

Petru Bogdan Bakšić, misionar şi arhiepiscop bulgar, a vizitat Câmpulungul de trei ori în 1640, 1648 şi 1653, lăsând însemnări detaliate despre oraş, cu informaţii şi date concrete, cum nu mai scrisese niciun alt călător până la el despre această aşezare. La 29 august 1640 scria: „Am vizitat oraşul Câmpulung, aşezat la poalele munţilor, ţinut bogat în fructe şi ape. Prin mijlocul oraşului trece un râu pe care sunt mori, iar de-a lungul râului, grădini“.[233] În anul 1648, a vizitat „Bărăţia“, fiind încântat de felul cum a fost primit: „Cum am ajuns în acel târg, am fost primiţi cu mare cinste şi bucurie de acei creştini.“[234]

În anul 1658, Câmpulungul este vizitat de patriarhul Macarie al Antiohiei, însoţit de arhidiaconul Paul de Alep, acesta din urmă lăsând o descriere a ţinuturilor străbătute, cu tot ce l-a impresionat şi a crezut că este demn de reţinut: biserici, case boiereşti, întâmplări. Intitulată *Călătoriile patriarhului Macarie din Antiopia*, descrierea lui Paul de Alep a fost redactată în limba arabă şi rămâne un preţios document al vremii.[235]În descriere, acesta spune că s-a oprit şi în Piteşti, unde a gustat "din bunătăţile şi din delicatesurile" locale. "Aici se face un vin dulce, bun, care are un mare renume şi este cel mai bun din toate vinurile făcute în Ţara Românescă".[236]

De asemenea, în călătoriile sale prin Ţara Românescă, Paul de Alep descrie o mănăstire mică şi veche numită *Brădet,* care se afla la capătul lanţului de munţi. "Lângă ea se află un sat numit Nucşoara, adică Satul Nucilor, acolo fiind mulţi nuci. Acest sat este în vârful unui munte, şi prin

[230] *Ibidem*, p.54.
[231] *Ibidem*, p.93.
[232] *Călători străini despre Ţările Române*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1976, vol VI, p.165.
[233] Idem, vol.V, p. 209-212.
[234] *Ibidem*, p. 261.
[235] Idem, vol.VI, p.170-172.
[236] *Ibidem*, p.164.

urmare domină cea mai mare parte din câmpia Ţării Româneşti. Aici se aflau cele mai multe soţii de boieri".[237]

Descrieri foarte frumoase ale Câmpulungului se regăsesc şi în alte lucrări ale celor ce au călătorit în judeţul nostru la acea vreme: *J.H. Skeene* - 1853 (*The Frontier Lands of the Christian*...), *Theodore Margot* - 1859 (*O viatorie în cele şapte-spre-dece districte*...), *Alexandru Pelimon* - 1859 (*Impresiuni de călătorie în România*), *Dimitrie Pappazoglu* - 1874 (*Excursiune arheologică...*). În 1844, Câmpulungul este vizitat de domnitorul Gheorghe Bibescu (1842-1848), iar la 1868, viitorul rege, Carol I (1866-1914) vizitează prima dată Câmpulungul. În cuvântul de salut, primarul a exprimat dorinţa orăşenilor de a se construi o şosea până la pasul Giuvala (Bran). În anul 1869, începe construcţia şoselei Câmpulung- Giuvala, care făcea legătura cu Transilvania. Carol va reveni în oraş în 1875 şi 1891.

La 1 octombrie 1895, se formează Societatea anonimă pe acţiuni Băile Radu Negru din Câmpulung, care avea ca scop construirea unui nou stabiliment de fizioterapie, chiar în centrul oraşului. El e dat în folosinţă în 1897, cu două corpuri de clădire, pentru cele două secţii: *băi higienice* şi *fizioterapie*. Amenajarea *Băilor Eforiei Kretzulescu* marchează cea mai înfloritoare perioadă din istoria modernă a Câmpulungului, aceea în care oraşul s-a afirmat ca staţiune balneoclimaterică.

În luna ianuarie 1903, a fost înfiinţată la Bucureşti *Societatea Turiştilor din Romania (S.T.R.),* de către un grup de intelectuali. Iniţiatorii cei mai activi au fost Ludovic Mrazec si Alexandru Tzigara-Samurcaş, iar comitetul de conducere îi mai cuprindea pe Grigore Antipa, Simion Mehedinţi, Gheorghe Munteanu Murgoci şi Alexandru Vlahuţă. La constituirea *Societăţii Turiştilor din România,* printre membri, alături de farmacistul Gabriel Dimitriu din Câmpulung Muşcel, figurau şi alte personalităţi argeşene: I.I.C.Brătianu, Ion Pillat şi Alexandru Davila. *Societatea Turiştilor din România* a înfiinţat secţiuni în diferite localităţi din întreaga ţară, printre care şi la Câmpulung Muşcel. Gabriel Dimitriu este cel care a înfiinţat în oraş secţiunea ce avea 24 de membri, cărora li se datorează construirea *cabanei Grindu din Piatra Craiului* şi promovarea turismului în zona muşceleană.

Societatea Turiştilor din România a constituit prima pepinieră de turişti iubitori ai muntelui: Nicolae Bogdan, dr. A. Ureche, Mihai Haret, care au devenit apoi ctitorii viitoarei asociaţii de după război, *Hanul Drumeţilor* - 1921, cu scopul de a organiza şi dezvolta "turismul pe jos" sau "drumeţia", singura în măsură să fie accesibilă tuturor păturilor sociale.

Asociaţia Drumeţilor din Munţii Iubiţi ai României (A.D.M.I.R.), fondată în 1929, şi-a desfăşurat activitatea în munţii Bucegi, Piatra Craiului, Făgăraş, Iezer-Păpuşa, având patru secţii cu sediile la Ploiesti, *Piteşti, Câmpulung Muşcel* şi Făgăraş.

La Câmpulung Muşcel s-au pus bazele filialei *A.D.M.I.R* în septembrie 1931, care a devenit cea mai puternică organizaţie provincială. Regiune turistică înzestrată de la natură cu plaiuri frumoase şi cu munţi spectaculoşi (Iezer, Păpuşa, Piatra Craiului, Făgăraş), Muşcelul era indicat să contribuie la ridicarea nivelului turistic al ţării şi la îmbogăţirea patrimoniului drumeţiei româneşti. Ca o consecinţă a înfiinţării secţiei Câmpulung, încep lucrările de amenajare a viitoarei „Case Radu Negru", pe temelia fostei case S.T.R., din care nu mai rămăseseră decât zidurile de piatră roase de intemperii.

Secţia *A.D.M.I.R. Câmpulung* a pornit la realizarea unui program vast, şi azi are mândria de a fi contribuit la patrimoniul general al Asociaţiei cu 337 km de marcaje şi cinci case de adăpost construite:„Casa Radu Negru", „Casa Voina" (mai târziu „Vlaicu-Vodă"), refugiul Văcarea, refugiul Zănoaga (ars mai târziu) şi „Casa de piatră P. Catzian", de la lacul Iezer, visul de ani al schiorilor din regiune.

La 12 mai 1936, se înfiinţează la *Piteşti* cea de-a treia secţie *A.D.M.I.R.*, în urma stăruinţelor depuse de doamnele Natalia Udrişte şi Alexandrina Mircea. „Casa Vlad Ţepeş" de la Cumpăna, casele de la Piscul Negru, lacul Călţun şi Căldarea Negoiului, precum şi hotelul turistic de la

---

[237] *Ibidem,* vol.VI, p. 254.

Cumpăna, toate se datorează iniţiativei acestei secţii (profesoarei Alexandrina Mircea, inginerului Stan Băcanu şi altor colaboratori).

În 1925, Câmpulungul este declarat staţiune climaterică, prin Decretul nr. 411 din 10 februarie, fapt ce confirma practicarea turismului în judeţul nostru încă mai devreme.

În 1928 este inaugurat monumentul eroilor din faţa hotelului Regal (sculptor Gheorghe Măţăoanu), eveniment la care participa şi regele Carol al II-lea (1930-1940). Tot în acelaşi an Primăria cumpără Parcul Ştefănescu, care fusese deja deschis câmpulungenilor de proprietar, parcul având 3,5 ha, cu plantaţii de brad, pomi fructiferi, fâneţe şi un chioşc pentru repaus sau muzică.

Izvoarele minerale de la *Bughea de Sus* sunt descrise în anul 1837 de doctorul Ştefan Vasile Episcopescu în lucrarea sa *Apele metalice ale României Mari*, unde sfătuieşte pe logofătul Niculae Rucăreanu, pe a cărui moşie se găseau izvoarele, să le „dăstupe".[238]

Printre cei ce vizitau băile de la Bughea de Sus, în anul 1849, se numără şi *Omer Paşa,* comandantul turc al armatei de ocupaţie din Valahia. Nicolae Iorga, publicând din amintirile lui Nicolae Rucăreanu, scrie: „se povesteşte de vizita la Câmpulung, în mai, a lui Omer Paşa, care merge să vadă şi băile de la Bughea, cu autorul" (adică Nicolae N. Rucăreanu, fiul logofătului N. Rucăreanu şi frate cu Pandele Rucăreanu care stăpânea în acel timp izvoarele şi stabilimentul).[239]

Staţiunea *Bughea de Sus* este descrisă astfel: "Vizitatorul se simte atras de aceste locuri pline de pitoresc şi farmec pe care, fără să vrea, le îndrăgeşte. Izvoarele reci ce ţâşnesc de sub lespezile de piatră parcă te cheamă să-ţi domoleşti setea şi să te odihneşti la umbra brazilor şi fagilor ce le străjuiesc"[240]

Statiunea Brădetu este descrisă de Leontin Iliescu, scriitor şi publicist, în felul următor: „Admirabilă staţiune balneoclimaterică, unde cei obosiţi de muncă vin să-şi odihnească trupul şi mintea, iar cei suferinzi să-şi învioreze organismul istovit de boli". D-ra Doucet, care-şi desăvârşea studiile de artă plastică la Paris, a venit la Brădetu, ca să „prindă din măreţia fină, peisagii ce le va expune în salonul de toamnă din *Metropola lumii,* unde i s-a cerut să aducă privelişti din cele mai frumoase ţinuturi româneşti."[241]

Ion I.C.Brătianu, înfocat iubitor de ţară, a călătorit prin locurile pitoreşti ale judeţului Argeş. Prima călătorie a făcut-o în 1879, când terminase gimnaziul din Piteşti. Cu un farmec deosebit şi într-un stil plastic descrie frumuseţea văilor Topologului şi Vâlsanului, apoi „stăruie asupra pitorescului drum de la Şuici la Câineni", trecând peste dealuri prin aceleaşi sate ca azi: Perişani, Titeşti, Grebleşti, „se desfăşurau priviri măreţe şi pline de farmec în tot lungul căii, străbăteai păduri neatinse de secure, livezi şi pajişti pline de flori".[242]

În descrierile sale, scriitorul Leontin Iliescu afirma despre staţiunea Brădetu, că în faţa acestor măreţii, chiar „inima de piatră se face mai bună şi mai blândă, căci în acest sanctuar al naturii, patimile îţi fac impresia broaştelor râioase ce vor să întunece cântecul privighetorii din vilanelul lui Rostand".[243]

În vara anului 1932, vizitând staţiunea *Brădetu,* Tatiana Bobancu, autoarea *Monografiei satului şi staţiunii balneo-climatice Brădet-Argeş,* afirma că: „am rămas plăcut impresionată de pitorescul şi frumuseţea peisagiilor din Brădet şi împrejurimilor sale, precum şi de eficacitatea apelor sale minerale".[244]

Izvorul băilor Brădetu a fost descoperit în anul 1888 de Ioan Nicolescu, care scria: „Acum, în fiecare an, izvorul mineral din Brădet este frecventat de 200-300 suferinzi cari vin din mari

---

[238]Mircea Constantinescu, Ion Dobrescu, *Staţiunea Balneo-Climatică Bughea de Sus*, Societatea Ştiinţelor Medicale din R.P.R., 1958, p.6.

[239] *Ibidem*, p.27.

[240] *Ibidem*, p. 9-10.

[241] Tatiana N.Bobancu, *Monografia satului şi staţiunii balneo-climatice Brădet-Argeş*, Bucureşti, Editura Tiparul Cartea Românească, 1937, p.49.

[242] *Ibidem*, p.54.

[243] *Ibidem*, p.50.

[244] *Ibidem*, p.3.

depărtări, aici la cură gratuită [...] şi toţi se vindecă radical, de orice boală ar fi cuprins, precum m-am vindecat eu în 1888 bând această apă." [245]

Călător pe plaiurile României, Alexandru Vlahuţă, în *România pitorească,* mărturisea cu emoţie, descriind *Rucărul*: „Toate te înveselesc aici: aerul curat, freamătul pădurii, şuietul apelor, casele albe presărate printre copaci, înfăţişarea mândră şi voinicească a gospodarilor, chipul rumăn şi luminos al rucărencelor şi portul lor adevărat românesc, ţesut, lucrat şi înflorit de mâna lor cu măiestrie".

Începând cu secolul al XIV-lea, *Piteştiul* începe să fie consemnat în unele izvoare ca reşedinţă domnească temporară. Mai mulţi domnitori ai Ţării Româneşti, începând cu Basarab cel Tânăr (Ţepeluş), şi mai târziu Neagoe Basarab, Constantin Brâncoveanu, Constantin Şerban, Grigore Ghica şi alţii, poposeau la curţile domneşti din Piteşti de unde emiteau acte oficiale, participau la slujbe religioase, se odihneau, organizau petreceri şi ospeţii în care se serveau vinuri nobile din "podgoriile de pe Dealurile Piteştilor". Într-una din cronicile sale, Miron Costin aminteşte de aceste podgorii în care "sunt vinurile cele mai dulci".

Într-o călătorie făcută de *Paul de Alep* prin Ţara Românească în vremea lui Matei Basarab, acesta s-a oprit şi în Piteşti, "gustând din bunătăţile şi din delicatesurile" preparate aici, şi din "vinul bun şi dulce". De asemenea, el este uimit de "palatul logofătului" Stroe Leurdeanu, cel care a ctitorit conacul Goleştilor, care i s-a părut un edificiu "măreţ şi elegant".[246]

Harta stolnicului Constantin Cantacuzino din 1700 consemnează în apropiere de Piteşti 15 dealuri, unde se făceau vinuri bune, dealurile Piteştilor ocupând locul al doilea după cele ale Râmnicului Sărat .[247]

În anul 1385, călătorind prin Ţara Românescă, pelerinii germani *Peter Sparnau* şi *Ulrich von Tennstadt* consemnează şi Piteştiul sub numele de "târgul nou".

În 1640, *Petru Bogdan* Bakšić, episcop de Gallipoli, călătorind prin Ţara Românească, în scrierile sale aminteşte de frumoasele locuri ale Piteştiului, de biserici frumoase şi de mănăstirea de călugări. „Mai este încă oraşul Piteşti, în apropierea munţilor, aşezat pe dealuri, lângă râul Argeş; de o parte a râului se află câmpii şi păduri, şi de cealaltă parte, spre munţi, sunt dealuri şi vii care sunt în mare număr şi dau vinurile cele mai bune din toată Ţara Românească."[248]

Biserica Domnească „Sfântul Gheorghe" este singurul vestigiu al curţilor domneşti de la Piteşti. Fundată la începutul sec. al XVI-lea, ea a fost refăcută de Matei Basarab şi terminată în 1656 de Constantin Şerban şi Doamna Bălaşa[249]

În călătoria sa prin Ţara Românească, *Paul de Alep* este găzduit, în anul 1656, la conacul *Goleşti,* pe care l-a numit palat " măreţ şi elegant ". Deasupra porţii de intrare în muzeu se află foişorul în care a poposit Tudor Vladimirescu în timpul ultimelor zile de libertate şi de viaţă, de unde a fost arestat, prin trădare, la 21 mai 1821. Tot la Goleşti se adunau adesea conducătorii Revoluţiei de la1848 din Ţara Românească, în frunte cu N.Bălcescu şi cu fraţii Golescu.

Între 26 şi 28 octombrie 1714 a poposit la *conacul de la Budeasa* regele Carol al XII-lea al Suediei, în drumul de întoarcere din Turcia spre casă *(conacul* din *Budeasa Mare,* la 12 km de Piteşti, este o construcţie monumentală ridicată în 1598 de către Pană căpitanul).[250]

Vila Florica de la Ştefăneşti este considerată unul dintre cele mai frumoase domenii boiereşti din România, care a fost păstrată foarte bine până în prezent. Regii Carol I, Ferdinand I şi Carol al II-lea, reginele Elisabeta şi Maria, mareşalul Averescu, fraţii Golescu, C.A. Rosetti, D.A. Sturdza, I.G. Duca, Constantin Argetoianu sau Barbu Ştirbei au fost printre oaspeţii Vilei Florica, de-a lungul deceniilor.

---

[245] *Ibidem,* p.25-28.

[246] *Argeş. Ghid turistic al judeţului,* Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1978, p. 45.

[247] *Ibidem,* p.35.

[248] *Călători străini..., op.cit.,* vol.V, p. 208.

[249] *Argeş. Ghid turistic...,* op.cit., p. 37.

[250] Argeş, călătorie..., *op.cit.,* p 50.

Mărturii ale istoriei, culturii şi civilizaţiei pe aceste plaiuri sunt păstrate cu veneraţie în institutii de profil: *Muzeul Judeţean Argeş* din Piteşti, *Complexul Muzeal Naţional Goleşti, Galeria de Artă, Piteşti, Muzeul Municipal din Câmpulung Muşcel, Muzeul Municipal din Curtea de Argeş, Centrul de Cultură „Bratianu"din Ştefăneşti, Mausoleul Mateiaş, Casa memorială „George Topîrceanu"* de la Nămăeşti, *Casa memorială „Vladimir Streinu"* de la Teiu, *Topolovenii lui Ion Mihalache*, părintele ţărănismului românesc, *Castrul roman Jidova* de lângă Câmpulung, *Casa memorială „Dinu Lipatti"* de la Ciolceşti- Leordeni.[251]

Pe teritoriul judeţului Argeş se găsesc 1 018 monumente cultural-istorice, care sunt incluse în patrimoniul cultural naţional şi care constituie puncte de un interes deosebit, atât din punct de vedere cultural, cât şi turistic.[252]

De asemenea, în perimetrul judeţului Argeş există monumente ale naturii şi rezervaţii naturale unice în ţară, ocrotite de lege şi vizitate de turisti: *Iezer,* din masivul Păpuşa, *Cheile Dâmboviţei de la Cetăţeni*, *Parcul dendrologic de la Mihăeşti- Muşcel, Rezervaţia faunistică de pe valea Vâlsanului*, *Parcul naţional Piatra Craiului*, *Rezervaţia fosiliferă de la Suslăneşti*, *Rezervaţia de granit de la Albeştii de Muşcel, Rezervaţia cu calcar numulitic de la Albeştii de Muşcel, Poiana narciselor de la Negraşi.*[253]

Judeţul Argeş dispune de un deosebit potenţial turistic, zonele cele mai frecventate atât de autohtoni, cât şi de turişti, fiind municipiul *Curtea de Argeş*, *barajul Vidraru*, *Transfăgărăşeanul*, oraşul *Câmpulung*, zona *Rucăr-Dâmbovicioara, peştera Dâmbovicioara*, *parcul Trivale* din Piteşti, *văile Argeşului*, *Dâmboviţei, Vâlsanului, cetatea Poienari, Mausoleul Mateiaş*.[254]

Argeşul, veche vatră de istorie şi artă românească, cu zone de mare pitoresc natural, cu locuitori cunoscuţi pentru ospitalitatea lor, îşi aşteaptă oaspeţii dornici să-i viziteze şi să-i admire frumuseţile.

Judeţul Argeş dispune de un deosebit potenţial turistic, pus tot mai mult în valoare prin dezvoltarea de facilităţi specifice (hoteluri, restaurante, pensiuni, cabane) în locuri de agrement consacrate sau în emergenţă.

Dezvoltarea turismului într-o ţară, zonă, localitate, depinde, într-o foarte mare măsură, de felul cum sunt păstrate şi gestionate chiar elementele de bază ale patrimoniului său turistic, respectiv cadrul natural şi cel cultural-istoric.

Conservarea şi protejarea mediului înconjurător şi a monumentelor culturale şi istorice, elemente ce se constituie în suportul activităţii turistice, sunt condiţii esenţiale pentru desfăşurarea continuă a unui turism eficient şi competitiv.

Piteşti

Piteşti, reşedinţa judeţului Argeş, se află situat pe malul drept al cursului mijlociu al râului Argeş, la confluenţa acestuia cu Râul Doamnei, la o altitudine de 306 m, întinzându-se la contactul

[251] *Ibidem*, p.19-21.
[252] *Ibidem*, p.21.
[253] Florian Tucă ş.a., *op.cit.*, p. 22.
[254] Argeş, călătorie..., *op.cit.*, p. 22.

a două mari unităţi geografice: Podişul Getic şi Câmpia Română, de fapt, la confluenţa dealurilor argeşene cu câmpia[255].

Fig. 181- Centrul Piteştiului, noaptea (www.primariapitesti.ro/15.07.2013)

Fig. 182 - Palatul Administrativ al judeţului Argeş (www.primariapitesti.ro/15.07.2013)

Primele urme de locuire pe teritoriul oraşului Piteşti sunt atestate începând cu cele mai vechi perioade ale istoriei, iar vestigiile materiale aparţin tuturor epocilor istorice. [256] Într-un document intern, Piteştiul este atestat pentru prima data la vremea domniei lui Mircea cel Bătrân care, la 20 mai 1388, dăruieşte mănăstirii Cozia „o moară în hotarul Piteştilor“.

A doua atestare documentară datează din 19 iunie 1421, când aceeaşi mănăstire are "două mori la Piteşti". Este amintit din nou, începând cu secolul al XV lea, ca reşedinţă domnească temporară pentru o serie de domnitori ai Ţării Româneşti, cum ar fi: Basarab cel Tânăr (Ţepeluş) din vremea căruia datează primul act emis la Piteşti în 16 august 1481,[257] Neagoe Basarab, Matei Basarab, Constantin Şerban şi Grigore Ghica[258]. La începutul sec. al XVI-lea apare în documente sub denumirea de "oraşul Piteşti".

Fig. 183 - Mircea cel Bătrân (foto, www.bjarges.ro/03.07.2013)

---

[255] Florian Tucă ş.a., *op.cit.*, p. 23.
[256] Petre Popa, Silvestru Voinescu, Paul Dicu, *Piteşti. Ghid de oraş,* Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1985, p. 13.
[257] *Ibidem*, p. 34.
[258] Florian Tucă ş.a., *op.cit.*, p. 24.

Fig. 184 - Centrul Piteştiului văzut de sus(foto, 2012, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu” Argeş)

Fig. 185 - Piteştiul în timpul „Simfoniei Lalelelor” (foto, 2012, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu” Argeş)

Dezvoltarea oraşului în sec. al XVI-lea face ca el să fie consemnat cartografic pentru prima dată pe harta Transilvaniei a lui Sambucus, apărută în 1566 la Viena, sub numele de "Pitesi coenobium"(mănăstirea Piteşti). Sub numele de Pitesk apare pe harta lui Lazius din 1570, şi tot sub acest nume, pe harta lui Mathias Cinthius din 1593.[259]

Potrivit unor certe documente, datând tot din acelaşi secol, Piteştiul avea un important rol comercial pentru Ţara Românească, deoarece pe aici treceau carele cu mărfuri ce veneau din Transilvania prin culoarul Rucăr- Bran, dar şi de la Râmnicu Vâlcea.

În decursul timpului, Piteştiul a reprezentat un veritabil centru al creştinismului, în care voievozii vor zidi lăcaşuri de cult. Între acestea se remarcă prin vechimea sa şi prin frumuseţea arhitecturii ***Ansamblul "Biserica Domnească",*** operă a domnitorului Constantin Şerban şi a domniţei sale Bălaşa. Construcţia, ridicată în anul 1656[260], are o arhitectură ce aminteşte şi oglindeşte rafinamentul la care se ajunsese în arta construcţiei din Ţara Românească la mijlocul secolului al XVII-lea.

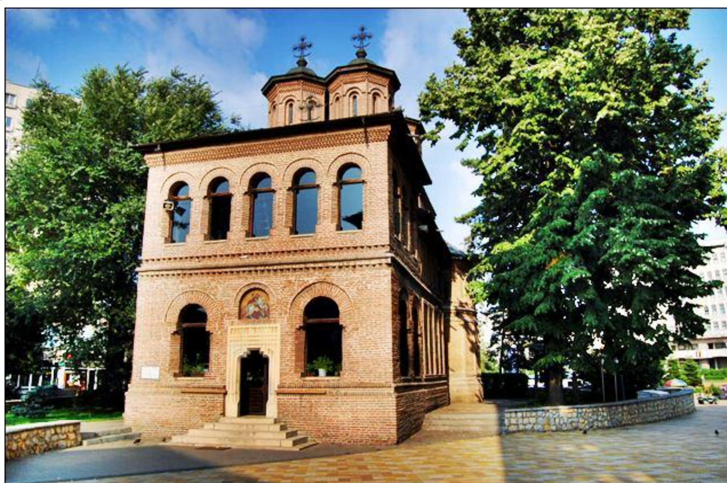

Fig. 186 - Biserica Domnească „Sfântul Gheorghe” din Piteşti (www.primariapitesti.ro/15.07.2013)

[259] *Argeş. Ghid turistic al judeţului* , Bucureşti, Editura Sport – Turism, 1978, p. 34.

[260] Florian Tucă ş.a., *op.cit.*, p. 26.

Cu ocazia vizitei pe care mitropolitul Neofit o face la 90 de ani de la ridicarea monumentului în Piteşti, la 1746, se consemnează că acesta era încă nepictat[261]. Biserica a suferit o serie de refaceri în secolul al XVIII lea, iar în anii 1844 şi 1872 va fi reparată. Între anii 1966 şi 1968 s-au efectuat lucrări de restaurare, redându-i monumentului înfăţişarea iniţială.

Faţada principală atrage atenţia prin pridvorul supraetajat, prevăzut la ambele niveluri cu coloane groase de formă octogonală, din zidărie şi arcade. S-a realizat astfel înlocuirea clopotniţei, ceea ce este un lucru inedit în arhitectura medievală românească. Întreaga construcţie, având un plan trilobat, cu trei turle, una pe naos şi celelalte două mai mici pe pronaos, dau forme perfect echilibrate. În interior, atrag atenţia catapeteasma, opera sculptorului Babic, în lemn de tei, cu un baldachin deasupra uşilor împărăteşti, realizare unică în felul ei în ţara noastră, apoi, pictura naosului, în maniera neoclasică a secolului al XIX-lea, aparţinând artistului Gheorghe Stoenescu, şi nu în ultimul rând, cea a pronaosului, realizată în frescă, după ultima restaurare de către Gheorghe Popescu şi Niculina Dona. Catapeteasma, iconostasul şi stranele sunt lucrate din lemn de cireş, de sculptorul Constantin Iliescu. Pe lângă aceasta, se va înfiinţa o şcoală domnească - se ştie că ea funcţiona în anul 1753 - şi se va menţine până la organizarea învăţământului public românesc din anul 1864 .[262]

Un alt monument de factură religioasă şi cu o vechime de câteva secole este ***biserica „Mavrodolu“***, construită între anii 1815 şi 1818, de căminarul Ion Mavrodolu, pe locul uneia mai vechi, din lemn, datând din 1752 şi ridicată de Ene Cupeţul. De-a lungul timpului, biserica va primi o serie de donaţii, care azi fac parte din obiectele de patrimoniu, între care se remarcă argintăria unor icoane de proporţii mari, realizată de Ştefan Avramescu, ultimul mare argintar al Piteştiului. De asemenea, alte donaţii importante aparţin familiei de negustori macedo-români Pârvanovici, din care a descins şi vestitul om de cultură G. Ionescu–Gion, şi Maria Teiuleanu. Are, pe latura de sud şi nord, o împrejmuire de zid. Cu un plan trilobat, o arhitectură armonioasă, destul de spaţioasă şi interiorul bine luminat, este unul dintre monumentele de valoare ale oraşului.

Tot în categoria monumentelor religioase, cu o valoare deosebită, se înscrie şi ***biserica "Sfânta Treime"*** sau cum se mai numea în vechime, ***schitul „Beştelei“***. Lăcaşul a fost construit între anii 1679 şi 1684, pe locul unei biserici mai vechi, din lemn, care, după unele opinii, fusese închinată în anul 1626 mănăstirii "Mihai-Vodă" din Bucureşti, de către voievodul Alexandru Coconul. Primul ctitor al actualei biserici este Ianache vistierul, cu o parte din materialul strâns de mitropolitul Varlaam pentru ridicarea schitului Trivalea, aşa cum reiese dintr-un document semnat de domnitorul Constantin Brâncoveanu, la 23 aprilie 1691.[263]

În anul 1732, schitul a fost restaurat de către familia Beştelei, dată de când aşezământul religios va purta numele noilor ctitori. Va fi restaurat în anul 1862 de către Policarp, egumenul mănăstirii Mihai-Vodă, ca metoh al aşezământului bucureştean. În anul 1974, în urma restaurării efectuate, s-a descoperit vechea pictură a schitului făcută în anul 1732, s-a refăcut din zid turla clopotniţei şi s-a adăugat pridvorul, conceput şi realizat în stilul arhitecturii tradiţionale româneşti.[264]

Schitul Trivale, situat în pădurea omonină, de unde îşi va lua şi numele, a fost inţial ridicat din lemn de familia boierilor Stănceşti, în secolul al XV-lea şi poartă hramul ,,Sfânta Treime”. Va fi reclădit mai târziu din piatră, la iniţiativa domnitorului Matei Basarab, iar ulterior, de mitropolitul Ţării Româneşti Varlaam şi fratele său.[265]Aşezământ ortodox, datând din secolul al XVI-lea, ctitorie a marelui logofăt Ioan Norocea, din anul 1564, numit ***Buna Vestire-Greci***, sau mai târziu biserica ***„Sfântul Mina“***, este un alt strălucit exemplu al frumuseţii arhitecturii religioase din Ţara

[261] Petre Popa, Silvestru Voinescu, Paul Dicu, *Istoria Municipiului Piteşti*, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1988 p. 112.

[262] Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental. Enciclopedie patrimonială,* Piteşti, Editura Alean, 2011, p. 345.

[263] *Ibidem*, p. 343.

[264] Petre, Popa, Silvestru, Voinescu, Paul Dicu, *Piteşti.Ghid de oraş ... , op.cit.,* p. 48.

[265] Florian Tucă ş.a., *op.cit* p. 27.

Românească. A fost zidit iniţial în anii domniei lui Mihnea cel Rău (1508-1509) şi rezidit în anul 1564 în zilele domniei lui Petru Vintilă-Vodă. În perioada când a fost ridicat, acesta era înconjurat de chilii, cărora, din anul 1712, li se va adăuga turnul clopotniţei, construit pe cheltuiala lui Hrizea logofătul.266

În anii 1860-1863, biserica suportă o serie de reparaţii. Înfăţişarea ansamblului se schimbă, prin dărâmarea chiliilor, excepţie făcând cele din partea de sud, care vor deveni, prin amenajări ulterioare, actualele case joase din faţa bisericii. După cum o dovedesc cercetările arhitectului Radu Greceanu din anii 1975 şi 1978, naosul şi altarul bisericii aparţin primei perioade a construcţiei. Această concluzie este susţinută şi de straturile de frescă datând din secolele al XVI-lea şi al XVIII-lea, care actualmente sunt acoperite de pictura realizată de pictorul Gheorghe Belizarie. Biserica are hramul „Buna Vestire”, „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena” şi „Sfântul Mina”.[267]

Biserica ***"Sfânta Vineri"***, una dintre cele mai mari biserici din oraş, a fost edificată între anii 1903 şi 1908 de către inginerul piteştean Dimitrie Gh. Dima, după planurile arhitectului Ion N. Socolescu. Acestea includ şi mobilierul de interior, dar şi gardul de metal care închide parcul bisericii.

Fig. 187 - Biserica „Sfânta Vineri” (foto, 2012, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu” Argeş)

Atenţia privitorului este atrasă în primul rând de faţada monumentului, prin tinda cu cele patru coloane cu capiteluri corintice, realizate din piatră de Albeşti, şi cu tot atâţia pilaştri executaţi din zidărie, având capiteluri din aceeaşi piatră.268 Lăcaşul are vitralii, catapeteasma de proporţii mari şi în mai multe registre, strane arhiereşti din stejar masiv, sculptate în stil brâncovenesc şi baroc, cu mai multe elemente originale, specifice arhitectului Ion N. Socolescu. Biserica „Sfânta Vineri“ este cu adevărat una dintre bijuteriile arhitectonice de cult ale urbei argeşene.

Situat în vecinătatea bisericii "Sfânta Vineri", ***hanul Gabroveni*** a fost construit în anul 1877 de negustorul Hagi Hristea Vasiliu. Este singura construcţie de acest fel care se mai păstrează în Piteşti. Are trei niveluri: pivniţă boltită, parter şi etaj. Prin dezvoltarea planului în jurul unei curţi interioare, construcţia se depărtează de tipul derivat din tradiţionala casă ţărănească, fapt care denotă o puternică influenţă orientală. Planul clădirii este în forma literei U, cu faţada principală la stradă, şi două aripi laterale, închizând o curte interioară cu accesul printr-un gang ce străpunge faţada principală pe axul clădirii. Faţada de la stradă este bogat ornamentată în stilul arhitecturii urbane specifice ultimelor decenii ale secolului al XIX-lea.

Parcul natural Trivale, situat în partea vestică a oraşului Piteşti, se întinde pe aproape 7.000 ha şi a fost amenajat în anul 1900, iar în 1939, ***pădurea Trivale*** a fost declarată monument al naturii. Raritatea pădurilor de stejari termofili, diversitatea vegetaţiei, însemnătatea fitogeografică deosebită conferă rezervaţiei forestiere ,,Pădurea Trivale” o importanţă majoră. Vegetaţia abundentă, aerul curat şi răcoros, fauna specifică pădurilor colinare şi alţi factori asigură condiţii optime pentru odihnă şi plimbări reconfortante.

Situat în inima pădurii Trivale, într-un loc plin de vegetaţie şi puternic ozonat, specific zonei montane, restaurantul ***Cornul Vânătorului*** îmbină armonios modernul cu stilul rustic (vânătoresc) la care se adaugă frumuseţea cadrului natural al pădurii Trivale, care reprezintă punctul terminus al plimbărilor în aer liber al piteştenilor şi turiştilor la circa 800 m distanţă de Grădina Zoo a municipiului Piteşti şi la circa1 000 m de mănăstirea Trivale.

---

[266] *Ibidem*,p. 26.

[267] *Ibidem*, p. 26.

[268] *Ibidem*, p. 48.

Fig. 188 - Biserica mănăstirii Trivale
(foto, 2012, www.ghidinfoturism.ro/15.07.2013)

Fig. 189 - Aspect din Parcul Trivale
(foto, 2012, www.ghidinfoturism.ro/15.07.2013)

În alegerea momentelor de relaxare şi destindere se poate opta în cadrul Complexului Turistic ***„Cornul Vânătorului“*** pentru Grădina de vară, sau pentru saloanele restaurantului: salonul „Monden“, salonul „Regal“, salonul „Oval“ cu terasă, salonul „Alexandru“, salonul „Belvedere“, salonul ,,Vânătoresc“, salonul „Business Class“ şi „Crama“.

Un alt obiectiv turistic situat în pădurea Trivale şi care atrage atenţia vizitatorului este ***Grădina zoologică***. Aceasta a început să fie amenajată în actualul amplasament în anul 1967, primii "locuitori" ai ei fiind o pereche de zimbri, aduşi din zona Haţeg, din pădurea Silvuţului.[269]. Astăzi ei nu mai există, dar Grădina Zoologică din Piteşti găzduieşte peste 130 de animale, din 39 de specii, de la tigri siberieni la caprele de Camerun.

Ştrandul din Piteşti a fost construit în 1934, la iniţiativa generalului Ion Antonescu. În curând, Parcul ,,Ştrand”, unul dintre simbolurile oraşului, va intra în reabilitare totală, cu fonduri europene. Bătrânele alei, doar uşor făţuite în ultimii ani de edilii oraşului, au nevoie de reparaţii capitale, după ce au suportat, timp de zeci de ani, paşii a mii şi mii de piteşteni.

Ştrandul a fost gândit atât ca un parc, cât şi ca un loc de distracţie pe malul Argeşului, pentru locuitorii urbei. Astfel – spun puţinele informaţii sigure din acea epocă – în 1934, în timp ce primar al Piteştiului era avocatul Cornel Zamfirescu, au fost creionate primele alei, dar şi stadionul. Tot atunci au fost construite şi 20 de cabine pentru cei care doreau să facă baie în râul Argeş.

Parcul a fost inaugurat în toamna aceluiaşi an şi, în perioada sa de glorie, aici se ridicase o adevărată bază sportivă, cu terenuri de tenis, handbal şi volei, un bazin de înot, care a fost apoi desfiinţat, şi mai multe piste de popice, dar şi trenuleţul cu vagoanele acestuia, care sunt o replică în miniatură a unora adevărate.

---

[269] *Argeş. Ghid turistic al judeţului,* Bucureşti, Editura Sport - Turism, 1978, p. 42.

Fig. 190 - Parcul Ştrand din Piteşti
(www.primariapitesti.ro/15.07.2013)

Fig. 191 - Aspect din Parcul Ştrand din Piteşti
(foto, 2013, colecţia Bibliotecii Judeţene
„Dinicu Golescu” Argeş)

Fig. 192 - Trenuleţul copiilor din Ştrand
(foto, 2013, colecţia Bibliotecii Judeţene
„Dinicu Golescu” Argeş)

Tot atunci s-a ridicat şi teatrul de vară, iar pentru o scurtă perioadă, parcul a găzduit şi prima grădină zoologică a oraşului. De asemenea, în incinta ştrandului a fost amenajat în urmă cu 40 de ani, ca un lac natural, o întindere de apă pe care înoată lebede şi raţe sălbatice. Pe lac se pot face plimbări cu barca, iar trenuleţul face înconjurul parcului.

Monumentul „Eroii Independenţei” este situat pe strada Crinului. El se găsea iniţial pe bulevardul Republicii, la intersecţia cu strada Craiovei, dar, datorită unor lucrări de modernizare, a fost mutat în anul 1969[270].

Fig. 193 - Monumentul „Eroii Independenţei” (www.primariapitesti.ro/15.07.2013)

Operă a sculptorului Ion Vasilescu, a fost ridicat în anul 1907 în memoria celor căzuţi în Războiul din 1877- 1878, pe un soclu înalt de 6,50 m. Deasupra profilului, soclul îşi reduce dimensiunile, pentru a susţine o sferă de piatră cu diametrul de 35 cm, pe care este aşezat un vultur din bronz cu aripile larg desfăcute.

Pe latura principală a monumentului este scris „Glorie eroilor Regimentului 4 Dorobanţi Argeş, căzuţi în Războiul pentru Independenţa României”, iar pe toate celelalte laturi ale soclului sunt săpate numele a 43 de eroi căzuţi în luptele de la Rahova, în frunte cu cel al maiorului Dimitrie Giurescu, comandantul batalionului „Muşcel“. În faţa monumentului, în spaţiul triunghiular format prin unirea străzilor Crinului şi Griviţei, este amenajat un frumos rond cu flori, iar în partea din spate, o fântână cu apă carbogazoasă.

În parcul din faţa Primăriei a fost ridicată ***statuia revoluţionarului şi cărturarului Nicolae Bălcescu***. Este opera sculptorului câmpulungean Constantin Baraschi (1902-1967), executată din bronz şi aşezată pe un soclu de granit roşu înalt de 3,95 m, iar soclul, pe o platformă înaltă de 0,55 m. A fost dezvelită în anul 1969, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la naşterea lui Nicolae Bălcescu.[271]

Fig. 194 - Nicolae Bălcescu (www.primariapitesti.ro/15.07.2013)

Fig. 195 - Ion C.Brătianu (www.primariapitesti.ro/15.07.2013))

Statuia lui Mircea cel Bătrân este cel mai mare monument înălţat în municipiul Piteşti. Situat în apropierea Teatrului "Al.Davila", a fost dezvelit în ziua de 20 mai 1998, cu ocazia sărbătoririi primei atestări documentare a oraşului. Monumentul, opera sculptorilor Grigore Minea şi Aurelian Bolea, îl reprezintă pe voievodul Ţării Româneşti în picioare, îmbrăcat în ţinută de epocă, având

[270] *Ibidem*, p. 42.

[271] Petre Popa, Silvestru Voinescu, Paul Dicu , *Piteşti.Ghid de oraş,* Bucureşti, Editura Sport - Turism, 1985, p. 65.

coroana voievodală pe cap şi mâna încleştată pe un paloş de mari dimensiuni. Pe soclu se află înscris următorul text: „Mircea cel Bătrân, Domn al Ţării Româneşti, 1386-1418”, cel care a emis, la 20 mai 1388, hrisovul atestării iniţiale a Piteştilor.[272]

Poarta Eroilor se află pe strada Trivale, la intrarea în fosta cazarmă a Regimentului 4 Argeş dorobanţi. Concepută sub forma unui arc simplu, bine susţinut de stâlpi masivi, monumentul este unic în ţară, şi elogiază vitejia şi spiritul de sacrificiu dovedite de fiii Argeşului în Războiul de Independenţă de la 1877-1878 şi în Primul Război Mondial.[273]

În Grădina Publică din faţa Muzeului Judeţean se află statuia lui I.C.Brătianu (1821-1891), opera sculptorului Lucian Irimescu din Craiova. A fost amplasată pe soclul statuii „1907“, care a fost transferată în zona Havuzul de apă.[274]

Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu“ Argeş, cu sediul cel nou inaugurat în anul 2003, are o clădire monumentală, realizată de arhitecţii Maria şi Alexandru Mulţescu, în suprafaţă de 4 500 m². Interiorul bibliotecii se impune prin amplul hol, înălţat pe două etaje şi închis de un vitraliu unicat în ţară, de 112 mp, realizat de artistul piteştean Emanuel Zoe. Biblioteca Judeţeană Argeş răspunde tuturor cerinţelor unei biblioteci moderne, fiind dotată cu săli de lectură, săli de împrumut la domiciliu, sală de conferinţă şi sală multimedia, precum şi centrul de informare europeană „Europe Direct“ Argeş. În faţa bibliotecii se află **statuia** cărturarului român Dinicu Golescu (1777- 1830), fiul marelui ban, Radu Golescu.[275]

Fig. 196 - Piteşti, vedere panoramică
(foto, 1987, colecţia Muzeului Goleşti)

Muzeul Judeţean Argeş s-a înfiinţat în anul 1931, în cadrul Ateneului popular *G. Ionescu Gion* şi, va prelua în anul 1955 activitatea de la expoziţia existentă în cadrul Ateneului. Funcţionează cu secţiile de istorie, ecologie, artă naivă. Mai cuprinde **expoziţia permanentă**

[272] Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental..., op.cit.,* p. 367.
[273] Florian Tucă ş.a., *op.cit,* p. 34-35.
[274] Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental..., op.cit.*, p. 367.
[275] *Argeşul contemporan:20 de ani de activitate a Consiliului Judeţean Argeş,* Piteşti, Editura Tiparg, 2012, p. 80-81.

dedicată sportului argeşean şi o **expoziţie permanentă cu flori de mină.** În anul 2008, a fost inaugurat un modern planetariu digital.

Din anul 1971, funcţionează ca secţie a muzeului şi ***Galeria de artă modernă şi contemporană, „Rudolf Schweitzer- Cumpăna”***, amplasată în clădirea fostei primării a oraşului. Aici se pot admira creaţii valoroase de pictură, între care se remarcă operele lui N. Grigorescu, G. D. Mirea, Ştefan Luchian, N. Tonitza, Gh. Petraşcu, Th. Pallady, I. Iser, Lucian Grigorescu, I. Ţuculescu, Octav Băncilă şi Rudolf Schweitzer - Cumpăna, cel care a donat colecţia de tablouri, dând şi numele secţiei muzeului[276].

Împrejurimile Piteştiului

La circa 10 km de Piteşti, pe drumul care face legătura între acest municipiu şi comuna Budeasa, se află **conacul Miceşti**, fosta reşedinţă a familiei Micescu. Este aşezat într-un parc frumos, amenajat la începutul secolului al XX-lea. Complexul de la Miceşti include şi clădirea cunoscută sub numele de „Micul Castel“, loc de retragere şi meditaţie, unde cunoscutul jurist Istrate Micescu a elaborat, la solicitarea lui Carol al II- lea, principiile mişcării naţionaliste în contrapondere la mişcarea legionară din România. În prezent, conacul este inclus în circuitul turistic, oferind spaţii de cazare şi masă.

Fig. 197 - Conacul Miceşti
(foto, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu” Argeş)

La 12 km de Piteşti, în comuna Budeasa, satul Budeasa Mare, se află conacul Budiştenilor, constructie monumentală ridicată în 1598 de către Pană Capitanul (din oastea lui Mihai Viteazul), menţionat documentar în 1746, de către mitropolitul Ţării Româneşti.

[276] Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental...,* p. 75.

Refăcută în 1762 de marele-armaş Şerban Budişteanu şi reparată în 1870 de generalul Alexandru Budişteanu, construcţia a cunoscut o extindere în deceniul al treilea al veacului al XX-lea.[277]

Decoraţia exterioară a conacului este formată dintr-un tor situat la nivelul superior al parterului, profiluri simple, la arcadele foişorului şi la faţada principală, blazonul familial şi trei medalioane inscripţionate: (P)ană, 1598; (Ş)erban, 1762; (A)lexandru, 1870 - reprezentând iniţialele ctitorilor şi anul construcţiei sau al refacerii conacului Budiştenilor.[278]

Un alt obiectiv turistic în comuna Budeasa este **Cula Hagi Tudorache** (1762), fiind o construcţie fortificată.[279]

Cu hramul "Adormirea Maicii Domnului", biserica (1790-1796) din comuna Budeasa este ctitorită de vel-armaşul Şerban şi fratele său, postelnicul Nicolae Budişteanu. Pictura murală a fost realizată iniţial pe calota altarului (1796) şi ulterior, în pronaos şi naos, de Teodor zugravul, în anii 1858-1860.[280]

La marginea comunei se află lacul Budeasa, pe care se organizează anual competiţii naţionale de caiac-canoe.

Pe malul lacului se află Complexul hotelier „Star", care dispune de 200 de locuri de cazare, restaurant, sală multifuncţională de 800 de locuri, terenuri de sport.[281]

Fig. 198 - Complexul hotelier „Star", Bascov
(foto, 2013, www.ziarelive.ro/03.07.2013)

Fig. 199 - Baza nautică de la Bascov
(foto, 2013, www.ziarelive.ro/03.07.2013)

[277] *Argeş. Ghid turistic al judeţului.* Editura Sport- Turism, Bucureşti, 1978, p. 49.
[278] Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental...*, p. 72.
[279] *Ibidem*, p. 73.
[280] *Ibidem*, p. 70
[281] *Argeş călătorie prin timp şi spaţiu*, *op.cit*, p.51-52.

Trasee turistice în Judeţul Argeş

Resursele turistice reprezentative din spaţiul argeşean sunt concentrate în lungul văilor din jumătatea nordică a judeţului, în sectorul montan şi colinar. Piteştiul constituie punctul de plecare al câtorva variante de trasee turistice, din mai multe motive: poziţia centrală în cadrul judeţului, locul de convergenţă a unor văi importante, dar şi axe rutiere.[282]

Piteşti – Curtea de Argeş - Transfăgărăşean

Este cel mai important traseu turistic din judeţ. Pe această rută se întâlnesc obiective de interes turistic naţional. În continuare, pe Transfăgărăşean, se ajunge la cabana şi lacul Bâlea. Pe această ultimă parte a traseului, excursiile se fac numai în timpul verii[283].

Pe drumul DN 7C mergem aproximativ 25 km, apoi de la Băiculeşti, se desprinde la stânga şoseaua spre satul Tutana, unde poate fi vizitată **mănăstirea Tutana.** Biserica „Sfântul Atanasie" a fost fondată înainte de anul 1497, în locul unei sihăstrii din secolul al XIV-lea. Este menţionată într-un document emis de domnul Radu cel Mare (1495-1508), apoi refăcută de Mihnea Turcitul între anii 1582- 1588, ispravnic al lucrărilor fiind banul Mihai, viitorul domn Mihai Viteazul. Între anii 1774 şi 1777 a fost reparată, iar turlele din cărămidă au fost înlocuite cu altele din lemn de stejar. În anul 1838 i s-a adăugat un pridvor. În faţa mănăstirii întărite a fost construit un turn de apărare, iar în partea opusă, un turn-clopotniţă. Mănăstirea atrage în mod deosebit atenţia vizitatorilor, prin cărămida misterioasă din exteriorul zidului, „care are pe ea o schiţă ce seamănă cu un extraterestru: cască de protecţie cu vizor, costum cu fermoar circular, mâini scurte, picioare cu muşchi puternici, între care se află un aparat de zbor individual. Pe cască şi deasupra ei se văd linii, triunghiuri şi dreptunghiuri mici, alăturate ca dinţii de fierestrău. Să fie vorba de o scriere? Schiţa a fost imprimată înainte de arderea cărămizii. În jurul incintei mai sunt încă ruinele vechilor ziduri din cărămidă, care înconjurau mănăstirea."[284]

Fig. 200 - Biserica Tutana
(foto, 2010, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş)

[282] Alexandru Roşu, Adeluţa Roşu, J*udeţul Argeş: resurse, destinaţii şi trasee turistice,* Piteşti, Editura Cartea Iuliei, 2010, p. 18.
[283] *Argeş.Ghid turistic al judeţului,* Editura Sport Turism, Bucureşti, 1978, p.50.
[284] Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental..., op.cit.*, p. 195.

Fig. 201 - Cărămida „misterioasă” din zidul bisericii Tutana (foto, 2013, colecţia Muzeului Judeţean

Fig. 202 - Inel din secolul al XVI –lea, descoperit în timpul săpăturilor arheologice (foto, 2013, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Revenind pe DN 7 C, la Băiculeşti, după 5 km ajungem la **Curtea de Argeş**. Situat pe valea râului Argeş, la o distanţă de 38 km nord-vest de Piteşti, este una dintre cele mai vechi aşezări de care vorbeşte istoria noastră.

Prima capitală a Ţării Româneşti, oraşul este situat în depresiunea intracolinară cu acelaşi nume, la 450 m altitudine. Analizând, din perspectiva urbanistică, evoluţia cetăţii de scaun de la Argeş, arhitectul Grigore Ionescu menţiona, în studiul său intitulat *Contribuţia oraşului Curtea de Argeş la dezvoltarea arhitecturii româneşti:* „Fără a exagera, cred că niciunul din oraşe nu şi-a păstrat mai bine decât Curtea de Argeş caracterul său specific românesc şi puţinele, dar nespus de preţioasele monumente de arhitectură. Martorii cei mai valoroşi ai aportului oraşului la dezvoltarea arhitecturii româneşti sânt cele trei monumente atât de cunoscute: Sân Nicoară, Biserica Domnească şi ctitoria lui Neagoe Basarab din complexul fostei mănăstiri a Argeşului ”.

Păstrând în bună parte vechiul plan urbanistic de *oraş-stradă*, Curtea de Argeş este uşor de vizitat. Strada Negru-Vodă pe care se intră în oraş şi care se continuă cu bulevardul Republicii străbate, cu şerpuiri largi, nu numai oraşul de la un capăt la altul, dar şi istoria lui[285].

La intrarea în Curtea de Argeş, în partea de sud, pe strada Vlaicu-Vodă, se află biserica Botuşari, numită de localnici **Biserica cu Brad** având hramul „Intrarea Maicii Domnului în Biserică”.A fost zidită între 1503 şi 1508 de domnitorul Petru Cercel. Modest ca dimensiuni, monumentul are o formă dreptunghiulară şi este încheiat la răsărit cu o absidă şi un turn-clopotniţă din lemn. Zidită din bolovani de râu amestecaţi cu cărămidă, fără picturi exterioare, refăcută în întregime la sfârşitul secolului al XIX-lea, biserica şi-a pierdut forma şi înfăţişarea de altădată[286].

După ce se trece podul peste valea Târgului, pe partea dreaptă, o ridicătură neaşteptată de teren, se zăresc ruinele **bisericii Sân Nicoară.** Aleile unui mic parc conduc până la fosta biserică, construită în prima jumătate a veacului al XIV-lea. S-a zidit din piatră brută, sumar cioplită, în alternanţă cu straturi de cărămidă aparentă. Clădirea avea formă de navă, ale cărei dimensiuni erau de 14 x 6 m. Era prevăzută cu bolţi realizate în stil bizantin. Lăcaşul de cult dispunea de un turn-clopotniţă, dispus deasupra tindei, construit din cărămidă. Cercetările arheologice efectuate în zonă

[285] Stelea Virgil, *Curtea de Argeş. Mic Îndreptar turistic,* Bucureşti, Editura Meridiane, 1968, p. 11.
[286] Nicolae Moisescu, Elena Teodorescu, *Curtea de Argeş. Mic Îndreptar turistic*, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1980, p.30.

au scos la iveală piese de ceramică colorate, smălţuite şi frumos ornamentate, precum şi olane pentru acoperiş, reprezentative pentru arta olăritului din secolul al XIV-lea, specifică plaiurilor argeşene.[287]

Pe cealaltă parte a străzii Negru Vodă se află ansamblul vechii curţi domneşti, dominate de biserica „Sf. Nicolae", cunoscută ca **Biserica Domnească.** Zidurile groase ce mărgineau curtea domnească se mai păstrează în bună parte. Vechea poartă de intrare în incintă străpunge zidul.

Ansamblul feudal „Curtea domnească de la Argeş" era format din: „Biserica Domnească", turnul-clopotniţă, turnul de intrare şi casele domneşti. Iniţial, complexul cuprindea o curte feudală şi o biserică atribuite voievodului Seneslau. Biserica actuală, durată pe amplasamentul construcţiei ecleziastice anterioare, prezintă un plan amplu aparţinând variantei constantinopolitane de tip „cruce greacă înscrisă", individualizându-se prin proporţii şi prin armonie. **Biserica Domnească Sfântul Nicolae** este cel mai valoros monument ecleziastic de amploare ridicat în Ţara Românească şi conservat în forma originară, construit de Basarab I, Nicolae Alexandru Basarab şi Vladislav I Vlaicu, la mijlocul secolului al XIV-lea.

Fig. 203 - Biserica Domnească „Sfântul Nicolae"
(foto, 2010, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş)

Lăcaşul de cult este unul dintre cele mai vechi şi mai importante monumente ale arhitecturii şi picturii româneşti din toate timpurile şi a fost conceput în stil bizantin. Picturile murale realizate în vremea domniei lui Valdislav I, reprezintă cel mai valoros ansamblu de fresce din Ţara Românească. Lăcaşul de cult a servit ca necropolă şi adăposteşte 14 morminte, printre care cele ale voievozilor Vladislav Vlaicu şi Radu I.

Casele domneşti construite de Basarab I, în jurul anului 1340 pe latura sudică, şi Neagoe Basarab pe latura nordică, constituie, sub raport planimetric, tipuri reprezentative ale arhitecturii tradiţionale româneşti. Complexul feudal Curtea Domnească de la Curtea de Argeş reprezintă un important obiectiv muzeal ce relevă aspecte esenţiale ale culturii româneşti.[288]

După aproape trei kilometri parcurşi în lungul bulevardului Basarabilor, în extremitatea nordică a localităţii, se află un alt ansamblu arhitectonic deosebit de interesant: **Mănăstirea Curtea de Argeş.** Capodoperă a arhitecturii medievale, evocată în nemuritoarea baladă a Meşterului Manole, a fost ctitorită de Neagoe Basarab şi sfinţită în 1517. La slujba din 15 august 1517 a

[287] *Ibidem*, p.23.

[288] Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental..., op.cit.*, p. 198.

participat şi patriarhul Constantinopolului. Pictura a fost executată de zugravul Dobromir, în timpul domniei lui Radu de la Afumaţi, în anul 1526.

Fig. 204 - Mănăstirea Curtea de Argeş (foto, 2013, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş)

Lăcaşul a fost reparat de Matei Basarab, care a reclădit şi turnul-clopotniţă de la intrare. Avariată de cutremure în 1802 şi 1838, apoi de incendiu în 1867, biserica a fost restaurată între 1875-1886 de arhitectul Lecomte du Nouy şi pictată de fratele acestuia.

În pronaos se află mormintele lui Neagoe Basarab, Radu de la Afumaţi, Carol I, Ferdinand, Despina Doamna, Elisabeta şi Maria.

Lângă mănăstire se află **Palatul Episcopal,** reşedinţă a arhiepiscopiei Argeşului şi Muşcelului şi biserica Episcopală, construită în anul 1885. Parcul mănăstirii, amenajat în stil franţuzesc, a fost proiectat de fraţii du Nouy. Palatul Episcopal a fost edificat în anii 1886-1890, după proiectul arhitectului Lecomte du Nouy, pe amplasamentul fostelor case domneşti, construcţii modeste, demolate în 1845. În Paraclisul destinat oficierii slujbelor religioase se află, într-o raclă de argint, moaştele Sf. Muceniţe Filofteia, patroana spirituală a Argeşului şi a Ţării Româneşti.

Lângă mănăstire se află **Fântâna Meşterului Manole**. Balada populară, inspirată de o veche legendă întâlnită şi la alte popoare, versificată într-un pitoresc grai local, se încheie prin cumplita jertfă a lui Manole, ce-şi zideşte soţia, fără de care construirea bisericii nu s-ar fi sfârşit. Confirmând voievodului Neagoe Basarab că poate zidi o biserică şi mai frumoasă decât ctitoria sa, este părăsit pe acoperiş împreună cu cei „nouă meşteri mari, calfe şi zidari", luându-li-se schela. Meşterii îşi construiesc, asemenea mitologicului Icar, aripi cu ajutorul cărora zboară de pe acoperiş, încercând zadarnic să se salveze. În locul unde a căzut Manole, a ţâşnit un izvor limpede, semnificând, în viziunea populară, „lacrimile pământului pentru soarta hărăzită meşterului de către voievod."

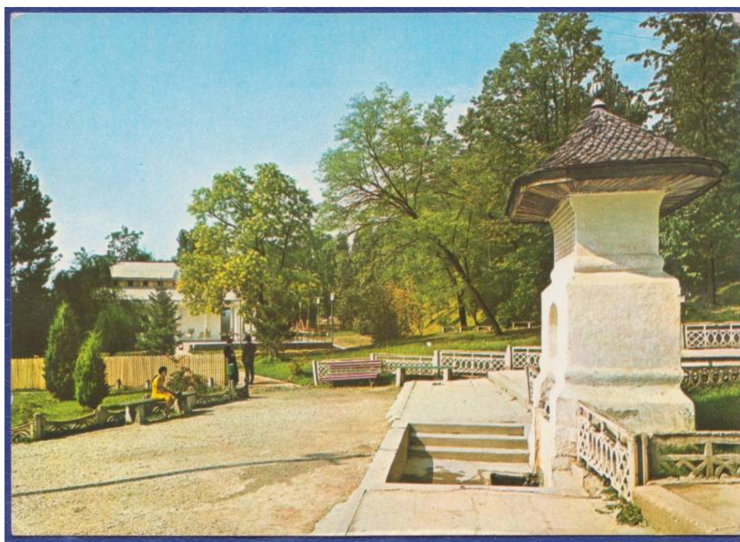

Fig. 205 - Fântâna Meşterului Manole (carte poştală, 1922,
colecţia Muzeului Municipal Curtea de Argeş)

Dincolo de pârâul Valea Iaşului, ce-şi strecoară apele pe sub povîrnişurile parcului, începe strada „Eroilor”. Pe această stradă se află **biserica Flâmânzeşti,** cu hramul „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavril”, ctitorită de boierul Stanislav în primele decenii ale secolului al XIV-lea, fiind atestată documentar ante 1526. Bolniţă a mănăstirii Argeşului, locaşul a fost refăcut între 1760 şi 1770, de mitropolitul Cosma. Elegant şi bine proporţionat, edificiul are pictura interioară de o certă valoare artistică; plan dreptunghiular compartimentat, cu absidă poligonală decroşată, fără pridvor. Decoraţia exterioară constă dintr-un registru ornamental format din cercuri plasate între cornişe şi tor. Clopotniţa octagonală se află deasupra pronaosului, iar accesul se face printr-o scară elicoidală într-un turnuleţ alipit zidului nordic. Lângă biserică se află piatra de mormânt a arhitectului francez André Lecomte du Nouy.

În cartierul olarilor, în apropierea mănăstirii, se află o biserică înconjurată de o curte mică, numită **biserica Olari.** Este un monument cu aspect rustic, cuprinzînd variate elemente de arhitectură din lemn şi zidărie îmbinate original. A fost zidită în secolul al XVII-lea, prin strădaniile monahiei Salomia. Privită din exterior, biserica surprinde prin armonia proporţiilor.

Fig. 206 - Biserica Olari (foto, 2012,
colecţia Muzeului Municipal Curtea de Argeş)

Acoperită cu şindrilă, are la partea superioară a faţadelor o bogată ornamentaţie pictată, realizată de un talentat meşter anonim. O scară exterioară din lemn, acoperită de o streaşină, duce în camera clopotelor. Pictura se remarcă prin variatul său colorit şi prin plastica exprimării.

Cu prilejul lucrărilor de restaurare din 1967-1968 au fost scoase la lumină temeliile unei construcţii din secolul al XV-lea sprijinite pe piloni de lemn, precum şi un bogat material arheologic (ceramică şi monede din secolele XV–XVI), pe baza căruia a fost datat edificiul.[289]

Tot în partea estică a localităţii, dar mai aproape de centrul oraşului, pe strada Zorilor se ajunge la **biserica Sfinţii Îngeri.** A fost ridicată în 1717 de ieromonahul Damaschin, fiul negustorului Oprea din Curtea de Argeş. Edificiul, de formă dreptunghiulară, cu clopotniţă pe pronaos, este specific monumentelor din vremea lui Matei Basarab. Faţadele sunt împărţite în două registre şi decorate în partea de jos cu lungi firide oarbe, formate din pilaştri drepţi şi arcate cu arhivolte săpate în faţa zidului. Pe faţada dinspre apus, un pridvor ridicat pe şase stâlpi de cărămidă precedă intrarea. În interior poate fi văzută pictura contemporană cu biserica, opera unui iscusit zugrav popular.

Tot în Curtea de Argeş se poate vizita şi **biserica Drujeşti,** care se află pe strada Negru-Vodă cu hramul „Adormirea Maicii Domnului". Este de dimensiuni mici, dar de o certă valoare arhitecturală şi artistică, consemnată în documente în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, având-i ctitori pe fraţii Druja (Stoian şi Iorgu), pe fundaţia unei biserici datând din secolul al XVI-lea. Bine proporţionată arhitectural, cu plan treflat, construcţia se remarcă prin pictura originală care decorează faţadele împărţite în două registre ornate fiecare cu câte o serie de firide oarbe.[290]

Obiective de interes cultural şi turistic în Curtea de Argeş sunt: Muzeul Municipal, Casa Dumitru Norocea, Gara Oraşului, Casa Goangă.

Pe strada Negru-Vodă se află **Muzeul Municipal din Curtea de Argeş.** Clădirea actuală a muzeului, construită în anii 1896-1897, a fost destinată iniţial organizării Spitalului orăşenesc, la propunerea lui Daniel Sterescu. După edificarea modernului spital, pavilionului nordic i s-a conferit, în 1984, o nouă destinaţie, devenind sediul Muzeului orăşenesc.

Expoziţia permanentă de istorie, inaugurată la 29 mai 1969, a fost deschisă iniţial în clădirea fostei primării. Structurată pe perioade reprezentative pentru evoluţia oraşului, este organizată în mai multe săli în care sunt expuse: piese arheologice descoperite în perimetrul urbei; unelte din piatră şi bronz, ceramică datând din secolele XIII-XIV; podoabe de argint, arme, documente şi sigilii medievale, portretele voievozilor care au domnit.[291]

Casa Dumitru Norocea, situată pe strada Victor Ştefănescu, este un monument de arhitectură remarcabil prin preluarea unor elemente ale stilului neoromânesc. A fost construită în 1922- 1923, comanditar fiind renumitul pictor şi restaurator Dumitru Norocea.

Actualmente, casa Norocea, adăposteşte două expoziţii: la parter - cea de etnografie şi artă populară, ce tezaurizează o interesantă colecţie de piese muzeale reflectând ocupaţii şi meşteşuguri tradiţionale (pomicultura, vânătoarea, pescuitul, arta cusutului şi ţesutului), iar la etaj - expoziţia de artă plastică a Muzeului Municipal, cuprinzând lucrări reprezentative ale pictorilor Dumitru Norocea şi Dan Băjenaru[292].

Gara oraşului. A fost construită de inginerul Elie Radu, considerat „părintele arhitecturii feroviare româneşti". Se numără printre cele mai frumoase şi mai cochete staţii de cale ferată din ţară. Pare nu o gară, ci o autentică şi maiestuoasă catedrală, cu turle înalte şi ziduri placate cu ceramică de culoare verde, galbenă şi albă.

[289] Nicolae Moisescu, Elena Teodorescu, *op.cit.*, p.29-30.
[290] Stelea Virgil, *op cit.*, p.22.
[291] Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental...*, *op.cit.*, p. 204-205.
[292] *Ibidem*, p. 204.

Fig. 207 - Gara din Curtea de Argeş (foto, 1989,
colecţia Muzeului Municipal Curtea de Argeş)

Supranumită „Gara regală”, clădirea amplu decorată cu elemente ale stilului neoromânesc, vădind şi influenţe occidentale, a fost definitivată în 1898. Inaugurarea s-a oficiat în prezenţa M. S. Regelui Carol I, la 27 noiembrie 1898, cu ocazia intrării în exploatare a căii ferate Piteşti-Curtea de Argeş.

Casa Goangă, situată pe strada Viorelelor, a fost construită la începutul secolului al XIX-lea, fiind cumpărată, în anul 1840, de către Ştefan Goangă, apoi moştenită de Florian Ştefănescu-Goangă. Construcţia a fost restaurată în 1840-1850, când s-a adăugat aripa dinspre strada Negru-Vodă, şi în perioada anilor 1885-1900, odată cu extinderea pe latura vestică. Parterul a fost adaptat, ulterior, pentru funcţii comerciale, iar la etaj au fost amenajate ateliere de pictură destinate artiştilor plastici din localitate.

Părăsind oraşul Curtea de Argeş, pe DN 7C, călătorul trece prin comunele: Albeştii de Argeş, Corbeni şi Arefu. În satul Căpăţâneni, comuna Arefu, se află **casa compozitorului George Stephănescu** (1843-1925), iniţiatorul reprezentaţiilor de operă în limba română şi fondatorul unor societăţi lirice premergătoare Operei Române. Casa a fost construită în 1873 şi este un monument de arhitectură laică.

Mergând pe râul Argeş spre nord, nu departe de Căpăţâneni, se înalţă în stânga un masiv impunător. În vârful muntelui Cetăţuia se reliefează vechea **Cetate Poienari,** la care se ajunge urcând cele 1 480 de trepte din beton. Aici, la o altitudine de 850 m, protejată de pante abrupte, s-a înălţat cetatea „cuib de vulturi al vitejilor de demult”.

Fig. 208 - Cetatea Poenari (foto, www.sapteseri.ro/11. 07.2013)

Tradiţia istorică păstrată în veche cronică a Ţării Româneşti atribuie zidirea acestei cetăţi lui Vlad Ţepeş care, pentru pedepsirea orăşenilor din Târgovişte ce îi uciseseră un frate, i-a ridicat pe toţi „câţi au fost oameni mari, pre toţi i-au înţepat de au ocolit cu ei tîrgul...". Cercetările arheologice efectuate în ultimii ani au dovedit că cetatea este mai veche: turnul pătrat este construit în prima parte a secolului al XIV-lea. Cetatea a servit ca refugiu pentru domni, loc de întemniţare a duşmanilor sau de adăpostire a vistieriei ţării. Între 1522 şi 1529 a fost cedată lui Ioan Zápolya, vicevoievod al Transilvaniei, în schimbul cetăţilor Vinţul şi Vurpărul din Transilvania. Cetatea are plan cvasitriunghiular, turn pătrat şi ziduri groase de 2-3 m, pe care se înalţă un zid puternic din cărămizi legate cu mortar. Un interes deosebit îl prezintă cisterna din partea de nord a fortificaţiei, rezervorul de apă al cetăţii. La restaurarea făcută în anii 1969-1972 s-au consolidat şi înălţat zidurile, s-au construit treptele de accces şi pasarelele din partea de vest, care permit vizitarea în cele mai bune condiţii a întregii fortăreţe[293].

Obiectele descoperite cu ocazia săpăturilor arheologice (ghiulele, cahle, vârfuri de săgeţi) sunt expuse în secţiile de istorie ale Muzeului Judeţean din Piteşti şi Muzeului Municipal din Curtea de Argeş[294].

Lăsând în urmă cetatea, valea Argeşului se îngustează, iar şoseaua se continuă până la barajul Vidraru înalt de 165 m. Construcţie gigantică, **barajul Vidraru,** primul din ţara noastră de acest gen, formează în amonte un lac cu o suprafaţă de aproape 900 ha şi un volum de 465 de milioane mc de apă. Pentru a se ajunge la acest debit, s-au executat galerii pe o lungime de peste 42 km şi s-au înălţat zece baraje care au captat apa râurilor Doamnei, Cernat, Vâlsan şi Topolog, pentru a o trimite în lacul de acumulare[295].

[293]Nicolae Moisescu, Elena Teodorescu, *op.cit,* p. 40.

[294] *Argeş, călătorie print imp şi spaţiu..., op.cit*.,p.94.

[295] Nicolae Moisescu, Elena Teodorescu, *op cit.*, p. 42.

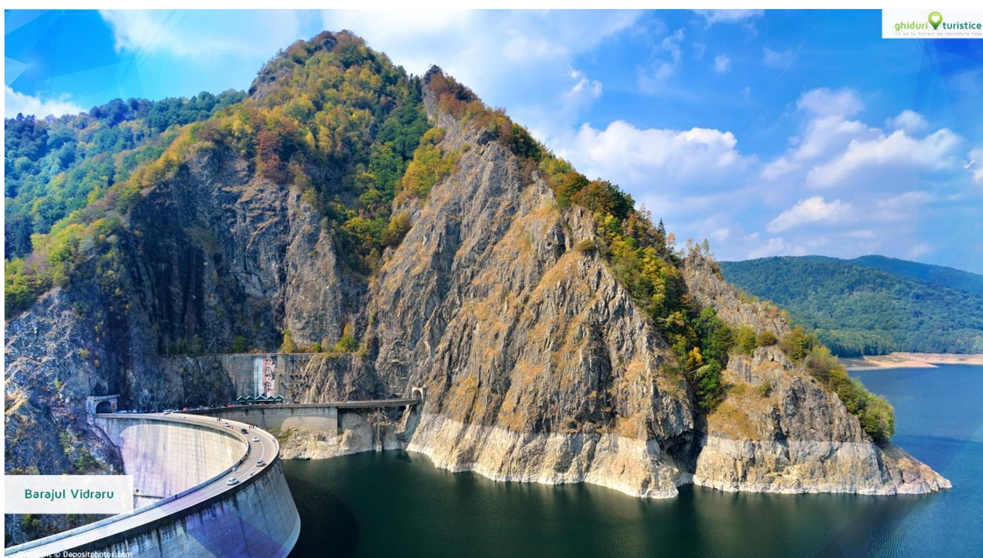

Fig. 209 – Barajul Vidraru (foto, www.ghiduri-turistice.info/11.07.2013)

Cei ce doresc să parcurgă malul drept al lacului de acumulare, după ce străbat un tunel de 300 m prin muntele Vidraru, ajung la hotelul „Cumpăna”, la 850 m altitudine. Hotelul, o construcţie în fomă de piramidă, asigură condiţii de cazare confortabile. Cu şalupa se poate ajunge pe malul estic al lacului de acumulare, la baza pintenului ce urcă spre Casa argeşeană, bufet cu specific local. Lacul Vidraru este populat cu păstrăv, lipan, clean, scobar, iar luciul apei este folosit pentru sporturi nautice şi pentru plimbări de agrement cu ambarcaţiuni uşoare[296].

De aici drumul continuă pe **Transfăgărăşean**, şosea construită în perioada martie 1970-septembrie 1974, cea mai grandioasă lucrare de acest gen din ţara noastră. Situată la o altitudine de 2 034 m, şoseaua trece pe lângă barajul Vidraru, apoi urcă la lacul Bâlea, unde se găseşte cabana, cu acelaşi nume care asigură condiţii de cazare turiştilor. De aici drumul coboară către Arpaşu de Jos, judeţul Sibiu, unde se racordează cu DN 1.

Fig. 210 – Transfăgărăşeanul (foto, 2011, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

[296] Dan Ghinea, *Enciclopedia geografică a României,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2002, p. 1412.

De câţiva ani, „sculptorii în zăpadă” dau privitorilor „opere”, care durează cât timp temperatura este mult sub zero grade.

Fig. 211 - Biserica din zăpadă (foto, www.romania_actualitati.ro/15.07.2013)

Fig. 212 - „Unitate de cazare” din gheaţă (foto, 2013, www.romania_actualitati.ro/15.07.2013)

Curtea de Argeş- Câmpulung

Orice turist aflat în judeţul nostru, care merge să viziteze Curtea de Argeş poate vedea şi oraşul Câmpulung mergând spre est, pe DN 73 C, trecând peste muşcele, prin comunele Valea Iaşului, Muşăteşti, Domneşti, Berevoeşti, Godeni.

La 16 km de Curtea de Argeş se află localitatea *Muşăteşti,* atestată documentar la 1475. Aici se află un muzeu sătesc de istorie şi etnografie (adăpostit în clădirea căminului cultural), înfiinţat prin grija învăţătorului emerit Nicolae Gh.Teodorescu. În cele două săli ale muzeului sunt expuse: obiecte de port, ţesături, cusături, lăzi de zestre, unelte privind îndeletnicirea locuitorilor, ceramică, materiale şi documente care au aparţinut primei tipografii din această zonă. În 1879, în Muşăteşti a luat fiinţă „Ateneul central rural” care a desfăşurat o intensă activitate sub conducerea iniţiatorului său Constantin Dobrescu - Argeş (1856-1903). El înfiinţează în 1892 ”Gazeta ţăranilor”, ale cărei redacţie şi tipografie au funcţionat la Muşăteşti. Bustul lui Constantin Dobrescu-Argeş este aşezat în parcul căminului cultural din localitate. Acesta a fost realizat din bronz şi este opera sculptorului Frederic Storck[297].

Pornind din centrul Muşăteştilor prin satul Robaia, pe un drum nemodernizat, care şerpuieşte pe sub poale de dealuri împădurite, se ajunge, după 6 km, la mănăstirea Robaia. Aceasta este atestată documentar din secolul al XIV-lea[298]. Construită la început din lemn, de banul Armega, mănăstirea a fost refăcută din piatră de Sava Şovarul sau Şufarul, între 1642 şi 1644. Biserica a fost restaurată între anii 1843 şi 1862 şi repictată în 1848. În incinta acestei mănăstiri au trăit şi activat câţiva călugări luminaţi ca egumenul Sofronie de la Cioara, sau Pârvu Mutu zugravul (1659- 1738) pictor bisericesc şi iscusit portretist, care a trecut la monahism sub numele de Pafnutie şi-a petrecut aici ultimii ani ai vieţii. Mănăstirea are ateliere de cusut veşminte preoţeşti şi broderii în care lucrează maicile. Un popas la Robaia este un moment inconfundabil de adâncă trăire spirituală.[299]

Revenind pe DN 73 C, urmărim râul Vâlsan, ne îndreptăm spre **Brădetu** (comuna Brăduleţ). Aceasta este o staţiune balneoclimaterică (650 m altitudine) cu izvoare minerale sulfuroase şi clorosodice utilizate curativ din anul 1888, când apele sulfuroase din izvorul ”Puturosul” au fost

[297] *Ibidem*, p. 34.

[298] *Eparhia Rîmnicului şi Argeşului*, Râmnicu Vâlcea, S.l., 1976, p. 207.

[299] Petronia Dobrescu, Mănăstirea Robaia, Curtea de Argeş, Editura Dacpress, 2004, p.55.

duse la analiză de către fotograful Ioan Niculescu, originar din Vâlsăneşti. Amenajată (1899- 1900) prin construirea unor pavilioane cu băi, staţiunea se dezvoltă considerabil după darea în exploatare (1976) a unui modern complex sanatorial proiectat de arhitecţii Maria şi Alexandru Mulţescu. Băile Brădetu sunt situate la 50 km de Piteşti, 40 km de Câmpulung şi 28 km faţă de Curtea de Argeş. Apele minerale de la Brădetu sunt recomandate în afecţiuni ale aparatului locomotor, ale sistemului nervos locomotor, ale tubului digestiv şi glandelor anexe şi în afecţiuni renale.[300]

Aici putem vizita **schitul Brădetu**, monument istoric datând, probabil, de la jumătatea secolului al XIV-lea, important exemplu de arhitectură românească veche considerat cea mai îndepărtată prelucrare locală a planului triconic cu turlă pe naos.

Fig. 213 - Schitul Brădetu (foto, submunte.wordpress.com/11.07.2013)

Prin materialele şi tehnica de construire, aminteşte de Biserica Domnească din Curtea de Argeş. Pictura interioară a fost restaurată la 1761 de zugravii Mihai, Radu şi Iordache, aşa cum arată inscripţia din pronaos. În afară de valoarea sa arhitecturală, schitul are un portret al domnitorului Mircea cel Bătrân în haine occidentale, având alături pe soţia sa Mara. Urmând firul văii Vâlsanului, ajungem, după 11 km, la barajul hidrocentralei Vidraru[301].

În comuna Brăduleţ, turistul poate vizita două puncte muzeistice: al parohiei Brădetu şi al satului Galeşu. Primul evocă evenimente importante din istoria aşezării, precum şi ocupaţiile tradiţionale ale locuitorilor de aici. În colecţia muzeală au fost incluse valoroase piese de artă medievală bisericească: icoane, cărţi vechi bisericeşti, obiecte de cult, documente istorice locale, manuscrise. Expoziţia din satul Galeşu are caracter istorico-etnografic local, o realizare a unor intelectuali din sat în colaborare cu Muzeul Goleşti[302].

Râul Vâlsan este un afluent al Argeşului care pe o lungime de 17 km, între comunele Muşăteşti şi Brăduleţ, este declarat **rezervaţie naturală faunistică**. Pe lângă aspectul său peisagistic deosebit, valea Vâlsanului reprezintă singurul biotop acvatic din ţara noastră în care trăieşte aspretele (Romanichtys valsanicola). În apele Vâlsanului trăiesc şi alte specii rare de peşti: păstrăvul de munte, molanul, scobarul.[303]

[300] Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental...*, *op.cit.*, p. 67.

[301] Nicolae Moisescu, Elena Teodorescu, *op. cit.*, p. 35-36.

[302] Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental...*, *op.cit.*, p.66-67.

[303] *Rezervaţii şi monumete ale naturii din Judeţul Argeş,* Piteşti, S.n., 1998, p. 41.

Fig. 214 - Valea Vâlsanului, la nord de Muşăteşti (foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Revenind la Muşăteşti şi continuând traseul pe DN 73 C, ajungem în comuna Domneşti. Aceasta este situată între vestitele coline muşcelene, la jumătatea drumului dintre bătrânele capitale ale Ţării Româneşti, Curtea de Argeş şi Câmpulung Muşcel. În Domneşti se poate vizita casa de cultură locală, ce găzduieşte biblioteca şi expoziţia de artă feudală cu caracter permanent, unde sunt expuse elemente de cultură locală şi icoane, dintre care cea mai veche datează din vremea domnitorului Neagoe Basarab (secolul XVI). De la Domneşti putem face o abatere spre nord, pe firul Râului Doamnei şi ajungem în comuna Corbi, puternic centru pastoral şi pomicol.

Un obiectiv turistic important îl reprezintă ansamblul rupestru **Corbii dePiatră** situat în **satul Jgheaburi**. Este situat la 35 km de Câmpulung Muşcel, la 55 km nord de oraşul Piteşti şi 32 km de Curtea de Argeş.

Schitul rupestru reprezintă cea mai veche sihăstrie de călugăriţe din Arhiepiscopia Argeşului şi Muşcelului. Este săpat în stâncă, la baza unui abrupt dezvoltat pe un pachet de gresii compacte de peste 20 de metri înălţime.

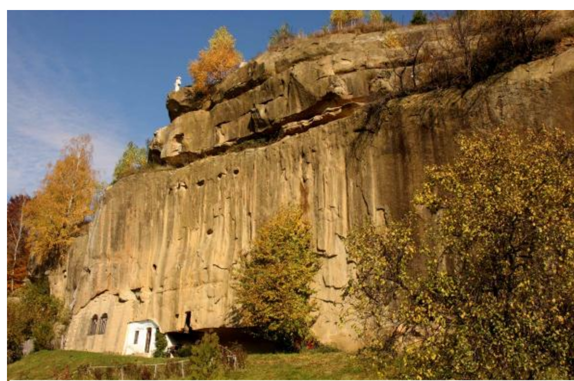

Fig. 215 - Biserica mănăstirii Corbii de Piatră (foto, www.cjarges.ro/11.07.2013)

Fig. 216 - Interiorul bisericii (foto, www.cjarges.ro/11.07.2013)

Biserica datează din secolul al XIV-lea, de la începutul organizării de stat a Ţării Româneşti. Tipologic, biserica rupestră de la Corbi derivă din bisericile- sală, cu două altare, fiecare dedicat unui alt hram, stil tipic lumii bizantine de secol X. Ea este înrudită arhitectural cu bisericile rupestre capadociene, însă altarul dublu la o singură navă este o caracteristică unică în România. În 1512 ia fiinţă în jurul bisericii primul schit de maici din Ţara Românească, iar în 1515 devine mănăstire pentru călugări, maicile fiind mutate la mănăstirea Cornetu-Vâlcea. În secolul al XVIII-lea, mănăstirea devine biserică de mir. Deasupra peretelui stâncos se află o cruce de piatră de la 1699, iar în apropierea bisericii rupestre, o alta de la 1790. „Biserica a fost pictată în răstimpul dintre sfârşitul secolului al XIII -lea şi mijlocul secolului al XIV-lea. Fragmente din această pictură se mai păstrează în absidă şi pe peretele de sus al bolţii naosului. În această localitate s-a născut cronicarul Naum Râmniceanu (1764-1838). După opinia unor cercetători din Corbi a primit vestita familie de voievozi a Corvineştilor.[304]

Fig. 217 - Naum Râmniceanu
(foto, 2013, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Fig. 218 - Biserica „Sfânta Treime” („Alexandria”) din Corbi, construită în 1828 (dreapta)
(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Unii specialişti în istoria creştinismului apreciază că pe stânca în care s-a săpat lăcaşul de cult ar fi fost un loc de închinăciune din epoca precreştină a dacilor.[305] Tot în comuna Corbi se află Biserica „Sfânta Treime” („Alexandria”), construită în anul 1828, monument istoric.

Reluînd itinerarul din Domneşti (pe DN 73C) spre Câmpulung, sosim în satul Slănic, comuna Aninoasa.

Mănăstirea Slănic. După tradiţie, se spune că mănăstirea ar fi luat fiinţă în timpul domniei lui Vlad Ţepeş. Aşezământul a fost desfiinţat după secularizarea averilor mănăstireşti din vremea lui Alexandru Ioan Cuza. Pe temelia vechiului lăcaş s-a zidit o biserică, în anul 1922, de către ieromonahul Isidor Ghimpeţeanul. În 1981 s-a mai construit o biserică din lemn, mai spaţioasă şi un paraclis mai mic în care se ţineau slujbele în 1994.

[304]Mihai Vlasie, *Ghidul aşezărilor monahale ortodoxe din România: Drumuri spre mănăstiri,* Bucureşti, Editura Sophia, p. 61.

[305]Florian Tucă ş.a., *op.cit*, p. 150.

Fig. 219 - Biserica mănăstirii Slănic
(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

În perioada 1966-1980 au fost construite trei clădiri din cărămidă pe temelie de piatră şi beton, cu câte trei camere şi o bucătărie de vară. Biserica din zid construită în 1922 fiind degradată, s-a demolat în 1993 şi s-a început construcţia unei mari biserici de zid, tip catedrală.[306] Schitul Slănic, în anul 1993 a fost ridicat la treapta de mănăstire, stareţul Teofil, în septembrie 1999, a fost numit arhimandrit, obştea monahală numărând, în anul 2010, 25 de suflete[307].

Mănăstirea Aninoasa, monument istoric şi de arhitectură, este un ansamblu arhitectonic de tradiţie brâncovenească, cu o incintă dreptunghiulară prevăzută cu un turn-clopotniţă, chilii şi paraclis.

[306]Mihai Vlasie, *op. cit*., p.56.
[307]Teodor, Mavrodin, *Aninoasa şi Slănicul Muşcelului*, p. 437.

Fig. 220 - Ansamblul mănăstirii Aninoasa (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Mănăstirea a fost ctitorită în 1677 de marele-clucer Tudoran Vlădescu, cu hramul „Sfântul Nicolae"; se presupune ca a fost o biserică de curte. După moartea soţiei, îngropată în pronaosul bisericii, Aga Tudoran se călugăreşte, devenind monahul Teodosie şi astfel a luat fiinţă aici o mănăstire de călugări. Între 1704 şi 1714, a fost stareţ Daniil, care a devenit apoi episcop de Buzău şi care, între 1722 şi 1730, a făcut donaţii pentru renovarea aşezământului, pentru împrejmuirea acestuia cu ziduri şi construirea unor clădiri anexe. În 1773, stareţul Mihail Tartasescu Cojocaru a construit paraclisul, cu hramul „Sfinţii Mucenici Gheorghe şi Dimitrie". Pictura bisericii a fost facută de Pârvu Mutu, reîmprospătată apoi de Sitaru-Dima şi Neacşa. După 1864, aşezământul devine biserică de mir. Mănăstirea a fost reînfiinţată, ca biserică de maici, la 1 octombrie 2001. Aici se găseşte icoana Sfântului Nicolae care este lucrată în argint. În afară de icoana Sfântul Nicolae, o altă icoană veche îl reprezintă pe Mântuitorul înconjurat de 12 apostoli. Sfântul potir lucrat din argint şi suflat cu aur are inscripţia în greacă: „Olimpiada monahia Mitcovaca- donaţie mănăstirii Aninoasa", 1832.[308]

Săpăturile arheologice efectuate în pronaosul bisericii de către arheologii Raluca şi Sergiu Iosipescu, în anul 2008, au scos la iveală mormântul ctitorului. La scheletul acestuia a fost descoperit inelul cu monograma T.V. (Tudoran Vlădescu).[309]

Trecând prin **Berevoeşti**, putem vizita casa-muzeu a scriitorului Mihai Tican-Rumano. Pe Valea Satului, în Berevoeşti, pitită sub dealul Aişoara, se află casa scriitorului, construită în cunoscutul „stil muşcelean"; inaugurarea casei memoriale a avut loc la 29 mai 1982. La vârsta de 13 ani, Mihai Tican-Romano (1895-1967) părăseşte casa părintească, ajunge la Constanţa, de aici, cu vaporul, în sudul Italiei, iar mai apoi în Argentina. În 1929 traversează Atlanticul şi merge în Spania, unde scoate ziarul „Dacia". În 1935 ajunge în Africa.[310]

[308]*Ibidem,*p.420

[309]*Ibidem.*

[310]Florian Tucă ş.a., *op.cit,* p. 354.

Fig. 221 - Casa memorială Mihai Tican Rumano (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Fig. 222 - Mihai Tican Rumano (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Din Berevoeşti, turistul mai parcurge 7 km şi ajunge în şoseaua Piteşti – Câmpulung – Braşov (DN73), în apropiere de castrul roman Jidova, la 4 km sud de municipiul Câmpulung.

Piteşti – Câmpulung – Rucăr–Cetatea Oratia–Fundata

După traversarea podului rutier de peste Argeş, şoseaua naţională se bifurcă: la dreapta, spre Bucureşti (DN 7-114 km) şi la stânga, spre Braşov, prin Câmpulung şi pasul Bran (DN 73-133km).

Din DN 73, la capătul autostrăzii ce străbate localitatea Mărăcineni, se desprinde la dreapta şoseaua astfaltată spre Colibaşi (DJ 733). După trecerea podului de peste râu se ajunge la Colibaşi. Chiar la intrarea în sat întâlnim drumul ce vine de la Valea Mare – Podgoria şi Făgetu, unde se află **mănăstireea Vieroşi** (circa 5 km). Construită între 1571 şi 1573, de către vornicul Ivaşcu Golescu, a fost refăcută parţial şi zugrăvită în anul 1645 prin grija marelui- vistier Stroe Leurdeanu şi a soţiei sale Vişa. A fost refăcută între 1827 şi 1834 de către Comisiunea Monumentelor Istorice. La trapeză s-a folosit un procedeu tehnic întâlnit în Ţara Românească numai la trapeza mănăstirii Argeşului: boltirea cu nervuri de cărămidă.Aici se află mai multe pietre de mormânt, printre care cea a lui Albu Golescu, din 1574, decorată cu reprezentarea ecvestră, în relief plat, a răposatului şi cea a soţiei sale Irina, din 1576-1577, piatră ce marchează trecerea de la ornamentica geometrică la cea florală.[311]

Urmând traseul spre Câmpulung, străbatem următoarele comune: Mărăcineni, Ţiţeşti, Stâlpeni, Mihăeşti, Schitu Goleşti. La km 18, un drum spre dreapta, duce la **mănăstirea Valea.** Anul ridicării ei nu se cunoaşte, dar în vremea lui Radu Paisie, domnul Ţării Româneşti (1535-1545), mănăstirea, aşa cum reiese din documente, exista. De plan triconc, cu turlă pe naos, biserica are faţadele decorate prin alternări de cărămidă aparentă şi tencuială. Pictura interioară (1548) a fost refăcută în repetate rânduri. Pridvorul deschis a fost adăugat în 1797. Clopotniţa şi zidul înconjurător datează din 1850. În interior se remarcă iconostasul de lemn cu uşile împărăteşti sculptate şi aurite, realizat în stil brâncovenesc, care conferă interiorului bisericii atribute artistice deosebite, alături de sfeşnicele mari de lemn, ornamentate.[312]

În Ţiţeşti s-a născut inventatorul Dumitru Popescu (1866-1905). După ce inventează cârma pentru balon, pleacă în 1904 la Viena pentru a-şi perfecţiona invenţia. De asemenea, el realizează

[311]*Argeş.Ghid turistic al judeţului,* Editura Sport Turism, Bucureşti, 1978, p. 96
[312]Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental..., op.cit.*, p. 484.

lacătul cu cifru, primul patent în materie prezentat la expoziţia din Bucureşti şi propus apoi pentru cea de la Paris[313].

La km 18, din şoseaua spre Câmpulung se desprinde la stânga un drum asfaltat ce trece apa Bratia, spre Băjeşti, sat atestat documentar ca proprietate a lui „Stoica ot Băjeşti”, ginerele lui Vlad Vodă Călugărul. Prin activitatea sa, Mareş Băjescu (care şi-a început activitatea ca simplu logofăt, în 1643, în cancelaria lui Matei Basarab şi culminând cu funcţia de ban al Craiovei, cea mai înaltă dregătorie a ţării) a dominat întreaga viaţă politică şi culturală a ţării în veacul al XVII-lea. Pe când era vornic, în 1666, a ctitorit biserica schitului Cornet de pe valea Oltului, biserica şi conacul din Băjeşti. Biserica, zidită de meşterul Dragomir, este o construcţie de plan treflat, cu abside poligonale şi pronaos supralărgit, fără pridvor. Are o clopotniţă de zid octogonală la care se ajunge printr-o scară interioară, închisă într-o construcţie de forma unui turn, aşezată în pronaos. Portretul zidarului Dragomir este primul portret de meşter care apare în pictura murală din Ţara Românească[314].

Revenind în şoseaua naţională, la km 30 întâlnim **parcul dendrologic Mihăeşti,** situat în localitatea cu acelaşi nume; ocupă o suprafaţă de 65 ha.

Fig. 223 - Iuliu Moldovan
(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

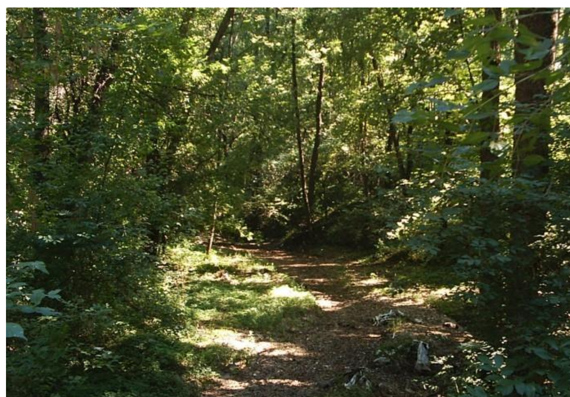

Fig. 224 - Parcul dendrologic
(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Este primul parc de acest gen din România, o amenajare dendrologică şi peisagistică, proiectată de inginerul Iuliu Moldovan, al cărui bust este amplasat în zona centrală a grădinii.
Lucrările de amenajare au început în perioada 1895-1901, iar în 1935 se creează partea dendrologică. De partea peisagistică a parcului se ocupă arhitectul Rech Brun. Aici vegetează specii arbustive şi arboricole de mare valoare ştiinţifică: gutuiul japonez, molidul argintiu, bradul grecesc, bradul de Caucaz, chiparosul de California, laricele japonez, arborele-lalea, arborele de plută, liliacul chinezesc, glicina chinezească, acul lui Adam, duglas verde, arborele de chinină din Carolina.[315]

La 4 km sud de Câmpulung, în cătunul Pescăreasa din comuna Schitu Goleşti, se află ruinele cas**trului roman Jidova,** considerat cel mai important castru roman de pe Limes transalutanus (fosta graniţă fortificată dintre teritoriul cucerit de romani şi dacii liberi).

[313]*Argeş. Ghid turistic al judeţului,* Editura Sport Turism, Bucureşti, 1978, p. 71.
[314]*Ibidem.*
[315]*Rezervaţii şi monumete ale naturii din Judeţul Argeş,* Piteşti, S.n., 1998, p.40.

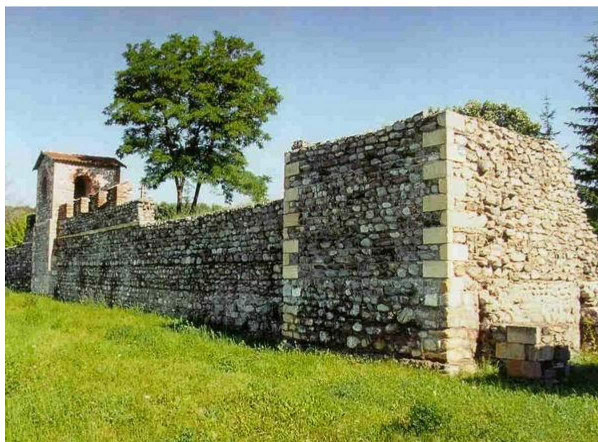

Fig. 225 şi fig. 226 - Ruine ale castrului roman Jidova (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Este singurul castru construit din piatră, din şirul celor care au existat pe acest aliniament. Castrul are forma dreptunghiulară, fiind înconjurat de un zid prevăzut cu turnuri dreptunghiulare pe laturi şi semicirculare la colţuri. În incinta castrului este organizată o expoziţie permanentă cu obiecte găsite în timpul cercetărilor arheologice efectuate de-a lungul timpului[316].

Câmpulung

Aşezat în depresiunea subcarpatică cu acelaşi nume, oraşul Câmpulung Muscel este considerat cel mai vechi oraş medieval din Ţara Românească. Situat la 51 km de Piteşti şi la 83 km de Braşov, oraşul se desfăşoară de o parte şi de alta a Râului Târgului, de-a lungul a peste 5 km, la o altitudine de 587 m în partea de sud şi 610 m în partea de nord, fiind înconjurat de dealuri înalte: Măţău (1.019 m), Cetăţuia (873 m), Hodor (868 m) şi Flămînda (714 m). Spre vest este mărginit de platoul Grui şi dealul Ciocanul (885 m), în nord se află dealul Măgura (894 m) şi munţii Iezer (2 462 m) şi Păpuşa (2 391 m), iar în nord-est, Mateiaşul (1 239 m).[317]

Oraşul **Câmpulung,** cunoscut şi sub numele de Câmpulung Muscel, după denumirea judeţului a cărui reşedinţă a fost până în 1950, iar între 1950 şi 1968, reşedinţă de raion, a fost declarat municipiu în 1994.

Hrisoavele domneşti îl datează în sec. al XII-lea, iar inscripţia de pe lespedea tombală a comitelui Laurenţiu de Longo Campo, existentă şi astăzi în interiorul Bărăţiei, menţionează anul 1300. Câmpulungul s-a bucurat de o deosebită atenţie din partea voievozilor români (el fiind un oraş domnesc), care i-au acordat de-a lungul timpului multe şi importante privilegii, pe care alte oraşe din Ţara Românească nu le-au cunoscut.

Versiunea arabă a cronicii Ţării Româneşti, descoperită în anul 1970 la Deir-es-Sir, lângă Beirut, vorbeşte de un Negru-Vodă care a construit în Câmpulung, în 1292, o măreaţă biserică.[318]

În urma războiului dintre Basarab I şi regele Carol Robert de Anjou, încheiat cu marea victorie de la Posada, la 9-12 noiembrie 1330, Ţara Românească şi-a câştigat definitiv independenţa.

Această victorie a schimbat radical statutul oraşului Câmpulung, el devenind astfel prima reşedinţă a Ţării Româneşti ca stat independent şi închegat definitiv şi pentru că, în timpul

[316]Florian Tucă ş.a., *op.cit,* p.41.

[317]*Argeş. Ghid turistic al judeţului*, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1978, p.74.

[318] Ibidem, p.75.

războiului, cetatea Argeşului a avut mult de suferit, iar Câmpulungul îi oferea lui Basarab I condiţiile necesare pentru o bună desfăşurare a vieţii de curte, ca principalul centru economic al Ţării Româneşti, având şi o importantă viaţă religioasă. Câmpulungul îndeplinea, deci, condiţiile funcţionării unei reşedinţe domneşti.

Calitatea de primă reşedinţă a statului independent Ţara Românească, după 1330, este atestată în primul rând prin confirmarea documentară a morţii lui Basarab I la Câmpulung, în anul 1352, prin inscripţia din Biserica Domnească de la Argeş (grafitul a fost executat pe peretele bisericii de la Argeş după moartea lui Basarab I şi consemna acest eveniment ca pe o ştire contemporană), dar şi prin mormântul care există şi astăzi tot la Câmpulung, al urmaşului său Nicolae Alexandru Basarab. În inscripţia de pe lespedea funerară a lui Nicolae Alexandru Basarab, păstrată la Câmpulung în biserica Mănăstirii Negru-Vodă, fostă reşedinţă voievodală în sec. al XIV-lea, se menţionează calitatea sa de mare şi de sine domn stăpânitor, la fel cum şi tatăl său, Basarab I, mort în 1352 la Câmpulung, avea calitatea de mare voievod. După moartea lui Nicolae Alexandru Basarab, fiul acestuia, Vladislav I Vlaicu, a continuat politica tatălui său de întărire a puterii centrale şi în 1369 a mutat reşedinţa Ţării Româneşti la Argeş. Astfel, oraşul Câmpulung îşi pierde, cu această dată, calitatea de oraş-capitală şi intră într-o nouă etapă istorică, rămânând oraş domnesc şi beneficiind, din partea domniei, de importante privilegii economice, administrative şi jurisdicţionale care s-au menţinut secole de-a rândul.[319]

Dezvoltarea Câmpulungului se datorează aşezării sale pe unul dintre cele mai importante drumuri comerciale pe care se făcea legătura cu Transilvania prin culoarul Rucăr-Bran, devenind un însemnat punct de vamă. Oraşul este pomenit pentru prima oară ca punct vamal la 20 ianuarie 1368, într-un hrisov emis de domnitorul Vladislav I[320].

Secolul al XVII-lea este bogat în evenimente culturale, care au influenţat nu numai evoluţia oraşului Câmpulung, ci şi a întregii zone a Muşcelului şi nu numai. Astfel, voievodul Matei Basarab a înfiinţat la Câmpulung, cu ajutorul meşterilor tipografi trimişi de la Kiev de mitropolitul român Petru Movilă, o tiparniţă. Seria tipăriturilor a început cu „Molitvelnicul slavonesc“ (1635) şi a continuat cu „Învăţături peste toate zilele“ (1642), „Antologhionul slavonesc“(1643) şi „Psaltirea slavonă“ (1650), iar pentru nevoile de hârtie, domnitorul a instalat pe Râul Târgului o moară.

Un eveniment deosebit a fost înfiinţarea la Câmpulung a Şcolii Domneşti, întemeiate de Antonie-Vodă din Popeşti, în primăvara anului 1669, din iniţiativa lui Radu Năsturel, fiul lui Udrişte Năsturel. Şcoala era întreţinută prin acordarea unor venituri de la bugetul ţării, jumătate din sumele încasate la vama Rucăr şi Dragoslavele, fiind socotită ca o şcoală centrală a Ţării Româneşti. Ea a fost prevăzută, deci, cu local, buget, ispravnic conducător, cu dascăli iscusiţi şi cu un număr mare de elevi. Evidenţiind activitatea culturală şi de învăţământ din această perioadă din Câmpulung, nu putem să nu-i menţionăm şi pe copiştii de manuscrise atestaţi în documentele vremii, care au lăsat în urma lor lucrări deosebite. Pe aceştia îi întâlnim şi în secolul al XVIII-lea.

Comerţul cu Transilvania, şi mai ales cu Braşovul, a fost stimulat de tratatele comerciale încheiate între domnii munteni şi negustorii braşoveni. Primul dintre ele este semnat de Vlaicu-Vodă în 1369, reînnoit de Mircea cel Bătrân în 1413, tot la Câmpulung. Bâlciul de Sf. Ilie, târg anual la care participau negustori şi din alte ţări, care şi astăzi are loc în luna iulie, a contribuit la dezvoltarea economică a oraşului şi a zonei înconjurătoare.[321] Câmpulungul se dezvoltă de-a lungul secolelor ca o aşezare de moşneni, această situaţie privilegiată a câmpulungenilor fiind consemnată într-un hrisov domnesc dat de Mihail I (1418-1420), şi reînnoită în multe alte documente ulterioare. Anul 1521 marchează o dată cu adevărat istorică, negustorul Neacşu adresând negustorilor din Braşov o scrisoare în care îi informează asupra mişcărilor oştilor turceşti din zona Dunării. Este primul document redactat în limba română păstrat până în zilele noastre.[322]

Oraşul Câmpulung este încărcat de istorie, fiecare construcţie veche, fiecare arteră de

[319] *Itinerare argeşene. Ghid turistic*, Piteşti, s.n., 1970, p.157.

[320] Constantin Darie, *Câmpulung. Mic îndreptar turistic,* Bucureşti, Editura Meridiane, 1968, p. 6.

[321] *Argeş. Ghid turistic al judeţului*, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1978, p. 75.

[322] Constantin Darie, *op.cit.*, p. 6.

circulaţie ce străbate urbea, monumentele, bisericile, toate ne-ar putea vorbi de istoria, de vechimea, şi de alte multe aspecte majore din trecutul său luminos.[323]

Vizitatorul care intră în Câmpulung pe şoseaua DN73, venind dinspre Piteşti, îşi începe plimbarea pentru cunoaşterea istoricei aşezări de pe malul Râului Târgului, străbătând prima porţiune a străzii Negru-Vodă, de-a lungul ei fiind situate majoritatea instituţiilor de stat, precum şi numeroase obiective turistice. Cel mai valoros şi cel mai reprezentativ monument istoric al oraşului este **Ansamblul feudal Negru-Vodă.**[324] **Biserica Mănăstirii Negru -Vodă,** de două ori refăcută pe vechile fundaţii - în secolul al XVII lea, la înfiinţarea mănăstirii, şi în secolul al XIX lea - a fost ctitorită de voievozii Basarab I, mort la Câmpulung (1351-1352) şi Nicolae Alexandru Voievod, mort în 1364. Acesta este înmormântat în partea dreaptă a naosului, aici fiind cea mai veche piatră de mormânt a unui domnitor, unde se află dăltuit următorul text: „În luna noiembrie 16 zile , a răposat marele şi singurul stăpânitor, Domn Io Nicolae Alex. Voievod, fiul marelui Basarab, în anul 6873 (1364),...Veşnica lui pomenire“[325].

Fig. 227 - Ansamblul feudal Negru-Vodă
(foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung)

Prima construcţie a Bisericii Mănăstirii Negru -Vodă, "care a durat până în 1628, din cauza vechimii şi a cutremurului din acel an", s-a surpat. Între 1635 şi 1636 va fi refăcută de Matei Basarab, domnul Ţării Româneşti (1632-1654), care a reconstruit biserica pe temeliile celei vechi, adăugându-i turnul-clopotniţă şi alte construcţii. În 1737, turcii au dat foc mănăstirii, dar tot în acest an este reparată şi refăcută. Fiind avariat în urma cutremurului din 14 noiembrie 1802, monumentul a fost refăcut din temelii, între anii 1827 şi 1832, de domnitorul Dimitrie Ghica, formă în care se găseşte şi astăzi.

[323] Florian Tucă ş.a., *op.cit.*, p.38.

[324] *Itinerare argeşene...,op.cit.*, p.161.

[325] Gheorghe Cantacuzino; Şerban Dragomirescu ; Dan Dumitru Iacob, *Atlas istoric al oraşelor din România. Seria B, Ţara Românească,* Bucureşti, Editura Enciclopedică Română, 2008, p.8.

Are trei turle: cea de la mijloc, mai mare, cu boltă interioară, cele dinspre răsărit şi apus, mai mici. În pronaus, deasupra uşii de intrare, sunt pictaţi de către Gherman zugravul în 1831 ctitorii: Matei Basarab şi Doamna Elena, Negru-Vodă, Nicolae Alexandru Basarab[326].Pe o pisanie care a fost aşezată la intrarea în biserică, se consemnează, ca dată a construcţiei iniţiale a lăcaşului de cult, anul 1215, an care corespunde, de altfel, cu vremea legendarului Negru-Vodă descălecătorul.

Una dintre principalele clădiri ridicate aici de Matei Basarab, probabil edificată în 1635 - 1648, este casa de la sud- vest de biserică, numită în catagrafii casa egumenească. Ea are o pivniţă acoperită cu boltă semicilindrică şi un gârlici boltit spre est. Deasupra pivniţei şi a unui culoar în formă de „L“ se ridică patru încăperi cu două mici coridoare boltite. După transformările de la începutul secolului al XVIII- lea, casa are două foişoare legate între ele.

Ansamblul este dominat, pe latura de vest, de turnul-clopotniţă, înalt de 36 m, construit în 1635-1636. La bază are o lăţime de 10 m, el fiind unul dintre cele mai masive şi mai spectaculoase construcţii de acest fel din Ţara Românească. Spre nord, o casă a scării asigură accesul la primele două etaje, fiind continuată de scări de lemn interioare până la camera deschisă a clopotelor. Exteriorul este decorat cu registre suprapuse de arcate separate de brâie şi cu bumbi de ceramică smălţuită. Decorul este completat de piese aduse de la Cloaşter: o cheie de boltă de factură gotică şi un relief reprezentând o căprioară. Poarta din gangul boltit al turnului, lucrată din lemn de stejar, a fost făcută în 1749.[327]

Pe partea nordică a turnului-clopotniţă, lipit de el, se află **Casa stăreţiei,** cu parter şi etaj, construită de Constantin Brâncoveanu, şi care a suferit modificări în secolul al XX-lea.

În jurul anului 1650 este construită, la nord de turn, **Casa domnească** sau **arhierească,** precum şi un **corp de chilii,** alăturat incintei, spre nord. În anul 1712, a fost adăugat un etaj casei domneşti, având un foişor şi unele încăperi cu bolţi de penetraţie, încadrate de camere tăvănite.[328]

Fig. 228 - Biserica- bolniţă (foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung)

În extremitatea de sud-est se află **bolniţa**, construită iniţial din lemn, refăcută din zid în anul 1718. Este decorată cu piatră cioplită la pridvor, la ancadramentele ferestrelor şi are brâu median cu urme de pictură decorativă. În pridvor se mai păstrează puţine urme din vechea pictură în frescă, de o calitate deosebită. Interiorul a fost repictat de Gheorghe Tattarescu.[329] După mai bine de şase veacuri de la zidirea lăcaşului de cult, în curtea mănăstirii s-au întâlnit, în ziua de 6 august 1848, fruntaşii revoluţionari paşoptişti din Câmpulung şi din zonele apropiate, aflaţi aici pentru a depune jurământ pe Constituţie.La numai câteva sute de metri, pe strada Negru-Vodă, se află **Biserica Domnească**, ctitorită în 1567 de Doamna Chiajna, văduva lui Mircea Ciobanul, domnul Ţării Româneşti, şi fiul ei Petru al II-lea. Numită şi biserica grecilor, a fost demolată, pe locul respectiv ridicându-se actuala construcţie, de dimensiuni impunătoare, începută în 1870 şi terminată în 1889. Pe faţadă a fost fixată pisania din 1721.[330]

Pictura interioară aparţine pictorului Mişu Pop şi a fost făcută la ultima construcţie terminată în anul 1889. Ea îl reprezintă pe Petru al II- lea cel Tânăr, fiul lui Mircea Ciobanul, şi pe Doamna Chiajna, soţia domnitorului.

Un alt obiectiv istoric de o valoare excepţională, situat pe strada Negru-Vodă, este **Ansamblul monahal Bărăţia** (Biserica catolică "Sfântul Iacob"). Ansamblul cuprinde trei edificii importante: biserica închinată Sfântului Iacob cel Mare, în care se află lespedea funerară din 1300 a lui comes Laurencius de Longocampo (fost conducător militar şi administrativ al Câmpulungului), turnul

---

[326] *Argeş. Ghid turistic al judeţului*, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1978, p.78.

[327] Gheorghe Cantacuzino ş.a., *op.cit.*, p. 8.

[328] *Ibidem*, p. 8-9.

[329] *Ibidem*, p. 8-9.

[330] Gheorghe Cantacuzino ş.a., *op.cit.*, p.10.

clopotniţă şi casa parohială. Lăcaşul actual este fostul cor al unei biserici a cărei navă a fost dărâmată, fiindu-i închis cu zidărie arcul triumfal.

Fig. 229 - Biserica catolică „Sfântul Iacob" (foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung)

Fig. 230 - Piatra funerară a lui Laurentiu de Longocampo (foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung)

Corul, datat în secolul al XV-lea, are plan pentagonal, cu contraforţi la colţuri şi o sacristie pe latura de nord. S-au păstrat urme ale bolţilor (consolele de piatră cu pornirea nervurilor) şi ale ferestrelor în arc frânt. În interior se află fundaţiile corului edificiului anterior, având şi el contraforţi la colţuri. Turnul-clopotniţă a fost construit în 1730, decorul exterior cuprinzând trei registre cu panouri dreptunghiulare mărginite de ciubuce şi arcate oarbe, despărţite de colonete angajate. La sfârşitul secolului al XIX-lea a fost ridicat încă un etaj cu un acoperiş ascuţit, montându-se şi un orologiu. Este un punct de atracţie turistică, inspirând penelul pictorilor Nicolae Grigorescu şi Carol Popp de Szathmáry.

Casa parohială, asemănătoare unor case mănăstireşti din secolului al XVII-lea, are pivniţe acoperite cu bolţi semicilindrice şi un foişor deschis, mărginit de arcade pe coloane de zidărie, cu gârlici şi o scară exterioară de piatră.[331] Tot pe strada Negru-Vodă se întâlnesc alte două monumente istorice: Biserica Schei şi Biserica „Sfânta Marina".

Biserica Schei datează din secolul al XVI-lea şi edificiul a fost transformat în repetate rânduri. În anii 1838-1840 au fost construite absidele laterale, între 1938 şi 1940 s-a ridicat turla Pantocratorului şi s-a adăugat un nou pridvor, realizându-se şi pictura în ulei. Pictura din 1854 a fost făcută cu cheltuiala Mariei Patraulea, după cum arată o inscripţie. Pe catapeteasmă se păstrează pictura realizată de Petre Cazan la sfârşitul secolului al XIX-lea. Din cele 36 de cruci din curtea ei, una este de piatră şi este de interes istoric, datând din 1662[332].

Biserica „**Sfânta Marina"** datează din secolul al XV-lea. În 1696 s-au adăugat pronaosul şi un pridvor închis peste care s-a ridicat o clopotniţă cu metereze, naosul a fost acoperit cu o calotă cu pandantive ca şi pronaosul, şi s-a realizat o valoroasă pictură. La sfârşitul secolului al XIX-lea, a mai fost ridicat un etaj la clopotniţă, iar spre vest a fost adăugat un alt pridvor închis.[333] Pictura datează de la 1898 şi a fost realizată de Gheorghe Popescu din Lereşti. La exterior, pe latura sudică se văd şi azi ancadramentele din piatră de Albeşti ale vechii uşi de intrare în pronaos, zidită ulterior.

Biserica Şubeşti, monument de arhitectură, este una dintre cele mai frumoase biserici din oraş, construcţia fiind remarcabilă prin armonia proporţiilor. Lăcaşul şi-a luat numele de la breasla

---

[331] Gheorghe Cantacuzino ş.a., *op.cit*, p. 9.
[332] *Ibidem*, p. 9.
[333] *Ibidem.*

şubarilor sau a negustorilor de şube. Este de dimensiuni modeste, însă reprezintă o veritabilă bijuterie arhitectonică. A fost ridicată pe locul unui lăcaş din sec. al XVI-lea. O veche inscripţie preciza că ea a fost zidită din temelie în timpul lui Matei Basarab, iar în pisania aflată deasupra intrării scrie că biserica a fost zidită din temelie în 1779 de egumenul mănăstirii Câmpulung, Dositheiu, şi de logofătul mănăstirii, Trandafir, în vremea lui Alexandru Ipsilanti. Arhitectura bisericii este caracteristică epocii lui Matei Basarab.

Fig. 231 - Biserica Şubeşti
(foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung)

La exterior, biserica este înconjurată de un brâu pictat format din trei toruri suprapuse şi are trei rânduri de zimţi la cornişă. Turlele sunt decorate cu ciubuce şi zimţi. Pictura interioară se remarcă prin bogăţia ornamentaţiei şi repertoriul iconografic[334]. Pe peretele vestic, tabloul votiv ne înfăţişează pe Dosithei arhimandrit: în haine negre călugăreşti, iar Trandafir logofăt este îmbrăcat în costum de negustor. În pridvor, pe latura sudică se află mormântul logofătului Trandafir, decedat la 11 octombrie 1791, după cum reiese din inscripţia de pe piatra tombală. Arhiva bisericii păstrează două pomelnice din secolul al XVIII-lea. În curtea bisericii se află 36 de cruci (dintre care una este de piatră), pe care sunt înscrise numele altor preoţi, cum ar fi Ion Săraru (1850). Ele dovedesc că, anterior secolului nostru, aici a fost un cimitir. Cea mai veche cruce este de la 1593- 1601.

Biserica Fundeni („Adormirea Maicii Domnului") este situată în partea sud- estică a municipiului, pe o terasă medie din dreapta Râului Târgului. A fost construită din bolovani de râu, alternând cu câte un rând orizontal de cărămizi şi bucăţi de piatră din Albeşti, cu resturi de inscripţii slavone. Nu i se păstrează pisania veche pusă de ctitori, dar pe o piatră de mormânt de formă dreptunghiulară este inscripţionat anul 1576, ceea ce sugerează că a fost zidită în a doua jumătate a secolului al XVI-lea. În formă de navă, fără turle, acoperită cu şiţă, biserica se compune din altar,

334 *Ibidem.*

naos, pronaos şi pridvor. După 1787 s-au efectuat lucrări de reparaţie, în cursul cărora, probabil, s-a ridicat şi pridvorul deschis, din zidărie de cărămidă, etajat. Pe axa bisericii se găseşte o ferestruică foarte îngustă, cu deschidere extrem de largă spre interior, care este realizată prin scobirea la mijloc a unei pietre dreptunghiulare.

Fig. 232 - Biserica Fundeni
(foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung)

Pictura veche nu se cunoaşte de când datează şi nici de cine este făcută. Printre puţinele scene de pictură ce se mai păstrează în interior se numără şi cea care simbolizează masa bogatului milostiv, în care apar chipurile unor lăutari din secolul al XVIII-lea, ce cântă din trâmbiţă, surlă şi tobă. Remarcabile sunt ancadramentele exterioare ale ferestrelor, realizate din piatră de Albeşti. La fereastra altarului, pe o piatră dreptunghiulară se pot descifra cuvintele (scrise cu litere slavone): „robii lui Dumnezeu Ion Neacşa... leat 1622“. Către sfârşitul secolului al XIX-lea, ruinându-se, biserica s-a închis. În 1904 a fost în pericol să fie dărâmată, dar în cele din urmă nu s-a întâmplat acest lucru. Lăcaşul a fost renovat începând cu anul 1930. Din 1995, devine biserică de mir.

Biserica „Sfântul Gheorghe“(Olari). Se presupune că naosul care se păstrează şi astăzi a fost ridicat în secolul al XV-lea, de când datează cele mai vechi morminte din jur. Se compune din altar, naos şi pronaos, deasupra căruia se află clopotniţa pătrată. În 1726-1727 naosul a fost supraînălţat, acoperit cu o boltă cilindrică şi s-a zidit un iconostas. Altarul a fost pictat în 1716-1717 de zugravul Minea, iar pronaosul, în 1772, de Şerban diacon. Picturi exterioare, de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, acoperă faţada de vest şi o mare parte a peretelui nordic.

Pe dealul Flămânda, din estul municipiului, a fost ridicat, la 1765, schitul Mărculeşti, având o biserică de plan dreptunghiular, cu turlă octogonală peste naos. Acest monument a fost înlocuit de un lăcaş nou în perioada 1873-1890, cu turlă masivă pe naos şi clopotniţă deasupra pronaosului.

Avariat de cutremurul din 1940, el a fost dărâmat în 1942. Lângă el a fost ridicată, între anii 1938 şi 1940, actuala Biserică „Adormirea Maicii Domnului“, după planurile arhitectului George M.Cantacuzino.[335] Monumentul eroilor este ridicat în amintirea eroilor căzuţi în Primul Război Mondial. Se află aşezat în Piaţa Republicii şi este opera sculptorului câmpulungean Dimitrie Măţăoanu.

Lângă Monumentul Eroilor, în zidul casei N. Ionescu- Berechet, se află încastrată **Crucea Jurământului**, ridicată în vremea domniei lui Gheorghe Duca, în 25 decembrie 1674. Pe această cruce se află una dintre cele mai lungi inscripţii în piatră înscrise pe un monument, din câte se cunosc până în prezent în fostul spaţiu al Ţării Româneşti. Numele său vine de la faptul că fiecare conducător nou ales al oraşului trebuia să jure, împreună cu cei 12 pârgari (reprezentanţi aleşi ai obştei), în faţa acestei cruci, că va lupta pentru apărarea drepturilor câmpulungenilor.[336]

Fig. 233 - Crucea jurământului din oraşul Câmpulung, 1674 (originalul încastrat în casa N. Ionescu - Berechet)

Fig. 234 – Replică, executată în 1787, aflată în piaţa oraşului (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Ca o replică a acestei cruci, în piaţa veche a oraşului este amplasat Monumentul Crucea Jurământului (Crucea pârgarilor), având înălţimea de aproape 2 m, lucrat din piatră de Albeşti şi ridicat în anul 1790.

Renumitul **Bulevard Pardon,** este format din strada Republicii şi strada Negru-Vodă, despărţite de aleea cu tei şi castani bătrâni, loc de plimbare a câmulungenilor, animat mai ales în orele de după-amiază şi în zilele de sărbătoare în toate anotimpurile.[337] Mai mult ca oricare alt oraş al judeţului Argeş, Câmpulungul poate fi numit un oraş al parcurilor.

Grădina Publică „Merci“ din strada Republicii este locul preferat al locuitorilor şi al numeroşilor vizitatori. Aleile grădinii sunt străjuite de castani şi sălcii plângătoare, iar în mijlocul ei

[335]*Ibidem*, p. 10.

[336]*Argeş. Ghid turistic al judeţului*, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1978, p. 8.

[337]*Itinerare argeşene..., op.cit.,* p.164.

se află busturile lui Nicolae Bălcescu, I.D. Negulici, C.D. Aricescu, Ion Barbu, Tudor Muşatescu, George Oprescu. La intrarea în grădină, un panou mare indică iubitorilor de turism alpin traseele pentru ascensiuni la Iezer, Păpuşa, Piatra Craiului şi Leaota.[338]

Fig. 235 şi fig. 236 – Aspecte din Grădina publică
(foto, 2010, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung)

Parcul Kretzulescu, amplasat pe malul drept al Râului Târgului, în apropierea Primăriei oraşului, este un alt punct de atracţie al oraşului. În 1897, în spaţiul acestuia existau Băile Kretzulescu. Valorificând apele sulfuroase din Valea Rumâneştilor, în parc au fost construite stabilimente pentru băi calde. Refăcut, pavilionul secţiei medicale din cadrul Băilor „Olga Bancic" cuprindea încăperi speciale pentru tratamente de fizioterapie, recomandate în afecţiunile căilor respiratorii.

Actualmente, acestea nu mai funcţionează, iar parcul se află în plin proces de modernizare. Parcul oferă imaginea unui spaţiu de agrement frecventat şi remarcat prin amenajarea floristică, prin frecvenţa băncilor de lemn şi a fântânilor arteziene. În incinta parcului s-a amenajat un lac de agrement cu suprafaţa de 800 m². Se conservă parţial fondul dendrologic, şi anume speciile: Picea excelsa, Aesculus hyppocastanus, Tilia tomentosa, Salix frangula[339].

[338]*Ibidem,* p.165.
[339] Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental, op.cit.*, p.126.

Fig. 237 - Parcul Kretzulescu din Câmpulung
(foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung)

Parcul Ştefănescu a fost realizat iniţial de inginerul silvic Vasile Golescu, fiul lui Alexandru Golescu-Arăpilă. Intrarea se face prin străzile Filimon Sârbu sau Petre Zamfirescu. Este renumit prin rezervaţia naturală botanică cu specii de plante exotice aclimatizate la Câmpulung, rarităţi pentru flora oraşului. Interes cu totul deosebit îl prezintă speciile de magnolii cu flori albe, Ginkgo biloba, originar din China şi pe cale de dispariţie în Europa, Sophora japonica, din neamul salcâmului cu flori albe-gălbui, care apar spre toamnă şi dau, împreună cu florile albastre, şi parfumate ale glicinelor, un colorit deosebit rezervaţiei[340]. Din raţiuni de întreţinere şi administrare a parcului, în beneficiul locuitorilor, Primăria oraşului îl cumpără, în 1929, de la proprietarul fondator[341]. În acest parc se găseşte **restaurantul Ciobănaşul**, precum şi un camping. În apropiere, se află Parcul Libertăţii, întins pe o suprafaţă de 7 ha, care se ridică până la nivelul platoului Grui. Parcul a fost amenajat în pădurea de foioase şi conifere, ca loc de odihnă şi recreere pentru câmpulungeni.

Muzeul municipal din Câmpulung cuprinde următoarele secţii: Istorie, Etnografie şi artă populară muşceleană „Margareta, Lily şi Gică Ştefănescu", Colecţia de artă plastică, Colecţia de ştiinţele naturii, „Complexul muzeal Mausoleul Eroilor-Mateiaş", Casa Memorială " Poetul G. Topîrceanu". În anul 2009, Muzeul din Câmpulung Muşcel a inaugurat o expoziţie dedicată sportivilor muşceleni, în care sunt etalate documente rare, fotografii surprinse în timpul competiţiilor, materiale de concurs, diplome, medalii şi trofee originale.

Secţia de istorie, prin exponatele prezentate, redă trecutul oraşului atât de bogat în evenimente, dar şi al împrejurimilor. În aceeaşi clădire, se păstrează Colecţia de artă plastică, formată din donaţiile a două familii muşcelene: Victoria Petrescu şi Tican- Rumano. Între lucrările existente se află opere purtând semnătura unor artişti consacraţi precum Sava Henţia, N.Vermont, C. Isachie, Ilie Burghele, Oscar Han, Lucian Grigorescu, Corneliu Baba, Marius Bunescu şi alţii dintre care amintim mai mulţi câmpulungeni şi argeşeni ca: Iacovache Constantinescu, fraţii D.D. şi G.D.Mirea, Constantin Baraschi, D. Măţăoanu, C. Petrescu, Rudolf Schweitzer-Cumpăna. Colecţia de ştiinţele naturii prezintă colecţii de roci, fosile, păsări de baltă şi din zona de deal şi de munte, numeroase animale expuse în mod atrăgător simulând pe cât posibil mediul lor natural: ursul, lupul, porcul mistreţ, apoi, un ecosistem cu păsări de baltă şi păsări răpitoare de noapte. Câţiva batracieni şi reptile sunt expuşi în borcane în mediu umed, iar câteva fosile de ursus

[340] *Argeş. Ghid turistic al judeţului,* Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1978, p. 83.
[341] Grigore Cnstantinescu, *Argeşul monumental..., op.cit.*, p.126.

spaelaeus sunt etalate pe un panou vertical. Expoziţia se încheie cu o frumoasă colecţie de roci de mină, cristale, cărbuni şi fragmente de calcar cu numuliţi. Secţia de Etnografie şi Artă Populară Muşceleană „Margareta, Lily şi Gică Ştefănescu” expune, în primul rând, piese ale portului popular şi ţesături de interior din zona Muşcel, precum şi obiecte din ceramică şi din lemn, specifice zonei muşcelene. Această secţie beneficiază de o clădire declarată monument de arhitectură de pe strada Republicii, clădire din secolul XVIII-lea, construită în stil muşcelean, cu parter şi etaj. Clădirea a fost construită în anul 1735 de către treti-logofătul Ştefănescu şi este cea mai veche construcţie civilă din Câmpulung. În anul 1928 a fost restaurată de cunoscutul arhitect câmpulungean Dumitru Ionescu-Berechet. În anul 1948, clădirea a fost donată Academiei Române cu scopul de a deveni muzeu, iar în anul 1952 se reorganizează aici Muzeul Orăşenesc din Câmpulung, având atunci cinci secţii: istorie, ştiinţele naturii, artă populară, artă plastică şi secţia memorială. Din anul 1977 a devenit Secţia de etnografie şi artă populară a muzeului.

Spre Dâmbovicioara - Fundata

Pe DN 72 A, la 25 km de Câmpulung, se află Stoeneşti, sat rămas în istorie datorită faptului că aici s-a retras Mihai Viteazul după lupta de la Călugăreni din 1595, pentru a-şi reface oastea. La 9 km mai departe de Stoeneşti, la intrarea în Cetăţeni, pe partea stângă a Dâmboviţei, se află **Rezervaţia naturală microrelieful carstic Cetăţeni**, care se întinde pe o suprafaţă de circa 10 ha pe raza comunei Cetăţeni. Monticolul dominant, delimitat la nord şi la sud de valea lui Coman şi respectiv valea Chiliilor, reprezintă o importantă rezervaţie arheologică, întrucât se atestă existenţa unei aşezări geto-dacice consolidate, prin descoperirea urmelor cetăţii edificate din pietre de râu şi gresii neprelucrate. În perioada medievală, aşezarea de la Cetăţeni a avut un rol considerabil în constituirea şi consolidarea statului feudal independent Ţara Românească.

Fig. 238 - Peisaj carstic de la Cetăţeni
(foto, 2012, www.cetateni-namaiesti-dragoslavele.ro/15.07.2013)

Pe teritoriul acesteia au fost depistate ruinele a trei biserici pictate, două datând din secolul al XIII-lea, iar a treia, din secolul al XV-lea, relevându-se astfel forţa economică şi politică a comunităţii locale din Cetăţeni, rolul de post vamal pe drumul comercial dintre localităţile din sudul Carpaţilor şi Braşov.

În aceeaşi localitate se află **Biserica rupestră Cetăţeni,** considerată de către Ioanichie Bălan

„cea mai aspră vatră de sihăstrie din Ţara Românească”. O inscripţie din 1923, plasată în zona nordică a pronaosului, precizează că: „Acest sfânt locaş cu numele Cetăţuia, care de la Negru-Vodă îşi are începutul, a fost şi în trecut schit de călugări şi, în vremuri grele, loc de scăpare pentru voievozii ţării... S-a restaurat cu ajutorul preotului Gheorghe Moisescu de la "Biserica Domnească" din Câmpulung, ajutat de ieromonahul Agatanghel Andriţoiu din Schitul Stânişoara (Argeş) şi fratele monah Nicolae Băcioiu de la peştera Ialomicioara, la 1915-1916.

Fig. 239 - Biserica rupestră Cetăţeni
(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

S-a sfinţit în ziua de 22 iulie 1923“. Biserica rupestră a fost semnalată documentar, în anul 1574, apoi în anii 1658, 1673-1677; în 1859 a fost extinsă prin adăugarea unui pridvor de lemn. Biserica de lemn amplasată lângă biserica rupestră a fost realizată de către meşteri din zona Maramureşului. În catagrafia anului 1810, schitul se afla sub epitropia marelui vornic Radu Golescu şi avea un singur preot[342].

În anul 1911, constatând starea avansată de degradare a aşezământului, farmacistul câmpulungean Gabriel Dimitriu intervine la Comisiunea Monumentelor Istorice, solicitând o intervenţie pentru salvarea acestui important sit istoric. În anul 1992, aşezământul monahal a fost ridicat la rang de mănăstire, stareţ devenind teologul Maxim Ghinea[343].

După Câmpulung, drumul continuă pe DN 73 spre Braşov; traversăm şaua de la Valea Mare-Pravăţ, sat rămas în istorie prin crâncenele lupte ce au avut loc aici în Primul Război Mondial.

Din valea Argeşelului începe urcuşul spre şaua de la Mateiaş, în stânga aflându-se vârful Mateiaş (1 239 m), iar în dreapta, o colină pe care se află **Mausoleul Mateiaş**, ridicat din calcar de Albeşti, după proiectul arhitectului Dumitru Ionescu- Berechet.

[342]*Ibidem,* p.140.

[343]*Ibidem* p.141-142.

Fig. 240 - Mausoleul Mateiaş (foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung)

Construcţia mausoleului a fost terminată în anul 1935, iar la subsolul construcţiei au fost aşezate într-o criptă neagră osemintele a peste 400 de soldaţi şi ofiţeri aduse din cimitirele localităţilor învecinate sau direct de pe câmpul de luptă. Pe pereţii laterali sunt aşezate 31 de plăci de marmură pe care au fost dăltuite numele tuturor celor peste 2 100 de eroi cunoscuţi şi căzuţi în luptele pentru apărarea plaiurilor muşcelene.

Cu prilejul lucrărilor de consolidare şi restaurare, între anii 1979 şi 1984, parterul monumentului a fost decorat cu un amplu şi original mozaic gen Murano, intitulat „Glorie eternă eroilor neamului românesc!“. Tot în această perioadă, pe baza unui proiect conceput de un grup de arhitecţi argeşeni s-a trecut la terasarea şi modelarea terenului, au fost amenajate spaţii pentru festivităţi, o scară monumentală, basoreliefuri şi două săli de expoziţie. În prima sală sunt consemnate principalele momente ale participării armatei române la Primul Război Mondial şi în mod deosebit prezentarea luptelor desfăşurate pe culoarul Rucăr-Bran, evenimente la care o mare contribuţie a avut-o populaţia locală. În cea de a doua sală a fost amenajată o sugestivă dioramă reprezentând luptele purtate de ostaşii români pe înălţimile din apropiere, precum şi un post de comandă. Urmând în continuare scările, la baza monumentului privirile sunt atrase de basorelieful de mari dimensiuni realizat de sculptorul câmpulungean Radu Adrian, care a reuşit cu mijloace specifice să redea încleştarea trupelor române cu inamicul în această parte a frontului. Cele mai grele lupte din Primul Război Mondial s-au purtat pe muntele Mateiaş, unde a luptat „Grupul de armate Nămăeşti”, compus din două divizii româneşti, a 22 -a şi a 12 -a Infanterie, rezistând pe poziţii în faţa inamicului mai bine de 45 de zile. Coborând şaua care şerpuieşte pe coastele muntelui, ajungem în Dragoslavele şi Rucăr, comune aşezate pe malul râului Dâmboviţa. Dragoslavele, sat a cărui primă menţiune documentară datează din 1482-1495, este un adevărat muzeu în aer liber al arhitecturii populare, având şi aspectul unei staţiuni climaterice montane.[344]

Punct vamal încă din sec. al XV-lea, satul Dragoslavele- menţionat iniţial într-un hrisov emis de cancelaria domnească a lui Vlad Călugărul (1482-1495)- a fost constituit, potrivit „cărţii de judecată din 10 mai 1642“, de către rudarii, „căutători de aur“ veniţi din Haţeg sau din alte zone ale Ardealului. Venitul vămii revenise exclusiv domniei până în anul 1647, când Matei Basarab a dăruit jumătate din venitul rezultat mănăstirii Câmpulung. **Biserica „Adormirea Maicii Domnului“**, s-a zidit în anul 1661 de către domnitorul Grigore Ghica, iar biserica cu hramul „Înălţarea Domnului“ a fost ridicată în anul 1745. La una dintre bisericile aflate în Dragoslavele a slujit, timp de 50 de ani,

[344]Florian Tucă ş.a., *op.cit.*, p. 38.

preotul, folcloristul şi cercetătorul Ioan Răuţescu, autor al mai multor lucrări, dintre care monografiile localităţilor Câmpulung, Dragoslavele, Topoloveni, premiate de Academia Română.[345] Mai departe, şaua paralelă cu apa Dâmboviţei ne conduce în comuna Rucăr, situată la confluenţa Râuşorului cu Dâmboviţa.

Comuna Rucăr are în componenţă satele Rucăr şi Sătic, satul Rucăr fiind printre cele mai vechi aşezări din spaţiul argeşean. Prima atestare documentară este de la 7 iunie 1377, când regele Ludovic I al Ungariei promite saşilor din Braşov, în cursul bătăliei cu oastea munteană condusă de domnitorul Radu I, că, în cazul în care Ţara Românească va ajunge sub stăpânirea sa, vama de la Rucăr va fi mutată la Bran[346]. O atestare ulterioară este cea datând din 1418-1420[347].

Fig. 241- Vedere panoramică a Rucărului
(foto, 2012, www.infocurteadearges.ro/12.07.2013)

Rucărul este un spaţiu încărcat de istorie: sediu al unei vexilaţii romane; punct vamal medieval; loc de refugiu temporar pentru Guvernul provizoriu în anul 1848; teatru al unor operaţiuni militare în timpul Primului Război Mondial. În satul Rucăr a fost un castru roman, în **punctul Scărişoara** şi făcea parte din limesul transalutan. De aici şoseaua părăseşte râul Dâmboviţa, începând să urce spre şaua Posada. În faţă se deschide perspectiva depresiunii calcaroase de la Podu Dâmboviţei, spre care converg afluenţii: Dâmbovicioara, Oratia, Cheia.

Comuna Dâmbovicioara are în componenţă satele Podu Dâmboviţei, Dâmbovicioara şi Ciocanul, iar aria pe care se întinde ea este de o frumuseţe pitorească. În satul Dâmbovicioara se află ruinele **cetăţii Oratia**, care a fost ridicată, se pare, între anii 1215 şi 1220, pe ruinele unui fort roman.

[345]*Ibidem*, p.171-172.
[346]Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental..., op.cit.*, p. 410.
[347]Florian Tucă ş.a., *op.cit.*, p. 245.

Fig. 242 - Cetatea Oratia
(foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fortificaţia a fost ridicată de voievozii români locali înainte de întemeierea Ţării Româneşti, ruinele ei putându-se vedea şi astăzi[348]. Cetatea Oratia constituia un punct vamal pentru negustorii din Transilvania şi Ţara Românească, pe drumurile comerciale Câmpulung - Braşov şi Târgovişte-Braşov, în secolul al XV-lea, dar şi un spaţiu de rezistenţă al voievozilor români în lupta antiotomană[349].

Pe o suprafaţă mică în jurul satului Podul Dâmboviţei, natura a creat în cursul nenumăratelor milenii o bogăţie de fenomene carstice de o frumuseţe deosebită. **Cheile de Jos** sau **Cheile Mari ale Dâmboviţei**, cu pereţi înalţi şi drepţi, încep din marginea Rucărului şi ţin până în satul Podu Dâmboviţei. Sunt legate spre sud-est cu cheile Ghimbavului şi cu Cheiţa, care mai sus, pe valea pârâului, are Cheile Mijlocii şi altă serie de chei până pe afluentul său Rudăriţa. Pe deasupra Cheilor de Jos merge o potecă până în dreptul confluenţei cu pârâul Ghimbavu, unde se poate coborî şi intra prin Cheile Ghimbavului.

La Podu Dâmboviţei se desprinde la stânga drumul forestier de pe Dâmboviţa, care conduce prin Cheile Mici, pe o distanţă de 2 km, spre **peştera de la Colţul Surpat** sau **Peştera Urşilor**. Numele l-a luat de la numărul mare de resturi fosile de urs de peşteră, descoperite aici în anul 1951. În peşteră, se desprind două galerii: cea din stânga (150 m) duce spre galeria **gangul Urşilor**, unde au fost descoperite resturi scheletice ale ursului de cavernă (Ursus spelaeus).

Urmând drumul forestier mai departe, valea Dâmboviţei se lărgeşte, apar pe versanţi poieni presărate cu casele construite din bârne ale satului Sătic, prima aşezare de pe valea Dâmboviţei. Drumul forestier continuă spre izvoarele Dâmboviţei, de unde se desprind trasee turistice marcate şi poteci către creasta Pietrei Craiului.

Revenind în satul Podu Dâmboviţei, din şoseaua naţională se desprinde la stânga drumul pietruit spre cheile Dâmbovicioarei, satul şi peştera cu acelaşi nume şi mai departe spre Brusturet.[350]

Străbătând cheile Dâmbovicioarei, de-a lungul celor 4 km, pereţii drepţi ai văii parcă încearcă să se împreune în anumite sectoare. Valea se lărgeşte şi apare comuna Dâmbovicioara, de unde drumul se continuă pe marginea firului apei până la peştera Dâmbovicioara.

---

[348]*Ibidem*, p. 246.

[349]Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental..., op.cit.*, p. 216.

[350]*Argeş. Ghid turistic al judeţului*, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1978, p.93.

Fig. 243 - Intrarea în peştera Dâmbovicioara
(foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 244 - Stalactite şi stalagmite din peşteră
(foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Peştera este situată în partea de sud a masivului Piatra Craiului, fiind formată dintr-o galerie cu lungimea de 555 m. Cheile Dâmbovicioarei, cu peştera Dâmbovicioarei, sunt apreciate nu numai de iubitorii de turism din ţară, ci şi de cei de peste hotare.

Mai departe, valea se îngustează foarte mult, până la complexul turistic Brusturet. Complexul are o capacitate de cazare de 26 de locuri, fiind amplasat într-o superbă zonă subcarpatică de pe versantul sudic al Pietrei Craiului. De aici se pot face ascensiuni în Munţii Piatra Craiului sau drumeţii în locuri mai apropiate.

Revenim la şoseaua naţională în Podu Dâmboviţei, sat aşezat la 840 m altitudine. Podul de piatră de peste Dâmboviţa este construit în vremea lui Constantin Brâncoveanu, în anul 1711, aşa cum precizează inscripţia de pe crucea din centrul satului[351].

Şoseaua naţională (DN73) urcă în serpentine spre culoarul Rucăr-Bran, mărginit spre vest de Piatra Craiului, iar spre est, de masivul cristalin al Leaotei. La graniţa celor două judeţe, Argeş şi Braşov, se află **pensiunea agroturistică Dealul Sasului**, între păduri de brad şi de fag, loc ideal de odihnă atât vara, cât şi iarna. Capacitatea maximă a pensiunii este de 40 de locuri de cazare cu două restaurante.

Şoseaua continuă prin satele **Valea Urdii** (judeţul Argeş) şi Fundata, spre Moeciu şi Bran (judeţul Braşov). În partea argeşeană a **culoarului Rucăr-Bran** s-au construit mai multe case-pensiuni cu arhitectură locală, care asigură turiştilor locuri de cazare.

[351] *Ibidem,* p.94.

Fig. 245 - Satul Valea Urdii, comuna Dâmbovicioara
(foto, 2012, www.panoramio.com/15.07.2013)

Împrejurimile Câmpulungului

Spre Nămăeşti, Suslăneşti, Bughea de Sus, Albeşti, Cândeşti

Câmpulungul oferă posibilitatea unor drumeţii plăcute şi reconfortante în împrejurimile sale.

Mănăstira Nămăeşti este situată la 5 km nord-est de Câmpulung, în comuna Valea Mare Pravăţ, satul Nămăeşti, la o altitudine de 765 m, zonă cu stravechi urme istorice, de un pitoresc deosebit. Ansamblul arhitectural monahal este format din: biserica rupestră, stăreţia veche, stăreţia nouă, clopotniţă şi chilii.

Fig. 246 - Mănăstira Nămăeşti
(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Fig.247 -Casa stăreţiei
(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Biserica rupestră este în întregime săpată în stâncă, în prima jumătate a secolului al XVI-lea. Aici se află icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, atribuită de tradiţie Evanghelistului Luca, înrămată în argint la 1798 şi litografiată în 1871de maiorul Papazogeu. Se spune că ar exista doar 12 piese de această valoare în întreaga lume creştină. Biserica rupestră, al cărei spaţiu fusese extins prin adăugarea unui pridvor în anul 1843, a fost grav avariată, în octombrie 1916, în urma bombardamentului artileriei germane, turla fiind distrusă, ca, de altfel, stăreţia şi chiliile schitului.

În perioada 1917 şi 1921, ansamblul monahal a fost refăcut integral. Biserica rupestră are un plan dreptunghiular îngustat spre altar. Partea superioară a interiorului peşterii are formă de tavan drept, rotunjit la joncţiunea cu pereţii, cu boltire în zona altarului. Naosul este separat de pridvorul închis printr-un perete de zid, iar de altar, prin iconostas de lemn conceput în stil neogotic[352].

Aproape de centrul satului Nămăeşti, faţă în faţă cu schitul de piatră ce domină de pe deal, se află o casă ţărănească cu pridvor larg la etaj, acoperită cu şiţă şi ridicată la început de veac, în anul 1900, loc în care poetul George Topîrceanu şi-a petrecut opt ani din viaţă, casă intrată în patrimoniul muzeului prin donaţia familiei, în anul 1958.

Acum adăposteşte **Casa Memorială „Poetul George Topîrceanu“.** La intrarea în micul parc, printre pomi, te întâmpină bustul de bronz al poetului, ridicat în 1973 de ofiţerul în rezervă Marius Butunoiu, pe soclul căruia sunt aşternute ultimele versuri din „Balada morţii“: „Iar când norii-nvăluiesc/Alba nopţii Doamnă/Peste groapa lui pornesc/Vânturi lungi de toamnă...“

Mica expoziţie de la parter invită vizitatorii într-o incursiune în timp pentru a cunoaşte viaţa şi activitatea poetului prin intermediul fotografiilor, scrisorilor către familie, documentelor originale sau facsimilelor şi publicaţiilor. La etaj, în două încăperi dispuse simetric faţă de un antreu, a fost recreată atmosfera în care a trăit şi a scris George Topîrceanu. Către stradă, un dormitor cu mobilier de epocă şi multe ţesături populare evocă pentru vizitator calmul orelor de odihnă ale poetului.

Fig. 248 - Casa memorială George Topîrceanu (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Fig. 249 - Camera de lucru a poetului (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

În camera de lucru, Topîrceanu aşternea în momentele de inspiraţie versuri care au devenit subiecte de poezii: „Aeroplanul“, „Balada chiriaşului grăbit“. Din această cameră nu lipsesc nici aparatul de fotografiat, tocul puştii de vânătoare, macheta unui aeroplan ce l-a inspirat în poezia „Aeroplanul“, tabloul în ulei pictat de fratele vitreg al poetului, Ion Mateescu, precum şi alte obiecte personale.

La etaj se află camera de dormit a soţiei poetului, învăţătoarea Victoria Iuga. Aici rămânea poetul când, stabilit la Iaşi, venea să-şi vadă soţia, copilul, părinţii şi prietenii.

[352]Florian Tucă ş.a., *op.cit.*, p. 506.

La 8 km de Câmpulung, pe partea stângă a văii Argeşelului, la Suslăneşti, pe dealul Marlauz, la o altitudine de 680 m, se află **Rezervaţia fosiliferă Marlauz**. Aceasta prezintă o importanţă deosebită prin bogăţia de schelete de peşti fosili, ce se găsesc în argilele sub formă de lespezi fine (şisturi disodilice) datând de aproape 56 de milioane de ani.

Fig. 250 - Rezervaţia fosiliferă de la Suslăneşti (foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 251 - Peşti fosili în rezervaţia paleontologică de la Suslăneşti(foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Rezervaţia a fost creată cu contribuţia nemijlocită a profesorului câmpulungean Alexandru Bera. În şisturile disodilice şi menilitice de vârstă oligocenă de aici se întâlnesc specii de peşti fosili: „Clupea longimana“, „Caraux macoveii“, de formă ovală, de 14 cm lungime, „Rhombus stamatini“, cu poziţia ambilor ochi pe partea stângă a capului, „Scorpaenoides popovicii“, un peşte de numai 10-20 mm, cu corp alungit, cu o aripioară pectorală triunghiulară de trei ori mai înaltă decât corpul.

Dintre speciile de plante menţionăm: „Myrica longifolia“, cu frunze lungi de 6-7 cm şi înguste de 5-6 mm, ascuţite la ambele capete, „Fagus feroniae“, „Cinnamomum lanceolatum“ (strămoşul arborelui de scorţişoară, întâlnit astăzi în Asia de sud-est), „Laurus tetrantheroides“ şi „Laurus phoeboides“ (din care se trage dafinul) şi altele.

La 5 km de Câmpulung, în direcţia nord-vest, se află staţiunea balneoclimaterică **Bughea de Sus**, la 600 de m altitudine. Existenţa pădurilor de tot felul, lipsa curenţilor şi a umidităţii excesive fac din Bughea de Sus un minunat loc de recreere[353].

Vizitatorul sau cel venit aici pentru cură are ocazia să vadă frumuseţi ale naturii de neuitat. Clima subalpină, prin multilateralitatea cantitativă şi calitativă a factorilor ce o caracterizează, face să fie mult apreciată şi indicată într-un număr mare de afecţiuni: boli pulmonare, neurastenii cu hiperexcitabilitate motorie şi senzorială, afecţiuni cardiace, anemii, arterioscleroză[354]. Aici, ţinând seama de climatul staţiunii, se poate aplica o cură de aeraţie clinostatică, cura de odihnă în aer liber, băi de soare şi plimbări. În staţiune sunt patru izvoare minerale, dar se foloseşte pentru cura internă numai apa izvorului numărul 1(sulfuroasă clorosodică, slab calcică, hipotonă, atermală). Indicaţiile mai importante ale acestei ape minerale sunt următoarele: gastrită cronică cu hiposecreţie, colite şi enterocolite cronice, diabet zaharat, colecisturi cronice, calculoză biliară şi retenţii biliare, intoxicaţii metalice[355].

---

[353]Mircea Constantinescu; Ion Dobrescu, *Staţiunea balneoclimatică Bughea de Sus*, s.l., Societatea Ştiinţelor Medicale din R.P.R. Subfiliate Muscel, 1958, p.10.

[354]*Ibidem*, p. 35.

[355]*Ibidem*, p. 67-68.

Fig. 252 - Staţiunea balneară Bughea de Sus
(foto, 1988, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

În comuna Bughea de Jos se află **schitul Ciocanu,** biserica având hramul Intrarea în Biserică a Maicii Domnului. Mănăstirea datează din secolul al XVI -lea, fiind întemeiată de nişte săteni pioşi din satul Malu. A ars în mai multe rânduri. A fost reparată în 1600, când devine schit de călugăriţe, iar în 1610 redevine schit de călugări. În 1825, biserica de lemn a fost reconstruită de către monahul Neofit şi chir Mihai Radovici. Reparaţii radicale au fost întreprinse în 1932, de către egumenul Nicandru Marin şi de predecesorul său, Nichifor[356].

Din comuna Bughea de Sus, drumul merge mai departe spre Albeştii de Muşcel (7 km), unde poate fi vizitată **Rezervaţia geologică Granitul de Albeşti,** care ocupă o suprafaţă de 300 mp. Se prezintă dezagregat, sub formă de blocuri cu dimensiuni de până la 2 m. Este o inversie de rocă granitică, sub formă de blocuri, în mijlocul unor depozite sedimentare. La Albeşti, prezenţa acestui granit se datorează unei puternice eroziuni, care a îndepărtat învelişul rocilor eruptive[357]. Este o carieră de exploatare a calcarului utilizat în edificarea şi decorarea unor construcţii monumentale din România.

Tot aici se află a doua rezervaţie geologică (1955), **Rezervaţia Calcarul numulitic de la Albeşti,** rezervaţie paleontologică, situată în apropierea centrului comunei, având o suprafaţă de circa 3 600 m². Calcarul extras din această carieră a fost folosit la construirea unora dintre cele mai minunate monumente de arhitectură şi de artă din ţară. Carierele din Albeştii de Muşcel sunt cunoscute, cu certitudine, din anul 1300, deoarece piatra de mormânt a lui Laurenţiu de Longocampo este tăiată şi ornamentată în calcar de Albeşti. Tot din această piatră s-a zidit, în 1352, mănăstirea din Câmpulung. Calcarul rezervaţiei are o culoare alb- gălbuie, roşcată, vânătă sau alburie şi este de vârstă eocenă (circa 60 de milioane de ani). Conţine o faună fosilă foarte bogată: echinoderme, anelide, moluşte, dinţi şi fanoane de rechin. Foarte numeroase sunt fosilele de numuliţi (ca nişte bănuţi mici), de unde şi numele de calcar numulitic. S-au descoperit şi urme de crabi. Acest calcar reprezintă un adevărat tezaur ştiinţific, fiind un depozit bentogen – litoral format într-o mare caldă, în jurul unor insule sau în apropierea unui ţărm format din roci cristaline[358]. Mergând mai departe, ajungem în satul Cândeşti, situat la 5 km de Albeşti, pe valea Bratiei, fiind cunoscut prin carierele de piatră de construcţie şi prin crescătoriile de păstrăvi.

Pe firul văii Bughii mergând, şi urcând pe la Păltinet sau Lalu, pe lângă stânele de oi, ajungi pe culmea Boldului şi mai departe pe curmătura Iezerului a căror frumuseţe îţi răsplăteşte din plin

---

[356]Grigore Cnstantinescu, *Argeşul monumental..., op.cit.*, p. 74-75.
[357]*Itinerare argeşene..., op.cit.*, p. 170.
[358]*Ibidem,* p.170-172.

truda şi oboseala drumului.[359]

Din Bughea, trecând prin Măgura, urci pe valea Râului Târgului spre **cabana Voina**, la 25 kilometri nord de Câmpulung Muşcel, pe DJ 734, lăsând în urmă localităţile Lereşti şi Voineşti, cunoscute turiştilor din ţară şi de peste hotare datorită caselor în stil muşcelean, frumos ornamentate, cu stâlpii pridvoarelor din calcar de Albeşti[360]. Cabana Voina dispune de 40 de camere cu 2, 4, 6 paturi (120 de locuri de cazare), fiind dotată cu restaurant, terasă acoperită, bar de zi. Zona este foarte liniştită şi peisajul - mirific. Se află la baza muntelui Văcarea (2 068 m altitudine). Râul Târgului curge la 50 m prin faţa cabanei, iar la 2 km de cabană poţi urca pe vârfurile Iezer şi Păpuşa.

Piteşti-Ştefăneşti-Călineşti-Topoloveni-Leordeni

Pe drumul vechi Piteşti - Bucureşti, imediat după podul de peste Râul Doamnei, se găseşte localitatea Valea Mare- Podgoria, aşezată într-o cunoscută zonă viticolă. Domnitorul Constantin Brâncoveanu obişnuia să vină aici toamna, împreună cu suita şi cu familia sa, pentru a participa la culesul strugurilor. Aici încă se mai păstrează ruinele unei crame.

La Valea Mare- Podgoria se află casa în care a locuit şi lucrat 14 ani scriitorul Liviu Rebreanu. Aici şi-a petrecut marele romancier ultimii 14 ani din viaţă, unde a scris romanele „Răscoala“, şi „Amândoi“, precum şi fragmente din romanele „Jar“ şi „Gorila“.

Fig. 253 - Casa în care a locuit şi a scris Liviu Rebreanu
(foto, 1990, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Înmormântat în cimitirul din Valea Mare- Podgoria, Rebreanu a fost deshumat ulterior şi mutat în cimitirul „Belu“ din Bucureşti, lângă cei mai mari creatori ai literaturii române, Eminescu si Caragiale.

Tot aici se află **vila Bulandra**, care a aparţinut marii artiste Lucia Sturdza- Bulandra, fiind încadrată în lista monumentelor istorice. La 2-3 km către răsărit, pe DN 7, în localitatea Ştefăneşti se află **conacul familiei Brătianu**, cunoscut sub numele „Florica“, în care funcţionează Centrul de Cultură „I.C.Brătianu“.

---

[359] Mircea Constantinescu; Ion Dobrescu, *op.cit.*, p. 10-11.

[360] *Ibidem.*

Conacul şi satul au fost numite în amintirea primei fiice a lui I.C. Brătianu, care a murit de difterie în anul 1865, când nu împlinise încă trei ani.

Toate construcţiile domeniului Brătienilor sunt opera lui Ion C. Brătianu şi ale fiului său, Ionel I.C. Brătianu. Cele mai importante renovări şi extinderi au avut loc între anii 1905 şi 1912, sub supravegherea lui Ionel Brătianu. Clădirile sunt construite în stil arhitectonic neoromânesc, iar conacul are în prezent aproape 20 de camere. Vechiul conac datează însă de la jumatatea secolului al XIX-lea.

Prima casă de la „Florica" a fost construită de Ion C. Brătianu, în anul 1858. Astfel, acesta a transformat o casa cu patru camere într-un conac cu etaj şi cu o terasă deschisă, cu acoperiş înalt, foişoare şi scări exterioare. În acest loc s-au stabilit Ion C. Brătianu şi soţia sa, Pia, tot aici născându-se ulterior şi patru dintre copiii lor - Florica, Sabina, Ion (Ionel) şi Constantin (Dinu).

Fig. 254 - Vila Florica
(foto, 1985, Centrul Cultural „I.C.Brătianu")

Fig. 255 - Sediul fermei familiei Brătianu
(foto, 1985, Centrul Cultural „I.C.Brătianu")

Conacul cuprindea şi o impresionantă bibliotecă, una dintre cele mai importante din România din acea perioadă, având mii de cărţi, predominant de istorie, reviste şi fotografii[361]. Mare parte din bibliotecă a fost pierdută, întocmai ca şi a familiei Micescu, din cauza acţiunii comuniştilor. Constantin Argetoianu, fost prim-ministru la începutul celui de- Al Doilea Război Mondial, spunea despre biblioteca Brătienilor că este „cea mai însemnată bibliotecă privată din ţară".

Biserica în care sunt înmormântaţi cei mai mulţi dintre Brătieni este una dintre clădirile importante ale domeniului Florica. Având hramul „Sfântului Ioan Botezatorul", biserica este totodată şi capela familiei şi se află pe un platou de la marginea pădurii din jurul conacului, fiind construită în cursul anilor 1909-1912, după planurile arhitectului francez Lecomte du Nouy[362].

Ion C. Brătianu a încetat din viaţă la **vila Florica**, pe 4 mai 1891, fiind înmormântat pe 7 mai, în prezenţa a zece mii de oameni. Regele Carol I a fost reprezentat de prinţul moştenitor, principele Ferdinand I, dar şi de principele Wilhelm de Hohenzollern. Sursele acelor timpuri făceau referire la Ion C. Brătianu şi notau că „nimeni în ţara asta nu s-a bucurat de o aşa popularitate ca dânsul".

A urmat înmormantarea lui Ionel Brătianu, fiul cel mare al lui Ion C. Brătianu, pe 24 noiembrie 1927. După alţi trei ani, pe 22 decembrie 1930, Vintilă Brătianu a fost şi el înmormântat la Florica, urmat de Dinu şi Gheorghe Brătianu, morţi în închisoarea de la Sighet. Trupurile lor au fost depuse ulterior în capela de la „Florica".Domeniul cuprindea şi clădirea principală a fermei

[361] *Argeş călătorie prin timp şi spaţiu*, *op.cit.*, p. 177.

[362] Grigore Constantinescu, Argeşul monumental..., *op.cit.*, p. 454.

Brătienilor, aflată aproape de vila „Florica". Clădirea este construită pe două niveluri, în stil neoromânesc, având o curte interioară în care se află o fântână arteziană. Aici se produceau unt, brânză, smântână sau caşcaval, produse invidiate chiar si de Regele Carol I.

Complexul Muzeal Goleşti se află în satul Goleşti, aparţinător de oraşul Ştefăneşti, la 11 km pe DN 7 Piteşti- Bucureşti, fiind unul dintre cele mai reprezentative unităţi de profil din ţară, şi cuprinde ansamblul feudal al boierilor Goleşti, format din: conac, clădirea fostei şcoli, foişorul de pază, bolniţa, baia turcească, dependinţele conacului în care au fost amenajate Secţia de etnografie şi artă populară din Judeţul Argeş şi Secţia de istorie.

Conacul Goleştilor a fost ridicat în anul 1640 de către meşterul Stoica, la iniţiativa boierului Stroe Leurdeanu, care era căsătorit cu Vişa, originară din Goleşti. Este singura clădire cu caracter laic din ţară, ridicată în secolul al XVII-lea, fortificată şi prevăzută cu ziduri înalte de cărămidă şi turnuri de apărare în care erau instalate tunuri. Va fi refăcută pentru prima dată în anul 1784, apoi încă o dată în anul 1800.

Fig. 256 - Curtea şi conacul Goleştilor
(foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti)

Fig. 257 - Foişorul de la intrare
(foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti)

În anul 1646, boierul Stroe Leurdeanu va ridica biserica din vecinătatea conacului, în construcţia căreia se vădeşte îmbinarea fină a influenţelor munteneşti cu cele din Moldova, cu cele armeneşti şi nu în ultimul rând cu cele din Orientul Apropiat.

În anul 1939, o lege contrasemnată de Armand Călinescu hotărăşte naţionalizarea casei familiei Golescu, cu intenţia ca în ea să se deschidă un muzeu. În anii 1942 şi 1943 se trece la renovarea clădirilor, iar în cea principală se organizează un muzeu, celelalte fiind destinate unei şcoli de contabili. În casa Goleştilor este organizată o expoziţie cu caracter memorial, prezentând aspecte din viaţa familiei. Între anii 1960 şi 1962 se fac noi reparaţii şi amenajări la toate construcţiile conacului, deschizându-se Secţia de etnografie şi artă populară a regiunii Argeş. Un an mai târziu, se organizează şi Secţia de pedagogie, care cuprindea **Şcoala slobodă obştească**, operă a marelui cărturar Dinicu Golescu. Aceasta oferea copiilor săraci din împrejurimi şansa de a învăţa alături de cei bogaţi. A fost prima şcoală cu predare în limba română şi a funcţionat între anii 1826 şi 1830.[363]

Alături de şcoală se află **Foişorul lui Tudor Vladimirescu**, unde conducătorul Revoluţiei de la 1821 îşi va trăi ultimele clipe de libertate. Lângă foişor se află Bolniţa, înfiinţată de marele ban Radu Golescu şi întreţinută pe cheltuiala sa, fiind la vremea aceea destinată pentru cei bătrâni, bolnavi şi săraci.

[363] *Argeş călătorie prin timp şi spaţiu, op.cit.*, p. 180-183.

Secţia în aer liber s-a dezvoltat permanent, în prezent aceasta deţinând 157 de monumente de arhitectură tradiţională, amplasate pe o suprafaţă de 10 ha, grupate în gospodării pomicole, viticole, construcţii specializate, ateliere meşteşugăreşti şi peste 52 000 de obiecte muzeale. Concepută ca un sat românesc de secol XIX, aceasta valorifică tradiţiile şi obiceiurile legate de practicarea viticulturii şi pomiculturii, prin expunerea în aer liber a gospodăriilor şi instalaţiilor tehnice ţărăneşti, fiind întâiul muzeu dedicat acestor ocupaţii străvechi ale românilor.

Cuprinde 32 de gospodării (din zonele etnografice: Argeş, Dâmboviţa, Teleorman, Braşov, Prahova, Dobrogea, Vâlcea, Gorj, Olt, Dolj, Mehedinţi, Vrancea, Vaslui, Bacău, Suceava, Haţeg, Alba, Maramureş, Bistriţa–Năsăud, Ţara Zarandului, Banat), un sector specializat format din pivniţe, crame, poverne; un sector în care sunt expuse teascuri şi linuri; un sector dedicat meşteşugurilor: atelier de olar, atelier de fierar, moară de apă- folosite ocazional pentru demonstraţii de tehnică populară - precum şi construcţii administrative specifice satului tradiţional: primărie, biserică, şcoală, han.

În jurul gospodăriilor, există plantaţii de pomi fructiferi şi viţă-de-vie, fructele şi strugurii fiind culese şi prelucrate tradiţional, cu ajutorul instalaţiilor ţărăneşti din muzeu.

Pentru petrecerea timpului liber, s-a înfiinţat, în anul 2009, un parc hipic în care se organizează cursuri de iniţiere în echitaţie, manej, plimbări cu trăsura.

Fig. 258 - Biserica mănăstirii Râncăciov (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

În satul Râncăciov din comuna Călineşti, la poalele unei păduri seculare de fagi , se află **mănăstirea Râncăciov**, construită în secolul al XV-lea, purtând hramul „Intrarea în Biserică”. Lăcaşul de cult a fost refăcut şi restaurat în două rânduri: în 1648, prin grija căpitanului de păhărnicie Arsene Şoimu, şi între anii 1848 şi 1852 de către arhimandritul David. O lungă perioadă de timp biserica a îndeplinit şi rolul de mănăstire, iar după 1990 a devenit din nou mănăstire de călugări[364].

Urmează oraşul Topoloveni, situat la 20 km de Piteşti, în lunca râului Argeş. Aici s-a născut Ion Mihalache, învăţător şi om politic, întemeietorul ţărănismului. Pe **bustul** dedicat lui **Ion Mihalache,** opera sculptorului vasluian Mircea Spătaru, amplasat în faţa liceului care îi poartă numele, sunt scrise urmatoarele: „Dacă toţi ar înţelege şi şi-ar face datoria, faţa satelor noastre s-ar schimba în scurtă vreme. Cinste lui!; Nădejdea în viitor nu poate fi decât acolo unde ne-a fost salvarea, în trecutul satului românesc, viaţa ţării care a păstrat şi casa şi spiritul Ţării. Ion Mihalache“[365].

În oraşul Topoloveni se află biserica parohială cu hramul „Sfinţii Mihail şi Gavril”, zidită în anul 1706, şi biserica parohială cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, zidită în anul 1745, ambele declarate monumente istorice[366].

La 9 km nord de Topoloveni se află localitatea Priboieni, în care a locuit cea mai mare parte a vieţii învăţătorul şi folcloristul Constantin Rădulescu- Codin (1875-1926), care a cules şi publicat numeroase poezii şi basme din folclorul muşcelean. S-a remarcat şi prin cercetarea istoriei fostului judeţ Muşcel, întocmind şi o monografie a oraşului Câmpulung. Într-una din sălile Căminului

[364]Florian Tucă ş.a., *op.cit.,* p. 132.
[365]*Ibidem,* p. 81.
[366]*Ibidem.*

Cultural din Priboieni este organizat un colţ memorial dedicat folcloristului.[367]. În faţa şcolii generale a fost amplasat **bustul** lui **Constantin Rădulescu-Codin**[368]**,** realizat din bronz, în 1929.

Nu departe de Topoloveni, în apropierea localităţii Bogaţi, se află **Rezervaţia de sculptură în lemn**, unde se organizează Tabara Internaţională, ajunsă la cea de-a patra ediţie. În localitate există şi o expoziţie de artă populară, meşteşuguri şi ocupaţii tradiţionale.

Ultima localitate din Argeş pe acest traseu este Leordeni, în apropierea căreia, în satul Ciolceşti se află **Casa memorială „Dinu Lipatti"**, cunoscut pianist şi compozitor român (1917-1950), a cărui strălucită carieră a fost întreruptă la doar 33 de ani de o boală nemiloasă. Casa memorială cuprinde în colecţia sa obiecte care ilustrează viaţa şi activitatea marelui pianist şi compozitor român: pianul Bechstein, diplome, partituri, fotografii de familie, obiecte care au aparţinut fratelui său, diplomatul şi omul de cultura Valentin Lipatti, familiei şi cunoştinţelor din ţară şi străinătate. Casa în care este organizată expoziţia a fost construită în 1938 în stil neoromânesc, conform planului arhitecţilor Dan Cottar şi D. Popovici.[369]

Fig. 259 - Casa memorială „Dinu Lipatti"
(foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 260 - Pianul compozitorului
(foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean

Drumul continuă în judeţul Dâmboviţa: din Găeşti la stânga spre Târgovişte, şi înainte către Bucureşti.

Piteşti – Costeşti- Glavacioc

De la ieşirea din Piteşti către Slatina (DN 65- E 70), drumul trece prin Albota (10 km de Piteşti), sat care păstrează ruinele castrului roman ridicat pe limes transalutanus. Castrul era înconjurat pe trei părţi de râpe care înlocuiau şanţul, fiind accesibil pe o singură latură. Din sat, şoseaua urcă spre campingul Albota amenajat într-o pădure tânără de stejari şi după câteva sute de metri, se desprinde la stânga şoseaua spre Costeşti, mergând prin lunca deschisă a Teleormanului[370]. Incendiul devastator declanşat în localitate la 18 aprilie 1930 de "aprinderea, de la o lumânare din policandrul bisericii de lemn, a coroanelor artificiale prinse pe pereţi, a distrus din temelii

[367]*Argeş. Ghid turistic al judeţului.* Editura Sport - Turism, Bucureşti, 1978, p. 49.
[368] Florian Tucă ş.a., *op.cit.*, p. .239.
[369]Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental..., op.cit.,*, p. 258.
[370]*Argeş: ghid turistic al judeţulu*i, Editura Sport Turism, Bucureşti, 1978, p. 99.

bisericuţa satului Costeşti în noaptea de Vinerea Patimilor. În locul celei distruse de incendiu pe un alt amplasament, a fost construită o altă biserică monumentală din calcar de Albeşti şi cărămidă, în perioada anilor 1930-1933, primind hramul „Sfântul Ilie". Pictura murală a bisericii poartă semnătura renumitului pictor Dimitrie Belizarie din Domneşti-Muşcel. În patrimoniul bisericii se află „şapte candele mari de argint aurit donate de patriarhul Miron Cristea"[371].

Fig. 261 - Biserica „Sfântul Proroc Ilie" din Costeşti
(foto, www.panoramio.com/15.07.2013)

Urmând apa Teleormanului, drumul (DJ 504) trece prin satele Ioneşti, Cornăţel şi Recea. Pe malul stâng al Teleormanului se înşiruie casele satului Izvoru, în centrul căruia se află **conacul Elenei Perticari,** fiica doctorului Carol Davila. Conacul, aflat astăzi în proces de restaurare, prezintă patru niveluri: subsol, parter, etaj şi mansardă. În afara castelului, ansamblul arhitectural este format din: pavilionul normand, castelul de apă, dependinţe. În conac se păstrează o parte din mobilierul marelui dramaturg român Alexandru Davila, fratele Elenei Perticari-Davila[372].

[371]Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental...,op.cit.*, p. 173.
[372] *Ibidem*, p. 251-252.

Fig. 262 - Conacul Elena Perticari-Davila (în prezent se execută lucrări de consolidare) (foto, 2013, www.destinatii.inturism.info/15.07.2013)

Din DJ 504 se ramifică un drum nemodernizat spre satul Ştefan cel Mare (12 km). Aici se poate ajunge şi din Izvoru, pe un drum modernizat.

Situat pe o colină care domină câmpia din jur, la confluenţa pâraielor Glavacioc şi Balaban, se află **ansamblul feudal Glavacioc** format din**:** biserica „Buna Vestire“, casa domnească, chiliile hemiciclului, turnul de intrare, casele de pe laturile nord şi sud, zidul de incintă. Mănăstirea exista pe timpul lui Mircea cel Bătrân (1386-1418), care îi dăruieşte nişte sate. Se numără printre cele mai vechi şi mai mari ansambluri monahale din ţară. Ctitorul primei biserici nu este cunoscut, însă a doua biserică a fost făcută de Vlad Călugărul, după cum menţionează pisania din 12 martie 1704. Mănăstirea s-a bucurat şi de atenţia domnitorilor Neagoe Basarab şi Petru Cercel, în timpul cărora biserica a fost zugrăvită, Mihnea Turcitul care a ridicat clopotniţa şi Constantin Brâncoveanu care a întreprins ample lucrări[373].

Fig. 263 **-** Biserica mănăstirii Glavacioc (foto, 2010, www.bjarges.ro/15.07.2013)

[373] *Argeş. Ghid turistic al judeţului.* Bucureşti, Editura Sport -Turism, 1978, p. 101.

Cercetările arheologice efectuate în anul 2005 au adus date importante privind arta şi arhitectura secolelor al XV-lea şi al XVIII-lea. Descoperirea unei părţi din fundaţia bisericii ridicate de Vlad Călugărul ne aduce noi informaţii despre sistemul constructiv şi arhitectura acestui monument. Cele două pietre de mormânt, una din 1704 şi cealaltă din 1743-1744, se constituie în exemplare reprezentative ale artei tombale, a doua fiind în acelaşi timp şi un preţios document pentru cunoaşterea boierimii muntene din secolul al XVIII-lea. Cercetarea în întregime a pronaosului, imposibil de realizat din cauza celor doi stâlpi care susţin balconul, ar fi putut aduce date interesante referitoare la mormintele din acest compartiment[374].

De la Glavacioc, turistul se poate întoarce la Piteşti pe drumul DJ 659, prin localitatea Negraşi, unde poate vedea rezervaţia cu narcise, şi comuna Teiu unde se poate vizita **Casa memorială Vladimir Streinu**.

Rezervaţia cu narcise de la Negraşi este situată în lunca râului Dâmbovnic, fiind cea mai sudică staţiune cu narcise (Narcissus poeticus), din ţară. Narcisele de la Negraşi se deosebesc de cele de la Dumbrava Vadului (comuna Şercaia, lângă Făgăraş), având tulpinile mai subţiri şi frunzele mai înguste, iar floarea are o corolă cu marginile roşii şi culoarea gălbui-deschis. Aceste deosebiri sunt determinate de compoziţia solului şi de alţi factori ecologici, mediul din lunca Dâmbovnicului fiind mai luminos faţă de Vad, unde este o dumbravă de stejari. Din cauza poziţiei sudice a Negraşilor, narcisele de aici înfloresc la sfârşitul lunii aprilie şi se menţin în floare aproape toată luna mai. Rezervaţia de la Negraşi este ocrotită pentru valoarea ştiinţifică deosebită a speciei şi pentru valoarea peisagistică a covorului de narcise[375].

Fig. 264 - Rezervaţia cu narcise de la Negraşi
(foto, 2013, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Din Negraşi, după 8 km, se poate ajunge în comuna Teiu, unde există **casa memorială Vladimir Streinu,** inaugurată la 28 mai 1972 în casa familiei acestuia. Aici sunt expuse obiecte ce au aparţinut familiei scriitorului, tablouri, costume populare specifice zonei[376].

---

[374]Spiridon Cristocea, Romeo Maschio, Marius Păduraru, *Cercetări arheologice în Biserica Mănăstirii Glavacioc, Judeţul Argeş,* în *Argesis,* Studii şi Comunicări, seria Istorie, Tom XIV, 2005, p. 240.

[375]*Rezervaţii şi monumete ale naturii din Judeţul Argeş*, Piteşti, S.n., 1998, p. 40.

[376]*Ghid turistic: Case memoriale din ţara noastră,* Editura Regio, 2011, p. 12.

Fig. 265 - Casa Memorială „Vladimir Streinu” din Teiu,
inaugurată pe 28 mai 1972

De la Teiu, mergând pe DJ 508, se ajunge la autostrada Bucureşti- Piteşti.

Piteşti – Drăganu – Cotmeana – Morăreşti – Râmnicu Vâlcea

După ieşirea din Piteşti către vest, drumul continuă pe DN 7 E 81, spre Râmnicu Vâlcea şi Sibiu. Prima comună întâlnită, înainte de a se bifurca drumul, este Bascov unde se află şi **biserica „Sfântul Gheorghe“,** construită între 1730-1750 „cu toată cheltuiala cupeţului piteştean Martin Buliga, pe moşia serdarului Grigore Drugănescu“. În primele decenii ale secolului al XIX-lea, lăcaşul a fost extins prin construirea unui pridvor deschis, surmontat de o turlă–clopotniţă octogonală de lemn. Paleta ornamentală este surpinzător de vastă: cercuri intersectate cu stilizări florale cruciforme, meandre concepute într-o succesiune continuă, sugerând o torsadă, glastre din care se ramifică lalele stilizate, motive astrale, romburi, vrejuri. Pictura murală originală, în frescă, realizată de un zugrav anonim, se conservă fragmentar pe tâmplă.[377]

Continuând drumul pe DN 7, în satul Glâmbocu se află **biserica de lemn,** cu hramul „Maica Domnului”. Aceasta a fost construită în anul 1808, din bârne de stejar şi acoperită cu şiţă, are formă de navă cu o singură turlă care serveşte şi de clopotniţă. Pictura a fost executată de zugravul Pantelimon, în ulei doar la intrare.

[377] Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental..., op.cit.,* p. 26.

Fig. 266 - Biserica din lemn de la Glâmbocu
(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Se păstrează ancadramentul uşii de intrare, pe care urcă un chenar „în frânghie“, pe care meşterul a crestat: steaua în cinci colţuri, „coarnele berbecului“, cercuri şi semicercuri, ale căror margini le-a dantelat cu dinţişori sau şir de semicercuri. Pictura lui „Panteleimon zograf“, cât şi aceea a lui Apostu şi Nicolae, au fost deteriorate de fum şi de intervenţiile fără de pricepere. În localitate, la 11 km de Piteşti se află **hanul Valea Ursului.**

Fig. 267 - Hanul Valea Ursului
(foto, 2012, www.cjarges.ro/15.07.2013)

La 32 km de Piteşti, pe DN 7, un drum modernizat pe partea stângă ne conduce la mănăstirea Cotmeana, aflată la 5 km de la intersecţie. **Biserica mănăstirii** a fost începută ante 1385, de Radu I, şi definitivată de Mircea cel Bătrân între 1387 şi 1389.

Fig. 268 - Biserica mănăstirii Cotmeana
(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Fig. 269 - Aspect din interiorul bisericii noi
(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

Restaurările efectuate de Direcţia Monumentelor Istorice în 1922-1924, 1959 şi 1972 au relevat formele originare ale locaşului de cult. Partea cea mai veche – edificată în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân, cuprindea absida altarului, naosul şi absidele laterale. În turnul-clopotniţă, amplasat la vest de biserică, se află cel mai vechi clopot din Ţara Românescă, datând din 1385, dăruit bisericii de jupânul Dragomir. Uşile de lemn „somptuos decorate cu motive vegetale" se păstrează la Muzeul de Artă al României. În Evul Mediu, mănăstirea Cotmeana a constituit un renumit centru de copişti. O refacere de amploare a ansamblului monahal a fost efectuată, în perioada 1990-2005: construirea unei biserici, refacerea Casei domneşti, a trapezei, reconstruirea corpului de chilii şi a anexelor gospodăreşti în spiritul arhitecturii originale[378].

Tot în comuna Cotmeana, pe partea dreaptă a DN 7, în satul Ursoaia poate fi vizitată **mănăstirea „Bascovele",** ctitorie a marelui comis Şerban Cantacuzino, construită în 1695. Aşezământul a suferit radicale prefaceri în 1843, 1932 şi 1940. Din clădirile iniţiale s-au păstrat zidul de incintă de pe latura sudică, beciul, clopotniţa, chiliile de pe latura vestică. După anul 1993, a fost reintegrată în circuitul mănăstiresc.

Fig. 270 - Mănăstirea Bascovele
(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013)

[378] *Ibidem*, p.186.

În perioada 15 iulie - 3 august 2009 s-au întreprins cercetări arheologice, atât în interiorul lăcaşului, cât şi în exteriorul său. Scopul cercetărilor a fost acela de a furniza proiectanţilor date privind actuala biserică, de a descoperi şi restitui planul primei biserici şi de a cerceta eventualele morminte din interiorul şi exteriorul lăcaşului. Prin descoperirea fundaţiilor din 1695, s-au adus noi date privind evoluţia arhitecturii româneşti de la finele veacului al XVII-lea şi la mijlocul secolului al XVIII-lea, cât şi a vieţii monahale în secolele XVIII- XIX[379].

Revenind la şoseaua naţională, drumul se continuă în satul Morăreşti, apoi coboară în valea Topologului prin satul Deduleşti. Localitatea a devenit un loc de popas pentru participanţii la traficul auto, elementele de atractivitate fiind apa de izvor, fructele, dar mai ales mititeii. Drumul continuă către Râmnicu Vâlcea, apoi pe valea Oltului către Sibiu.

Trasee montane
Piatra Craiului, Făgăraş şi Masivul Leaota

Treapta înaltă a reliefului judeţului Argeş cuprinde masivele montane Făgăraş, Iezer-Păpuşa, Piatra Craiului şi Leaota (numai Iezer-Păpuşa aflându-se în totalitate pe teritoriul judeţului). Toate masivele montane amintite sunt zone de mare atracţie turistică, beneficiind, în valorificarea potenţialului lor turistic, de existenţa unor căi de comunicaţie moderne, cum sunt cele de pe valea Oltului, culoarul Rucăr-Bran, ca şi de posibilitatea de pătrundere până în inima munţilor de-a lungul apelor ce-şi trag izvoarele din aceste masive: Topolog, Argeş, Vâlsan, Dâmboviţa, Râul Doamnei, Argeşelul şi afluenţii lor.

Creasta Munţilor Făgăraş (de-a lungul a peste 40 km în cuprinsul judeţului) se prezintă sub forma unei culmi continue, cu vârfuri ce depăşesc 2 200 m altitudine şi şei de legătură aflate în mod obişnuit la peste 2 000 m. Traseul pe care îl recomandăm este marcat, intersecţiile şi ramificaţiile au indicatoare prin stâlpi de marcaj cu săgeţi şi explicaţii sumare asupra timpului mediu necesar parcurgerii traseului.[380]

În Munţii Piatra-Craiului

a) **Trasee montane rutiere:**

Podu Dâmboviţei – Dâmbovicioara – Brusturet

Caracteristici: drum local şi forestier ramificat din DN 73 în centrul satului Podu Dâmboviţei;

Distanţe: 5 km până la Dâmbovicioara, 11 km până la Brusturet.

[379] Cristocea Spriridon, Păduraru Marius, *Cercetările arheologice de la Schitul Bascovele, Comuna Cotmeana, Judeţul Argeş*. În: Argesis, Studii şi Comunicări, seria Istorie, Tom XVIII, 2009, p. 171-180.

[380] *Argeş, Ghid turistic al judeţului,* Editura Sport– Turism, Bucureşti, 1978, p.105

Fig. 271 - Satul Podu Dâmboviţei
*(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România,*B,
album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.71)

Traseul începe din centrul satului Podu Dâmboviţei (730 m altitudine, km 80 pe DN 73), ramificându-se din drumul naţional lângă podul lui Socol (denumirea de ,,Puntea lui Socol" dăinuie din vremea voievodului Matei Basarab), urmează apoi malul stâng al Dâmboviţei şi, după aproximativ 2 km, pătrunde în cheile Dâmbovicioarei, defileu de o rară frumuseţe; pereţi verticali înalţi de 200 m ţin companie pe distanţa de 3 km, până mai sus de peştera Dâmbovicioara (870 m altitudine), care se iveşte în dreapta drumului. Drumul carosabil iese din cheile Dâmbovicioarei şi pătrunde, la scurt timp, în cheile Brusturetului, pe care le străbate 2 km până la punctul Brusturet (992 m altitudine).

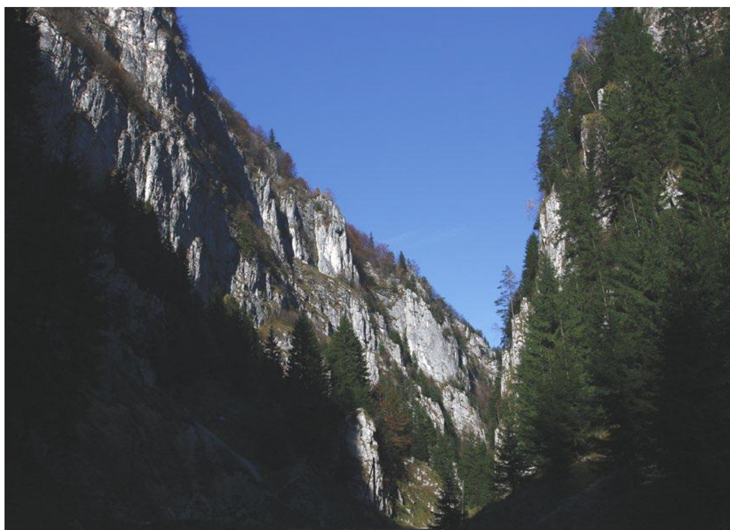

Fig. 272 - Cheile Dâmbovicioarei
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B,
album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.90)

De la peştera Dâmbovicioara şi până la capătul cheilor Brusturetului ne putem lăsa „furaţi" de câteva obiective inedite: **Izvoarele din Plai** (un mănunchi de izvoare resurgente ivite pe stânga drumului, ale căror ape formează o frumoasă cascadă; punct de reper: căsuţele cătunului Valea Rea, de la confluenţa văii Peşterii cu Dâmbovicioara); puţin mai sus, tot pe stânga, la baza unor pereţi

înalţi, apare o altă peşteră: **Gaura Brusturetului (Peştera Dracilor)**, situată la confluenţa Brusturetului cu valea Muierii (vale cu apă). Doi kilometri mai sus, în inima cheilor Brusturetului, ne atrage atenţia un puternic şuvoi de ape care ţâşnesc la baza unui perete calcaros înalt de 200 m, numit de localnici ,,La Gâlgoae".

Fig. 273 - Cheile Brusturetului
*(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România,*B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.66)

După ce am străbătut cele trei sectoare succesive ale cheilor Brusturetului (cheia Lungă, cheia Strâmtă şi Cheiţa), ajungem în marginea poienii Brusturetului (990 m alt.), la confluenţa văii cu Apă cu valea Seacă a Pietrelor. Aici, la poalele pădurilor de pe muchia lui Stinghie şi muntele Piatra Galbenă, se află *cabana Brusturet*, o casă de vânătoare şi un canton silvic. Din acest punct se poate continua, după un scurt popas, pe traseele montane marcate sau linii: II; III. Marcajul local cu bandă galbenă stabileşte o legătură directă cu satul Ciocanu, pe o potecă fără dificultăţi deosebite, care străbate în urcuş locuri încântătoare[381].

Podu Dâmboviţei – Valea Dâmboviţei – Sătic – Cojocaru

***Caracteristici*: drum local carosabil ramificat, din DN 73, la km 79;**
Distanţe: 44 km în total.

Traseul debutează la 500 m sud de centrul satului Podu Dâmboviţei, pe partea stângă, loc aflat sub **curmătura Posadei** (875 m alt.), de unde se desfăşoară o cuprinzătoare vedere atât către depresiunea Rucărului, cât şi către micul bazin intramontan Podu Dâmboviţei. După circa 1,5 km de la ramificaţie, drumul carosabil pătrunde în **Cheile Mici** ale Dâmboviţei (cheile de la Plaiul Mare), săpate în calcarele munţilor Arşiţa- Piscul Jugii (pe stânga, aparţinând munţilor Iezer) şi Plaiul Mare (pe dreapta, aparţinând Pietrei Craiului). Pe stânga se iveşte şi intrarea în **peştera Urşilor**. Ieşirea din chei se face în lunca Berilei, după care, la 5 km, apar primele case din Săticu de Jos, apoi cele din Săticu de Sus (km 5– 11; 780-840 m altitudine). Ajunşi la capătul de sus al satului valea Şaului, găsim un traseu marcat cu triunghi roşu care duce spre cabana Voina (Iezer). După un km din valea

[381] Date oferite de Serviciul Public Judeţean Salvamont Argeş (S.P.J.S.), Piteşti.

Şaului ajungem în punctul Cojocaru-Valea lui Ivan (12 km de la Podu Dâmboviţei), trecem podul peste Dâmboviţa şi urmăm unul dintre traseele marcate 4 sau *4.

Drumul carosabil continuă să urce încă 32 de km pe valea Dâmboviţei, trece pe lângă Colonia Răchita şi peste barajul lacului de acumulare Pecineagu şi se încheie la valea Vadului (44 km de la Podu Dâmboviţei, 1 230 m altitudine). Acest traseu deserveşte atât versantul de apus al Pietrei Craiului (zona Marelui Grohotiş- Drumul Grănicerilor), cât şi versanţii de răsărit şi de nord ai munţilor Iezer, până la originea văii Dâmboviţei, în punctul valea Vadului.[382]

b) **Trasee montane marcate**

1. **Dâmbovicioara – Ciocanu – Piatra Galbenă – Valea Seacă a Pietrelor – Vlăduşca**

***Marcaje*: cruce albastră (deficitar);**
Durata: 5- 6 ore;
Lungimea: cca 18 km; *Diferenţa de nivel*: 570 m;
Tip: traseu de pătrundere lipsit de dificultăţi.

 Mai ocolită şi mai accidentată decât traseul următor, această cale alpină are ca punct de plecare centrul comunei Dâmbovicioara (850 m altitudine), de pe valea Dâmbovicioarei (traseul montan rutier 1). Din primul traseu montan rutier se desprinde traseul marcat spre Vlăduşca-La Table, din şosea către vale şi urcă susţinut folosind drumul local care străbate întreaga aşezare pitorescă răspândită pe gâlmele din jur; mai întâi, pe Padina Izvorului, apoi pe Padina Şirnii, drumul urcă pronunţat până la primele case ale satului Ciocanu (circa 1 150 m altitudine).

Din acest punct, traseul părăseşte drumul local care coboară către satul Şirnea şi se îndreaptă spre nord. De aici, pe o potecă de cal şi de picior, pătrunde pe teritoriul muntelui Piatra Galbenă (un masiv calcaros ale cărui aspecte carstice şi piscuri stâncoase se înşiră de-a lungul traseului, pe o distanţă apreciabilă).

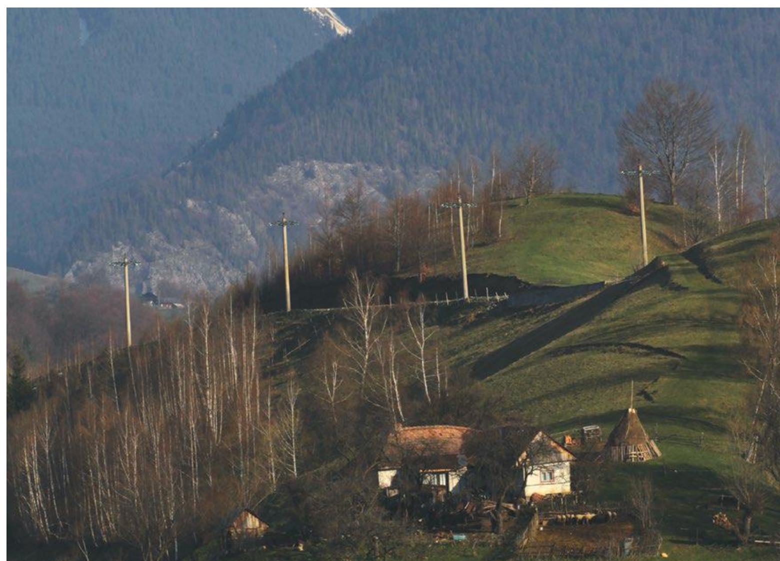

Fig.274 - Gospodării în satul Ciocanu
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.71)

382 *Ibidem.*

Primul reper întâlnit după ramificaţia de la Drumul Şirnii este **Crucea Spărturilor** (1 226 m altitudine). Din acest punct, un alt drumeag coboară prelung până în mijlocul satului Şirnea, din judeţul Braşov, iar traseul marcat face un lung ocol al crestei stâncoase a muntelui Piatra Galbenă, pe versantul său apusean, ocol care se termină departe, spre nord, în apropierea **Curmăturii Groapelor**, unde bolovănişurile şi colţanii încep să dispară, făcând loc unor suprafeţe mai netede. Pe acest traseu ocolitor se înşiră cele trei piscuri ale Pietrei Galbene, de la nord la sud: Piatra Galbenă (1 474 m altitudine), **Colţul Spărturilor**(1 472 m altitudine) şi **Gâlma Spărturilor** (1.475 m altitudine), toate purtând denumiri ce caracterizează aspecte generale ale peisajului. La nord de ultimul pisc se află **depresiunea La Găvan**, excelent teren pentru practicarea schiului.

Fig.275 - Schi de tură
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.82)

Din acest punct, traseul reintră pe linia de culme a muntelui Piatra Galbenă, coborând treptat până în Curmătura Groapelor (1 396 m altitudine). Traseele Şirnea-Vlăduşca şi Dâmbovicioara Vlăduşca, întâlnindu-se în **curmătura Groapelor**, coboară în comun către Valea Seacă a Pietrelor, până când drumul local dinspre Şirnea face joncţiunea cu drumul forestier de pe această vale, îndreptându-se spre Vlăduşca – La Table.

Pentru accesul la refugiul Grindu se urmează ramificaţia traseului marcat II (bandă albastră) prin pădurea de pe muntele Grindu.[383]

2. **Dâmbovicioara – Brusturet – Funduri – Vlăduşca sau Şaua Funduri**
   Marcaj: bandă albastră;
   Durata: 5-6 ore;
   Lungimea: cca 16 km; *Diferenţa de nivel:* 570 m;
   Tip: traseu de pătrundere, lipsit de dificultăţi.

 Acest traseu are ca punct de plecare **centrul comunei Dâmbovicioara** (850 m altitudine) şi pătrunde către versantul estic al Pietrei Craiului, folosind pe primii 6 km, până la **cabana Brusturet**, drumul turistic de pe văile Dâmbovicioarei şi Brusturetului (vezi traseul montan rutier 1). De la **cabana Brusturet** (992 m altitudine), traseul marcat atacă pantele puternic înclinate şi masiv împădurite ale muntelui, folosind poteca pastorală care urcă pieptiş din faţa cabanei pe

[383] *Ibidem.*

Muchia lui Stinghie (un picior de munte care aparţine ansamblului muntelui Funduri). Această veritabilă probă de rezistenţă ia sfârşit în apropierea grupului de stâne din Poiana Funduri – cea mai cunoscută dintre ele fiind stâna din Funduri (1 368 m altitudine), un important punct de reper. Aici va trebui să ne decidem asupra direcţiei în care vom continua drumul, în funcţie de obiectivul spre care vrem să ne îndreptăm. Dacă optăm pentru refugiul Grindu sau pentru Vlăduşca – La Table, va trebui să urmărim în continuare semnul de marcaj bandă albastră, schimbând direcţia de mers către dreapta (nord), străbătând pădurea care îmbracă poalele masivului, trecând apoi pe lângă cantonul silvic Lespezi şi pe lângă stâna din Grindu, prin poiana cu acelaşi nume. Apoi traseul se ramifică la stânga şi urcă prin pădure până la refugiu, în timp ce o altă ramură continuă să se desfăşoare pe sub munte, pe la şipotul Vlăduşca (1 400 m altitudine), până la punctul de convergenţă: şaua Vlăduşca – La Table (1 415 m altitudine). Dacă avem ca obiectiv şaua Funduri de pe creasta sudică a Pietrei Craiului, de la stâna din Funduri trebuie să schimbăm direcţia de mers către stânga (sud), urmărind semnele de marcaj de pe traseele Plaiul Foii- Vlăduşca (triunghi albastru) sau Plaiul Foii – Zărneşti, varianta Vârful La Om- Şaua Funduri (punct roşu). Vom urca o diferenţă de nivel de circa 500 m, folosind o străveche potecă bolovănoasă (**Plaiul Oii** sau, cum îi spuneau înaintaşii, **Plaiul Grănicerilor**). În partea finală, panta este mai domoală şi poteca ne conduce prin pădurea de conifere, iar apoi, printre jnepeni şi ienuperi, sosim în **şaua Funduri**.[384] Poposim apoi în şaua Funduri (1 889 m altitudine), pe creasta sudică a masivului, şi alegem încotro ne vom continua drumul: a) spre **cabanele Garofiţa Pietrei Craiului** sau **Plaiul Foii**, pe marcajul triunghi albastru peste **Marele Grohotiş**;

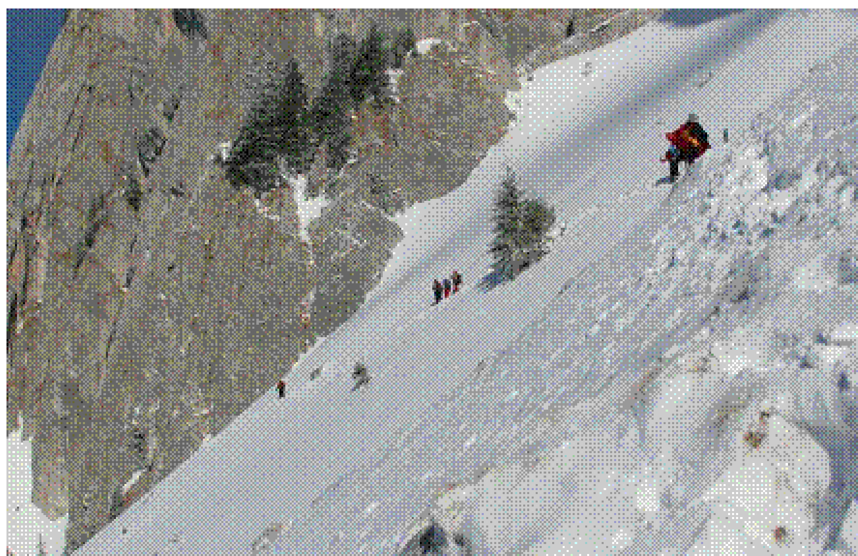
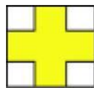

Fig. 276- Traversarea Marelui Grohotiş, iarna
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.84)

b) pe creasta sudică, pe marcajul punct roşu până la **vârful La Om**; c) o coborâre spre localitatea Podu Dâmboviţei, pe un traseu nemarcat;

[384] *Argeş, Ghid turistic al judeţului,* Editura Sport– Turism, Bucureşti, 1978, p.109.

3. **Brusturet – Valea Seacă a Pietrelor – Grindu sau Vlăduşca**
Marcaj: cruce galbenă;
Durata: 2-3 ore;
Lungimea: cca 6 km; *Diferenţa de nivel:* 423 m;
Tip: traseu de pătrundere, lipsit de dificultăţi.

 Traseul intră pe cursul **Văii Seci a Pietrelor** chiar în faţa **cabanei Brusturet** (992 m altitudine) şi foloseşte drumul forestier până aproape de capătul lui superior. Primii 4 km străbat în întregime frumoasele chei ale văii săpate în calcare (pereţi verticali deosebit de sălbatici, cu înălţimi de 100-200 m, grote). La ieşirea din chei, la poalele muntelui Grindu, lăsăm în dreapta un alt drum forestier care traversează valea şi urcă susţinut spre curmătura Groapelor. Dacă continuăm să urcăm pe drumul de pe Valea Seacă a Pietrelor, după câteva sute de metri, vom constata că trei semne de marcaj distincte (triunghi roşu, cruce albastră şi cruce galbenă) se înmănunchează şi se abat către stânga, părăsind valea şi prinzând o largă potecă ce urcă uşor până în dreptul stânei din Grindu (1.345 m altitudine), situate în marginea unei poieni largi. Întregul mănunchi de semne de marcaj se îndreaptă către nord (dreapta), lăsând în stânga stâna din Grindu şi poteca de acces la refugiul alpin Grindu (marcată cu bandă albastră şi cu stâlpi metalici).

Se poate ajunge la refugiu după aproximativ o oră de urcuş pronunţat prin pădurea de la poalele muntelui Grindu. Semnele de marcaj care s-au adunat în cuprinsul poienii Grindu vor continua să străbată pădurea, conducându-ne pe lângă şipotul Vlăduşca (1 400 m altitudine) şi, în final, în şaua Vlăduşca- La Table (1 415 m altitudine), unde se adună nu mai puţin de zece trasee turistice ce străbat masivul Piatra Craiului.[385]

4. **Cojocaru - Valea lui Ivan – Drumul Grănicerilor – Plaiul Foii**
Marcaj: triunghi roşu;
Durata: 6-7 ore;
Lungimea: cca 16 km; *Diferenţa de nivel:* 580 m;
Tip: traseu de potecă, lipsit de dificultăţi.

 Acest traseu turistic este cel mai vechi de pe versantul apusean al Pietrei Craiului şi totodată unul de bază pentru zona de joasă altitudine, datorită marii lui accesibilităţi. La punctul de plecare **Cojocaru** – **Valea lui Ivan** se ajunge cu orice mijloc de transport pe traseul montan rutier 2 (12 km de la Podu Dâmboviţei; 860 m altitudine).

Marcajul cu triunghi roşu apare lângă podul peste Dâmboviţa, din dreptul uzinei hidroenergetice, pe unde urcă un drum forestier în lungul vijelioaselor ape ale Văii lui Ivan, pentru ca după 3 km să se oprească în mijlocul unei vaste poieni, la casa de vânătoare „Piatra Craiului" (1.090 m altitudine; pe hărţile vechi, „Valea lui Ivan").

[385] Date oferite de Serviciul Public Judeţean Salvamont Argeş (S.P.J.), Piteşti.

Fig. 277 - Ţancuri ascuţite în abruptul vestic al Pietrei Craiului
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.98)

Traseul marcat urcă spre marginea superioară a poienii şi pătrunde în zona de pădure de la poalele versantului apusean al Pietrei Craiului, pe care nu o va părăsi până la capăt. Primul punct de reper este monumentul metalic **Crucea Grănicerului** (1 330 m altitudine), care marchează locul unde a căzut la datorie, în vara lui 1912, soldatul grănicer Marin Dobre.

Fig. 278 - Crucea Grănicerului
(foto, 2012, munte.stfp.net/15.07.2013)

Drumul Grănicerilor urcă peste câteva fire de văi până la **Piscul cu Brazi** (1 438 m altitudine), unde, în mijlocul unei încântătoare poieniţe, se desprinde un marcaj cu cruce albastră către zona abruptă a Marelui Grohotiş. Vom coborî de pe Piscul cu Brazi pe poteca largă care

continuă să străbată pădurea de conifere şi, după o serie de urcuşuri şi coborâşuri, pătrundem în vastul luminiş al **Poienii Lăncii** (1 415 m altitudine).

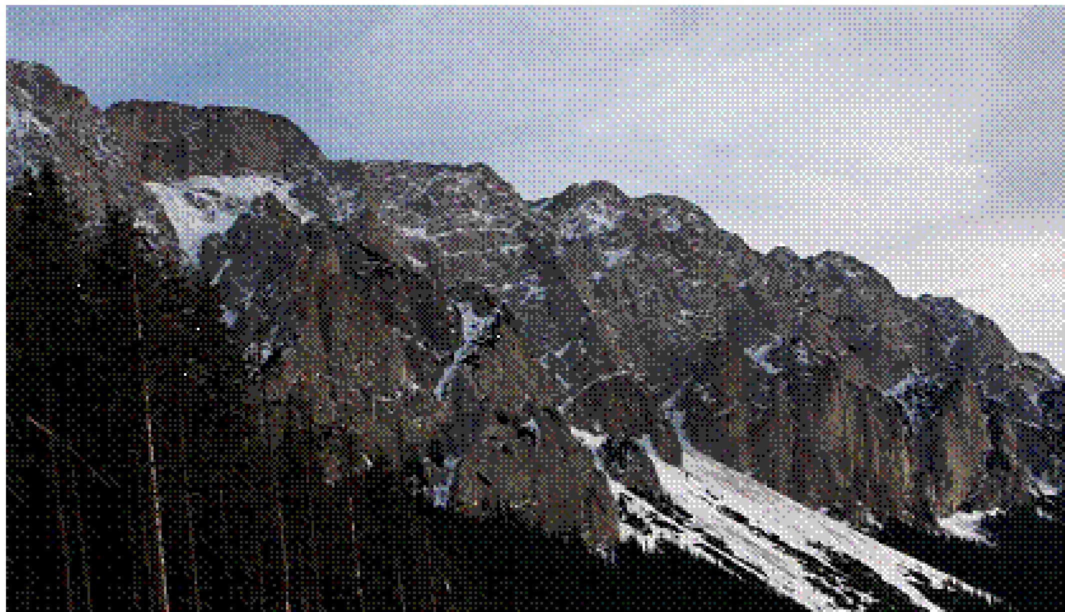

Fig. 279 - Marele Grohotiş
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.94)

Din Poiana Lăncii, drumul Grănicerilor trece prin dreptul **izvorului Tămăşelului** şi urcă uşor până la culmea muntelui Tămăşel, pe care o depăşeşte prin poiana Tămăşel (1 430 m altitudine). Din acest punct până la plaiul Foii, traseul trece mai întâi pe lângă abundenta sursă de apă permanentă (**Izvorul Oţeţelii**) şi prin poieniţa de la curmătura Foii (1375 m altitudine) şi coboară, în final, fără întrerupere pe piciorul de munte Plaiul Mare, până la **cabana Plaiul Foii** (894 m altitudine), din judeţul Braşov.

***4. Cojocaru – Valea Dragoslăvenilor – Cabana Garofiţa Pietrei Craiului**

Din dreptul podului peste Dâmboviţa, de la **punctul Cojocaru– valea lui Ivan**, se deschide la stânga un drum forestier (în general carosabil), care se angajează în lungul văii Dragoslăvenilor şi, după 4,5 km, se opreşte în faţa **cabanei Garofiţa Pietrei Craiului** (1 100 m altitudine), situată la confluenţa văilor Tămăşelul şi Padina Lăncii (ambele cu apă). De aici se desprind trei posibilităţi de a atinge drumul Grănicerilor, pe diferenţe de nivel de maxim 300 m altitudine: a) pe Padina Lăncii (marcaj: cruce galbenă) până într-un punct din apropierea Piscului cu Brazi; b) pe izvorul Tămăşelul (fără marcaj); c) pe la stâna din Tămăşel (marcaj: punct galben), din valea Tămăşelului până aproape de poiana Tămăşel.

c) Trasee de iarnă în Piatra Craiului

Practicarea turismului de iarnă (cu sau fără schiuri) în masivul muntos Piatra Craiului este supusă unor restricţii deosebit de severe, impuse de relieful specific al masivului care, în special pe versanţii de nord-vest şi de vest, prezintă riscul declanşării avalanşelor (care aici antrenează şi mari cantităţi de grohotiş), din cauza înclinării accentuate a pantelor.

Pentru practicarea schiului, cele mai accesibile trasee sunt cele de pe versantul de răsărit, în afară de toate drumurile carosabile, în special cele care servesc şi ca trasee de acces spre adăposturile turistice din zonă.[386]

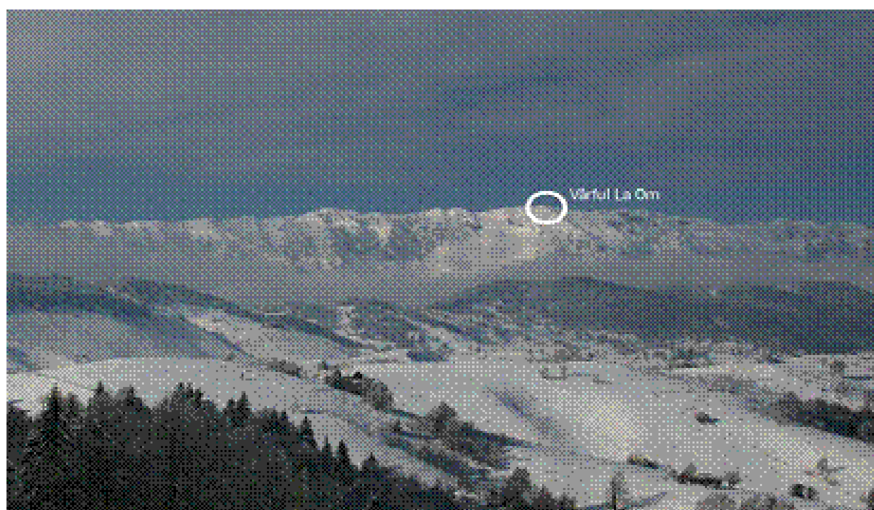

Fig.280 - Vârful La Om din masivul Piatra Craiului
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.88-89)

Traseele de iarnă recomandate în masivul Piatra Craiului, cu plecare din Argeş, sunt următoarele:

1. Cabana Brusturet – Funduri – Şaua Funduri – Pietricica – Podu Dâmboviţei;
2. Cojocaru –Valea lui Ivan –Drumul Grănicerilor – Plaiul Foii (inclusiv varianta Cojocaru – Cabana Garofiţa Pietrei Craiului" – Drumul Grănicerilor);
3. Dâmbovicioara – Cabana Brusturet – Valea Seacă a Pietrelor – Refugiul Grindu;
4. Dâmbovicioara– Ciocanu– Piatra Galbenă – Curmătura Groapelor – Coja – Joaca – Vlăduşca – Refugiul Grindu;

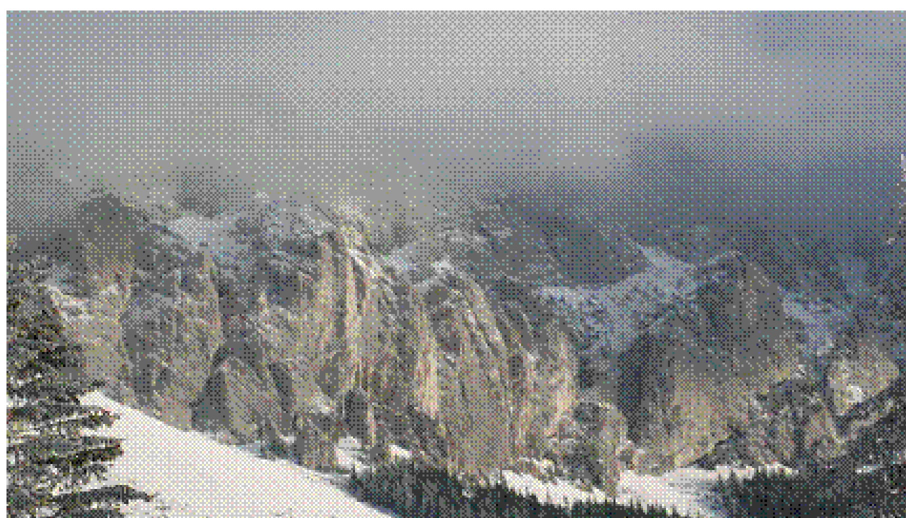

Fig. 281 - Abruptul vestic al Pietrei Craiului
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.101)

[386] *Ibidem.*

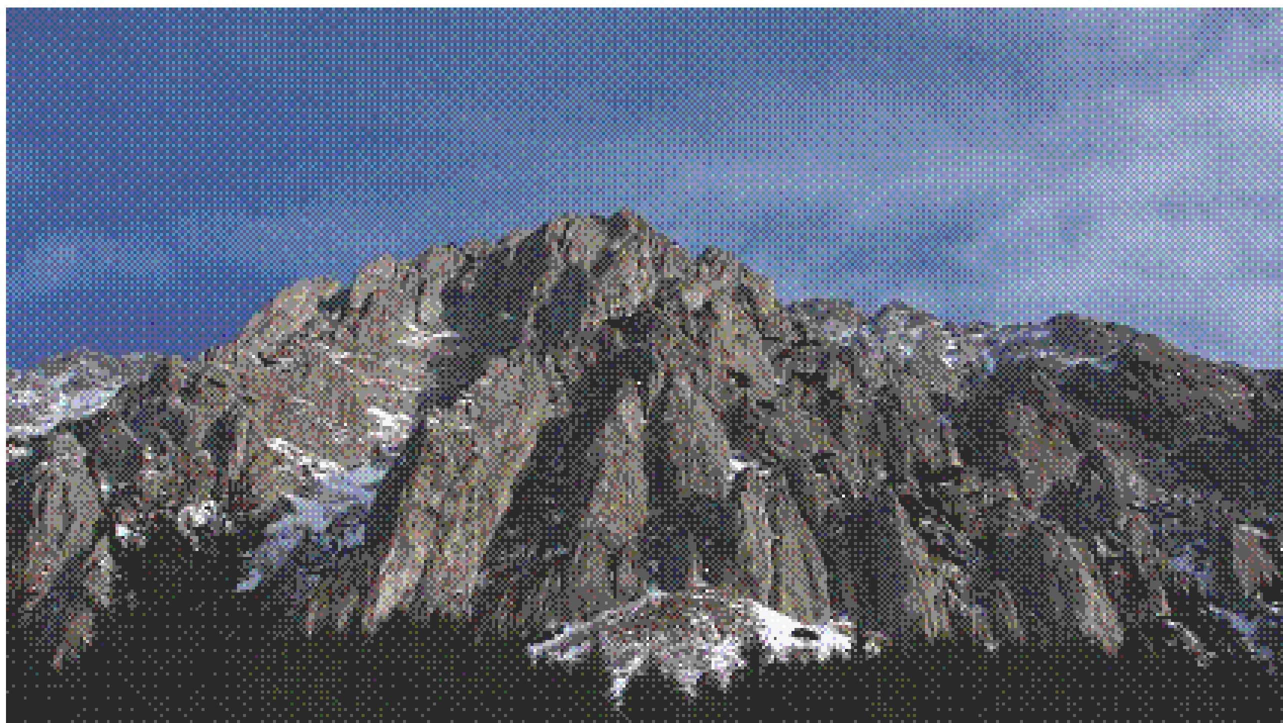

Fig. 282 - Umerii Pietrei Craiului
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.93)

- **În Munţii Făgăraşului**

a) **Trasee montane marcate:**

1. **Cabana Cascada Bâlea –Muchia Buteanu – Şaua Netedului – Lacul Bâlea – Cabana Paltinul:**
   Marcaj: traseul este nemarcat până în nordul Vârfului *La Lăcuţ*; triunghi roşu: Vârful La Lăcuţ – Şaua Netedului; bandă albastră: Şaua Netedului – Lacul Bâlea;
   Durata: 5 ore, în sens invers: 3,5 – 4 ore;
   Tip: traseu de vară.

De la **cabana Cascada Bâlea** pornim în urcuş pe drumul Transfăgărăşean spre N – N/E şi parcurgem circa 2,5 km până la serpentina prin care acesta coteşte spre S. De aici urcăm uşor spre E şi prindem creasta **Muchiei Buteanului**, după care continuăm spre S. Depăşim **vârful La Comandă** (1 467 m altitudine), trecem peste un umăr, ocolim pe versantul estic câteva cocoaşe stâncoase şi, după vf. **La Piatra Răsunătoare** (1 177 m altitudine), ieşim la gol.

Fig. 283 - Privire spre Bâlea Lac
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.22)

 Străbatem zona **Vârfului cu Jnepeni** (1 834 m altitudine) şi în sudul acestuia întâlnim poteca marcată cu triunghi roşu care urcă dinspre V, din drumul Transfăgărăşean. Urcăm poteca o porţiune spre S, trecem apoi pe versantul estic printr-o zonă stâncoasă spre **Lăcuţul Buteanu** (1 815 m altitudine). Revenim în creastă printr-un urcuş accentuat şi depăşim **vârfurile Buteanu** (2 056 m altitudine) şi **Găvanu** (2 120 m altitudine) prin V. În estul acestui segment se găseşte o căldăruşă suspendată numită **Găvanu Porcului**. Urmând poteca spre S, trecem pe versantul estic în căldarea pietroasă a **Găvanului de Sus**, traversăm apoi muchia stâncoasă care o delimitează spre S, ocolim două vârfuri ale Netedului (nordic şi din mijloc), urcăm pe vârful sudic al Netedului (2 351 m altitudine) şi ne bucurăm de o perspectivă extraordinară asupra zonei nordice, centrale a masivului. Coborâm de pe vârf uşor spre S în **şaua Netedului** (2 234 m altitudine).

 De aici părăsim **muchia Buteanului** spre S-V, pe o potecă marcată cu bandă albastră. După ce trecem o porţiune mai abruptă, traversăm **pârâul Văiugii**, apoi piciorul **muchiei Văiugii** şi ajungem în **căldarea Bâlea**, în N-E lacului. Continuăm să parcurgem câteva sute de metri pe un drumeag spre V şi ajungem la **cabana Paltinul**, situată la mică distanţă de drumul Transfăgărăşean, spre E de acesta.[387]

[387] *Ibidem.*

2. **Cabana Cascada Bâlea – Valea Bâlei – Lacul Bâlea – Cabana Paltinul:**
   Marcaj: triunghi albastru;
   Durata: 2 ore şi 30 min*; în sens invers*: 2 ore;
   *Tip***:** traseu de vară, impracticabil iarna.

 De la **cabana Cascada Bâlea** pornim spre S pe un drumeag pe sub linia telecabinei. După circa 5 minute traversăm **pârâul Bâlea** pe malul vestic şi urmăm poteca în urcuş uşor prin pădurea de molid. Puţin mai sus se desprinde spre V- N/V o potecă spre **valea Doamnei** marcată cu cruce roşie.Vom continua însă spre S, pe poteca marcată cu triunghi albastru (marcajul vechi, bandă albastră), admirăm câteva clipe cascada Bâlea în stânga şi, printr-un urcuş susţinut, depăşim pragul glaciar inferior văii.

Urmăm apoi poteca desfăşurată spre stânga văii (V) până intersectăm drumul Transfăgărăşean pe care continuăm spre S-E până aproape de confluenţa celor două pâraie ale Bâlei (estic şi vestic). Părăsim şoseaua pe care o intersectăm mai sus încă o dată şi urcăm spre S-E. Prin estul unui cot al şoselei schimbăm direcţia spre S-V, trecem pragul glaciar superior şi ajungem în nordul **lacului Bâlea** (2027 m altitudine). De aici, pe drumul de legătură cu Transfăgărăşeanul, ajungem în câteva minute la cabana Paltinul (circa 2 034 m altitudine).

3. **Cabana Cascada Bâlea – Valea Doamnei – Curmătura Bâlei – Cabana Paltinul:**
   Marcaj: cruce roşie;
   Durata: 4 ore; în sens invers: 3 ore şi 30 min.;
   Tip: traseu de vară.

 Pornim de la **cabana Cascada Bâlei** (1 234 m altitudine) şi parcurgem spre S, pe sub linia telecabinei, câteva sute de metri pe un drumeag care continuă cu o potecă marcată cu punct roşu pe malul estic al **pârâului Bâlea** până la cascadă. Traversăm pârâul pe malul vestic, intrăm într-o pădure de molid şi urcăm uşor poteca marcată cu cruce roşie şi triunghi albastru. Puţin mai sus părăsim marcajul cu triunghi albastru (traseul 2) şi continuăm spre V-N/V pe poteca marcată cruce roşie. Trecem creasta **Piscului Bâlei** prin sudul **Pietrei Vulturului**(1 321 m altitudine) şi coborâm spre S-V în **Râul Doamnei,** pe al cărei mal estic urmăm poteca spre sud. Ieşim din pădure într-un gol alpin, urcăm pragul glaciar inferior al văii şi continuăm prin păşunea alpină până în apropierea lacurilor Doamnei, la care se poate ajunge printr-un hăţaş desprins spre V din poteca marcată. În continuare, ne abatem spre stânga (E – S/E) şi urcăm pronunţat spre **căldăruşa** estică **a Doamnei**, din care ajungem în scurt timp la **curmătura Bâlei** (2 202 m altitudine). La mică distanţă, mai sus, spre S, se vede poteca ce urcă în **şaua Paltinului** marcată cu bandă albastră. Din curmătura Bâlii vom coborî spre E în **căldarea Bâlea**, în drumul Transfăgărăşean, de unde ajungem în scurt timp la **cabana Paltinul**, aflată în apropiere, spre est.

4. **Cabana Paltinul – Şaua Capra – Vârful Vânătoarea lui Buteanu**
   Marcaj: triunghi albastru, *lacul Bâlea – Şaua Capra* şi cruce albastră, *Şaua Capra – Vânătoarea lui Buteanu*;
   Durata: 1 oră şi 30 min.; în sens invers: 1 oră;
   Menţiune: iarna traseul este accesibil doar alpiniştilor.

 De la **cabana Paltinul** pornim spre E pe drumul ce are ca destinaţie **lacul Bâlea**. Trecem prin sudul staţiei de telecabină şi prin nordul lacului, iar după ce traversăm pârâul care curge din acesta, la mică distanţă spre N-E, întâlnim o potecă marcată cu triunghi albastru ce se îndreaptă spre **şaua**

Caprei. Continuăm urcuşul spre S-E şi după aproximativ 40 de minute, ajungem în **şaua Caprei** (2 315 m altitudine), în poteca de creastă marcată cu bandă roşie (**Şaua Caprei – Şaua Cleopatrei**).

Fig. 284 - Lacul Capra, situat la 2241m altitudine
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.22)

 Aici se ramifică spre N-E o potecă marcată cu cruce albastră pe care o urmăm prin sudul **vârfului Văiuga** (2 443 m altitudine) şi după o jumătate de oră ajungem în **şaua Văiugii** (2 390 m altitudine), unde întâlnim traseul 4 marcat cu punct albastru, prin **căldarea Văiugii**. Urmăm creasta spre E, către **vârful Capra** (2 494 m altitudine).

Apoi părăsim creasta spre N, printr-o coborâre scurtă în mica şi îngusta **şa Portiţa** (2 480 m altitudine) şi urmăm spre N un segment scurt de creastă stâncoasă, până atingem **vârful Vânătoarea lui Buteanu** (2507m altitudine), punctul de altitudine maximă al versantului făgărăşean nordic. De aici avem parte de o privelişte de excepţie asupra zonei centrale a masivului.[388]

5. **Cabana Paltinul – Căldarea Văiugii – Şaua Văiugii:**
   Marcaj: punct albastru; marcaj vechi în mare parte şters;
   Durata: 1 oră şi 30 min.; în sens invers: 1 oră;
   Menţiune: iarna traseul nu este accesibil.

---

[388] *Ibidem.*

 Din punctul **cabana Paltinul** ne îndreptăm spre E, pe drumul către **lacul Bâlea**; trecem prin nordul acestuia şi continuăm spre N-E pe poteca marcată cu bandă albastră spre **şaua Netedului** (traseul 1 în sens invers), pe versantul estic al Văiugii. În scurt timp traversăm **piciorul Văiugii** şi părăsim poteca spre **şaua Netedului**, cotind la dreapta (S) după marcajul cu punct albastru. Intrăm în căldarea pietroasă, plină de grohotişuri, a Văiugii, o traversăm spre S şi, după un urcuş pronunţat, atingem partea estică a **şeii Văiugii** (2.390 m altitudine). Odată ajunşi în **şaua Văiuga**, ne putem întoarce la **lacul Bâlea** fie prin **şaua Capra** (pe traseul 4 în sens invers), fie parcurgând traseul înapoi.

6. **Lacul Bâlea – Şaua Paltinului:**
   Marcaj: bandă albastră;
   Durata: 1 oră; în sens invers 45 min.
   Menţiune: iarna traseul este interzis.

 Putem ajunge la l**acul Bâlea** (2 027 m altitudine.) de la **cabana Paltinul,** urmând spre est drumul spre fosta cabană de la lac. După ce traversăm pârâul ce se formează în lac, urcăm spre E o scurtă porţiune şi ne îndreptăm spre S, la o potecă marcată cu bandă albastră. O urmăm, dând ocol pe deasupra lacului şi tunelului Transfăgărăşeanului, şi traversăm spre V zona superioară a **piscului Bâlei** în urcuş pronunţat prin nordul **vârfului Paltinul** (2 399 m altitudine). Ne aşteaptă destinaţia vizată în poteca crestei principale marcate cu bandă roşie: **şaua Paltinului** (2 350 m altitudine).

7. **Cabana Negoiu – Şaua Cleopatrei:**
   Marcaj: triunghi albastru;
   Durata: 2 ore şi 30 min.; în sens invers: 2 ore;
   Tip: traseu de vară.

 Pornim de la **cabana Negoiu**, parcurgem o mică distanţă spre S, părăsim **piscul Şerbotei** spre S-E, după poteca marcată cu triunghi albastru. Urcăm uşor prin pădure, traversând mai multe podeţe, iar la ieşirea în gol, trecem printr-o zonă cu jnepeni. Ne apropiem de firul **apei Sărăţii** pe care-l traversăm spre E la cca 45 de minute de la plecare şi ajungem în dreptul unui bloc de stâncă numit **Piatra Caprei**, într-o poiană. Din acest punct, spre sud, se ridică un prag stâncos peste care cad **apele Sărăţii**, formând o frumoasă cascadă. Continuăm să urcăm poteca spre E, traversând căldarea pe lângă pârâiaşul estic al Sărăţii, şi pătrundem în căldăruşa estică a aceloraşi ape ale Sărăţii. La scurt timp ajungem la **Piatra Prânzului**, loc în care se desprinde poteca marcată cu cruce roşie spre **Strunga Ciobanului**. Ne îndreptăm spre S, pe poteca marcată cu triunghi albastru, şi urcăm în forţă printr-o zonă plină de grohotiş şi blocuri de stâncă dintre care se remarcă **Acul Cleopatrei** (un colţ vertical înalt de câţiva metri, aflat în dreapta potecii). După un urcuş scurt, atingem creasta principală în **şaua Cleopatrei** (2 355 m altitudine) şi întâlnim o potecă de creastă marcată cu bandă roşie (vezi traseele de creastă 1 şi 2).

Fig. 285 - Acele Cleopatrei, în şaua cu acelaşi nume
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.48)

8. Cabana Negoiu – Strunga Ciobanului – Portiţa Călţunului:
Marcaj: triunghi albastru, *Cabana Negoiu - Piatra Prânzului* şi cruce roşie, *Piatra Prânzului – Portiţa Călţunului*;
Durata: 4 ore; în sens invers: 3 ore şi 30 min.;
Menţiune: traseul nu este accesibil iarna.

 De la cabana Negoiu urmăm traseul 7 pe poteca marcată cu triunghi albastru până la **Piatra Prânzului**, de unde lăsăm pe dreapta marcajul cu triunghi albastru şi urmăm spre E- S/E poteca marcată cu cruce roşie prin căldăruşa estică a Sărăţii. După puţin timp ajungem sub **Strunga Ciobanului** (2 308 m altitudine) pe care o atingem urcând printr-un horn.

 Vom coborî pe partea estică printr-un alt horn mai îngust şi traversăm **căldarea Ciobanului** spre E-S/E. Trecem pe la baza **Crestei Fierăstrăul** (o muchie zimţată desprinsă spre N-E din creasta principală la S de vârful Negoiu) şi ne continuăm drumul spre S prin zona vestică a **căldării Laita**. Vom întâlni în scurt timp poteca traseului de creastă marcată cu bandă roşie (vezi traseul de creastă 1). Aici se termină marcajul cruce roşie şi vom urma spre S- E poteca desfăşurată pe curba de nivel, marcată cu bandă roşie, spre a ajunge în câteva minute în **Portiţa Călţunului** (2 194 m altitudine).

9. **Cabana Negoiu – Muchia Şerbotei –Vârful Şerbota:**
Marcaj: bandă albastră;
Durata: 2 ore şi 30 min.; în sens invers: 2 ore;
Menţiune: iarna traseul este accesibil doar alpiniştilor.

 Tot de la **cabana Negoiu** pornim spre S, ocolind pe partea estică mamelonul dintre cele două clădiri, şi continuăm spre S- S/V pe poteca marcată cu bandă albastră, cruce albastră şi punct roşu. După ce parcurgem câteva sute de metri, cotim spre stânga, pe poteca marcată cu bandă albastră, şi urcăm în serpentine. În scurt timp ieşim la gol şi urmăm poteca pe versantul vestic, prin apropierea crestei.

Mai sus, după o scurtă trecere pe partea estică, vom continua pe muchie până în creasta principală, unde întâlnim poteca marcată cu bandă roşie (vezi traseul de creastă 2). Pentru a ajunge pe **vârful Şerbota** (2 331 m altitudine) trebuie să mai parcurgem 80 de metri spre E-S/E.

10. **Cabana Negoiu –Şaua Scării:**
Marcaj: cruce albastră;
Durata: 2 ore şi 30 min.; în sens invers: 2 ore;
Menţiune: traseul nu este accesibil iarna.

 De la altitudinea de 1 546 m (cabana Negoiu) pornim spre S, ocolind cocoaşa care separă cele două clădiri. Puţin mai sus urcăm spre S-S/V, pe poteca marcată cruce albastră, bandă albastră şi punct roşu, având ca ţintă versantul vestic al **piscului Şerbotei**. La scurt timp ne despărţim de marcajul bandă albastră (care urmează traseul 9 spre **vârful Şerbota**). Continuăm pe poteca marcată cu cruce albastră şi punct roşu şi vom coborî în serpentine peste puţin timp spre **valea Şerbotei**. Ieşim din pădure, traversăm **pârâul Şerbota** pe deasupra cascadei şi urcăm pe versantul vestic al văii până când traseul se ramifică spre dreapta, spre **cabana Bârcaciu** (potecă marcată cu punct roşu; taseul 11). De la ramificaţie urmăm poteca marcată cruce albastră o porţiune scurtă spre S, după care, în urcuş pronunţat spre S-V, vom trece peste o treaptă glaciară. Mai sus, spre V, depăşim pragul glaciar şi intrăm în primitoarea **căldare a Şerbotei**, prin care vom urca spre S-V, apoi spre V, până pe creasta **muchiei Puha**. Pe aceasta din urmă o urmăm spre S, pe versantul vestic dinspre **căldarea Puha** (**căldarea Porumbăcelului**) prin care trece **Plaiul Ţării** (o veche potecă pastorală). Mai avem puţin şi ajungem în **şaua Scării** (2 146 m altitudine), după ce traversăm creasta spre E şi urcăm scurt printr-un horn pietros. Aici întâlnim traseul de creastă II, marcat cu bandă roşie.

Fig. 286 - Coborâre spre şaua Scara
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.49)

11. Cabana Negoiu – Cabana Bârcaciu:

Marcaj: punct roşu;
Durata: 2 ore; în sens invers: 2 ore;
Menţiune: traseul este accesibil şi iarna pentru turiştii cu experienţa zăpezii.

 De la **cabana Negoiu** (1 546 m altitudine) pornim spre S, ocolind pe partea estică dâmbul în sudul căruia se află cabana veche. Urmăm în urcuş uşor spre S-S/V poteca marcată cu punct roşu, cruce albastră şi bandă albastră pe versantul vestic al **piscului Şerbota**. Ne despărţim în scurt timp de marcajul cu bandă albastră, care însoţeşte poteca spre **vârful Şerbota**, şi ne continuăm drumul spre **valea Şerbotei** (punct roşu, cruce albastră), coborând curând în serpentine. După ce ieşim din pădure la gol, traversăm **pârâul Şerbota** pe deasupra cascadei şi, printr-un scurt urcuş pe versantul vestic al văii, ajungem în punctul în care ne despărţim şi de marcajul cu cruce albastră (care urmează traseul 10 spre **şaua Scării**).

Urmând drumul spre N-V, pe poteca marcată cu punct roşu, vom traversa un pârâiaş şi, după un scurt urcuş prin care trecem peste un picior desprins din **culmea Puha**, ajungem la **pârâul Miezuinei**. De aici continuăm de-a coasta spre N-V până pe **muchia Puha**. Urmează să coborâm apoi spre S-V în **valea Porumbăcelului**, să trecem firul apei şi să cotim spre N-V, pe lângă o stână, spre versantul vestic. Traversăm în urcuş uşor câteva pârâiaşe şi ajungem pe **culmea** împădurită a **Bârcaciului**, unde vom da nas în nas nu cu ursul carpatin, ci cu vechea potecă **Plaiul Ţării** pe care o vom urma o porţiune scurtă spre nord. O părăsim apoi, îndreptându-ne spre S-V, pe la obârşia **pârâului Comănesei**, apoi spre V şi în curând ieşim din pădure în culoarul format spre S-E de **poiana Bârcaciului**. Câteva zeci de metri mai jos ajungem la **cabana Bârcaciu** (1 550 m altitudine)[389].

12. Curmătura Oticu – Curmătura Brătilei:

Marcaj: triunghi roşu;
*Durată:*4 ore; în sens invers: 4 ore;
Menţiune: traseul este recomandat alpiniştilor şi schiorilor experimentaţi în schiul de tură.

 Acest traseu parcurge culmea de legătură dintre masivul Iezer- Păpuşa şi munţii Făgăraşului. În **curmătura Oticului** se poate ajunge de la **cabana Voina** (950 m) pe traseul marcat cu bandă roşie (**Culmea Văcărea – Crucea Ateneului – Vârful Iezerul Mare-Vârful Roşu**; cca 4 ore şi 30 min.) şi pe cel marcat cu triunghi roşu (**Vârful Roşu – Curmătura Oticului**; circa 1 oră şi 30 min.).

Din **curmătura Oticului** pornim spre N pe versantul estic al culmii. În dreptul **vârfului Oticului** (2 044 m altitudine) cotim spre N-E şi urcăm pe **vârful Mezea** (2 125 m altitudine), apoi coborâm pe culme peste două vârfuleţe (2 031 m altitudine şi 2 004 m altitudine) şi din ultimul schimbăm direcţia spre N, spre **curmătura Mezei**(1 865 m altitudine). Din acest punct urcăm susţinut până pe un vârf de 1 994 m altitudine, apoi continuăm domol pe culmea lată. Ocolim **vârful Căţunu** (2 206 m altitudine) prin V, ne îndreptăm apoi spre N-N/V, trecem prin vestul **vârfului Brătila** (2 274 m alt.) şi în coborâre uşoară ajungem în **curmătura Brătilei** (2 125 m altitudine), lângă un mic lac. Aici întâlnim poteca crestei principale marcată cu bandă roşie şi o altă potecă spre **valea Dejanilor**, marcată cu triunghi roşu.

---

389 *Ibidem.*

13. Valea Buda – Şaua Podragului:

Marcaj: triunghi albastru;
Durata: 7ore şi 30 min.; în sens invers: 6 ore;
Tip: traseu de vară.

 Putem ajunge pe **valea Buda** din drumul Transfăgărăşean, după ce parcurgem 22 km în amonte de **barajul Vidraru**. Din şosea urmăm spre N, pe malul vestic al **râului Buda**, un drum forestier. După aproximativ 8 km ajungem la punctul de vărsare al **pârâului Muşeteica** în **valea Buda** (995 m altitudine), după ce am trecut apa pe malul estic, câteva sute de metri mai jos.

Fig. 287 - Barajul Vidraru
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.47)

În aval, întâlnim pe stânga marcajului cruce albastră, care conduce spre V peste **munţii Năneasa**, **Jorzea** şi **Piscul Negru** în **valea Caprei**, în Transfăgărăşean, puţin mai sus de **cantonul Piscu Negru**. Vom continua traseul pe drumul forestier de pe **valea Buda** încă 7 km, traversând apa de pe un mal pe altul de două ori, până la confluenţa cu **pârâul Mircea** care curge dinspre N-E (1 252 m altitudine). Urmăm pe acesta drumul până la capăt, parcurgând încă 2,3 km. În continuare vom urmări poteca pe malul drept al apei şi, după aproximativ o oră, vom ajunge la confluenţa pâraielor **izvorul Podu Giurgiului** şi **Orzăneaua** din care ia naştere **pârâul Mircea**. Vom traversa spre N-E **izvorul Podu Giurgiului** şi vom ieşi din pădure în poiana unde se află **stâna din Podu Giurgiului**. În acest loc întâlnim o ramificaţie de trei poteci marcate cu triunghi galben, triunghi roşu şi cea care ne-a condus în poiană, marcată cu triunghi albastru.

Poteca marcată cu triunghi galben are ca destinaţie **curmătura Moldoveanului** (2 330 m altitudine), pe o distanţă de 3 ore. Poteca va trece **apa Orzănelei**, va urca apoi spre E-N/E, va traversa **pârâul Moldoveanu** şi va ajunge la **stâna Moldoveanului**; de aici va continua spre E prin **căldarea Moldoveanului,** spre a atinge curmătura cu acelaşi nume. Poteca marcată cu triunghi roşu ne va scoate în creasta principală, în **şaua Orzănelei** (2 305 m altitudine), după aproximativ 2 ore şi 30 minute. De la stâna din **Podu Giurgiului** poteca însoţeşte malul drept al Orzănelei, continuă spre N şi, după ce traversează **izvorul Orzăneaua Mică**, coteşte spre N-E şi atinge **şaua Orzănelei** prin **căldarea Orzăneaua Mare**.

De la stâna din poiană putem continua traseul pe poteca marcată cu triunghi albastru spre V-N/V, traversând o fâşie de pădure, după care vom ieşi la gol. Mai sus vom urca o porţiune în serpentine pe versantul estic, apoi vom continua spre nord. Abătându-ne uşor spre stânga, pătrundem în căldare, o străbatem spre N şi în urcuş moderat ajungem în **şaua Podragului** (2 307 m altitudine), în poteca de creastă marcată cu bandă roşie (**şaua Podragului** – **şaua Caprei**). De aici putem urma spre N poteca marcată cu triunghi roşu, spre a ajunge într-o jumătate de oră la **cabana Podragu** (2 136 m altitudine).

14. Cabana Pârâul Caprei – Fereastra Zmeilor:

Marcaj: triunghi galben;
Durata: 2 ore şi 30 min.; în sens invers: 2 ore;
Menţiune: iarna traseul este accesibil doar alpiniştilor.

 De la **cabana Capra** vom parcurge o mică distanţă spre N, trecem podul peste **râul Capra** şi ieşim în **Transfăgărăşean**. Vom continua pe cel mai înalt drum montan din România, însoţiţi spre dreapta de **pârâul Fundu Caprei** (circa 1,5 km). Vom părăsi şoseaua după ce aceasta traversează pârâul peste un pod, îndreptându-se spre V, şi vom urma spre N-E un drumeag ce însoţeşte pe malul vestic pârâul Fundu Caprei, circa 300 de metri, după marcajul cu triunghi galben.

Continuăm spre N (tot pe partea vestică a pârâului), în urcuş domol. Spre E, peste pârâu, vom zări un bordei ciobănesc. După aproximativ o jumătate de ceas vom traversa apa pe malul estic, trecând peste un pârâiaş care izvorăşte de sub pragul glaciar al **căldăruşei estice Fundu Caprei**, şi vom urca în serpentine un prag înverzit. În această zonă întâlnim o potecă ciobănească ce urcă de la bordei pe partea estică a pârâului. Traversăm în urcuş uşor spre N o porţiune a căldării Fundu Caprei, unde poteca este mai slab conturată, apoi continuăm spre E, în urcuş moderat (aproximativ 100 m) pe lângă albia seacă şi pietroasă a unui torent.

Ajunşi mai sus, urcăm pronunţat şi ajungem în **căldăruşa estică Fundu Caprei**, în care este amplasat **un refugiu salvamont**. De aici ne îndreptăm spre N-E şi, prin dreapta unei muchii scurte, atingem creasta principală în **Fereastra Zmeilor** (**Fereastra mică a Portiţei Arpaşului**), unde întâlnim poteca marcată cu bandă roşie (**şaua Podragului** – **şaua Caprei**) şi ramificaţia „prin căldări” a potecii marcate cu bandă albastră spre **cabana Podragu**.

Fig. 288 - Privire din Fereastra Zmeilor, către poteca de creastă
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B,
album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.42)

Fig. 289 - Cazan de ceaţă în Fereastra Zmeilor
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B,
album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.48)

15. Cabana Capra – Cascada Capra – Lacul Capra:

Marcaj: bandă albastră;
Durata: 3 ore; în sens invers: 2 ore;
Tip: traseu de vară.

 De la **cabana Capra** pornim spre N, trecem podul peste **râul Capra** şi continuăm urcuşul pe **Transfăgărăşean** circa 2 km. Parcurgem astfel 1,5 km însoţiţi de **pârâul Fundu Caprei** şi, după ce trecem ultimul pod peste acesta (la ramificaţia marcajului triunghi galben spre **Portiţa Arpaşului**, traseul 14), traversăm spre V zona inferioară a **piciorului Caprei**, până în apropierea cascadei. La mică distanţă, spre E de cascadă, părăsim şoseaua urcând spre N o scurtă porţiune abruptă. Mai sus întâlnim poteca marcată cu bandă albastră, pe care o urmăm spre N pe versantul vestic al Piciorului Caprei. Vom depăşi două trepte glaciare, după care ajungem la **lacul Capra** (2 249 m altitudine), lângă **Monumentul Alpiniştilor**. În acest punct întâlnim poteca marcată cu bandă roşie, care ne va conduce în **şaua Capra** de unde vom coborî în **căldarea Bâlea** pe traseul 4 în sens invers.

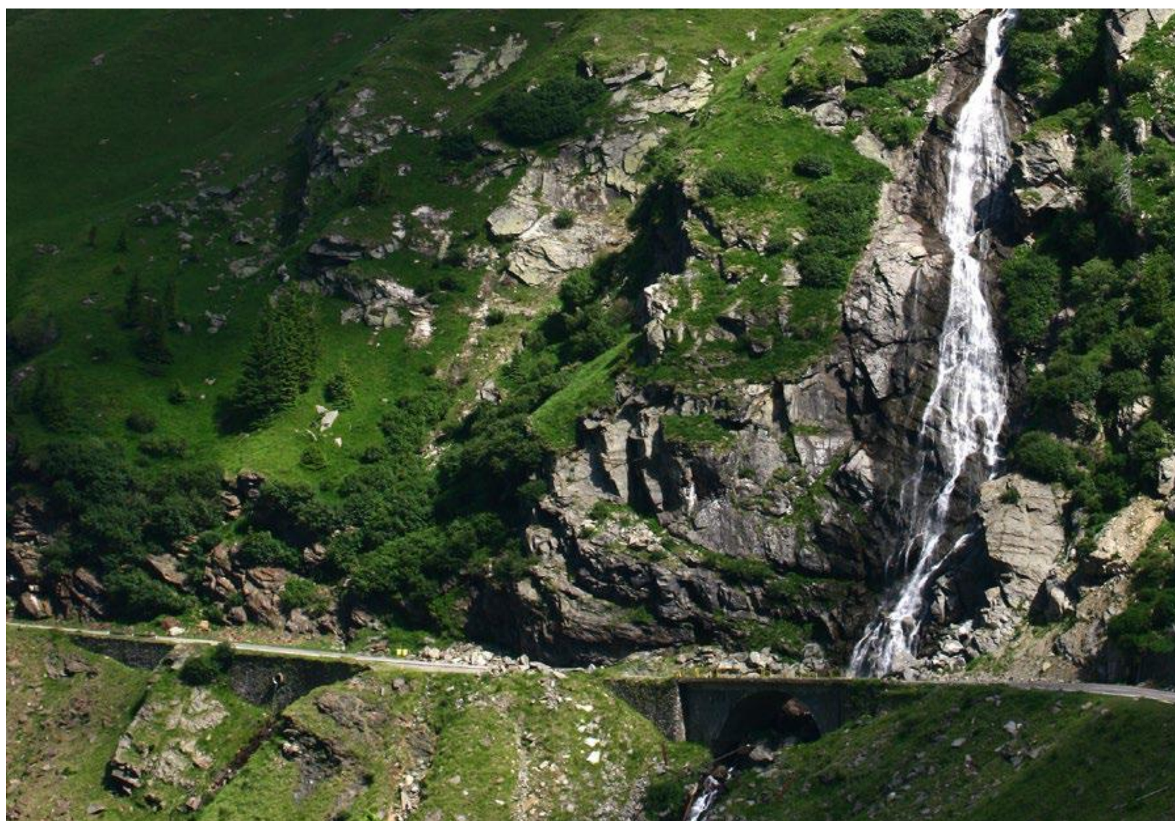

Fig. 290 - Cascada Capra
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate
în România, B, abum editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.60)

Fig. 291 - Lacul Capra
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.32)

Fig. 292 şi fig. 293 - Monumentul Alpiniştilor de lângă lacul Capra
(foto, 2010, www.salvamont-arges.ro /15.07.2013)

16. Cantonul Piscu Negru – Refugiul Călţun:

Marcaj: triunghi albastru;
Durata: 3 ore; în sens invers: 2 ore;
Tip: traseu de vară.

Putem ajunge la cantonul Piscu Negru pe **drumul Transfăgărăşean**, parcurgând 40 km de la **barajul Vidraru**, cu autoturismul. Din dreptul cantonului părăsim Transfăgărăşeanul spre V pe drumul ce trece **râul Capra** pe malul vestic, la **mănăstirea Piscu Negru**. De aici urmăm poteca marcată cu triunghi şi punct albastru spre N şi, după o mică porţiune, cotim uşor spre stânga, îndreptându-ne spre firul **pârâului Paltinul** care se varsă în **râul Capra** la mică distanţă în dreapta noastră.

Ajunşi în **poiana Paltinului**, traversăm pârâul pe malul estic, apoi străbatem o porţiune împădurită şi ieşim într-un gol alpin. Trecem **pârâul Paltinul** pe partea vestică, puţin mai sus de

confluenţa acestuia cu **pârâul Călţun**, parcurgem o porţiune spre N şi apoi ne îndreptăm spre V-S/V. În acest loc ne despărţim de marcajul cu punct albastru, care însoţeşte spre N poteca prin **căldarea mare a Paltinului** şi atinge creasta principală în apropierea **şeii Paltinului**. Vom continua drumul printre jnepeni, pe poteca marcată cu triunghi albastru până în firul **pârâului Călţun**, pe lângă care urcăm spre N-V. Pătrundem în căldarea glaciară, urmăm poteca spre V- N/V şi iată-ne ajunşi la **refugiul Călţun**, pe malul lacului, la 2135 m altitudine. Dacă ne-am odihnit suficient, la câteva zeci de metri spre N ne aşteaptă o potecă de creastă marcată cu bandă roşie (vezi traseul de creastă 1)[390].

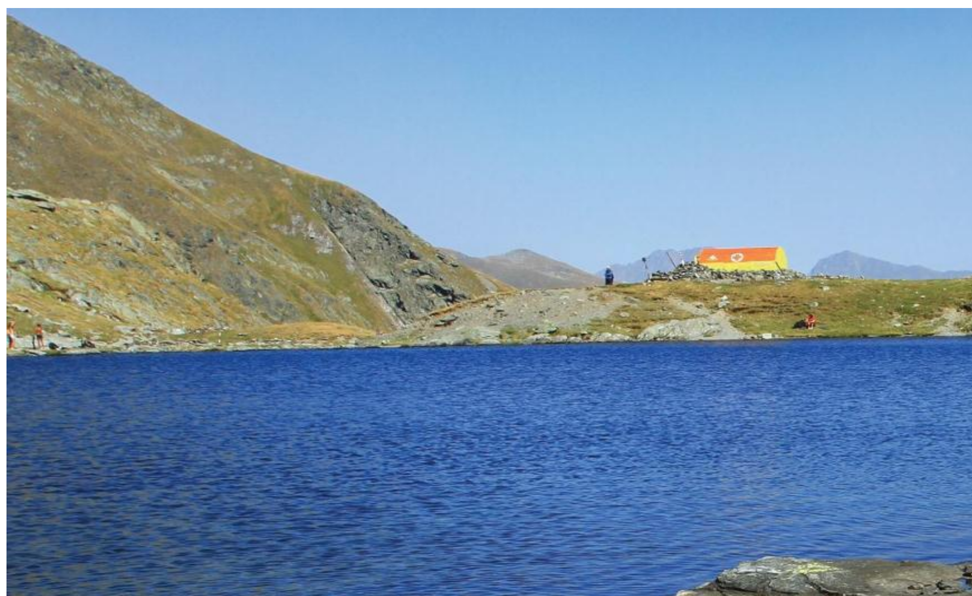

Fig. 294 - Refugiu pe malul lacului Călţun
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.16)

17. Cantonul Piscu Negru – Muntele Podeanu – Strunga Doamnei:

Marcaj: cruce galbenă şi cruce roşie *canton Piscu Negru – muntele Podeanu* şi bandă albastră *muntele Podeanu – strunga Doamnei*;
Durata: 5 ore; în sens invers: 4 ore; timp intermediar până în Şaua Podeanului: 2 ore şi 30 min.;
Tip: traseu de vară.

 De pe **Transfăgărăşean**, din dreptul **cantonului Piscu Negru** (40 km S de barajul Vidraru), trecem podul peste **râul Capra**, pe malul vestic şi, prin spatele unei căldări, prindem spre S-S/V poteca marcată cu cruce galbenă şi roşie. În apropiere traversăm albia **izvorului Sec** şi după mai puţin de o jumătate de oră de urcuş susţinut cotim spre nord-vest pe un picior al **muntelui Lespezi**. Urcăm întâi domol, apoi ceva mai pronunţat şi, în serpentine, ieşim într-un gol alpin. Trecem pe lângă **stâna din Lespezi**, aflată pe dreapta, şi coborâm uşor spre stânga, în **pârâul Lespezilor**. Îl traversăm şi cotim spre S, urcăm scurt pe un tăpşan în apropierea altei stâne. Vom traversa tăpşanul spre V până la o vâlcea seacă şi vom continua drumul spre S în urcuş de-a coasta. Pe această porţiune apare şi marcajul cu bandă albastră.

La scurt timp ne îndreptăm spre V-S/V şi urmăm poteca în serpentine care ne scoate la capătul unui drumeag însoţit de marcajul cu cruce roşie. Urmând marcajul cruce roşie, vom

---

[390] *Ibidem.*

continua drumul spre S şi apoi către V, pentru a ajunge în nordul **şeii Podeanu**, la o intersecţie a mai multor drumuri pastorale. Vom urma marcajul cu cruce galbenă şi bandă albastră către V, spre culme, poteca fiind mai puţin vizibilă prin păşunea alpină. Vom atinge coama unui picior desprins spre S-S/E, apoi vom continua de-a coasta spre V-S/V, întâlnind un capăt de drum pe care ajungem la intersecţia amintită (1 900 m altitudine), situată în nordul **şeii Podeanului** (1 871 m altitudine).

Fig. 295 - Stâna de la Lespezi
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.43)

 De la intersecţie continuăm în urcuş moderat spre N-N/E, pe o coamă lată, după marcajul cu bandă albastră. Mai sus vom urma domol creasta spre N-N/V, trecând peste **vârful Podeanu** (2 262 m altitudine), din nordul celui din urmă. Din **şeuţa Lespezilor** părăsim creasta care urcă spre **vârful Lespezi** (2 517 m altitudine), pe versantul vestic şi în curând vom coborî spre stânga, spre zona superioară a **căldării Berbecilor**. Traversăm căldarea pe direcţia generală N-N/V şi ajungem în vestul **strungii Doamnei** (2 342 m altitudne), în varianta traseului de creastă 1.

18. **Confluenţa Izvorul Scării – Izvorul Negoiului – Şaua Cleopatrei:**
Marcaj: triunghi roşu;
Durata: 3 ore şi 30 min.; în sens invers: 2 ore şi 30 min;
Tip: traseu de vară.

 La confluenţa **izvorului Scării** cu **izvorul Negoiu**, punctul de formare al **râului Topolog**, se ajunge din **localitatea Sălătrucu**, parcurgând spre N drumul forestier de pe **valea Topologului** circa 35 km sau de la **cabana Cumpăna** (circa 6 ore) pe poteca marcată cu triunghi roşu peste **munţii Clăbucet** şi **Marginea** şi 2,5 km până la capătul drumului forestier de pe Topolog. Puţin mai sus de capătul drumului forestier traversăm **pârâul Negoiu** spre N şi vom ajunge curând la bifurcaţia potecilor spre **valea Scării** (N-V) marcaj cu cruce albastră şi spre **valea Negoiului** (N-

N/E) marcaj cu triunghi roşu. O vom alege pe cea din urmă şi, după o jumătate de oră, trecem prin **poiana Negoiului**, lăsând pe dreapta, dincolo de pârâu, o stână şi cotim apoi spre stânga în urcuş. Ieşim la gol şi, după o scurtă porţiune de urcuş, traversăm spre dreapta pârâul ce curge din căldarea Mieilor şi zona terminală a muchiei ce se desprinde spre S din **vârful Şerbota**.

Vom urma în continuare valea spre N-N/E, vom trece apa pe malul estic pe sub două frumoase cascade şi, depăşind pragul glaciar, pătrundem în **căldarea Mioarelor** (**căldarea Negoiului**). Continuăm spre N prin estul **lacului Negoiu** (1 936 m altitudine) în urcuş, prin căldare până în **şaua Cleopatrei**, unde întâlnim poteca marcată cu bandă roşie (traseul de creastă 1-2). De aici putem ajunge în cca două ore la **cabana Negoiu** pe poteca marcată cu triunghi albastru (traseul 7 în sens invers).

19. **Confluenţa Izvorul Scării – Izvorul Negoiu – Şaua Scara:**
Marcaj: cruce albastră;
Durata: 3 ore; în sens invers: 2 ore;
Tip: traseu de vară.

Din localitatea Sălătrucu, parcurgând spre N până la capăt drumul forestier de pe **valea Topologului** (circa 35 km), ajungem la **confluenţa Scara- Negoiu**. Puţin mai sus traversăm **pârâul Negoiu** şi vom continua drumul până la bifurcaţia potecilor spre **pârâul Negoiu** (traseul 18, marcaj: triunghi roşu) şi **pârâul Scara** (marcaj: cruce albastră), o alegem pe aceasta din urmă, continuând drumul la stânga (N-V). Urcăm moderat pe malul stâng al apei şi, după mai puţin de o jumătate de ceas, trecem pe lângă **stâna din Scara** (1 440 m altitudine). Ieşim într-un gol alpin şi continuăm drumul spre nord. Depăşim apoi în urcuş pronunţat pragul glaciar, iar mai sus traversăm firul pârâului pe partea vestică. Vom străbate căldarea superioară a Scării pe malul drept al pârâului, apoi ne vom abate spre N-N/E şi în urcuş moderat atingem **şaua Scara** (2 146 m altitudine) în poteca de creastă marcată cu bandă roşie (traseul de creastă 2). În acest punct este amplasat **un refugiu salvamont**, de unde putem ajunge la **cabana Negoiu** în două ore, pe o potecă marcată cruce albastră (traseul 10 în sens invers) sau la **cabana Bârcaciu**, pe traseul de creastă, până în vestul **vârfului Scara**, iar de aici, pe poteca marcată cu cruce roşie, tot în două ore.

b) Trasee de creastă:

1. **Şaua Capra – şaua Cleopatra:**
Marcaj: bandă roşie;
Durata: 5 ore.

Din **şaua Capra** urcăm iniţial spre S-V până la **vârful Iezer** (2 417m altitudine) şi coborâm spre V, trecând prin **şaua Bâlea** (2 286 m altitudine) şi peste **vârful plat al Paltinului** (2 399 m altitudine). În vestul celui din urmă întâlnim poteca marcată cu bandă albastră care urcă din **căldarea Bâlea** (traseul 6). În general, majoritatea turiştilor nu parcurg segmentul de creastă dintre **şaua Capra** şi **şaua Paltinul**, ci obişnuiesc să coboare în **căldarea Bâlea** şi să urce apoi în **şaua Paltinul**. Vom străbate spre S **şaua Paltinul**, în vestul căreia vom întâlni marcajul cu punct albastru care urcă prin **căldarea mare a Paltinului** dinspre S-V (vezi traseul 16). Continuăm pe poteca marcată cu bandă roşie, ocolind prin sud **Turnul Paltinului** (2 372 m altitudine), pe o bârnă îngustă, unde o scurtă porţiune mai expusă este prevăzută cu un cablu. În curând ajungem în **şaua Doamnei** (2 249 m altitudine); parcurgem un scurt segment pe versantul nordic pe deasupra căldării Pietroase a Doamnei, ieşim pe creastă şi urmăm poteca spre V, traversând platoul din sudul **vârfului Lăiţa** (2 397 m altitudine). Ajungem în **şaua estică a Lăiţelului** (2 284 m altitudine), un loc domol şi înierbat. De aici ocolim prin S un vârf mai mic (2 306 m altitudine), după care depăşim în coborâre pe versantul sudic creasta ascuţită şi stâncoasă a **şeii vestice a Lăiţelului** (2 228 m

altitudine), unde este montat un cablu ajutător. Urmăm apoi poteca în urcuş accentuat până pe **vârful Lăiţel** (2 390 m altitudine), un punct de perspectivă deosebit asupra zonei Lespezi-Negoiu.

De pe **vârful Lăiţel** vom coborî spre V-S/V până la **lacul Călţun** (2 135 m altitudine). La mică distanţă spre S vom zări refugiul amplasat aici, la care putem ajunge pe valea Călţunului, pe poteca marcată cu triunghi albastru (traseul 16). Continuăm după marcajul cu bandă roşie prin nordul lacului şi, în urcuş domol printre blocuri de piatră, ajungem în **portiţa Călţunului** (2 194 m altitudine). De aici urmăm poteca spre N, prin **căldarea Lăiţa** şi după cca 250 m întâlnim pe dreapta poteca marcată cruce roşie spre **strunga Ciobanului** (traseul 7). Urcăm uşor spre stânga şi în scurt timp ajungem la ramificaţia spre S a potecii marcate cu bandă galbenă prin strunga Doamnei. Pentru a urca din acest punct pe vârful Negoiu avem două variante: **1)** prin **strunga Dracului** şi **2)** prin **strunga Doamnei**.[391]

1) dacă am ales prima variantă, vom continua spre V-N/V după poteca marcată cu bandă roşie, depăşind o porţiune stâncoasă şi, după câteva zeci de metri, ajungem la baza hornului de la **strunga Dracului** pe care-l urcăm ajutându-ne, în caz de nevoie, de cablul fixat aici. La ieşirea din horn atingem o şa mică (2 438 m altitudine), de unde continuăm un sfert de oră pe creastă spre N-N/V până pe vârful Negoiu (2 535 m altitudine), al doilea vârf al ţării după Moldoveanu (2 544 m altitudine).

2) dacă am ales **strunga Doamnei**, părăsim spre S poteca marcată cu bandă roşie şi urcăm o şa îngustă situată în creasta principală la 2 342 m altitudine (**strunga Doamnei**), pe care o atingem după ce trecem printr-un horn scurt. Urmăm poteca spre V şi în curând întâlnim, urcând dinspre **căldarea Berbecilor** (S), poteca marcată cu bandă albastră (traseul 17). Traversăm în urcuş uşor piciorul Negoiului desprins spre S-V din vârful dintre Strungi (2 476 m altitudine), cotim spre dreapta (N-E) şi urcăm în creasta principală pe care o atingem la mică distanţă spre N de **strunga Dracului**. De aici urmăm spre N-N/V poteca marcată cu bandă roşie spre **vârful Negoiu**.

Fig. 296 - Privire spre vârful Negoiu
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.10)

391 Teodor, Mavrodin, *op.cit.*, p.110-116.

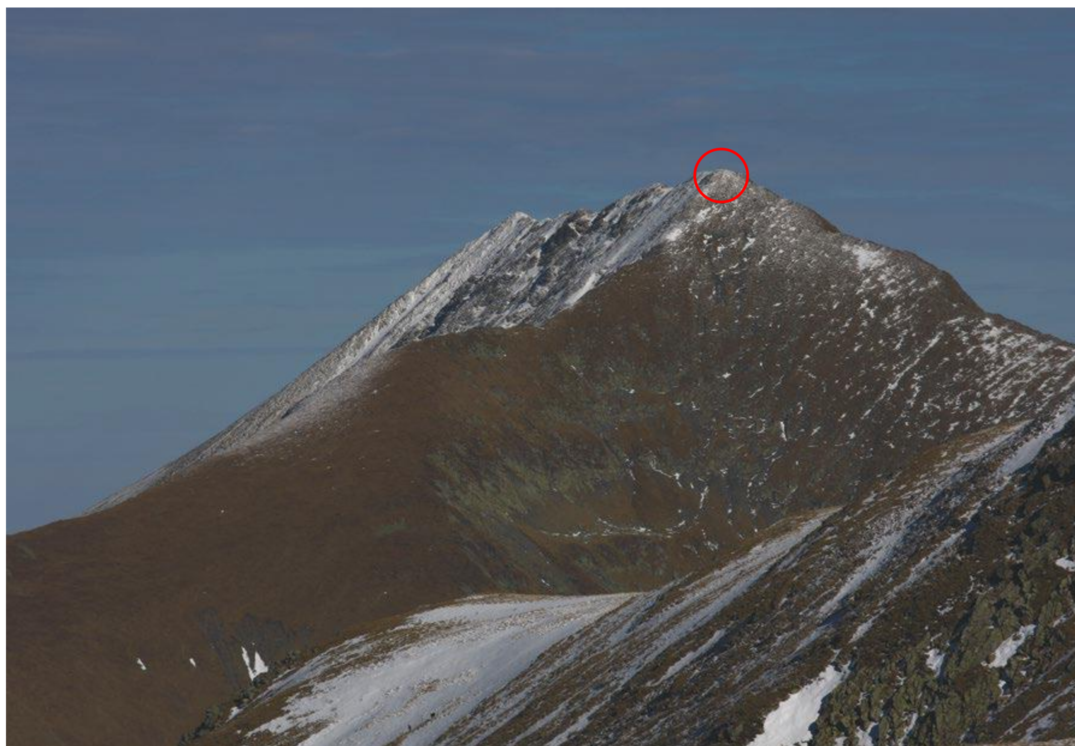

Fig. 297 - Vârful Moldoveanu (2544 m)
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B,
album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.30)

Ajunşi pe **vârful Negoiu**, după ce ne-am delectat cu perspectiva oferită spre toate zările, vom coborî spre N-V şi după ce trecem la sud de **vârful Negoiu Mic**(2 485 m altitudine) ajungem în **şaua Cleopatrei** (2 355 m altitudine). Din acest punct se ramifică spre N poteca marcată cu triunghi albastru (traseul 7) pe care în două ore se poate ajunge la **cabana Negoiu**; iar dinspre S urcă poteca marcată cu triunghi roşu din **valea Topologului** (traseul 18).

2. **Şaua Cleopatrei – Şaua Surului:**

   Marcaj: **bandă roşie;**
   Durata: 6 ore;
   Menţiune: între **şaua Cleopatrei** (2355 m altitudine) şi **vârful Şerbota** (2 331 m altitudine) este cuprins cel mai dificil segment marcat din creasta principală făgărăşeană, **Custura Sărăţii**; porţiunea este recomandabilă doar turiştilor experimentaţi.

 Din **şaua Cleopatrei** urmăm poteca marcată cu bandă roşie spre V, ocolim **vârful Sărăţii** (2365 m altitudine) prin pod, apoi coborâm domol printr-o zonă înierbată şi, în curând, după un coborâş mai pronunţat, ajungem în **şaua estică a Sărăţii** (2 196 m altitudine). Trecem de câteva ţancuri care ne apar în cale, apoi depăşim un vârfuleţ (2 213 m altitudine) care desparte şaua estică de cea vestică (2 176 m altitudine) pe care o parcurgem urmând poteca printre colţuri şi ţancuri. Un urcuş susţinut ne scoate în **vârful Şerbota** (2 331 m altitudine); la circa 80 de metri de acesta, spre V-N/V, întâlnim poteca marcată cu bandă albastră ce însoţeşte **muchia Şerbota** urcând de la **cabana Negoiu** (traseul 9). Vom coborî spre V-S/V spre **şaua Şerbota** (2 123 m altitudine), apoi, păstrând direcţia, urcăm spre un vârf mic (2 212 m altitudine) de unde, continuând spre V, pe creasta stâncoasă, atingem **vârful Musceaua Scării** (2 277 m altitudine). De aici coborâm domol spre V-N/V, trecem prin **şaua Muscelei** (2.233 m altitudine) şi de **vârful vestic al Muscelei** (2 261

m altitudine), de unde pe versantul sud-vestic al crestei ajungem în **şaua Scara** (2 146 m altitudine), la refugiul salvamont. În partea vestică a şeii întâlnim poteca marcată cu cruce albastră ce urcă dinspre N de la **cabana Negoiu** (traseul 10). Din S, prin **valea Scării** urcă o potecă marcată tot cu cruce albastră (traseul 19). **Şaua Cleopatrei** – **şaua Scara**: 3 ore. Din **şaua Scara** urmăm spre V poteca marcată cu bandă roşie, depăşim prin S un umăr (2 261 m altitudine) din care se desprinde spre N **culmea Bârcaciului**, trecem peste **vârful Scara** (2 306 m altitudine) şi coborâm spre S-V în c**următura Gârbovei**. La câteva sute de metri, în vestul **vârfului Scara** întâlnim urcând dinspre N, de la **cabana Bârcaciu**, o potecă marcată cu cruce roşie. Ajunşi în **şaua estică a Gârbovei** (2 125 m altitudine) depăşim prin S **vârful Gârbova** (2 188 m altitudine) şi atingem **şaua vestică a Gârbovei**; pe această porţiune creasta este îngustă, prezentând spre N un abrupt impresionant. În continuare părăsim creasta traversând în coborâre uşoară versantul nordic înclinat şi brăzdat de vâlcele repezi. Ajungem la **lacul Avrig** (2 007 m altitudine), sub **abruptul nordic al Ciortei**, în căldarea superioară a Avrigului. Aici întâlnim poteca marcată cu punct albastru ce urcă de la **cabana Bârcaciu** prin **căldarea Avrigului**. De la lac urcăm accentuat în **portiţa Avrigului** (2 178 m altitudine), apoi urmăm poteca spre V, pe sub platforma **vârfului Vârtopu Roşu** (2 242 m altitudine), trecem printr-o şa largă (2 180 m altitudine) şi, ocolind prin stânga **vârful Budislavu** (2.343 m altitudine), coborâm spre N-V în **curmătura Roşiilor** (2 159 m altitudine). De aici păstrăm direcţia şi în coborâre depăşim prin stânga un vârf mic (2 193 m altitudine), apoi traversăm versantul sudic al **Vârfului Suru** (2 283 m altitudine) brăzdat de mai multe pârâiaşe, după care ajungem în **şaua Surului** (2 113 m altitudine). La mică distanţă spre V-N/V se desprinde spre dreapta poteca marcată cu triunghi roşu spre **Sebeşu de Sus: Şaua Scării** – **Şaua Surului**: 3 ore[392].

c) Traseu nemarcat:

1. Gura Văii Vladului – Creasta principală la vest de vf. Berevoescu:
Durata: 3 ore; în sens invers: 2 ore şi 30 min.;
Menţiune: iarna, în funcţie de starea zăpezii, este accesibil doar alpiniştilor.

Gura văii Vladului este locul de formare a râului Dâmboviţa din **pârâul Vladului** (N) şi **pârâul Boarcăşu** (S-V). Aici se ajunge parcurgând 37,5 km pe drumul de pe **valea Dâmboviţei** care se ramifică din şoseaua Câmpulung–Braşov (DN 73) cu puţin înainte de intrarea dinspre Rucăr în localitatea Podu Dâmboviţei. Vom trece prin **cheile Plaiului Mare**, **Săticu de Jos** şi **de Sus**, **cheile Petrimanului**. Parcurgem drumul de contur pe partea sudică a **lacului Pecineagu**, apoi traversăm apa râului pe malul nordic şi, după circa 4,5 km de drum forestier, ajungem la confluenţa celor două păraie(1 231 m altitudine). De aici vom urma spre N drumul forestier de pe **valea Vladului** (5,5 km) până la capătul acestuia din **poiana Vladului** (1 540 m altitudine). Continuăm în urcuş pe partea estică a pârâului după poteca pastorală largă şi, în circa 2 ore, ajungem într-o altă potecă de creastă marcată cu bandă roşie (**cabana Plaiul Foii** – **curmătura Zârnei**), la V de **vârful Berevoescu** (2 300 m altitudine). La S de acest punct se află **Refugiul Berevoescu** la care se poate ajunge în cca 10 min.

- **În Munţii Iezer-Păpuşa**

Munţii Iezer- Păpuşa sunt înconjuraţi pe trei laturi de **Râul Doamnei** şi **râul Dâmboviţa**. În ceea ce priveşte altitudinea, maximul este atins de **vârful Roşu** 2 469 m, iar **vârfurile Iezerul Mare** şi **Păpuşa** ating înălţimi de 2 462 m şi, respectiv, 2 391 m. Coroana piscurilor înalte rămâne deschisă spre S, loc de ieşire al apelor bogate ale **Râului Târgului** spre ţinutul muşcelelor. Traseele montane în **masivul Iezer– Păpuşa** sunt legate de **cabana Voina**, ca şi de potecile spre **lacul Iezer**

[392] Date oferite de Serviciul Public Judeţean Salvamont Argeş (S.P.J.), Piteşti.

şi **vârful Iezerul Mare**. De la **cabanele Cuca**, **Bătrâna** şi **hanul Rucăr** se poate ajunge pe **culmile Păpuşii, Dracsinului** şi **Boteanului**.

Fig. 298 - Vârfurile Roşu şi Iezerul Mare, văzute din Plaiul lui Pătru
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.106)

Fig. 299 - Lacul Iezer, singurul lac glaciar din acest masiv
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.106)

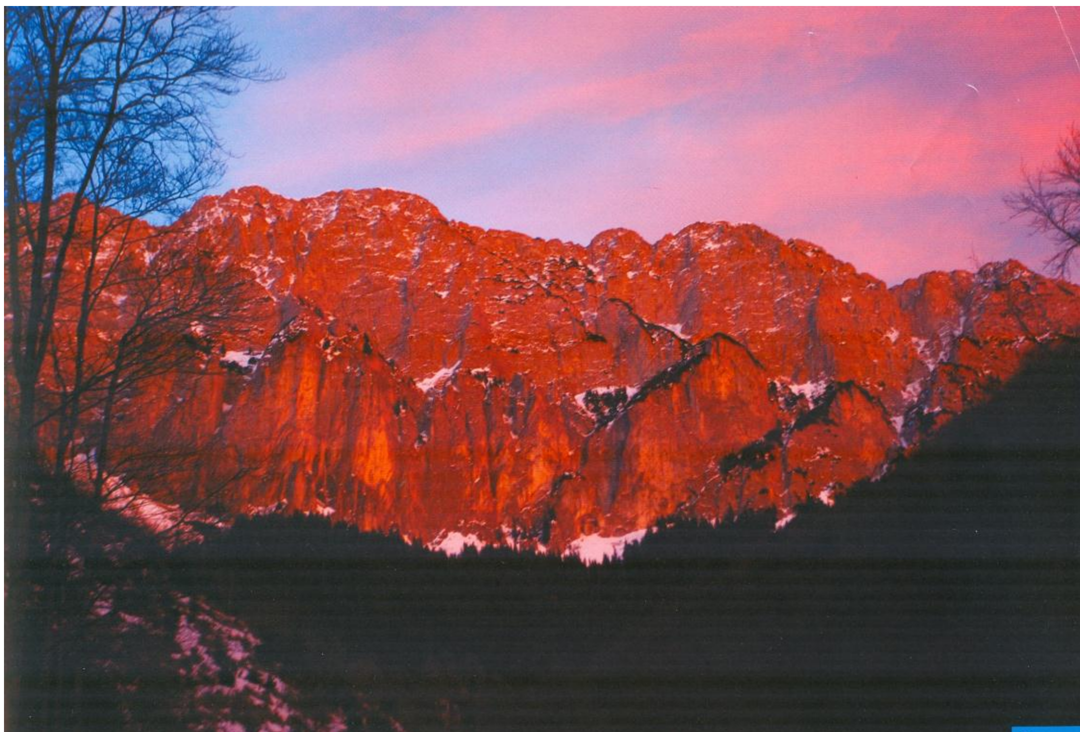

Fig. 300 - Apus de soare in abruptul vestic al Pietrei Craiului, sub Marele Grohotiş
(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B,
album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.91)

Puncte de acces în zonă: cabanele Cuca şi Voina, comunele Rucăr, Lereşti şi satele Cândeşti (Albeştii de Muşcel) şi Săticu de Sus (comuna Rucăr).

a) trasee de la cabana Cuca:

◀Spre **cabanaVoina**;
▶Spre **valea Dâmboviţei**, prin **piciorul muntelui Grădişteanu**;

◀Spre **cabana Voina**:
▶Spre **valea Dâmboviţei** (gura vârfului Tămaşul), prin **piciorul muntelui Grădişteanu;**

b) trasee din comuna Rucăr:

◀Spre **piciorul muntelui Grădişteanu**, prin **plaiul Muntişorul**;

Spre munţii Leaota, pe traseul marcat cu triunghi roşu:

◀Spre **comuna Runcu**, judeţul Dâmboviţa, prin **La Cuculeț**;

c) trasee de la cabana Voina (940 m altitudine):

▶Spre **valea Dâmboviţei** (gura vf. Tămaşul), prin **cabana Cuca**;

▶Spre **Crucea Ateneului**, prin **valea Bătrâna**;

▶Spre **satul Săticu de Sus**, prin **şaua Calului**;

▶Spre **şaua Şleul Bătrânei**, prin **Plaiul lui Pătru**;

▶Spre **valea Dâmboviţei**, prin **cabana Cuca**:

▶Spre **Crucea Ateneului**, prin **valea Bătrâna**;

d) trasee din satul Cândeşti (comuna Albeştii de Muşcel):

 ▶Spre **Crucea Ateneului**, prin **valea Bratia**;

e) trasee din comuna Lereşti:

 ▶Spre **satul Nămăeşti**, prin **piciorul muntelui Strâmbu;**

f) trasee din satul Săticu de Sus:

 ◀Spre **cabana Voina**, prin **valea Dâmboviţei**;

 De la Stăticu de Sus se poate ajunge şi în masivul Piatra Craiului: ◀Spre **cabana Plaiul Foii**, prin **valea lui Ivan**;

Trasee montane detaliate:

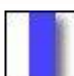

1 **Cabana Voina**(940 m altitudine) - **Stâna Văcărea** -**Munţii Văcărea** (2 067 m altitudine) - **Crucea Ateneului** (2 275 m altitudine) - **Vârful Iezerul Mare** - **Vârful Roşu** (2 469 m altitudine)- **Şaua Şleul Bătrânei** - **Vârful Bătrâna (2 181 m altitudine)** - **Vârful Păpuşa** (2 319 m altitudine) - **Munţii Grădişteanu- Munţii Găinaţu Mare** (1 813 m altitudine)- **Valea Largă** (1 030 m altitudine) **Cabana Voina**;

Durată: 4,5 - 5,5 ore până la Iezer şi 7-8 ore de la **Crucea Ateneului** la **cabana Voina.**

2 **Satul Cândeşti (comuna Albeştii de Muşcel)** - **Valea Bratia** - **Piscul Caprei** - **Vârful Colţii Caprei** - **Vârful Obârşia** - **Crucea Ateneului;**

 3	**Tabăra Nucşoara** - **Munţii Şeţu** - ☨**Curmătura Groapele** (2 038 m altitudine) - ☨**Vârful Obârşia** - ☨**Crucea Ateneului** (2 125 m altitudine);
 4	☨ **Refugiul Lacul Iezer** - **Vârful Roşu** (2 469 m altitudine) - ☨ **Curmătura Oticului** (1 863 m altitudine)- **Curmătura Brătilei** (2 125 m altitudine) – **Cabana Urlea**; *Durată*: 7-8, 5 ore între **Vârfu Roşu** şi **Curmătura Brătilei**;
 5	☨ **Cabana Voina** (940 m altitudine)- ☨**Valea Bătrâna**- **Piciorul Iezerul Mare** (2 160 m altitudine) ☨**Refugiul Iezer** (2 140 m altitudine); *Durată*: circa 5 ore;
 6	☨ Cabana Voina (940 m) - ☨Valea Bătrâna (drum forestier) - ☨**Valea Iezerul Mic** (1 045 m altitudine)- ☨**Refugiul Iezer** (2 140 m altitudine) - ☨ **Crucea Ateneului** (2 275 m altitudine); *Durată:* 3, 5 - 4 ore;
 7	☨ **Cabana Voina** - **Plaiul lui Pătru** (1 642 m – 1 931 m altitudine) - ☨ **Vârful Bătrâna** (2 181 m altitudine) - ☨**Şaua Şleul Bătrânei** (2 195 m altitudine); *Durată*: 4,5 - 5,5 ore;
 8	☨ **Cabana Voina** - ☨**Cabana Cuca** - ☨**Piciorul Muntelui Grădişteanu** - ☨**Vârful Păpuşa** - **Muntele Dracsinu** (2 100 m alt.) - **Stâna Dracsinu** - ☨**Valea Dâmboviţei** (935 m altitudine); *Durată*: circa 6 - 6,5 ore cu începere din Vârful Păpuşa;
 9	☨**Cabana Voina** - ☨**Cabana Cuca** - ☨**Piciorul Mt. Grădişteanu** - ☨ **Vârful Păpuşa** - **Muntele Cascoe** - **Valea Dâmboviţei (gura Vf. Tămaşul)**;

 10	**Cabana Voina - Şaua Calului - Lacul Ţefeleica - I.F. Mira – Muchia lui Răuţă - Valea Dâmboviţei - Satul Săticu de Sus;** *Durată*: 6-8 ore;
 11	**Vârful Clăbucetul - Vârful Muşuroaiele Mari - Şaua Calului - Refugiul Salvamont Bătrâna;**
 12	**Comuna Rucăr** (675 m altitudine) - **Plaiul Muntişorul - Lacul Ţefeleica - Vârful Mira Mare - Munţii Găinaţul Mic - Piciorul Muntelui Grădişteanu**;
 13	**Comuna Lereşti - Piciorul Muntelui Strâmbu - Vârful Clăbucetul - Plaiul Clăbucetului** (1 235 m altitudine) - **Satul Nămăieşti;**
 14	**Refugiul Salvamont Bătrâna - Stâna Plaiul lui Pătru - Bordeiul Mieilor din Izvorul Bătrâna - Valea Izvorul Mare - Refugiul Salvamont Bătrâna;**
 15	**Refugiul Salvamont Bătrâna - Valea Bătrâna - Bordeiul Mieilor din Izvorul Bătrâna - Şaua Şleul Bătrânei;**

Salvamontul în Argeş

În urma apariţiei HCM 140/1969, pentru judeţul Argeş au fost iniţial prevăzute două formaţii: Curtea de Argeş şi Campulung Muşcel. În acelaşi an, în urma lărgirii anexei în care erau mentionaţe formaţiile la nivel naţional, printre alte formaţii nominalizate a apărut şi formaţia Piteşti.

Prima formaţie înfiinţată în judeţul nostru (aici fiind menţionată şi formaţia Zărneşti din Braşov) a fost Câmpulung Muşcel, imediat după apariţia actului normativ. Şeful formaţiei a fost pentru foarte mulţi ani, dr. Victor Popa, care a atras iubitori de munte şi a reuşit să-i motiveze în a

se pregăti: Gabi Panaitescu, Stelian Moloiu, Gherghe Bolboacă, Mihai Bidihon, Gh. Klein, precum şi actualul şef de formaţie, Alexandru Holbosan. Merită menţionat faptul că emblema Sărbătorilor Argeşului şi Muşcelului este garofiţa Pietrei Craiului, floare unică în lume, care în judeţul Argeş se găseşte numai în zona de acţiune a formaţiei Câmpulung Muşcel.

Doctorul Traian Dumitrescu, principala sursă de informaţii pentru acea perioadă, zâmbind, zice: „Ştii cum a început totul? Cel puţin la noi… M-a chemat Mohanu, prim- secretarul de partid de la Curtea de Argeş şi mi-a zis: «Tovarăşe, trebuie să organizăm echipe de voluntari care să intervină la accidentele din munte. V-am chemat la mine ca să alegeţi şi să selectaţi câţiva oameni de încredere, care să fie alpinişti şi schiori, cu o conduită demnă, asa cum scrie la lege. Ştiu că dumneavoastră sunteţi pasionat de drumeţii şi de schi, aşa că m-am gândit să vă însărcinez cu acest lucru!. » Cam aşa a fost la început…

Înainte de a-i menţiona însă pe cei care au fost printre primii salvamontişti din Curtea de Argeş şi Piteşti, trebuie povestit altceva[…] Excursiile pasionaţilor de munte din cele două oraşe se derulau într-un mod care nu este cunoscut publicului, cu toate că este interesant. De la Corbeni, exista o mocăniţă care mergea până în fostul sat Cumpăna, unde era o exploatare forestieră încă de la începutul secolului al XX-lea. Satul Cumpăna, acum sub apele lacului Vidraru, era compus din casele de vânătoare ale Serviciului Forestier, ale familiei regale, familiilor Brătianu şi Erbaşu. Mai erau aici şi imobilele în care locuiau tăietorii de lemne mai tot timpul anului, uneori împreună cu familiile. Aici, lucru demn de menţionat, se afla un punct sanitar de prim ajutor care avea permanent personal medical, chiar şi noaptea. La rândul ei, mocăniţa avea în componenţă un vagonet sanitar, în care nu urcau decât personalul medical şi/sau cei accidentaţi, în rest mecanicul având obligaţia de a circula cu vagonul gol.”

Doctorul Dumitrescu râde, amintindu-şi că, tânar student la Medicină fiind, dar fiind şi fiu de medic militar, se folosea de acest privilegiu pentru a-şi începe excursiile în Făgăraş.

„După război, când viaţa îşi revenea la normal, au reînceput şi amatorii de munte să meargă la Cumpăna, trecând prin spectaculoasele chei ale Argeşului, acum fiind vizibilă doar porţiunea superioară, în jurul coronamentului barajului Vidraru. Apoi, poteca urma firul pârâului Capra şi urca spre Bâlea Lac, unde turiştii rămâneau până a doua zi. Vechea potecă, acum marcată cu bandă albastră, trece pe lângă lacul Capra, prin şaua Caprei şi coboară la Bâlea Lac. La întoarcere, odată ajunşi la mocăniţă, nu mai era nevoie de locomotive. Turiştii se urcau în câte un vagonet (fiecare avea sistem propriu de frânare) şi îşi dădeau drumul pe şinele înguste. Era o experienţă extraordinară, vagonetul fiind lăsat în voia gravitaţiei, să alunece pe şine în zonele mai largi şi frânând prin chei, pentru a admira peisajul.”

Cam acestea erau condiţiile în care se desfăşurau drumeţiile montane în perioada interbelică şi postbelică timpurie pe valea Argeşului, când prima echipă din Curtea de Argeş era compusă din: doctor Traian Dumitrescu, Bebe Zugravu, preotul Petrică Ianculescu, Rinu Plăiaşu şi Costică Petrescu (care era şi planorist şi paraşutist).

Mai în glumă, mai în serios, membrii echipei Salvamont din acea perioadă spuneau că “asigură servicii de la început până la sfârşit, adică complete, având şi doctor şi popă în echipă”. Mai târziu, au apărut mai tinerii Sorin Cartuta, care a fost şef de formaţie o lungă perioadă, Nicu Pleşiţă, Adrian Dăscălescu, Marian Nicuţ, Oswald Gogh, Costel Dinescu şi Sandu Ion, din care o parte activează şi în echipa de azi. Formaţie vecină celei din Curtea de Argeş, atât pe munte cât şi acasă, de multe ori acţionând împreună, cu membri care, în funcţie de unde i-a dus viaţa, au trecut de la o echipă la alta, formaţia Piteşti s-a înfiinţat spre sfârşitul lui 1969, în urma apariţiei anexei la HCM nr. 140, care suplimenta numărul formaţiilor şi le nominaliza, de asemenea.

Făcând parte din Comisia Judeţeană de Turism-Alpinism, Ion Bulacu a fost însărcinat aici cu formarea echipei. Din prima trupă, condusă de Ştefan Ciortan, fost alpinist legitimat la Torpedo Zărneşti, au făcut parte fraţii Mario şi Manfred Milata, Dorina Popescu, iar ulterior, un real câştig a fost Vali Voinescu, "o fetiţă care-ţi declanşa un sentiment de a o proteja la prima vedere, dar care era multiplă campioană naţională la alpinism" spune dr. Dumitrescu, (care în 1975 s-a transferat la Piteşti, intrând în formaţia Salvamont de aici). Ulterior, Vali s-a casătorit şi s-a mutat în Sibiu, unde activează şi astăzi în Salvamontul sibian.

Spre sfârşitul anilor '70 a intrat în echipă Cornel Găvănescu, actualmente cel mai în vârstă membru de la Piteşti, apoi Lucian Popescu şi Bebe Nistorescu, care a fost şi şeful de formaţie o lungă perioadă. Demnă de menţionat este pasiunea pentru alpinism şi escaladă a ultimilor doi, care au iniţiat un număr mare de tineri, parte dintre ei devenind ulterior salvamontişti, dar care au reuşit şi multiple performanţe internaţionale. În acest sens menţionăm pe Marius Gane care a urcat pe Everest, în anul 2003, în cadrul expediţiei "Everest- pamânt românesc".

Serviciul Public Judeţean Salvamont Argeş

În anul 1995 se înfiinţează Serviciul Salvamont Argeş, în cadrul Consiliului Judeţean Argeş, sub conducerea lui Ion Bulacu. Aceasta se întâmpla după ce, între 1991 şi 1995, sprijinul statului se redusese spre zero. Serviciul a funcţionat cu o singură formaţie până în anul 2000, când s-a înfiinţat *Serviciul Public Judeţean Salvamont Argeş*, la acea dată încă în structura Consiliului Judeţean Argeş. Noua structură a preluat şi înglobat toate cele patru formaţii din judeţ: Piteşti, care era deja în cadrul serviciului, Curtea de Argeş, Câmpulung Muşcel şi mai nou înfiinţată Nucşoara. A fost o soluţie salvatoare pentru cele trei formaţii din teritoriu, care, în continuare, nu aveau nici o sursă de finanţare şi funcţionau încă prin entuziasmul componenţilor. Din anul 2005, Serviciul Public Judeţean Salvamont Argeş capătă personalitate juridică şi devine o structură de sine stătătoare. Are în componenţă cele patru formaţii argeşene menţionate mai înainte, cu cinci salvatori montani angajaţi şi 43 de voluntari, acoperind o suprafaţă totală de 2 100 km pătraţi, cea mai întinsă şi mai izolată zonă din ţară: aproximativ 61% din Făgăraş, jumătatea sudică a Pietrei Craiului, Iezer – Păpuşa şi Ghiţu – Frunţi integral, ca şi aproximativ 20% din Leaota. Zona include vârfurile Moldoveanu, Dara, Lespezi, alte vârfuri de peste 2 500 de metri, fiind pe limita de demarcaţie cu judeţele învecinate: Negoiu şi Călţun la limita cu Sibiul şi Viştea Mare, cu Braşovul. Fiecare formaţie are în prezent în dotare câte o autoutilitară ,,Dacia", iar la nivelul serviciului există o autoutilitară ,,Fiat Doble", patru ATV -uri ,,Suzuki" şi un snowmobil ,,Yamaha", acestea fiind vârf de serie, dotarea cu mijloace mecanice fiind în curs. Iar în ultimii ani, prezenţa tinerilor candidaţi care doresc să preia ştafeta este un fapt îmbucurător, mai ales că o perioadă de timp, în anii '90 şi începutul anilor 2000, nu prea mai existau tineri care să dorească şi mai ales să întrunească şi criteriile de a fi selectaţi în formaţiile Salvamont.

CAPITOLUL VIII
TRADIŢII MATERIALE ŞI SPIRITUALE

Arhitectura rurală din zonele Argeş- Muşcel

Leagăn de constituire a Ţării Româneşti, zona etnoculturală Argeş-Muşcel a cunoscut o dezvoltare arhitecturală remarcabilă, întrucât tendinţa păturii înstărite din mediul rural de a-şi asigura locuinţe care să rivalizeze cu maiestuozitatea palatelor domneşti din vechile cetăţi de scaun voievodale Curtea de Argeş şi Câmpulung a determinat extinderea acestora pe plan orizontal dar şi vertical; arhitectura zonală căpăta astfel, tot mai evident, în afara vechilor vetre de istorie românească, o notă de grandoare conferită de utilizarea armonioasă a materialelor de construcţie preponderente: lemnul, piatra şi apoi cărămida.

Tehnicile constructive generalizate în realizarea unor edificii laice sau religioase, tehnici intrate în practica meşterilor constructori ţărani au fost adoptate şi adaptate în mod constant în edificarea propriilor locuinţe ale acestora. Astfel, „tehnica lăcriţelor”, constând în „îmbrăcarea” în cărămizi a pietrelor de râu pentru regularizarea zidurilor a fost utilizată din cele mai vechi timpuri, în cele mai diverse construcţii din zonă.

Constituind,sub raport arhitectural, un areal de tranziţie între Muntenia şi Oltenia, zona Argeş- Muşcel prezintă o arhitectură populară relativ distinctă, imperative de natură economică sau de apărare, punânu-şi amprenta pe configuraţia caselor din localităţile existente.

Diversitatea tipologică a construcţiilor de locuit a fost determinată, printre altele, de cadrul natural, de materialele utilizate, precum şi de epoca în care au fost edificate.

Atestate documentar în întreaga zonă a Argeşului şi Muşcelului, *bordeiele*, tipuri arhaice de locuinţe, construite sub nivelul solului, la circa 1,5 - 2 m, erau, de fapt, „case în pământ” cu pereţii din bârne de lut şi acoperiş în două ape realizat din scânduri masive, peste care se aşternea un strat de stuf sau de paie şi de pământ.

Planul generalizat al acestor bordeie era format dintr-o „tindă” cu pardoseala în pantă, prin care se asigura accesul în încăperea de locuit numită „la foc”, fiindcă era prevăzută cu „vatră” şi „horn” pentru evacuarea fumului. În unele cazuri, bordeiele aveau două sau chiar trei încăperi de dormit, încălzite cu sobe oarbe, dar şi o cămară pentru păstrarea proviziilor alimentare.

Frecvenţa bordeielor se diminuase considerabil la începutul secolului XX, în raport cu statistica efectuată de Dionisie Pop Marţian la 1860, perioadă în care se înregistraseră 788 de construcţii de locuit de acest tip numai în Muşcel, 21 dintre ele fiind semnaltate pe teritoriul oraşului Câmpulung Muşcel. Astfel, în anul 1907, se consemna existenţa a numai 40 de bordeie în aria fostului judeţ Muşcel, amplasate în satele: Albeşti [4], Leiceşti [1], Jupâneşti [1], Dârmăneşti [2], Gorganu [5], Hârtieşti [4], Vultureşti [4], Bârzeşti [1], Conţeşti [12], Mioveni [2], Bălileşti [1], Valea Mare – Podgoria [3].

În zona montană, locuinţele ţărăneşti vechi, construite din bârne de brad, fag sau stejar pe temelii supraînălţate din piatră, prezentau, la faţada principală, o prispă, iar în partea posterioară, un „celar” cu rol de depozit destinat produselor agricole.

Planul cvasigeneralizat al acestora cuprindea o tindă centrală cu legătură directă în camerele laterale, cea situată spre şosea având „funcţia” de „odaie curată”, „hodaia bună”.

Se atestă documentar, în aria localităţilor montane ale actualului judeţ, un tip anterior de „case scunde, acoperite cu paie de secară şi cu ferestre mici din băşică de porc sau de bou în loc de geam”. Reduse ca frecvenţă la sfârşitul secolului al XIX-lea, construcţiile de locuit de acest gen erau fie monocelulare (denumite, zonal, „hodăi”), fie cu plan bicameral, încăperea de la intrare, „tinda”, fiind prevăzută cu horn.

În cursul călătoriei sale de întoarcere în Anglia din Smirna (Izmir- Turcia), unde oficiase serviciul de capelan, clericul şi anticarul englez Edmund Chishull (1670-1733), absolvent al Colegiului din Oxford, a vizitat, în anul 1702, şi zona nordică a Muşcelului, consemnând, printre altele, în jurnalul său, particularităţile arhitecturii satului Rucăr la începutul secolului al XVIII-lea: „Sat mare alcătuit din case făcute după obiceiul valahilor, din trunchiuri de copaci aşezaţi unii peste alţii, cu acoperiş înalt, ţuguiat şi şindrilit; casele n-au coşuri, iar fumul iese pe mai multe deschizături ale coperişului, pentru a înlocui această lipsă". „Trunchiurile de copaci" se îmbucau la capete, fiind prinse între ele prin cuie din lemn de cătină. Şarpanta era formată din căpriori şi laţi, peste care se bătea şindrila „în scoc". La faţada principală, casele erau prevăzute cu sală mărginită de pălimar. Acoperişul în patru „feţe" era „ţuguiat" (ascuţit) sau „lăptoşat" (turtit). Casele se tencuiau cu lut alb aplicat direct pe bârne. Planul generalizat al locuinţelor cuprindea: tinda (la mijloc), celarul, „odaia curată", odaia de locuit care servea şi de bucătărie.

Remarcabil monument de arhitectură din Rucăr, construit din bile de brad, casa Ţuluca Năstase este tipică pentru vechile locuinţe ţărăneşti din zona montană a Muşcelului. Structurată planimetric în tindă centrală încadrată de „celar" (încăpere cu rol de cămară) şi „odaia de locuit", casa se înalţă pe un soclu din lespzi de piatră, pe care se fixează o „talpă" din stejar. În organizarea interiorului, se constată existenţa unor „culmi" şi a „laviţelor" pentru păstrarea hainelor de sărbătoare şi a ţesăturilor din lână (scoarţe, chilimuri, plocade ş.a.)

Aria montană a Argeşului oferă frecvent imaginea unor case supraînălţate pe un soclu masiv construit din piatră de râu, prevăzute la faţada principală, cu prispă delimitată de un pălimar de lemn racordat la stâlpii care susţin cosoroaba frontală. Şarpanta acoperişului în patru ape este extrem de accentuată comparativ cu construcţiile de locuit din zona de câmpie.

În zona submontană vestică a judeţului, se înregistrează, ca o particularitate a arhitecturii tradiţionale argeşene, existenţa caselor „cu legătură" în unghi drept, corpul principal, respectiv casa de locuit şi cel secundar, bucătăria, fiind unite printr-o sală înaltă, unghiulară, bordată de un pălimar din lemn. Dintre cele mai reprezentative construcţii de acest tip, casa lui Gheorghe Bânga din Şuici a constituit modelul pe baza căruia s-a edificat, în anul 1936, la scara 1/1, o construcţie identică pe terenul afectat zonei Argeş în Muzeul Satului din Bucureşti.

Fig. 301 - Casa lui Gheorghe Bânga din Şuici, Argeş
(foto, colecţia Muzeului Satului din Bucureşti)

Casa Mariei Prunaru din Satul Bucşeneşti, comuna Corbeni, a fost construită la sfârşitul secolului al XIX-lea, din „răzlogi" de brad cercuiţi şi lipiţi cu lut, fiind supraînălţată pe un soclu din lespezi de piatră prinse în mortar de var amestecat cu nisip. Ansamblul arhitectural este format din: „casa mare" compartimentată în trei încăperi cu legătură interioară între ele şi accese separate din sala susţinută de stâlpi de lemn, dispusă pe faţada principală, orientată est – vest, şi din odaie – o construcţie monocelulară cu acoperiş separat, având funcţionalitate de „bucătărie". Legătura dintre cele două corpuri de clădire se asigură ptintr-o sală secundară orientată nord-sud, conexată în unghi

drept cu sala principală, ambele fiind delimitate de un pălimar continuu, placat cu scânduri traforate semicircular la extremităţi, între baghete simple aplicate.

Fig. 302 - Casă din Muşăteşti, 1800-1820
(foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş)

Fig. 303 - Casă din Davideşti
(foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş)

Fig. 304 - Casă din Scheiu
(foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş)

Fig. 305- Casă din Cuca
(foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş)

Fig. 306 - Casă din Jugur
(foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş)

Specificitatea construcţiilor de locuit edificate în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi în primele decenii ale secolulului XX constă în dispunerea la nivelul superior a spaţiilor destinate locuirii, iar la nivelul inferior, a spaţiului pentru depozitarea produselor agricole.

În perimetrul localităţilor în care pomicultura şi viticultura constituie ocupaţiile de bază ale locuitorilor se relevă o frecvenţă apreciabilă a caselor cu două caturi, nivelul inferior fiind destinat depozitării produselor pomicole sau viticole. O rezolvare ingenioasă a extinderii spaţiului afectat depozitării acestor produse se constată şi în cazul caselor cu foişor din zonă. Plasat asimetric sau central, foişorul permite prelungirea perimetrului beciului şi sporeşte, implicit, capacitatea acestuia de depozitare. Construcţiile de acest tip au, de regulă, la parter, o uşă grilată din lemn, prin care se asigură accesul într-un „gârlici" cu dimensiunile egale cu cele ale sălii etajului, din care se accede în beciul propriu-zis compartimentat prin rafturi de lemn pentru depozitarea fructelor şi unor legume, intrarea fiind blocată de o uşă construită din blaturi masive de stejar, pentru a se menţine o temperatură constantă în interior.

Fig. 307 - Casă din Vultureşti, 1848
(foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş)

Majoritatea localităţilor din zona montană şi până în aria de interferenţă dintre deal şi câmpie conservă numeroase asemenea construcţii care conferă Argeşului particularităţi incontestabile, sub raport arhitectural. Deşi menţionate în literatura de specialitate drept case de tip „muşcelean", aceste impunătoare clădiri extrem de frecvente în aşezările situate pe văile râurilor: Dâmboviţa, Argeşel, Bratia, Târgului sau Doamnei, depăşesc cadrul geografic al fostului judeţ Muşcel, exemplare similare consemnându-se pe o arie etnoculturală extinsă. Astfel, în Curtea de Argeş, monumentele de arhitectură populară edificate în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, casele: Călinescu, Deleanu şi Cioculescu sunt tipice pentru genul construcţiilor „muşcelene" de plan dreptunghiular, cu două niveluri, beciul fiind dispus sub întreaga construcţie, iar parterul supraînălţat cu un „cerdac" deschis, sprijinit de stâlpi, prezentînd o compartimentare interioară formată dintr-o sală centrală încadrată de camere de locuit.

Fig- 308 - Casă din Ştefăneşti
(foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş)

În contextul procesului de continuă modernizare a aşezărilor argeşene, autentice „oaze” ale arhitecturii tradiţionale muşcelene sunt, incontestabil, satele constitutive ale comunelor Davideşti, Hârtieşti şi Vultureşti, localităţi situate pe albia Argeşelului.

Câmpulungul - oraş de reşedinţă al fostului judeţ Muşcel – conservă încă, mai ales în zona Schei, remarcabile monumente de arhitectură populară tradiţională, elemente specifice acestora influenţând vizibil arhitectura urbană din perioada interbelică. Dintre clădirile de factură populară de la sfârşitul secolului al XIX-lea, se păstrează casa Edu, construită din cununi orizontale de bârne înălţate pe structura beciului susţinut pe stâlpi galbaţi cu pălimar din baghete de lemn încrucişate şi pazie traforată.

Printr-un fenomen de reciprocitate, arhitectura populară din zonele periurbane a fost influenţată de arhitectura orăşenească, majoritatea caselor prezentând un element constructiv de factură urbană - „războiul”, care asigură înălţarea podului şi, implicit a pereţilor, printr-un zid scund de cărămidă construit peste grinzile ce susţin tavanul; pe „război”, fixându-se consolele căpriorilor şarpantei acoperişului. Exceptând extinderrea suprafeţei de depozitare din pod, „războiul” facilitează dezvoltarea registrului ornamental prin structură în relief colorată sau prin „zugrăveală decorativă”, conferidu-se, astfel, un aspect policrom majorităţii construcţiilor de locuit.

Decorul în stucatură al caselor este distribuit, în general, la faţada dinspre şosea: chenare la ferestre cu stilizări sugerând forma ştergarelor de pe pereţii interiori; motive astrale dispersate sau motive geometrice dispuse în frize decorative, motivul glastrei cu flori impresionând prin diversitatea ornamentelor florale.

Arhitectura populară postbelică din aşezările montane relevă utilizarea cu precădere a pietrei şi a cărămizii în edificarea caselor, precum şi tendinţa de amplificare a decoraţiei în piatră la ancadramentele de uşi şi ferestre, stâlpi, balustrade etc, reflex al unei ocupaţii specializate practicate în centrul de pietrari de la Albeştii de Muşcel, în care exploatarea carierei de calcar numulitic se împleteşte armonios cu realizarea unor asemenea lucrări de artă.

Monumentale ca proporţii, casele îşi păstrează o anume sobrietate, elementele decorative integrându-se acestei caracteristici. Se înregistrează constant utilizarea unui amplu repertoriu ornamental mural, în cazul caselor înălţate pe un soclu masiv de piatră, sau utilizarea unor decoraţii realizate prin traforare între stâlpii pălimarelor, ori la frontoanele de lemn ale construcţiilor de locuit.

În aria submontană a Argeşului, balustradele de lemn şi foişoarele excelează prin decorul traforat în variate motive florale sau geometrice.

Arhitectura populară specifică zonei de interferenţă dintre deal şi câmpie se caracterizează prin preponderenţa numerică a caselor cu un singur nivel ridicate pe o temelie supraînălţată, cu sală dispusă pe întreaga faţadă principală, pe două sau trei laturi, accesul asigurându-se pe o scară de lemn ori de piatră plasată lateral sau în axul intrării.

În platforma Cotmeana şi în Câmpia Înaltă a Piteştilor, se menţin case vechi, joase, cu foişor de tip vâlcean sau argeşean. Majoritatea locuinţelor de acest gen au temeie aşezate pe lespezi mari de piatră plasate la colţurile construcţiilor ai căror pereţi sunt edificaţi din bârne masive de stejar cioplite şi încheiate „stâneşte” la extremităţile unghiulare ale pereţilor. Foişorul, prevăzut cu un acoperiş în două sau trei „ape”, dispus asimetric în raport cu axul intrării, creează un spaţiu suplimentar, asigurând legătura dintre interior şi exterior. În general, subdimensionat faţă de elevaţia casei, foişorul este racordat la apa frontală a acoperişului, fiind susţinut de stâlpi masivi legaţi la temeie şi cosoroabe amplu decorate, partea inferioară a foişorului delimitându-se spre exterior printr-un pălimar înalt de circa 0,75 m, placat cu scânduri dispuse vertical, prinse în „scoc”, ori alăturate.

Clădirile vechi din arealul sudic al judeţului se disting prin surprinzătoare elemente decorative distribuite la stâlpii prispelor sau la fruntarii. O frecvenţă considerabilă înregistreză casele care prezintă decoraţii în lemn executate, mai ales, prin crestare, dar şi prin traforare sau strunjire, decoruri distribuite, în special, la faţadele clădirilor. Deşi în majoritatea cazurilor, stâlpii de lemn sunt simpli, placaţi, uneori, cu scândurele, absenţa decorării acestora este suplinită prin consolete de lemn ajurate sau realizate din paiantă sugerând profilatura capitelurilor.

Construcţiile de locuit edificate în perioada de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolulului al XX - lea, în zona de câmpie a judeţului Argeş, prezintă, ca structură planimetrică, o tindă prevăzută cu „colorată” şi „horn”, precum şi una sau două camere laterale. La faţada principală se înregistrează frecvent o sală susţinută pe patru sau şase stâlpi decoraţi prin crestare în motive geometrice, fixaţi într-un fruntar amplu ornamentat, sala fiind mărginită, în partea inferioară, de un pălimar cu scânduri ajurate în diverse motive: florale, geometrice, astrale sau avimorfe.

Excelează, prin varietatea elementelor decorative distribuite pe stâlpii prispelor şi pe fruntarii, casele din localităţile constituente ale comunelor: Săpata, Lunca Corbului şi, parţial, Buzoeşti, zonă care rivalizează cu arta crestăturii în lemn din renumita arie arhitecturală submontană a Gorjului brâncuşian.

Casa Echimescu din oraşul Costeşti constituie un model pentru arhitectura populară din perioada de îngemănare a veacurilor XIX şi XX. Construcţia este supraînălţată pe temelie de piatră, pereţii fiind edificaţi din cununi de bârne suprapuse, iar structura şarpantei a fost asamblată în cuie de lemn.

După o îndelungată perioadă de dominare a arhitecturii lemnului, când procesul de defrişare a pădurilor limitrofe aşezărilor pentru extinderrea suprafeţelor destinate agriculturii era în plină desfăşurare, iar în structura locuinţelor se utiliza cu precădere materialul lemnos, s-a trecut la realizarea unor locuinţe din grădele de nuiele, mai ales, în zona de şes, pentru ca, ulterior, să predomine tehnica de construcţie „în paiantă”. Adoptarea acestui sistem a fost determinată de lipsa acută a lemnului pădurilor, compensată prin includerea lutului special preparat în structura pereţilor.

În perioada interbelică s-a intensificat procesul de utilizare a cărămizilor ca material de construcţie, pentru ca, în perioada postbelică, acest material să devină preponderent.

Aspectul exterior al construcţiilor s-a modificat considerabil, deşi elemente caracteristice faţadelor vechilor case ţărăneşti se regăsesc în configuraţia lor. Astfel, casele preiau în plan sala dispusă pe faţada principală şi, în unele situaţii, pe latura dinspre şosea, stâlpii construiţi din cărămidă având secţiune pătrată sau circulară.

Construcţii de locuit care poartă pecetea frumosului autentic, conferită de structuri ornamentale remarcabile realizate prin sculpturi în piatră, se întâlnesc frecvent în aria localităţilor: Albeştii de Muşcel, Bughea de Sus, Mioarele, Schitu Goleşti, Valea Mare- Pravăţ, Rucăr, Dragoslavele ş.a. În acest cadru arhitectural, casa Virgiliu Grigore Andreescu din Schitu Goleşti constituie un exemplar de referinţă, prin amplul registru decorativ sculptat la balustrada din calcar a scării de acces spre etaj. Mărturii de excepţie ale artei lapicizilor muşceleni se regăsesc în stâlpii şi ancadramentele de piatră ale uşilor şi ferestrelor unor case noi din Măţău, precum şi în numeroase construcţii de locuit din Lereşti, desemnată, datorită conservării unor modele reprezentative de arhitectură populară muşceleană şi a modului tradiţional de organizare a interioarelor locuinţelor, drept „comună turistică”.

Extinderea planului şi tendinţa de înscriere tot mai accentuată a construcţiilor de locuit pe verticală reprezintă nota dominantă a arhitecturii actuale din mediul rural, influienţată de arhitectura tradiţională, prin frontoane inspirate din compoziţia foişoarelor, stâlpi profilaţi, arcade şi acoperişuri frânte în pante.

Exceptând construcţiile de locuit, în componenţa unor gospodării mai vechi se înregistreasă prezenţa construcţiilor anexe cu funcţionalitate diversă: grajduri, şoproane, pătule, pivniţe, poverne, cuptoare de prune, cuptoare de pâine, cocini, coteţe şi altele.

Construcţiile special amenajate pentru fabricarea ţuicii, situate în zonele în care pomicultura constituie una dintre ocupaţiile de bază ale locuitorilor, povernele prevăzute cu cazane de aramă, „răcitoare" şi butoaie de lemn erau edificate din bârne de stejar sau de brad dispuse în cununi suprapuse, cu acoperiş în patru ape surmontat de un alt acoperiş subdimensionat în două ape, fixat deasupra coamei, care proteja, în timpul precipitaţiilor, orificiul de evacuare a fumului din interior.

În centrele tradiţionale de olari din judeţul Argeş, şi cuptoarele în care se ard produsele ceramice prezintă un acoperiş conceput într-un mod similar.

Instalaţiile complexe pentru prelucrarea ţesăturilor de lână formate din: dârstă, piuă şi vâltoare erau amplasate pe cursul râurilor care brăzdează teritoriul judeţului: Dâmboviţa, Râul Târgului, Bratia, Râul Doamnei, Vâlsan, Argeş şi Topolog, cu precădere, în zona montană, utilizându-se forţa motrică a apelor acestora.

Dintre dârstele de la Rucăr, dârsta lui Nestorică a fost transferată pe terenul Muzeului Tehnicii Populare din Dumbrava Sibiului, iar în dârsta existentă, spre care apa râului Dâmboviţa este dirijată pe scocuri prevăzute cu stăvilare, se preconizează organizarea unei expoziţii permanente consacrate industriei ţărăneşti muşcelene a prelucrării ţesăturilor din lână.

Aşezământ cultural de importanţă naţională, Muzeul Pomiculturii şi Viticulturii din România, amenajat începând cu anul 1996, la nord de conacul Goleştilor, prezintă sintetic prin gospodăriile reprezentative şi construcţii specializate, caracteristicile principalelor zone pomicole şi viticole ale ţării, constituind nu numai un original obiectiv turistic, ci şi un autentic centru de documentare care vizează aceste ocupaţii tradiţionale implicând stabilitate şi continuitate de locuire în spaţiul de existenţă multimilenară a neamului românesc.

Din aria geografică a Argeşului istoric au fost transferate în muzeu construcţii reprezentative din Scheiu, Săpata, iar din zona Muşcel, case şi anexe gospodăreşti provenind din satele: Davideşti, Vultureşti, Jugur şi Ştefăneşti.

Casele originale din satele Vultureşti şi Davideşti au la parter beciuri construite prin înălţarea soclului de piatră (Vultureşti), sau piatră şi cărămidă, în tehnica veche a „lăcriţelor" (Davideşti), beciurile fiind dezvoltate sub întreaga suprafaţă locuibilă.

Casa din Vultureşti (datată 1848) prezintă o legătură interioară cu beciul, mascată de un „oblon" plasat în „odaia bună", precum şi o intrare dinspre exterior prevăzută cu o uşă „în gratii" dublată de alta din scânduri alăturate.

Casa din Davideşti are o singură intrare la parterul alcătuit dintr-un „gârlici" coincizând, ca limite, cu dimensiunile scării etajului, iar beciul propriu-zis acoperă o suprafaţă echivalentă cu cea a camerelor de la nivelul superior şi a sălii, pentru a se realiza, în acest mod, un spaţiu suficient de depozitare a fructelor şi a legumelor.

Casa din comuna Scheiu a fost ridicată pe un soclu înalt de piatră, pereţii fiind construiţi din cununi de bârne rotunde de stejar încheiate „stâneşte", înşiruite, într-o suprapunere perfectă, pe „groşi" (temeie masive din acelaşi material lemnos). Panta accentuată a coperişului de şindrilă din stejar, în care se îngemănează acoperişul subdimensionat al foişorului susţinut pe trei stâlpi frontali crestaţi, racordaţi la un pălimar de baghete, ca şi pereţii netencuiţi, reprezintă elemente de particularizare a construcţiei. Planul casei cuprinde la nuvelul superior: „hornul" (cămara), „la corlaţi" (bucătăria) şi „hodaia" (camera de locuit). Accesul în interior se asigură din foişorul supraînălţat, plasat asimetric, în care se urcă pe o scară de lemn. Parterul are funcţionalitate de pivniţă, întrucât în spaţiul afectat, amenajat corespunzător, se depozitau produse pomicole, intrarea fiind posibilă pe o uşă dublă de lemn plasată sub foişor.

Casa din Jugur este o construcţie tipic muşceleană înălţată pe o „pivniţă” din lespezi de piatră, dezvoltată sub spaţiul de locuit al etajului edificat din bârne de lemn închegate „stâneşte”, tencuite atât în interior, cât şi la exterior. Sala de pe întreaga faţadă principală, susţinută prin console, este prevăzută cu stâlpi de lemn incrustaţi şi pălimar din scânduri, iar scara de lemn cu „mână de sprijin”, prin care se asigură accesul la etaj, este amplasată pe latura vestică, în interiorul curţii gospodăriei.

Casa din Ştefăneşti – nucleul de bază al gospădăriei viticole muşcelene – prezintă două niveluri, cu parterul construit din piatră, parţial, în vechea tehnică a „lăcriţelor”. Dispus sub întreaga sală, gârliciul precedă beciul plasat sub spaţiul destinat locuinţei şi prevăzut cu uşi masive de lemn demontabile pentru a se asigura, astfel, introducerea butoaielor pentru păstrarea vinului. Nivelul superior, construit din cărămidă, are sală cu parapet de zid pe faţada principală, accesul fiind asigurat pe o scară mascată de un parapet cu deschidere pentru uşă practicată în peretele frontal al soclului, ca, de altfel, şi deschiderea pentru intrare în gârlici blocată de o uşă dublă, grilată, lucrată din lemn de stejar.

Tezaurul de frumuseţe al acestui aşezământ de cultură izvorât din conştiinţa perenităţii poporului român a sporit considerabil, în anul 1968, prin transferarea bisericuţei de lemn din Drăguţeşti – Cotmeana, a cărui turlă săgetează albastrul cerului, dominând, prin înălţime, gospodăriile din jur.

Construită din bârne masive de stejar, în anul 1814, prin osârdia ctitorilor: Drăguţ şi a fiilor săi, Constandin şi Drăguşin, a enoriaşilor Badea, Nicolae şi Pătru, a lui Pătru ereu şi a lui Stoica diaconul, biserica se înscrie, ca plan, într-un patrulater alungit, cu absida altarului decroşată poligonal. Construcţia este structurată în: pronaos, naos şi altar, potrivit tipologiei bisericilor de rit oriental, având, la vest, un pridvor deschis caracteristic arhitecturii populare zonale, cu stâlpii şi fruntariul amplu decorate în variate motive ornamentale de către meşterii cruceri din zonă care şi-au incrustat numele pe pereţii de lemn ai pridvorului monumentului: Marin, Tănase, Dumitru, Barbu, Şerban, Constandin, Stanciu şi Enache.

Bisericile din lemn sunt, în opinia etnologului Paul H. Stahl, formulată în „Meşteri ţărani români şi creaţiile lor de artă”, „cele mai însemnate monumente ţărăneşti; evident, ele se înrudesc cu casele de lemn; aceleaşi tehnici de lucru, aceleaşi proporţii, aceleaşi elemente esenţiale ale decorului, aceleaşi credinţe”.

Bisericile de lemn din judeţul Argeş constituie, sub raport arhitectural, expresia inconstabilă a artei crucerilor zonali, care, preluând elemente tehnice şi de plan caracteristice locuinţelor ţărăneşti tradiţionale, au conferit construcţiilor ecleziastice atribute stilistice remarcabile, pentru a le asigura o perfectă integrabilitate în mediul ambiental. Amplificarea dimensiunilor lăcaşurilor de cult condiţionată de necesitatea strigentă a cuprinderii membrilor comunităţii săteşti în cursul oficierii serviciul religios, o structurare planimetrică specifică, impusă de programul imuabil al ritului greco-oriental în: pronaos, naos şi altar, au fost complinite prin elemente constructive care au imprimat bisericilor de lemn din zonă o notă de grandoare, dominând, prin înălţimea turlelor, verticalitatea aşezărilor săteşti, dar şi prin adoptarea unor elemente de plan complementar caracteristice locuinţelor din mediul rural: pridvorul, care precedă accesul la interior, având, asemenea pridvoarelor caselor ţărăneşti, rolul funcţional de a asigura o legătură firească între construcţie şi natura ambientală.

Referindu-se la bisericile din lemn, ilustrul cărturar Nicolae Iorga observa că: „Ele au două din elementele hotărâtoare ale arhitecturii noastre săteşti: prispa şi acoperişul. Prispa aceasta dă o impresie de soliditate a clădirii: ea nu iese ca din pământ, ci clădirea se sprijină pe o bază mai largă”. Geneza numeroaselor monumente ecleziastice ale arhitecturii lemnului din Argeş se explică – potrivit „Catagrafiei Eparhiei Argeş la 1824 ” - prin aceea că „Înmulţirea deservenţilor cultului religios a impus creşterea numărului de biserici. Populaţia rară şi puţin înstărită a satelor a pornit cu însufleţire la înălţarea noilor lăcaşe, dar firavele ei puteri materiale n-au izbutit să dea decât nişte modeste bisericuţe de lemn, pe care, uneori, talentul artistic al meşterilor locali le-a împodobit cu înflorate săpături de preţ”. „Înfloratele săpături de preţ” conferă bisericilor de lemn valenţe artistice semnificative, relevând arta autentică a crucerilor.

Astfel, biserica „Sfântul Gheorghe” (sfârşitul secolului al XVIII-lea) din Bascov prezintă un amplu decor arhitectural la ancadramentele ferestrelor naosului şi altarului, cu o paletă ornamentală, surprinzând prin varietatea sa: cercuri intersectate cu stilizări florale cruciforme, meandre concepute într-o succesiune continuă, sugerând o torsadă, glastre din care se ramifică, într-o dispunere simetrică, lalele stilizate, motive astrale, romburi, vrejuri etc. Biserica din lemn Glâmbocu (1808) se înscrie pe aceleaşi coordonate estetice; decorul exterior în torsadă, sculptat în cununa mediană, se termină printr-un arc în acoladă la ancadramentul uşii cioplite dintr-un singur blat de stejar, ornamentat cu variate motive astrale în relief.

Consemnarea meşterilor populari specializaţi în edificarea unor biserici de lemn din Argeş constituie atestarea documentară incontestabilă a unei ocupaţii cu certitudine mult mai vechi în zonă.

De altfel, biserici de lemn anterioare, precum cele din: Drăghiceşti- Călineşti (1720), Glâmbocata (1781) concentrează, în pridvor, un decor arhitectural format din stâlpi cu capiteluri ornamentate şi fruntarii prezentând decupeuri în acolade. O echipă de meşteri cruceri, formată din „Radu şi Matei” şi-a imortalizat numele pe blatul uşii de la intrare, în pronaosul bisericii de lemn Podu Broşteni (1788), transferate în Rezervaţia de arhitectură ecleziastică de la mănăstirea Curtea de Argeş; meşterii menţionaţi sunt autorii prezumtivi ai celorlalte biserici din lemn din zona sudică a judeţului Argeş, edificate la cumpăna dintre veacurile al XVIII-lea şi al XIX-lea. Pe peretele exterior vestic al pronaosului monumentalei biserici de lemn, cu hramul „Cuvioasa Paraschiva” din Drăganu, strămutată, de asemenea, în vatra de eternă religiozitate de la mănăstirea Argeş, sunt incizate numele meşterilor cruceri care au înălţat acest inconfundabil lăcaş de cult: „Marin crucer, Ioan crucer sin Radu crucer, Mat(ei) crucer”.

Arta meşterilor cruceri argeşeni este remarcabilă şi în organizarea interioarelor bisericilor de lemn. Astfel, mobilierul bisericii de lemn din satul Lipia, comuna Săpata (XVII) compus din strane cu spătarul decupat în arcade semicirculare, sfeşnice strunjite, pictate cu ornamente florale stilizate, ampla decoraţie sculpturală a iconostaselor de lemn de la biserica din Bărbălani (1790) – cu colonete profilate separând icoanele constituiente ale programului iconografic dispus pe registre, biserica din Corbeni (1803) – în care iconostasul este surmontat de Crucea Răstignirii, încadrată de molenii bordate de stilizări florale în relief, iar sub cruce, de aplice cu grifoni afrontaţi sculptaţi în lemn; biserica din lemn de la Găbrieni (1779), al cărei iconostas este decorat cu stâlpişori profilaţi şi colonete aplicate ce separă un registru iconografic, cu ecouri stilistice transilvănene.

Fascinante prin ornamentica lor sunt uşile unor biserici de lemn din Argeş: ancadramentele formate din torsade paralele terminate în arc prevăzut cu o cruce în timpan (biserica din Găbrieni); brâu masiv, puternic reliefat, în torsadă, încheiat în capete de şarpe; accesele în pronaos şi naos decupate, în partea superioară, în arcade compuse din multiple arcuri crestate (biserica de lemn din Jupâneşti – 1742), portal cu o compoziţie ornamentală rezultată din asocierea unor motive utilizate frecvent în construcţiile ecleziastice din Argeş: rozete, torsade, dinţi de fierăstrău (biserica de lemn din Cotmeana – Stolnici, de la mijlocul secolului XVIII, strămutată în incinta Universităţii din Piteşti); originalul ancadrament al uşii de intrare cu motiv vegetal geometrizat (biserica din Valea Crucii, construită în anul 1806).

Arta crucerilor argeşeni îşi va dovedi virtuozitatea şi în construcţiile laice sau religioase edificate în secolul al XX-lea. O realizare de excepţie a arhitecturii din lemn ecleziastice, chintesenţă a artei meşterilor cruceri din zonă, biserica de lemn cu hramul „Cuviosa Paraschiva” din satul Poenărei- Corbi (1937 - 1943) poartă în ea pasiunea pentru artă a comanditarului, preotul Ioan Constantinescu, îngemănată cu vasta experienţă constructivă a renumitului arhitect muşcelean Dimitrie Ionescu-Berechet, autorul unor importante construcţii în stil neoromânesc, care au îmbogăţit considerabil zestrea arhitecturală naţională. Decorul arhitectural conferă monumentalei biserici valenţe artistice considerabile, fiind distribuit la stâlpii şi fruntarul pridvorului, la brâul în torsadă supraînălţat întrerupt de ancadramentele sculptate ale ferestrelor, la montanţii verticali fixaţi între brâu şi cornişă pentru separarea spaţiilor destinate scenelor pictate din exterior, precum şi la limitele unghiulare ale turlei.

De altfel, arhitectura muşceleană interbelică, puternic influenţată de arhitectura tradiţională locală, va conferi, prin construcţiile de locuit aparţinând păturii mai înstărite din mediul rural sau prin construcţiile cu destinaţie publică, o notă accentuată de urbanism unor localităţi ca: Domneşti, de pe Râul Doamnei, Rucăr, pe Dâmboviţa, Ştefăneşti, Topoloveni. În zona Topoloveniului, meşteri constructori muşceleni au transpus pe teren, cu deosebită măiestrie, planurile arhitectului D. Popovici, edificând, printre alte obiective importante: Şcoala de menaj (1936), Hotelul, casa învăţătorului Cristescu. Meşterul Ion Pralā, originar din Priboeni, a devenit portdrapelul unei arhitecturi zonale de referinţă, profund evocatoare a specificului arhitectural tradiţional, preluând creator elemente de compoziţie moştenite în edificarea construcţiilor pe care le-a proiectat, ca un veritabil arhitect, în zona Muşcelului: liceul din Topoloveni, şcolile din Suseni şi Greci, căminele culturale din: Glâmbocata, Glâmbocel, Priboeni, Budişteni.

Exprimându-şi preocuparea pentru aspectul „noii arhitecturi a satului românesc în devenire", arhitectul Grigore Ionescu remarcă absenţa „atributului de frumuseţe al construcţiilor noi". Constatarea cu caracter generalizator a reputatului „părinte al istoriei arhitecturii naţionale" avea să fie comentată de către I. Florea, un fiu al satului Albeştii de Muşcel, care, în intervenţia sa din revista „Argeş" (nr. 9/1969), „explica" abandonarea unor criterii estetice consacrate în arhitectura populară din arealul muşcelean: „Casele ce se construiesc în comuna noastră sânt mai solide, utile, dar şi frumoase, nelipsind nimic din stilul popular, sau dacă au fost transformate, ele reflectă creaţia populară, sânt cu gust. Rar să întâlneşti în comuna noastră două case construite asemănător, cu toate că sunt făcute de aceiaşi meseriaşi. Fiecare vrea să facă în casa lui ceva aparte, mai adaugă ori o verandă, ori un stâlp (nu din cei din ipsos, ci din piatră frumos sculptată) care dă fiecărei case o altă înfăţişare". Opinia sa interesează, mai ales, pentru modalitatea frecventă prin care se „motivează" intervenţiile brutale asupra monumentelor de arhitectură populară

Acordând un credit justificat aserţiunii marelui cărturar Nicolae Iorga: „Avem datoria de a păstra cu scumpătate tot ce a rămas: este averea ţării, averea neamului; căci ceea ce s-a păstrat împotriva vitregiei vremurilor şi a lipsei de înţelegere a oamenilor este de aşa mare preţ, încât rostul nostru în istoria civilizaţiei se reduce la mai mult de jumătate prin aceasta", consider că se impune în mod imperios o permanentă stare de veghe asupra conservării nealterate a monumentelor de arhitectură populară tradiţională din judeţul Argeş, această „zestre nepereche a neamului românesc".

Arhitectura urbană

Oraşele, aglomerări urbane care, în cele mai multe cazuri, au luat naştere prin dezvoltarea unor aşezări rurale mai vechi, după ce au ajuns la o anumită maturitate structurală şi densitate demografică, au cunoscut, în evoluţia lor de la sat la oraş, o serie de factori favorizanţi. Între aceştia, elementul politic – consecinţă directă a atitudinii domniei faţă de oraşe, în perioada imediat următoare constituirii statelor feudale – a jucat un rol primordial. Primele manifestări ale autorităţii centrale din cele două ţări române extracarpatice în acţiunea de susţinere a oraşelor au constat în implantarea de reşedinţe domneşti în anumite centre urbane pentru dezvoltarea localităţilor respective. Oraşul, considerat capitală a ţării, unde se afla reşedinţa principală cu a sa curte domnească, implica prezenţa, pentru lungi perioade din an, a voievodului şi a familiei sale, precum şi a anturajului apropiat – mari boieri, înalţi demnitari, care erau membri ai sfatului domnesc, curteni şi slujitori – cărora li se adăugau înaltul cler, numeroşi târgoveţi, negustori şi meşteşugari, gardă militară permanentă.

Existenţa curţii domneşti în vatra oraşului a impulsionat considerabil dezvoltarea aşezării respective. În consecinţă, în oraşele Curtea de Argeş şi Câmpulung este constatată prezenţa unei curţi domneşti, menţionată documentar la sfârşitul secolului al XIV-lea, care a determinat o înflorire remarcabilă a centrelor urbane menţionate.

Adăpostind o curte domnească cu funcţie politico-administrativă, dar şi rezidenţială, în jurul căreia gravitau importanţi demnitari ai statului, cu garnizoana sa permanentă, şi reprezentanţi ai

înaltului cler, oraşele cu funcţia de capitală sau de reşedinţă domnească, şi nu numai acestea, erau interesate în toate activităţile productive chemate să le satisfacă cerinţe din domenii foarte variate, aparţinând cu predilecţie producţiei artizanale şi sferei serviciilor. Cu alte cuvinte, marii şi micii feudali din cadrul curţilor domneşti constituiau o permanentă atracţie pentru negustorii autohtoni şi străini, a căror activitate, din ce în ce mai intensă, nu a întârziat să-şi facă resimţit efectul benefic asupra dezvoltării oraşelor respective.

Abordând global aceste realităţi, constatăm că raporturile dintre autoritatea centrală şi oraşe au reprezentat un puternic stimulent al vieţii economice. Rezultatele s-au manifestat prin apariţia fenomenului specific de intensificare a producţiei specializate de bunuri materiale, a circulaţiei monetare şi a conturării rolului de centre de schimb, confirmate de cercetările arheologice.

Deşi sărace în informaţii, izvoarele documentare scrise oferă dovezi certe asupra interesului manifestat de autoritatea centrală în impulsionarea dezvoltării oraşelor. Este vorba de privilegiile comerciale acordate aşezărilor urbane importante, precum şi de scutirea de vamă şi dreptul de depozit, care aduceau beneficii considerabile negustorilor locali.

În linii generale, apariţia oraşelor medievale are la bază procesul separării meşteşugurilor de agricultură, dar, în cazul particular al Piteştilor, acest proces este legat de organizarea pieţei de schimb, întrucât intersecţia drumurilor comerciale, condiţionate de relief, a impus închegarea aşezării pe un teren impropriu exploatării agricole. Simion Mehedinţi amintea că *oraşul nu este o creaţie locală ca satul, ci una regională, adică un nod de circulaţie al oamenilor şi mărfurilor, dictat de necesităţile unei regiuni mai întinse*[1].

Valorile arhitecturale sunt oferite de combinarea mai multor stiluri şi tipologii culturale, după cum urmează:

1. influenţe ale artei tradiţionale ţărăneşti cu elemente vizibile;
2. influenţă a numeroşilor negustori, reflectată în construcţiile acestora care îndeplineau două funcţii: cea de spaţiu economic (la parter) şi cea de locuit (la etaj);
3. influenţa arhitecturii culte, vizibilă, mai ales, în cazul clădirilor ce aveau funcţie administrativă, cu un efect considerabil asupra unor clădiri aparţinând particularilor;
4. influenţa arhitecturii de cult a diverselor minorităţi, care, alături de lăcaşurile de cult ale majorităţii religioase, creează ambianţa cosmopolitismului de altădată.

La valorificarea centrelor vechi istorice apar, în general, trei cazuri:

- Localităţile care au cunoscut sau cunosc o ascensiune economică bazată pe dezvoltarea industriei, sau deţin funcţii importante în teritoriu, centre polarizatoare ale funcţiunilor administrative sau culturale;
- Localităţile care, din cauza pierderii treptate a funcţiunilor pe care le deţineau, păstrează numai un interes istoric şi îşi axează existenţa pe funcţiunea turistică;
- Localităţile ce deţin, în paralel, funcţiuni economice şi turistice care permit dezvoltarea lor completă[2].

Piteşti

Apariţia centrelor urbane medievale, la sud de Carpaţi, reprezintă o problemă viu discutată, datorită procesului de cristalizare, dar şi datorită penuriei de izvoare documentare. Referindu-ne la apariţia oraşului Piteşti, în contextul istoric al dezvoltării Ţării Româneşti, putem afirma, fără nicio urmă de îndoială, că reprezintă unul dintre cele mai vechi centre urbane din zona amintită (prima menţiune documentară a oraşului datează din 20 mai 1388, când, printre daniile făcute de Mircea cel Bătrân ctitoriei sale de la Cozia, figurează şi o moară în hotarul Piteştilor).

---

[1] Eugenia Greceanu, *Ansamblul medieval urban Piteşti*, Muzeul Naţional de Istorie, Bucureşti, 1982, p. 26.
[2] Victor Popa, *Zona centrală a oraşului Curtea de Argeş*, în „Revista Muzeelor şi Monumentelor, Monumente Istorice şi de Artă”, nr. 2/1976.

Aflat în apropierea oraşelor Curtea de Argeş şi Câmpulung, reşedinţe domneşti timpurii, prin aşezarea sa, Piteştiul a favorizat schimbul economic între zonele de deal-munte şi cele de câmpie, constituind un reper important în rutele economice ce legau Occidentul de Orient, în sprijinul acestei idei venind şi denumirea dată Piteştiului de călătorii Peter Sparnau şi Ulrich von Tennstadt, în 1385, şi anume aceea de „Nuwestad" - oraşul nou, precum şi numele de *târgul nou;* Nieuwemere/Nieuwermerkt"- luat în sensul de oraş în „Itinerariul de la Bruges"[3] iar, mai târziu, după căderea Constantinopolului (1453), oraşul fiind marcat de relaţiile comerciale cu Transilvania, mai precis, cu negustorii braşoveni.

Majoritatea drumurilor comerciale care străbăteau Ţara Românească, pornite din Ardeal, urmau căile apelor ce coborau din Carpaţi şi, traversând Dunărea, la confluenţa acestora cu marele fluviu, se racordau la reţeaua comercială terestră a peninsulei Balcanice, îndreptându-se, cea mai mare parte, spre Constantinopol, dar şi spre porturile Adriaticii. Târgul, devenit loc de schimb periodic al aşezărilor de pe râurile Argeş şi Doamnei, va evolua spre stadiul de târg - oraş, adică un centru structurat pentru negoţ şi pentru producţia mărfurilor.

Se poate afirma, astfel, că negoţul a constituit activitatea economică dominantă a acestei comunităţi urbane, fapt subliniat şi de prezenţa unor astfel de referiri în aproape toate lucrările de istorie privind evoluţia economică a Ţării Româneşti.

Oraşul medieval Piteşti s-a dezvoltat pe un teritoriu impropriu pentru extindere, caracterizat printr-o succesiune de terase paralele cu lunca Argeşului. Localizarea topografică a datelor istorice ne arată că, până spre mijlocul secolului al XIX-lea, viaţa de peste cinci secole a oraşului s-a desfăşurat în cadrul unui perimetru relativ constant.

Vitalitatea economică a oraşului, dar şi legăturile directe cu capitalele Ţării Româneşti (Curtea de Argeş, Câmpulung, Târgovişte, Bucureşti) au determinat alegerea Piteştilor ca sediu al curţii şi cancelariei domneşti. Formula de datare a unui hrisov din 22 noiembrie 1517 justifică ipoteza funcţionării cancelariei pe lângă o curte domnească. Conform lui Aurelian Sacerdoţeanu, domnul Neagoe Basarab ar fi fost interesat de ridicarea Piteştilor la rang de scaun domnesc datorită vecinătăţii oraşului cu unele moşii personale. Este, probabil, mai degrabă că atenţia acordată oraşului aşezat la răscrucea căilor de comunicaţie medievală s-a încadrat în politica domnului doritor de a păstra o cumpănă perfectă între cele două provincii care alcătuiau Ţara Românească, legătura directă cu Craiova fiind hotărâtoare pentru exercitarea unei autorităţi egal distribuite. După moartea lui Neagoe Basarab, funcţionarea, la Piteşti, a Sfatului Domnesc este atestată cu intermitenţe până în a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Faptul că Sfatul Domnesc a încetat să se întrunească la Piteşti nu a afectat existenţa curţii domneşti locale, care s-a menţinut până în secolul al XVIII-lea datorită intensei vieţi economice a oraşului.

Interesul domniei pentru activul târg de pe Argeş este reflectat de tradiţie, care a păstrat amintirea numeroaselor proprietăţi pe care le-ar fi avut, în vatra oraşului, principalii domni munteni. Astfel, Mihai Viteazul ar fi stăpânit, pe lângă o moară lângă Argeş, şi case în oraş; Matei Basarab ar fi construit o nouă curte, în Târgul din Vale, pe locul ce păstrează numele Curţişoara, urmele clădirilor fiind încă vizibile în 1825; Constantin Şerban (1654 - 1658), ctitorul bisericii cu hramul „Sf. Gheorghe", ar fi ridicat lângă biserică un *palat cu dependinţe, curte şi grădină,* pe locul unde se intersectau străzile Teiuleanu şi Craiovei. În sfârşit, Constantin Brâncoveanu, ale cărui dese vizite, însoţite de curte, la viile sale din Ştefăneşti şi Valea Mare, au fost consemnate de cronicarul Radu Greceanu, ar fi fost proprietarul casei din Piteşti situate pe strada Brâncoveanu nr. 25[4].

La Piteşti, frecvenţa refacerilor a fost accentuată de intensitatea activităţii economice din trecut, fapt care a adus, după sine, o permanentă reînnoire a fondului construit în perimetrul delimitat al vetrei medievale. Aşa, se explică dispariţia curţilor domneşti din Piteşti, odată cu decăderea curţilor provinciale, în vreme ce oraşe cu economie în regres (Curtea de Argeş şi Câmpulung) şi-au lăsat curţile să se ruineze lent, în cuprinsul vechilor incinte. Acelaşi dinamism economic explică refacerea sau transformarea repetată a bisericilor, înlocuirea locuinţelor

[3] Traian Valentin Poncea, *Geneza oraşului medieval românesc în spaţiul extracarpatic*, Editura Biblioteca Bucureştilor, Bucureşti, 1999, p. 8.
[4] Eugenia Greceanu, *Ansamblul urban medieval Piteşti*, ediţia a II-a, Editura Paralela 45, Piteşti, 2007, p. 21.

medievale cu case noi, adaptate gustului epocii, sau, adesea, înglobarea unui nucleu medieval într-o construcţie mult amplificată.

Fig. 309 - Piteşti, 1873 (foto,colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Acest fapt este explicabil, nu printr-o stagnare economică, ci prin limitele impuse de lunca Argeşului şi de pâraiele care se transformau în torente sau mlaştini în anotimpurile ploioase. Lucrările de canalizare a gârlelor, începute în anul 1850, au desfiinţat barierele naturale ale vetrei oraşului, iar construirea căii ferate, în anul 1872, a mărit puterea de atracţie economică a oraşului, ceea ce a determinat o creştere a populaţiei cifrate, în anul 1899, la 15.770 de locuitori, comparativ cu anul 1838, când oraşul avea 773 de case, cu 853 de familii[5] şi 7000 la 1859[6].

Saltul demografic înregistrat către sfârşitul secolului al XIX-lea, a avut consecinţe majore asupra întregii structuri urbane, perimetrul oraşului extinzându-se cu o suprafaţă de trei ori mai mare decât vatra istorică, zona de extindere fiind supusă unui regim de parcelare, tot atât de intensiv ca şi cel medieval.

Clădirile de locuit din secolul al XIX-lea sunt cele care compun, preponderent, ţesutul urban istoric extracarpatic, conferindu-i caracterul specific; ele reprezintă cele mai vechi repere ale unei civilizaţii urbane în această zonă.

Fig. 310 - Piteşti, strada Şerban-Vodă
(carte poştală, 1911, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu"Argeş)

Este vorba despre aşa- numita arhitectură minoră, respectiv, clădiri ce nu au un regim de protecţie individual juridic instituit, dar a căror valoare rezultă tocmai din coexistenţa lor în ansambluri urbanistice tradiţionale[7].

---

[5] Eugenia Greceanu, *op. cit.*, p. 100.
[6] ANSJ Argeş, fond Primăria Oraşului Piteşti, dos. 27/1859, f. 6.
[7] Rodica Crişan, *Reabilitarea locuirii urbane tradiţionale*, Editura Paideia, Bucureşti, 2004, p. 8.

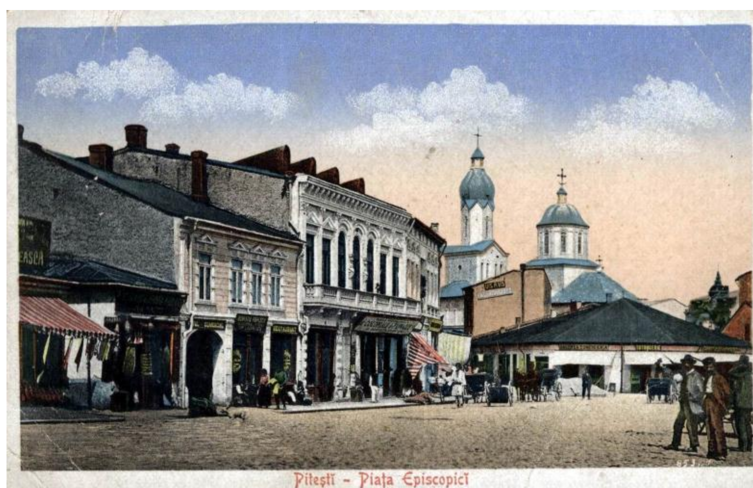

Fig. 311 - Piteşti, Piaţa Episcopiei (carte poştală, colecţia Bibliotecii Judeţene„Dinicu Golescu"Argeş)

Arhitectura de zid a oraşului Piteşti, aşa cum se prezenta în preajma celui de- Al Doilea Război Mondial, purta amprenta sfârşitului de secol XIX şi începutul secolului XX. La Piteşti, frecvenţa refacerilor a fost accentuată de intensitatea activităţii economice din trecut, fapt ce a determinat o permanentă reînnoire a fondului construit în perimetrul limitat al vetrei medievale.

Dacă vechi oraşe, precum Curtea de Argeş şi Câmpulung, au cunoscut, în cursul Evului Mediu, o epocă de involuţie, mai cu seamă, datorită statornicirii reşedinţei voievodale în alte oraşe (Târgovişte şi Bucureşti, în secolul al XV-lea), economia oraşului Piteşti a înregistrat o permanentă ascensiune, tocmai datorită menţinerii şi creşterii numerice a meşteşugurilor.

La finele secolului al XVII- lea, sunt organizate, în Piteşti, bresle meşteşugăreşti, ca asociaţii profesionale, pe ramuri de specializare în producţie (astfel că, la 20 aprilie 1689, în porunca dată de domnitorul Constantin Brâncoveanu, este consemnat *micul staroste din Piteşti*)[8], la începutul secolului al XIX-lea, fiind consemnate mai multe bresle (a cizmarilor, în 1815, a croitorilor, în 1819, a brutarilor, în 1830)[9].

Un ultim aspect, de o importanţă deosebită pentru structurarea oraşului medieval, îl constituie gruparea pe naţionalităţi. În această perioadă, Piteştii par să fi avut de la început o componentă unitar românească, în care apar, după instaurarea dominaţiei otomane, doar grecii, mijlocitori ai schimburilor comerciale cu Poarta, precum şi o infimă comunitate de negustori saşi şi unguri. Din secolul al XIX-lea, comunitatea germană, alături de cea de origine ebraică şi armeană, capătă un rol important în comunitatea urbană, fapt dovedit şi de existenţa unor lăcaşe de cult ce deserveau comunităţile respective.

În perioada modernă, un plus al creşterii economice a fost reprezentat de faptul că oraşul era reşedinţă de judeţ, precum şi de evoluţia tehnologică ce a provocat o creştere a populaţiei, dar şi a numărului de construcţii. Afluxul de populaţie venită din afară, atrasă de perspectivele câştigurilor economice, a determinat o dorinţă de prefacere şi înnoire a oraşului vechi, care fac atât de anevoioasă reconstituirea structurii medievale.

Singurele elemente unitare arhitectonice medievale sunt lăcaşurile de cult; destinaţia monumentelor de cult ca pioase lăcaşuri de rugă a avut drept consecinţă, din partea comunităţilor beneficiare permanente, preocuparea pentru întreţinerea şi repararea lor. În acelaşi timp, elemente arhitectonice medievale civile disparate, cum ar fi pivniţele, mai pot fi regăsite[10].

Unul dintre elementele arhitecturale ce au marcat evoluţia oraşului Piteşti în perioada modernă este reprezentat de hanurile ce se regăseau, mai ales, în zona negustorească, puternic dezvoltată prin comerţul cu produse aduse de la Sibiu (prin Ţara Loviştei şi Curtea de Argeş), Braşov (prin pasul Bran şi Câmpulung), Bucureşti, Slatina, Craiova şi Râmnicu Vâlcea. Din toate hanurile existente, cu

[8] P. Popa, P. Dicu, S. Voinescu, *Istoria municipiului Piteşti*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1988, p. 63.
[9] *Ibidem*, p. 64.
[10] M. Mulţescu, Al. Mulţescu, *Monumente de arhitectură civilă medievală din oraşul Piteşti,* în „Monumente istorice şi de artă", 1977, nr. 2, p. 66-68.

excepţia unor părţi mult modificate ale hanului Bizbik, singurul care a supravieţuit într-o formă apropiată de cea originală este hanul Gabroveni.

Fig. 312 - Hotel Splendid, construit în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, astăzi demolat (circulată, 1908, colecţia Gh. Frunză)

Fig. 313 -Hanul Gabroveni din Piteşti, construit în anul 1877 (foto,colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 314 - Curtea interioară a hanului, 1890-1900 (foto,colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Aflat la numărul 23 al străzii Sfânta Vineri, artera principală a vechii mahalale comerciale cu acelaşi nume, hanul Gabroveni a fost clădit, în anul 1877, de negustorul Hagi Hristea Vasiliu, zis Cuţitarul, originar din satul bulgăresc Gabrova. Planul este în formă de „U", cu faţada principală la stradă şi două aripi laterale închizând o curte interioară cu acces printr-un gang ce străpunge faţada principală pe axul clădirii dezvoltate pe trei nivele: pivniţa boltită, parter şi etaj. Accesul la etaj se face prin două scări ce ajung la un geamlâc de lemn dispus în consolă în jurul curţii interioare şi care serveşte, totodată, de verandă şi de spaţiu de circulaţie pentru odăi. Iniţial, existau patru scări corespunzând celor patru colţuri ale geamlâcului, iar acesta înconjura complet curtea interioară, prelungindu-se şi pe cea de-a patra latură opusă intrării. În prelungirea curţii interioare, se află o vastă curte gospodărească unde, odinioară, trăgeau carele cu boi şi trăsurile. Curtea era închisă, în spate, prin clădirea de zid a grajdului, iar lateral, prin diferite anexe de lemn: un fânar, un şopron, o magazie mare de cereale. Dincolo de grajd se întindea grădina proprie care amintea de vremea economiei feudale, când o bună parte din populaţia urbană a ţării mai practica o agricultură autarhică pe teritoriul oraşelor.

Înfăţişarea de azi a ansamblului este foarte puţin schimbată faţă de cea descrisă, singurele modificări mai importante fiind reducerea la două din cele patru scări iniţiale, desfiinţarea porţiunii geamlâcului dinspre curtea gospodărească, precum şi unele modificări mai mici aduse anexelor gospodăreşti.

Hanul Gabroveni prezintă două elemente de evident interes: unul istoric, fiind singurul exemplar de han ce se mai păstrează, în formă aproape neschimbată, în Piteşti, şi unul arhitectonic, clădirea fiind reprezentativă pentru un tip de construcţie cu pronunţat specific urban care, prin dezvoltarea planului în jurul unei curţi interioare, se îndepărtează de tipul derivat din tradiţionala casă ţărănească, vădind, în schimb, puternice influenţe orientale[11].

Făcând referire la oraşul Piteşti, Nicolae Iorga nota despre el, la începutul secolului al XX-lea: „Nici sărăcie, nici risipă, ci o fericită stare de mijloc harnică şi econoamă. Şi astăzi încă, dacă laşi la o parte ce a întemeiat statul pentru a-şi mobila capitala de judeţ, ai ca bază tot căsuţa curată, cu acoperişul de şindrilă, umbrind cu streaşina a săteanului cu stare"[12].

Fig. 315 - Strada Şerban-Vodă (vedere dinspre Biserica „Sfântul Gheorghe", către Teatrul Davila, anul 1931, astăzi construcţii demolate; carte poştală, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu"Argeş)

[11] Radu Creţeanu, *Date privind monumentele vechi din Piteşti şi punerea lor în valoare în cadrul acţiunii de sistematizare a oraşului* în „Buletinul Monumentelor Istorice", an XXXIX, nr. 3, 1970, Bucureşti.
[12] Nicolae Iorga, *Drumuri şi oraşe din România*, ediţia a II-a, Editura Librăriei Pavel Suru, Bucureşti, 1915, p. 46-47.

Fig. 316 - Strada Victoriei, în anul 1966, astăzi construcţii demolate (foto Radu Mănăilă)

Fig. 317 - Strada Victoriei, anul 1966, astăzi construcţii demolate (foto Radu Mănăilă)

Analiza arhitecturii vechi a oraşului Piteşti ilustrează următoarele:

1. Prezenţa unor forme şi structuri înrudite cu arhitectura contemporană din Transilvania, fapt ce apare firesc în condiţiile unor permanente legături economice şi culturale între provinciile istorice româneşti;

2. Personalitatea vadurilor comerciale a căror străveche funcţionalitate era aparentă chiar sub haina arhitecturii din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Străzi ca: Şerban-Vodă, Doamna Bălaşa, Teiuleanu, Târgu din Vale, Sf. Vineri, Craiovei, porţiunea nemodificată a străzii Victoria au exprimat vrednicia, modul de viaţă şi lumea de idei, înrădăcinate în viaţa oraşului;

3. Reflectarea unei vieţi active, echilibrate şi prospere în cartierele de locuinţe ce înconjurau zona de târg, remarcabile în acest sens fiind ansamblurile dezvoltate de-a lungul străzilor: Brătianu, Brâncoveanu, Ţepeş-Vodă, Crinului, Primăverii, Egalităţii. Bulevardul Republicii, creat în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, a preluat caracteristicile tradiţionale ale grupărilor de locuinţe medievale, introducând o notă de reprezentare a noului patriciat urban în care s-a integrat şi intelectualitatea;

4. Temperarea şi echilibrul regimului de înălţime al locuinţelor şi dughenelor în raport cu accentele verticale ale lăcaşurilor de cult. Raportul între masa construcţiilor civile şi lăcaşurile de cult ale oraşului s-a menţinut, în linii mari, până în preajma celui de-al Doilea Război Mondial, acestea din urmă constituind capete de perspectivă ce individualizau fiecare stradă;

5. Folosirea reliefului în terase succesive pentru amenajarea unor vaste perspective, deschise către lunca Argeşului şi către dealul Piteştilor, principiu care conferă valoare urbanistică zonelor de extindere a oraşului, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea;

6. Folosirea, cu măiestrie, a reliefului pentru individualizarea arhitecturală a întâlnirilor de străzi. Pe teren relativ plan, contribuţiile secolului al XIX-lea au condus la o subliniere a intersecţiilor, obţinută exclusiv prin intermediul arhitecturii, construcţiile de colţ având o structură menită să atragă atenţia asupra întreruperii frontului construit;

7. Persistenţa, în cartierele rezidenţiale, a arhitecturii populare, predominantă în trecut la locuinţele târgoveţilor, ceea ce explică şi asimilarea curentelor apusene în spiritul formelor tradiţionale româneşti;

8. Puternica manifestare a arhitecturii culte de şcoală naţională;

9. Prelucrarea curentelor secolului al XIX-lea şi ale primelor decenii din secolul al XX-lea (clasicism, romantism, eclectism, secession până la un vag cubism)[13].

În cazul arhitecturii tradiţionale ţărăneşti, cercetările arată un ansamblu de acest gen, la fel de bogat ca acela care există la Câmpulung, dar care a fost rapid înlocuit cu construcţiile de zid, rare exemplare păstrându-se în partea de N-E a oraşului.

Influenţa covârşitoare a arhitecturii populare s-a exercitat până în preajma Primului Război Mondial, la toate tipurile de programe ale clădirilor din Piteşti, indiferent de dezvoltarea planului: hanuri, locuinţe din cartiere rezidenţiale, case cu dughene şi locuinţe în zona vadurilor comerciale. Ea se regăseşte în prispele şi cerdacele de arhitectură ale corpului principal, dominant spre stradă, şi care a fost rezervat pentru manifestarea curentelor apusene eclectice.

Fig. 318 - Hanul din strada Brâncoveanu, construit în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu, modernizat stilistic în jurul anului 1800, demolat după 1989 (colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

[13] Cf. Eugenia Greceanu, *op. cit*., p. 130.

Fig. 319 - Curtea interioară a hanului (colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

În variata şi ingenioasa desfăşurare a prispelor şi cerdacelor, geamlâcul a cunoscut, la Piteşti, o dezvoltare excepţională, cu rezolvări ce au atins, adesea, un înalt nivel artistic. Particular, la arhitectura curţilor şi chiar a faţadelor spre stradă, prin combinaţii noi de ritmuri şi motive decorative, geamlâcurile au accentuat personalitatea fiecărei construcţii, dovedind, încă o dată, măiestria dulgherilor şi tâmplarilor piteşteni, explicată printr-o îndelungată tradiţie meşteşugărească. Desconsiderate, pe nedrept, ca produse târzii, fără valoare istorică, întrucât ar fi mai noi de mijlocul secolului al XIX-lea şi fără valoare artistică, întrucât apar în perioada pretinsului „hiatus artistic” al eclectismului, geamlâcurile au fost distruse fără reţinere, ca, de altfel, tâmplăria, stucatura, feroneria, sobele şi decoraţia pictată a clădirilor din care făceau parte[14].

[14] *Ibidem,* p. 153.

Fig. 320 -Casă construită în 1923, strada Teilor, nr. 9
(colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 321 - Detaliu arhitectural
(colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Câmpulung Muşcel

Câmpulung este cel mai bine conservat oraş istoric din Ţara Românească. Acesta este motivul pentru care patrimoniul construit al oraşului este reprezentat în Lista monumentelor istorice prin 151 de poziţii, reprezentând monumente de arheologie, arhitectură, for public şi memoriale, între care o vastă zonă istorică protejată – situl urban. Efectele sistematizărilor din perioada comunistă, blocurile din piaţă, Casa Culturală a Sindicatelor şi blocurile de pe lângă palatul fostei Prefecturi de Muşcel (actuala Primărie), ca şi blocurile din dealul Gruiului, sunt mai puţin denaturante în celelalte vechi oraşe de la sud de Carpaţi, fiind estompate de bogăţia moştenirii arhitecturale istorice[15].

Fondat de colonişti saşi, Câmpulungul a fost cuprins între hotarele Ţării Româneşti în timpul lui Basarab I, cel care avea să-şi afirme autoritatea tocmai prin ridicarea aici a măreţei sale Curţi Domneşti, ceea ce a declanşat accentuarea trăsăturilor urbane ale aşezării medievale. Acum, obştea sătească se transformă în obşte a moşnenilor orăşeni. Repere în această evoluţie sunt bisericile de zid, centre ale viitoarelor cartiere.

Dacă aspectele urbanistice legate de etapele iniţiale ale evoluţiei oraşului sunt încă insuficient cunoscute, harta militară austriacă din 1787-1790, este mărturia conform căreia aşezarea de azi nu a renunţat la niciuna din zonele oraşului medieval de la sfârşitul secolului al XVII-lea.

Câmpulungul apare delimitat, la sud, de râpa perpendiculară pe râul Târgului, care trece pe sub bisericile Olari şi Fundeni, la vest de poalele platoului Grui, la est de râul Târgului, iar la nord de drumul spre Bughea. Această schemă stradală, adaptată fâşiei înguste de teren, cuprinse între poalele Gruiului şi râu, se compune din două străzi longitudinale traversate de numeroase ulicioare, prelungite cu fundături. Racordarea schemei stradale la reţeaua marilor drumuri de comerţ medievale, care uneau Braşovul cu principalele oraşe ale Ţării Româneşti, demonstrează rolul oraşului ca centru comercial însemnat între Transilvania şi Dunăre. Din acelaşi plan al oraşului, se pot trage concluzii privitoare la tipul de locuinţă şi felul parcelei de locuit. Casele apar, în general izolate, însă totdeauna amplasate către stradă, fie paralel, fie perpendicular pe axul străzii, iar partea din spate a parcelelor, liberă de clădiri, era folosită, probabil, ca grădină sau livadă[16].

---

15 Primăria Câmpulung Muşcel, *Plan urbanistic general (în continuare P.U.G.*). *Studiu Istoric,* f. 23.
16 *Ibidem*, f. 24.

Fig. 322 - Bărăția din Câmpulung, pictură de Carol Popp de Szathmari (foto, colecția Muzeului Județean Argeș)

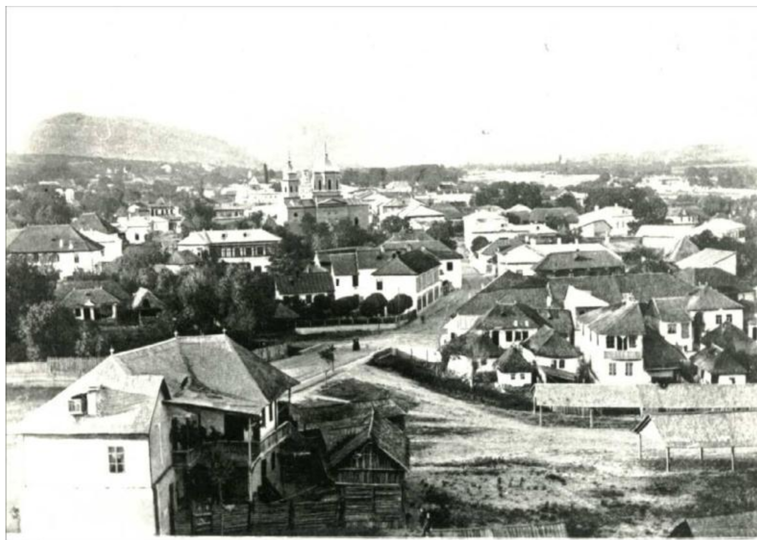

Fig. 323 - Orașul Câmpulung, văzut din turnul mănăstirii Negru-Vodă (foto din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, colecția Muzeului Județean Argeș)

Moștenire din această epocă, orașul are și azi aproximativ 980 de parcele, neluând în seamă zonele modernizate, în care textura parcelară s-a șters. După cum se poate vedea, Câmpulungul avea mai multe cartiere de meseriași grupate în jurul bisericilor de breaslă. Alături de mănăstirea Negru-Vodă și de ansamblul Bărăției, sunt marcate pe hartă biserica Sf. Gheorghe–Fundeni, biserica Sf. Nicolae–Popa Savu, biserica Șubești, Biserica Domnească, modificată în secolul al XIX–lea, biserica Sf. Troiță–azi dispărută, biserica Sf. Ilie, iar, la capătul de nord al orașului, bisericile Sf. Mc. Marina, Sf. Nicolae Nicuț, Schei și Valea – azi dispărută[17].

Rezultă că, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, Câmpulung era un conglomerat de cartiere de meseriași și agricultori, organizate fiecare în jurul nucleului său (biserica) și dispuse de-a lungul importantelor artere de tranzit european.

Începutul secolului al XIX-lea este marcat de campanii de refacere după distrugerile suferite în timpul războiului ruso-austro-turc. De asemenea, marele cutremur de la 11 octombrie 1802 a făcut să se prăbușească numeroase locuințe și a avariat biserica mănăstirii Negru-Vodă, ridicată de domnitorul Matei Basarab, din piatră, pe locul vechii bisericii a curți domnești a lui Basarab I.

Dacă, în prima catagrafie de după anul 1800 sunt consemnați 2500 de locuitori și 169 de case, de-a lungul secolului al XIX-lea, populația a crescut la 13.439. Șantierul de reconstrucție a bisericii mari a mănăstirii Negru-Vodă (1827- 1831), inițiat de către domnitorul Grigore Ghica, a avut, probabil, o mare înrâurire asupra ritmului de construcție și asupra aspectului clădirilor contemporane. Arhitectura de influență occidentală a clădirilor oficiale nu a înlocuit însă arhitectura tradițională, chiar în cazul unor clădiri mai ample[18].

Noi campanii de reconstrucție au avut loc după cutremurele din 1833 și 1838. Din această perioadă, ne parvin o serie de clădiri în care elemente neoclasice se îmbină cu preluarea motivelor populare din arhitectura tradițională, cum ar fi cornișe evazate peste intrări sau foișor, baluștrii strunjiți din lemn, pridvor (sală) cu geamlâc spre curte.

[17] *Ibidem.*
[18] *P.U.G. Câmpulung Mușcel, Studiu Istoric*, f. 9.

Fig. 324 - Strada Mare, Câmpulung, 1938 (carte poştală, foto E. Constantinescu; colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş)

În timpul domnitorului Gh. Bibescu, urcat pe tronul Ţării Româneşti în 1842, Câmpulungul începe să aibă o crescândă faimă turistică. Între 1844 şi 1846, au loc importante măsuri urbanistice. Piaţa se mută pe amplasamentul actual, iar în locul ei se amenajează Grădina publică, prima de acest fel din principat, şi se realizează promenada centrală. Arhitectura construcţiilor din Câmpulung dobândeşte o tentă romantică prin apariţia ornamentelor neogotice din ipsos, pe faţade, şi din lemn traforat, pe partea de sus a geamlâcurilor.

Pentru o imagine privind dezvoltarea oraşului la această dată, este util de amintit că, aici, funcţionau, în 1855, 19 mori, 8 fabrici de piei, 5 poverne, 8 pive, 7 dârste.

O anchetă socială, organizată în 1856, recenzează în oraş clădiri cu etaj, în procent important pentru numărul total de 2.597. Spre sfârşitul secolului al XIX-lea, un recensământ consemnează 3.512 clădiri, dintre care 342 erau din zid, 3.120 din lemn şi 50 din pământ[19]. Această statistică este un indicator important pentru urmărirea şi selecţionarea valorilor arhitecturale ale oraşului, deoarece reflectă o situaţie conservată într-o proporţie importantă, până astăzi. Se păstrează, din această perioadă, imaginea bulevardului Negru-Vodă – promenada oraşului – fotografiată înainte de incendiul din 1885. Din aceşti ani datează câteva construcţii care demonstrează reorientarea gustului pentru ornamentul neogotic[20].

În această categorie, se înscrie biserica Domnească, reconstruită în 1889. Imaginea centrului oraşului, cu turnul Bărăţiei, surprinsă în această epocă de pictorii Theodor Aman, Carol Popp de Szathmary şi Nicolae Grigorescu, este conservată până astăzi. În 26 octombrie 1885, un puternic incendiu a devastat casele din centrul oraşului, între Bărăţie şi biserica Sf. Nicolae – Popa Savu. În locul clădirilor arse sau avariate, sunt ridicate actualele clădiri centrale ale Câmpulungului. Stilul arhitectural al acestora este acelaşi cu cel al clădirilor care se construiesc în toate oraşele ţării. Ornamentul, mai simplu la început, devine din ce în ce mai bogat, mai imaginativ şi mai integrat funcţiunii faţadei. Datorită faptului că se inspiră din arhitectura mai multor epoci, acest stil a fost numit eclectic. La aceste construcţii, respectul pentru tradiţie se remarcă la curţile interioare, în care nimic nu contrazice arhitectura tradiţională (geamlâcul, chioşcurile)[21].

---

[19] *Ibidem,* f. 13.
[20] *Ibidem,* f. 14
[21] *Ibidem.*

Fig. 325 – Hotelul Regal, construit în 1890, de N. Ştefănescu
(foto 1931, Editura Hachette; colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

La 1 iulie 1887, se pune în circulaţie trenul pe linia ferată Câmpulung–Goleşti. Construcţia gării şi a căii ferate antrenează modificarea intrării în oraş dinspre sud, prin modernizarea unui drum paralel cu calea ferată.

Noul local al spitalului este dat în folosinţă în 1890. Grădina publică existentă, adiacentă promenadei centrale, este reamenajată după gustul epocii în acelaşi an.

Şantierul de construcţie al Şcolii Normale, 1892 – 1897, desfăşurat după proiectul arhitectului Ion Socolescu, discipol al lui Ion Mincu, a influenţat puternic arhitectura locală, prin infuzarea stilului Neoromânesc. Se răspândeşte gustul pentru faţade compuse din panouri de cărămidă şi bosaje de colţ, lucru vizibil la numeroase construcţii de locuinţe edificate în aceeaşi vreme[22].

În acelaşi timp, se impun şi atribute ornamentale ale arhitecturii vechi româneşti, cum ar fi cărămida şi bumbii smălţuiţi, arcul în acoladă, pictura decorativă etc. Stilul se recunoaşte la clădiri ca: Primăria, construită între anii 1904 şi 1907, la casele Drăghiceanu, Stătescu, Golescu, Apostol Mirea, Rosetti etc. Bustul lui Radu Negru, prima operă de artă plastică cu destinaţie publică a oraşului, este dezvelit la 1898, în parcul din faţa vechii Primării.

După anul 1900, urmează o mare campanie de construcţii importante. Bilanţul efortului constructiv al secolului se face la Câmpulung, în ajunul Primului Război Mondial, când oraşul îşi defineşte, în mare parte, aspectul său de azi.

---

[22] *Ibidem*, f. 15.

Fig. 326 - Vila Eugeniu Stătescu, construită în anul 1900 (carte poştală, Editura Maier&Stern; colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu” Argeş)

Fig. 327 - Vila Nae Manolescu, construită în jurul anului 1905 (carte poştală, Editura Manolescu; colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu” Argeş)

Fig. 328 - Tribunalul Judeţului Muşcel, construit în jurul anului 1900 (carte poştală, Editura Maier&Stern; colecţia Muzeului Municipal Câmpulung)

Arhitectura marilor edificii publice, Tribunalul, construit pe la 1900, hotelul „Regal”, hotelul „Florian Nicolescu” se încadrează net în stilul eclectic.

Însă influenţe ale eclectismului şi alte influenţe occidentale se contopesc în arhitectura vernaculară urbană cu tradiţia locală, dând naştere unor compoziţii exuberante, de o mare varietate de forme. Acestea înglobează elemente ale casei tradiţionale, cum ar fi foişorul, sala (pridvorul), parterul înălţat, jocul de lemnărie traforată şi marile suprafeţe văruite. Exemple de clădiri construite în acest stil sunt casa Iorgulescu şi casa Manolescu. Foişorul, marcat prin acoperişul independent, supraînălţat, devine o marcă a arhitecturii epocii.

Ca toate oraşele din acest areal, Câmpulungul a trecut, în evoluţia sa, prin fazele de sat, târg, pentru ca, la începutul secolului al XIV-lea, să devină oraş. Această evoluţie a fost determinată de sporirea numărului de locuitori, de creşterea continuă şi intensă a producţiei meşteşugăreşti şi a schimbului de mărfuri[23].

În primul deceniu al secolului al XIII-lea, în Câmpulung încep să pătrundă şi să se stabilească meseriaşi şi negustori saşi, găsind aici condiţii propice desfăşurării activităţii lor. Comunitatea săsească ce se formase aici era condusă de un greav (comes), ultimul dintre ei fiind Laurenţiu, mort în anul 1300. Piatra tombală a comitelui Laurenţiu de Longo Campo, aflată, azi, în biserica Bărăţiei[24], constituie cel mai vechi document epigrafic medieval din Ţara Românească şi, în acelaşi timp, prima menţiune scrisă a oraşului.

Integrarea vieţii politice româneşti în cea europeană medievală impune să se observe, de la început, că, în primele decenii ori chiar secole de existenţă ale unei noi monarhii, reşedinţa capetelor încoronate nu era stabilă, ci itinerantă. Situaţia a fost impusă de multiple cauze, primordiali fiind factorii alimentari – oamenii nu aveau capacitatea să conserve hrană suficientă pentru curte într-un singur loc – şi de securitate – era necesar un loc de refugiu în caz de înfrângere[25]. Ridicând problema sub acest unghi, desigur că şi primii domni ai Ţării Româneşti, Basarab I Întemeietorul şi Nicolae Alexandru, s-au înscris în coordonatele generale ale vieţii politice feudale, având, cel puţin, două reşedinţe: Curtea de Argeş şi Câmpulung Muşcel.

În cadrul curţilor domneşti, a existat o structură internă asemănătoare: în interiorul curţilor domneşti, era o clădire de locuit, un paraclis şi dependinţe. În mod cert, paraclisele au fost de la origine de rit ortodox, confirmând, o dată în plus, concepţia Evului Mediu că un principe laic trebuia să aibă, întotdeauna, alături de el un ierarh care să-l ungă la urcarea pe tron şi să-i sanctifice actele politice cu pondere deosebită. Izbitoarea asemănare de concepţie în organizarea internă a curţilor domneşti indică şi ea un singur ctitor, arătat de descoperirile arheologice a fi tot Basarab. Elemente de artă, păstrate în bisericile domneşti din interiorul curţilor, confirmă şi întăresc teza. Lespezile tombale de la Câmpulung, primele în ordine cronologică, au acelaşi ornament floral pe chenar, ca şi acelea din Curtea de Argeş[26]. Ele denotă impunerea de ctitorul original a aceluiaşi motiv ornamental, perpetuat prin tradiţie în cadrul conservatoarei instituţii ecleziastice, într-o perioadă când viziunea artistică a suprastructurii nu s-a modificat.

Vecinătatea dintre prima curte domnească din Câmpulung şi comunitatea coloniştilor saşi a adus în discuţie problema raporturilor dintre băştinaşi şi noii veniţi. De fapt, atât cartierele româneşti, cât şi cel săsesc sunt numai părţi componente ale aceluiaşi oraş. În epocă, fiecare comunitate etnică îşi avea cartierul ei, şi-l autoadministra, şi-l apăra şi, ca urmare, şi-l structura conform tradiţiilor ei. În toate aşezările urbane multietnice, datând de la cumpăna dintre veacurile al XIII-lea şi al XIV-lea, se găseşte un cartier românesc sub formă de *câmpulung*, alături de cel al coloniştilor structurat asemănător celui din Câmpulung Muşcel – o piaţă centrală (acolo, a bisericii Bărăţiei), de unde pleacă străzi dispuse radial[27].

---

[23] T. Mavrodin, Sp. Cristocea, *Câmpulung. Mic îndreptar turistic,* Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1983, p. 11.

[24] *Ibidem,* p. 13.

[25] Radu Ştefan Ciobanu, *Curtea de Argeş şi Câmpulung-Muscel, reşedinţe domneşti în raport de anterioritate sau contemporaneitate*, în „Studii şi comunicări. Pagini din istoria Câmpulungului şi a zonei sale înconjurătoare”, Câmpulung Muşcel, 1989, p. 3.

[26] *Ibidem,* p. 4.

[27] Ioan Răuţescu, *Câmpulung-Muscel. Monografie istorică*, Tipografia Gh. Vlădescu, Câmpulung Muscel, 1943, p. 87.

Câmpulungul a fost singurul oraş din ţară care s-a bucurat de privilegii în domeniul economic, administrativ, politic şi juridic. În fruntea oraşului se afla judeţul, care era ajutat în îndeplinirea sarcinilor sale de 12 pârgari aleşi de masele orăşeneşti, în fiecare an. Cel mai vechi judeţ cunoscut al oraşului este Neacşu Lupu, emitentul scrisorii din 1521[28].

Câmpulungul este deschis, lung, destul de populat şi, în afară de mănăstirea şi biserica franciscanilor, bine înzestrate, mai are 13 biserici româneşti şi două mănăstiri aparţinând acestei religii, dintre care cea mai săracă se află pe o înălţime în afara oraşului, iar cea mai bogată, care se numără printre cele 12 mănăstiri arhimandriceşti şi care a suferit mult din cauza turcilor în ultimul război, se află situată în vale[29], în capul târgului dinspre Piteşti.

Reperele arhitectonice ale oraşului sunt reprezentate de bisericile ridicate în perioada medievală de rit ortodox (biserica Şubeşti, Biserica Domnească, biserica Fundeni, biserica Sf. Ilie, biserica Flămânda, mănăstirea Negru-Vodă), pe de o parte, şi Biserica romano-catolică Bărăţia[30]. Aceasta este construită în secolul al XIII-lea, reprezentând una dintre cele mai îndepărtate biserici de stil gotic în Europa de Est.

Dezvoltarea oraşului, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, determină numeroase prefaceri ale stilului arhitectural al oraşului. Alături de casele micilor negustori şi meşteşugari, dar şi ale micilor boieri, construite în stil muşcelean, se adaugă numeroase case construite în stil neoromânesc, ce întregesc imaginea arhitecturală a oraşului.

Fig. 329 - Vila Ilie (Elie) Mirea, construită la începutul secolului al XX-lea
(carte poştală, Editura Gh. N. Vlădescu;
colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş)

[28] Teodor Mavrodin, Spiridon Cristocea, *op. cit*., p. 14.

[29] Constantin Şerban, Mariana Mihăilescu, *Oraşul Câmpulung şi împrejurimile sale reflectat în cartea străină europeană din secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea,* în „Studii şi comunicări", Muzeul Câmpulung Muşcel, 1987.

[30] C. Rădulescu-Codin, *Câmpulungul Muscelului. Istoric şi legendar. Însoţit de călăuza vizitatorului*, Ed. Librăriei Ioan N. Staicu, Câmpulung-Muşcel, 1925, p. 60.

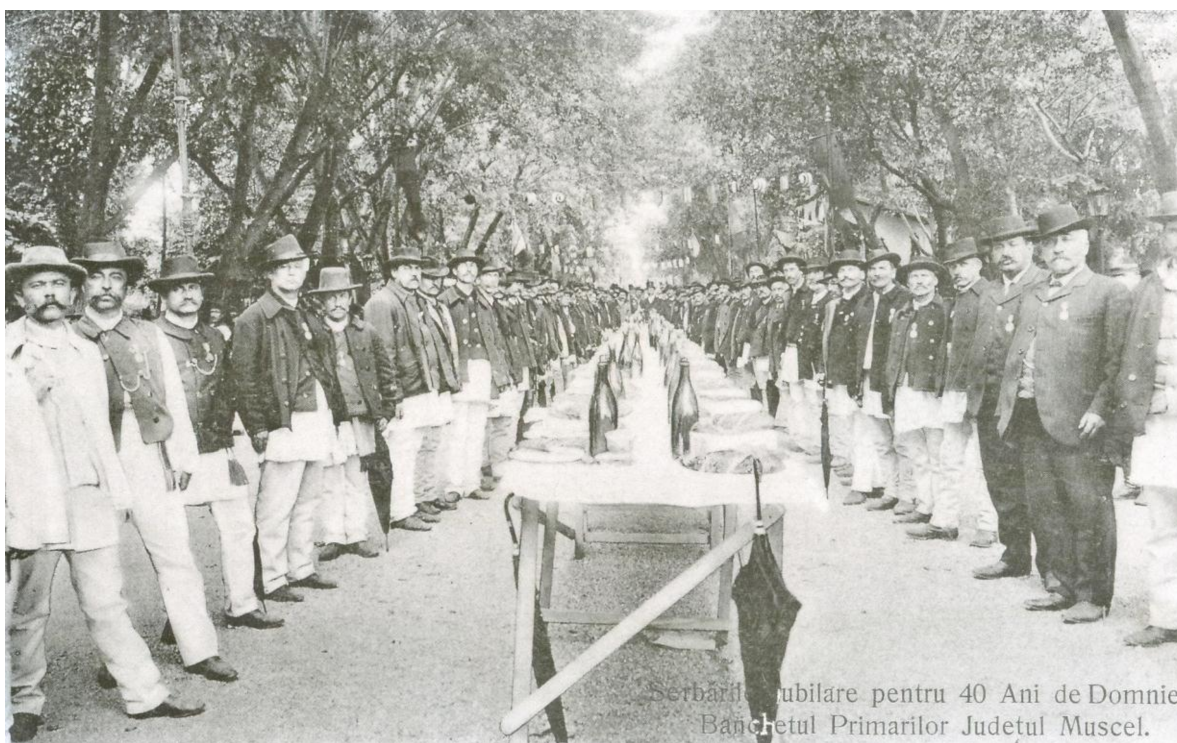

Fig. 330 - Banchetul primarilor din judeţul Muşcel la serbările jubiliare prilejuite de împlinirea a 40 de ani de domnie a Regelui Carol I (foto realizată pe bulevardul din Câmpulung, carte poştală ilustrată, Editura Şaraga, Bucureşti, 1906; în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti, Editura Ars Docendi, 2010, p.137)

Numeroase edificii de cult sunt modificate în ultimii ani ai secolului al XIX-lea, fără ca transformările să le schimbe volumetria. Însă elanului înnoirilor îi cad victime clădiri valoroase. Între acestea, multe case în stil tradiţional şi bisericile Sf. Troiţă, Bradu, Sf. Vineri, Valea.

Fig. 331- Vila Calinderu (foto, 1925, Editura Ion Staicu; colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş)

Fig. 332 - Bulevardul „Pardon” din Câmpulung, în anul 2010
(foto Adrian Chiru, colecţia Muzeului Goleşti)

Pentru perioada dintre cele două războaie mondiale, marca arhitecturii oraşului Câmpulung devine opera arhitectului Dumitru Ionescu-Berechet: clădirea Prefecturii, cea a Şcolii de fete, Cinematograful, numeroase vile, aduc în oraş un nou şi fastuos val al stilului neoromânesc.

Calitatea mediului natural, urban şi cultural al Câmpulungului acestei perioade se reflectă în statutul de „Staţiune Climaterică”, obţinut prin Decret regal, în 1925.

În 1958, în peisajul tradiţional al oraşului, apar primele blocuri de locuinţe, cel de pe strada Constantin Brâncoveanu, cel din zona Prefecturii şi cel de lângă vila Paul, urmate, în 1964, de blocurile cu magazine la parter, de pe strada Republicii şi cele din anii 1980, deja amintite.

Fig. 333 - Câmpulungul azi (foto Adrian Chiru, colecţia Muzeului Goleşti)

După 1990, în cadrul reformării politicilor de protecţie a patrimoniului construit, este definită zona istorică a oraşului, pentru a fi protejată în reglementările urbanistice ulterioare.

Fig. 334 - Câmpulung. Vedere de pe dealul Flămânda
(foto, colecţia Muzeului Goleşti)

Curtea de Argeş

Curtea de Argeş este aşezată în depresiunea intracolinară a bazinului superior al râului Argeş, formată de dealuri piemontale, paralele pe direcţia nord-sud, la intersecţia unor drumuri importante de legătură între Piteşti şi Sibiu cu drumul subcarpatic Brăila, Târgovişte, Câmpulung, Râmnicu Vâlcea, Târgu Jiu.

La origine, localitatea s-a format şi dezvoltat pe malul stâng al Argeşului, profitând de terasa pe care râul a creat-o la baza dealurilor. Această terasă este divizată în platforme de torenţii care coborau de pe muşcele. Primele platforme ocupate par a fi cele de la nord şi de la sud de Valea Doamnei (valea Târgului). În Evul Mediu, teritoriul nu a depăşit Valea lui Stanislav, spre nord, de unde începea moşia Flămânzeşti pe care Neagoe Basarab a dăruit-o mănăstirii Argeşului şi probabil a dăruit şi Valea Negrei spre sud.

În documentele interne, numele Argeşului este amintit abia în vremea lui Vladislav I, într-un act din 25 noiembrie 1369 şi, apoi, la 16 iulie 1372, când oraşul este caracterizat drept „nostra residentia" – reşedinţă domnească, deci. Ultimele cercetări arheologice întreprinse în incinta Curţii Domneşti, prin descoperirea fundaţiilor primei biserici, prin urmărirea judicioasă a stratigrafiei, prin coroborarea datelor arheologice cu cele de natură documentară, au dus la concluzia că „începuturile vechii curţi domneşti se situează încă în veacul al XII-lea, probabil, puţin după anul 1150", aparţinând înaintaşilor lui Seneslau, acestuia şi, apoi, urmaşilor săi, Tihomir, Basarab, Vladislav"[31].

Azi, municipiul Curtea de Argeş se întinde între pâraiele Valea Iaşului, Valea Dicului (la sud de care este mănăstirea Argeşului), Valea Izvorului, Valea Stanislav, Valea Târgului, Valea

---

[31] Lia Bătrâna, Adrian Bătrâna, *Locuinţe din veacul al XIII-lea şi al XIV-lea de la Curtea de Argeş,* în „Studii şi Comunicări" Muzeul Orăşenesc Curtea de Argeş, Curtea de Argeş, 1980, p. 20.

Căpreştilor, Valea Negrei, Valea Suliceşti, Valea Musa, Valea lui Gau şi Valea Sasului. Pe dreapta Argeşului, cartierele noi adăugate oraşului sunt tăiate de văile Saliste, Heriei, Calului, Buşaga, pârâul lui Stricatul, pârâul Frasinului şi pârâul Duţului. Râul Argeş, amenajat hidrotehnic, formează un lac pe teritoriul său şi mai multe în amonte şi aval. Teritoriul administrativ al Curţii de Argeş este încadrat între comunele: Valea Iaşului (N- NE), Muşăteşti (E), Mălureni (S-E), Băiculeşti (S), Ciofrângeni (S-V), Tigveni (V), Valea Danului (N- NV).

Condiţiile de viaţă favorabile au făcut ca teritoriul actual al Curţii de Argeş să fie populat încă din perioada paleoliticului inferior. Pe Valea Doamnei (Valea Târgului), la Sân Nicoară, la Radovanu (în nordul oraşului), au fost descoperite unelte, precum: topoare de piatră, ciocane, dălţi, fusaiole, obiecte de ceramică şi arme, probând aici o vieţuire aproape neîntreruptă. Este de menţionat necropola tumulară getică, descoperită pe Câmpul lui Radovanu, de la Curtea de Argeş, ce aparţine perioadei târzii a Hallstatt-ului, respectiv, grupului cultural Ferigile (sec. VII- V a. Chr.). Acest grup cultural este răspândit pe o zonă cuprinsă între Vrancea şi Vâlcea, în regiunea subcarpatică. Obiectele depistate în mormintele tumulare sunt: ceramică, săgeţi de fier, vârfuri de lance, un topor de luptă, akinakes-uri, zăbale de fier, mărgele, obiecte de import (un ac) etc. Este interesant că acest grup cultural preia aspecte din lumea ilirică şi celtică şi adaptându-se propriilor nevoi şi gusturi creează obiecte specifice.

Puternică şi permanentă, comunitatea umană de aici este în contact cultural, economic şi politic cu lumea înconjurătoare. Spre sfârşitul secolului al IV-lea a.Chr., populaţia locală aparţine triburilor de daci Ordessenses sau Argessenses, după mărturia lui Herodot. În vremea lui Dromichete, aceste triburi şi altele vor compune uniunea tribală condusă de acesta. Denumirea triburilor pare a proveni de la râul Argeş care constituie coloana vertebrală a vieţuirii lor, iar Argeşul are, în alcătuirea sa fonetică, două componente indo-europene. Rădăcina indo-europeană „arg" are sensul de „strălucitor, alb". A doua componentă are accepţia de „curge repede, impetuos".

Este frapant faptul că, în construcţiile medievale din Curtea de Argeş, s-au folosit cărămizi romane de tip militar. S-a trecut la presupunerea existenţei, în această localitate sau foarte aproape, a unei fortificaţii romane încă nelocalizate. Şi alte argumente vin să întărească ipoteza prezenţei militare romane, aici. Este vorba de o monedă - un denar de argint - emisă de Comodus (180 – 192 p. Chr.) şi un tezaur din timpul lui Fhilippus Caesar II (235 – 249 p. Chr.), compus din opt monede de argint. Argumentele logice pledează în favoarea existenţei unor ruine de castru, cum ar fi situaţia topografică a aşezării, pe care nişte strategi ca romanii nu ar fi lăsat-o necontrolată, având în vedere situaţii asemănătoare, în care este vorba de intersecţii de drumuri importante. Existenţa, precum şi localizarea fortificaţiei romane de la Curtea de Argeş, rămâne o problemă deschisă. Datarea ei în timp se poate face în vremea lui Traian (98 – 117 p. Chr.), deoarece Hadrian (117 – 132 p. Chr.) retrage graniţa imperiului pe Olt. Dar graniţa pe Olt datează până la Septimius Severus (193 – 211 p. Chr.), când se construieşte Limesul Transalutan care înglobează teritorial zona Curţii de Argeş, din nou, în imperiu, până la 245 p.Chr. , când Filip Arabul (244 – 249 p. Chr.) ordonă o nouă retragere a stăpânirii romane pe Olt. În intervalul de cca. 40 de ani dintre aceste evenimente, o administrare romană la Argeş este posibilă. Este interesant că tezaurul de monede de argint de la Argeş, din vremea lui Filip al II-lea, fiul lui Filip Arabul, datează din vremea când se ia hotărârea părăsirii regiunii de către trupele romane (Filip al II-lea fiind asasinat după ce la Roma a ajuns vestea morţii tatălui său).

Retragerea administraţiei romane din Dacia, la 271 p. Chr., afectează dezvoltarea comunităţilor omeneşti de pe cursul râului Argeş. Brazda lui Novac lasă în afara controlului bizantin teritoriul în care se găseşte Curtea de Argeş. Între secolele VIII şi XI, aici se semnalează o vieţuire organizată, dar populaţia este mai puţin numeroasă decât în zonele de câmpie.

Creşterea populaţiei este, probabil, rezultatul unor migraţii succesive, care vor duce la crearea mitului „descălecatului" în realităţile secolelor XIII şi XIV, impus cu tărie de istoriografia secolelor XVI – XVIII. Ultimele migraţii ale pecenegilor şi cumanilor încearcă să instituie o stăpânire asupra teritoriilor româneşti, mai durabilă. Partea de est a Munteniei de la Olt şi până la Dunăre e cunoscută deja ca o Cumanie în epocă. Invazia tătară spulberă, însă, această stăpânire, la 1241.

Prima biserică de zid de la Argeş se afla mai la nord de Curtea Domnească iniţială şi era înconjurată de o incintă proprie şi de locuinţe ale localnicilor. Biserica e miluită cu bani bizantini după construcţie. Aceştia datează din perioada 1195-1320. Curtea Domnească are şi ea clădiri din zid şi se află pe aceeaşi platformă cu biserica pe muchia acesteia spre Valea Târgului sau Valea Doamnei. Desigur, restul platformei de la nord de Valea Târgului este ocupată şi ea de gospodării. Activităţile economice şi negoţul se desfăşoară la poalele platformei, chiar în Valea Târgului. E posibil ca platforma de la sud (azi zona Halei) să fi fost şi ea ocupată de gospodării de târgoveţi. În epoca premedievală, zona de locuit a Argeşului era situată de-a lungul râului Târgului şi pe platoul din partea de sud. Târgul, care servea efectuării schimburilor şi vânzărilor de produse locale, se găsea în apropierea confluenţei dintre pârâul Târgului şi râul Argeş.

Absenţa, din peisajul istoric şi artistic românesc, a vechilor locuinţe rurale şi urbane din primele vremuri ale Evului Mediu nu trebuie să surprindă, ea datorându-se faptului că majoritatea construcţiilor civile din Europa, implicit de pe teritoriul românesc, de genul bordeielor, erau realizate din lemn, acesta constituind principalul material de construcţie folosit.

În secolul al XVI-lea, teritoriul oraşului era împărţit în două părţi distincte:

1. În jurul Curţii Domneşti şi până la mahalaua Botuşari, la sud, era târgul Curtea de Argeş, locuit de târgoveţi, negustori şi meseriaşi;
2. La nord de biserica Sfântul Gheorghe, începea moşia mănăstirii Curtea de Argeş, cuprinzând satele: Bolniţa, Ţigănia, Flămânzeşti, Marina şi Valea Uleiului. Ea era condusă de egumenul mănăstirii, care primise de la Neagoe Basarab drepturi de judecată asupra *pricinilor din târg*.

În apropierea târgului periodic, pe platoul sudic, era amenajată o piaţă permanentă, menţionată în secolul al XVII-lea, sub numele de *bazar*. În acelaşi secol, se aflau, lângă ansamblul fostei Curţi Domneşti, mori şi manufacturi care utilizau forţa apei. Documentele vremii menţionează existenţa unor străzi denumite *ale chivăreşilor* sau *ale botuşarilor*, precum şi cartierul olarilor cu o biserică a acestei bresle[32].

Arhitectura oraşului este marcată de existenţa monumentelor de factură religioasă medievală (biserica Domnească, biserica Sânicoară, biserica episcopală din Argeş, biserica Olari) şi de ruinele curţii domneşti. Arhitectura locuinţelor este reprezentată doar de câteva case rămase din secolul al XIX-lea: casa Rădulescu, casa Ciolculeştilor, casa Goangă, casa Călinescu şi casa Deleanu. Tipul dominant este cel de casă veche cu sală şi faţă asimetrică. Soclul este din piatră şi adăposteşte, de cele mai multe ori, pivniţa şi cămara (foarte rar, camere de locuit). La casele mai noi, construite după anul 1900, se observă tendinţa de simetrie în plan şi elevaţie, alături de elemente neoclasice.

Fig. 335 - Mănăstirea Curtea de Argeş, gravură de Dieudonné Auguste Lancelot (1872)
(foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

[32] Victor Popa, *Zona centrală a oraşului Curtea de Argeş,* în „Revista Muzeelor şi Monumentelor, Monumente Istorice şi de Artă", nr. 2/1976, p. 49.

Zonele de rezervaţie arhitecturală cuprind şi unele clădiri de secol XX, care creează un cadru adecvat monumentelor istorice şi contribuie la unitatea urbanistică de ansamblu. De tip neoclasic, cu parter şi etaj, aceste construcţii au parterul rezervat magazinelor, iar etajul, pentru locuit, are un balcon cu balustradă de fier forjat[33].

Pe la 1290, istoricii îl identifică drept conducător la Argeş pe Tihomir. Acesta va domni până pe la 1310. El este abilul voievod care, printr-o serie de lupte şi pacte, lărgeşte teritoriul de la vest la est. Între 1291 şi 1342, Banatul de Severin va fi stăpânit de voievozi valahi cu unele întreruperi[34].

Lui Tihomir îi urmează la conducerea Ţării Româneşti Basarab I. El preia Curtea Domnească veche şi târgul de pe Valea Târgului, adăpostit de cele două platforme de la nord şi la de la sud. Biserica de la 1200 dăinuie încă, înconjurată de zidul său, printre locuinţele micuţe în care cuptoarele erau elementul central înlocuind platforma cu foc deschis.

La Curtea de Argeş e părăsit amplasamentul Curţii vechi şi, puţin mai la nord, se ridica actuala Curte Domnească de la Argeş, azi în ruină. Au fost construite: zidul de incintă cu drumuri de strajă pe ziduri şi un turn de intrare, fiind ridicat, în această incintă, un corp de case pe latura sudică, depărtat de zid cât pentru a lăsa drumul de strajă fluent şi, poate, şi un alt corp desfiinţat mai târziu şi ocupat, azi, de ruina casei înălţate de Neagoe Basarab. Colina de la nordul Văii Târgului devine doar a Curţii Domneşti. Aici, rămânea micuţa biserică de zid cu incinta ei foarte aproape de incinta domnească.

Când tătarii cuceresc Vicina (1338), mitropolitul acesteia îşi găseşte refugiul la Argeş şi, probabil, oficiază slujba în biserica amintită. O ţară prosperă cum era Ţara Românească, în acel timp, trebuia să aibă propria mitropolie. Basarab I începe construcţia bisericii de lângă Curtea Domnească, la 1351. Este zidită, astfel, una dintre cele mai mari biserici bizantine din epocă[35].

Afirmăm că ea avea aspectul din tabloul votiv, respectiv, avea două turle înainte de pronaos, iar, din Curtea Domnească, se accedea la biserică pe o pasarelă care unea drumul de strajă al incintei cu încăperea de peste pronaos, dintre cele două turle, sacrificate la restaurarea din 1911 (constatare făcută cu ocazia desfacerii învelitorii pronaosului pentru continuarea restaurării bolţilor acestuia, în 1998). Biserica cu hramul „Sfântul Nicolae Domnesc" este împodobită cu pictură de nepotul lui Basarab I (1310-1352), Vladislav Vlaicu (1364-1377), deoarece lucrările de construcţie se continuă şi în timpul domniei lui Nicolae Alexandru, fiul lui Basarab I, care este prezentat drept ctitor deasupra uşii dintre pronaos şi naos, ca în iconografia tradiţională bizantină. Ea devine mitropolia Ţării Româneşti, odată cu recunoaşterea de către patriarhul Constantinopolului, Calist I (1355 - 1365), a lui Iachint de Vicina ca mitropolit la 1359. În timpul domniei lui Radu I se construieşte, la Argeş, o biserică catolică (1380) şi se întemeiază episcopia catolică (1381).

Mircea cel Bătrân (1386 - 1418), fiul lui Radu I, va fi organizatorul unor mari aşezăminte pentru Curtea de Argeş, dar, în acelaşi timp, şi primul ziditor al Curţii de la Târgovişte. Mircea cel Bătrân este cel care organizează oraşul, îi atribuie averile din domeniul domnesc. Oraşul va avea un sigiliu care se pierde către anul 1500. Între moşiile oraşului, apare şi slobozia de la Flămânzeşti în întregime[36].

Odată cu extinderea de către Vlad Ţepeş a cetăţi Poenari (turnul pătrat existând în prima jumătate a secolului al XIV-lea) ca loc de păstrare a tezaurului voievodal, interesul pentru Curtea de Argeş creşte din nou, până la domniile lui Vlad Călugărul şi Radu cel Mare.

Este interesant faptul că, deşi relativ neglijat de domnie, Argeşul acelor ani cunoaşte o dezvoltare economică fără precedent. Comerţul cu Braşovul şi Sibiul ating cote care îl plasează pe primele locuri în ţară pentru Braşov şi pe primul pentru Sibiu. Valoarea totală a schimbului cu Sibiul (incluzând exportul, importul şi transportul mărfurilor) este de 628.517 dinari. Numărul negustorilor e de 71 şi numărul transporturilor (desigur, prin Ţara Loviştei) este de 229, la anul 1500.

[33] *Ibidem*, p. 50.
[34] C. C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. I, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1974, p. 312.
[35] *Ibidem*, p. 318.
[36] *Ibidem*, p. 39.

Începând cu anul 1501, mitropoliţii Ţării Româneşti sunt adăpostiţi de minunata ctitorie a lui Radu cel Mare de lângă Târgovişte, mănăstirea Dealu. Acesta pare a fi un semn că biserica mitropoliei din Argeş este ruinată şi părăsită. În acest timp, se ridica mitropolia din Târgovişte, începută de Radu cel Mare.

După domniile lui Mihnea cel Rău şi Vlad cel Tânăr, care amândouă sunt legate de Curtea de Argeş, pe tronul Ţării Româneşti ajunge Neagoe Basarab. Putem spune că, după primii Basarabi, Neagoe este cel ce reface toate marile instituţii ale Curţii de Argeş[37]. El reface biserica Mitropoliei Ţării Româneşti din Argeş (înlocuieşte zidirea de la 1439 a lui Vlad Dracul), între anii 1512 şi 1517, o înconjură cu o incintă şi o transformă în mănăstire. Păstrând hramul iniţial, Neagoe îi păstrează şi proprietăţile dăruite de Vlad Dracul, adăugându-i moşia Flămânzeşti în totalitate. Acest lucru va da naştere unui proces secular între orăşenii argeşeni şi mănăstire, deşi, în contul jumătăţii pe care orăşenii o mai posedau din moşie, domnitorul le-a dat o altă moşie, la Zigoneni. Pe turnul clopotniţei de intrare în mănăstire, Neagoe asociază propriul blazon celui al înaintaşului său, Vlad Dracul. Tot Neagoe Basarab reface vechea Curte Domnească, reparând incinta, zidind un nou turn de intrare, transformând vechea casă de la Basarab I şi ridicând o casă nouă, pe latura de nord a incintei. Din Biserica Sf. Nicolae Domnesc, sunt ridicate moaştele Sfintei Filofteia şi duse la biserica nouă a mănăstirii Argeşului, cu podoabe noi dăruite de domn şi familia sa.

Din actele judecăţilor dintre mănăstire şi oraşul Argeş, se delimitează clar de acum teritoriul acestuia. Oraşul nu va mai depăşi, spre nord, Valea lui Stanislav, unde se găsea curtea boierului Stanislav, cu o biserică zidită de acesta şi o cruce pe malul drumului ce urca de pe podul peste Argeş, construit tot de acesta către oraş.

În oraş, în afara bisericii lui Stanislav, funcţionează biserica Olari (edificiu dinainte de 1530, deoarece, între ctitori, e menţionată văduva - călugăriţă a banului Barbu, care apare parte într-o pricină din timpul lui Neagoe), biserica „Sân Nicoară”, biserica „Sf. Nicolae Domnesc,” biserica Papistaşilor, biserica Căpreşti, toate de zid. Vor mai fi existat şi altele din lemn, pe locul cărora s-au ridicat, mai apoi, celelalte biserici de zid ale oraşului. Unele dintre biserici sunt ale diverselor bresle din oraş.

Printr-un document din 28 iulie 1654, Constantin Şerban (1654- 1658) a retras orăşenilor moşia Flămânzeşti, pe care aceştia o obţinuseră şi o redă mănăstirii Argeşului. În vremea acestui domnitor, vizitează ţara patriarhul Macarie şi secretarul său, Paul de Alep. Acesta ne-a lăsat o descriere a oraşului şi a mănăstirii, din 14 ianuarie 1657. Sunt menţionate nouă biserici cu hramurile lor, în oraşul cu case frumoase, asemenea cu cele din ţara cazacilor (din lemn). Între oraş şi mănăstire, este de mers circa o oră şi jumătate. La un moment dat, drumul e brodat de casele ţiganilor mănăstirii, una lângă alta. Mănăstirea e descrisă elogios. Tot Paul de Alep scrie, în altă parte, că „toate casele din aceste ţări nordice […] au acoperişuri în povârniş, făcute din şindrilă şi aceasta s-a născocit din pricina ninsorilor mari, pentru ca zăpada să nu se poată aşeza pe ele. Toate casele au coşuri şi sobe”[38]. Din păcate, până azi, nu au fost scoase la lumină rămăşiţele unei astfel de case, dar multe dintre caracteristicele lor pot fi remarcate la clădiri din fondul vechi, tradiţional al oraşului.

Domnia lui Şerban Cantacuzino (1678 - 1688) a reprezentat un alt moment de înflorire pentru curte, oraş şi mănăstire. La Curtea Domnească, din ordinul domnului, se boltesc, în stilul epocii, o parte din odăi şi o astfel de dovadă este suport pentru bolţi, fiind refolosită ca ornament la turnul porţii Bisericii Domneşti. Pronaosul bisericii Olari, rezidită la 1687, are şi el boltă cu lunete, asemănătoare celor de la odăile caselor domneşti.

Mănăstirea este restaurată de o echipă de pietrari, în frunte cu moldoveanul Grigore Cornescu care îşi lasă iscălitura pe biserică. Ispravnic de lucrări e boierul Duca. Domnitorul adaugă pe faţada de vest a bisericii mănăstireşti o pisanie nouă, în care insereazǎ lucrările executate din porunca sa.

După harta lui Specht (sfârşitul secolului al XVIII-lea), putem să ne facem o idee despre cum arăta Curtea de Argeş în acea epocă. Ea consemnează drumuri, biserici şi pâlcuri de case.

[37] *Ibidem*, p. 157.
[38] *Călători străini despre Ţările Române*, vol. VI, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976, p. 280.

La cutremurul de la 1802, s-a prăbuşit turnul clopotniţei de la intrarea mănăstirii, ridicat de Matei Basarab şi surprins cu câţiva ani înainte (1794) de un desenator englez, Luigi Mayer, în două din desenele sale. De altfel, pictorii călători vor face desene la Curtea de Argeş, în secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea[39].

Este zidit turnul-clopotniţă al Bisericii Sf. Nicolae Domnesc (1812) şi rezidite biserica Căpreşti (1812) şi Bătuşari (1819). Catagrafiile întocmite în această perioadă aduc lămuriri asupra numărului locuitorilor, condiţiei lor, meseriei şi averilor.

Săpăturile arheologice au scos la iveală locuinţe de la sfârşitul secolului al XIII-lea şi începutul secolului următor. Ele sunt locuinţe care împrumută din arhitectura bordeiului, cu o structură lemnoasă uşoară, adâncite cca. 0,55 m, cu vatra deschisă în mijlocul încăperii şi de circa 9 mp suprafaţa. O locuinţă de acest fel a fost găsită pe platforma de la nordul Curţii Domneşti actuale, iar alta pe str. Castanilor nr. 2 (platformă amintită vizavi de Valea Doamnei). Faptul că în prima jumătate a secolului al XIV-lea locuinţa de pe platforma Curţii Domneşti este remaniată primind îmbunătăţiri de structură, cu cuptor etc., dovedeşte faptul că proprietatea exista, era garantată şi nu mai e vorba de stăpâniri ocazionale.

De la mijlocul secolului al XIV-lea, cunoaştem o locuinţă de suprafaţă evoluată, cu soclu de piatră de râu. Pe aceasta se pun tălpile de lemn ale structurii. Podeaua e făcută dintr-un strat de argilă bine bătătorit[40].

Ceva mai târziu, la sfârşitul secolului al XIV-lea, apare şi se răspândeşte casa de negustor (poate, chiar de boier) cu pivniţă şi gârlici foarte alungit, din structură de lemn, care are la parter o încăpere de circa 16 mp, cu sobă din cahle speciale, de tipul oală – borcan, casă care se întâlneşte la sfârşitul secolului al XIII–lea în Transilvania, la Sighişoara, şi în prima jumătate a secolului al XIV-lea, în Moldova, la Baia. Un grup de astfel de case a fost identificat şi descris la Târgovişte. Nu este exclus ca pivniţa şi gârliciul să fi fost, în acea vreme, prăvălia şi accesul la ea din uliţă, locuinţa negustorului fiind la parter.

Faţă de această casă dezvoltată, casa voievodului era un impresionant palat cu pivniţă imensă, împărţită în trei, de două arce. În pivniţă, se intra tot printr-un gârlici. Arcele pivniţei foloseau pentru a permite descărcarea grinzilor transversale pe una sau mai multe grinzi longitudinale. Din păcate, nu cunoaştem multe lucruri despre parter.

Teritoriul administrativ şi intravilanul oraşului Curtea de Argeş le găsim, pentru prima dată, în Harta Austriacă din 1790.

În jurul anului 1800, în cadrul intravilanului oraşului, erau: str. Negru-Vodă până la biserica Bătuşari, actuala str. I. H. Rădulescu, str. Valea Doamnei până în biserica Sfinţii Îngeri, Curtea Domnească şi Sân Nicoară, actuala str. Cuza-Vodă până la str. Matei Basrab şi actualul bulevard al Basarabilor într-o dezvoltare timidă mai spre nord de Negru-Vodă, mănăstirea Argeşului, biserica Sf. Voievozi, alte nuclee, precum cel de pe Poştei[41].

În jurul anului 1850, din intravilanul oraşului făceau parte: spre sud, str. Negru Vodă se prelungea până la intersecţia cu actuala stradă I. L. Caragiale, strada Castanilor şi strada Decebal cu zona Pieţei, strada Lascăr Catargiu, strada Mitropolit Ghenadie, strada V. Ştefănescu, bulevardul Basarabilor până la biserica Sf. Gheorghe, Cuza-Vodă până la intersecţia cu strada Banu Mărăcine, actuala stradă I. H. Rădulescu, cu o parte din cimitir.

În jurul anului 1900, în cadrul intravilanului oraşului, erau: spre sud, str. Negru-Vodă se prelungea până la intersecţia cu actuala str. Victoriei, b-dul 1 Mai de la str. Traian până la zona Gării, extinderi ale străzilor Valea Doamnei şi Plopiş, extinderea străzii Cuza-Vodă până pe strada Elena Cuza, extinderea spre mănăstire a bulevardului Basarabilor, strada Fabricii cu zona industrială din epocă[42].

---

[39] Grigore Ionescu, *Istoria arhitecturii în România*, vol. I, Bucureşti, 1963, p. 123.
[40] Primăria Curtea de Argeş, *P.U.G. Studiu istoric,* f. 56.
[41] *Ibidem*, f. 87.
[42] *Ibidem*, f. 92.

Constatăm, în documentele din perioada interbelică (planurile operaţiunilor urbane 1930 – 1956 aflate la Arhivele Naţionale, Piteşti, secţiunea planuri şi schiţe), o creştere spectaculoasă şi o înglobare de localităţi adiacente, care se produc după mijlocul secolului XX, când Curtea de Argeş a înglobat satele: Buşaga, Groapele, Valea Sasului şi Plopiş. Înspre sud, str. Victoriei se prelungeşte până la zona regimentului; apare un cartier între zona Gării şi râul Argeş; la nord, oraşul se extinde pe strada Eroilor până la strada Vlad Ţepeş, inclusiv, zona industrială se măreşte, apar extensii pe str. Valea Iaşului până la Fabrica de cherestea, la N-E oraşul se extinde spre satele Plopiş şi Groapele şi pe străzile Locotenent Pavelescu, Progresului, Meşterul Manole. Pe partea cealaltă a râului Argeş, se extinde str. Râmnicu Vâlcea până la satul Buşaga şi pe str. Tărniţa, spre sud, iar spre nord, pe străzile Poştei şi Marinei[43].

În jurul anului 1980, oraşul se extinde mult spre sud, de-a lungul str. Victoriei, pe străzile Plopiş şi Valea Doamnei, mai puţin; la nord, pe străzile Valea Iaşului şi Albeşti. Apare o întreagă zonă industrială, între str. Fabricii, strada Albeşti şi strada Valea Iaşului până la Fabrica de cherestea, şi, de asemenea, pe partea cealaltă a Argeşului, între albia râului şi str. Râmnicu Vâlcea. Albia râului Argeş, între podul rutier la nord şi la cel feroviar la sud este amenajat şi se construieşte un baraj.

După 1989, oraşul se dezvoltă tentacular, de-a lungul străzilor laterale, pornind de la Valea Sasului, Valea Doamnei, Plopiş, Groapele, iar, pe partea cealaltă a râului, pe strada Marinei, Corbenilor, Poştei, Vişina, Zloteşti, Tărniţa, Buşaga, Râmnicu Vâlcea şi Liniei spre Noapteş.

Fondul construit a evoluat, de-a lungul timpului, de la locuinţa tradiţională cu pivniţă şi gârlici, spre locuinţa de secolul XIX. Locuinţa boierească era compusă din demisol – pivniţă, bolniţă din cărămidă şi parter. Negustorimea şi meşteşugarii îşi desfăşurau activitatea în anexele dughenei.

Trebuie semnalate şcolile ce funcţionau la Argeş, în secolul al XVIII-lea, între care cea pentru copii, în pridvorul bisericii Sf. Nicolae Domnesc şi cea pentru preoţi, la Mănăstire, unde vin să înveţe şi tineri ardeleni. Se ştie că, acolo, funcţiona şi şcoala de zugravi. Între construcţiile argeşene, trebuie amintită biserica Drujeşti, ridicată între 1793 şi 1795. La 1796, se termina şi noua biserică a Flămânzeştilor. La 1800, se construieşte casa Goangă de pe str. Viorelelor nr. 1, iar episcopul Iosif construieşte Fântâna lui Manole[44].

Cutremurul de la 1802 a fost foarte puternic, însă, cel puţin în cazul mănăstirii Argeşului, prin voinţa episcopului Iosif, urmele distrugerile dispar repede.

După terminarea războiului ruso – turc din anii 1806 – 1812, la Argeş urmează o nouă campanie de construcţie a bisericilor Căpreşti (1812) şi Bătuşari (1819).

Între 1820 – 1830, se plasează construcţia casei Deleanu de pe fosta uliţă a Chivărarilor (actuala I. Heliade Rădulescu). La 1828, un francez vorbea despre casele din Curtea de Argeş că sunt „din piatră” şi „strampte”.

Cutremurul devastator de la 1838 a fost resimţit de absolut toate construcţiile importante ale Curţii de Argeş. Reparaţiile se întind pe o lungă perioadă. Bibescu-Vodă, urcat pe tron la 1842, sprijină aceste reparaţii, atât la biserica „Sf. Nicolae Domnesc”, cât şi la mănăstire. Aici, se pun fundaţiile unei clădiri importante la 1847, care vor fi folosite doar după 1875, pentru zidirea palatelor de la răsărit de biserica mănăstirii. Arhitectura oficială promovată de domnie este neogoticul. Un exponent al acestui curent este la noi Johann Schlatter.

Filonul tradiţional produce însă locuinţe ca cele de pe strada A. Călinescu, cunoscută şi sub numele de Casa Ciolculeştilor (1851) şi Casa Călinescu (tot mijlocul secolului al XIX-lea) de pe strada Plopi.

Unirea aduce începutul unei perioade de dezvoltare economică. În toate oraşele, constructorii se înmulţesc şi construiesc efervescent. Alexandru Ioan Cuza trece prin Curtea de Argeş în două rânduri. Se construiesc primele *case negustoreşti* pe uliţele negustoreşti, la început, în spatele prăvăliei care e spre stradă, apoi, la etaj, peste prăvălie. În cazul Curţii de Argeş, pentru prima categorie de construcţii se pot găsi exemple pe strada Negru-Vodă, la numerele 39, 45 şi 61; pentru a doua categorie, exemplele ar fi tot de pe strada Negru-Vodă, la numerele 43, 81, 24 şi 20.

---

[43] *Ibidem,* f. 102.
[44] *Ibidem,* f. 229.

Primele construcţii au un aer timid şi sunt mai mărunte. Ele au o arhitectură romantică, cu ecouri neogotice. Buiandrugii ferestrelor sunt rotunjiţi, deoarece se realizează dintr-un arc plat de cărămidă (vezi strada Negru-Vodă nr. 20, pentru casa cu prăvălie şi etaj, şi nr. 40, pentru casa de locuit). Această arhitectură romantică se poate realiza şi cu lemnărie, ca la clădirea fostului Seminar din strada Basarabilor nr. 15, sau locuinţele din strada Alexandru Lahovary nr. 7 şi strada Vlaicu Vodă nr. 5.

După Războiul de Independenţă (1877-1878), în timpul domniei lui Carol I, domină arhitectura clasică, iar spre 1900 – 1902, arhitectura cu influenţă academică. După clădirile rămase la Curtea de Argeş, se pot identifica, pe epoci, lucrările aceloraşi echipe de meşteri. De aceeaşi echipă par a fi construite casa de locuit de pe strada Negru-Vodă nr. 17 şi casa cu prăvălie şi etaj locuibil de pe aceeaşi stradă, la nr. 38, într-o perioadă de pe la 1870 – 1877. În această perioadă, balcoanele caselor cu prăvălie şi etaj aveau console de metal, podea de lemn şi parapet, plan cu un desen geometric destul de imaginativ (str. Negru-Vodă nr. 38, nr. 22, nr. 20, nr. 43, nr. 73 şi altele dispărute).

Fig. 336 - Curtea de Argeş în perioada interbelică (carte poştală, clădiri existente şi în 2013; colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

Fig. 337 - Imagine din partea veche a oraşului (foto, 2013; colecţia Muzeului Judeţean Argeş)

O altă echipă realizează casele mai evoluate de pe str. Negru-Vodă nr. 22 şi 18. Iarăşi o altă echipă îşi însuşeşte modelul caselor cu frontoane simple peste ferestrele etajului, aşa cum sunt pe str. Negru-Vodă, nr. 36, nr. 16, nr. 53, iar alta, cel al unor clădiri cu fronton şi coloane clasice, ca acelea de pe str. Al. Lahovary nr. 3 şi Negru-Vodă nr. 16 (azi, transformat în art - deco) şi nr. 65. Un alt model, cu fronton baroc, pare mai aproape de vremea noastră. El e aplicat la clădirile din str. Negru-Vodă nr. 63, nr. 44 şi nr. 35. Unele dintre aceste clădiri au balcon din fier forjat lucrat în stil baroc, ca pe str. Negru-Vodă nr. 39, 47 A, 49 – 51, 53, 67, 36, 18.14 etc[45].

O inovaţie mai recentă este streaşina ieşită din lemn, sprijinită pe console lucrate şi cu panouri decorative de ipsos între aceste console. Acest sistem îmbunătăţeşte mult scurgerea apelor şi le îndepărtează de faţadă. El se poate vedea la clădirile din str. Negru Vodă, nr. 56, 44, 47 A, 63, 73.

[45] *Ibidem*, f. 322.

Fig. 338 - Casa Dumitru Norocea, 1923
(foto, 2010, colecţia Muzeului Municipal Curtea de Argeş)

Clădirile academice nu sunt numeroase, dar au o ţinută deosebită, un decor sobru şi precis şi o feronerie riguroasă. E vorba de clădirile Primăriei şi a Preturii de Poliţie, prima ocupând un loc în piaţa creată de străzile Negru-Vodă şi Cuza Vodă, între Curtea Domnească şi ruinele Bisericii Sân Nicoară, la nr. 1 – 3 pe Negru-Vodă, a doua aflându - se pe strada Negru-Vodă, spre sud, la nr. 56. O altă casă se află pe str. Decebal la nr. 3, probabil că toate au fost proiectate de arhitectul Eracle Lăzărescu, cel care a construit în acelaşi mod şi la Piteşti.

Curtea de Argeş posedă câteva clădiri în stil neoromânesc, din prima şi a doua etapă de înflorire a acestuia. E vorba de casa Chiriţă, ca exemplu pentru prima fază, şi Casa Armatei (fosta Vila Rozelor), a doua fiind proiectată de arhitectul R. Bordenache.

Fig. 339- Vedere de ansamblu a oraşului
(foto, 2010, colecţia Muzeului Municipal Curtea de Argeş)

După 1900, s-a început construcţia actualului bulevard al Basarabilor, drumul de legătură între Târg şi mănăstire, de la nord de fosta biserică a lui Stanislav.

În anii 1925 – 1928, se ridicau, în acelaşi stil, două mari ansambluri: actualul Liceu Industrial nr. 1 şi Liceul „Vlaicu-Vodă". Alături de acestea, au apărut clădiri de locuit, elegante şi de mari dimensiuni, cum ar fi: imobilele de pe strada Mărăşeşti, nr. 1 şi 3, imobilul de pe strada Mircea cel Mare nr. 3, folosite astăzi ca sedii de instituţii de stat şi private.

În zona Olari, str. Cuza-Vodă, se păstrează casa tradiţional orăşenească, în stilul arhitecturii populare, cu întreaga sa paletă evolutivă. E un caz unic şi trebuie serios cercetată vechimea locuinţelor de acest fel, din zona Olari: casă joasă, fără sală (str. Despina Doamna nr. 25), casă fără pivniţă, dar cu sală (str. Cuza-Vodă, nr. 132 şi 160), casă joasă cu pivniţă cu sală deschisă sau închisă (str. Cuza-Vodă nr. 154, 148, 126), casă joasă cu pivniţă cu sală şi foişor (str. Cuza-Vodă nr. 144 B şi str. Matei Basarab nr. 6). Unele dintre aceste case, sub influenţa arhitecturii culte, au preluat profile, arcade şi coloane[46].

Interiorul locuinţei tradiţionale

În viaţa oamenilor, casa deţine un rol esenţial, ceea ce a determinat permanenta preocupare pentru întreţinerea şi dezvoltarea ei. Spaţiul, multă vreme restrâns, a fost astfel împărţit încât să permită condiţii optime pentru desfăşurarea activităţilor casnice, în principal, pregătirea hranei şi prelucrarea diferitelor materii prime[47].

În evoluţia lui, pe măsura schimbărilor intervenite în dezvoltarea locuinţei, interiorul casei dobândea noi însuşiri, răspunzând mereu altor cerinţe. Organizarea interiorului era influenţată de sistemul de încălzit şi de preparare a hranei, mobilierul şi piesele de decor (textile, ceramică, icoane). „Aceste elemente au evoluat în timp: mobilierul (patul, laviţa, masa, lada) a trecut, de la formele vechi, dulghereşti, la formele mobilierului tâmplăresc, paralel cu evoluţia casei în plan arhitectural şi al funcţiunii interioarelor; era mai rudimentar la casa cu una sau două încăperi şi mai evoluat la casa cu trei încăperi; textilele cunosc acelaşi parcurs, de la forme preponderent utilitare, spre cele cu funcţii, mai ales, decorative"[48].

Interiorul casei ţărăneşti are funcţii mai mult sau mai puţin complexe, după numărul, dimensiunea şi destinaţia încăperilor. În această privinţă, au existat câteva etape ale evoluţiei:

1. locuinţa monocelulară, cea mai simplă, care îndeplinea, concomitent, ambele funcţii, dar era grevată puternic de cea practică sau utilitară, căci ţinea loc şi de bucătărie;
2. locuinţa bicelulară la care apare o nouă încăpere, camera bună;
3. la casa cu cat (etaj), elevaţia atrage o diferenţiere şi mai mare, prin redistribuirea funcţiilor între încăperile de la cele două niveluri.

Se desprind, în mod clar, următoarele tipuri de interior de casă ţărănească:

1. tipul de interior simplu, cu două momente de dezvoltare: faza iniţială, cu prezenţa vetrei deschise şi a doua, când se trece de la vatra deschisă, la sobă;
2. tipul de interior evoluat cu două camere, trecerea făcându-se ca urmare a diversificării ocupaţiilor şi a modificării planului de locuinţe[49].

Cercetările de teren au evidenţiat faptul că, în Argeş şi Muşcel, înainte de apariţia locuinţei fără cat, au existat bordeie şi case monocelulare, ele aparţinând unor oameni foarte săraci.

Îndată ce locuinţa monocelulară devine permanentă, interiorul ei se constituie de o manieră corespunzătoare necesităţilor practice şi estetice.

În cadrul interiorului de casă monocelulară, remarcăm afinităţile cu interiorul locuinţei sezoniere şi tendinţa spre forme cu valenţe artistice ale casei bicelulare.

---

[46] *Ibidem,* f. 335.

[47] Valer Butură, *Etnografia poporului român,* Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p. 107.

[48] Ioan Praoveanu, *Etnografia poporului român*, Editura Paralela 45, Bucureşti, 2001, p. 70.

[49] *Arta populară românească*, Editura Meridiane, Bucureşti, p. 183.

Trecerea de la interiorul monocelular la cel bi sau pluricelular, în funcţie de evoluţia planului, reprezintă o graduală degajare a primului, mergând până la multiplicarea lui[50].

Tipul de interior simplu (locuinţa fără cat). Locuinţa cu tindă, celar şi casă de locuit este o formă de adăpost relativ simplă, cu funcţii bine determinate.

Tinda reprezintă un spaţiu mic, la intrare, din care poţi pătrunde şi în *celar* (o parte din tindă, închisă, transformată în cămară) şi în cameră de locuit, numită *casă.*

În tinda casei se afla vatra, aşezată într-un colţ, construită din cărămidă arsă. În partea superioară, la o înălţime de aproximativ un metru de la vatră, exista hornul, construit din chirpici, care se continua în podul casei cu un coş din cărămidă pentru evacuarea fumului. Pe *corlata* hornului se aşezau străchinile, lingurile de lemn, pisălogul de usturoi şi de sare etc.

Fig. 340 - Tinda casei din Vultureşti, Muşcel
(foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti)

Fig. 341 - Celar, casă din Cuca, Argeş
(foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti)

Pe vatră, se păstrau vasele mari de gătit din ceramică şi ţestul pentru pâine.

Alături de vatra cu horn, în tindă, se mai găseau obiectele necesare unei bucătării ţărăneşti: poliţa cu străchini şi linguri de lemn, doniţa cu apă, oale, copaia de făină şi mălai, masa rotundă cu scaune mici etc.

Apariţia celarului simplifică organizarea tindei, aici depozitându-se uneltele cotidiene de muncă (topoare, fierăstraie), doniţa cu apă etc.; în general, tinda este puţin mobilată, datorită, mai ales, funcţiei sale de spaţiu de trecere spre odaia de locuit şi celar[51].

Podeaua tindei, ca, de altfel, a întregii locuinţe, era din pământ „sclivisit", în cele mai frecvente cazuri. Treptat, ea a început să fie pardosită din scândură.

În tindă se afla şi gura podului, accesul în podul casei făcându-se cu o scară cu fuşti, plasată în spatele uşii. În general, în pod, oamenii îşi păstrau lucrurile mai puţin folositoare, obiecte de uz casnic şi, uneori, unele produse agricole: fasole, porumb etc.

Denumirea de *casă* se acordă odăii de locuit. În cazul tipului de locuinţă cu două odăi, una din odăi se numeşte *casă mare,* iar cealaltă, *casă mică* sau pur şi simplu *casă* (odaie/hodaie).

---

[50] *Ibidem,* p. 184.

[51] Florea Bobu Florescu, Paul Stahl, Paul Petrescu, *Arta populară din zonele Argeş şi Muscel,* Editura Academiei Române, Bucureşti, 1967, p. 99.

Fig. 342 - Interior de casă din Jugur, Muşcel
(foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti)

Fig. 343 - Interior de casă din Cuca, Argeş
(foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti)

În casă (odaia de locuit), sistemul de organizare a pieselor de interior este bine ordonat, ceea ce face constantă structura, schimbările vizând doar factura sau ornamentica pieselor de mobilier, ceramica şi textilele.

Odaia mică sau camera de zi era spaţiul destinat odihnei, fiind încălzită prin tindă. De cele mai multe ori, aici, iarna, femeile ţeseau la război scoarţele sau pânza pentru casă şi coseau frumoasele lor ii.

Peretele din faţa uşii de intrare are ca element central oglinda. Deasupra ei se aşază un şervet mai lung decât cele obişnuite. Registrul deosebit este alcătuit din şervete, fie izolate, în care caz sunt dispuse *în funtă*, fie *ţinute*, adică fâşie continuă din şervete netăiate. Uneori, pe acelaşi perete, se aşază tablouri cu fotografii ale membrilor familiei sau icoane de mici dimensiuni.[52]

[52] *Ibidem*, p.100.

Fig. 344 - Obiecte de decor din casa de la Davideşti, Muşcel
(foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti)

Peretele al treilea se remarcă prin culmea din lemn, lungă cât tot peretele, pe care se agăţau ţesături speciale, piese de port, desagi. Iniţial, culmea avea şi un rol practic, fiindcă, în partea dinspre sobă, se agăţau hainele ude. Cu timpul, s-a renunţat la uscarea hainelor pe culme, pe ea aşezându-se doar ţesături decorative. Peretele din spatele culmii este decorat cu o scoarţă ţesută în vărgi sau aleasă cu motive geometrice.

Al patrulea perete, cel de la vatră, arareori are vreun obiect prins într-un cui.

Nelipsită este icoana de lemn, încadrată de cel mai frumos şi amplu şervet, aşezată pe peretele dinspre răsărit. În jurul ei sunt frunze şi mlădiţe aduse de la biserică, de la slujbele religioase ale marilor sărbători: Florii, Paşti, Drăgaică.

Fig. 345 - Interior de casă din Ştefăneşti, Muşcel
(foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti)

În privinţa ceramicii, alături de piesele textile decorative s-a practicat decorarea registrelor superioare ale pereţilor cu obiecte din lut, într-o epocă mai nouă, sub formă de farfurii, străchini cu toartă şi cănuţe. În secolul al XIX-lea, până în preajma Primului Război Mondial, decorarea pereţilor a fost mixtă, aproape pretutindeni întâlnindu-se ţesături decorative împreună cu piese ceramice. Rapida schimbare în gospodăria rurală, în ceea ce priveşte utilarea casei, a atras, după

sine, o renunţare la obiectele ceramice. Locul lor a fost luat de către un al doilea registru de şervete *sărite*[53]. Pentru trecutul interiorului muşcelean din casa cu tindă, celar şi odaie de locuit, rămâne caracteristic colierul realizat din ouă încondeiate, aşezat la icoană, care indică epoci foarte îndepărtate ca origine. Imaginea interiorului trebuie completată cu mobilierul care intră în ansamblul general: patul, tronul (lada cu zestre), masa şi scaunele. Patul, piesa cu cea mai importantă funcţie practică, a evoluat structural şi decorativ. Picioarele paturilor erau, la început, sub formă de ţăruşi bătuţi direct în pământ, iar mai târziu au fost executate tâmplăreşte. În vechime, peste scândurile aşezate transversal, se aşterneau direct scoarţe, cergi din cânepă sau pături ţesute în război. Toate acestea erau ornamentate cu motive geometrice şi, mai rar, chenare cu flori. Moda saltelei umplute cu paie apare mai târziu. Înainte de saltea, se aşterneau peste scânduri paie de grâu ori fân, iar în familiile mai înstărite, se puneau piei de oaie. Peste cergi sau pături, se aşezau perne lungi, ţesute în război, în două sau patru iţe, din lână şi cânepă, care erau umplute cu paie sau foi de porumb; mai târziu, decorul patului a fost completat cu fultuca de pânză albă, ornamentată cu motive florale, zoomorfe şi geometrice, ţesute sau cusute cu arnici roşu, negru, albastru.

Fig . 346 - Interior de casă din comuna Davideşti, Muşcel
(foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti)

Cu trecerea timpului, patul s-a acoperit cu scoarţe asemănătoare celor de pe pereţi, formând, împreună, un ansamblu cromatic unitar, în care predomină culorile: roşu, albastru, galben, verde.

[53] *Ibidem*, p. 102.

Fig. 347 - Interior de casă din Davideşti
(foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti)

Masa, la început joasă şi rotundă, care, în restul zilei, era rezemată de perete, la capătul patului, neacoperită cu ţesături, a fost înlocuită de masa cu picioare înalte, de tip orăşenesc, pe care se punea faţă de masă decorată prin vărgi colorate în genul şervetelor. Pe lângă masă, erau aşezate scaune înalte cu spătar. Masa înaltă are şi rol decorativ, pe ea aflându-se aşezat un vas cu flori numit „glastră”.

Un loc fix în cadrul interiorului îl are tronul (numit şi lada de zestre), aşezat, de obicei, în dreptul peretelui cu soba, alteori, la capătul patului. Este vorba de un tip arhaic de ladă destul de simplu decorată, care are vechi tradiţii în spaţiul carpato-balcanic.

O altă piesă de mobilier, adesea decorată, este dulapul, aşezat imediat lângă uşă, pe „talpa” din lungul peretelui din dreapta intrării în odaie. El apare închis, ori sub forma unor rafturi, dar, întotdeauna, elementele sale sunt decorate foarte simplu.

Odată cu apariţia, în planul casei tradiţionale, a odăii bune (încăpere cu funcţie exclusivă de reprezentare), vechiul interior se schimbă radical, în componenţa sa regăsindu-se piese de mobilier de influenţă orăşenească, precum şi piese textile de factură mai nouă.

Între piesele de mobilier existente în odaia bună, alături de paturile cu tăblii, regăsim dulapul de haine, masa şi scaunele înalte cu spătar. Masa era acoperită cu o faţă de masă ţesută în război, cu alesături în vergi sau cusută cu motive florale.

Ferestrele erau acoperite cu perdele din pânză, cu alesături pe margini, din bumbac colorat, sau cu motive florale cusute „în muşte”.

Un rol ornamental au dobândit, ulterior, şi batistele, folosite în ceremonialul de nuntă. Ele împodobesc pereţii, alături de velinţe şi şervete, fiind prinse sub formă de romb sau fluture.

Iluminatul încăperilor era asigurat de opaiţ şi lampa cu gaz sau petrol.

Odaia de dormit se încălzea cu ajutorul sobei oarbe, având gura în vatra din tindă, ulterior, înlocuită de soba cu plită; în camera bună, exista sobă de zid cu olane. De multe ori, aici lipsea soba, camera nefiind locuită.

Pardoseala era, la început, din pământ lipit, apoi, din scândură acoperită cu preşuri ţesute.

Tavanul încăperilor era confecţionat din scânduri de brad, iar pereţii erau văruiţi în alb.

Tipul de interior evoluat. Dezvoltarea locuinţei pe verticală a dus la apariţia casei cu etaj sau cat. Apariţia acestor locuinţe este pusă în legătură cu perioada în care casa prelua rolul unei fortificaţii sau cu fenomenul imitaţiei casei boiereşti. Rolul decisiv în evoluţia acestui tip de casă pare să-l aibă unele ocupaţii, ca pomicultura şi viticultura. Oricare ar fi motivul genezei acestor locuinţe, organizarea interiorului lor se caracterizează prin forme bine constituite. De obicei, catul de sus este alcătuit din două camere, o tindă şi o sală în faţa lor. Sala este prispa obişnuită, străjuită de stâlpi frumos decoraţi. Ea are, de obicei, funcţia de depozit, în special pentru fructele recoltate toamna. Cele două odăi sunt separate printr-o tindă, numită *iatac* în zona Muşcelului. La rândul ei, tinda poate fi împărţită în două printr-un perete, spaţiul din spate devenind celar. La casele mai evoluate, tinda, nedespărţită, se mobilează cu pat, scaune, iar pereţii se decorează asemenea celor două odăi de locuit[54].

Parterul este compus din două încăperi: una este pivniţa cu rol de magazie, unde se ţin butoaiele de vin şi de ţuică, putini cu varză acră etc.; cealaltă este bucătăria care are, ocazional, şi funcţia de cameră de locuit, numită *beci*.

În tindă, patul este acoperit cu o cuvertură, procoviţă sau plocad, fiind împodobit cu perne alese sau cusute. Pe peretele de lângă pat, se pune un covor numit *scoarţă*, *chilim* sau *zăvastră*. Pe acelaşi perete, se aşază *şervete sărite* şi tablouri reprezentându-i pe proprietari. Pe ceilalţi pereţi laterali, se pun şervete în *funtă*, carpete, ţesături decorative.

Casa mare reprezintă *odaia curată* a suprastructurii, bogat decorată, care demonstrează întreaga măiestrie artistică a gazdei. Mobilierul ei constă din două paturi, o masă, un dulap, un tron, o oglindă şi două scaune.

Masa are forma unei lăzi cu picioare înalte, cu o tăblie deasupra, care se ridică după voie, pentru ca să se scoată obiectele de bucătărie sau casnice depozitate în ea. Ea este ornamentată prin scrijelituri simple (încrucişări de incizii, care creează o reţea de romburi). Mesele cu picioare înalte sunt din ce în ce mai rare; ele au fost înlocuite cu mesele obişnuite de oraş[55].

Scaunele nu se foloseau în încăperea în care existau mese de factură arhaică; *talpa* încastrată în pereţi a preluat funcţia acestora. Într-o perioadă ulterioară, scaunele de oraş au fost împrumutate şi de populaţia de la ţară, ele devenind mobilă obişnuită[56].

Dulapul de tip arhaic era singurul cunoscut până la sfârşitul secolului al XIX-lea. El era compus din două părţi, una inferioară (un fel de ladă), cealaltă, superioară, având rafturi. Decoraţia uşilor, executată prin scrijelire, reproducea motivele romb şi rozeta.

Tronul este aşa-numita ladă de zestre, ornamentată prin acelaşi decor scrijelit.

Peretele din dreapta, care este lipsit de ferestre, are, în faţa lui, patul, acoperit cu ţesături decorative (scoarţe în vărgi sau alese, cuverturi, plocade) şi numeroase perne alese în scoarţă, cu decor stereotip, unele având formă obişnuită de pernă, de dimensiuni mici, iar altele, de formă paralelipipedică. Cele din a doua categorie au umplutura din paie şi se fac la tapiţer; sunt tari ca o saltea şi prezintă colţuri marcate. Ele poartă numele de *perne de toc* şi se aşază în lungul peretelui şi tăbliei de pat, descriind, astfel, o formă geometrică regulată pe trei părţi.

Începând cu peretele din dreptul patului, scoarţa şi *şervetul în şir ţinut* se întind pe toţi pereţii, continuându-se de la unul la altul; atunci când se întrerup pe un perete, ele reapar exact de aceeaşi factură cu cele de pe peretele principal, neexistând, deci, un polimorfism al scoarţelor sau şervetelor din cuprinsul încăperii.

Scoarţa este cea mai veche textilă decorativă cunoscută în regiunea de nord a Muscelului, fiind o ţesătură în vărgi colorate, cu urzeală de cânepă, uneori având anumite registre alese în război.

Chilimul este o ţesătură realizată din alesături în romburi, care acoperă întregul ei câmp, fără chenar. Este o piesă cu o largă răspândire în toată zona din sudul Carpaţilor, cu o cromatică diversă: roşu, alb, galben şi verde.

[54] *Arta populară românească*, Editura Meridiane, Bucureşti, p. 185.
[55] Florea Bobu Florescu, Paul Stahl, Paul Petrescu, *op. cit.*, p. 104.
[56] *Ibidem.*

Zăvastra este o ţesătură cu decor în romburi neuniforme, dispuse pe tot câmpul ţesăturii. Deasupra zăvastrei, care acoperă tot peretele, ca un tapet, se aşază *şervetul în şir ţinut,* sub care se etalează un alt registru decorativ cu *şervete sărite*.

Fig. 348 – Ţesutul la război , Davideşti, Muşcel
(foto, colecţia Muzeului Goleşti)

Peretele din stânga era decorat cu scoarţă, chilim sau zăvastră, în registrul superior, aşezându-se acelaşi rând de şervete ţinute. Din loc în loc, sub şervet, se agăţau fotografii ale membrilor familiei.

Peretele din faţă este decorat cu o scoarţă ornamentală. Din cauza ferestrelor, compoziţia decorativă se schimbă faţă de ceilalţi doi pereţi. Pe peretele despărţitor de ferestre, se aşază oglinda sau un şervet în colţuri. La ferestre, se pun perdele alese cu motive florale.

Pe peretele de la intrare se află soba. Între sobă şi uşă, se află o fâşie decorativă numită carpetă, iar de o parte şi de alta a uşii, se agaţă câte un şervet.

Peretele dinspre răsărit are ca decor sacru icoana cu şervet, frunze sfinţite la biserică şi, uneori, *ghirlanda de ouă încondeiate.*

Casa mică. Odaia de dormit se numeşte *casa mică* şi ea se deosebeşte de *casa mare* doar prin dimensiuni, aranjamentul fiind aproape identic[57].

Remarcăm tendinţa de încărcare a interiorului argeşean, ca, de pildă, la Şuici. Aici, locul carpetelor din zona Muscelului este luat de fotele bogat alese cu fir, iar şervetele legate în *funtă* decorează, pe timpul verii, pereţii sobei.

Portul popular tradiţional

Piesele de port au fost întotdeauna simple ca structură, tehnică sau ornamentaţie, fără diferenţieri substanţiale generate de stratificarea socială. Gospodina lucra, cu predilecţie, acele piese de îmbrăcat purtate direct pe corp (cămaşă, izmene, ie, poale), lăsând în seama meşteşugarilor specializaţi confecţionarea *ţoalelor purtate pe deasupra*, adică iţarii, cojocul, sumanul şi altele[58].

„Important domeniu al artei plastice populare româneşti, portul popular, ca toate fenomenele culturii materiale, este supus evoluţiei. Legătura sa strânsă cu viaţa socială determină continue transformări, prin aceasta corespunzând cerinţelor de ordin practic şi gustului estetic al oamenilor

---

[57] *Ibidem,* p. 108.
[58] Ion Vlăduţiu, *Etnografia românească,* Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1970, p. 357.

într-un anumit moment istoric. Un aspect semnificativ pentru analizarea portului popular în etapa contemporană este stadiul diferenţiat de conservare în variate zone etnografice, proces la care au contribuit o serie de factori: cel economic, incluzând în principal cultivarea sau procurarea materiilor prime; factorul social (străduinţa de a crea noi modele); existenţa unor factori cu caracter istoric general (contactul sau izolarea); existenţa unor sate specializate în confecţionarea costumului popular”[59].

Pe monumentele Tropaeum Traiani şi Columna lui Traian, descoperim, în portul dacilor, portul oamenilor de la munte. Pe vreme rea, aveau glugă, cum au şi ţăranii români. În picioare, purtau opinci, prevăzute, iarna, cu mâţe sau crampoane de fier. Femeile sunt îmbrăcate cu o cămaşă cu mâneci scurte şi o fustă, mantie pe deasupra, iar pe cap având broboadă înnodată la spate, sub coc. Nicolae Iorga, abordând problema portului popular, arată că „ostaşii lui Alexandru Basarab Voievod I erau simpli ţărani, cu lungi căciuli de oaie, cu sumanul pe umeri şi cu iţari strânşi pe picior”.

Fig. 349 şi fig. 350 - Costume de mireasă şi de ginere
(foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti)

Începând cu secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea, documentele ne oferă date pentru reconstituirea portului popular, unde înmulţirea foilor de zestre, cu lucrurile mişcătoare şi nemişcătoare ce intrau în dotarea fetelor la căsătorie ne dovedesc locul ocupat de piesele de port popular în dotarea tinerilor căsătoriţi.

[59] *Ibidem*, p. 359.

Fig. 351 - Etape în confecţionarea costumului popular (foto Ion Niculescu, Bucureşti, 1900; în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti, Editura Ars Docendi, 2010, p.63)

Atestat de piesele existente în muzee sau cele aflate în lăzile de zestre ale bătrânilor, portul popular are un caracter unitar, reprezentând suma multiplelor meşteşuguri practicate pe teritoriul comunelor: vopsit, ţesut, cusut, cojocărit etc. Unitatea portului popular, de aici, se manifestă şi în domeniul unor elemente de fond: materie primă – lână, in, cânepă şi bumbac - culoare albă, de fond, care indică tradiţia păstrată de la strămoşii noştri daci[60].

Până nu demult, nu exista casă care să nu deţină războiul de ţesut, vârtelniţa şi furca de tors, fiecare femeie străduindu-se ca, până în primăvară, să ţească şi să coasă veşminte cu modele noi, deosebite, care să stârnească admiraţia tuturor. Cusăturile şi alesăturile le făcea într-o atmosferă de discreţie deplină, fapt ce dădea frâu liber imaginaţiei şi inovaţiei.

Această competiţie dintre femei a creat o gamă extrem de diversă de ornamente, în care elementele florale sunt predominante, alternând, uneori, cu cele geometrice[61].

Confecţionarea majorităţii pieselor de port popular este în strânsă legătură cu cultivarea a două plante tehnice: cânepa şi inul. Cânepa, odată culeasă, era legată în snopi şi pusă „la topit" în „eleşteie". Când tulpinile deveneau moi, erau meliţate, obţinându-se firele de cânepă care se dărăceau; în urma acestei operaţii, se separau firele mai lungi, „fuiorul", iar după scoaterea fuiorului, rămâneau „câlţii". Din fuior, se torceau firele lungi şi subţiri folosite ca urzeală, iar câlţii serveau ca „bătătură". Aceştia erau, uneori, vopsiţi, obţinându-se o ţesătură cu vergi colorate. Inul era prelucrat în mod asemănător[62].

Pentru a face ţesăturile de cânepă şi in moi şi albe, femeile preparau o „leşie" din cenuşă de coceni de porumb, care se turna fierbinte peste material.

Cânepa şi inul s-au folosit la ţesături, separat sau combinate între ele cu alte materiale: bumbac, mătase, lână.

[60] Vasile Novac, Sevastian Tudor, *Micromonografia etnografică a comunei Muşăteşti, judeţul Argeş (manuscris)*, 1990, Biblioteca Muzeului Goleşti, p. 32.

[61] Filofteia Pally, *Micromonografia etnografică a comunei Buzoieşti, judeţul Argeş, 1989, (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, p. 41.

[62] Valentina Popa, *Micromonografia etnografică a comunei Suseni, judeţul Argeş (manuscris)*, 1991, Biblioteca Muzeului Goleşti, p. 43.

În familiile sărace, cânepa şi inul ocupau un loc important. Doar oamenii mai înstăriţi foloseau, în industria casnică, lâna, bumbacul şi mătasea[63].

Portul tradiţional se clasifică astfel:

- După sex: femeiesc şi bărbătesc;
- După ocazia în care este îmbrăcat: de lucru şi de sărbătoare;
- După vârstă: de copii, de adulţi, bătrânesc;
- După starea socială: de oameni bogaţi, de oameni săraci.

Fig. 352 şi fig.353 - Costume de copil şi de adolescentă (carte poştală, Editura N. Manolescu, Câmpulung, 1909; în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti , Editura *Ars Docendi*, 2010, p.28 şi p.29)

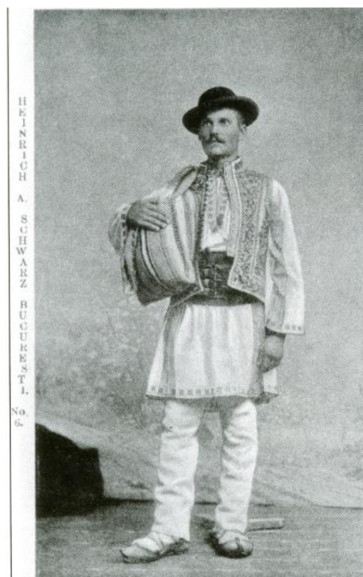

Fig. 354 şi fig. 355 - Costume de femeie şi de bărbat din Muşcel (cărţi poştale, Editura A. Schwartz din Bucureşti, începutul secolului al XX-lea; în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti , Editura *Ars Docendi*, 2010, p.62)

[63] *Ibidem.*

Cercetarea portului popular s-a extins pe o arie mare, în limitele vechilor judeţe Argeş şi Muşcel, în care se disting trei zone etnografice: Argeş, Muşcel şi de câmpie[64].

Fig. 356-Costum popular din judeţul Argeş
(foto, colecţia Muzeului Goleşti)

Fig. 357- Costum popular din Câmpulung
(carte poştală, 1902; colecţia Muzeului Naţional de Istorie)

Fig. 358 - Costum popular muşcelean
(carte poştală ilustrată, 1905, Editura Stengel&Co, Dresda; în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti, Editura *Ars Docendi*, 2010, p.64)

Fig. 359 - Ţărancă din Rucăr
(carte poştală, 1904; colecţia Muzeului Naţional de Istorie)

[64] Fl.Bobu Florescu, Paul Stahl, Paul Petrescu, *Arta populară din zonele Argeş şi Muscel*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1967, p. 131.

Tipuri de costum femeiesc. În subzona Topolog, este răspândit tipul de costum cu fotă şi catrinţă în faţă, în zonele Argeş şi Muşcel, se întâlneşte tipul de costum cu fotă, iar în zona de câmpie, costumul cu şorţuri.

Piesele de port femeiesc se deosebesc după funcţiile îndeplinite, astfel:

Acoperământul capului: broboada neagră (cârpă); ştergarul (maramă); velitura (pentru bătrâne); pălăria.

Broboada se purta destul de frecvent în zilele de lucru. Ea este de culoare neagră şi are ciucuri pe margine.

Negustorese în piaţa din Câmpulung
stale ilustrate. Editura C. Sfetea. Bucuresti. circa 1920)

Fig. 360 - Negustorese în piaţa din Câmpulung (carte poştală ilustrată, Editura C. Sfetea, Bucureşti, circa 1920; în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti, Editura *Ars Docendi*, 2010, p.149)

Fig. 361 - Tânără cu broboadă din Măţău, Muşcel (foto, 1930, colecţia Muzeului Goleşti)

Ştergarul (marama) este întâlnit sub numele de „cârpoi"; cu o lungime de 3 – 4 m şi o lăţime până la 0,50 m, este o ţesătură fină, de obicei, din borangic, cu ornamente geometrice şi, uneori, florale, realizate din năvăditură sau din alesătură. Ea este ţesută în război obişnuit, în două iţe, având aspectul unui voal fin. Războaiele sunt mai mici decât cele obişnuite, adaptate, oarecum, la ţesutul maramelor. Motivele ornamentale constau în câmpuri îngrădite de *dunguţe*, dispuse geometric. Ele formează ceea ce se cheamă *şatrangă*. În cuprinsul *şatrangăi*, există câte o floare numită *floarea din şatrangă*. Începând de la un capăt, la o maramă identificăm: ciucuri, *dunguţe* (rezultate din bătaie deasă), *şabacul* (care este o alesătură pe rost, în general, şerpuită), *dunguţe* şi, apoi, *şatranga,* cu o închidere triunghiulară, în mijlocul căreia se află o floare. În rest, *cârpoiul* poate fi lipsit de ornament sau presărat, din loc în loc, cu ornamente mărunte[65].

[65] *Ibidem*, p. 140

Fig. 362 - Hora din Rucăr (carte poştală ilustrată , Editura Librăriei N. Manolescu, Câmpulung, 1910; în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti, , Editura *Ars Docendi*, 2010, p.161)

Motivele ornamentale sunt dispuse, uneori, de jur împrejurul *cârpoiului* şi acoperă, câteodată, în mod uniform, tot câmpul. În alegerea motivelor şi distribuirea lor, are un mare rol fantezia ţesătoarei. Pentru ornarea maramei, se foloseşte şi borangicul colorat în roşu sau albastru.

În zonele Rucăr şi Dâmbovicioara, marama nu se aplică direct pe păr, ci pe o *legătoare* care constă dintr-o fâşie de circa 12 cm cu ornament bogat, floral sau geometric, realizat din cusături sau mărgeluşe, pe pânză sau pe catifea.

În comuna Corbi, întâlnim o broboadă specială care poartă denumirea de *velitură*, la care deosebim trei elemente: a) *plete* din cârpe de 85 cm, împletite în trei şi înfăşurate pe o formă de sârmă; b) *velitura*, o cârpă de 1,25/0,20 m, care se înfăşoară pe un carton de 41 cm, curbat şi aplecat în partea stângă, în partea dreaptă având 26 cm şi în cea stângă 15 cm. Punctul extrem al curbei se cheamă *corn*; c) *proboada* (broboada, cârpa mare), care este o maramă lungă de 145/50 cm, ce se aplică şi se înfăşoară peste velitură. Aspectul final al acestei broboade specifice este asimetric, din cauza cornului din stânga[66].

Costumul femeiesc de Muşcel impresionează prin *pălăria* purtată de femeile tinere şi, mai ales, de fete. Obiceiul de a purta pălării s-a păstrat până în preajma şi, puţin, după cel de Al Doilea Război Mondial. Pălăriile nu se deosebeau de cele bărbăteşti, obicei menţinut şi în zona Făgăraş.

Una din cele mai importante piese de port femeiesc este ia (cămaşa femeiască).
În aşezările dintre Topolog şi Vâlsan, se întâlnea tipul primar de *ie,* caracterizată prin gura specifică realizată din întreaga măsură a cămăşii (mâneca ia parte la formarea acestei guri) care se formează prin încreţirea pânzei şi prinderea acestor încreţituri cu o aţă care calcă muchia gulerului.

[66] *Ibidem*, p. 141.

Fig. 363 - Costum de pe valea Topologului
(colecţia Muzeului Goleşti)

Fig. 364 - Costum de pe valea Vâlsanului
(colecţia Muzeului Goleşti)

După croiul de la gât şi după deschizătura iei, forma cea mai veche este cea fără deschizătură la gât, caz în care aceasta ori este suficient de largă pentru a se putea îmbrăca, aşa cum se întâlneşte în Stăneşti şi Berevoeşti - Pământeni, ori are deschizătură într-o parte sau în faţă, fiind încreţită cu o aţă care reglează deschiderea.

Cămaşa femeiască este formată din două părţi*: trupul* şi *poalele.* Partea de sus a iei, *trupul,* se confecţionează din acelaşi material, în vreme ce pentru *poale* se foloseşte o pânză de calitate inferioară, doar la capătul acestora adăugându-se o fâşie îngustă de pânză (15 cm) de aceeaşi calitate, pe care se cos *râurile*. Pânza folosită era ţesută din cânepă, in, bumbac, borangic, cu excepţia iilor ungureneşti care se croiau întotdeauna din pânză de oraş, în special pânză de şifon.

În ceea ce priveşte forma mânecii, distingem trei tipuri: mâneca largă, mâneca cu manşetă (*bantă, breţară, obinzică* etc.) şi mâneca cu volan (*cu creţ, fodore* etc.).

Banta de la mânecă este rezultatul fixării cu o bentiţă a unui vechi tip de mânecă aproape dispărut în regiune, format prin încreţirea extremităţii mânecii cu ajutorul unui fir de aţă; peste încreţitură, este aplicată o bantă care variază între 1 şi 2,5 cm, lăţimea ei fiind determinată de ornamentul care trebuie aplicat.

Pentru realizarea ornamentaţiei, la ii se folosesc două tehnici: a alesului în război şi a cusutului.

În zilele de muncă se purta, de obicei, ia aleasă în război, în perioada interbelică aceasta devenind uzuală şi pentru zilele de sărbătoare, mai ales pentru femeile mai în vârstă.

Pânza ţesută se alege, de obicei, în patru sau mai multe iţe, materialul folosit la ales fiind, aproape întotdeauna, arniciul, vopsit în culoare cărămizie sau neagră. Câmpurile ornamentale acoperite de alesătură sunt: pieptul, altiţa, mâneca şi gulerul, motivele decorative fiind predominant geometrice.

Ia cusută a reprezentat, încă de la început, o piesă de port pentru zile mari,i ea continuând şi astăzi să îndeplinească rolul său de piesă de podoabă în costumaţia femeiască.

Materialul folosit pentru ia cusută este pânza de bumbac ţesută în casă şi, mai rar, pânza de cânepă sau in. La cusut, se folosesc: arnici, mătase şi lână, fir alb sau galben şi chiar beteală.

Sub aspect ornamental, deosebim mai multe tipuri de ii: *ia de Muşcel* şi *ia de Argeş*, ambele tipice şi foarte caracteristice, faţă de tipul de *ie ungurenească*, pe care îl întâlnim doar în unele localităţi ale judeţului.

Ia de Muşcel se caracterizează printr-o accentuată încărcare a câmpurilor ornamentale geometrice, care nu lasă niciun spaţiu liber. Denumirea motivului ornamental al iilor este, uneori, destul de caracteristică, fiindcă sugerează imaginea exactă a motivului.

Fig. 365 - Costum naţional muşcelean, 1939
în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa,
Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti, , Editura *Ars Docendi,* 2010, p. 85)

Motivul decorativ „fuşti” seamănă cu nişte colţi sau triunghiuri înşirate de o parte şi de alta a unei fâşii, care, de asemenea, este ornamentată. În Câmpulung, acestui motiv i se spune „bräduleţ”, iar în Nucşoara, el se numeşte „colţ”.

Motivul „stâlpi”, care se întâlneşte în cuprinsul zonei Vâlsan, este simplu, dar de efect.

Motivul „ciarba”, observat pe iile din Dâmbovicioara, este o linie şerpuită, uşor arcuită la punctele de curbură, având aspectul unor coarne. Ornamentul nu apare singur, ci este încadrat de alte motive decorative. Tot în această zonă se întâlneşte motivul „curcanul”.

Atât la altiţe, cât şi pe mânecă, apare, uneori, un ornament denumit „şerpească”, iar la încreţ şi în părţi, pe mâneci, îşi face loc elementul decorativ „melcul”.

Motivul „muşcate pe rânduri” este dispus în trei rânduri pe fiecare mânecă şi apare asociat cu motivul „potcoviţa”.

„Cârliga”, „boboaca”, „şătrănguţa” şi „craca măciucii” sunt alte motive cusute separat sau asociate, cu efect artistic deosebit pe ia de Muşcel.

Fig. 366 - Costum de Muşcel (carte poştală, Editura Stengel&Co, Dresda, circa 1902; în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti, Editura *Ars Docendi*, 2010, p. 74)

Fig. 367 – Costum de Argeş, zona de câmpie (foto, colecţia Muzeului Goleşti)

Ia de Argeş, de tip vechi, care se purta împreună cu fota de Argeş, era o ie bogată în cusătură, poate chiar mai încărcată decât ia de Muşcel.

Ornamentul principal al acestei ii era grupat pe un cadru geometric de forma unor pătrate sau, mai des, romburi, care se atingeau cu vârfurile, dând impresia unui adevărat grilaj, de unde şi termenul local al ornamentului de „zăbrea”.

Spre deosebire de ia de Muşcel, la ia de Argeş regularitatea geometrică lipseşte, doar pe Valea Vâlsanului întâlnindu-se ia de influenţă muşceleană[67].

Fig. 368 – Costum din Vâlsăneşti, Argeş (colecţia Muzeului Goleşti)

Fig. 369 - Portul din Gliganu de Sus, Argeş („Atlasul Etnografic Român”, Editura Academiei Române, vol. III, Bucureşti, 2008)

[67] *Ibidem*, p. 165-166.

În comuna Muşăteşti, se întâlneşte motivul „S” care, în unele locuri (Arefu), poartă denumirea de „guler”, datorită faptului că ornamentul tipic pentru iile ungureneşti apare pe guler, iar în alte locuri (zona Vâlsan), poartă denumirea de „cârliga”.

Motivul „spiralei” apare în toată frumuseţea sa în comuna Căpăţâneni. Întocmai ca şi „S”, „gulerul” sau „cârliga”, el reprezintă unul dintre cele mai vechi ornamente din câte se cunosc în istoria ţinuturilor noastre.

Ia ungurenească.

Ia românească provenită din Ardeal, zisă „ungurenească”, se întâlneşte în numeroase localităţi, fie în sate de ungureni, cum sunt, de pildă, Ciofrângeni-Ungureni, fie în sate care s-au lăsat influenţate de „portul ungurenesc”.

Ia „ungurenească” are o ornamentaţie specific transilvăneană de Sibiu: „piepteni” la guler, adică ornament geometric de forma pieptănului, „floricică”, „ochişori” şi „trăsură”. Benzile negre, caracteristice cămăşii „ungureneşti”, se cheamă „cordele”. De o parte şi de alta a cordelelor, sunt „flori sărite”, iar pe umeri sunt nişte cruciuliţe numite „umeri”. La ie, se poartă „fuşturi”, adică poale, împreună cu catrinţă şi „şurţă”.

Fig. 370 şi fig. 371 - Costume ungureneşti de pe valea Topologului
(foto, colecţia Muzeului Goleşti)

Asemenea costume mai întâlnim şi în alte localităţi din Argeş, între Sălătrucu şi Olt: Burluşi, Ciofrângeni-Ungureni, Cepari etc.

Peste ie, femeile îmbrăcau, uneori, *ilicul* confecţionat din *şai* (postav fin), ornamentat cu multe mărgele, dispuse în şiruri, pe piept şi în partea de jos. Iarna era purtată o *scurteică* din blană de oaie.

O piesă importantă de port femeiesc este *fota.* Deşi fota este piesă de port muşcelean, ea nu se opreşte la râul Vâlsan, graniţa dintre fostele judeţe Argeş şi Muşcel, ci înaintează spre apus, acoperă dominant cursul râului Argeş şi, apoi, se orientează spre Topolog, unde apare alături de catrinţă, în Rudeni, Şuici şi Sălătrucu. De la Sălătrucu în sus, spre Câineni, este aproape complet dispărută şi o vom întâlni sub forma fotei cu fir, denumită vâlnic.

Fig. 372 - Portul în comuna Domneşti şi Pietroşani, Muşcel
(carte poştală, Editura Stengel&Co, Dreda, 1907; în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti , Editura *Ars Docendi,* 2010, p. 66)

Fota este o singură bucată de stofă (neagră, de obicei), ţesută în război, în patru iţe şi, foarte rar, în două iţe. Fota din două iţe se numeşte, la Lereşti, fotă „scorţată”, fiindcă se ţese în două iţe, ca şi scoarţa. Motivele decorative de pe fotă se realizează fie din ţesătură, de obicei constând din simple vărgi dispuse totdeauna vertical pe lăţimea ei, fie prin alesătură. În cazul din urmă, decorul poate fi de formă geometrică sau vegetală.

După formă, identificăm fota strâmtă, întâlnită de la râul Topolog până în nordul Moldovei, având forma unei fâşii lungi de stofă înfăşurată în jurul corpului.

După natura decorului, fota strâmtă apare sub două tipuri: tipul primar, reprezentat de fota de o singură culoare, şi tipul ornamentat.

Fota de tip primar este, întotdeauna, de culoare neagră, fără nicio urmă de ornament vărgat sau ales, fiind purtată de femeile bătrâne, iar uneori, chiar de femei de vârstă mijlocie (Arefu, Dragoslavele).

Tipul de fotă ornamentată se prezintă sub forma a trei variante. Prima o putem identifica la fote decorate cu vărgi colorate, de obicei, în roşu, la poale şi la capete. Varianta a doua este reprezentată de fota constituită numai din vergi verticale, aşezate la distanţe egale, fiind dispuse destul de des.

Cele două variante de fotă se poartă în zilele de lucru, dar trebuie să remarcăm faptul că prima variantă poate fi o piesă de port de sărbătoare. Acest tip de fotă este o formă evoluată a tipului primar şi reprezintă, din perspectiva încadrării simple a ornamentaţiei, unul dintre cele mai decorative tipuri de fotă de la noi. Această variantă este denumită „fota cu vargă” sau „fota cu bantă”, după expresiile locale.

Fota cu vargă este ţesută în două sau în patru iţe, cu fondul constant negru, cu o dungă roşie la poale, de circa 6 cm, şi cu o fâşie de 15 cm la unul din capete, dispuse vertical. Dunga la poale are, uneori, o culoare pronunţat vişinie sau de mură. Fâşia de la capăt nu apare, totdeauna, sub forma unei benzi unice, ci este alcătuită, adesea, din asocierea mai multor benzi înguste foarte apropiate.

Catrinţa este întâlnită într-o parte a zonei Olt-Vâlsan şi în zona de câmpie. Termenii folosiţi sunt diferiţi: zăvelcă, fotă, şorţ, şoarţe.

Această piesă de port este constituită din două bucăţi, care se poartă în faţă şi în spate, acoperind corpul de la talie în jos.

Fig. 373 – Fotă cu catrinţă de pe valea Topologului (colecţia Muzeului Goleşti)

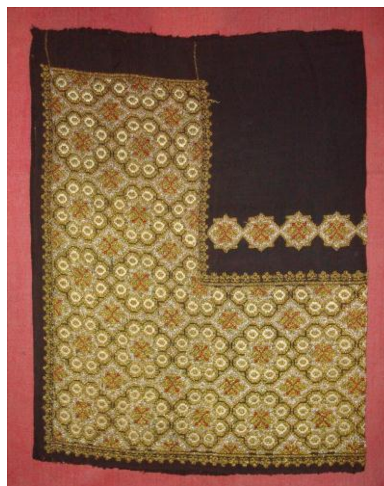

Fig. 374 - Fotă de Argeş, aleasă cu mătase (colecţia Muzeului Goleşti)

Unul dintre cele mai interesante tipuri de catrinţă este zăvelca de Argeş. Ea este formată din două piese: cea din faţă, îngustă şi dreaptă, iar cea din spate, mai lată şi îmbrăcând coapsa şi, în parte, zăvelca din faţă. În termeni locali, bucata din faţă se cheamă, totdeauna, zăvelcă, iar, cea din spate, fotă. Fota de Argeş are fondul roşu, este lucrată din lână şi ornată bogat cu fir, beteală şi fluturi. Ornamentele realizate sunt geometrice, specifice pentru Argeş, de forma unor pătrăţele sau romburi, denumite „zăbrea"[68].

Un al doilea tip de catrinţă este reprezentat de „zăvelca neagră" care are o largă răspândire. Aceasta se face din lână neagră, ţesută în patru iţe, uneori, chiar în două, de proporţii înguste. Catrinţa din faţă are, totdeauna, „ciucurii" negri; cea din spate are „colţi" de jur împrejur, făcuţi cu „igliţa" (croşeta), fiind de dimensiuni egale. În părţi, acest tip de catrinţă lasă să se vadă o parte din cămaşă.

Catrinţa pământeană de Corbi are tot două piese, cu diferenţă de culoare: cea din faţă este, întotdeauna, neagră, cu ciucuraşi, iar catrinţa din spate are fond roşu brăzdat de vărgi dispuse deosebit de des[69]. Catrinţa de Corbi, „tivită" pe margini, are urzeală neagră de aţică, cu „bătătura" din aceeaşi culoare, fiind decorată cu „vărgi" pe toată suprafaţa. „Vărgile" se succed într-o anume alternanţă: roşie, neagră, turcoaz, verde. „Vărgile" acestea alternează de cinci ori, pentru a acoperi întregul câmp.

Un alt tip de catrinţă cunoscut îl constituie *şorţurile ungureneşti*, care se poartă la costumul ungurenesc.Caracteristica „şoarţelor" ungureneşti este, în primul rând, culoarea neagră şi îngustimea excesivă a ambelor bucăţi. Şorţul din faţă apare decorat, iar cel din spate rămâne simplu. „Şoarţele" nu se fac doar din stofă ţesută în casă, ci şi din postav negru cumpărat. Cusăturile, care arată predominanţa motivului ornamental floral, sunt de origine mai recentă. Şorţurile sunt decorate, pe margini, cu colţuri, cel din faţă având în plus ciucuri la poale. Răspândirea lor este mare în cuprinsul zonei Olt-Vâlsan, dar, sporadic, le întâlnim şi în zona în care predomină fota, ca, de pildă, la Căpăţâneni. Şorţurile pot avea marginea garnisită cu broderie cumpărată. Costumul ungurenesc se mai întâlneşte la Ciofrângeni-Ungureni, Burluşi-Ciofrângeni, în sfârşit, în toate satele dintre Topolog şi Olt[70].

Betele erau înguste, ţesute în război, din fire de lână vopsite în mai multe culori. Uneori, betele aveau în ţesătură şi fire de beteală.

---

[68] *Ibidem*, p. 179.
[69] *Ibidem*, p. 190.
[70] *Ibidem*, p. 192-193.

Costumul bărbătesc. Piesele specifice pentru acoperământul capului sunt căciulile şi pălăriile. Căciulile sunt de două feluri: cu moţ şi mocăneşti. Căciula cu moţ este confecţionată din blană de miel sau oaie mai tânără. Fiind mai puţin înaltă, căciula mocănească nu are vârf. Ea este retezată şi cu dimensiuni mai mari spre fund. La confecţionat, căciula este strânsă la mijloc cu o sfoară ce îi determină forma oarecum gâtuită la jumătate[71].

În zonele Argeş şi Muşcel, se întâlnesc trei feluri de pălării: pălăria bătrânească, pălăria mocănească şi pălăria de târg. Pălăria bătrânească avea un bor potrivit de mic, cu calota joasă. Pălăria mocănească este împrumutată de la păstorii Mărginimii Sibiului, ea având borul foarte mic, iar calota perfect semisferică, fiind cunoscută şi sub numele de pălărie ungurenească. După Al Doilea Război Mondial, a început să se poarte şi pălăria de oraş, de culoare brună sau neagră[72].

Cămaşa bărbătească. Ca şi pentru costumul femeiesc, cămaşa constituie un element important în portul bărbătesc. Se disting următoarele tipuri de cămaşă bărbătească: *cămaşa ţărănească cu clin; cămaşa cu fustă; cămaşa cu barbure; cămaşa cu platcă şi cămaşa despicată în părţi.*

Cămaşa cu clin, cunoscută sub numele de cămaşă ţărănească, are trupul croit împreună cu poalele[73].

Când este făcută pentru sărbătoare, cămaşa cu clini este încheiată sau cusută cu deosebită grijă. Încheieturile, care au scopul de a prinde diferitele elemente constitutive la un loc şi de a da, astfel, forma cămăşii, devin, în concepţia ţăranului şi element de podoabă. La Rucăr, încheieturile poartă denumirea de „cheiţă”, iar în satele vecine oraşului Câmpulung, de „strânsori”.

La acest tip de cămaşă, ornamentele sunt bine scoase în relief prin motive cu contur precis şi o cromatică vie (roşu, negru, galben). Câmpurile ornamentale sunt plasate la guler, de-a lungul deschizăturii pieptului, la poale şi la mâneci. Motivele de la guler, piept şi mâneci şi o parte din cele de la poale se repetă. Peste cămaşă, bărbaţii se încing cu brâu sau chimir.

Fig. 375 - Portul bărbătesc din Muşcel
(foto, perioada interbelică, colecţia Muzeului Goleşti)

[71] *Ibidem*, p. 195.
[72] *Ibidem.*
[73] *Ibidem*, p. 196-198.

Cămaşa cu fustă (fustanelă românească) are două părţi constitutive: partea de sus, care poartă denumirea de „stan" (Valea Danului, Valea Iaşului), şi partea de jos, poalele, care se mai numesc „poale" sau „fustă".

Fig. 376 - Costum de cioban din Muşcel în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti , Editura *Ars Docendi*, 2010, p. 176)

Fig. 377 - Costum bărbătesc din Argeş (colecţia Muzeului Goleşti)

Un alt tip de cămaşă bărbătească, întâlnit în partea nord-vestică a judeţului, este *cămaşa cu barbur (barbure* - broderie în formă de triunghi pe pieptul unei cămăşi). În unele părţi, cămaşa poartă denumirea de „mocănească" sau „ciobănească" (Berevoeşti, Şuici, Sălătrucu).

Caracteristica esenţială a cămăşii cu barbure, din punct de vedere al croiului, este prezenţa „clinilor" la mijlocul foilor de la poale. Poalele cămăşii nu sunt formate din mai multe părţi constitutive, ca la cămaşa cu clini sau chiar ca la cămaşa cu fustă, care, apoi, să se încreţească; ea este constituită din clini foarte numeroşi, care ajută la o excesivă încreţire a lor[74].

Tipul de cămaşă cu barbure a pătruns în Argeş şi Muşcel din Transilvania, prin aşezarea a numeroase grupuri de transilvăneni stabiliţi în zonă. Pătrunderea acestui tip de cămaşă este adâncă şi a reuşit să se impună aproape dominant în comune ca: Muşăteşti, Brăduleţ şi Brădetu, de pe Valea Vâlsanului.

Ultimul tip de cămaşă este reprezentat de *cămaşa de lucru, aşa-zisa cămaşă nemţească,* introdusă din necesitatea îmbrăcării unui element de port mai potrivit pentru muncă. Trupul cămăşii este format din trei foi înnădite între ele. Despicătura, în faţă, este relativ largă. Mâneca are manşetă strâmtă. Acest tip de cămaşă este răspândit în întreaga regiune şi se foloseşte la lucru. Cămaşa se poartă, mai ales, la costumul „negru", adică la cel compus din pantaloni semibufanţi şi strânşi la pulpă şi vestă neagră[75].

Peste cămaşă, bărbaţii îmbrăcau o *vestă* (murea) confecţionată din stofă fină, de culoare neagră.

Chimirele şi betele late, din fire de lână de mai multe culori, erau purtate la brâu.

Un element de port important îl formează *cioarecii* din dimie albă, care se întâlnesc sub forma a două tipuri: local şi mocănesc.

Cioarecii de tipul local se fac din postav de casă (dimie sau pănură).

Piese de port care îmbracă tot corpul (piese de port comune la femei şi bărbaţi)

[74] *Ibidem*, p. 208.
[75] *Ibidem*, p. 210.

Gluga este un element de port caracteristic populaţiei din zonele muntoase, fiind purtată de păstori, în principal, dar o găsim şi la grupuri cu o ocupaţie aproape exclusiv agricolă. Gluga este, fără îndoială, unul dintre elementele primitive de port păstoresc cu o largă răspândire în trecut.

Materialul este din dimie albă. Gluga se compune din două părţi, şi anume: partea de sus, numită „gluguş" sau „căciulă", care este de forma unui vârf de piramidă, şi partea de jos, zisă „pulpana glugii" (poala glugii), de formă dreptunghiulară. Încheietura glugii se face „înnodat după ac", ca, de pildă, în comuna Lereşti. Pe margini, are un „şabac". Gluguşul are, întotdeauna, ornamente spiralate, de forma unei cruci, denumite, local, „semne". Pulpana are ornamente tipice, constând din vărgi negre şi „semne", terminându-se cu ciucuri, care ajută la scurgerea apei. În părţi, pulpana glugii are două încheieturi, care servesc la prinderea baierelor[76].

Gluga se purta în diferite moduri: *pe cap, la umăr, pe umăr, la piept,* pe *frunte*.

Zeghea, confecţionată din postav negru, este o piesă de port folosită de bătrâni[77].

Încălţămintea.

Piesele de încălţăminte, folosite de femei, au fost: *scarpeţii, opincile, papucii, ghetele, bocancii, cizmele.*

Sub denumirea de *scarpeţi,* se cunoaşte un fel de papuci făcuţi din postav gros, mai ales în negru sau albastru-închis, cu talpa făcută din resturi de postav, prinzându-se pe margini cu şiret. Între scarpeţii femeieşti şi bărbăteşti nu exista deosebire, acest tip de încălţăminte apărând după Al Doilea Război Mondial.

În Muntenia se cunoşteau mai multe feluri de *opinci cu gurgui*: *opinci îngurzite peste muchie, opinci păstoreşti, opinci îngurzite dintr-o parte şi opinci cu limbă.*

Dintre *opincile îngurzite peste muchie,* se deosebeau *opincile de şes, opincile fără vârzog şi cele cu vârzog;* dintre cele îngurzite dintr-o parte, făceau parte *opincile cu şabac* şi *cele cu ţinte*.

Materialul din care se confecţionau opincile putea fi: pielea de porc, pielea de bivol sau anvelopa de cauciuc. Pielea de porc se folosea, ca şi cea de bou, neargăsită. Opincile din piele de porc se purtau, de obicei, vara, iar cele din piele de bou, iarna. Cele din piele de bou nu erau suficient de moi şi, din acest motiv, vara, erau preferate cele din piele de porc, care se adaptau uşor după picior. După Primul Război Mondial, s-a folosit cauciucul la confecţionarea opincilor.

La confecţionarea unei opinci erau importante croiul şi îngurzirea.

În cazul în care gurguiul opincii se cosea din părţi, tehnica îngurzitului era uşor modificată, deoarece îngurzirea începea la vârf cu o fâşie care încreţea separat latura stângă şi, respectiv, latura dreaptă, făcând, astfel, de prisos „vârzogul".

La toate aceste tipuri de opinci, se disting, pe margini, câte trei găuri care vor permite prinderea nojiţelor, numite şi „târsâni".

Opinca fără „vârzog" (opinca carpatică) este absolut simetrică şi la ea nu se observă niciun artificiu tehnic.

Opinca îngurzită dintr-o parte se prezintă sub două tipuri: *opinca cusută cu şabac, opinca cu ţinte*.

La unele opinci, croiul era asemănător, singura deosebire făcându-se la îngurzire[78].

La Sălătrucu se purtau opinci „ungureneşti" – cu cureaua peste muchie – şi „cu şabac". Aceleaşi opinci se purtau şi la Sălătrucel, dar femeile preferau opincile cu oicheţi, cu tighel dublu, mai ales.

Opincile femeieşti se leagă cu o nojiţă din păr de oaie sau de capră, împletită în şase. Nojiţa avea diferite denumiri: nojiţă trăgătoare (Ţiţeşti), târsâni (cătunul Poieniţa). În cele mai multe localităţi, exista termenul de „nojiţă". În rare cazuri, femeile bătrâne purtau şi „curea" la opinci.

Bărbaţii foloseau, în locul nojiţelor, târsâni, curea sau betelii.

Ghetele erau purtate, mai ales, de femeile bătrâne, iar bocancii au o mai largă răspândire, la aceasta contribuind influenţa ungurenească.

---

[76] *Ibidem,* p. 212.
[77] *Ibidem,* p. 213.
[78] *Ibidem,* p. 215.

Obiceiuri calendaristice

Obiceiurile sunt fapte de cultură istorice apărute ca îndreptar logic în viaţa comunităţii, ca normă de comportament stabilită de tradiţia comunitară. Ele îndeplinesc două funcţii fundamentale: *morală*, aceea de a departaja faptele permise la nivelul individului şi al comunităţii de cele nepermise, şi *juridică,* oferind vieţii cotidiene comunitare acel cadru normativ prin care toate iniţiativele umane sunt subordonate unui sistem de valori şi reguli validate la nivelul comunităţii. Datorită caracterului obligatoriu, obiceiurile funcţionau ca o lege nescrisă în viaţa comunităţii[79].

În structura sa, obiceiul reuneşte un ansamblu de manifestări sincretice, de la text, cântec, mimică, până la dans, cu funcţii multiple, legate de un anumit eveniment sau dată, de momentele cele mai importante ale existenţei materiale şi spirituale a omului.

Distingem trei categorii de obiceiuri, în tot atâtea cicluri.

a) *obiceiuri calendaristice* – ciclul comemorativ sau calendaristic, în care sunt incluse obiceiurile legate de sărbători, cu rolul de a întreţine viaţa spirituală a comunităţii, unele cu aspect pozitiv (practicile), altele cu aspect negativ (interdicţiile);

b) *obiceiuri din ciclul vieţii* – care, în formă de act ritual sau de complexe ceremoniale, pregătesc, însoţesc sau execută schimbări profunde în viaţa individului, raportate la comunitate, faţă de care individul are obligaţii de îndeplinit;

c) *obiceiuri din ciclul muncii*, preponderent magice, cuprinzând categoriile: *artele vieţii* şi *artele materiei*. În *artele vieţii*, sunt incluse obiceiuri de natură magică legate de medicaţie (descântece, vrăji) şi cele de vegetaţie, agrare sau silvice, iar *artele materiei* privesc ocupaţiile, construcţiile etc, ca acte de promovare şi de rodnicie a muncii, unele fiind preventive, altele augurale, în vederea sporirii bunurilor ce se produc în gospodărie[80].

Sărbătorile calendaristice ale argeşenilor, ca, de altfel, ale tuturor românilor, constituie o îmbinare de elemente creştine şi păgâne, de sacru şi profan, ritual şi spectacol. Reprezentate prin obiceiuri, semnificaţii, obiecte, texte şi ritualuri, sărbătorile sunt rezultatul unei îndelungate existenţe în timp, care a dus la eliminarea aspectelor ieşite din actualitate, precum şi la stilizări şi sinteze, vizibile sau nu în tradiţiile contemporane[81].

Obiceiurile calendaristice sunt legate de credinţele oamenilor în regenerarea anuală sau sezonieră a universului înconjurător. Ca urmare, la sfârşitul unui ciclu anual şi începutul altuia, la trecerea din anul vechi în anul nou, se desfăşura un spectacol ritual care avea ca scop renovarea simbolică a lumii[82].

Ciclul obiceiurilor calendaristice (de peste an) consemnează:

1. obiceiuri de iarnă, începând cu postul Crăciunului, 15 noiembrie, şi sfârşind cu Sfântul Ioan, 7 ianuarie (Boboteaza şi Iordanul);
2. sărbătorile de primăvară debutau cu 1 martie (Mărţişorul), continuând cu focurile purificatoare de Mucenici, cu strigatul peste sat la lăsatul secului, datul de surate şi împărţitul de Moşi, jocul căluşarilor, rolul protector al ramurilor de fag din ziua Sfântului Gheorghe şi al ramurilor de salcie din Duminica Floriilor, toate acestea încheindu-se cu sărbătoarea Paştelui;
3. perioada de vară este marcată de puţine obiceiuri, activităţile economice desfăşurându-se într-un ritm intens (paparudele, Drăgaica);
4. obiceiurile de toamnă au loc în jurul zilei de Sf. Maria Mică (8 septembrie) sau de Sf. Dumitru (26 octombrie) şi sunt considerate manifestări ale bucuriei recoltelor bogate: răvăşitul oilor, focul lui Sumedru.

În funcţie de cele două ramuri ale agriculturii, există obiceiuri legate de cultura plantelor şi obiceiuri legate de creşterea animalelor.

---

[79] Ioan Praoveanu, *Etnografia poporului român*, Editura Paralela 45, Bucureşti, 2001, p. 239.
[80] *Ibidem,* p. 240-241.
[81] *Obiceiuri tradiţionale din România. Sărbători în imagini*, Colecţia Tradiţii, Bucureşti, 2006, p.5.
[82] Ioan Praoveanu, *op. cit.*, p. 255.

1.Obiceiuri de iarnă. Perioada sărbătorilor de iarnă este împărţită în două sub-perioade: 1).între Crăciun şi Anul Nou, când printre vii apar spiritele morţilor şi are loc îngroparea anului vechi, ilustrată prin practici de pomenire a moşilor şi strămoşilor, cu elemente ale unor practici orgiastice (beţia simbolizând îngroparea anului), şi 2). între miezul nopţii de Anul Nou şi Bobotează, dedicată curăţirii spaţiului de forţele malefice, alungării morţilor, practicilor de divinaţie şi profilaxie[83].

Debutul obiceiurilor de Crăciun şi, totodată, prima formă de colindat îl reprezintă *Colindeţele sau Bună dimineaţa!* care se desfăşoară în zorii zilei de Ajun (23 spre 24 decembrie). În judeţul Argeş, se păstrează şi astăzi acest vechi obicei.

Colindul exprimă bucuria întâmpinării sărbătorilor de iarnă, rostul lui fiind de a aduce noroc şi belşug în casele gospodarilor. Acesta este practicat de copii care se reunesc în unul sau mai multe „cârduri", pe sate sau cătune.

După informaţiile lui Mihail M. Robea[84], pe valea Vâlsanului, în satul Stroeşti, la *colindeţe* participă atât copiii, cât şi tinerii, uneori, chiar grupuri de adulţi, în două momente distincte: tinerii şi adulţii colindă seara târziu, iar copiii – dimineaţa.

Privind desfăşurarea propriu-zisă a obiceiului, spre deosebire de alte forme de colindat, la *Bună dimineaţa!* nu se cere încuviinţarea prealabilă a gazdei: se colindă la poartă sau în curte (poarta se lasă deschisă în această noapte şi se leagă câinii), colindul debutând cu strigarea „Hai la Bună dimineaţa!" (şi variantele), ce constituie şi un fel de refren al textului de colind cântat, precum şi forma finală, uneori repetată, de chemare a gazdei[85].

În general, colindătorii purtau costume populare de sărbătoare şi traista în care puneau: covrigi, colaci, mere, pere, nuci, (biscuiţi şi turtă dulce, mai târziu).

Colindătorii sunt purtătorii şi transmiţătorii unui mesaj către gazde. Fie magic, de urare, fie creştin (de vestire a Naşterii lui Hristos), mesajul colindătorilor doreşte să aibă efect asupra gazdei, să-i aducă bogăţie, prosperitate în noul an, sănătate[86]:

„Bună dimineaţa la Moş Ajun!/ Ne daţi, ori nu ne daţi?/ Ne daţi, ori nu ne daţi?/ Ne daţi, ne daţi?.../ Am venit şi noi o dată/ La un an, cu sănătate,/ Domnul Sfânt să ne ajute/ La covrigi şi la nuci multe./ Bună dimineaţa la Moş Ajun!/ Ne daţi, ori nu ne daţi ?/ Ne daţi, ori nu ne daţi ?/ Ne daţi, ne daţi ?..."

Fig. 378- Colindători în seara de Ajun
(http://www.mestereala.com/vechi-obiceiuri-de-iarna.html/15.07.2013)

[83] *Ibidem*, p. 257.

[84] Mihail M. Robea, *Obiceiuri de iarnă şi repertoriul lor folcloristic în Argeş*, în „Museum. Studii şi comunicări de istorie şi etnografie", Goleşti-Argeş, 1980, p. 671-672.

[85] Adriana Rujan, Costin Alexandrescu, *Colinde şi obiceiuri de iarnă din Argeş şi Muşcel*, în *Centrul Creaţiei Populare al Judeţului Argeş,* Editura Paralela 45, Piteşti, 1998, p. V.

[86] *Ibidem*, p. 32.

În zilele Crăciunului, copiii umblă cu *Steaua,* având funcţia de vestire şi sărbătorire a Naşterii Mântuitorului, dar şi de urare la adresa gospodarului.

Acest obicei face parte din categoria formelor de colind de inspiraţie religios-creştină, constituind o manifestare dramatică pe teme legendar-creştine a călătoriei Magilor, integrată, la rândul său, în sistemul altor forme de teatru popular. Grupuri de trei băieţi, cifra magilor, cerând încuviinţarea gazdei (Primiţi Steaua? – Primim! Primim!), intră în curte, îndreptându-se spre fereastră, unde aşază Steaua într-un loc vizibil pentru cei din casă şi cântă două-trei colinde, în cor, după care urează: Sărbători fericite! sau La mulţi ani[87]!

„Steaua sus răsare,/ Ca o taină mare,/ Steaua străluceşte/ Şi lumii vesteşte./ Că astăzi Curata,/ Preanevinovata,/ Fecioara Maria/ Naşte pe Mesia./ Magii cum zăriră/ Steaua şi porniră/ Mergând după rază,/ Pe Hristos să-l vază/ Şi dacă porniră,/ Îndată - L găsiră,/ La Dânsul intrară/ Şi se închinară/ Cu daruri gătite / Lui Hristos menite,/ Luând fiecare/ Bucurie mare,/ Care bucurie/ Şi aici să fie/ De la tinereţe/ Pân'la bătrâneţe".

Fig. 379 - Cu Steaua (desen după M. Doussault, 1842)
(http://ro.wikipedia.org/wiki/Cântec_de_stea/25.052013/15.07.2013)

Obicei agrar, cu adânci rădăcini în spiritualitatea românească, *Pluguşorul* este o colindă agrară declamată, cu elemente teatrale, având ca subiect munca depusă pentru obţinerea pâinii. Plugul, ornat cu hârtie colorată, panglici, şervete, flori, pe care se punea, eventual, şi un brad, era o prezenţă nelipsită în cadrul acestui colind[88].

Pluguşorul se recită din casă în casă, în ajunul Anului Nou, de seara până în dimineaţa Anului Nou. Era practicat, ca şi acum, de copii sau adolescenţi, în cete mici, de doi-trei inşi. În vechime, se ura şi în cete mai mari, care îşi alegeau un vătaf. Recitarea textului este însoţită de sunetul

[87] *Ibidem,* p. 14.
[88] *Ibidem,* p. 60.

clopoţeilor, al buhaiului şi de pocnetul bicelor care se fac din fuioare de cânepă, groase, cu „plesnă" de mătase[89].

Buhaiul este un instrument compus dintr-o putinică legată la gură cu o piele de oaie. La mijlocul pielii, este prinsă o şuviţă de păr de cal, care, udată cu apă şi trasă cu mâna, produce o vibraţie asemănătoare cu sunetul unui buhai (taur)[90].

Ca răsplată, colindătorilor li se dădeau colaci, fructe, cârnaţi, bani, pentru care se mulţumea.

„Mâine anul se-nnoieşte,/ Dă-i Domnului, Doamne,/ Pluguşorul se porneşte,/ Dă-i Domnului, Doamne./ Şi-ncepem a colinda,/ Pe la case a ura:/ Câte flori sunt în livadă,/ Zile bune să vă vadă!/ Câţi cărbuni sunt în cuptor,/ Tot atâţia ani cu spor!/ Şi să fie cu belşug/ Pentru brazda de sub plug!/ La mulţi ani cu sănătate/ Şi s-aveţi noroc la toate!"

Fig. 380 - Pluguşorul (http://miscarea.net/anul-nou-plugusor-sorcova.htm/24.05.2013)

În zona de câmpie a Argeşului, se practica obiceiul *Vasâlca.*

Expresia „Vasâlca" vine de la Vasilică, nume obişnuit a se da urşilor dresaţi de către ţiganii care îi jucau, prin sate sau prin oraşe, pe la răspântii sau în curţile oamenilor.

Când tăiau porcii de Crăciun, domnii dăruiau robilor lor, adică ţiganilor, căpăţâna porcului tăiat. Aceştia, împodobind căpăţâna ce li s-a dăruit, mergeau cu ea la începutul anului, adică în seara Sf. Vasile, pe la domnii lor, *ca să le colinde şi să capete ceva bani.*

Fără a mai constitui, astăzi, o practică ceremonială desfăşurată altfel decât în forme degradate şi sporadice, exercitată în mediile suburbane de către grupuri de copii (ţigani), obiceiul se pare că a cunoscut, în expresia lui tradiţională de colind cu „mască" zoomorfă (simbol obiectual ce evocă, în îndepărtata sa origine, sacralitatea mistreţului), manifestări cu nimic mai prejos ca importanţă şi spectacol sub presiunea unor factori istorici (inclusiv, factorul lingvistic al conotaţiei peiorative a cuvântului „porc", denumire eufemizată, metaforic, în textul de colind)[91].

Ceata colindătorilor, formată din 8-10 sau mai mulţi băieţi şi fete, în vârstă de 10-20 de ani, îmbrăcaţi în costume populare, adesea acompaniaţi de lăutari, colindă satul, cântând versuri specifice, dintre care puţine au ajuns a fi consemnate; aceasta poate şi datorită faptului că obiceiul a

[89] S. Fl. Marian, *Sărbătorile la români, Studiu etnografic,* vol. I, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1898, p. 24.
[90] *Ibidem,* p. 32.
[91] Adriana Rujan, Costin Alexandrescu, *Colinde şi obiceiuri de iarnă din Argeş şi Muscel*, în „Centrul Creaţiei Populare al Judeţului Argeş", Editura Paralela 45, Piteşti, 1998, p. XVI.

fost practicat mai mult de ţigani, dar şi pentru că, puţin viabil, mai productiv în secolul trecut, după Primul Război Mondial, abia mai este semnalat:

„Unde-ai fost, unde-ai iernat,/ Vasil' Vasil' loi, loi,/ De aşa te-ai îngrăşat?/ - Sus la munte am iernat,/ De aşa m-am îngrăşat,/ Jos, mai jos m-am coborât,/ Apă rece am băut,/ În gradină am intrat,/ Ceapă verde am mâncat,/ Românii că m-au simţit/ Şi pe mine-au tăbărât,/ Unii cu topoarele,/ Alţii cu cuţitele,/ Într-un colţ m-au încolţit, / După ceafă m-au lovit, / M-au tăiat şi m-au pârlit,/ Între ei m-au împărţit;/ Unii au luat slănina,/ Noi luarăm căpăţâna,/ Pe o tavă o puserăm/ Şi frumos o-mpodobirăm/ Cu mărgele, cu cercei/ Şi salbă de ghiocei./ Şi-am venit la casa voastră:/ - La mulţi ani! din partea noastră/ Pe Vasilca s-auziţi,/ Pe noi să ne dăruiţi/ C-un colac de grâu curat/ Şi c-un galben neschimbat".

Fig. 381 - Vasâlca (foto, anii '40, colecţia Muzeului Goleşti)

Colindul cu *Bradu* sau *Brăduleţu* este un alt obicei vechi de Anul Nou, desfăşurat în seara şi dimineaţa sărbătorii.

Obiceiul îşi are aria de circulaţie în centrul judeţului Argeş, având forma unui cerc, cu centrul pe oraşul Piteşti şi cu raza de 15 - 20 km în împrejurimi (Zărneşti, Ciumeşti(Argeşelu), Râncăciov, Costeşti etc.).

Bradul, fiind obiectul principal al obiceiului, este atent împodobit acasă la unul dintre colindători, fiecare contribuind cu: panglici de hârtie colorată, flori artificiale, clopoţei din hârtie, o fotografie, lanţ de hârtie creponată.

În seara şi dimineaţa Anului Nou, grupuri de băieţi şi fete străbat satele, casă cu casă. După primirea încuviinţării urării, colindătorii, ţinând bradul „gătit" în mână, se aşază la fereastră sau la uşă, uneori, chiar în casă, şi cântă unul-două texte din repertoriu, potrivit preferinţei sătenilor. La sfârşitul colindului, apare gazda care este întâmpinată cu tradiţionalul „La mulţi ani!". Darul gazdei constă, de obicei, în bani, pe care îi strânge una din fete[92].

S*orcova* este, de asemenea, colind de Anul Nou. La originea obiceiului, vechile sorcove erau crengi de pomi, culese de Sf. Andrei şi puse la înflorit în vase cu apă. Astăzi, acestea sunt înlocuite cu sorcove făcute dintr-un beţişor, o rămurică sau o nuieluşă împodobită cu flori de hârtie colorată, ornate cu beteală. Obiceiul este practicat de copii, de la cele mai mici vârste până la 11-12 ani (grupaţi doi câte doi – chiar unul singur – sau mai mulţi, fete şi băieţi), care, în ziua de Anul Nou, colindă mai ales la rude sau la vecini, strigă la poartă: *primiţi sorcova?* şi, dacă li se răspunde afirmativ, intră în curte sau în casă, unde ating uşor cu ramura împodobită umărul sau capul gazdelor, pe rând, rostind textul cunoscut:

[92] Mihail Robea, *Vechi obiceiuri populare cu arii de circulaţie insulare în Argeş*, în „Museum. Studii şi comunicări de istorie şi etnografie", Goleşti, Argeş, 1978, p. 546.

„Sorcova, vesela,/ Să trăiţi, să-mbătrâniţi,/ Peste vară, primăvară,/ Ca un păr, ca un măr,/ Ca un fir de trandafir,/ Tare ca piatra,/ Iute ca săgeata,/ Tare ca fierul,/ Iute ca oţelul./ La anul şi la mulţi ani!”.

Fig. 382 - Cu Sorcova (foto, anii ’40, http://lh5.ggpht.com/03.06.2013)

Pocniturile din bici şi din pârâitoare (mai nou, petarde) se spune că sunt menite a alunga spiritele rele. Odinioară, darurile primite de copii pentru urările cu Sorcova constau în turte şi faguri de miere, dar şi în bani.

Colindatul cu *Capra* sau *Jocul caprei* era practicat de băieţi în ziua de Anul Nou, fiind un substitut al măştilor de „Brezaie”, din satele din nordul judeţului. Mulţi cred că „jocul caprei” ar fi apărut, în Argeş, mai târziu, ca urmare a unor influenţe moldoveneşti.

Jocul caprei întruchipează simboluri ale fertilităţii şi ale feminităţii. Cea mai spectaculoasă parte a costumului caprei este capul (cioplit din lemn, cu maxilarul inferior mobil, acoperit cu un amestec de materiale colorate şi strălucitoare, mărgele, clopoţei şi alte obiecte zornăitoare). Trupul caprei este acoperit cu covoare şi ţesături sau panglici viu colorate[93], cel care joacă masca cu ajutorul unei sfori face ca maxilarul să „clămpănească”, imitând salturile animalelor[94].

Obiceiul cunoaşte variante, de la simplul joc al Caprei însoţit de textul cântat, până la formele propriu-zis dramatizate. Cântecul este punctat de refrene onomatopeice, de îndemn la joc şi sărituri. Jocul Caprei se încheie, ca orice „colind”, cu formula de urare directă şi de solicitare a darurilor[95].

Ceata este formată dintr-un număr fără soţ de flăcăi – cel puţin cinci, de regulă, şapte, mascaţi corespunzător. „Ţa, ţa, ţa, căpriţă, ţa,/ Că numai zahăr ţi-oi da,/ Ţa, ţa, ţa, căpriţă, ţa!/ Asta-i capra din pădure,/A fost la cules de mure,/ Ţa, ţa, ţa căpriţă, ţa!”.

Sărbătoarea Sfântului Ioan Botezătorul prilejuieşte, la rândul său, desfăşurarea unui obicei pregătit şi practicat doar de flăcăi, în noaptea şi dimineaţa lui 7 ianuarie, numit, în unele zone, *Iordănit*, iar flăcăii, *iordănitori*”. Îndeplinind unele formalităţi în zilele premergătoare obiceiului, flăcăii se adună în seara desfăşurării lui în casa unuia dintre ei, discutând despre iordănire şi petrec cu glume şi cântece până la miezul nopţii, după care se împart în cete şi pleacă să colinde în zone diferite ale satului. Iordănitorii colindă casă cu casă, cântă un cântec mitologic, (*În Iordan, botezându-te tu, Doamne!*), acelaşi cu al preotului, şi iordănesc pe membrii familiei, în mod deosebit, pe cei cu numele de Ion, ridicându-i de trei ori în sus şi urându-le „La mulţi ani!”. În

[93] Romulus Vulcănescu, *Arta populară românească*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1969, p. 635.
[94] Emilia Pavel, *Jocuri cu măşti*, Editura C.C.E.S., Iaşi, 1971, p. 45.
[95] Adriana Rujan, Costin Alexandrescu, *op. cit.*, p. XX.

acelaşi timp, cu un buchet de busuioc înmuiat într-un vas, stropesc cu apă prin casă. Pentru iordănire, aceştia primesc daruri în natură (carne, slănină), sau în bani. Dimineaţa, iordănitorii îi iordănesc pe drum şi la biserică pe cei pe care nu i-au întâlnit acasă[96].

2. Obiceiuri de primăvară. La 24 februarie, spiritualitatea populară consemnează ziua lui Dragobete, zeu al tinereţii în panteonul autohton, patron al dragostei şi al bunei dispoziţii.

La noi, cândva, în ziua de Dragobete, fetele şi băieţii, îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, porneau în grupuri, prin lunci şi păduri, cântând şi căutând primele flori de primăvară. Fetele strângeau, în această zi, ghiocei şi viorele pe care le puneau la icoane, pentru a le păstra până la Sânziene, când le aruncau în apele curgătoare. Dacă întâmplător erau găsiţi şi fragi înfloriţi, florile acestora erau adunate în buchete ce se puneau, mai apoi, în scăldătoarea fetelor, în timp ce se rosteau cuvintele: *Flori de fragă/ Din luna lui Faur,/ La toată lumea să fiu dragă,/ Urăciunile să le desparţi.*

Fig. 383 - Horă de Dragobete (foto, anii ’60, colecţia Muzeului Goleşti)

În dimineaţa zilei de Dragobete, fetele şi femeile tinere strângeau zăpada proaspătă, o topeau şi, cu această apă, se spălau pe cap, cu credinţa că vor fi mai frumoase.

De obicei, tinerii, fete şi băieţi, se adunau mai mulţi la o casă, pentru a-şi „face de Dragobete”, convinşi că astfel vor fi îndrăgostiţi întregul an, până la viitorul Dragobete. Această întâlnire se transforma, adesea, într-o adevărată petrecere, cu mâncare şi băutură. De multe ori, băieţii mergeau în satele vecine, chiuind şi cântând peste dealuri, pentru a participa, acolo, la sărbătoarea Dragobetelui.

Uneori, fetele se acuzau unele pe altele pentru farmecele de urâciune făcute împotriva adversarelor, dar, de cele mai multe ori, tinerii se întâlneau pentru a-şi face jurăminte de prietenie.

Se mai credea că, în ziua de Dragobete, păsările nemigratoare se adună în stoluri, ciripesc, îşi aleg perechea şi încep să-şi construiască cuiburile, păsările neîmperecheate acum rămânând fără pui peste vară.

Oamenii bătrâni „ţineau” această zi ca sărbătoare, pentru a se feri de friguri şi alte boli.

Dragobetele era sărbătorit, în unele locuri, şi la data de 1 martie, deoarece se considera că el este fiul Dochiei şi primul deschizător de primăvară.

---

[96] *Ibidem*, p. XXI.

Mărţişorul – simbol al primăverii. Începutul primăverii este marcat de obiceiul de a oferi mărţişoare. În mod tradiţional, mărţişorul era o aţă de culoare roşie sau confecţionată prin împletirea unui fir roşu cu alb, care se purta la mână ca semn al venirii primăverii, simbolizând lupta vieţii cu moartea, a primăverii cu iarna.

Era datina „ca părinţii să lege copiilor lor, la 1 martie, câte o monedă de argint ori de aur, la gât sau la mână", pentru ca „să aibă noroc în decursul anului, să fie deplin sănătoşi şi curaţi ca argintul, la venirea primăverii şi peste vară să nu-i apuce şi să-i scuture frigurile"[97].

Mărţişorul era purtat timp de douăsprezece zile, simbolizând lunile anului, după care se punea, fie pe ramura unui pom tânăr (dacă acesta rodea îmbelşugat, copilul avea noroc), fie pe ramura înflorită a porumbarului sau păducelului, pentru ca feciorul sau fetiţa să crească în sănătate şi frumuseţe, precum florile acestora. Bănuţul de aur sau de argint însemna îmbelşugarea, firul împletit în alb cu roşu – faţa albă cum e crinul şi rumenă ca roza – iar agăţarea pe ramura unui pom constituia o salutare poetică adresată primăverii[98].

Fig. 384 - Mărţişoare (colecţia Muzeului Goleşti)

În evoluţia sa, obiceiul a cunoscut unele schimbări. Astăzi, mărţişorul poate fi dăruit sau primit de oricine. „Nu se mai poartă la gât sau la mână, ci pe piept, în stânga, mai mult de către fete şi femei. În locul monedei scumpe, se pun obiecte reprezentând, adesea, flori şi animale, dar şi obiecte legate de procesul muncii: unelte, instrumente muzicale etc."[99] .

Focul măcinicilor – pregătirea grădinilor înaintea vegetaţiei. Focul măcinicilor poate fi asociat „cu un cult al soarelui, viu, până nu demult, în viaţa popoarelor europene"[100] şi este legat de 9 martie, sărbătoarea celor 40 de sfinţi, care se mai numesc ucenici, mucenici şi, popular, măcinici[101].

Sărbătorit în ziua de 9 martie, obiceiul păstrează amintirea celebrării anului agrar prin prepararea alimentelor rituale (Măcinicii, Sfinţii), beţia rituală (40 sau 44 pahare de vin), aşteptarea spiritelor morţilor cu mese întinse la focurile de mucenici, efectuarea observaţiilor şi previziunilor meteorologice pentru noul an agrar, practici de aflare a norocului în noul an[102].

Gospodarii satelor, cu puţin timp înaintea acestei date, îşi greblau curţile şi grădinile, îşi curăţau pomii de uscături, îşi strângeau gunoaiele şi le făceau grămezi pe care le aprindeau în dimineaţa zilei de „măcinici". Tinerii sar peste foc. Cu o cârpă arsă, se afumă gospodăria.

În această zi, femeile pregătesc un fel de mâncare numită „măcinici", făcută din covrigi, nuci pisate, apă şi zahăr, care se mănâncă după stingerea focului, la prânz.

[97] Simion Florea Marian, *op. cit.,* p. 137.
[98] Nicolae Gane, *Încercări literare*, Tipografia Naţională, Iaşi, 1873, p. 151.
[99] I. Stroe, S. Stroe, *Obiceiuri de peste an din judeţul Argeş*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2005, p. 20.
[100] Gh. Vrabie, *Folclorul. Obiect – Principii – Metodă – Categorii*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1970, p. 187.
[101] I. Stroe, S. Stroe, *op. cit.,* p. 23.
[102] I. Praoveanu, *op. cit.,* p. 260.

Sângeorzul – renaşterea naturii. Este, şi astăzi, obiceiul ca, în seara premergătoare sărbătoririi Sfântului Gheorghe (23 aprilie), locuitorii satelor să-şi pună, la colţul casei sau la stâlpul porţii de la intrarea în curte, o ramură înfrunzită de fag, simbolizând triumful naturii, venirea cu adevărat a anotimpului cald. În satele de munte din nordul judeţului, unde este încă frig şi fagul neînfrunzit, se folosesc ramuri de salcie sau alţi copaci care înfrunzesc mai devreme. Această ramură poartă denumirile de *Sângeorz, Sângeorgiu, Sângeor sau Sânjor*, derivate de la Sfântul Gheorghe, considerat, după credinţele românilor, „înverzitorul întregii naturi şi semănătorul tuturor seminţelor”[103].

Obiceiul anunţă pe agricultori că pot semăna sau răsădi în grădini toate plantele iubitoare de mai multă căldură, fără teama căderii brumelor târzii.

Duminica Tomii - Paştele Mic. Prima Duminică după Paşte este cunoscută sub numele de *Duminica Tomii* sau *Paştele Blajinilor, c*u această duminică încheindu-se săptămâna luminată şi prima serie a celor mai mari sărbători creştine.

Ucenicul Toma este unul dintre cei doisprezece ucenici ai lui Iisus; acesta, mergând trei ani şi jumătate cu Iisus, a văzut lucrările pe care El le-a făcut - cum a înviat morţi, cum a vindecat bolnavi, cum a liniştit marea în furtună doar cu un cuvânt - şi a auzit predicile Lui. Dar, după ce Iisus Hristos a fost răstignit şi îngropat, Toma nu a fost martor la miracolul Învierii, refuzând să creadă. „Dacă nu voi vedea în mâinile Lui semnul cuielor şi dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielor, şi dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede”, a zis Toma. În Duminica următoare, Toma a mers împreună cu ceilalţi ucenici. Domnul Iisus s-a arătat din nou în mijlocul lor şi i-a spus lui Toma să pună degetul în rana din palme şi mâna în rana din coastă şi să nu fie necredincios, ci credincios. Pipăirea rănilor lui Iisus şi lumina acelei arătări au risipit într-o clipă negura îndoielii din inima apostolului şi i-au inundat sufletul cu o mare bucurie.

Armindenul – simbol al vegetaţiei care proteja recoltele şi animalele (1 mai). În tradiţia populară, acestei zile i se mai spune şi „ziua pelinului” sau „ziua beţivilor”, fiind considerată o zi de muncă, dar şi de sărbătoare.

Armindenul se serbează pentru rodul pământului, protejarea de grindină, împotriva dăunătorilor, pentru sănătatea vitelor, vinul să fie bun şi oamenii sănătoşi. Obiceiul cuprinde petreceri la iarbă verde, unde se mănâncă miel şi caş şi se bea vin roşu cu pelin.

Oamenii pun la poartă ramură verde de salcie, stejar sau fag. Când gospodina va coace pâine din grâul cel nou, această creangă trebuie să fie pusă în cuptor.

De dimineaţă, cel care vrea să fie sănătos peste an trebuie să se spele pe faţă şi pe mâini cu rouă. Tot pentru sănătate, e bine să-şi petreacă ziua în natură. Oamenii culeg pelin pe care-l pun la păstrat, să fie pentru leac, îl mestecă sau îl pun la pălărie.

Tot satul iese la plantatul puieţilor de salcâm, pe locurile în pantă, pentru preîntâmpinarea eroziunii solului şi redarea, în circuitul agricol sau silvic, a terenurilor degradate.

Căluşul – obicei inclus în lista capodoperelor omenirii. Sărbătoarea Rusaliilor este marcată de practica străveche a Căluşului ritual, un joc al cetei bărbăteşti.

Consemnat, pentru prima dată, la noi, de Dimitrie Cantemir[104], are o vechime milenară şi poate fi legat de sărbătoarea italică Rusalia[105], a florilor, vegetaţiei şi fertilităţii solului, sau reprezintă o reminiscenţă a Sabinelor[106].

Obiceiul este un colind de băieţi, în ceată de şapte, nouă, unsprezece sau mai mulţi (dar fără soţ), organizată ierarhic (vătaf sau stareţ, al doilea vătaf, stegarul, mutul, ceilalţi căluşari) şi întărită prin jurământ depus după ritual, în sâmbăta Rusaliilor[107].

Jurământul se face pe steagul Căluşului, la hotar, şi constă în făgăduinţa că vor păstra legile căluşăreşti – că vor juca cu dreptate şi fără supărare, că nu vor ascunde din banii primiţi, că se vor avea ca fraţii şi vor fi supuşi vătafului.

---

103 I. Stroe, S. Stroe, *op. cit.*, p. 25.
104 Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1961, p. 170.
105 Romulus Vuia, *Studii de etnografie şi folclor*, vol. I, Editura Minerva, Bucureşti, 1975, p. 141.
106 Gheorghe Vrabie, *op. cit.*, p. 513.
107 I. Stroe, S. Stroe, *op. cit.*, p. 36.

Steagul, o prăjină împodobită cu panglici colorate, o batistă sub formă de traistă în care se află usturoi, pelin, spice de grâu, un săculeţ cu sare, se pregăteşte acasă la vătaf, unde se adună ceata.

Fig. 385 - Căluşari (http://adevaruldespredaci.ro/calusarivechi/25.05.2013)

Căluşul se joacă prin curţile oamenilor şi se spune că îi tămăduieşte pe cei bolnavi şi îi apără pe cei sănătoşi. Bolile de care îi tămăduiau se spunea că sunt de sorginte magică. Mamele îşi dădeau copiii în braţele căluşarilor, pentru a fi şi ei la fel de voinici şi jucăuşi.

Cu adânci rădăcini istorico-mitologice, căluşul este cel mai spectaculos joc românesc. Şi astăzi, oamenii cred că el are rol vindecător, că alungă „ielele” şi apără de rele. Jocul căluşarilor se păstrează fie în forme ritualizate, la sate, fie în forme spectaculoase, în cadrul festivităţilor urbane[108].

Urcarea oilor la munte. Primăvara, oile sunt adunate acasă la unul dintre ciobani şi luate în primire după anumite însemne. Cu acest prilej, are loc „alesul” mieilor de la oi, adică separarea pentru înţărcare.

Plecarea se face în convoi tradiţional: în fruntea şi în spatele turmei merg ciobanii, pe extreme, patrulează câinii, iar, printre oi, caii şi măgarii duc în spinare alimente şi obiecte necesare la stână. Ajunşi pe munte, în timp ce unii ciobani pasc oile, ceilalţi repară stâna şi strunga de anul trecut, sau construiesc altele noi. La colţul stânei se înfige, în pământ, o ramură verde – Sângeorzul – pentru ca oile să aibă parte de verdeaţă şi, în acest fel, să dea lapte mult. Se sărbătoreşte, apoi, sub formă de petrecere, „prima mulsoare” sau „primul caş”, după care, cu apa rezultată din spălatul vaselor de muls, se stropesc oile, zicându-le: „Cum a curăţat apa vasele, aşa să se cureţe şi oile de toate spurcăciunile”. O parte din laptele muls pentru prima oară este dat oilor spre a fi băut, ca „să nu se piardă sămânţa”, cum se spune de obicei[109].

Lăzărelul – erou vegetaţional. Originea obiceiului, semnalat pentru prima dată, în 1885[110], este asociat cu sărbătoarea învierii lui Lazăr.

În această zi numită şi „sâmbăta lui Lazăr”, se practică datina Lăzărelului, care aminteşte de un străvechi zeu al vegetaţiei care murea şi renăştea la începutul fiecărei primăveri.

În aceeaşi zi, erau şi Moşii de Florii, acum obişnuindu-se să se dea de pomană plăcinte, în amintirea unui Lazăr care ar fi murit de pofta plăcintelor. În aceeaşi sâmbătă a Floriilor, se face şi

---

[108] *Obiceiuri tradiţionale din România. Sărbători în imagini*, Colecţia Tradiţii, Bucureşti, 2006, p. 416.
[109] I. Stroe, S. Stroe *op. cit.*, p. 49.
[110] G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*, Editura Minerva, Bucureşti, 1982, p. 236.

parastasul lui Lazăr, iar fetele merg împodobite cu coroniţe din salcie, cântă şi primesc ouă pe care, apoi, le roşesc.

Una dintre legende spune că Lazăr i-a cerut mamei să-i facă azimă (plăcintă) şi ea n-a voit; plecând, apoi, cu oile la pădure, s-a suit pe o creangă să scuture frunze oilor, aceasta s-a rupt, iar el, căzând, a murit. Cele trei surori ale lui l-au găsit, l-au adus acasă, l-au scăldat în lapte dulce şi l-au înfăşat în foi de nuc; până la urmă, acesta înviază şi, odată cu el, toată natura sau, în unele variante, după ce înviază, se preface în flori. Uneori, se face referire şi la moartea logodnicei, Lăzăriţa.

Obiceiul este un colind în ceată, format din trei – cinci fete în vârstă de 6 – 12 ani şi are loc înaintea Duminicii Floriilor. Una dintre fete se numeşte „mireasă" sau „Lăzăriţă". Ea are costum alb, poartă beteală pe cap şi flori de lămâiţă pe cap, iar celelalte sunt îmbrăcate simplu, cu haine obişnuite. Colindătoarele merg pe la case şi cântă la fereastră, aşezate în cerc, iar „mireasa" se plimbă în interiorul acestuia, fără să rostească un cuvânt[111].

Varianta argeşeană, atestată în comuna Mozăceni, din zona de şes a judeţului, este următoarea:

„Joacă, joacă Ioana,/ Costiana/ Cu semne-nsemnate,/ Cu cămaşă de fuior,/ Cusută pe la picior,/ Cu arnici de-l roşior;/ Cu basma din tulpana,/ Adusă din Dobrogea;/ Cu brâu lat din Ţarigrad,/ Cotu şapte galbeni luat, /Lazăr rău s-a mâniat/ Şi sâmbătă a plecat/ Cu turma la păşunat, /În copaci s-a urcat/ Să dărâme oilor,/ Caprelor şi mieilor/ Şi la iezi/ Muguri verzi, / Vântul tare a bătut,/ Şi pe Lazăr l-a doborât./ Muma sa a văzut,/ În braţe l-a sprijinit/ Până s-a lecuit/ Şi Lazăr s-a sculat,/ Cu turma a plecat,/ S-o ducă în sat,/ La Ioana/Costiana/ Gătită cu basma/ Adusă din Dobrogea".

Încadrată în obicei, poezia devine un simbol al sacrificiului păstorului pentru animalele sale. Obiceiul este un elogiu adus vieţii, iar Lazăr reprezintă eroul vegetaţional, pentru că el însuşi se transformă în vegetaţie abundentă, dar şi modelul păstorului devotat îndeletnicirii sale.

Strigarea peste sat. În noaptea de „Lăsata-secului" de Paşti avea loc o manifestare publică a opiniei critice a satului faţă de cei care nu respectau normele de etică socială. Obiceiul este cunoscut sub numele de „strigarea peste sat"[112].

În satele de deal şi de munte din Argeş şi Muşcel, flăcăii, după un ospăţ stropit cu câteva pahare de ţuică, se împart în două cete, aşezate pe dealurile opuse, între care se află satul. În timp ce una strigă, cealaltă răspunde: *-Băăă!.../-Ce ţi-e, băăă!?/ -Mă roagă şi mă roagă, băăă!/ -Cine băăă?/-Leana lui Căciulă, băăă!/ -De ce, băăă!?/ -Zice s-o iau pe lopată/Şi s-o arunc la Gicu-n vatră, băăă!...*

În satele de câmpie, flăcăii se urcă în copacii mai înalţi, unde încep strigarea.

Dialogul dintre cele două cete de flăcăi, aşezate faţă-n faţă peste sat, satirizează lenea, nepriceperea, beţia, necinstea nevestelor, cu rol de opinie publică.

Joimăriţa

Îşi are numele de la Joia Mare, moment până la care fetele trebuiau să finalizeze torsul cânepei. În seara dinaintea acestei zile, avea loc ultima şezătoare a satului, unde apare Joimăriţa, o femeie deghizată într-o bătrână foarte urâtă, cu un „ciob aprins" în mână, sosită cu scopul de a controla hărnicia fetelor, pedepsindu-le pe cele care nu au încheiat torsul cânepei, punându-le câlţii pe foc sau ameninţându-le că le va tăia unghiile! *Hm, hm, hm!/ Pute-a câlţi!/ Hâlţii, câlţii tursu-ai,/ Ori unghiile ţi le tai!*

Obiceiul, atestat, mai ales, în jumătatea de nord a judeţului, unde cultura cânepei era mai dezvoltată, a dispărut, pentru că nu se mai fac şezători, iar nivelul de cultură al oamenilor a crescut; el este cunoscut, încă, bătrânilor care l-au trăit[113].

Încondeiatul ouălor – simbol al vieţii şi renaşterii. Încondeiatul se făcea, de obicei, în joia dinaintea Paştelui, ouăle încondeiate urmând a fi dăruite, fie de către fini naşilor, sau de către femei bătrâne preotului; de cele mai multe ori, ouăle roşii sau încondeiate se oferă tinerilor, a doua zi de

---

[111] Simion Florea Marian, *op. cit.*, p. 247.

[112] I. Stroe, *Sus în cercănel de lună. Folclor literar din Vlădeşti-Muşcel*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2002, p. 56.

[113] Irina Nicolau, *Ghidul sărbătorilor româneşti,* 1998, Editura Humanitas, Bucureşti, p. *93*.

Paşti, precum şi feciorilor, la joc, de către fete, obicei care se practică tot mai puţin, ca urmare a efectelor modernizării vieţii rurale.

Legat de cultul morţilor, a fost înregistrat şi obiceiul de a se da de pomană, la Paşti şi în sâmbăta Rusaliilor, ouă roşii.

Între localităţile în care arta încondeierii ouălor are vechi tradiţii, se numără Albeştii de Muscel, Corbi, Brăduleţ – Galeşu.

Calea rătăcită *Soarele* *Furca* *Coarnele berbecului*

Fig. 386 - Motive tradiţionale folosite la încondeierea ouălor (colecţia Muzeului Goleşti)

Ouăle încondeiate în Albeştii de Muşcel sunt vopsite cel mult în două culori, dar ele se disting printr-un desen mai bogat, mai pretenţios, alcătuit din linii duble, drepte sau curbe, cu puncte în interior, din meandre sau volute (spirale duble). Culorile sunt variate (roşu, albastru, verde, violet, maro); pentru a doua culoare se foloseşte galben (sau alte culori, deschise ca nuanţă), iar motivele sunt numeroase. Cele fitomorfe sunt reprezentate prin frunza plopului, frunza stejarului, floarea-soarelui etc.; cele zoomorfe înglobează, între altele, coarnele cerbului, fluturele, racul, peştele, şarpele etc. Calea rătăcită se întâlneşte în diferite variante, existând deosebiri de la o creatoare la alta.

În Corbi, desenul ouălor încondeiate e similar celui din Albeşti, fiind compus din linii duble, cu puncte în interior, dar cu o ondulare mai accentuată. Specificul acestui centru constă în împărţirea oului în mai multe câmpuri, prin brâuri orizontale şi verticale. Motivele sunt în două culori, alb şi galben, pe fond roşu-deschis sau vişiniu. Ornamentele din linii sinuoase figurează diverse motive, în special, zoomorfe şi skeomorfe, ca: broasca, calea rătăcită, frâul calului, cârligul ciobanului, coarnele berbecului etc.; motivele fitomorfe sunt mai rare, în rândul lor înscriindu-se: cireaşa, frunza de salcâm, frunza de stejar, glastra cu flori.

*Sâmbăta lui Toader.*Încă din vremuri îndepărtate, oamenii şi-au dorit *tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte,* ideal pentru care au căutat soluţii în natura înconjurătoare, au invocat forţa divină sau au creat rituri de medicină magică.

În Sâmbăta lui Toader (prima sâmbătă din postul Paştelui), fetele culeg iarbă-mare sau rădăcini de urzică, pe care le fierb, pentru a prepara o fiertură care, după răcire, se foloseşte la spălatul părului, în vreme ce rostesc:

Sân'Toadere!/Sân'Toadere!/Ia codiţa fetelor/Şi dă coada cailor!

Apoi, varsă soluţia rămasă, adăugând pâine şi sare la rădăcina plantei respective, rostind: Eu te răsplătesc/ Cu pâine şi cu sare,/ Iar tu răsplăteşte-mă/ Cu leac de frumuseţe/ Şi de tinereţe!

Înfrăţirea sau însurăţirea – devotamentul, prietenia. Datul „de-a fraţii" sau „de-a verii" şi „de-a suratele" a fost un obicei care avea loc în perioada Rusaliilor, după Sâmbăta Moşilor, prin care se stabileau relaţii de prietenie durabilă între băieţi şi fete.

Încă de pe la 10-11 ani şi până în preajma căsătoriei, băieţii se prindeau „fraţi de cruce" sau „veri", iar fetele – „surori de cruce" sau „surate", schimbând între ele vase de lut împodobite, în

care se pun alimente (păsat, orez, griş), ulcioare şi borcane conţinând ţuică sau vin, având la toartă: covrigi, colaci, păpuşi împletite, biscuiţi şi busuioc aducător de noroc.

Obiceiul *datului de-a fraţii şi de-a suratele* presupune un legământ sfânt (*Mi-eşti surată pân'la moarte?/Îţi sunt surată pân'la moarte!* sau: *Ia, vere, dă-mi, vere/ Până la moarte, tot vere*!) atât de puternic, încât, la decesul unuia dintre *fraţi sau surate,* trebuie făcută *dezlegarea pe mormânt şi înfrăţirea cu alt frate/ surată.*

Fârtaţii (verii) sau *suratele* se sprijină cu credinţă unul pe celălalt toată viaţa, folosind apelativul caracteristic, fără a-şi mai rosti numele.

3. Obiceiuri de vară. Paparuda, cândva ritual agrar cu dată fixă (a treia joi după Paşti), este practicată numai în perioadele de secetă, fiind un colind în ceată care, în Argeş, are mai multe variante de ceremonial. În vestul judeţului, ca şi în satele limitrofe Loviştei, copii – fete şi băieţi – cu vârsta sub 15 ani, se adunau la un râu şi îşi puneau pe cap coroniţe şi, la brâu, salbe de frunze de salcie. Unul dintre băieţi, şeful cetei, purta o căldăruşă plină cu apă şi un buchet din flori de busuioc cu care îi uda pe toţi gospodarii întâlniţi în cale. De la râu, pornesc prin sate, pe la casele gospodarilor şi, în vreme ce conducătorul cetei „stropea" cu apă animalele, acareturile, casa şi pe gazde, ceilalţi cântau: *Paparudă, rudă, /Vino şi ne udă,/ Cu găleata, leata, /Peste toată ceata!*

Fig. 387 - Paparudă
(http://ro.wikipedia.org/03.06.2013)

După terminarea colindatului, paparudele se întorceau la locul de plecare şi aruncau în râu salbele cu care fuseseră împodobite.

Pe valea Vâlsanului şi Râul Doamnei, paparudele, băieţi şi fete, purtau coroniţe şi salbe din bozii şi cântau, iar şeful cetei era o fată care îi stropea cu apă pe toţi cei întâlniţi în cale.

Auzindu-le, gospodarii îi invitau în curţile lor şi turnau apă cu cănile peste salbele de bozii cu care erau încinse, în timp ce ele repetau incantaţia.

Pe râurile Bratia, Râul Târgului, pe râurile Argeşel şi Dâmboviţa, obiceiul era practicat exclusiv de cete de fete, dintre care doar una era îmbrăcată în paparudă. În curtea gospodarului, ceata forma un cerc în care paparudele, stropite cu apă de către gazde, se mişcau şi săreau în ritmul cântecului.

În comunele Mozăceni, Slobozia, Negraşi, Recea, Izvoru, Teiu, Rociu, situate la câmpie, obiceiul este practicat doar de ţigani (de obicei, două fete, un băiat, o bătrână, uneori, un violonist). Ţiganca bate din palme în ritmul muzicii lăutarului, în timp ce copiii, stropiţi cu apă de gazde, peste ghirlandele de bozii cu care sunt încinşi, invocă ploaia prin cântec: *V-am trimis pe Riţa/Paparudiţa/Cu cheile,/Să deschidă cerurile,/Să pornească ploile, /Hai, ploiţă, hai!*[114]

Drăgaica – sărbătoare populară a începerii coacerii grâului. Sânzienele sau Drăgaica, de fapt, Sf. Ioan de vară, reprezintă sărbătoarea Naşterii Sfântului Ioan Botezătorul, cel mai mare proroc, botezătorul Mântuitorului Hristos. Sărbătoarea este plasată calendaristic aproape de solstiţiul de vară, când se verifică spicele dacă sunt bune de cules şi poate începe recoltatul.

Folcloriştii asociază obiceiurile caracteristice acestei sărbători cu cele legate de cultul zeiţelor Ceres şi Diana, apărătoarele holdelor în antichitate.

Obiceiul, cunoscut sub numele de Drăgaică, este foarte vechi, fiind consemnat de Dimitrie Cantemir. În unele locuri, în zorii zilei, tinerii sau copiii aprindeau torţe sau focuri peste care săreau, purtând pe cap cununi albe de flori de sânziene.

[114] I. Stroe, *op. cit.*, p. 28-32.

Fig. 388 – Ritualul de Drăgaică
(http://www.crestinortodox.ro/25.05.2013)

Fete îmbrăcate în costum popular merg în lanul de grâu, dansează şi îşi aleg o mireasă, pe care o împodobesc cu rochie albă şi voal. Fac cununi de grâu şi le poartă pe cap, apoi colindă din casă în casă, jucând câte o horă sau dansând în cruci şi urând spor grânelor. Mireasa lasă stăpânei casei o bucăţică din panglicile cu care este împodobită. Apoi, sunt cinstite de gazde cu bani, mâncare şi băutură. La ultima gazdă colindată, aruncă pe casă cununile de grâu de pe capete. Cununile se aruncă pe casă de până la trei ori. Se crede că, atunci când cununa cade de pe casă, e semn rău de deces sau că fata nu se mai mărită în acel an[115].

În trecut, obiceiul Drăgaicei avea semnificaţie războinică, asociată cu credinţe punitive.

În zona de şes a Argeşului, fetele mascate în bărbaţi, cu coase pe umeri şi coroane de spice verzi de grâu pe cap, se plimbau pe uliţele satului şi pe ogoare, purtând în mâini marame de care se ţineau în timpul jocului. În fruntea lor, se afla cea care purta steagul împodobit cu flori, spice şi usturoi, ca la căluşari[116].

Alte informaţii despre Drăgaică ne spun că este „o fiinţă sfântă” mai mare peste o ceată de bărbaţi, numiţi Cârcovi (Muntenia) sau „doamna florilor”, iar Sânzienele (ielele) sunt nişte spirite rele, feminine, care joacă pe câmpuri, lăsând iarba culcată, în formă de roţi, şi care iau minţile trecătorilor. De aceea, se zice, *cine lucrează în această zi este pocit de Drăgăici, înnebuneşte şi joacă asemenea lor*[117].

4. Obiceiuri de toamnă. Focul lui Sumedru – bucuria recoltelor bogate este obiceiul răspândit peste tot în Argeş; se păstrează, însă, mai puţin în regiunea de câmpie, fiind mai bine conservat în zonele pomicole, cu precădere în satele de pe Valea Bratiei, Valea Râului Târgului şi Valea Argeşului. Timp de aproape o săptămână, băieţii cu vârsta sub 15 – 16 ani curăţă grădinile de crengile uscate, frunze uscate, paie pe care le adună, formând una sau trei grămezi înalte, aşezate la o răspântie sau într-un loc din apropierea satului. În seara zilei de 25 octombrie, dau foc unei grămezi şi strigă de câteva ori: „hai la focu lui Sumedruuuu!”, vestind, în acest fel, întreaga colectivitate a satului despre începerea serbării. Sosesc grupuri de fete, femei, bărbaţi, apoi bătrânele şi bătrânii, întregul sat, cu coşuri pline de bucate. Gospodinele îşi oferă una alteia şi împart copiilor: covrigi, colaci, împletituri, mere, pere, nuci şi alte produse din recolta anului respectiv.

Când grămezile au ars în întregime, participanţii se întorc spre case, ducând în mână un băţ aprins (un tăciune), ceea ce înseamnă că, de acum, vremea se răceşte şi gospodarii trebuie să aprindă focul în sobe.

Răvăşitul oilor.

Este un obicei care simbolizează încheierea anului pastoral.

La sfârşitul verii, odată cu răcirea vremii, bârsanele îngrăşate sunt coborâte de la munte. Coborârea sau răvăşitul oilor încheie anul pastoral, fiind o tradiţie seculară valorificată din punct de vedere turistic, pentru că oferă imagini mioritice şi mâncare tradiţională.

[115] *Obiceiuri tradiţionale din România. Sărbători în imagini*, Colecţia Tradiţii, Bucureşti, 2006, p. 161.
[116] Ovidiu Bârlea, *Folclorul românesc*, vol. I, Ed. Minerva, Bucureşti, 1981, p. 406.
[117] *Obiceiuri tradiţionale din România. Sărbători în imagini*, Colecţia Tradiţii, Bucureşti, 2006, p. 161.

Alte obiceiuri tradiţionale. Şezătorile aveau loc, de obicei, în sezonul rece, de la terminarea strângerii tuturor recoltelor (Sfântul Dumitru), până primăvara, la Joia Mare, termenul tradiţional stabilit pentru terminarea torsului lânii şi cânepei.

Fig. 389 - Şezătoare (foto, perioada interbelică, colecţia Muzeului Goleşti)

Primele şezători – clăci – se făceau pentru depănuşatul ştiuleţilor de porumb şi aveau loc în satele de câmpie şi de deal, unde se întâlneşte cultura cerealelor. Iarna se organizau şezători pentru tors, cusutul iilor, împletitul ciorapilor, flanelelor sau pentru ţesut. Alături de fetele şi femeile care lucrau, flăcăii veneau pentru petrecere, atmosfera fiind pigmentată cu snoave, poveşti, ghicitori.

Obiceiuri de familie

1.Naşterea, botezul şi ursitoarele. Obiceiurile populare din ciclul familial au avut rol decisiv în funcţionarea mecanismului de autoreglare a nupţialităţii, natalităţii şi mortalităţii[118]. Dacă la nivelul comunităţii lărgite (sat, zonă) naşterea sau moartea unui om şi constituirea unei familii sau dezmembrarea acesteia sunt fenomene neglijabile, la nivelul familiei, acestea sădesc crize şi tensiuni sufleteşti de mari proporţii. Funcţia principală a obiceiurilor din ciclul vieţii, pregătirea lină a nou-născutului pentru trecerea tuturor pragurilor biologice şi sociale care despart leagănul de mormânt se realizează prin obiceiuri şi ceremonii, cântece ceremoniale şi rituale, bocete şi dansuri rituale, alaiuri şi ospeţe, cortegii funerare şi pomeni.

Trecerea peste aceste faze ale existenţei este pregătită cu mult timp înainte, prin obiceiuri, acte rituale şi practici magice, prin invocarea diferitelor personaje sacre creştine (Dumnezeu, Maica Domnului, diferiţi sfinţi) şi precreştine (Ursitoarele, Zorile etc.). La aceste praguri participă, direct sau indirect, întreaga comunitate. Modul de implicare a sătenilor este foarte diferit: foarte activă la nivelul familiei îndoliate şi a familiei procreatoare, activă la nivelul spiţei de neam şi mult

118 Academia Română – Institutul de Etnografie şi Folclor „C. Brăiloiu", *Sărbători şi obiceiuri*, vol. I, Oltenia, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2001, p. 3.

diminuată la nivelul satului[119]. Orice trecere dintr-o fază în alta este mediată de instituţii oficiale (biserica şi primăria) şi neoficiale (moşitul, năşia).

În Argeş şi Muşcel, ca şi în celelalte zone, naşterea copilului era marcată de o serie de practici şi obiceiuri care aveau menirea de a-l ajuta să se integreze în familie, neam şi comunitate rurală. Pentru protejarea sarcinii şi uşurarea naşterii, practicile cu caracter apotropaic începeau încă din perioada prenatală. Femeia gravidă trebuia să ţină seamă de numeroase interdicţii menite să asigure venirea pe lume a unui copil sănătos, să prevină eventualele pericole care îi puteau primejdui, ulterior, viaţa[120]. Viitoarea mamă trebuia să respecte sărbătorile, să ţină posturile, să ferească fătul de eventualele influenţe negative, malefice, ale vieţii cotidiene. (În satele comunei Bradu, băieţii veniţi în familie aduceau o mare bucurie, beneficiind, toată viaţa, de un statut privilegiat, în comparaţie cu cel al fetelor). În psihologia colectivă, au rezistat, până nu demult, „judecăţi de valoare" după care „femeile sunt poale lungi, dar minte scurtă", „femeia trebuie să vorbească şi să meargă în urma bărbatului", sau „vai de casa în care găina cântă şi cocoşul tace"[121].

Naşterile erau asistate de o „moaşă", recomandată de faima dovedită în astfel de lucruri, pricepută la legarea buricului nou-născutului, îngrijirea lehuzei, prima scaldă şi punerea de ursitoare[122]. Dintr-un şir de ritualuri şi interdicţii din zona Bradu, amintim că lehuzelor nu le era îngăduit să se ducă la fântână, să frământe pâine sau să mulgă vaca.

În Stoeneşti- Muşcel, existau numeroase obiceiuri legate de naştere, multe dintre ele păstrându-se până în prezent. După venirea pe lume, moaşa spăla copilul, îl trecea pe deasupra plitei încinse, ca să fie iute ca focul[123]. Apoi, îl ungea cu untură de urs, ca să fie sănătos şi puternic ca ursul. Dacă se năştea vara, în copaia cu apă i se puneau mlădiţe verzi de salcie dar şi furnici, ca să crească repede ca salcia şi să fie harnic ca furnicile. La 3 zile după naştere, se punea ,,masa ursitoarelor" (bani, vin, pâine, apă, cărţi etc.). „Îmbăiatul" copilului se făcea numai cu apă proaspătă, neîncepută, pentru a „nu se lipi de el vreo boală". Când îl botezau, naşul îl ducea la biserică în cămaşa tatălui. Botezul se încheia cu un ospăţ bogat, numit cumetrie, iar la un an, se „lua moţul" copilului.

În Muşăteşti, naşterea, prilej de bucurie pentru tânăra pereche, era urmată, în a treia seară, de masa ursitorilor, obiectele având semnificaţie pentru: meserie bună, bogăţie, ştiinţă de carte, frumuseţe, cochetărie, însuşiri pe care părinţii le doresc pentru copiii lor[124]. A doua zi, aceste lucruri sunt dăruite moaşei (când femeia năştea acasă, aceasta tăia buricul copilului). Prin botezul în apa sfinţită, copilul era purificat şi integrat în familie şi comunitate, stabilindu-se „rudenia" cu patronul său spiritual, naşul. În aşezarea argeşeană Bradu, s-a păstrat obiceiul schimbării de formă a copilului aparţinând unei familii căreia nu îi trăiau pruncii, prin vânzarea simulată în altă familie „cu noroc la copii", schimbându-li-se numele, pentru a păcăli, astfel, pe Necuratul[125]. Mai sunt predicate numeroase alte obiceiuri care să „asigure" copilului protecţia divină: nu se vinde leagănul copilului, nu „se trece" peste un copil, nu „se coase pe el". Multe dintre credinţele mai vechi s-au pierdut; între acestea, a dispărut interdicţia de a se boteza cu acelaşi nume mai mulţi copii din familie.

În tot acest areal, naşterea copilului prilejuia o mare concentrare de acţiuni, acte rituale şi practici magice, menite a uşura venirea pe lume a noului născut. Femeile năşteau acasă sau la muncă, pe câmp, cel mai adesea, pe pământ, în genunchi, în faţa vetrei focului sau lângă pat, uneori pe tocul uşii, pe strat (un braţ de fân sau paie), unde lăuza rămânea cu copilul timp de trei zile, până la sosirea Ursitoarelor[126]. *Moaşa de neam, moaşa de baştină, moaşa de buric, moşica* era femeia

---

[119] *Ibidem*, p. 4.
[120] *Ibidem*, p. 7.
[121] Bogdan Negoi, Ion Negoi, *Bradurile - o aşezare argeşeană. Monografie*, Editura Tiparg, Piteşti, 2006, p. 284.
[122] *Ibidem*.
[123] M.Niţulescu, *Micromonografie etnografică,Comuna Stoeneşti (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p. 16.
[124] Valentina Popa, *Micromonografia etnografică a comunei Muşăteşti, judeţul Argeş (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p. 20.
[125] Bogdan Negoi, *op. cit.*, p. 285.
[126] Academia Română – Institutul … *Sărbători şi obiceiuri,* vol. I , Oltenia, p. 7.

pricepută care asista naşterea. Dacă nu făcea parte din neam, aceasta intra în neam, în familia căreia i-a moşit copilul.

Moaşa reprezenta o adevărată instituţie, cu atribuţii multiple pe parcursul vieţii noului născut. Pe lângă ajutorul dat la naştere, ea tăia buricul copilului, îl scălda, în cazuri extreme îl boteza pe loc, la vatra focului, stropindu-l cu apă sau îl boteza cu ţărână. Tot ea îngrijea lăuza şi copilul până la scalda după botez, păzindu-l de forţele malefice, îl descânta, făcea curăţenie în casă, scălda copilul şi lăuza, punea masa Ursitoarelor, aducea agheasmă în biserică, pentru a fi pusă în scalda copilului la biserică, ducea copilul la biserică pentru a fi botezat, aducea darul la petrecerea de la botez, dădea copilul la grindă în ziua Sfântului Vasile. Moaşa era respectată toată viaţa de copilul moşit şi de familia acestuia, aducându-i-se, în anumite zile ale calendarului popular, plocoane.

Obiectele rituale, puse în apa de la prima scaldă şi în scalda după botez, aveau menirea asigurării şi protejării creşterii copilului, atragerii protecţiei tuturor forţelor benefice în viitor. La naştere, omul intră în posesia unui timp biotic care îi jalonează viaţa prin durată şi i-o ritmează prin numeroase ceasuri interne[127]. În calendarul popular, apar perioade în care căsătoriile şi, după nouă luni, naşterile înregistrează anumite vârfuri de creştere. Ritmul calendaristic al nunţilor şi naşterilor se subordonează atât factorilor biologici, cât şi celor sociali şi culturali[128] (interdicţiile religioase, perioadele aglomerate de muncă, în special, recoltarea roadelor etc.).

În Corbi şi Nucşoara, în trecut, femeile năşteau pe patul de scânduri acoperit cu o ţoală veche, aceasta din urmă fiind spălată – împreună cu lucrurile folosite – de mama fetei[129], după trei zile, pregătindu-se „ursitorile”. La Nucşoara, exista obiceiul „tăierii între picioare”, a nou-născutului pentru a nu fi împiedicat în viaţă (tăietură simbolică în formă de cruce)[130], ca şi acela al înfierii copilului „prin cămaşă”: mama adoptivă îşi rupea la gât cămaşa şi băga în sân copilul înfiat, de trei ori, scoţându-l pe la poale. Nu de puţine ori, astfel de femei sterile, după ce au adoptat „prin cămaşă”, au avut urmaşi[131].

Interesantă era credinţa în Ursitoare care aveau puterea de a prezice viitorul noului născut. Erau aşteptate a treia noapte de la naştere, cu masa ursitoarelor pregătită: turta sau turtiţe, alimente, băutură.

Ursitoarele, văzute şi auzite doar în vise, sunt imaginate ca trei fecioare curate, fete mari surori, trei năluci cu chip femeiesc, întotdeauna îmbrăcate în alb[132]. Ele au fie nume sacre, neştiute şi nepronunţate de profani, fie sunt numite după funcţia avută în timpul ursirii (Torcătoarea, Soarta, Moartea). Recuzita lor rituală este formată dintr-o furcă de tors cu caierul de lână pe ea, un fus şi foarfece. Ele torc viaţa omului după cum le este starea sufletească: bogăţie sau sărăcie şi, întotdeauna, moarte[133]. Uneori, pe masă, se pune lână pentru ca firul vieţii tors de Ursitoare să fie mai lung. Ursele (ursitoarele) trasează, în linii mari, momentele biografice ale vieţilor noilor născuţi; ele nu se amestecă în anecdotica vieţii celui ursit[134]. Determinările urselor nu pot fi abătute sau anulate, pentru că acţionează în numele Sorţii. Împotriva lor se poate interveni, numai parţial, pe căi ocolite şi, atunci, cu şanse reduse de izbândă, oportună prin: vrăji, descântece, rugăciuni, contracte cu diavolul, spiriduşi etc[135].

În Valea Mare-Pravăţ, obiceiurile de naştere seamănă cu cele din zona Dragoslavelor. La botez, copilul este dus de moaşă, înfăşat în broboadă, pus pe podea şi dat naşei. Mama nu asista la botez, ci aştepta acasă, unde copilul era adus de naşă (cu hainele dăruite de aceasta), iar moţul se

---

[127]Ion Ghinoiu, *Lumea de aici, lumea de dincolo – ipostaze româneşti ale nemuririi*, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1999, p. 134.
[128] *Ibid*em, p. 136.
[129]Filofteia Pally, *Comuna Corbi-Nucşoara. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, iulie 1989, p. 14.
[130] *Ibidem*.
[131] *Ibidem*, p. 15.
[132] Ion Ghinoiu, *op. cit.*, p. 158.
[133] *Ibidem*.
[134] Romulus Vulcănescu, *Mitologia română*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1987, p. 163-164.
[135] *Ibidem*.

tăia înainte de împlinirea vârstei de un an, părul tăiat trecându-se peste colacul aşezat de naş pe capul copilului[136].

Personajul care mediază întâlnirea Ursitoarelor cu copilul ursit este moaşa copilului. Ea pregăteşte cele două scalde rituale, ale fătului şi lăuzei, mătură şi „deretică” prin casă, pregăteşte Masa Ursitoarelor, numită şi Masa lăuzei. Masa ţărănească, joasă şi rotundă, aşezată în centrul camerei, unde doarme mama cu copilul, are funcţia altarului încărcat cu ofrande din care nu lipsesc colacii, sarea şi oala (cana, paharul) cu vin sau apă pentru Ursitoare. Pe masă, se pun şi obiecte cu valoare simbolică, ce sugerează Ursitoarelor idei de ursit: fierul plugului în satele de agricultori, fluierul în cele de păstori, caietul şi condeiul să înveţe copilul carte etc. Rolul lor precis era de a îmbuna Ursitoarele, dar unele daruri prefigurează a doua verigă importantă a vieţii: căsătoria.

Pe valea Topologului, în Tigveni şi Cepari, naşterea era asistată de moaşă şi avea loc într-o copaie. Lăuza da de pomană hainele în care năştea, ori acestea erau arse în curte. Buricul copilului se păstra până la vârsta de şapte ani[137]; în prima zi a plecării la şcoală, copilul era atins cu el şi pus să se uite prin el, spre a putea învăţa carte cu uşurinţă. Tăierea moţului avea loc la un an sau doi. La sosirea naşei, părul copilului era împletit cu o fundă, apoi naşa îi tăia moţul, întrebându-l: „- De ce îi e moţul ?” „- De miel sau de bani, de oaie sau de purcel” etc. Dacă copilul ştia să vorbească, naşa trebuia să dea ca dar finului animalul sau banii promişi.

În Valea Danului, femeia năştea pe paie, în faţa vetrei, asistată de naşă şi de femei mai în vârstă[138]. Până la botez, lăuzei îi erau interzise anumite activităţi.

Revenind la mitul ursitoarelor, trebuie făcută precizarea că ursirea e o prospecţie sintetică a întregii vieţi a copilului abia născut, care se petrecea în câteva secunde din noaptea a treia de la naşterea lui, prospecţie sintetică în economia de ansamblu a vieţii umane încadrate în cosmos[139]. Torcătoarea toarce, depănătoarea deapănă, iar curmătoarea taie firul vieţii, la momentul predestinat de soartă. Ghemul firului vieţii e luat de a treia ursă, curmătoarea, care îl ascunde într-o peşteră, în munţi, la care are acces numai Soarta. Ursele la români nu aveau nume individuale precise ca la greci (Moirele) sau la romani, ci nume tabuistice, deoarece nu trebuia să fie numite pe numele lor sfânt[140]. Folclorul medical ne relevă unele practici şi descântece contra urselor, de fapt, descântece de boală. Totuşi, aceste descântece, aşa-zise de ursită, sunt referitoare doar la anumite aspecte ale ursirii, nu pentru întreaga ursită.

Descântecul de ursită e mai mult de îmblânzire, de ameliorare a efectelor bolii, a unei nenorociri. În categoria acestor descântece de ursită, menţionăm: descântecele de ceas rău, de deochi, de bubă-neagră, de apucat, de săgetături[141].

Ursele vin la capul noului născut, se aşază în cerc în jurul lui, iar prezenţa lor e remarcată ca o adiere de zefir în cameră, prin dispariţia sau împuţinarea unor bucate şi băuturi, ca şi printr-un freamăt de şoapte. După ospătare, încep să *menească*. Limba lor abia poate fi percepută de iniţiaţi. Moaşele indiscrete trebuie să închidă în ele secretul ursirii, altfel, după prima destăinuire, mor[142].

În Leordeni, după venirea ursitoarelor, lăuza era atentă să nu uite visul de peste noapte, pentru că acesta trebuia să fie interpretat în prezicerea viitorului pentru copil[143].

În zona comunei Suseni, la „ursitoare”, băiatului i se puneau: cuţit, ca „să nu iasă cuţitaş” şi fluier, ca „să nu iasă cântăreţ”[144].

---

[136]Filofteia Pally, Ghiorghiţa Lăzărescu, Ion Mihail Gorgoi, *Comuna Corbeni. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1989, p. 10.

[137]Vasile Novac, Sevastian Tudor, *Comuna Tigveni-Cepari, jud. Argeş. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1989, p. 15.

[138] Ion Mihail Gorgoi, *Comuna Valea Danului. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p. 13.

[139] Romulus Vulcănescu, *op. cit.*, p. 164.

[140] *Ibidem*, p. 165.

[141] *Ibidem*, p. 166.

[142] *Ibidem*.

[143] I.M. Gorgoi, *Comuna Leordeni. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1989, p.10.

[144] Valentina Popa, *Comuna Suseni. Argeş. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1991, p. 17.

Coborând spre câmpie, în comuna Miroşi, la „ursitoare”, în cea de-a treia noapte, se aducea în casă o căldare cu apă proaspătă, scoasă din fântână înainte de apusul soarelui[145]. Semnificaţia gestului se referă la calităţile vizate: cel scăldat în această apă va fi tare ca piatra, uşor ca fulgul şi mlădios ca salcia[146]. Căldarea era aşezată sub patul lăuzei, iar deasupra ei se puneau o spată şi un vătrai, simbolizând vrednicia şi curajul. Tot până la asfinţit, se făcea o pâine nedospită, un fel de lipie din făină cernută de un copil. Pâinea se punea pe un şervet curat, iar deasupra ei se aşezau: usturoi, sare, bani toate fiind luate de către moaşă, împreună cu alte daruri[147].

Începând cu botezul, atribuţiile moaşei, de întâmpinare şi integrare a necunoscutului venit din altă lume în lumea de aici, prin închinarea lui Pământului, moşilor şi strămoşilor familiei, sunt preluate de o instituţie creştină, *năşia*. Principala atribuţie a naşilor este integrarea copilului în comunitatea de credinţă şi individualizarea acestuia în cadrul satului printr-un nume propriu, de cele mai multe ori, creştin. Ei duceau copilul la botez, unde garantau, prin răspunsurile date la întrebările preotului, viaţa spirituală creştină a noului-născut.

Fig. 390 - Prima împărtăşanie
(Simion Florea Marian, *Nascerea la români, studiu etnografic,*
Ediţiunea Academiei Române, Lito-Tipografia Carol Göbl, Bucuresci, 1892)

Era obligatoriu ca primul copil născut să fie botezat de naşii de cununie. Dacă cumetrii mureau ori se îmbolnăveau, locul lor era luat de unul din copii. Numai în situaţia în care se pierdea seminţia cumetrilor, copilul al doilea sau al treilea putea fi botezat de alte persoane, de obicei, rude cu tatăl nou-născutului[148]. Alegerea cumetrelor nu este o problemă, întrucât românii, mai ales cei fără copii şi cu o oarecare stare materială, acceptă cu mare bucurie botezul copiilor. În unele legende populare, când omul sărac şi cu mulţi copii nu-şi găseşte naş, apelează la Dumnezeu şi la Sfântul Petru[149].

145 Gheorghiţa Lăzărescu, *Comuna Miroşi. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1989, p. 16.
146 *Ibidem.*
147 *Ibidem.*
148 Ion Ghinoiu, *op. cit.*, p. 163.
149 *Ibidem.*

Fig. 391 - Botezul pruncului (www.crestinortodox.ro/25.05.2013)

Numele sfinţilor creştini au cea mai mare circulaţie în sistemul românesc de denominaţie personală[150]. Credinţa oamenilor că însuşirea numelui unui sfânt îi asigură purtătorului protecţia sfântului este vie în mentalitatea populară şi aplică dorinţa ce şi-o manifestau părinţii ca naşterea să fie în preajma marilor sărbători[151]. Regula de a da pruncului numele personajului sacru, celebrat în ziua naşterii sau a botezului, nu a fost în totalitate respectată. Un alt fapt demn de a fi menţionat este acela că, dacă naşterea intervenea într-o zonă a calendarului cu sfinţi mărunţi, botezul se amâna, uneori, până la o sărbătoare importantă[152].

Prin actul de atribuire a numelui, se aveau în vedere individualizarea onomastică a spiţei de neam paterne, naşterea cu precădere a băieţilor şi, în general, creşterea comunităţii. Calculele care se făceau la acordarea numelui exprimau, direct sau indirect, mentalitatea zonală sau locală privind familia. Redăm câteva reguli consemnate în satul Măţău, din zona Muşcelului: pentru conservarea onomastică a spiţei de neam patern, se obişnuia să se dea copilului numele tatălui; dacă primul copil era o fetiţă, i se da numele mamei, în credinţa că aceasta va fi prima şi ultima, pentru a începe rândul băieţilor, doriţi cu ardoare într-un sat cu specific pastoral; când primul născut era băiat, nu i se da numele tatălui, din dorinţa de a se naşte numai băieţi, urmând ca ultimul să moştenească onomastic părintele. În cazul în care copiii cu numele de Maria, Dumitru, Ion etc. mureau, se evitau aceste nume la naşterile viitoare; dacă într-o familie mureau toţi copiii, sau se năşteau prea mulţi, în special, fete, i se da copilului de pe urmă numele de Oprea, adică opreşte!; dacă primul copil era băiat, i se da, uneori, numele de Bucur, însemnând bucurie[153].

2. Obiceiuri de nuntă. Complex ceremonial ce marchează, în mod sărbătoresc, schimbarea statutului existenţial al unui tânăr cuplu, nunta include în scenariul său de desfăşurare numeroase momente rituale, prin care este reglată *trecerea* dintr-o etapă în alta a vieţii[154]. Organizarea şi desfăşurarea întregii suite ceremoniale se bazează pe coordonate fundamentale de mentalităţi specifice satului românesc tradiţional: respectarea normelor şi valorilor transmise de antecesori şi preocuparea pentru asigurarea trainiciei noii familii, cu atenţie specială pentru menţinerea relaţiilor cu familia creată, prin unirea neamului miresei cu cel al mirelui[155].

---

[150] *Ibidem*, p. 167.
[151] *Ibidem.*
[152] *Ibidem.*
[153] *Ibidem.*
[154] Academia Română - Institutul de Etnografie şi Folclor "C. Brăiloiu", *op. cit.*, p. 61.
[155] *Ibidem.*

Întreaga scenografie a nunţii se sprijină pe temeiul generat de prescripţii ceremoniale şi rituale precise, cu rol apotropaic, pentru crearea atmosferei sărbătoreşti, influenţarea şanselor viitoare ale căsătoriei şi, în general, influenţarea pozitivă a relaţiilor în familia lărgită[156]. Mărturiile etnografice reconstituie scenariul nunţii şi relevă principalele repere ale structurii ceremoniale, cu rol esenţial în reuşita desfăşurării momentului[157]:

a) Pregătirea, conform modelelor culturale moştenite, a etapelor prenupţiale: peţitul, logodna, înţelegerea asupra zestrei şi plecarea lăzii de zestre din casa miresei, chemarea la nuntă.

b) Stabilirea unor roluri precise ce legitimează statutul unor participanţi, membri ai familiei sau nu, dar purtând nume de membru de familie: statutul special al naşului (considerat părintele spiritual al tinerilor şi conducătorul nunţii din punct de vedere spiritual) şi rolul socrului mare (rol economic în conducerea nunţii) sunt acreditate prin forţa tradiţiei.

c) Stabilirea unor roluri precise ce legitimează statutul unor participanţi ne-membri ai familiei. Se remarcă varietatea rolurilor şi precizia sarcinilor asumate de unii participanţi, adecvate fiecărui moment al nunţii, în vederea organizării şi înlănţuirii coerente a secvenţelor suitei ceremoniale.

d) Utilizarea obiectelor rituale cu semnificaţie specială în strategia magico-rituală. Bradul, colacii sau apa adusă de mireasă în dimineaţa nunţii imprimă, prin simbolica lor, o puternică amprentă magico-rituală asupra întregului ceremonial. În acest sens, simbolica bradului explică atenţia acordată împodobirii lui, grija deosebită pentru securitatea lui în timpul nunţii. Ambele elemente de recuzită rituală, apa şi colacul, capacitează interesul general şi vizează puritatea, fertilitatea, regenerarea.

Fig. 392 - Cu vadra la udat (foto, colecţia Muzeului Goleşti)

e)Respectarea practicilor cu eficienţă magico-rituală ce asigură buna desfăşurare a evenimentului, cât şi viitorul căsniciei şi al familiei. Pe lângă ordonarea preliminară a momentelor ceremoniale şi rituale, legate de „făcutul” bradului, modelarea colacilor sau „adusul” apei, conform unei prescripţii şi interdicţii legate de timp, spaţiu şi comportament, mai există şi practici rituale verbale (oraţia de nuntă sau iertăciunea); acestea dau solemnitate intrării alaiului ginerelui în curtea socrilor mici şi luarea cu alai a miresei la biserică. Ele pot fi, totodată, percepute ca rituri de separare, urmate fiind de practici rituale de integrare a miresei în noua gospodărie, în care rolul

[156] *Ibidem.*
[157] *Ibidem*, p. 61-63.

principal revine socrilor mari, dar şi miresei, prin numeroasele daruri pe care le oferă tuturor rudelor mirelui.

Masa mare sau *masa darului*, secvenţa cea mai importantă a scenariului ceremonial, subliniind momentul sacru şi festiv al sărbătorii nunţii, are marcate valenţe sociale, ceremoniale şi rituale. Masa este consacrată de gesturi alimentare codificate cu semnificaţii pozitive: obiceiul mirilor de a mânca dintr-un vas comun, prefigurând coeziunea cuplului, solidaritatea lui în viaţă sau obiceiul oferirii unei găini naşului, ale cărui conotaţii sacrificiale le găsim în credinţele create în jurul ideii că orice creaţie umană (construcţie, căsătorie), pentru a dura în timp, trebuie fondată pe un sacrificiu.

Fig. 393 - Masa cu dar (foto, colecţia Muzeului Goleşti)

6) Performarea obiceiurilor ulterioare nunţii cu scopul de conformare a statutului fiecărui membru al familiei, cât şi oferirea, pe de o parte, şi participarea, pe de altă parte, la ospeţele post-nupţiale, al căror rol în cimentarea legăturilor de rudenie este bine cunoscut.

În cadrul ceremonialului nunţii, mirele şi mireasa purtau, în trecut, un costum distinct, portul popular de sărbătoare, căruia i se adăugau, în funcţie de tradiţiile locale şi de posibilităţile materiale ale mirilor, unele însemne specifice ritului de trecere de la o modalitate existenţială la alta, cu implicaţii în modul de viaţă şi comportamentul individului, căsătoria marcând şi o schimbare a relaţiilor sociale. Aceste însemne, începând cu cele care împodobeau capul miresei şi pălăria sau căciula mirelui, continuând cu “floarea” (beteala) prinsă în piept, ce se combină cu alte accesorii, puse pe cap, în jurul gâtului, în diagonală pe piept sau la şold şi până la pieptarele, cojoacele şi hainele groase care se purtau pe deasupra costumului aveau o funcţie socială şi simbolică aparte, subliniind nevoia de prestigiu şi reprezentare a mirilor. Se respectau, astfel, potrivit rânduielii transmise din generaţie în generaţie, anumite reguli şi limbaje vestimentare ceremoniale, colectivitatea tradiţională imprimându-le un caracter de obligativitate.

În zona Muşcelului, costumul de mireasă cuprindea: fotă, ie, brâu, pantofi şi ciorapi de culoare albă. La fotă, se remarcă firul metalic argintiu, răsucit în două sau trei fire, iar la ie se folosesc mătasea, fluturaşii şi beteala sclipitoare. La gât, în vechime, se purta salba de galbeni. De obicei, nunta se făcea toamna, după strângerea recoltei, sau iarna.

Ceremonialul cuprindea mai multe etape: peţitul, stabilirea datei nunţii, invitarea sătenilor cu plosca de vin şi ţuică. Sâmbăta, în ajunul nunţii, se organiza petrecere (la mireasă se numea *brad*, iar, la ginere, *fedeleş)*[158].

În zona de confluenţă a Argeşului cu Muşcelul, nunta parcurge aceleaşi etape. Peţitul este făcut de rude sau părinţi. Este semnificativ refuzul fetei de a bea din ploscă, fapt ce anulează intenţiile matrimoniale[159]. Logodna avea loc, de obicei, joia, când se întocmea foaia de zestre, după care urma petrecerea. Fedeleşul debutează cu chemarea la nuntă a sătenilor de către cei doi tineri, însoţiţi de lăutari. Este seara în care se împodobeşte poarta cu crengi de brad şi *se face bradul* la casa miresei. În timp ce invitaţii stau la masă, ginerele este bărbierit de un flăcău, lăutarii interpretând melodia specifică evenimentului. Duminică dimineaţa, pleacă prin sat, doi câte doi, „chemătorii" cu ploşti. Naşa găteşte mireasa în costum popular alb, cusut cu fir, după care „se joacă vadra"[160]. Până la venirea ginerelui, în curtea miresei, tinerii joacă hora. Naşii sunt "luaţi cu alai" de către ginere şi, împreună, merg la mireasă, înaintea lor aflându-se vornicul care rosteşte oraţia la poartă. Înainte de a pleca alaiul la biserică, miresei „i se rupe turta" deasupra capului (pâine, cozonac), bucăţile fiind aruncate în cele patru puncte cardinale. După masă, ceremonialul continuă cu „hora miresei", în care se interpretează cântecul nunului: *Bine-ţi pare, nune mare,/ Că ţi-e fina ca o floare/ Şi-amândoi s-au potrivit/ Cu inele de argint./ Şi la ochi, şi la sprâncene/ Ca doi porumbei la pene./ Să trăiţi, să-mbătrâniţi,/ Întru mulţi ani fericiţi/ Ce mai soare luminos/ Şi ce ginere frumos!/ Ce mai lună luminoasă!/ Şi ce mireasă frumoasă!/ Aoleu, cum joacă nunul/ De se zdruncină ceaunul./ Aoleu, cum joacă nuna/ De se zdruncină cununa./ Bine-mi pare, Doamne–mi pare/ Că m-a făcut mama mare/ Să mă dea la cel ce n-are.*

Fig. 394 - Bărbieritul ginerului (foto, colecţia Muzeului Goleşti)

În vechime, flăcăii trăgeau salve cu pistoale şi puşti; după cununie, urmează hora miresei, la poarta bisericii, de aici mergându-se la socrii mari. Tinerii intră în casă înfăşuraţi într-un şervet lung, ca simbol al unirii lor pe viaţă. La masă, tinerii mănâncă foarte puţin (obiceiul mâncatului dintr-un ou şi evitarea consumului de carne)[161]. Masa se termină după "luarea darului", pe

158 Sevastian Tudor, *Comuna Mioarele - Judeţul Argeş. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti , 1990, p. 12.

159 F. Pally, *Comuna Pietroşani. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p. 18.

160 *Ibidem.*

161 *Ibidem*, p. 19.

următorul cântec: *Frunză verde salbă moale/ Porunceşte, nune mare,/ Să dea mesele afară,/ C-am un foc la inimioară;/ Să facem o horă mare/ Că la toţi bine le pare/ Hai, sculaţi, sculaţi, sculaţi!/ V-ajunge de când mâncaţi!/ Varză-n oală n-a rămas,/ Nu mai e nici vin în vas./ Pune-o oală lângă oală,/Uite nunul că se scoală./Cociorița cea frumoasă,/ Ia strânge ce-ai pus pe masă!/ Străchinele, lingurele,/ Că s-a-mbătat soacrele!*.

Luni, continuă nunta cu *pocânzeii* (rudele miresei), iar joi, tinerii vin pe *calea-ntoarsă*, în vizită la părinţii fetei.

În zona Corbi- Nucşoara (o zonă aflată sub influenţa celor două arii etno-culturale Argeş-Muşcel), ceremonialul de nuntă cuprinde aceleaşi etape, existând unele particularităţi. În acest sens, în cadrul peţitului, care se face fără intermediari, băiatul însoţit de părinţii lui merge la fată; aici, se discută cererea în căsătorie, se stabileşte zestrea care se înscrie în acte (foaia de zestre). Cu acest prilej, se fixează data logodnei[162]. Logodna (*logonda*), ca eveniment, poate fi considerată o nuntă mai mică, întrucât la ea se stă la masă cu lăutari, invitându-se şi vecini. Se stabileşte data nunţii, în joia nunţii aducându-se zestrea fetei la casa mirelui.

Fedeleşul reprezintă sâmbăta nunţii. Logodnica, ajutată de surate, împodobeşte bradul adus de fratele de ginere. Ca podoabe, se folosesc ciucuri şi beteală. La Nucşoara, fedeleşul se desfăşoară doar cu muzică şi joc, în timp ce, la Corbi, se aşază mese cu gustări şi băutură[163]. Seara târziu, se pun mesele pentru *pupezari* (rude ale ginerelui) care îi aduc miresei darurile însoţite de *pupăză* (colac mare, frumos făcut, pe care mireasa îl rupe bucăţele şi îl aruncă fetelor, grăbindu-le, astfel, căsătoria – se crede).

Nunta propriu-zisă începe duminica dimineaţa. Mirele se bărbiereşte, iar mireasa se "găteşte" cu costumul lucrat de ea sau moştenit de la mamă (Nucşoara). La ginere acasă, se împodobeşte *steagul* (prăjină lungă, îmbrăcată pe toată lungimea cu bete, având în vârf *cârpe* înflorate). Steagul este dus de fratele ginerelui. Alaiul mirelui pleacă spre casa miresei, unde vornicul rosteşte oraţia la poartă[164]. De multe ori, pentru amuzament, se înlocuieşte mireasa cu o fată urâtă sau proastă, îmbrăcată în mireasă. La casa miresei, se rosteşte iertăciunea, după care se joacă hora miresei, moment în care *se pun decorăţii în piept*, la rude. La masă, se rostesc oraţii pentru ridicarea darului. După aceasta, nuna *îmbrobodeşte nevasta* (i se ia voalul – marama şi i se pune pe cap cârpa - baticul).

În Corbi, la masă, se pune, alături de tineri, o creangă de măr împodobită, care îi obligă să-şi aleagă o zi sfântă, pe care o vor sărbători toată viaţa. În schimb, la Nucşoara, luni-dimineaţă, se cântă "Zorile" la fereastră, jucându-se "cămaşa miresei", obicei neîntâlnit în Corbi. Tot luni, se face masă pentru "alergători" sau pentru mesenii întârziaţi. An de an, finii vor merge, de Bobotează şi Crăciun, cu plocon la naşi (care, până la căsătoria finului, i-au adus ei plocon cu colaci (Corbi).

La Lereşti, prietenii ginerelui vin la casa acestuia pentru a pregăti *coroana* din brad, împodobită, la mijloc, cu iniţialele tinerilor. Aceasta va fi fixată deasupra porţii mari, operaţia fiind repetată şi la casa miresei. Cei mai vârstnici îşi amintesc că, odinioară, alaiul mirelui sosea la casa miresei, având-l în frunte pe *fratele de ginere* care rupea *colacul* tinerilor, aceştia mâncând *jumătăţile*, simbol al identificării celor doi într-o singură fiinţă[165].

După ce se dăruiesc *plocoanele* soacrei mici, în casa miresei are loc ceremonia *iertăciunii*; acesta este momentul cel mai emoţionant, marcând despărţirea oficială a miresei de familia ei.

În căruţe bogat împodobite, alaiul de nuntaşi merge la biserică, iar la ieşirea de la slujbă, se aşază o găleată cu apă în care ginerele va pune bani. Sosiţi la casa socrilor mari, mireasa toarnă apă socrului mare şi naşului care, după ce se spală pe mâini, plătesc miresei şi se şterg cu şervete dăruite de aceasta. O altă secvenţă a ceremonialului din zona Lereşti este cea care urmează după strângerea darului, când are loc *învelirea nevestei*: naşa *dezveleşte* mireasa de hainele de fată, *învelind-o*, apoi, ca nevastă. Luni, după nuntă, masa continuă cu *alergătorii* şi oaspeţii noi, iar joi are loc *calea-valea*

---

[162] Filofteia Pally, *Comuna Corbi-Nucşoara. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p. 13.
[163] *Ibidem*.
[164] *Ibidem*, p. 14.
[165] Filofteia Pally, *Comuna Lereşti. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p.16.

la părinţii fetei; următoarea duminică, tinerii ies la biserică, pentru a li se citi slujba, moment urmat de "petrecerea cititului la casa socrilor mari"[166].

În Albeştii de Muşcel, după gătirea miresei în costum popular, din duminica nunţii, patru călăreţi vesteau alaiul ginerelui care sosea, împreună cu naşii şi alţi înaintaşi, la mireasă. Ei găseau porţile închise şi erau serviţi, mai întâi, cu apă, ca să demonstreze că nu au fată de dat, abia mai apoi cu ţuică[167].

După deschiderea porţilor şi primirea alaiului în curte, mireasa prindea, pe pieptul băieţilor, frumoase batiste de nuntă, cusute de mâna ei şi a altor fete[168]. La plecarea din curte spre biserică, ginerele rupe cămaşa soacrei şi îi bagă în sân bani, iar aceasta îi dăruieşte un şervet. La masa nunţii, la miezul nopţii, mireasa este aşezată pe un butoi şi are loc *îmbroboditul* - semnificaţia rituală vizând ca primul născut să fie băiat[169]. Tradiţia de a se merge, în duminica nunţii, la naş cu plocon, este înregistrată şi în Valea Mare-Pravăţ, aici ginerele fiind însoţit de un alai format din lăutari şi patru-cinci călăreţi, cu *poştalioane* (căruţe mari)[170].

Fig. 395 - Împodobirea bradului (foto, colecţia Muzeului Goleşti)

Renumitul folclorist Constantin Rădulescu - Codin a cules, în anul 1893, un cântec de iertăciune din zona Beleţi-Negreşti[171]: *Ascultaţi dumneavoastră/ Cinstiţi socri mici/ Puţinele noastre cuvinte/ De rugăminte/ Că se roagă fiica dumneavoastră/ Se roagă cu smerenie/ Se roagă cu plecăciune/ Ca să-i daţi iertăciune*.

În zona Argeş, ceremonialul de nuntă parcurge aceleaşi etape, existând unele mici diferenţe. Astfel, la Tigveni şi Cepari (N-V judeţului), luni, după nuntă, la ferestrele tinerilor căsătoriţi, se

---

166 *Ibidem*, p. 17.

167 Ghiorghiţa Lăzărescu, *Comuna Albeştii de Argeş. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1989, p. 17.

168 *Ibidem*, p. 18.

169 *Ibidem*.

170 F. Pally, Gh. Lăzărescu, I. M. Gorgoi, *Comuna Valea Mare-Pravăţ,. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1989, p. 7.

171 Gh. Lăzărescu, *Comuna Beleţi-Negreşti. Micromonografie etnografică (manuscris),* Biblioteca Muzeului Goleşti, 1991, p. 17.

cântau “Zorile”, pentru ca viaţa să le fie senină ca zorile dimineţii[172]; se urca, apoi, bradul pe casă, ori se lega la stâlpul casei, cu urarea: *Câte cuie sunt pe casă,/ Atâţia copii la masă*.

Pot fi semnalate câteva elemente specifice nunţii argeşene din zona Coşeşti. Rudele apropiate ginerelui sunt numite “călţunaşi” şi “călţunărese”[173]. Acestora, părinţii fetei le dăruiesc “barişuri” (basmale şi broboade), fiind, totodată, mesagerii ginerelui către socrii mici şi mireasă, cărora trebuie să le ducă în dar cizmele, ghetele şi oglinda miresei[174]. Până spre anul 1900, un flăcău călăreţ spunea oraţiile, obicei care a dispărut treptat. Nunta se încheia marţi dimineaţa, cu petrecerea numită *trăncănăul* (ultima masă)[175].

Interesante sunt “oraţiile” şi “iertăciunea” rostite în comuna Brăduleţ, cu acest prilej[176]:

Bună dimineaţa, soacră mică/ Dar nu ne întrebi nimic?/ Ce umblăm, ce căutăm?/ Ce umblăm, ce căutăm,/ La nimeni sama nu dăm/ Dar dacă ne luaţi cu încetinelul,/ Noi vă vom spune tot adevărul./Tânărul nostru-mpărat/ Dă dimineaţa s-a sculat/ Şi-am plecat la vânătoare/Pă la răsărit de soare/Când dete soarele-n de seară/Ieşirăm la drumul cel mare/ Şi detem de-o urmă de fiară/ Unii zîsă că e urmă de zână/ Să fie-mpăratului cunună;/ Alţii zîsă că e urmă de căprioară/ Să fie-mpăratului soţioară.

Fig. 396 - Ginerele şi vornicelul rostind oraţia la poarta miresei
(foto, colecţia Muzeului Goleşti)

La plecarea miresei din casa părinţilor, se rostesc “Iertăciunile”: *Ascultaţi dumneavoastră, cinstiţi nuni mari,/ Socrii mari,/ Puţinele cuvinte de rugăminte,/ Că să roagă fiica dumneavoastră cu plecăciune/ Ca să-i daţi iertăciune/ Şi se roagă cu smerenie/ Ca să-i daţi blagoslovenie/ .../ C-aşa Dumnezeu a orânduit/ Ca feciorul şi fecioara/ Să lase pe tatăl său şi pe mama sa/ Şi să fie una….*

Pe Valea Danului, la o nuntă, cântau[177] patru lăutari la: vioară, cobză, dură şi ţambal, iar duminica-dimineaţa, impresiona imaginea alaiului format din 10-12 căruţe sau sănii cu zurgălăi,

---

[172]V.Novac, S.Tudor, *Comuna Tigveni-Cepari. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti 1989, p. 16.
[173] F. Pally, *Comuna Coşeşti. Micromonografie etnografică (manuscris),* Biblioteca Muzeului Goleşti, p. 19.
[174] *Ibidem.*
[175] *Ibidem*, p. 20.
[176]VPopa, *Comuna Brăduleţ-Argeş. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p.16
[177]F.Pally, I.M.Gorgoi, *Comuna Corbeni. Micromonografie etnografică (manuscris),* Biblioteca Muzeului Goleşti, 1983, p. 11.

care se deplasau cu plocon către naşi. În sud-vestul judeţului, în comuna Stolnici, secvenţele sunt, oarecum, identice, însă, aici, duminica-dimineaţa, avea loc "udatul"[178]. Într-o vadră de lemn, prin urechile căreia se agăţa un ştergar, se punea apă de la fântână. Vadra era purtată de un flăcău şi o fată; aceştia, mergând înaintea miresei, scoteau apă de la a treia fântână şi se opreau să ude în trei locuri (la trei case), de câte trei ori[179]. Pe tot parcursul drumului, mireasa şi prietena ei cea mai bună, sora de mireasă, invitau sătenii la nuntă, oferindu-le să guste din ploscă. Când soseau acasă, ea vărsa apa din vadră cu piciorul şi apoi arunca ştergarul pe casă. După masa de nuntă, luni-seara, se adunau apropiaţii miresei (pocânzeii), marţi era masa pentru ,,alergători" şi joia sau duminica următoare se făcea "calea întoarsă", când mirii mergeau la părinţii miresei, aşezându-se împreună, toţi, la masă. Se menţionează, în vechime, situaţii în care mireasa, nefiind "cinstită" (fecioară), luni-dimineaţa era dusă înapoi la părinţi acasă, pe o grapă de mărăcini (ruşinea fetei era spălată de un supliment de zestre); dacă mireasa era fată mare, atunci se bea rachiu roşu, în semn de preţuire pentru ea[180].

Ceva asemănător se petrecea şi în sud-estul judeţului Argeş, în comuna Mozăceni, unde avea loc o petrecere la părinţii fetei, dacă mireasa *fusese fată cuminte*, iar semnul distinctiv pentru aceasta era o plasă legată cu o fundă roşie[181]. Însă, când aceasta era purtată prin comună pe o grapă, semnificaţia era evidentă: fata îşi pierduse virginitatea înainte de nuntă, rămânând femeie măritată doar dacă părinţii acceptau să-i mărească zestrea.

Interesantă era negocierea dotei în comuna Buzoeşti, localitate aflată în sudul judeţului. Aici, opţiunea tinerilor avea un rol minor şi, de aceea, nu de puţine ori, fata *fugea* cu bărbatul dorit, sperând, în felul acesta, ca familia ei să-l accepte. Peţitul, făcut fără ceremonie, îi punea faţă în faţă pe părinţii tinerilor, între ei aflându-se plosca cu ţuică. Cât timp se târguiau, niciunul dintre ei nu bea, ci abia după ce se "înţelegeau" consumau tot conţinutul acesteia. În cazul în care nu încheiau foaia de zestre, tatăl băiatului pleca cu plosca neatinsă[182].

Sâmbătă-seara, se desfăşura fedeleşul la ambele case, iar, duminica-dimineaţa, se ,,făcea apa miresei", un ritual asemănător ,,jucatului vedrei", cu deosebirea că finalizarea ei prin stropirea tinerilor semnifica grăbirea căsătoriei acestora[183]. În zona Mărăcineni-Miceşti, după ceremonia desfăşurată la biserică, socrul mare şi naşul se spală pe mâini cu apă şi mălai, simbolizând bogăţia viitoarei familii care se întemeia[184]. Un obicei aparte, cu rol apotropaic, avea loc în zona Bascov, unde, după ruperea turtei deasupra capului miresei şi aruncarea celor patru bucăţi în cele patru zări, nuntaşii erau stropiţi cu vin, li se aruncau bomboane, toate acestea semnificând alungarea spiritelor malefice din jurul tinerilor şi invocarea belşugului asupra casei acestora[185].

În arealul Argeş-Neajlov, la sud de Piteşti, în comuna Bradu, peţitul pregătea al doilea pas important în viaţa unui om, căsătoria, rareori cuplurile trecând şi prin perioada logodnei. Dacă tinerii se plăceau, familia flăcăului tatona neamurile fetei prin diverse persoane „de bine". Printr-o rudă-mesager se stabilea data când urmau să vină în peţit „pocânzeii" „să se înţeleagă", neapărat, într-o joi sau duminică[186]. În familiile înstărite, „înţelegerea" era greu de ocolit şi se finaliza, uneori, „cu o foaie de dotă"; în celelalte, se mai întâmpla ca tinerii „să fugă", adăpostindu-se la una din rudele mirelui, până ce vehemenţa celor bătrâni scădea în intensitate. În ambele situaţii, în cele din urmă, se stabilea ziua nunţii care, dacă se întâmpla să fie frumoasă, anunţa o căsătorie bună. Dacă

---

[178] I. M. Gorgoi, *Comuna Stolnici. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1989, p. 24.
[179] *Ibidem.*
[180] *Ibidem.*
[181] Gh. Lăzărescu, *Comuna Mozăceni. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1991, p. 18.
[182] *Ibidem.*
[183] *Ibidem.*
[184] Idem, *Comuna Mărăcineni-Miceşti. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1989, p. 14.
[185] Idem, *Comuna Bascov. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p.16.
[186] Bogdan Negoi, Ion Negoi, *op. cit.*, p. 285.

ploua, noua familie urma să trăiască în belşug. Timpul din duminica nunţii, frumos sau nu, era atribuit miresei, cel din ziua de luni, mirelui.

De regulă, nunta ţinea trei zile şi era organizată de familia ginerelui. Începea cu o săptămână mai devreme, cu „ploconul de vestire” dus de miri şi părinţii lor naşilor. Continua joi-seara, acasă la mireasă, cu „betelele”, când tinerii - fete şi băieţi - confecţionau diverse ornamente din hârtie creponată; tot atunci, fetele pregăteau, din fire de lână roşie, 44 de ciucuri pentru împodobitul bradului. Un măr pe care se scrijeleau iniţialele mirilor şi un ciucure mai mare se fixau în vârful bradului. Urma „fedeleşul” de sâmbătă-seara, o petrecere cu semnificaţia despărţirii de feciorie, organizat în curtea părinţilor flăcăului, când cei doi miri erau îmbrăcaţi în portul naţional. Cu acest prilej, socrii îi cinsteau pe cei prezenţi şi îi invitau la nuntă. După miezul nopţii, mireasa, însoţită de fata care, a doua zi, urma să poarte vadra, pornea „hora miresei”, împrejurare în care invita „la brad” fetele şi băieţii prezenţi[187].

Fig. 397 - Alaiul de nuntă în drum spre biserică (foto, colecţia Muzeului Goleşti)

Ceremonialul matinal al nunţii începea cu „aducerea miresei”, iar mirele, însoţit de un alai de băieţi şi lăutari, se deplasa la casa socrilor săi. După câteva cântece şi hore, mireasa era adusă în casa mirelui, unde începea ritualul concomitent al „vedrei” şi al „bradului”. În lipsa aparentă a mirelui, bradul era împodobit cu cei 44 de ciucuri, cu „betele” şi alte ornamente din hârtie; în vârf i se puneau un măr, un covrig şi cel de-al 45-lea ciucure, ceva mai mare. Se mai adăuga, în partea de jos a trunchiului, un prosop ţărănesc, cusut în casă. Astfel împodobit, bradul, înfipt într-o pâine cu sare (semn de bogăţie viitoare), era stropit cu vin de patru ori, de jos în sus.

Ceremonia „vedrei” şi a „bradului” se desfăşura, uneori, şi în casa miresei. În vadră, se puneau seminţe de cereale, pâine şi sare (semne ale bogăţiei). Cu bradul în frunte, alaiul de nuntaşi mergea,

187 *Ibidem*, p. 286.

apoi, la „udat”, la o fântână din apropiere, plasată, neapărat, în partea de răsărit[188]. Peste boabele de grâu şi de porumb se mai puneau monede şi petale de flori; cei doi tineri umpleau vadra de trei ori şi tot de trei ori apa era vărsată de către mireasă. Cu un mănunchi de busuioc în mână, mireasa îi stropea, iarăşi, de trei ori, pe cei din jur. Se juca, apoi, „hora vedrei”. La întoarcere, cu sensul de trăinicie a noii familii, prosopul era aruncat pe acoperişul casei, alaiul de nuntaşi şi lăutari însoţea mireasa la trei case vecine „întregi”, vizită - rituală semnificând alegerea unui model de căsnicie demn de urmat[189].

Ceremonialul simbolic şi plin de farse sugestive al „bărbieritului” mirelui este însoţit de „cântecul ginerelui”, cântec tradiţional în astfel de momente, din care nu lipsesc versurile: *„Of, of, of, pusei briciul să mă rad, măi/ Mor fetele de necaz, măi,/ Of, of, of, Rad barba de tinereţe, măi/ Şi-o pui p-a de bătrâneţe, măi.*”

Alaiul era deschis de cele două cupluri de socri, miri şi ceilalţi nuntaşi. Soacrele duceau coşul cu „plocoane”: 12 pâini, 12 cozonaci, fructe, un curcan, ţuică şi vin. În plocon erau incluse şi „cadourile”, lucruri diverse, folositoare în gospodăria naşului. În casa acestuia, nuntaşii erau „omeniţi” cum se cuvine, după care întreg alaiul se întorcea, împreună cu naşul, în casa mirelui. Mirele „dispare” discret din scenă, timp în care mireasa este „încălţată” de către unul din flăcăii prezenţi. Intră în scenă naşa care „găteşte” mireasa cu voalul, aşezat, în prealabil, pe capul a trei dintre fecioarele prezente. În emoţia generală şi în lacrimile socrilor-mici, lăutarii interpretează „Cântecul miresei”[190]: *Ia-ţi, mireasă, ziua bună/ De la tată, de la mumă/ De la fraţi, de la surori/ De la grădina cu flori*.

Fig. 398 - Hora miresei (foto, colecţia Muzeului Goleşti)

Urma „hora bradului”, când mireasa, însoţită de o domnişoară de onoare, prinde la reverul nuntaşilor florile de nuntă. Momentul următor se desfăşoară, după ritual, la biserica din sat, după care, cu trăsuri şi şarete, mergeau la Piteşti, la fotograf[191]. Între timp, petrecerea continua în curtea plină de săteni veniţi „la nuntă”. Aici, se produce un alt ritual al nunţii, „nuneasca”, o horă mare în care intră toată lumea şi în care cele două soacre îşi arată “fala”, împărţind neamurilor lor „cadouri” aruncate pe umerii şi grumazul bărbaţilor. Timp de două zile, duminică şi luni-seara, mirele şi

---

[188] *Ibidem.*
[189] *Ibidem.*
[190] *Ibidem*, p. 287.
[191] *Ibidem.*

mireasa primeau „mesenii” în poarta casei, oferindu-le ţuică şi vin, în tradiţionala plimbare cu roata[192]. Căsătoria şi nunta erau însoţite de un şir de superstiţii care prevesteau, nuanţat, viitorul, fericit sau nu, al noului cuplu. Timpul, felul în care ardea lumânarea unuia dintre miri la biserică, ori se stingea, pierderea verighetei sau aprinderea, din întâmplare, a voalului miresei, erau interpretate ca aducătoare de nenorociri. Mirii aveau grijă să nu întâlnească, la biserică sau pe uliţă, o altă nuntă, întâmplare care ar fi prezis moartea uneia dintre cele două mirese. La întoarcerea alaiului de la naşi sau de la biserică, în poarta casei, era aşezată o găleată cu apă, cu seminţe de cereale sau cu monede, în care nuntaşii aruncau bani, urare de belşug pentru noua familie. După masa de luni-seara, naşa desface de pe pieptul ginerelui floarea de nuntă şi o prinde pe pieptul unuia dintre flăcăii prezenţi[193]. Urmând acelaşi ritual, voalul miresei era pus pe capul unei fete. Cu basma şi pălărie pe cap, cei doi au trecut acum, definitiv, în rândul celor căsătoriţi.

În Calendarul Popular, apar perioade în care căsătoriile şi, după 9 luni, naşterile înregistrează anumite vârfuri de creştere. Ritmul calendaristic al nunţilor şi naşterilor se subordonează factorilor biologici, sociali şi culturali (interdicţiile religioase, perioadele aglomerate de muncă, în special, recoltarea rodului şi altele). Zilele săptămânii, favorabile actelor care vizează direct sau indirect căsătoria (peţit, logodit, încredinţare, cununie), sunt duminica şi joia[194]. Căsătoria (instituţie controlată de Biserică) şi relaţiile conjugale erau interzise în zilele de post ale săptămânii, în posturile de peste an şi, din motive lesne de înţeles, în perioada ospeţelor cu mâncare şi băutură din belşug (între Crăciun şi Bobotează, în Săptămâna Luminată)[195].

Ritmurile muncii stabilite de ocupaţiile de bază ale satului tradiţional, dar şi ciclurile de reproducţie vegetală şi animală au generat, împreună cu regulile religioase, sezoanele nupţiale ale anului: toamna, până la Lăsatul-Secului de Crăciun, în satele predominant agrare şi iarna, între Bobotează şi Lăsatul-Secului de Paşti, în satele pastorale. Vârfuri secundare ale nupţialităţii puteau apărea şi vara, favorizate de zilele de Drăgaică (24 iunie) şi Sântilie (20 iulie), dar şi primăvara, când prima parte a muncilor era încheiată; aceste nunţi se numeau ,,între sape” (între praşile).

*3. Obiceiuri de înmormântare***.** Dacă naşterea omului constituie începutul unui nou sistem de viaţă cosmică în ipostază terestră, nunta constituie integrarea acestui sistem în ritmul alert al vieţii pământeşti, iar moartea, revenirea peregrinului terestru în cosmos[196]. Primele două evenimente principale ale ciclului, ipostaze terestre (naşterea şi nunta), marchează tulburări în biotonusul vital al corpului uman, al mediului uman (comunitate socială, rude, prieteni, cunoscuţi), ultimul eveniment, moartea, marchează ruperea brutală a corpului uman de mediul lui şi catapultarea sufletului în cosmos. Fiecare trecere e un complex de rituri, în care se exprimă integrarea în comunitatea viilor, despărţirea de familie şi comunitatea viilor şi integrarea în comunitatea morţilor, egală cu reintegrarea în cosmos[197].

Grija omului pentru desfăşurarea riguroasă a obiceiurilor la înmormântare şi, uneori, pregătirile şi cheltuielile făcute înainte, în timpul şi după înmormântare, le depăşesc cu mult pe cele consacrate altor momente de răscruce din viaţa sa, naşterea şi căsătoria. Odată cu trecerea anilor, sentimentul morţii şi pregătirea materială şi psihică pentru moarte se intensifică. Oamenii au sesizat că trupul neînsufleţit, scăpat de suferinţele care îi provoacă moartea, capătă, imediat după consumarea ei, o înseninare deplină care contrastează cu momentele agoniei şi chiar anterior acesteia[198].

---

[192] *Ibidem.*
[193] *Ibidem.*
[194] Ion Ghinoiu, *op.cit.*, p. 136.
[195] *Ibidem*, p. 137.
[196] Academia Română – Institutul de Etnografie şi Folclor „C. Brăiloiu”, *op. cit.*, p. 137.
[197] Romulus Vulcănescu, *Mitologia Română*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1987, p. 168.
[198] *Ibidem*, p. 169.

Fig. 399 - Bocitul mortului (foto, colecţia Muzeului Goleşti)

La plecarea către cele veşnice, mortul este petrecut cu tânguitoare cântece de înmormântare. Textele şi cântecele funerare, de o mare vechime şi tulburătoare frumuseţe, sunt adresate mortului strigat pe nume, zeiţelor destinului (Zorilor), soţului sau soţiei postume (bradul, suliţa, steagul de înmormântare), substitutelor mortului (stâlpul funerar), adăposturilor postume (sicriul, mormântul, cimitirul, pământul), zeiţei morţii în ipostaza de păsări de pradă (corboaica) şi antropomorfă (Zâna Bătrână, Moartea, Maica Precistă), ghizilor providenţiali, vameşilor binevoitori, rudelor mortului din lumea de dincolo[199].

Ţăranul român, după trecere, este integrat într-un sistem coerent de rituri funerare efectuate după tipare străvechi, acestea desfăşurându-se în zilele care preced înhumarea trupului, în timpul înmormântării, la 40 de zile şi, apoi, la diferite date până la şapte ani, când mortul se integrează în rândul moşilor şi strămoşilor şi, ca urmare, va fi pomenit împreună cu aceştia[200].

La fel stau lucrurile şi în Argeş şi Muşcel. Răposatul era scăldat de către rude sau vecini, iar drumul până la cimitir se făcea cu carul cu boi. Nu erau bocitoare de meserie, el fiind plâns doar de neamuri şi prieteni. În timpul îngropării, se dădea de pomană, peste groapă, o oaie (cei care nu aveau, dădeau două găini)[201].

Fig. 400 - Slujbă de pomenire la răscruce de drumuri (foto, colecţia Muzeului Goleşti)

199 Academia Română – Institutul de Etnografie şi Folclor „C. Brăiloiu”, *op. cit.*, p. 13.
200 *Ibidem*, p. 139.
201 I.M. Gorgoi, *Comuna Valea Iaşului-Argeş. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p. 15.

Ceremonialul de înhumare şi pomenile se desfăşoară aproape identic, în toate zonele. Timp de şase săptămâni după înhumare, se tămâiază mortul şi se „cară apă” la trei case. În nordul judeţului Argeş, în comuna Brăduleţ, ceremonialul de înmormântare se desfăşoară astfel: după *ce s-a prăpădit*, omul este spălat şi aşezat în coşciug cu capul spre apus[202]. În drum spre cimitir, la răspântii, se fac opriri şi se aruncă bani cu care mortul îşi plăteşte „vămile de dincolo”, pe unde are de trecut. Când mormântul a fost acoperit, peste el se dau pomană: un plocad, o plapumă sau o ţoală de lână. Până la mijlocul secolului al XX-lea, se dăruia şi o oaie. În Valea Danului (localitate situată în nord-vestul oraşului Curtea de Argeş), în cazul în care agonia dura mult, cel sortit acestei despărţiri era aşezat pe pământ, pentru a-i uşura durerea[203]. Acum, veneau la el oameni din sat, care-şi cereau iertare şi cărora li se cerea iertare. Apa rămasă în urma scăldatului decedatului era aruncată la o răspântie, iar cei din jur aveau mare grijă să nu se fure acul cu care se „cosea” pentru pregătirea înmormântării[204]. Cel răposat era îmbrăcat în costum popular, iar dacă decedatul era tânăr şi necăsătorit, se împodobea un brad.

În Şuici şi Sălătrucu, la groapă, pe lângă găină sau oaie, se dădeau de pomană 24 de prosoape, corespunzătoare numărului de vămi parcurse de sufletul mortului. Bărbaţii din familie nu se bărbiereau până la parastasul de şase săptămâni[205].

În comuna Coşeşti, aflată în centrul judeţului, exista obiceiul de a se introduce săpunul şi pieptenul în perna de sicriu, iar, la degetul mic al mâinii mortului, era legată o monedă de argint[206]. Timp de trei zile şi trei nopţi, sicriul este păzit de rude şi vecini, pentru a nu trece vreo vietate pe deasupra sau pe dedesubtul coşciugului, ceea ce ar însemna transformarea răposatului în strigoi, metamorfoză care ar atrage decesul celorlalţi membri ai familiei[207]. Dacă vreo rudă a decedatului era născută în aceeaşi lună cu acesta, ajutată de cei prezenţi, trebuia să rupă braţele unei furci de lemn, ritual de protecţie, pentru a nu fi sortit morţii imediate. În estul judeţului, în comuna Leordeni, când *se pornea cu convoiul funerar* din casă, se dădeau de pomană, unei persoane de acelaşi sex cu mortul, un ghiveci de flori şi o găină[208]. Deplasarea se făcea cu căruţa, iar, pe drum, se plătea „vamă” o pânză peste care a trecut cortegiul funerar. La şase săptămâni, se „dezleagă” apa prin aruncarea unei „găvleje” cu lumânări pe apa curgătoare[209].

În apropierea Câmpulungului, în comuna Valea Mare-Pravăţ, un obicei aparte era acela de a se transporta sicriul împreună cu patul în care a decedat răposatul[210].

Interesant este ceremonialul funerar din Muşcel, prin care se pregăteşte o creangă de măr care se aşază într-o găleată (vadră), pe crengile ei agăţându-se şapte turte dulci, diferite ca formă, şapte covrigi, şapte mere[211]. Aceasta este purtată de naşi până la cimitir, unde se înfige în pământ, alături de cruce. În biserică se împart lumânări aprinse, iar la cimitir, pâine, vin şi colivă. Femeile poartă doliu un an de zile[212]. La degetul mic al mâinii drepte a decedatului se leagă o monedă de argint pentru „plata vămilor”, în acest sens făcându-se un orificiu („fereastră”) în coşciug[213]. Credinţa populară spune că, în prima noapte, „căţelul-pământului” vine şi îl latră. Sufletul decedatului nu poate pătrunde în împărăţia fără întoarcere decât plătind vamă cerberului, idee prezentă şi în mitologia greacă[214]. În timpul celor trei zile de veghe, oglinzile casei sunt acoperite, iar sub coşciug

---

[202] V. Popa, *Comuna Brăduleţ. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti 1990, p. 17.
[203] I. M. Gorgoi, *Valea Danului. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p. 17.
[204] *Ibidem.*
[205] V. Novac, S. Tudor, *Comuna Şuici-Sălătrucu. Micromonografie etnografică (manuscris),* Biblioteca Muzeului Goleşti, 1989, p. 15.
[206] F. Pally, *Comuna Coşeşti. Micromonografie etnografică (manuscris),* Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p. 20.
[207] *Ibidem.*
[208] I.M.Gorgoi, *Comuna Leordeni. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1989, p. 11.
[209] *Ibidem, p. 12.*
[210] F. Pally, Gh. Lăzărescu, I. M. Gorgoi, *Comuna Valea Marea-Pravăţ. Micromonografie etnografică (manuscris),* Biblioteca Muzeului Goleşti, 1989, p. 8.
[211] Filofteia Pally, *Comuna Albeştii de Muscel. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1989, p. 18.
[212] *Ibidem.*
[213] F. Pally, *Comuna Lereşti. Micromonografie etnografică (manuscris)*, Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p. 17.
[214] *Ibidem.*

se aşază un vas cu apă (pentru scăldarea sufletului care se purifică), în timp ce rudele se abţin să măture, să lucreze, să se pieptene de teama unor consecinţe nefaste, căci aceeaşi credinţă spune că defunctul, ajuns în lumea veşnică şi întrebat de cei de acolo ce fac rudele, el va răspunde: *Se spală, se piaptănă,/ În oglindă se uită*. La auzul acestor veşti, replica sufletelor „să vină încoace" ar atrage sfârşitul urmaşilor, fapt ce conduce la respectarea strictă a acestor interdicţii, cu rol de protecţie[215].

Celor de mai sus li se adaugă şi alte rigori comportamentale:

- până la înmormântare nu se scot obiecte din ograda îndoliată, chiar şi cele aduse înainte sau în acest timp nu vor fi înapoiate până după înhumare;
- în aceeaşi perioadă, câinii şi pisicile rămân închise, pentru a se evita trecerea lor pe sub masa mortului, fapt ce ar determina transformarea decedatului în strigoi, punând, astfel, în pericol viaţa urmaşilor;
- perioada de veghe este marcată de „jelirea" rudelor şi a celor apropiaţi, în versuri improvizate care evocă personalitatea celui dispărut, bunătatea şi hărnicia acestuia, conştiinţa pierderii ireparabile;
- a treia zi, sicriul este scos din casă, defunctul părăsind casa cu picioarele înainte;
- pe traseul parcurs de cortegiul funerar se fac popasuri la intersecţii, în care preotul rosteşte citate religioase, iar rudele aruncă monede asupra însoţitorilor;
- după înmormântare, la poarta bisericii, se împart covrigi, chifle, colivă, băutură, cei apropiaţi fiind invitaţi la masa de parastas;
- în prima noapte după înmormântare, la miezul nopţii, rudele apropiate merg la cimitir, stropind cu vin şi aruncând bucăţi de cozonac peste proaspătul mormânt (pentru hrana sufletului). Din acest moment, timp de şase săptămâni, în fiecare dimineaţă, mormântul va fi tămâiat, iar rudele apropiate vor duce apă de pomană la trei case;
- la fereastra casei în care a fost vegheat mortul vor fi puse două vase, unul cu apă, altul cu vin, pentru ca sufletul, aflat încă la streaşina casei, să aibă cu ce-şi potoli setea;
- se fac parastase de şase săptămâni, şase luni, un an, colivă de sâmbăta morţilor şi se poartă doliu cel puţin un an[216].

Ritualuri similare se desfăşoară pe întreg teritoriul judeţului, existând însă diferenţe de detalii. Astfel, în zona Corbi – Nucşoara, după înmormântare, rudele se spală cu apă dintr-o oală care a fost pusă lângă decedat încă din prima zi. Tot acum, se pun la fereastră paharul cu apă şi biscuiţi (Corbi), sau oala cu apă la grinda prispei (Nucşoara), pentru sufletul celui dispărut[217].

La Bălileşti, era obiceiul de a se introduce câteva boabe de grâu în urechea decedatului, pentru ca dispariţia acestuia să nu stingă „strălucirea" familiei[218].

Codul obiceiurilor de înmormântare apare şi în cadrul comunităţii din Negraşi, areal puternic marcat de credinţa în strigoi, ritualurile şi gestica desfăşurându-se sub semnul protecţiei divine faţă de consecinţele tragice ale metamorfozării decedatului. În acest sens, urmaşii defunctului aleg una din cele două alternative: înfig o andrea în inima mortului sau împrăştie pământ luat din cele patru colţuri ale satului. Dacă familia îndoliată a omis aceste precauţii, ultimul remediu salvator constă în folosirea unui armăsar tânăr, pus să sară peste mormântul proaspăt[219].

Înmormântarea şi pomenile se desfăşoară după obiceiurile creştin–ortodoxe, consemnându-se fixarea, la stâlpul porţii, a unei tăbliţe cu numele fiecărui decedat, precum şi aşezarea crucilor de pomenire pe marginea uliţei sau în faţa curţii[220]. Timp de şase săptămâni, pe lângă "tămâiatul" şi "căratul apei", se împart „dimineţile", precum şi „boboroadele" (covrigi cu lumânări) „drept Dumnezeu" şi „drept zi"[221].

---

[215] *Ibidem,* p. 17-18.
[216] *Ibidem,* p. 18.
[217] F. Pally, *Comuna Corbi-Nucşoara. Micromonografie etnografică (manuscris),* Muzeul Goleşti, 1989, p. 15.
[218] F. Pally, *Comuna Bălileşti. Micromonografie etnografică (manuscris),* Biblioteca Muzeului Goleşti, 1990, p.15.
[219] *Ibidem* p. 11.
[220] *Ibidem.*
[221] *Ibidem.*

Fig. 401 - Pomana de ţărână (foto, colecţia Muzeului Goleşti)

Legat de obiceiurile de înmormântare, menţionăm „pomana mesei de tinereţe”, aceasta constând în a-ţi dărui singur, cât eşti în viaţă, tot ce doreşti să ai pe cealaltă lume, aranjând o masă cu toate bucatele alese, pe care o oferi unei tinere familii. Ziua cea mai indicată pentru astfel de pomeni era de Sfântul Mare Mucenic Dimitrie sau de Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril[222].

În satele din comuna Stolnici, din sud-vestul judeţului Argeş, la înmormântare erau angajate femei bocitoare, însă, în comuna Vedea, bocetul este făcut de rudele decedatului, cu improvizaţii versificate. Zilele pe care tradiţia le interzicea înmormântării erau: lunea, miercurea şi vinerea (vămile erau închise). Pentru decedaţii necăsătoriţi, se împodobeşte o creangă de măr, pregătită din prima zi, dusă la cimitir cu vârful în jos şi lăsată la mormânt[223].

Printre obiectele funerare, menţionăm privighetoarea (lumânarea lungă cât decedatul şi răsucită) şi talaşul de lemn, iar printre pomenile deosebite se află oala nouă cu apă şi caierul de lână, puse la streaşina casei şi lăsate acolo timp de şase săptămâni[224].

În unele comune din sudul judeţului, cum ar fi Recea, se practică împotriva strigoilor următoarele măsuri de precauţie: introducerea de „piatră-vânătă” în toate orificiile mortului, acoperirea oglinzii, închiderea animalelor în coteţe, lăsarea candelei aprinse în camera decedatului timp de şase săptămâni sau un an (dacă acesta a murit fără lumânare)[225].

Comunitatea era vestită despre eveniment prin aducerea, la casa decedatului, a praporilor de la biserică şi prin trasul clopotelor. Înainte de a părăsi, pentru totdeauna, casa în care a trăit, mortul era măsurat cu o „aţă” de către cineva din familie; pentru ca acesta să nu plece cu „norocul casei”, aţa se rupea în două, una din jumătăţi păstrându-se într-un loc anume ştiut de cei ai casei, cealaltă se punea în sicriu[226]. Persistă încă obiceiul de a aşeza *poduri* în calea mortului, în pragul porţii, la

---

[222] *Ibidem.*
[223] *Ibidem.*
[224] *Ibidem.*
[225] Filofteia Pally, *Comuna Recea. Micromonografie etnografică (manuscris),* Biblioteca Muzeului Goleşti, 1991, p. 16.
[226] Bogdan Negoi, Ion C. Negoi, *op. cit.,* p. 288.

jumătatea drumului şi la pragul bisericii; acestea erau bucăţi de pânză albă peste care trecea lumea venită să conducă mortul pe ultimul drum[227]. Podurile semnificau vămile văzduhului care trebuia trecute în lumea cealaltă, pentru a căror trecere se strecurau în hainele răposatului bani de metal, aşezându-se alături şase covrigi şi şase mere.

În biserică, se împărţeau 44 de colaci cu 44 de „pomneţi", batiste din pânză tivită, în al căror colţ era prinsă câte o monedă. Alţi doi „pomneţi", fără tiv, se împărţeau laolaltă cu celelalte, fiind destinate trecerii peste cele nouă vămi[228]. În biserică, la sugestia preotului, era păzită „aţa" pentru „dezlegarea mortului"; de fapt, aceasta trebuia să fie păzită de o posibilă înstrăinare, putând fi folosită de unele femei la vrăji pentru „legatul cununiilor" sau „legarea bărbaţilor"[229].

Îmbrăcămintea răposatului trebuie să fie nouă, bătrânii preferând, însă, până în a doua jumătate a secolului XX, să fie înmormântaţi în costumul popular purtat la nuntă. În ultimul moment, i se aşază pe frunte „orarul", o bandă de pânză pe care erau cusute nouă cruciuliţe şi „respetia", o pânză folosind ca acoperământ, pe care, de asemenea, cruciuliţele erau cusute cu fir roşu sau albastru[230].

„Dimineţile", constând din mâncare specifică micului dejun, se ofereau o dată pe săptămână unei persoane mai tinere decât cel decedat, persoană care, la pomana „de şase săptămâni", primea „un rând de ţoale", o masă rotundă cu două scăunele, cu străchini şi linguri de lemn, pentru două persoane. Tânărul mai primea: o lampă, bani şi colaci[231].

Mitologia morţii în viziunea românească este mai mult decât o sinteză etnothanatologică a etnografiei funerare, folclorului funerar şi artei somptuare; s-ar putea spune că, în structura ei, este şi exprimă un străvechi inventar funerar[232]. Despre unele aspecte etnothanatologice române s-au ocupat: Dimitrie Cantemir, B. P. Hasdeu, Simeon Fl. Marian, Th. Burada şi mulţi alţii. Toţi au abordat, în studiile lor, metoda descriptivă a obiceiurilor şi miturilor funerare, trecând în revistă: semnele de moarte, cauzele morţii, momentul morţii, toaleta morţilor, pregătirea sicriului, a însemnelor funerare, a pomenilor, doliul, riturile de înhumare, cortegiul funerar, înhumarea, succesiunea. Dar etnothanatologia nu se reduce la descrierea sistematică a morţilor; ea presupune şi o interpretare escatologică a funeraliilor. Importante sunt şi adăposturile „lumii de dincolo"[233]. De exemplu, sicriul este o copie la scară restrânsă a casei vechi cu plan monocelular, cu patru pereţi şi acoperiş în patru ape. Despre construirea podelei sicriului, Th. Burada face precizarea că, în cele mai multe părţi, aceasta este construită din chingi de lemn, un fel de grinzi laterale, prinse în cuie de pereţii verticali şi acoperite cu stuf, astfel ca trupul să păstreze contactul cu pământul[234]. După o datină străveche, când cineva trăgea să moară, era pus pe pământ sau pe paie. După aşezarea mortului în sicriu, acesta capătă azimuturi veşnice: este orientat încât să privească, din poziţie dorsală, răsăritul soarelui. Pereţii locuinţei postume sunt îmbrăcaţi în pânză albă, aşa cum sunt pereţii casei văruiţi cu var[235]. Perna este umplută cu fân, spice de grâu, flori de câmp, adunate şi uscate din timp; interdicţia de a pune mortului pernă umplută cu fulgi de pasăre se leagă, probabil, de o credinţă mai veche în Zeiţa Pasăre. Măsura mortului şi a casei de lemn, luată pe o nuia, trestie sau aţă, se pune în sicriu, se aruncă în groapă (nuiaua, trestia), se arde sau se păstrează cu grijă aţa răsucită ghem, în pod, sub căpriori, sub streaşina casei, într-o gaură făcută în peretele casei şi astupată, apoi, cu pământ sau tencuială[236]. Uneori, aceasta este folosită pentru condamnarea magică la moarte a persoanei măsurate pe ascuns.

Mormântul poate fi locuit sau nelocuit (cenotaf). În cazul în care omul moare departe de sat, mortul poate fi substituit de pumnul de ţărână adus de pe locul morţii, de un butuc îmbrăcat în

---

[227] *Ibidem.*
[228] *Ibidem.*
[229] *Ibidem.*
[230] *Ibidem*, p. 289.
[231] Romulus Vulcănescu, *op. cit.*, p.181.
[232] *Ibidem*, p. 182.
[233] Ion Ghinoiu, *op.cit.*, p. 70-109.
[234] Th. Burada, *Datinile poporului român la înmormântări*, Iaşi, 1882, p. 14.
[235] Ion Ghinoiu, *op. cit.*, p. 73.
[236] *Ibidem.*

hainele acestuia[237]. Un caz ciudat a fost consemnat în satul Jugur, judeţul Argeş, în anul 1945. Unui prizonier de război, Ghiroiu Vasile, fiind dat dispărut în lagărul din Siberia unde fusese dus, i s-a făcut înmormântare acasă, după regulile locale, cu o singură deosebire: în mormânt a fost depus un sicriu cu un butuc în hainele mortului. După doi ani de la înmormântare, în vreme ce mama mortului continua să-i facă pomenile, "mortul" a sosit acasă, bolnav, dar nevătămat[238]. Aşa se face că bradul conţinea un rol important în mitologia vieţii şi continuă şi în cea a morţii.

Satul este un complex teritorial format din vatra celor vii, satul propriu-zis, şi vatra celor morţi, cimitirul[239]. Acesta, alcătuit din morminte, precum satul din gospodării, este un intuitiv tablou istoric, etnografic şi demografic. El indică, sintetic, accidentele sociale şi istorice care au zdruncinat, la un anume ceas al istoriei, existenţa comunităţilor umane, exploziile şi crizele demografice, migraţiile şi infiltrarea elementelor etnice alogene, precum şi gradul lor de asimilare biologică şi culturală. Cimitirul contemporan este oglinda aşezării şi oamenilor care o locuiesc. Mergând pe uliţă, ajungi în ţarină, la fâneaţă şi păşune, dar şi în cimitir. În unele sate, cimitirul este o reducere la scară a vetrei; părţile de sat, spiţele de neam şi familie le regăseşti în cimitir, cu deosebirea că uliţele şi drumurile sunt înlocuite cu poteci şi alei pe care mergi cu piciorul, iar gospodăria, întinsă pe sute de metri pătraţi, cu spaţiile ei neconstruite (curte, bătătură, grădină) şi construite (casa, anexele gospodăreşti), se reduce la un mormânt[240]. Acolo se întâlnesc şi se grupează, precum în sat, membrii familiei, rudele apropiate, vecinii.

Criteriile de grupare a mormintelor şi gospodăriilor sunt aceleaşi: locul ocupat în arborele genealogic de om în vatra satului şi de mort în vatra cimitirului, descendenţa patriliniară la naştere şi rezidenţa patrilocală la căsătorie[241]. De altfel, moştenirea casei şi locului de casă reprezintă partea sufletului, adică acel plus de moştenire lăsat unuia dintre urmaşi pentru a asigura costurile înmormântării părinţilor şi a întreţine cultul morţilor, al moşilor şi strămoşilor[242]. În numeroase sate din Oltenia şi Muntenia de vest, mortul, deşi este dus şi înmormântat la cimitir, rămâne legat de locul de casă, prin amenajarea mormintelor simbolice la poarta gospodăriilor din care au plecat. Acolo, se săvârşesc anumite rituri funerare, se pomenesc la marile sărbători de peste an, încât ai senzaţia că te afli, în egală măsură, atât în cimitir, cât şi în vatra satului. Rar se poate întâlni, într-o aşezare rurală, apropierea atât de firească între vii şi morţi, între lumea de aici şi lumea de dincolo, ca în satele din Platforma Cotmeana (judeţele Argeş şi Vâlcea)[243].

Vatra satului Uda, locuită de cei vii, pare a fi şi vatra difuză a celor morţi, a moşilor şi strămoşilor, reprezentaţi, pretutindeni, de morminte simbolice. Ei sunt adunaţi, precum viii, la poarta gospodăriilor, la fântâni şi la răscrucea drumurilor, în faţa bisericii sau la popasurile călătorilor dintre sate[244]. În Uda, morţii se întâlnesc la „poarta gospodăriilor" de unde au plecat, la fântâna satului pentru apă, la biserică şi troiţe pentru închinăciune şi la popasurile din lungul drumurilor pentru odihnă.

Asemenea egiptenilor sau tibetanilor, românii au şi ei o carte originală a morţilor, nescrisă pe papirus, dar memorată şi cântată, azi, în mai multe zone, la moartea oamenilor[245]. Dacă, la venire, noul născut este primit cu duioase cântece de leagăn, la plecare, mortul este petrecut cu tânguitoare cântece de înmormântare. Cartea românească a morţilor se compune din texte sacre, numite generic ,,Cântece de Zori". Aceste cântece funerare, interpretate în momente şi locuri semnificative ale ceremonialului funebru, sunt nu numai de mare vechime, ci şi de o frumuseţe tulburătoare. Zorile, moment al începutului de zi, sunt personaje mitice, zâne în cete fără soţ, de obicei, trei surori, prezente la ieşirea omului din existenţă şi intrarea lui în postexistenţă. Numele generic de ,,Zori" grupează mai multe texte funerare cântate, la unison sau antifonic, de un grup de femei în diferite

[237] *Ibidem*, p. 77.
[238] *Ibidem*.
[239] *Ibidem*, p. 79.
[240] *Ibidem*, p. 82 – 83.
[241] H. H. Stahl, *Contribuţii la studiul satelor devălmaşe româneşti*, vol. II, Editura Academiei, Bucureşti, 1959, p. 147.
[242] Ion Ghinoiu, *op. cit.*, p. 83.
[243] *Ibidem*, p. 86.
[244] *Ibidem*, p. 86 – 87.
[245] Ion Ghinoiu, *op. cit.*, p. 94 – 109 şi 222 – 239.

momente ale ceremonialului funerar[246]. Folcloriştii şi etnografii până la marele etnomuzicolog Constantin Brăiloiu au încadrat ,,Cântecul Zorilor", negăsindu-i la alte popoare o specie asemănătoare cu care să-l compare, în categoria bocetelor[247].

În zonele în care folcloriştii nu au atestat ,,Cântecele de Zori" şi ,,Cântecele de Priveghi", funcţia lor a fost preluată, parţial, de bocete. Ele vin din vremuri imemorabile, sunt cântate de femei „iertate", de obicei, în număr fără soţ, în momente şi locuri neschimbate de la mort la mort[248].

Mai mult ca orice creaţie populară, cântecele funerare exprimă sintetic filosofia populară despre viaţă şi moarte. Deşi au suferit modificări, interferenţe şi influenţe inevitabile de-a lungul secolelor şi mileniilor, textele scrise, cântate la înmormântare, îşi păstrează caracterul arhaic[249], motiv pentru care reprezintă, astăzi, documente etnografice, arheologice şi istorice unice, nu numai pentru spaţiul românesc, ci şi pentru cel european.

În România sunt două tipuri de priveghi: unul recent, a cărui funcţie principală este păzitul mortului, şi altul străvechi, cu jocuri şi distracţie, care păstrează amintirea ospeţelor funerare ale Antichităţii, dar şi elemente ale Revelionului contemporan, când sunt tolerate unele excese bahice şi alimentare[250].

Prima categorie, numită şi păzitul mortului, durează, de obicei, două nopţi. Se manifestă o grijă specială ca nicio vietate (pasăre, animal) să nu treacă peste sau pe sub mort, pentru ca acesta să nu se transforme în strigoi. Un alt motiv al privegherii este legat de obiceiul arderii lumânării la căpătâiul decedatului, aspect care reprezintă o sursă de incendiere a gospodăriei.

Al doilea tip de priveghi este o petrecere de pomană, ultima la care participă mortul înainte de plecare. Deşi priveghiul s-a restrâns ca arie de răspândire, urme ale sale, cu jocuri, au fost întâlnite în unele sate din Transilvania, Moldova (Vrancea).Theodor Burada l-a menţionat, însă, şi în Muntenia (plasa Oltul din judeţul Argeş). Participarea şi buna dispoziţie sunt ca la nuntă. Copii, tineri, bătrâni, femei, bărbaţi, prieteni, simpli consăteni vin neinvitaţi. Interdicţiile privind vârsta, sexul şi statutul social sunt, aici, abolite.

Momentul sosirii sufletului la ţinta finală, acolo, în lumea mitică, este marcat de un rit important efectuat aici[251], în lumea concretă. 40 de zile de la înmormântarea trupului, sufletul mortului se plimbă, după credinţa generală a românilor, nestingherit printre cei vii. Paharul cu apă şi colacul sau felia de pâine, aşezate deasupra ferestrei sau uşii de intrare în casă, pot fi văzute în multe aşezări rurale şi astăzi. La împlinirea acestui soroc, sufletele îmbunate cu pomeni abundente sunt expediate într-o barcă funerară în lumea morţilor. Probabil că oamenii considerau slobozitul apei sau izvorului, la 40 de zile, punctul terminus al drumului parcurs de suflet spre lumea morţilor. Perioada de 40 de zile trebuie să exprime o realitate pe care n-o cunoaştem, o etapă semnificativă pentru produsul conceput în pântecul matern, pentru trupul celui înhumat, pentru psihicul celui plecat sau al celor rămaşi. Se apreciază că, la 40 de zile, trupul începe a putrezi, timp în care mormântul trebuie tămâiat de rudele apropiate. În acest timp, "sufletul umblă zburând pe lângă casă şi pe lângă mormânt, după aceea trece în cealaltă lume"[252].

Rămas în voia lui, sufletul are, în cele 40 de zile de la moarte, o intensă activitate; vizitează, în primul rând, locurile umblate şi cunoscute în viaţă. Rudele îi pun alimente, în special, pâine (colac) şi apă de băut, deasupra ferestrei sau a uşii de intrare, în afară, nu în casă. Plecarea definitivă la îndeplinirea sorocului trebuie bine pregătită, pentru a nu lăsa niciun motiv de întoarcere.

La plecarea trupului, mortul este împăcat cu pomenile date şi ospăţul funerar (pomana după înmormântare, unde se mănâncă, dar se şi bea) organizat imediat după înhumare, iar, la plecarea

---

246 *Ibidem*, p. 101.
247 *Ibidem.*
248 *Ibidem*, p. 22.
249 Mariana Kahane, Lucilia Georgescu-Stanculeanu, *Cântecul Zorilor şi Bradului. Tipologie muzicală*, Editura Muzicală, Bucureşti, 1988, p. 22.
250 Ion Ghinoiu, *op.cit*, p. 241.
251 Arnold von Gennep, *Riturile de trecere*, Editura Polirom, Iaşi, 1996, p. 135.
252 Theodor Burada, *Datinile poporului român la înmormântări*, în *Opere*, vol. III, *Folclor şi Etnografie*, Editura Muzicală, Bucureşti, 1978, p. 48.

sufletului, după 40 de zile, este onorat cu ofrande abundente[253], dăruite aici, sau trimise, împreună cu el, pe calea apelor[254].

Cercetările etnologice au dovedit că niciun rit funerar nu se transmite la infinit, fără schimbări generate de dezvoltarea spirituală a societăţii sau de diverse procese de împrumut, de simbioză, eliminare şi simplificare a obiceiurilor demografice şi culturale. Înhumarea este simbolul odihnei şi intimităţii desăvârşite.

Viaţa nu e altceva decât desprinderea din măruntaiele pământului, moartea se reduce la o întoarcere acasă - dorinţa atât de frecventă de a fi înmormântat în pământul patriei nu e decât "forma populară a autohtonismului mistic, a nevoii de întoarcere în propria casă"[255].

Unul dintre cele mai interesante momente ale ceremonialului funerar este pregătirea pomului. Dacă pomul care înfloreşte şi rodeşte anual, în special mărul, domină obiceiurile de la naştere şi căsătorie, bradul devine prioritar în obiceiurile de înmormântare[256].

Pomul sau bradul sacrificat la înmormântare devin două interesante substitute funerare: stâlp sau cruce puse la mormântul tuturor morţilor; brad, suliţă, steag - pentru soţia sau soţul tânărului plecat nenuntit[257].

Ceremonialul funerar din zonele Argeş, Muşcel şi câmpie are, pe lângă notele sale comune cu celelalte areale de care nu poate fi desprins, şi particularităţile sale zonale. El a evoluat în timp, existând diferenţe mai mici sau mai mari între riturile practicate în zona muntoasă faţă de cele de la şes. Multe dintre secvenţele acestui ceremonial s-au estompat, unele au dispărut, dar altele vor supravieţui ca modele culturale moştenite de tinerele generaţii, cutume cu înţelesuri simplificate, coborâte dintr-o arhaică ordine universală.

Argeşul, leagăn de civilizaţie şi cultură populară

Zona etnogeografică şi spirituală a Argeşului şi Muşcelului a păstrat şi perpetuat o bogată moştenire culturală, rod al inteligenţei şi activităţii creatoare a oamenilor de aici. Locuind într-un spaţiu unde s-au născut mituri şi legende, oamenii acestor plaiuri, păstrători de limbă şi datini, au fost mereu deschişi spre ideile generoase ale timpului.

În etnozona studiată, folcloristul Constantin Rădulescu-Codin a avut un rol important în culegerea şi valorificarea elementelor de folclor literar, fiind realizatorul unor lucrări monografice deosebite: „Monografia comunei Priboeni-Muscel", 1904, „Muscelul nostru, I. Câmpulung-Muscel", 1922, „Comuna Corbi şi locuitorii săi", 1922, „Câmpulungul Muscelului. Istoric şi legendar", 1925.

În lucrarea postumă „Literatură, tradiţii şi obiceiuri din Corbii-Muscelului", Bucureşti, 1929, C. Rădulescu- Codin pune şi mai mare accent pe literatura şi obiceiurile etnografice, încât această lucrare poate fi considerată şi o excelentă monografie folclorică locală a unei interesante insule etnografice.

Legendele despre locuri şi întemeierea satelor sunt interesante nu numai ca informaţie în sine, ci pentru că ele ne oferă spre studiere un anumit stadiu al naraţiunii de tip legendar, cel al încercării de refacere a funcţiei ei primordiale: de modelare comportamentală şi iniţiere în relaţia cu Sacrul. Contextul ce a generat aceste naraţiuni l-a constituit raportarea la spaţiu.

Preponderenţa esteticului se verifică prin faptul că fiecare temă evoluează pe un drum propriu, conform structurii şi semnificaţiilor ei, determinat însă şi de mediile sociale cu care vine în

[253] Ion Ghinoiu, *op. cit.*, p. 251.
[254] *Ibidem*, p. 253.
[255] Gilbert Durand, *Structurile antropologice ale imaginarului*, Editura Univers, Bucureşti, 1977, p. 292.
[256] Ion Ghinoiu, *op. cit.*, p. 296.
[257] *Ibidem*, p. 298. Vezi şi Romulus Vulcănescu, *op. cit.*, p. 194-196.

contact. Legenda lui Retevoi[258] a evoluat probabil de la evenimentele consemnate în cronici până la legendele-basm în care este prezentat Retevoi nimicind duşmani cu miile, deşi nu este exclusă nici posibilitatea ca evenimentul istoric să fi fost integrat unui model tematic preelaborat. În primul caz, după Mihai Pop şi Pavel Ruxăndoiu (1976), evenimentul autentic este integrat unei viziuni eroice sau sociale asupra unei personalităţi remarcabile, constituite ca model de comportament. Al doilea caz reprezintă o viziune fabuloasă derivată dintr-un eveniment senzaţional, sau care asimilează acest eveniment.

Legenda cuprinde unele elemente istorice transpuse în ţesătura ei narativă specifică. Documentele vorbesc, de pildă, de băjenia la codru sau din cauza unor molime, a populaţiei. Fuga des repetată din faţa pericolului a lăsat urme în memoria colectivă-afectivă, o dovedeşte tradiţia legendară prin existenţa variantelor care comentează acest fenomen (datorită ciumei, cei mai mulţi locuitori ai satului Silişte, astăzi Retevoeşti, au fost nevoiţi să părăsească satul, mergând până în jos de râul Argeş, unde au format satul Ciumeşti).

Legendele etiologice despre originea satelor şi oraşelor abordează, în majoritatea lor, două teme de bază: tema formării satului prin descendenţa dintr-unul sau mai mulţi strămoşi descălecători, la care ne-am mai referit, şi tema originii donative, prin împroprietărirea de către domni a unor ostaşi şi slujitori de credinţă (Legenda satului Jupâneşti[259]).

După unele informaţii etnografice, mărimea moşiei aşezărilor, adică a terenurilor productive din jurul vetrelor din care locuitorii urmau să-şi câştige existenţa, „era de cele mai multe ori egală cu suprafaţa ce o putea înconjura un om călare sau pe jos timp de o zi sau de o zi şi o noapte; alteori, lungimea razei era egală cu rezistenţa fizică a unui locuitor care transporta în spate un sac cu pământ din centrul aşezării spre limitele moşiei sau hotarele se extindeau până în punctele unde nu se mai auzea toaca de lemn special bătută în mijlocul vetrei satului” [Ghinoiu, 1979: 202].

Tehnica hotărniciilor ne-a fost transmisă printr-o neîntreruptă tradiţie. La început, perimetrul satelor era trasat după semne hotarnice naturale: cursuri şi cumpene de ape, păduri, dumbrăvi. În problemele litigioase, atât juridice cât şi agrimensurale, cu privire la trasarea limitelor despărţitoare dintre sate, se îmbină un vechi sistem juridic cutumiar popular cu un sistem juridic statal suprapus. Domnitorul Alexandru Coconul (1623-1627) dă carte de întărire moşnenilor din satul Jupâneşti pentru a stăpâni pământurile moştenite din tată în fiu. Descendenţii boierilor care acaparaseră mai înainte satul revendică şi îl obţin. Moşnenii nu se lasă, iar în zilele lui Matei Basarab (1632-1654) ajung să se judece la Înaltul Divan şi să-şi recupereze iarăşi hotarele. Matei Basarab, prin actul din 6

---

[258] Se spune că trăia în vechime, în satul ce se cheamă azi Retevoeşti, un cneaz numit Rătevoi. Când Timiş-Vodă, domnitorul din acea vreme, a dat de ştire cnezilor să aducă oameni din satele lor pentru alungarea tătarilor care au năvălit în ţară, Rătevoi a fost primul care a îndeplinit chemarea. În timpul unei lupte, Rătevoi, care devenise conducător, a înaintat în mijlocul duşmanilor, dar a fost prins şi omorât. Datorită lui, Timiş a izbândit să alunge duşmanii. Azughia, fiica lui Timiş, care îl iubea pe Rătevoi, a plecat însoţită de slujitori să viziteze locul unde a fost ciopârţit Rătevoi, în luptă. Imediat ce a ajuns pe înălţimea muntelui, s-a rugat cu lacrimi, apoi, năucită de durere, s-a rostogolit până în vale, unde a rămas pentru totdeauna.

De atunci satul unde a trăit Rătevoi s-a numit „Rătivoieşti”, muntele unde a fost omorât, „Retivoiul” şi valea unde a murit, Azughia, „Valea Azugăi”. *[Stănescu, 1974:50-51]*

[259] Spun bătrânii că pentru vitejia de care locuitorii satului au dat dovadă într-una din luptele duse de descălecătorul Negru-Vodă cu tătarii, acesta le-a dăruit o întinsă moşie pentru a duce un trai fără lipsuri. Se spune că voievodul le-a dăruit atâta pământ cât se poate cuprinde călare, la pas, în timpul cât durează o slujbă religioasă. Punctul de plecare pentru hotărnicia moşiei, după cum aminteau bătrânii, s-ar fi dat pe teritoriul de astăzi al satului Coşeşti, cam din gârla Bâzului. Cel însărcinat cu această misiune, împreună cu ajutorul lui, au pornit călări din faţa trimisului special al voievodului, având asupra lor mai multe pachete cu şiţă (şindrilă). Ei au luat-o pe malul râului până în dreptul gârlei văii Dadului, au trecut Râul Doamnei şi au continuat drumul spre apus, au urcat dealul şi au apucat-o la vale spre Bunaia, până au ajuns în Păuleasca, la valea Tebeica din Tânca. Pe tot traseul ei au aruncat din loc în loc şiţe, pentru a se cunoaşte pe unde au trecut.

Călăreţii şi-au continuat drumul, apucând-o spre nord pe gârla Păuleasca până au ajuns la Morişoara, mai sus de Zăpodii, de unde au sucit-o spre răsărit către Râul Doamnei. Ajunşi aici, şi-au continuat drumul la vale, pe malul râului, până au ajuns la punctul de plecare.

Pe traseul indicat cu şiţe, împuternicitul ar fi marcat prin movile, pietre, copaci însemnaţi sau alte semne de hotar, moşia satului Jupâneşti, pe care ar fi dat-o în stăpânire locuitorilor săi. *[inf. C. Georgescu (n. 1941), Jupâneşti, martie 2006].*

februarie 1636, dat la faţa locului, porunceşte ca moşnenii din Jupâneşti-Muşcel să fie scoşi din rumânia în care îi băgaseră vornicul Ivaşco şi alţi boieri.

Dacă legenda nu este echivalenţa realităţii, ci o transfigurează, rămânând „desigur interesantă şi demnă de ţinut în seamă, însă numai ca obiect de studiu, nu ca document istoric, aceasta nu înseamnă că varianta narativă ca aceea despre baba Tudora Vrâncioaia şi cei şapte fii ai săi este în totalul ei absurdă, ca orice legendă de altfel" [Henri Stahl, 1958: 165].

Pornind de la accepţiunea lui H. Stahl, putem deduce că şi legenda Râului Doamnei se înscrie în acelaşi context. Să fi fost oare această doamnă care a dat numele râului şi văii Marghita, soţia lui Negru-Vodă? Ea n-are parte de o moarte anostă, din contră, potrivit tradiţiei, a căzut în lupta de pe Râul Doamnei, dusă de Basarab împotriva tătarilor. Când va fi avut loc această luptă, legenda trece sub tăcere, lăsând un câmp de cercetare istoricilor.

Uneori, folclorul – ca sursă informativă – oferă versiuni contradictorii. Consemnarea lor se cade a fi făcută, pentru că, în lipsa unor documente care să autentifice un eveniment istoric, astfel de informaţii pot constitui un punct de sprijin în elaborarea, cu evident spirit de discernământ, a unei ipoteze.

Aşadar, tradiţia atribuie aceleiaşi Marghita - alias Margareta - ctitorirea unui monument controversat, disputat de catolici şi ortodocşi în cetatea de scaun de la Curtea de Argeş. În esenţă, legenda o prezintă pe catolica Margareta, în timp ce Negru-Vodă se lupta cu tătarii, ridicând, chiar în faţa ctitoriei soţului ei, biserica Sân Nicoară. Temându-se de această faptă, când Negru-Vodă se întorcea de la luptă, Margareta a fugit spre Câmpulung. Vrând să treacă o apă, s-a înecat şi, de atunci, apa poartă numele Râul Doamnei, iar localitatea unde a fost găsit corpul victimei - Domneşti.

În tradiţiile şi legendele din vechiul principat al Ţării Româneşti apare miticul Negru-Vodă. Din materialul cules de C. Rădulescu-Codin, Negru-Vodă este cel care i-a alungat pe tătari, apoi „a început să aşeze lucrurile în ţară, a făcut (…) cetăţi, mănăstiri, oraşe" (…) „Aşa cică el a făcut mănăstirea Tătăreşti de pe Teleorman, ca să mulţumească lui Dumnezeu că-l scăpase de tătari". Negru-Vodă a dăruit oştenilor pământuri: „Ostaşii s-au aşezat pe acele pământuri şi acolo s-au făcut cu vremea sate. Aşa lui Bote i-a dat moşia pe care acum e satul Boţeşti, lui Dobre moşia Dobreşti, iar lui Ţigănilă, moşia unde sunt azi Ţigăneştii". Despre vârful numit Colţul Foişoarelor sau foişorul lui Negru-Vodă, bătrânii din satul Cetăţeni spuneau că de acolo priveghea acesta „când erau tătarii în ţară". În apropiere este alt vârf, Colţul cu Tava. Oamenii locului făceau aceeaşi relaţie: „Pe colţul acela s-a suit Negru-Vodă şi a cinat în mai multe rânduri cu boierii săi" [1910, *passim*].

Negru-Vodă vine din Făgăraş, coboară pe apa Dâmboviţei şi întemeiază la poalele Carpaţilor cetatea de scaun a Câmpulungului. Spun legendele că atunci când a poposit pe dealul din sud-estul oraşului, oastea sa era flămândă, de aceea dealul s-a numit Flămânda. În oastea sa era un neamţ, vrăjitor, care avea o păpuşă ce putea îndeplini dorinţele oamenilor. Se spune că l-ar fi chemat Negru-Vodă şi i-ar fi cerut să hrănească oastea şi să-i potolească setea şi pe loc au apărut bucate din belşug. Aruncând păpuşa înspre locul de unde venise, ea s-a lovit de un munte care a fost numit Păpuşa. În locul acela a apărut un lac cu apă limpede – Iezerul – şi a început să curgă spre sud apa lui, Râul Târgului, din care au băut oştenii însetaţi.

Negru-Vodă apare ca făcând iezături ca mijloace de apărare. Pe piscul Cetăţuia, lângă Dâmboviţa, oamenii locului vedeau în lespezile de piatră masa şi scaunele unde şedeau şi mâncau Negru-Vodă cu ai lui. Iar urmele de zid, pe malul Dâmboviţei, sunt explicate ca rămăşiţele unui stăvilar puternic, cu care în vreme de năvălire a tătarilor, Negru-Vodă iezea apele şi apoi le prăvălea pe neaşteptate, puhoi, pe când ei stăteau încurcaţi, neştiind cum să înainteze.

Locuitorii zonei vedeau pietrele de pe Cetăţuia (astăzi comuna Cetăţeni), tot în chip de masă la care a mâncat Negru-Vodă, însă împrejurările sunt diferite. Ei legau tradiţia despre masa lui Negru-Vodă de un ciclu de legende în care acesta era înfrânt de tătarii mulţi la număr, şi rămânând singur, îşi caută refugiu. Negru-Vodă fuge „pe un cal cu potcoave de argint întoarse". Se observă folosirea laitmotivului – modalitate de inducere în eroare a adversarului. Aici istoria pierde teren în detrimentul fantasticului („mânzul flocos"), legenda tinzând spre basm („calul scoate hăripile"). Tătarii îi dau de urmă, iar el mai are timp să-şi ascundă soţia între stâncile de pe Piscul Doamnei şi

dispare din faţa acestora. Urmele săriturii calului de acolo le mai vedeau oamenii locului când C. Rădulescu-Codin aduna aceste legende [1910, *passim*] - marcă de acreditare a adevărului. În disperare, doamna s-a aruncat de pe stâncă şi a murit.

Descântecul constituie un aspect al medicinii populare, şi anume forma de artă care însoţeşte anumite practici ale terapeuticii populare.

Într-o cercetare de teren în martie 2004 în satul Retevoieşti am identidicat următoarele caracteristici referitoare la deochi:

Se zice că cineva, o persoană, *este deocheată*, dacă din cauza unei indigestii sau a unei răceli are dureri de cap. Cel mai răspândit şi cel mai bun mijloc socotit când e vorba de un copil, de un om mare sau chiar şi un animal, pentru ca să nu se mai deoache, trebuie ca persoana care îl vede şi îl priveşte să nu se mire de frumuseţea, calităţile sau defectele celui privit. În cazul când se miră, cel ce priveşte trebuie să sufle peste acea persoană (peste cea privită), să scuipe (să simuleze că scuipă), spunând cuvintele: *ptiu, ptiu, ptiu, să nu fie de deochi!* sau *să nu te deochi eu!*

Nu numai omul sau copilul mic se deoache, ci şi celelalte fiinţe sau chiar şi lucruri din jurul omului suferind de urmările fireşti ale deochiului.

E credinţa că dacă vezi la cineva un animal frumos, o vacă, un viţel, un miel, ca să nu se deoache, e bine ca stăpâna să facă un semn cu cărbune sau cu cerneală pe fruntea omului, copilului şi a celorlalte fiinţe, mai cu seamă la copilul mic, spunându-se cuvintele că cine va vedea copilul, omul etc. să se mire de semn şi nu de el.

Se mai obişnuieşte ca semnul acela de pe frunte să se pună şi din pământ udat cu scuipat de sub locul unde a stat cu talpa piciorului (încălţămintei) ce se ia cu vârful (buricul) degetului arătător de la mâna dreaptă şi apoi se pune pe fruntea celui în cauză, spunându-se cuvintele: *Când se va deochea călcâiul meu, atunci să se deoache şi x, y, atunci şi nici atunci!*".

Tot în acest scop, era obiceiul ca timp de trei zile să nu se spună nimănui sexul nou-născutului şi să i se dea să sugă pentru prima dată la sânul unei ţigănci care are şi ea un copil mic.

Cea care descântă trebuie să ia o cană cu apă neîncepută, adusă proaspăt de la fântână. Se duce cu ea la foc şi se aleg nouă cărbuni aprinşi, care se pun separat, din care se aruncă trei cărbuni aprinşi în cană, făcându-se semnul crucii cu latul mâinii deasupra cănii, după care se spun pe şoptite cuvintele descântecului, de la început până la sfârşit.

Se aruncă al doilea rând de trei cărbuni aprinşi şi acum ca şi prima dată, spunându-se descântecul. În timpul când şi cât se spun cuvintele descântecului, descântătoarea dă cu un cuţit prin apă tot în formă de cruce.

La fel se procedează şi cu cei din urmă trei cărbuni, făcându-se iarăşi descântecul.

La sfârşitul descântecului se observă starea cărbunilor. În cazul când cărbunii au căzut cu toţii la fundul vasului cu apă, se zice că persoana pentru care s-a descântat a fost deocheată puternic, iar în cazul când cărbunii au rămas şi plutesc pe deasupra apei, se zice că persoana în cauză nu a fost deocheată.

Din această apă descântată se dă pe fruntea celui bolnav, pe faţă şi pe pântece (la buric), după care se dă să guste de trei ori din ea (apa descântată). Apa care a mai rămas în cană se toarnă toată pe capul pisicii, spunându-se cuvintele: *Când se va deochea pisica, atunci să se mai deoache şi x, atunci şi nici atunci!*

În cazul când nu este pisica în casă, apa rămasă în cană se toarnă pe ţâţâna uşii, spunându-se şi aici aceleaşi vorbe care s-ar fi spus dacă turna apa pe pisică. Sau se mai zice descântecul de boală: – *Voi, trei fete mari/din cer făcute,/cu trei seceri de oţel făcute.../nu vă duceţi să seceraţi dealurile, văile, grânele, oarzele, fâneţile;/vă duceţi la cutare/şi seceraţi orbalţul/din rădăcina dinţilor,/din auzu urechilor,/din vederile ochilor,/peste apă îl daţi,/unde cocoş negru nu cântă,/câne negru nu bate;/ acolo să cheie, să răscheie,/şi cutare să rămâie luminat,/curat,/cum Dumnezeu l-a lăsat.* (Informaţiile furnizate despre descântec ne-au fost oferite de către Ioana Cârstoiu, n. 1946, din Retevoieşti-Pietroşani, martie 2004).

Cum reuniunile de lucru şi petrecere de odinioară (şezători, clăci, prilejuri de adunare şi întrajutorare), servind fericit dezvoltarea *ghicitorilor* şi înflorirea lor au scăzut vertiginos (explicaţia o găsim în procesul istoric, în contextul social), coordonatoarea volumului *Foclorul poetic din*

Argeş. Descântecele, conf. univ. dr. Adriana Rujan, 32 de ani preşedinta Asociaţiei folcloriştilor argeşeni, evidenţia creaţia în şcoală. Nu se poate nicicum invoca puţinătatea celor care deţin în sate şi oraşe ghicitori. Fiindcă numai în lucrarea amintitită îşi află un loc de cinste 97 de ghicitori cunoscute în Argeş. Ele se referă la tot ce înseamnă viaţă: unelte şi ustensile de lucru, stări emoţionale, sentimente, animale, părţi ale corpului, alimente, instrumente muzicale, fenomene ale naturii, corpuri cereşti (Soare, Lună), locuri, obiecte artistice, râuri, vicii, chipuri de semeni cu tot ce le aparţine, îmbrăcăminte, învăţătură-scris, realitate înconjurătoare, obiecte cu întrebuinţări folclorice: *Mic şi mititel,/Îngrădeşte frumuşel* (acul); *Umblă paşa pe uliţe/Cu trei mii de suliţe* (ariciul); *În pădure mă născui,/În pădure crescui,/Acas' dacă m-aduseră,/Vătaf la uşă mă puseră* (ciomagul); *În pădure am crescut,/În pădure m-am născut,/Din pădure când m-au luat,/Toţi roată mi-au dat; Fel şi fel de pălării/Ascunse prin bălării* (ciupercile); *Cureluşă bravă, peste câmpii de otavă* (coasa); *Hoţul intră-n casă şi capu afară-l lasă* (cuiul); *Trece moşul peste gard/Şi rămâne spânzurat* (dovleacul); *Trece baba peste munte,/Cu steluţe albe-n frunte* (furtuna de zăpadă); *Am o vacă joiană,/Toată noaptea paşte-n poiană;/Potcoavă de aur/În coarne de taur* (luna); *Sunt douăsprezece surori/Care nu se ajung niciodată* (lunile anului); *Cine bea apă şi ziua şi noaptea?* (moara); *Trece monstrul marea,/Cu părul alb ca sarea* (norul); *Sus – copaie, jos – copaie,/La mijloc, carne de oaie* (nuca); *Bulgăraş de aur,/Joacă pe piele de taur* (soarele); *Dulce, dulce şi mai dulce,/Să-l alungi şi nu se duce* (somnul); *Nuieluşă unsă,/Pe pământ ascunsă* (şarpele)...

Ghicitorile au formă afirmativ-pozitiv-enunţiativă, interogativă sau imperativă şi folosesc exprimări metaforice, aluzii, alegorii, sensuri figurate, mai greu de înţeles de prima oară.

Creaţia muzicală populară. Folclorul muzical de pe plaiurile Argeşului şi Muşcelului şi-a cucerit o îndreptăţită faimă. Se pot întâlni aici nenumărate cântece şi jocuri de nuntă, bocete, colinde, bătrâna *doină* numită aici *de codru* şi *de dragoste*, cântări păstoreşti, încă multe balade, între care unele pe teme locale cum ar fi *Cântecul lui Radu lui Anghel, Cântecul lui Codin, Cântecul focului de la Costeşti* ş.a.

Le răspândesc îndeobşte lăutarii şi cântăreţii de meserie, care le învaţă de la petreceri, de la lăutari sau unul de la altul. Cele create în partea locului au fost larg popularizate până în inima Bucureştiului şi de aici în toată ţara pe calea undelor (radio) şi pe suport electronic (discuri, CD-uri, DVD-uri), prin intermediul posturilor de televiziune cu specific folcloric, al studiourilor locale de radio, dar şi prin vestiţii lăutari care s-au ridicat din aceste locuri: Ioniţă Bădiţă, Ion Netotu, Alexandru Cercel, Ion Matache, Marin Teodorescu – Zavaidoc, Luca Codin, Ion Preda, Ion Enache zis Niţă Cotoc, Gică şi Ion Niţoi, Ion Taraş, Nae al lui Pantelică, Ionel Stemate, Florea Voinicilă, Florea Pascu, Petre Onilă, Gheorghe Floroiu, Dumitru Mihalcea (Ciontică), Emil Tănase, Valeriu Cintilică, Aurel Boeru, Ion Istrate, Marin Mihalcea şi mulţi alţii. Muzica proprie acesor locuri ne-a dăruit câteva cântece de mare frumuseţe, vestite la timpul lor, cum au fost „Ciobănaş de la miori", „Îngheţată-i Dunărea?" ori „Cine trece pe ulită?", culese în 1912 din Muşăteşti de către Dumitru Georgescu Kiriac şi mai apoi armonizate pentru voce şi cu acompaniament de pian[260].

Cercetătorii institutelor de specialitate, în special ai Institulului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu", dar şi cercetători locali, membri ai Asociaţiei folcloriştilor argeşeni „Constantin Rădulescu-Codin", au întreprins în judeţul Argeş întinse campanii de cercetări cu caracter monografic, soldate cu peste 3 000 de melodii înregistrate, culese după o înaintată metodă ştiinţifică şi însoţite de un amplu material documnetar: texte poetice, fişe ale pieselor înregistrate, fişe ale informatorilor, fotografii.

Multe dintre materialele culese au fost valorificate până în prezent fie pe plan central, dar şi de Centrul Creaţiei Populare Argeş.

Lirismul cântecelor, dinamismul avântat al jocurilor populare ne înfăţişează chipul cu adevărat optimist al argeşenilor şi muscelenilor. Firea comunicativă şi receptivă a acestora a făcut ca, pe lângă repertoriul tradiţional de cântece şi jocuri populare purtând o puternică amprentă

---

[260] Ion Grecu, *Antologie de doine şi balade din Argeş-Muscel*, Centrul Creaţiei Populare Argeş, Piteşti, 2004; Paula Carp, Al. Amzulescu, *Cântece şi jocuri din Muscel*, Ed. Muzicală, 1964.

stilistică locală, să adopte, cu destulă uşurinţă, un volum însemnat de cântece din alte zone, fără a altera folclorul local şi, cu atât mai puţin, trăsăturile de bază ale stilului şi creaţiei folclorice tradiţionale. Viaţa muzicală ţărănească din acestă zonă a rămas şi va rămâne sub imperiul optimismului şi al bunei dispoziţii, mereu atentă la elementele înnoitoare şi dispusă noului în măsura în care acesta se integrează firii, tradiţiei şi gustului artistic local. Ea îmbrăţişează cu interes deosebit cântecul care se caracterizează printr-un dinamism exuberant, cu mişcare regulată, substituită mişcării tărăgănate, îmbogăţind fără contenire repertoriul cu cântece vesele şi de joc.

Referindu-ne la baladă şi doină, considerăm că amândouă au apărut în acelaşi timp, cultivând deopotrivă metoda artistică a improvizaţiei. Ceea ce le deosebeşte, însă, este abordarea textelor literare de genuri diferite, cel epic cu amploarea lui narativ-descriptivă şi cel liric cu adâncimea lui spirituală, bogată în sentimente.

Repertoriul epic a fost bogat în zona Argeş-Muşcel, având pe lângă unele teme comune altor regiuni româneşti: „Mioriţa”, „Meşterul Manole”, „Milea”, „Corbea” şi creaţii locale, ca de pildă: „Focul de la Costeşti”, „Radu lui Anghel”, „Din Constantin”. Este demn de remarcat că, în prezent, o parte din interpreţii vocali înregistrează şi interpretează balade şi doine de stil vechi, în care procesul de plăsmuire al acestora, modest, de altfel, este pus în valoare numai când acestea sunt cântate.

La baza amplificării acestui gen au stat texte poetice lungi, cu un cuprins fantastic, istoric şi nuvelistic, care impun o construcţie arhitectonică mare conducând şi la crearea unui stil recitativ de muzică vocală. Acest limbaj artistic reproduce, din punct de vedere intonaţional şi ritmic, vorbirea curentă sau declamaţia care nu se încadrează în fraze sau perioade muzicale obişnuite.

Bogata experienţă a muzicanţilor şi folosirea instrumentelor specifice – mai ales vioara şi cobza, dar şi ţambalul şi contrabasul – au făcut ca stilul epic să se dezvolte până la forma tipică a genului. Aici se observă perioade vocale neaşteptat de schimbătoare, pe măsura secţiunii poetice a textului epic şi unde, prin contrast, apar interludiile instrumentale care colorează ambianţa sonoră şi expresivă a baladei. De fiecare dată muzicantul începe cu o introducere, având forma unui preludiu instrumental cu elemente tematice din melodia respectivă şi încheie, tot instrumental, într-un tempo mişcat.

Doina, acest gen popular, nelegat organic de un prilej oarecare, ritual sau ceremonial, este cântat atunci când un anumit climat sufletesc al interpretului îl îndeamnă să dea glas gândurilor şi simţămintelor sale. Sensibilitatea şi inspiraţia interpretului sunt reflectate prin tratarea cu supleţe improvizatorică a melodiei interne şi în aceeaşi manieră a construcţiei arhitectonice, în funcţie de conţinutul textului poetic. În virtutea aceleiaşi trăsături artistice, interpretul combină şi organizează motivele melodico-ritmice tradiţionale cu unele motive selecţionate din cele existente, la care se pot adăuga altele noi, pe măsura fanteziei creatoare a cântăreţului.

Doina românească este cunoscută sub diferite denumiri: de codru, de frunză, de dragoste, de haiducie, de cătănie, cântec lung etc.

Doina din Argeş-Muşcel se înscrie, în linii mari, în aria doinei din Muntenia subcarpatică; ea poartă o suavă culoare locală şi o expresivitate plină de poezie şi seninătate lirică. Forma liberă, improvizată, neîngrădită de rigorile măsurii, a conferit posibilitatea interpretului de a sublinia cât mai expresiv cuprinsul poeziei pe care o însufleţeşte în imagini sonore, printr-un activ proces de creaţie. Inventiv prin temperament, interpretul îmbogăţeşte motivele tradiţionale, statornicite de-a lungul vremii, cu motive melodico-ritmice selecţionate din cele existente, la care poate adăuga alte noi motive, după inspiraţia de moment şi gustul artistic personal.

Se ştie că judeţul Argeş a avut mulţi interpreţi de doine şi balade cunoscuţi atât pe plan local, dar şi naţional. Îi amintim pe: Maria Cârstoiu – „Piţuleasa”, Ecaterina Regep şi Viorica Tefeleu din Slatina-Nucşoara, Vochiţa Stoian – Dâmbovicioara, Anica Anghel – Jugur- Poenarii de Muşcel, Gavril Prunoiu – Boteni, Ileana Vasilescu-Domneşti, Paraschiva Petre Stănescu, Ilinca Popescu şi Elisabeta Ticuţă-Muşăteşti, Tita Bărbulescu – Topoloveni, Elena Chivereanu şi Nicolae Gilă – Galeşu-Brăduleţ, Elena Stăncescu – Stâlpeni.

În Argeş-Muşcel întâlnim numeroase forme ale cântecului propriu-zis: cântecul de leagăn, cântece de nuntă, bocete, colinde, cântece de dragoste, de dor, de jale şi singurătate, păstoreşti, de înstrăinare, de cătănie, de război, cântece satirice, de uliţă şi melodii de joc.

Privitor la grupurile pe sex şi vârstă care colindă aria etnografică Argeş-Muşcel, ele prezintă două tipuri principale, tipuri care marchează, dincolo de alte determinări, în primul rând stadiul diferit de evoluţie, dar şi o posibilă stratificare cultural-istorică a obiceiului.

În satele de munte din nordul zonei (Dragoslavele, Rucăr, Podu Dâmboviţei, Dâmbovicioara din Muşcel şi, insular, în Argeş, în Arefu), colindă „flăcăii cei mari de la horă", obiceiul fiind conservat astfel în forma sa definitivă drept arhaică şi aparţinând stratului pastoral indo-european, dar probabil şi unui strat cultural mai vechi de tip silvatic, vânătoresc. Se colindă într-o singură ceată, iar în satele mai mari, flăcăii formează două sau mai multe cete, pentru a putea cuprinde întregul sat în timpul nopţii de Crăciun.

Al doilea tip este reprezentat de colindatul fetelor, care se desfăşoară numai în seara de Anul Nou (Sf. Vasile), obiceiul fiind numit în câteva sate (Rucăr, Dragoslavele, Dâmbovicioara, Vlădeşti, Nămăeşti) „răscovăit". În alte sate din Muşcel, colindele fetelor sunt numite, după stilul de interpretare şi locul unde se cântă, „cântece de fereastră" (Boteni, Mioarele, Hârtieşti, Lucieni, Davideşti).

Colinda cu *Steaua* se practică în zilele Crăciunului de grupuri (2-3) de copii şi au în repertoriu unul sau două colinde cărturăreşti cu subiect religios apocrif. Se cântă „Steaua sus răsare", una din variante, *Trei păstori se întâlniră* sau *Am plecat la vânătoare*.

Colindatul cu Brezaia. Privind structura obiceiului, în afară de colindatul propriu-zis (cu „cântece" ale casei, ale băiatului, ale fetei de măritat, ale preotului, de bătrân, de văduvă, de fetiţă mică, de civil etc.), câteva sate din nordul Muşcelului (Dragoslavele, Rucăr, Podu Dâmboviţei, Dâmbovicioara) au conservat până astăzi obiceiul Brezaia – jocul măştii şi colinde – ca formă de colindat complex sincretică.

Acest tip de colindat, ca şi variante ale obiceiului din alte zone etnofolclorice, în special din Transilvania, proiectează în prim-plan figura şi jocul dramatic al măştii – Brezaia – anturată de Moşul Brezăii, colindătorii „brezăiaşi" deţinând un rol oarecum secundar, de fundal melodic şi textual; ceata este însoţită şi de lăutari tocmiţi de flăcăi să cânte şi la hora satului cu care prilej se sparge Brezaia.

Vasâlca. Sporadic reprezentată în ultimii ani (la Vlădeşti şi în sudul judeţului – Izvoru) exercită în mediile suburbane interes, fiind prezentată de grupurile de copii. Semnalat ca atare pentru Muntenia, încă din secolul trecut, de către G. Dem. Teodorescu, obiceiul se pare că a cunoscut în expresia lui tradiţională, de colind cu „mască" zoomorfă (simbolul obiectual ce evocă, în îndepărtata sa origine, sacrificarea mistreţului), manifestări cu nimic mai prejos ca importanţă şi spectacol decât alte forme similare.

Nuielele. Într-o microzonă încă mai restrânsă, limitată astăzi la câteva sate de pe Valea Vâlsanului (Buneşti, Zărneşti, Valea Mărului), cercetătorul Mihail M. Robea are meritul de a fi semnalat, cel dintâi, existenţa acestei practici de colindat de Anul Nou, asociat, de asemenea, cu păstrarea de colindători a unor obiecte-simbol-mănunchiuri de smicele verzi. Numele obiceiului de nuiele vine de la lăstarii înmuguriţi din pomi roditori, dar şi sălciile pe care colindătorii le iau şi colindă cu ele. Primind permisiunea, colindătorii se aşază la fereastră sau la uşă şi cântă unu-trei colinde: „Sara Sfântului Vasile", „Într-o zi de sărbătoare" şi „Mâine anul se-nnoieşte". Concomitent, un colindător agită ritmic un clopoţel sugerând o scenă agrară.

Iordănitul sau *Ciurlezii*. Sărbătoarea Sfântului Ioan Bătezătorul ocazionează, la rândul său, desfăşurarea unui obicei pregătit şi practicat numai de flăcăi în noaptea şi în dimineaţa lui 7 ianuarie, numit în unele zone (de exemplu, în satele de pe Valea Vâlsanului) „Iordănit", iar flăcăii – iordănitori.

În trecut, obiceiul era o mare sărbătoare. La prânz, iordănitorii se adunau la o casă, făceau o masă mare, gătită de fete, petreceau în cântece şi jucau cu tinerele. La Galeşu, colindatul numit „Iordanul" sau „Aghios"-ul este de factură biblică, fiind cântat în biserică la sărbătoarea Bobotezei şi la Sfântul Ioan. În nordul Muşcelului (Mioarele, Dragoslavele, Stoeneşti), obiceiul se numeşte

Ciurlez (acest termen mai desemnează pe alocuri, prin extensie, şi petrecerea tinerilor din noaptea de Anul Nou), iar flăcăii – ciurlezi. În ziua de Sf. Ioan (7 ianuarie), flăcăii, după ce iau parte la slujbă, stau adunaţi în poarta bisericii. Ei poartă acum numele de ciurlezi. Când pleacă oamenii de la biserică spre casă, ei îi ridică pe fiecare în sus de trei ori şi după aceea îi stropesc cu apă din căldăruşă, urându-le mulţi ani. Cei care au fost ridicaţi dăruiesc bani, punându-i în căldăruşă. În Slănic-Aninoasa, cu şase-şapte decenii în urmă, la ieşirea din pridvorul bisericii, de-o parte şi de alta a uşii, stăteau câte doi-trei flăcăi care îi ridicau/aruncau în sus pe flăcăii cu numele de Ion, strigând: „hop una! hop două! Cei ridicaţi erau „hopăiţi", iar ridicătorii se numeau „hopăitori".

Toate acestea şi cele pe care le-am descris în capitolul precedent fac parte din zestrea moştenită de la înaintaşi şi constituie daruri păstrate cu sfinţenie, pe care trebuie să le trasmitem urmaşilor noştri. De aceea, iniţiativa Asociaţiei folcloriştilor argeşeni „Constantin Rădulescu-Codin" de a organiza anual, de sărbătorile de iarnă, Festivalul de datini „Florile dalbe", este bine-venită. Cam acestea au fost aspectele vieţii oamenilor din satele argeşene pe care le-am fixat în imagini artistice de mare valoare, pe care azi le admirăm cu aleasă recunoştiinţă.

În câteva cuvinte va trebui să amintim de *cântecele de uliţă* pe care le-am întâlnit şi le mai întâlnim şi astăzi în unele localităţi ca Văcarea-Mihăeşti, Curtea de Argeş, Arefu, Boteni, Stoeneşti.

Ele sunt interpretate numai de flăcăi, în grupuri de şase-zece persoane şi sunt prezentate auditoriului, de preferinţă fete dornice de măritat, cu prilejul sărbătorilor, al şezătorilor şi petrecerilor, seara, la răsăritul lunii, când motivele de inspiraţie sunt cele mai propice. Tematica unor astfel de cântece, de uliţă, este foarte diversă, însă abundă mai ales cântecele de dragoste – firesc, mai ales că este vorba de tinereţe.

Stilul muzical al cântecelor de joc ne apare ca un corolar al tuturor condiţiilor existenţei muzicii de dans ca esenţă a simţământului artistic. În acest sens, vom urmări câteva dintre elementele stilistice care au determinat o anumită omogenitate a muzicii de dans devenite reprezentative în zilele noastre pentru această zonă.

Stilul de execuţie instrumental, prin tempoul vioi şi o foarte mare bogăţie de interpretare, folosind mult mersul pe şaisprezecimi pentru o cât mai întinsă şi înflorită sonoritate muzicală; forma amplă liberă frazală; fragmentele-modulaţii; menţinerea melodiei tradiţionale şi marea ei varietate în cuprinsul tipurilor muzicale de formă liberă-frazală, de unde şi puternicul grad de conservare transmis de-a lungul generaţiilor de instrumentişti; frecvenţa procesului improvizaţiei în maniera inspiraţiei din fondul tradiţional şi introducerea elementelor noi în cuprinsul unei piese, numai după expunerea şi prin etalarea unor fraze mai vechi; marea diversitate a tipurilor muzical-coregrafice ne apare reflectată nu numai prin repertoriul zonei, dar şi prin acela al fiecărei colectivităţi în parte, în cadrul căreia aflăm foarte buni interpreţi la instrumente, care stăpânesc procesul variaţiei până la crearea unor noi tipuri muzicale. De aici existenţa a mult mai numeroaselor tipuri muzicale decât repertoriul şi aşa bogat al coregrafiei; prezenţa cântecelor vocale vechi specifice zonei atât în „horă", „brâu", „sârbă" şi „de-doi", cât şi în dansuri special atribuite şi denumite după cântecul respectiv, proces început încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea; deosebita rezistenţă a melodicii din stadii mai vechi ale evoluţiei muzicii coregrafiei poporului român, transmise până în zilele noastre prin intermediul instrumentelor arhaice şi în special prin fluier. Ceea ce prezintă însă specificul acestei etnozone considerăm că rezidă în totalitatea şi unitatea aspectelor semnalate, precum şi în ponderea pe care o deţin în zonă.

Creaţia coregrafică populară. Dansurile au fost şi rămân la fel de importante, impresionându-i pe poeţii neamului şi pe căutătorii de frumos şi de autenticitate, sosiţi de peste tot, începând cu însemnările rămase de la Herodot şi Dimitrie Cantemir, de la marele festival căluşăresc de la curtea lui Mihai Viteazul, sau impresia teribilă pe care a produs-o occidentalilor trupa gimnaştilor-dansatori a profesorului Moceanu.

Dansul popular a fost cel care l-a împrospătat periodic pe cel academic, la fel cum a făcut-o cu dansul de societate, dansul modern şi contemporan, argeşenii remarcându-se în toate aceste genuri pe plan naţional şi internaţional, festivalul *Darclée* şi *Laleaua de aur*, sau „Dansul florilor" aducând la Piteşti sute de dansatori din domeniul clasic, modern şi sportiv (de societate).

Rămânând în perimetrul *folclorului coregrafic* din această parte a ţării, Argeş-Muşcel, împreună cu subzonele sale de interferenţă, conştientizăm că este extrem de viu şi diversificat de la o localitate la alta, repertoriul unor sate numărând zeci de *jocuri*. În marea lor majoritate, dansurile întâlnite în fiecare localitate *sunt de grup, mixte,* care folosesc ca formaţie de bază *cercul, semicercul* şi *coloana.*

Sunt şi *jocuri de grup* (repartizate pe sexe), bărbăteşti sau femeieşti, *dansuri de perechi* şi nu rareori *solistice*, în special la *jocurile căluşăreşti* ori la *ţiiturile ţigăneşti*. *Ţinuta de joc a braţelor* este destul de variată în zona muntenească: *lanţ de braţe* ca la *horă*, mâinile pe *umeri* ca la *sârbă,* lanţ de *braţe de brâu*, încrucişate (cruciş) în faţă şi în spate, dar şi balansuri de braţe din *lanţ de braţe îndoite (W)-jos* etc.

Ca o primă concluzie trebuie să remarcăm faptul că *mişcările dansurilor* prezintă o mare bogăţie ritmică, folosindu-se foarte multe *contratimpuri* şi *sincope,* înglobând *mişcări* largi, *elegante* şi *mişcări* de mare *virtuozitate tehnică* şi *iuţeală* care cer interpreţilor multă agilitate şi uşurinţă în execuţie.

Cele mai reprezentative *dansuri* sunt îngemănate în *familii coregrafice*: *horele de mână, sârbele, jocurile de brâu, bugeacurile, jocurile căluşăreşti, incluzând horele iuţi şi sârbele bătute.*

Repertoriul de jocuri care poartă amprenta *dansurilor specifice de munte* este caracterizat prin *jocuri vii,* ritmuri bogate în *contratimpuri, sincope, fluturări de picioare, bătăi în podea, pinteni* etc.

Brâul pe şase, numit şi *Brâuleţul* de la Muşcel, ca şi variantele sale *Bugheanu*' (Bughianu), *Brâul bătrân, Brâuleţul de la Bughea, Brâul din Dâmboviţa,* care aparţine *Brâului pe şase,* după numărul timpilor cuprinşi într-o *frază coregrafică,* pe care-l vom detaila imediat, este unul dintre dansurile reprezentative ale mocanilor, cu care ciobanii se pot întrece în tehnică chiar şi cu jucătorii căluşari. *Brâul* acesta specific mocănesc, ciobănesc, muscelean şi al tuturor celor care locuiesc în zona montană a Argeşului, este unul dintre cele mai *reprezentative jocuri româneşti* şi împreună cu *Brâul pe opt* formează *baza tehnică* a jocurilor din această parte a ţării, integrate tezaurului naţional. *Mişcările de brâu* argeşean sunt complexe, pline de subtilităţi şi necesită o tehnică deosebită pentru a putea fi executate, în *dans* predominând *fluturările de picior, paşi încrucişaţi, pintenaşi,* combinaţii de *sărituri* scurte de pe un picior pe altul, *combinaţii* exprimate în *formule ritmice* extrem de variate, cu *paşi mărunţi, bătăi în podea, deplasări şi răsuciri* ale corpului spre stânga şi dreapta etc. Trecând la ampla familie a *Horelor argeşene* şi *muscelene,* constatăm că păstrează caracterul general muntenesc, aerul mitic, elegant, impunător, putând fi deopotrivă *lente*, cum sunt cele obişnuite la deschiderea jocului horal ori ceremonial, sau *iuţi,* care includ marea familie a jocurilor *căluşăreşti*, ca şi *Murguleţul, Joiana, Lozeasca, Andreiasca,* toate fiind luate în *bătaie* sau *în pinteni* pe valea Cotmenei.

Dacă *Sârbele lente* aduc în memorie dansul preoteselor olimpiene, ori ritualurile sacre desfăşurate în jurul altarelor, atunci cele *iuţi, bătute* înfundate pe sol, în aer, luate în pinteni, cu genuflexiuni şi rotări ale corpului, cu piruete executate în ambele sensuri, cu acrobaţii, ne conduc obligatoriu spre *dansurile vânătoreşti* ori *războinice,* părând a include în textul coregrafic multă dinamică şi o oarecare sălbăticie, o teamă de ceva, implorare şi iertăciune, dar peste toate, o senzaţie aparte de acumulare de energie pozitivă în ceata expediţională, pe măsura alungării maleficului.

Sârbele muscelene şi cele ale locuitorilor argeşeni de la munte se diferenţiază şi ele în funcţie de ritm şi tempou, şi sunt când *largi,* cu plimbări spectaculoase, când *iuţite* şi *dese,* luate *în bătaie*, executate pe *ţiitură (melodia sârbei de ţiitură),* conţinând *mişcări* diverse şi complicate, *peste picior, forfecuţe, paşi fluturaţi în aer, paşi cosiţi, cârligele.*

Sârbele au o desfăşurare geometrică, fastuoasă; stilul *nordicilor* (muntenilor argeşeni şi musceleni) le realizează în deplasări unduitoare extrem de atractive şi maiestuoase, cu paşi de plimbare patriarhali şi *mişcări* fine, de toţi executate în perfectă armonie şi sincron melodic, dansatorii degajând *fluiditate*.

Pe de altă parte, *sudiştii* (locuitorii de pe valea Cotmenei) prezintă *sârbe* complicate, spectaculoase, caracterizate prin viteză, mişcări mărunte, bătute, cu *paşi încrucişaţi*, *pinteni pe sol*

bătuţi cu mare iuţeală, dar şi *pinteni* în aer, *genuflexiuni, sărituri cu pinteni* ori *salturi turate* la înălţimi apreciabile.

Alt *dans argeşean* la fel de îndrăgit şi răspândit este *De-doi* sau *Ungurica* (*Ungureasca, Ungureneasca, Breaza, Ca-la-Breaza*), remarcabil prin varietatea ţinutei şi a diversificării (schimbării) ei în timpul jocului, prin învârtiri, răsuciri, treceri dintr-un umăr în altul, fără ca partenerii să-şi dea drumul la mâini. Paşii de *Ungurică* sunt constituiţi pe baza *combinaţiilor ritmice* în care *sincopa* are rolul predominant, folosindu-se gama *paşilor de brâu*, cu plimbare în faţă şi spate, cu bătăi, loviri puternice ale solului, foarfeci, cârlige, fluturări.

Pe toate văile apelor argeşene vom întâlni o mare varietate de *sârbe şi hore,* cu nume din cele mai diferite: *Băluţa, Joiana, Salta, Cazacu, Hora Dumitrii, Leliţă Ioană, Cositoreasca, Hora Nuţii, Costoreanca, Hora Badii, Simianca, Minţita, Drumul dracului, Sălcioara, Fedeleşul, Ciobănaşul, Sârba de doi, Mânioasa, Focşeneanca.*

Căluşul formează o notă aparte a cărui formă spectaculoasă a fost purtată pe scenele naţionale şi internaţionale de inegalabilii căluşari ai satelor noastre, dar şi de celelalte ansambluri de cântece şi dansuri, participante la concursurile prestigioase la care au participat.

Echipele de căluşari copii-tineri-vârstnici de la Pădureţi, Stolnici, Maldăru, Mârghia, Fâlfani, Urlueni, Bârla, Mozăcenii-Vale, Hârseşti, Martalogi au continuat zeci de ani să se întreacă anual în festivalul jocului milenar, în cadrul *Sărbătorii căluşarilor* organizate pe scenele de la Piteşti, Pădureţi, Costeşti şi Stolnici, demonstrând virtuozitate şi o tehnică excepţională a fiecărui grup de interpreţi participanţi.

Prin asimilarea unui *stil interpretativ personalizat*, căluşarii imprimă tuturor *jocurilor locale* paşi *bătuţi, pinteni*, transformând *horele* obişnuite din tot arealul etnofolcloric argeşean în jocuri incluse marii şi splendidei familii a *jocurilor căluşăreşti* (sârbe, hore, brâuri): *Joiana, Murguleţul, Băltăreasca, Sârba deasă, Sârba căluşărească, Brâul căluşăresc, Amploieţul, Băluţa, Bumbacul, Cazacul, Niţuica.*

Căluşul se porneşte cu alai în fiecare primăvară, pe uliţele satelor şi este primit cu atâta încredere de localnici, fiind considerat pur şi simplu un *dat*, o moştenire, un *vechi rit agrar de fertilitate* şi poate tocmai de aceea a rămas în timp o mândrie a localnicilor şi o *perlă* a folclorului naţional. Mişcările dansului căluşăresc sunt în general foarte complicate prin ritmica lor complexă şi particularitatea execuţiei, cuprinzând *plimbări şi figuri,* care poartă nume convenţionale, diferind de la sat la sat (*Floricica, Tarapanaua, Dobrunu, Surpăturile, Gârla, Vârtelniţa etc.)*. În *Căluş* se întâlnesc foarte multe *bătăi în podea* (sau mai degrabă, pe pământ), de multe ori cu valori de şaisprezecimi, lovituri de *pinteni pe sol* şi în *aer, fluturări, întoarceri* ale corpului de 180 şi 360 de grade, *sărituri* de diferite amplitudini, *paşi petrecuţi* cu dreptul peste stângul sau cu stângul peste dreptul, *floricele,* lăsări bruşte (*genuflexiuni*) pe unul sau pe ambii genunchi, de parcă ar evita o vedenie malefică, *răsuciri* scurte ale corpului la dreapta sau la stânga, *foarfeci* pe sol sau în aer, *paşi mărunţi*, *alunecări* (glisări), *salturi* ample, multe dintre ele incluzând o sumedenie de contratimpuri şi sincope.

Mişcările căluşăreşti sunt adevărate *bijuterii coregrafice* pe care nu le mai întâlnim în textul altor jocuri naţionale, iar dificultatea acestui *joc* vine tocmai din faptul că totul este executat cu rapiditate, precizie şi multă forţă. Mişcările se combină între ele, dând naştere la *formule ritmice* extrem de variate, aspectul fiind completat şi de folosirea *bastoanelor* (beţe, bâte) frumos împodobite, iar *sonoritatea ritmului* este *amplificată* de mici bare metalice (pinteni) fixate pe partea interioară a călcâiului opincii, care se lovesc între ele în timpul *dansului*, producând zgomote puternice, ajutând la uniformizarea şi sincronizarea elementelor coregrafice.

Familia *Căluşului* cuprinde mai multe *jocuri* care păstrează caracterul de bază al celui ancestral, în care au fost primite şi îmbogăţite: *Hora căluşărească, Mândrele, Purdelul, Băluţa, Joiana, Salta, Murguleţul, Sârba* fiind *jocuri* la care participă şi femeile, părând o manifestare a bucuriei colective, a tuturor benefeciarilor efectelor curativ-stimulative ale magilor căluşari şi a manifestărilor cetei. Multe dintre aceste jocuri au fost asimilate de căluşari în urma lungilor întreceri şi peregrinări, dar au fost adaptate specificului local şi supuse rigorilor ritualice. Sunt

tocmai *jocurile* care permit sătenilor să se prindă alături de *căluşari,* în speranţa alungării răului şi a primirii binecuvântării strămoşilor.

Să stăruim puţin asupra diversităţii jocurilor argeşene şi astfel vom face o incursiune prin câteva localităţi, pentru a observa bogăţia repertorială sătească, în dorinţa de a completa tabloul coregrafic argeşean pornind de la ciobanii din vârful munţilor şi ajungând la căluşarii de pe valea Cotmenei:

Arefenii se prezintă la hora satului şi la ceremonialele locale prinzându-se cu o oarecare vanitate în jocurile locului, inspirate de întâlnirile cu cei de peste Carpaţi, în lungile perioade ale păstoritului, dar majoritatea dansurilor sunt moştenite din străbuni: *Arăfeanca, De-doi ca la Aref, Mândruliţa, Lozeasca, Pingeaua,* altele fiind aduse de dascălii care au poposit pe aceste plaiuri, *Tărăşelul muntenesc, Romanul*.

Comuna apropiată Arefului, Corbeni, prezintă şi ea diferite jocuri moştenite sau induse localnicilor prin transhumanţa păstorească: *Hora lui 22, Hora Nuţii, Piteşteanca, Sârba-n-doi,* la Cicăneşti şi Oeşti se joacă: *Alunelu, Căzăceasca, Dura cu sărituri, Mândruliţa,* ceea ce ne demonstrează şi aportul căsătoriilor care n-au ţinut cont de graniţe şi de învăţătorii sosiţi aici din mai multe colţuri ale judeţului, ori din alte zone folclorice.

Coborând la Albeşti, Cerbureni, găsim alături de horă, sârbă, brâu, de-doi şi jocurile *Ghimpele, Învârtita, Sârba ca la Brăteşti,* în vreme ce mai jos, la *Băiculeşti*, se joacă: *Hora lui Enache, Sârba dreaptă, Alunelu, Gorjanca, Hora Nuţii, Sârba ca la Tutana.* Numai din titlurile jocurilor putem deduce influenţele pe care le-au resimţit localităţile pe care le enumerăm.

La Merişani, Valea Mărului, descoperim *Hora ca la Vărzaru, Romanu, Sârba-n trei,* deci nişte variante locale ale horei şi sârbei, în vreme ce în comuna *Răteşti*, apar nume noi, care se vor regăsi chiar până la Dunăre: *Murguleţu ca la Ciupa, Teleormăneanca, Ciobănaşu, Cârjalia, Dânga, Dura, De-doi, Mândruliţa şi Murguleţu din Pătuleni, Săbiuţa.*

Să privim cu luare-aminte şi vatra folclorică a văii Cotmenei şi jocurilor căluşăreşti şi să observăm că la Lunca Corbului se dansează la jocul horal şi ceremoniale, pe lângă perlele coregrafice căluşăreşti: *Hora cu opriri, Hora de la Lăngeşti, Lăstunu, Murguleţu ca la Bumbueni, Sârba dogarului,* apoi în satul vătafului de căluşari Ghiţă Paraschiv (Mârghia) se joacă: *Băluţa, Bugeacu, Cernuta, Hora Badii, Hora căluşărească, Leliţă Ioană, Dogăreanca, Tărăşelu*, deci, în general, majoritatea *jocurilor* care se regăsesc şi în Coloneştii de Olt cu care se interferează şi cu care s-au întrecut mereu în festivalurile intercomunale zonale. În satul vătafului Ion Badea, vestita localitate Pădureţi, se joacă: *Bugeacu, Cochineasca, Hora Dumitrei (Dumitrii), Hora la patru, Hora-n bătăi, Ogănăul, Trochiţa, Ţigăneasca.*

Din cele descrise mai sus ne dăm seama că zona etnofolclorică Argeş-Muşcel implică o *varietate a horelor* deosebite, pornind din partea de nord a judeţului nostru, pe care se cuvine a le sistematiza ca atare:

a) Jocurile zonei de nord:

-Hora bătrânească dreaptă (*Hora mare, Hora miresii, Periniţa, Boiereasca, Drumul Dracului)*;

-Hora în două părţi (*Mânioasa* sau *Baraboiul, Sălcioara, Romanul, Ciobănaşul, Raţa, Jianul)*;

- *Hore în bătaie,* aduse de căluşarii căsătoriţi aici;

- *Sârbele comune (Sârbele muscelenilor, Sârba popilor, Lozeasca de la Arefu)*;

- *Sârbele în două părţi* (*Simianca, Sârba Nuţii* – care se cheamă şi Hora Nuţii, *Chindia*;

- *Sârba tip ciuleandră* (*Ciuleandra, Fedeleşul, Pomuleţul, Sfredelul*);

- *Sârba în bătaie*;

- *Brâuri mocăneşti sau ciobăneşti,* pe doi, trei, patru, şase sau opt şi *Brâuri căluşăreşti;*

- *Jocuri de-doi tip brează* (*Breaza, Ca-la-Breaza, Ungurica, Ungureasca, Ungureneasca, Mocăneasca, De-a mâna, Mărunţica, Şchioapa)*;

- *Jocurile de-doi tip învârtite (Ardeleana, Ceardaşul, Polca, Surceaua)*;

-Jocuri plimbate (*Jianul, Ciobănaşul, Mariţica, Aţica, Leliţa, Basarabeanca, Arţarul, Tărăşelul, Cazacul);*

-Jocurile de ceată (*Ceata călușărească, Ceata ciobănească, Brezaia, Paparudele, Călușerul,* numit aici Banu Mărăcine – *Iordănitorii, Ursul, Capra* etc.).

b) Făcând o trecere în revistă a jocurilor din sudul Argeșului, vom menționa doar denumirile lor, pentru a ne da seama de diversitatea acestora, fie că sunt jucate numai de bărbați, de femei, în cupluri sau mixt, și pornind pe valea Cotmenei, aproape că nu există o localitate unde să nu regăsim: *Ardeleneasca, Amploieții, Arnăuțeasca, Băltăria, Băluța, Brâul călușăresc, Bulgăreasca, Bumbacul, Castraveții, Cazacul, Ceasul, Ciobănașul, Ciuleandra, Chindia, Cârligul călușăresc, Drumul dracului sau Drumul dragului, Dura;*

-Horele (*Hora Badii, Hora ca la Maldăru, ca la Pădureți, ca la Mârghia, Hora din cimpoaie, Hora Dumitrii, Hora Dadii Ioana, Hora călușarilor,* sau *Hora mare, Jianca, Joiana, Murguleţul, Nițuica, Ogănăul, Purdelul, Simianca);*

- Sârbele: *Sârba de trei, Sârba Dogarilor, Sârba la două, Sârba lui 22*;

- De-doiuri: *Ungureasca, Dura; Ursăria, Vântul*.

Dintre jocurile cu caracter mai special, citām: *Hora miresii,* care face parte din *ceremonialul nupțial* și jocuri sau obiceiuri de pretutindeni, cum ar fi *Capra.*

Dintre jocurile cu caracter distractiv, menționăm: *Perinița, Mânioasa* sau joc cu figuri imitative (*Țigăneasca).* Și tot pe aceste plaiuri se va fi jucat *Mutul,* un fel de *sârbă,* în care jucătorii, fără să scoată vreun cuvânt ori șuierat, imitau figurile *conducătorului de joc* purtând o mătură cu care-și lovea recalcitranții, nefiind mare diferență față de jocul muscelean *Cățeaua,* în care *Vătaful*, înarmat cu un băț sau vargă, dorește să-l atingă pe cel din coadă, silit să părăsească jocul. Este tot un gen de sârbă, jucată în șir șerpuitor, ca la *Arcanul* moldovenesc.

Există diversități funcționale vizibile, unele jocuri fiind compuse dintr-o singură figură, altele, din 10-20 de variații de pași și formule ritmice, având o structură generală complicată: pași încrucișați, bătăi, sărituri, învârtiri. Tot atâtea variante sunt și formulele ritmice peste care se suprapun unitățile de mișcare, motivele *ritmice sincopate* aparținînd fondului specific păstoresc: *brâuri, de-doiuri.*

Jocurile de petrecere, care par specifice lanțului carpatic, trebuie corelate cu străvechile rituri (*Mutu, Cățeaua, Brezaia).*

Ritmul binar predomină (90%) jocurile, cu doar câteva excepții: *Sălcioara* cu prima parte în ¾, sau ritmul asimetric: *Hodoroaga – 5/8,* ori *Geamparalele* – 7/16.

La unele jocuri din fondul specific muscelean există o concordanță a figurilor cu melodia, excepțiile fiind doar *brâurile* și câteva *sârbe.*

Privind organizarea jocului în ansamblu, avem: *jocuri de cerc, de linie, de perechi, de grup, de ceată, și jocuri solistice,* dintre care *dansurile de linie* și cele în *perechi* reprezintă cam 2/3 din repertoriul zonal.

Tipologia jocurilor din arealul etnofolcloric argeșean se poate rezuma astfel[261]:

a) *Jocurile de perechi tip Brează* se practică în general în cerc sau linie, având o desfășurare variată, incluzând figuri simple sau cu pași încrucișați pe loc, plimbări și învârtiri fără o succesiune precisă, concordând cu fraza muzicală, în ritm sincopat și tempo vioi**.** Sunt la fel de răspândite din Ardeal în Moldova și Muntenia, sub diferite denumiri: *Breaza, Ca-la-Breaza, De-doi, De-a mâna, Ungureasca, Mocăneasca, Șchioapa, Mărunțica.*

b) *Tipul învârtită sud-ardeleană* se prezintă ca joc de perechi, cu partenerii așezați față-n față, cuprinzând mici plimbări bilaterale, învârtiri și treceri pe sub mână, fără o succesiune precisă, cu concordanță variabilă, în ritm sincopat și tempo ceva mai moderat: *Ardeleana*.

c) *Învârtita dreaptă:* jocuri de perechi cu o desfășurare asemănătoare, cu o ritmică mai simplă și un tempo mai vioi, care sunt răspândite în toată țara, în multiple subtipuri sau variante, ajungându-se la forme aparte ca *Hațegana (Arțăgana)* ori *Sârbeasca,* învârtirea făcându-se prin pași egali (ca valoare ritmică)

d) *Tipul învârtita-polcă* – jocuri de perechi cu desfășurare mai simplă, constând în plimbări mici bilaterale și învârtiri, bazându-se pe grupuri de câte trei pași, executați în tempo vioi.

[261] Dorin Oancea, *Tipologia dansurilor populare din Argeș și Muscel*, Editura Paralela 45, Pitești, 2006.

e) *Hora în două părţi* – jocuri de cerc, cu lanţ de braţe de mână, cu o seamă de figuri desfăşurate bilateral, cu concordanţă variabilă şi ritm vioi (*Floricica, Ciocârlanul).*

f) *Tipul brâu-horă:* jocuri de semicerc, bărbăteşti sau mixte, cu „ţinutul” pe umeri cu figuri, desfăşurate bilateral, concordante muzical, tempo vioi.

În judeţul Argeş au existat strigături la fiecare joc, fie că va fi fost vorba de *horă, sârbă, brâu, joc de-doi* sau *joc căluşăresc*, pornind de la neiertătorul avertisment cu care începe orice horă mare, fie că este lentă, dreaptă, iute sau bătută ca la Maldăru ori Fâlfani (*Băltărească, Joiană, Chilabă* sau *Horă căluşărească*: *Trei-saltă, fugi-pă-trei / Şi-n bătaie poţi s-o ei!)*, totul porneşte la joc de la avertismentul *deschizătorilor de horă*: *Cine joacă şi nu strigă/Face-i-s-ar gura strâmbă,* atenţionarea fiind în egală măsură şi pentru clevetitorii care şuşotesc pe marginea horei: *Cine strigă şi nu joacă/Face-i-s-ar gura toacă.*

Jucătorii care se prind la *sârba-n plimbare,* în *sârbă de ascultare-strânsă,* la *sârbe alergate* sau în *perechi*, *strigările* se aud de departe: *I-auzi sărba sârbuliţa/Şi-a pierdut mândra rochiţa,/Iar flăcăul căciuliţa/Şi-a fugit cu capul gol/Să-i plângă lelea de dor!,* după care se aude strigătura obişnuită pe toate văile: *I-auzi sârba sârbelor,/Dragostea băieţilor,/Bucuria fetelor/Şi teama măicuţelor.*

La *jocurile de-doi (Ungurică, Ciobănaş, Mânioasă, Surcea, Mândruliţă*), toţi flăcăii strigă: *De n-ar fi buzele moi,/N-aş mai juca joc de-doi/; De n-ar fi ochi şi sprâncene,/N-aş mai intra la belele,* sau umăr la umăr la joc de *Roman,* partenerii strigă cu multă plăcere: *Foaie verde maghiran,/Ăsta-i jocul de Roman/Ce se joacă pe-ndelete,/Numai de băieţi şi fete.*

În jocul de *brâu,* început de obicei de cei doi flăcăi, între care se prind toţi consătenii, se aude vocea vătafului, fiecare vers fiind repetat apoi de toţi cei prinşi în dans: *Uite brâul/Ttrece râul/ Şi mândruţa, potecuţa./Ia, mândruţo, secera/Şi vino fuga-n vâlcea,/Vino ca să tai mohorul,/Să mă pupi, să-mi treacă dorul.* În *brâul* de la Tufeni jucat căluşăreşte, flăcăii ţipă de se aude peste dealuri: *Şi pe loc, pe loc, pe loc,/Să răsară busuioc,/Busuioc bătut cu foc,/Să-l poarte mândra la joc!*

Fiecare *bătută-ciocan* din *jocul de Dură* va fi comandată versificat de vătaful jocului: *Şi mi-a zis lelea Păuna/Să-i dăm Durii numai una!,* până ce se ajunge la cele zece bătăi cu care se finalizează dansul: *Aici Durii să-i dăm zece / Şi din zece nu mai trece/!* La joc de *Ciuleandră,* până şi cel de pe margine este gata să-i aţâţe pe jucători în egală măsură cu mult mai înainte de a se prinde în joc: *Întăriţi-o niţeluş,/Că vin şi-eu acuş, acuş!,* în vreme ce la *Raţă* sau *Căţea,* jucătorii înlănţuiţi de mână, într-un pas, se strecoară cu dibăcie în căutarea *Raţei jucăuşe,* strigând: *Raţa ici, Raţa colea,/Raţa nu-i la nimenea/Poate e la dumneata/Ori sub poale la mândra.*

Desigur, în timp vor fi şi *zicături lăutăreşti,* mai deocheate, care nu merită reţinerea lor şi chiar dacă unele dintre zicerile românilor vor fi fost efemere, bătrânii vor rememora câteva dintre ele, ca semn de respect pentru creatori şi ca semn de aducere-aminte a tinereţii şi copilăriei lor, *poezioarele* pline de înţelepciune şi haz părând a le face atâta plăcere. Chiar dacă îi place să fie înţepător, zeflemitor, să *ia peste picior,* el demonstrează multă inteligenţă şi cu sobrietate aparentă, *meşteşugeşte* glume cu două înţelesuri. Şi astfel, de la fetişcana ce se prinde pentru prima oară în horă, până la gheboasa care bârfeşte peste uluci, de la flăcăiaşul căruia abia îi mijeşte mustaţa, până la gospodarul respectabil, toţi au parte de o *zicere*. Acestea sunt totuşi *zicerile de bună dispoziţie,* dar sunt şi strigăturile-blesteme, de îndemn, de laudă şi multe altele legate de firea şi traiul românului. *Lirice* sau *epice* (după fondul lor), *monologate* sau *dialogate* (după forma în care sunt exprimate la joc)*, patriotice, vânătoreşti, războinice, de dor* sau *de blestem, de veselie,* sau *zeflemitoare* (satirice), ele ironizează fudulia, clevetirea, lenea, sulimeneala, beţia, preacurvia, ori anumitele defecte psihofizice (prostia), îndemnându-ne să revenim *la brazda strămoşească,* spre a cunoaşte cele mai frumoase comori spirituale ale neamului.

Valorificarea creaţiei populare. Bogăţia şi varietatea de necontestat a folclorului literar-muzical şi coregrafic din zona etnofolclorică Argeş- Muşcel i-a determinat pe mulţi cercetători să se aplece spre culegerea şi valorificarea creaţiei populare.

La 1845, Iordache Golescu publică *Proverbe (pilde), povăţuiri şi cuvinte adevărate realizate după spusele autorului* şi îi rămâne în manuscris *Condica limbii româneşti* în care consemnează

expresii de origine folclorică şi câteva obiceiuri pe care le-a văzut în aceste locuri: căluşarii, drăgaica, paparuda, brezaia etc., iar piteşteanul Constantin Fundescu tipăreşte la editura Socec din Bucureşti *Literatură populară. Basme, oraţii, păcăliturі şi ghicitori adunate de...*, în anul 1867, ca în 1896 să editeze lucrarea foarte documentată *Anecdote, păcăliturі, basme, oraţii şi ghicitori*. Tot în acest an, lui Constantin Rădulescu-Codin îi apare prima carte *Din Muscel. Cântece poporane*. În anul 1885, Luca Paul din Domneşti publică *Crâmpeie de folclor,* o carte bine primită în acea epocă.

Fig. 402 – Bustul lui
C. Rădulescu-Codin, Priboeni,
(foto Sorin Dănuţ Radu)

La începutul secolului XX, culegerea şi publicarea folclorului argeşean aparţine reputatului dascăl al Muscelului Constantin Rădulescu-Codin care tipăreşte *Dafii, snoave, poveşti*, Craiova, 1904, *Comorile poporului. Literatură, obiceiuri şi credinţe*, 1906, *Legende, tradiţii, amintiri adunate din Oltenia şi Muscel*, Bucureşti, 1910, *Îngerul românilor, poveşti şi legende din popor*, 1913, apoi în 1914 lucrările: *Făt-Frumos, Poveşti* şi *Vine roata la ştirbină – poveşti, snoave şi legende; Muscelul nostru, Comuna Corbi şi locuitorii săi*, apărută în 1922. În anul 1909, în colaborare cu Dumitru Mihalache, publică *Sărbătorile poporului cu obiceiuri, credinţele şi unele tradiţii legate de ele*, lucrare valoroasă care reprezintă o contribuţie importantă la transmiterea creaţiei noastre populare.

O ediţie foarte bogată a operei lui Constantin Rădulescu-Codin a tipărit Ioan Şerb în anul 1986, cuprinzând *Cântece şi descântece ale poporului, cu 50 arii muzicale*, cu un studiu introductiv semnat de acad. Dan Simonescu.

Dumitru Mihalache, figură luminoasă de intelectual muscelean de pe valea Cârcinovului de la începutul secolului, a avut o contribuţie de seamă pe parcursul unui deceniu, până la moartea sa, prea timpurie, în 1916, desfăşurând o multiplă şi intensă activitate de folclorist şi etnograf. Din păcate, toate aceste lucrări au rămas în revistele vremii şi n-au fost adunate şi publicate într-un volum. Aceeaşi situaţie s-a întâmplat şi cu creaţiile populare culese de cunoscutul folclorist Gheorghe Rudeanu, originar din comuna Şuici.

Constantin Mateescu din Curtea de Argeş publică *Balade adunate de...*, cu o prefaţă de Nicolae Iorga şi apărută la Vălenii de Munte, la Tipografia „Neamul Românesc”.

O contribuţie notabilă la publicarea folclorului din Muscel o are şi pr. Ioan I. Răuţescu prin tipărirea, în anul 1919, a culegerii „Colinde, culese de... din comuna Dragoslavele, jud. Muscel”, pe care o publică şi completează în monografia comunei Dragoslavele, ediţia a II-a, apărută în 1937. Mihail Lungianu publică în perioada 1910-1924 mai multe ediţii ale cunoscutei sale culegeri „În sărbători. Icoane din viaţa ţărănimii”. Sporadic, folclorul literar argeşean a apărut şi în cunoscutele lucrări editate de Ovid Densuşianu, „Flori alese din cântecele poporului”, 1920, pr. Teodor Bălăşel, „Versuri populare române”, vol. I, în 1919, Tudor Pamfil, „Culegere de colinde, cântece de stea, vicleemuri, sorcove şi pluguşoare”, şi Ion Garofoiu, „Datinile noastre de Crăciun”, lucrare apărută la Piteşti în 1939. Profesorul Dimitrie Al. Nanu publică în 1933 un interesant studiu estetic de folclor inedit: „Poezia milităriei şi a Crăciunului de pe valea Argeşului”. Anton Balotă, născut în Piteşti, tipăreşte în 1938 la Bucureşti lucrarea de sinteză *Satul – izvor de viaţă românească*, pentru ca în 1940 muşceleanul Ion Chelcea să publice „Neam şi Ţară. Pagini de etnografie şi folclor”

O contribuţie valoroasă la îmbogăţirea folcloristicii din Muşcel aduce şi prof. dr. Gheorghe Pârnuţă, cu cele două lucrări ale sale apărute în 1939: „De la noi din Rucăr” şi „Flori de peste munţi”. Mai aproape de zilele noastre, Marin Buga publică, în 1968, o bogată colecţie de „Folclor de pe Argeş”, volumul al III-lea editat de Academia Română „Folclor din Oltenia şi Muntenia”. Iar în 1967, Dumitru Udrescu îşi vede apărută lucrarea *De pe Argeş. Cântece şi strigături din Regiunea Argeş*.

În afara contribuţiei sale, prin studii de sinteză şi de folcloristică românească, regretatul prof. dr. Gheorghe Vrabie, preşedinte de onoare al Asociaţiei folcloriştilor argeşeni „Constantin

Rădulescu- Codin”, a publicat şi două lucrări – poveşti, snoave şi legende argeşene: *Basmul cu soarele şi fata de împărat*, 1973, şi povestirea în proză *Gruia lui Novac,* 1977. Universitarul Ion Moise din Stăneşti-Corbi a publicat în 1971 lucrarea de mare trebuinţă *Trăsături specifice graiului argeşean*.

În ultimii 40 de ani, o contribuţie esenţială la culegerea, valorificarea şi publicarea în volume a folclorului de pe plaiurile noastre a adus Mihail M. Robea. Originar din Mioveni, s-a identificat cu această nobilă misiune de a scotoci prin toate ungherele şi în multe localităţi argeşene pentru a da luminii tiparului nestemate de necontestat. Amintim: *Proză populară din Stroeşti-Argeş,* 1966; *Basme, snoave, legende şi povestiri populare*, 1979; *Folclor poetic din Stroeşti-Argeş*, 1980; şi *Basmul cu Ion Săracul şi Sfântul Soare*, 1994; *Basme şi legende populare româneşti*, 1996; *Băiatul de Împărat şi Iozefina-cea-frumoasă, basme, legende şi povestiri*, 1998. Acestora li se adaugă contribuţiile la realizarea ediţiilor critice ale lui Dumitru Mihalache, *Poveşti, obiceiuri şi cântece*, şi Mihai Canianu, *Studii şi culegeri de folclor românesc* (în colaborare cu Al. Dobre). Mai menţionăm studiile *Obiceiuri de iarnă şi repertoriul lor poetic în Argeş*, 1980; *Vechi obiceiuri populare cu arii de circulaţie insulare în Argeş*, 1978; *Vechi texte folclorice în manuscrisele din nord-vestul Munteniei*, 1992; şi *Pluguşorul în Valea Vâlsanului*, 1997.

În ultimii ani au mai apărut şi alte lucrări de folclor literar de specific acestor locuri: *Materiale folclorice*, trei volume ale piteşteanului Nicolae Apostolescu, apărute postum; *La fântâna dorului*, de Constantin Stancu şi Vasile Panţiru, *Viaţa pastorală la români* şi *Nunta la români*, de aceiaşi autori, tipărită la Piteşti în 2007, respectiv 2008.

În ceea ce priveşte publicarea folclorului muzical argeşean, trebuie să spunem că în cea de-a doua jumătate a secolului trecut, folcloristul Dumitru Vulpian publică în caietele sale „Brâul şi horele noastre”, o seamă de melodii culese de la lăutarul I. Netotu din Câmpulung.

Următoarea realizare aparţine lui Constantin Rădulescu-Codin care, în lucrarea sa *Literatura populară*, publică 50 de arii populare transcrise după discuri de ceară de către dra Filofteia Popescu, absolventă a Conservatorului de Canto din Bucureşti, o încercare ce merită remarcată, aşa cum face Constantin Brăiloiu, pentru că deschide o cale spre valorificarea ştiinţifică a folclorului muzical din Argeş şi Muşcel.

În perioada interbelică, această activitate este săracă: în 1909, Petre Ciorogariu publică lucrarea „Cântece din popor, cu note muzicale şi versuri culese de...” . În anul 1931, renumitul etnomuzicolog Constantin Brăiloiu tipăreşte „Colinde şi cântece de stea”, iar în 1932, Gheorghe Cucu: „Colinde populare”, lucrare amplificată patru ani mai târziu, când apare volumul „200 colinde populare”, culese de la elevii Seminarului „Nifon” în anii 1924-1927, şi în care zona etnofolclorică Argeş-Muşcel este generos reprezentată.

Profesorul Ion Garofoiu publică în 1936 „Cântece populare de Crăciun”, culese din toate provinciile şi aranjate pentru cor, ca în 1938, profesorul George Breazul să publice o lucrare de referinţă, „Colinde”, care cuprindea multe variante din Muntenia.

Abia din 1950, Institutul de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu” începe o amplă acţiune de culegere şi valorificare a creaţiei populare din fosta regiune Argeş. Astfel, apar lucrările de valoare „200 de cântece şi doine”, volum alcătuit de Gheorghe Ciobanu şi Vasile Nicolescu, în 1955, lucrarea profesorului, compozitorului şi dirijorului Dumitru Georgescu Kiriac, „Cântece populare româneşti”, 1960, şi lucrarea editată în acelaşi an de către cercetătorul Ilarion Cocişiu, „Cântece populare româneşti”. Aceste trei lucrări cuprind un bogat material folcloric – doine, balade, cântece şi piese instrumentale, notate într-o manieră ştiinţifică, respectându-se autenticitatea.

O lucrare reprezentativă pentru judeţul nostru şi pentru folcloristica românească este cea intitulată „Cântece şi jocuri din Muscel”, care poartă semnătura distinşilor cercetători Paula Carp şi Alexandru Amzulescu, apărută în anul 1964. Nu trebuie uitată nici lucrarea lui Constantin (Tică) Sorescu „Cânt de dragul ţării mele” (1978) – notaţia muzicală aparţine reputatului compozitor Ludovic Paceag.

O ultimă apariţie valoroasă privind folclorul muzical este lucrarea recent apărută în două volume (2007 şi 2008) a etnomuzicologilor Paula Carp şi Adrian Vicol: „Cântecul propriu-zis din Argeş şi Muscel”.

Folclorul coregrafic din judeţul nostru a fost valorificat prin trei lucrări de valoare apărute într-un riguros spirit ştiinţific: „Brâul”, de Gheorghe Popescu-Judeţ, 1957, „Jocuri populare din Muscel şi Bran”, de Andrei Bucşan, 1958, şi „Folclor coregrafic românesc”, de Theodor Vasilescu şi Tita Sever, două volume, 1969. Beneficiind de trei metode diferite de notare a dansului popular – fiecare din aceste lucrări conţine numeroase dansuri specifice zonei etnofolclorice a Muşcelului şi Argeşului.

Mai trebuie menţionată antologia de studii „Căluşul”, îngrijită de Constantin Stancu, Piteşti, 1997. Credem că în succinta incursiune pe care am întreprins-o nu se poate să nu fi omis unele lucrări care au apărut în secolul trecut. Cu siguranţă că foarte mulţi cercetători şi-au publicat strădaniile în revistele de specialitate cum ar fi: „Izvoraşul”, „Ion Creangă”, „Şezătoarea”, „Albina”, „Revista de Etnografie şi Folclor” şi multe altele, aducând o contribuţie de preţ la păstrarea bogatului filon popular al creaţiei din aceste locuri.

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş (cunoscut prin clasica denumire – *Centrul Creaţiei Populare Argeş*), încă de la înfiinţare – 2 mai 1956 – a avut printre priorităţile sale culegerea şi valorificarea folclorului tradiţional, editarea unor lucrări de referinţă, care să reliefeze diversitatea, bogăţia şi specificul *creaţiei populare literare, muzicale şi coregrafice*, atât din fosta regiune Argeş, cât mai ales din principala zonă etnofolclorică a Munteniei care este cea a Argeşului şi a Muşcelului. Aceste apariţii editoriale le vom enumera atunci când vom prezenta activitatea acestei instituţii.

Activitatea cultural-artistică. Începuturile acestor însemne de cultură şi civilizaţie se pierd în ani, în perioada de glorie a celor două capitale ale Ţării Româneşti: Curtea de Argeş şi Câmpulung Muşcel, când la curţile voievozilor, ctitori de ţară, dar şi în casele boierilor din acele vremuri, exista viaţă spirituală cu multiplele ei valenţe. La mănăstirea din Curtea de Argeş şi la mănăstirea Negru-Vodă din Câmpulung Muşcel şi la alte lăcaşuri de cult, muzica psaltică, bizantină, era un corolar de înălţare a slavei către Bunul Dumnezeu. La curţile domneşti se întâlnesc începuturile teatrului şi ale dansului, dar şi foarte multe elemente ale folclorului nostru literar, muzical şi coregrafic, mărturie a evoluţiei constante a unui popor talentat şi interesat de spiritualitate. Pe aceste locuri s-au zămislit unele dintre marile valori emblematice ale românilor: balada „Meşterul Manole” constituie piatră de temelie a civilizaţiei unui popor. De aici ea s-a transmis în toată ţara şi în afara frontierelor ei.

În timp, aceste dovezi ale culturii populare şi artistice ale locuitorilor de aici s-au transmis din generaţie în generaţie, până când cronicarii le-au inserat în letopiseţele şi cronicile lor ca o dovadă de continuitate şi consecvenţă. De aceea, Argeşul şi Muşcelul, vetre ale spiritualităţii româneşti, au fost primele dintre zonele Ţării Româneşti care au adus, în special, astăzi dovezi ale unei perpetuări în activitatea cultural-artistică.

Mişcarea teatrală. Ridicându-se la înălţimea unei instituţii active, menit a face educaţie artistică sătenilor, *teatrul ţărănesc* va fi o a doua mare şcoală populară a satelor – spunea învăţătorul Constantin Dobrescu-Argeş, fondatorul Ateneului Central Rural înfiinţat la Muşăteşti în anul 1879. Din statutul Ateneului am extras faptul că în cadrul lui vor funcţiona: biblioteca publică, teatrul ţărănesc, corul şi jocul popular, muzeul etnografic şi pedagogic cu expoziţie permanentă, staţie agronomică, arenă de gimnastică, precum şi alte cercuri culturale. Aceste proiecte îndrăzneţe şi multifuncţionale l-au determinat pe Spiru Haret, ministrul Învăţământului Public, pornind de la experienţa Muşăteştilor, să aprobe statute de funcţionare şi în alte localităţi. Astfel, pe acest teritoriu urmează: Domneşti, Corbi şi Stăneşti, Rucăr şi Dragoslavele, Godeni, Berevoeşti, Bughea de Jos, societatea „Înfrăţirea” din Topoloveni şi vecinii: Leordeni, Dobreşti, Priboieni, Budişteni, Bogaţi, Suseni şi altele, care pornesc o intensă activitate de educare a cetăţenilor şi prin artă. Un fapt semnificativ pentru a susţine acest deziderat: cu o trupă formată din 18 artişti ţărani, Constantin

Dobrescu- Argeş din Muşăteşti merse în satele din Argeş, Muşcel, Dâmboviţa, în Piteşti şi în Bucureşti, prezentând la teatrul cel mare „Dacia", în prezenţa diplomaţilor străini aflaţi în Capitală, un program artistic format din: „Doina oltenească", „Meşterul Manole", duelul cu floreta, jocuri populare, coruri şi „Steaua Independenţei Naţionale". „Învăţătorul" şi trupa sa au fost invitaţi de Mihail Kogălniceanu la el acasă. Cei 18 fii de ţărani, fiii clăcaşilor de curând împroprietăriţi, stoarseră lacrimi de bucurie şi de satisfacţie morală din ochii ilustrului om de stat, cu producţiile lor artistice. Îi îmbrăţişă şi-i servi la masă, personal, ca pe proprii lui copii.

Mişcarea teatrală de amatori îşi continuă drumul în multe localităţi ale judeţelor Argeş şi Muşcel, abordând un repertoriu cu precădere naţional, făcând dovada unor calităţi interpretative demne de luat în seamă. Documentele vremii amintesc despre o mare manifestare culturală la Rucăr, în anul 1928, când ia fiinţă Ateneul Popular „Mihai Viteazul", la care participă ca delegat al Ministerului Educaţiei Naţionale inspectorul cultural Vasile Militaru, mare scriitor al poporului nostru, care în procesul-verbal de consemnare a momentului aminteşte de prezenţa corului alcătuit din aproape 60 de persoane, dirijat de Gheorghe Boteanu, şi de formaţia de teatru care a încheiat manifestarea cu piesa „O noapte furtunoasă", de I.L. Caragiale. La Topoloveni, în 1932, la iniţiativa învăţătorului Corneliu Sachelarie, se înfiinţează Societatea cultural-artistică „Dumitru Mihalache", în memoria învăţătorului-erou. Cu acest prilej, echipa de teatru prezintă împreună cu corul o serbare la care îşi dau concursul şi formaţiile de copii ale şcolii. S-a jucat piesa „Patima roşie", de Mihail Sorbul. La Muşăteşti, tradiţia mişcării teatrale este în continuă desfăşurare. Astfel, la 18 august 1935, cu prilejul unei ample manifestări desfăşurate la căminul cultural, s-a prezentat şi piesa de teatru, „Muşcata din fereastră", de Victor Ion Popa.

După război, întreaga activitate cultural-artistică se dezvoltă şi se amplifică atât în casele de cultură, care în perioada 1950-1960 se înfiinţează în toate oraşele-capitale de raion, dar şi la sate, unde tot mai multe cămine culturale au şi un rol activ în viaţa teatrală: întâlnim realizări de bun-gust, unele depăşind aria de afirmare locală. La Câmpulung Muşcel, în perioada 1957-1959, Relu Rădulescu, un cunoscut animator cultural, montează cu mult succes piesa fiului Câmpulungului, Tudor Muşătescu, „Titanic-vals", care se bucură de mult succes în zona Muscelului, dar şi în alte oraşe. Şi la Topoloveni, Costeşti, Curtea de Argeş este semnalată activitatea teatrală de amatori. La Piteşti, în anii 1960-1962, din iniţiativa unor pasionaţi de teatru printre care îi amintim pe Marta Diaconu şi Valeriu (Val) Dobrin, se înfiinţează o puternică trupă de teatru care va scrie istorie aproape 30 de ani la Palatul Culturii din capitala judeţului. În anul 1962, decembrie, la finala pe ţară a celui de al treilea Festival Bienal de Teatru „I.L. Caragiale", cu piesa „Micii burghezi", de Maxim Gorki, în regia artistică a actorului Ion Focşa, de la teatrul piteştean, obţine un binemeritat premiu al II-lea. În anii ce vor urma, Val Dobrin permanentizează o mişcare de teatru scurt, intitulată Trupa „Brevé", care obţine numeroase premii judeţene şi naţionale, bucurându-se de recunoaştere din partea spectatorilor şi a presei de specialitate.

De altfel, începând cu anii 1965, mişcarea teatrală de amatori din Piteşti cunoaşte o perioadă de remarcabile succese atât la Palatul Culturii, cât şi la Casa de Cultură a Sindicatelor, la Clubul „Petrolul", la Casa Tineretului, Casa Armatei, Trupa de teatru a Învăţământului, care fiinţează şi astăzi (o menţiune pentru animatorul său, profesorul Eugen Boia) şi alte multe colective din întreprinderi, instituţii, formaţii sindicale.

Şi mişcarea teatrală sătească este la înălţime, multe dintre echipele de teatru capătă o faimă binemeritată, depăşind graniţele judeţului.

Argeşul are o contribuţie importantă la Bienala „I.L. Caragiale", ediţia a IV-a, din decembrie 1965, când sunt premiate: Trupa „Brevé" a Palatului Culturii din Piteşti, pentru spectacolul coupé cu piesa „Hei, oameni buni!", de Saroyan şi versuri de Karl Sanburg, în regia artistică a lui Val Dobrin (a obţinut premiul special al A.T.M., echivalent cu premiul I) şi formaţia de teatru de păpuşi a Sindicatului „Învăţământ" – Piteşti, cu piesa „Spaima dovlecilor", de Chira Dragomir, regia: Silvia Constantinescu, actriţă la Teatrul „Aşchiuţă" – menţiune.

La al V-lea Festival Bienal de Teatru „I.L. Caragiale", în decembrie 1968, premiul I şi titlul de laureat au revenit formaţiei de teatru „Breve" a Palatului Culturii, Piteşti, cu spectacolul-coupé „Gioconda şi celelalte" (Cehov-O'Neil şi Romulus Vulpescu). Regia şi scenografia: Val Dobrin.

La al VI-lea Festival Bienal de Teatru „I.L. Caragiale”, din martie-aprilie 1971, zestrea premiilor pentru judeţul nostru a fost mai numeroasă: premiul I şi titlul de laureat, Claudia Duminică – recitatoare, Casa de Cultură a Tineretului din Piteşti; premiul II, formaţia de teatru a Căminului Cultural din Godeni, pentru spectacolul-coupé „Deşteapta pământului”, de V. I. Popa, şi „Punctul culminant”, de Gh. Vlad, instructor: înv. Gheorghe Dumitrache, îndrumător artistic: Ion Focşa, actor al Teatrului „Al. Davila” – Piteşti; ca şi formaţia de teatru a Casei de Cultură a Sindicatelor din Piteşti, pentru spectacolul cu feeria „Făt-Frumos”, de Horia Furtună, regia artistică: Corneliu Poenaru, actor al Teatrului „Al. Davila” din Piteşti; şi menţiune – formaţia de teatru a Palatului Culturii-Piteşti, pentru spectacolul-colaj „Shakespeare – amurgul zănatic al regilor”, regia artistică şi scenografia: Val Dobrin şi recitatoarea Mihaela Mazilu, Căminul Cultural din Bascov.

Cu prilejul concursurilor naţionale, numărul premiilor pentru mişcarea teatrală argeşeană creşte, mărind palmaresul unor pasionaţi creatori de frumos. La Concursul Naţional al formaţiilor teatrale şi muzical-coregrafice de amatori din august 1979 s-au acordat următoarele premii: premiul I şi medalia de aur, Formaţia de teatru a Palatului Culturii din Piteşti, regia artistică: Val Dobrin; Colectivul de teatru al Casei de Cultură a Sindicatelor din Piteşti, regia artistică, Corneliu Poenaru, actor al teatrului piteştean; Formaţia de teatru de păpuşi a Sindicatului „Învăţământ” din Piteşti, regia artistică: Silvia Constantinescu, actriţă, Teatrul „Aşchiuţă” din Piteşti; Adriana Trandafir, recitatoare la Palatul Culturii-Piteşti; premiul II şi medalia de argint: Colectivul de montaj literar-cinematografic al Casei Armatei din Piteşti, instructor: Adrian Bădescu şi Vera Ghineaţă – recitatoare, Căminul Cultural din Călineşti; premiul III şi medalia de bronz: Formaţia de teatru a Căminului Cultural din Domneşti, regia artistică: Valeriu Buciu, actor al Teatrului „Al. Davila” din Piteşti şi Lucreţia Roşu – recitatoare, Căminul Cultural din Leordeni. La acestea se adaugă premiile de interpretare obţinute de Marta Diaconu, Mariana Barbu, Mirela Cioabă, Cristian Tutză, Ion Stăniloiu, Gheorghe Gentea şi Corneliu Lamba, din Piteşti, şi de instructorii formaţiilor laureate: Val Dobrin, Corneliu Poenaru şi Silvia Constantinescu.

Mişcarea corală argeşeană se bucură de un binemeritat prestigiu prin valoarea incontestabilă a formaţiilor care s-au afirmat în decursul anilor, dar şi a celor care mai activează şi astăzi în oraşe şi sate, printr-o mare varietate repertorială şi prin interpretări de un nivel ridicat.

Muzica corală s-a fixat pe lângă cele două mănăstiri, cea din Curtea de Argeş şi „Negru-Vodă” din Câmpulung Muşcel. În timp, după 1700, se înfiinţează şi primele şcoli, mai întâi pe lângă biserici şi mai apoi de sine stătătoare.

La Piteşti ia fiinţă în anul 1866 primul cor de maturi, înfiinţat din iniţiativa unei societăţi corale germane, numite *Liedertafel*. Cu această ocazie a fost confecţionat un steag de mătase pe care se află brodată o liră. Totodată, pe o bandă din mătase roşie de lungimea steagului (120 x15 cm) au fost scrise din cusătură cuvintele: „Piteşti din 18 februarie 1866”. Dovada înfiinţării acestui cor, la data de 18 februarie 1866 o face şi medalia care s-a tras în 1890, cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la fondarea lui. Pe una din feţele medaliei scrie: „În amintirea jubileului de 25 de ani al corului german din Piteşti”, iar pe cealaltă faţă scrie (în limba germană): „Fondat la 18 februarie 1866”.

Aşa cum mărturiseşte Traian Serafim, în vârstă de 82 de ani, în anul 1962: *Acest cor, care a existat multă vreme în Piteşti, avea alături de elementele de origine germană venite din Transilvania şi stabilite aici, o serie întreagă de piteşteni, bineînţeles români. Bunăoară, tatăl meu, Nicu V. Serafim, a cântat în cor şi când am ajuns licean, la îndemnul lui am început să cânt şi eu la începutul secolului XX. Fratele meu mai mare, Mihail Serafim, a fost chiar solistul Corului Liedertafel. Printre cei care au cântat în acest cor se afla şi Alexandru Enescu, azi pensionar*. Sunt cunoscute o serie de nume de piteşteni de origine română, de diverse profesii, care au cântat în acest cor, desfăşurând o bogată activitate atât în Piteşti, cât şi în alte localităţi. În 1906 au făcut o deplasare la Cumpăna. Repertoriul se cântă în limbile germană şi română.

În fiecare toamnă, corul *Liedertafel* dădea serbări prilejuite de culesul viilor. Printre piesele româneşti care se cântau cu prilejul unor astfel de serbări se aflau şi cunoscutele: „Hai, leliţo-n deal la vie!” şi „A ruginit frunza din vii”, pe care cei de pe scenă le cântau împreună cu întreaga sală.

Din anul 1902, activitatea corului se desfăşoară sub numele de *Liedertafel Lira*. În anii Primului Război Mondial, mişcarea de la *Liedertafel* se destramă şi va înceta pentru totdeauna. (Vezi Silvestru D. Voinescu, *Un secol de activitate corală în Piteşti*, 1971).

În luna iunie 1884 vine în Piteşti şi îşi începe activitatea, în calitate de diacon, Teodor Băjenaru, fost elev al Conservatorului de Muzică şi Declamaţiune din Bucureşti. Mare iubitor de muzică şi în acelaşi timp dispunând de o pregătire muzicală temeinică, Teodor Băjenaru începe imediat să organizeze un cor şi în noiembrie 1884 va cânta pentru prima dată la biserica „Sf. Gheorghe". Începând din acel an, lăcaşul religios din Piteşti va avea cor, cu câteva întreruperi, până în zilele noastre.

După anul 1900, viaţa culturală a Piteştiului este tot mai intensă, corul avându-şi o parte însemnată de contribuţie. În afară de activitatea neîntreruptă a celor două coruri care vin din secolul trecut, manifestările corale ocazionale, fie şcolare, fie ale unor adulţi, sunt din ce în ce mai frecvente.

În anul 1904, Teodor Băjenaru, strângând în jurul său un grup de iubitori de muzică piteşteni, printre care cea mai mare parte dintre coriştii de la catedrală, fondează Societatea muzicală română *Dorul*. Aceasta are multe acţiuni, fiind condusă de neobositul Teodor Băjenaru, profesor de muzică la Liceul „Brătianu", iar din 1907 este hirotonisit ca preot la biserica „Mavrodolu". În anul 1909, societatea *Dorul* se bucură de prestigiu în Piteşti. Prima întâlnire cu publicul: 5 decembrie 1906, când dă un „concert-bal cu tombolă, pentru a-şi confecţiona un drapel".

În 9 iunie 1910 îşi schimbă numele în *Societatea lirică şi literară „Dorul Carpaţilor"* şi la începutul anului 1912 se va numi *Societatea Culturală Muzicală „Armonia"*, care din 17 septembrie 1913 va fi condusă de cunoscutul profesor de muzică al liceului, Constantin Albu.

În anul 1908, în Piteşti ia fiinţă încă o societate corală, numită *„Farmecul"*. Activitatea de înjghebare şi organizare a societăţii începe din vară; la 13 octombrie 1908 se întocmeşte statutul societăţii, care se publică imediat. Sufletul acestei mişcări, încă de când s-au pus bazele ei, a fost profesorul Teodor Săvulescu – acesta a făcut din corul *Farmecul* una dintre cele mai puternice formaţii corale pe care le-a avut Argeşul.

În primăvara anului 1910 exista societatea *Doina Carpaţilor*. Corul societăţii era condus de Ioan Ianculescu, care conducea şi corul bisericii „Sf. Gheorghe". Din activitatea sa spicuim: „... societatea lirico-literară din Piteşti *Doina Carpaţilor* a dat luna trecută un prea frumos concert în oraşul Curtea de Argeş".

Prin venirea în Piteşti a profesorului Constantin Albu, viaţa corală, în special la Liceul „Brătianu", se reorganizează, formaţia corală devenind una dintre cele mai apreciate. Acest lucru este semnalat şi de presa locală, care aminteşte că în anul 1914 ziua Independenţei s-a sărbătorit în sala de festivitate a liceului, cu participarea tuturor oficialităţilor. Corul a prezentat cinci piese, dintre care amintim: „Ultima noapte a lui Mihai Viteazul", de I. Costescu, „Gornistul de la Griviţa", de preot Teodor Băjenaru, „Cântecul ciocârliei", de F. Mendelssohn.

După război se reorganizează activitatea muzicală, începând cu catedrala unde corurile trebuie să suplinească formaţiile laice care îşi încetaseră temporar existenţa pe timpul războiului, aşa că profesorul Albu, conducător al corului bisericii „Sf. Gheorghe", pregăteşte, pe lângă cântările liturghiei, o serie de piese corale de alte genuri: colinde, cântece patriotice şi prelucrări de folclor. În anul 1926, răspunzând unui deziderat unanim al iubitorilor de muzică piteşteni, profesorul, împreună cu membrii corului catedralei, pune bazele societăţii corale *Freamătul Argeşului*, având încă de la înfiinţare o bogată serie de concerte. În anul 1928, societatea corală aduce pe scenele oraşului şi formaţia instrumentală de cameră, condusă tot de profesorul Albu.

În anul 1907, când Teodor Băjenaru trece la biserica Mavrodolu, apare aici şi cel de-al doilea cor bisericesc în Piteşti. Încă de la început, corul a fost format din elevi de liceu, unde Băjenaru era profesor de muzică. La început, corul nu era subvenţionat, dar începând cu anul 1909, epitropia bisericii Mavrodolu acordă corului 300 de lei anual. Corul a funcţionat fără întrerupere în anii războiului. În anul 1921, corul bisericii „Mavrodolu" număra 27 de corişti şi era dirijat de Anghel Constantinescu, până în anul 1928.

Din 1929 vom avea fără întrerupere, timp de patru ani, cor la biserica „Sf. Vineri”. Aici, profesorul Constantin Albu nu numai că organizează un cor bun, dar îl transformă încă de la început într-o mică societate: fiecare corist trebuia să se străduiască să citească corect partitura. Formaţia nu a avut niciodată mai puţin de 40 de corişti.

După Primul Război Mondial – în afara corurilor despre care am amintit – există dovezi despre o serie întreagă de alte coruri, precum şi despre o serie de manifestări corale. Profesorul Teodor Săvulescu se va ocupa intens de corurile şcolilor normale (mai întâi, de băieţi şi apoi, de fete), pregătind în acelaşi timp şi orchestra. Până în anul 1930, în afara preocupărilor didactice şi dirijorale, Teodor Săvulescu compune o serie întreagă de piese corale (cu specific popular sau patriotic) şi realizează o serie de aranjamente pentru orchestră.

În anul 1926 a avut loc o manifestare în cadrul căreia a cântat şi corul unei întreprinderi: *Cu mare fast şi într-o atmosferă pioasă, s-a serbat în seara zilei de 18 decembrie a.c. pomul de crăciun la „Ţesătura română” din acest oraş. S-a desfăşurat un program artistic foarte frumos, corul fabricii, format din lucrători sub conducerea D-rei Rădulescu, institutoare, a deschis serbarea* (ziarul „Tribuna Comerţului”, an 1, nr. 4/5 ianuarie 1927, pag. 2).

Despre existenţa corului de la această fabrică – este vorba de viitoarea „Textila” – vom mai auzi şi în anii următori. Bunăoară, pe 26 noiembrie 1932, cu prilejul sărbătoririi a 25 de ani de existenţă a „Ţesătoriei române din Piteşti”, în prezenţa notabilităţilor oraşului şi a mai multor membri ai guvernului, a cântat şi corul fabricii, formaţie care a avut o activitate permanentă până în anul 1989.

Între 1933 şi 1936, în Piteşti a fost adesea prezent corul mixt al Asociaţiei Cultural-Sportive „Radu Negru” a ceferiştilor piteşteni. Acest cor, având aproximativ 70 de corişti, a fost dirijat de Anghel Constantinescu. Este primul cor organizat temeinic la o întreprindere românească. După 1950, la conducerea lui a venit profesorul Marin Oprea de la Liceul de Muzică.

În timpul celui de Al Doilea Război Mondial activitatea corală stagnează, singurele prezenţe notabile fiind corurile bisericeşti. După anul 1945, mişcarea corală piteşteană cunoaşte un reviriment. Apar noi coruri, unele de o valoare naţională, care s-au afirmat în peisajul cultural argeşean.

În ziua de 17 ianuarie 1946, din iniţiativa Căminului Cultural Judeţean, condus de Haralambie Sepeţeanu, s-a constituit Corala *Cântarea Argeşului*. La prima repetiţie, din 7 februarie, corul avea deja 72 de membri. Din comitetul de organizare, în funcţia de preşedinte a fost ales animatorul vieţii muzicale piteştene, profesorul Constantin Albu. Dirijor, alături de preşedinte, a fost şi profesorul Grigore Mircescu, iar ca principali başi erau preotul Vasile Ionescu şi Pavel Crijanovschi. Primul concert, cu un repertoriu bogat, a avut loc la 25 mai 1946, în sala Teatrului Comunal din Piteşti. Seria concertelor a continuat şi în anul următor, spre bucuria melomanilor. Corul *Cântarea Argeşului* a fost una dintre cele mai puternice formaţii pe care le-a avut oraşul Piteşti timp de doi ani, reprezentând oraşul în diferite ocazii oficiale.

La sfârşitul anului 1947, Consiliul Judeţean Argeş înfiinţează un cor mixt, la care îl angajează ca dirijor pe profesorul Grigore Mircescu şi în care vor cânta cei mai mulţi artişti de la *Cântarea Argeşului*. În primăvara anului 1948, la conducerea corului vine profesorul şi compozitorul Emil Lerescu, care, pe lângă cor, adaugă şi o orchestră, formând în felul acesta *Ansamblul muzical al Sindicatelor din judeţul Argeş*. Acest colectiv a început o pregătire asiduă, prezentând chiar în acel an patru concerte la Piteşti şi un concert radiodifuzat la Câmpulung Muşcel. În concertul de la 1 decembrie 1949, cu o desfăşurare foarte largă, au fost prezentate piese corale româneşti şi sovietice, iar în partea a III-a, trei piese originale, în premieră, ale compozitorului Emil Lerescu.

În luna decembrie a anului 1949 a luat fiinţă corul Sfatului Popular al Oraşului Piteşti, avându-l ca dirijor pe profesorul Tache Sâmbotin. A fost o formaţie cu o bogată activitate concertistică. Astfel, în 1949, în afara concertelor din Piteşti, mai prezintă zece concerte în localităţile limitrofe. În anul 1950, corul a cântat în faţa publicului de 16 ori. În acelaşi an obţine premiul I pe judeţ şi la faza interjudeţeană de la Ploieşti este promovat pentru faza finală de la

Bucureşti, care a avut loc în luna iunie. În anul 1951 a prezentat nouă concerte, în 1952 a cântat în faţa publicului de 22 de ori şi în anul 1953, de 12 ori.

Momentul de vârf al vieţii corale piteştene l-a constituit la sfârşitul anului 1955 înfiinţarea corului mixt al Palatului Culturii, care va deveni portdrapelul unei activităţi de mare nivel în judeţul Argeş. Misiunea de a fi corul reprezentativ al Argeşului a preluat-o de la formaţii cum au fost corurile: *Liedertafel*, cel al Bisericii Sf. Gheorghe, *Dorul*, *Farmecul*, *Freamătul Argeşului*, corala *Negru-Vodă* din Câmpulung Muscel, *Cântarea Argeşului*, cel al Consiliului Sindical şi corul Sfatului Popular, misiune pe care a dus-o cu mult succes în decursul anilor, îmbogăţindu-şi palmaresul cu multe premii şi distincţii naţionale şi internaţionale. Acest cor nu numai că va duce mai departe tradiţiile valoroase ale câtorva generaţii de înaintaşi, care timp de nouă decenii au cultivat cu dragoste acest gen de muzică, dar, în acelaşi timp, el va ridica muzica corală pe culmi înalte, culegând aprecierile unanime ale ascultătorilor şi obţinând cele mai înalte distincţii care s-au putut acorda unei formaţii artistice de amatori în zilele noastre. Fondatorul şi dirijorul corului a fost profesorul Emanoil Popescu, o personalitate care timp de mai bine de patru decenii a fost în fruntea dirijorilor argeşeni şi unul dintre cei mai cunoscuţi şlefuitori de talente pe plan naţional.

Un an mai târziu, la 5 mai 1956, are loc primul concert care s-a bucurat de un mare şi binemeritat succes. Cu acest prilej a debutat şi corul de copii al Palatului Culturii, constituind o noutate pentru iubitorii muzicii corale.

Activitatea permanentă a corului Palatului Culturii din Piteşti a fost foarte bogată. Anual erau prezentate 10-12 concerte atât în Piteşti, cu prilejul unor sărbători şi evenimente deosebite, al vizitelor unor delegaţii străine.

În anul 1967, pe lângă corul mixt, se înfiinţează şi corul bărbătesc care chiar din primul an de existenţă obţine succese răsunătoare pe plan naţional. Acesta va deschide un nou şi important capitol în viaţa muzicală a Piteştiului. Ideea formării unei astfel de formaţii aparţine în exclusivitate profesorului Emanoil Popescu, care se angaja la o misiune foarte grea.

Fig. 403 - Corala „D.G. Kiriac”, dirijor: Emanoil Popescu (foto, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

Din anul 1972, pe lângă Palatul Culturii, se înfiinţează *Corala D.G. Kiriac* – societate cultural-artistică, având statut propriu şi activitate permanentă, din care făcea parte şi corul de cameră al Palatului. Ca un fapt semnificativ pentru această grupare de excepţie este că la toate confruntările la care a participat în decursul anilor a obţinut numai locul I. Corala activează şi astăzi pe lângă Casa de Cultură a Sindicatelor, fiind condusă de tânărul muzician George Paraschivescu. În cele patru decenii de când fiinţează a prezentat sute de spectacole în judeţul Argeş şi în ţară şi aproape anual efectuează deplasări în străinătate, mărind prestigiul mişcării corale româneşti. În Piteşti, între anii 1970-1985 îşi desfăşurau activitatea: corul „Sindicatului Învăţământ”, corul „Petrol”, corul „Poştei”, corul Întreprinderii „Textila”, corul C.F.R. şi prind viaţă *corul Tineretului* – transformat în celebrul cor de cameră *Ars Nova*, condus fiind de fondatorul său, profesorul

Gheorghe Gomoiu, apoi corul *Clasic* (dirijor: prof. Magdalena Ioan), corul Combinatului de Cauciuc (dirijor: prof. Moise Mitulescu), corul de femei *Argetena* al Combinatului Petrochimic (dirijor: prof. Magdalena Ioan), corul Întrerprinderii de Autoturisme „Dacia" (dirijori: prof. Moise Mitulescu şi prof. Gheorghe Gomoiu), corul Combinatului de Prelucrare a Lemnului (dirijori prof. Ion Vlădescu şi prof. Sanda Popescu), corul bărbătesc *Sfântul Ioan* – fondator: pr. Marin Drăguşin, dirijor: Paul Baidan. El a fost precedat de corul preoţilor din protopopiatul Piteşti, dirijat de distinsul animator al mişcării corale piteştene, pr. Marin Drăguşin. În prezent activează şi corul Protopopiatului Piteşti, dirijat de pr. lect. univ. dr. Gheorghe Neacşu, iniţiatorul fiind regretatul părinte protopop Iuliu Chiriţă. Grupul coral al Centrului de Calcul (dirijor: Aurel Petrică), corul mixt cu acompaniament orchestral al Şcolii Populare de Arte (dirijori: prof. Ion Grecu şi prof. Ion Pârvulescu); corul bărbătesc cu acompaniament de fanfară al Şcolii de ofiţeri „Mihai Viteazul" (dirijori: Ion Coman, Dorel Manea şi Traian Andreescu), grupul coral feminin al Inspectoratului Argeş al Ministerului de Interne (dirijor: prof. Gheorghe Gomoiu), grupul coral bărbătesc *Veteranul* al Casei Armatei (dirijor: Alexandru Romaşcanu), grupul coral mixt *Carmen Argessi* al Şcolii Populare de Arte din Piteşti (dirijor: prof. Moise Mitulescu), corul de fete *Sânziana* al Liceului „Zinca Golescu", grupul coral mixt *Animatto* şi corul de tineret *Concertino* (dirijor: prof. Margareta Şerbănoiu), corul liceului „Ion C. Brătianu" (dirijor: Maria Cosmescu) şi corurile de copii ale majorităţii şcolilor generale din Municipiul Piteşti – toate având în palmaresul lor o abordare repertorială variată, o activitate concertistică permanentă şi o clasare competiţională la nivel municipal, judeţean şi naţional. Este un rezultat mai mult decât mulţumitor. Ultimele apariţii de succes sunt: corul mixt al Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Sfânta Muceniţă Filoteea" (dirijori: pr. conf. univ. dr. Ion Isăroiu şi pr. lect. univ. dr. Gheorghe Neacşu, corul Facultăţii de Muzică (dirijor: conf. univ. dr. Paul Baidan) şi grupul coral bărbătesc *Credo* (dirijor: pr. Gheorghe Neacşu).

O bogată mişcare corală s-a derulat şi în oraşul Câmpulung Muşcel. Încă de la sfârşitul secolului al XIX-lea, pe lângă mănăstirea „Negru-Vodă" fiinţa o şcoală de cântăreţi bisericeşti prin purtarea de grijă a profesorului şi cântăreţul bisericesc Adrian Toma care conducea de mulţi ani Corul mănăstirii prezent în permanenţă la serviciile religioase ce se ţineau aici.

S-au împlinit în anul 2008 o sută de ani de la înfiinţarea Societăţii Muzicale Române „Negru-Vodă" din Câmpulung Muşcel.

Fig. 404 - Corul de la Domneşti, dirijor Alfons Popescu , 1967 (foto, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

În decursul anilor, activitatea corală a acestei societăţi a continuat cu dirijori de renume: compozitorul C. Dumitrescu Tita, Ileana Prosia, Nicolae Argeşeanu, Nicolae Catino, celebrul dr. Constantin Roman, profesorul de muzică al Şcolii Normale Constantin Mahu şi prof. Gheorghe Drăguşanu. Dr. C. Roman a format şi dirijat un cor bărbătesc din al cărui repertoriu nu lipseau nici partiturile unor celebre opere din creaţia marilor compozitori ai lumii. Cu acest cor, ce îţi dădea impresia unui ansamblu profesionist atunci când îl ascultai, dr. C. Roman obţine premiul I la concursurile corale judeţene şi interjudeţene.

Dirijorul care a stat cel mai mult la pupitrul coralei mixte „Negru-Vodă" (1968-1988) a fost profesorul de muzică Moise Mitulescu. Corala Negru-Vodă şi-a intensificat activitatea concertistică şi competitivă mai ales în perioada 1977-1990. Acest cor, ce activa pe lângă Casa de Cultură, a susţinut peste 120 de concerte. Prin urmare, se poate spune că a asigurat o intensă activitate concertistică muzicală oraşului şi judeţului, fiind considerată o perlă a Câmpulungului. Şi din punct de vedere competitiv, corala „Negru-Vodă" şi-a făcut pe deplin datoria, obţinând premii importante – culminând cu premiul I şi titlul de laureat – la cele şapte ediţii ale Festivalului-Concurs Naţional „Cântarea României", la etapa finală.

Câmpulungul a mai dat şi alte formaţii corale prestigioase, care s-au remarcat pe plan naţional, cum ar fi corul mixt al Colegiului Naţional Pedagogic „Carol I". În perioada cât a fost condus de marele dirijor Alfons Popescu, a făcut demonstraţii de măiestrie interpretativă şi varietate repertorială, fiind încununat de multe ori cu laurii victoriei. Cei peste 150 de elevi ai liceului uimeau publicul bucureştean şi specialiştii în domeniu. Această faimă a fost dusă mai departe de profesorul Spiridon Nicolescu, care a luptat ca titlul de laureat să devină o constantă, şi mai apoi, profesorul Eugen Bercu, cel care a trezit interesul tinerilor săi elevi şi faţă de frumuseţea muzicii populare muşcelene tradiţionale, în cadrul unei orchestre de muzică populară măiestrit pregătită şi condusă. Bucuria noastră este cu atât mai mare cu cât aceste colective de excepţie activează şi în zilele noastre. Mult timp s-a vorbit şi s-a scris despre succesele şi despre valoarea formaţiei Corale a Întreprinderii ARO din Câmpulung Muşcel, condusă cu mare pricepere de dirijori talentaţi: Alfons Popescu, Gheorghe Gomoiu, Eugen Bercu şi Speranţa Florea. Corul era cunoscut pentru calităţile sale, pentru nivelul arătat în concursuri şi în spectacolele televizate. Din păcate, odată cu dispariţia întreprinderii a dispărut şi Corul.

Alte prezenţe corale notabile din Câmpulung Muşcel ar mai fi Corul Întreprinderii Miniere, Corul Sindicatului Învăţământ, Grupul Coral al Sindicatului Sanitar, Corul Liceului „Dinicu Golescu", Grupul Coral al Casei de Cultură a Sindicatelor şi nu în ultimul rând Corul de copii *Muşcelul* al şcolii de muzică condus cu mult talent şi pricepere de profesoara Speranţa Florea, cor care, în 2005, la Festivalul-Concurs Internaţional de cânt coral de la Celje – Slovenia, a obţinut medalia de bronz.

La Curtea de Argeş, pe lângă Catedrala Mitropoliei Ţării Româneşti a fost statornică mişcarea corală bisericească. Din păcate din cauza numeroaselor incendii produse, nu se mai păstrează documente mai vechi, care ar dovedi existenţa mult mai veche a corului mănăstirii.

În 1901 se înfiinţează un cor dirijat în timp de valoroşi oameni de muzică: pr. Mihail Chiriţă (director al Seminarului Teologic din localitate), diaconul Dumitru Ghigăneanu şi profesorul protopsalt Chiril Popescu. De asemenea, o istorie statornică o are şi Corul Seminarului Teologic din Curtea de Argeş, care şi-a identificat existenţa cu istoria instituţiei. Printre alte corale biericeşti amintim şi corala bisericii Sfântul Gheorghe, condusă de reputaţii cântăreţi bisericeşti şi teologi: Puiu Martinescu, Dumitru Ciucă şi Gheorghe Judeţ.

Prin înfiinţarea Casei de Cultură „George Topîrceanu", mişcarea corală de aici, condusă de profesorii Grigore Minescu Dumitru Croitoru şi Victor Frangulea, a fost amplificată şi de corurile Sindicatului Învăţământ, al Întreprinderii Electro-Argeş şi al Întreprinderii de Confecţii.

Oameni inimoşi precum profesorii Gabriela Şaramet, Gheorghe Cristian, pr. Nicolae Popescu, Puiu Martinescu au ţinut ani de zile o intensă viaţă muzicală în oraşul Basarabilor. Dar cel care s-a implicat în mod deosebit în viaţa corală din Curtea de Argeş a fost regretatul profesor Gelu Ciuculescu, care în urmă cu 40 de ani a condus atât corul învăţământului, cât şi pe cel de la Electro-Argeş, înfiinţând corul de cameră *Orfeu* care a obţinut în toată existenţa sa importante succese:

premii naţionale, prezenţe la multe festivaluri din ţară (Lugoj, la festivalul „Ion Vidu” – 1987; Piteşti, festivalul „D.G. Kiriac”; la multe ediţii la Bucureşti, Sibiu), dar şi o faimă internaţională: în Bulgaria, Republica Moldova, Ungaria, Polonia, Grecia.

Am avut menirea să-mi petrec viaţa împlinind ceea ce sălăşluieşte în adâncul sufletului fiecărui om, Muzica. Să fii în acord cu tine însuţi, cu muzica pe care o cânţi şi cu cei care o ascultă, să aminteşti prin glasurile pe care le conduci tumultul istoriei milenare, roadele muncii şi bucuria vieţii, iată cel mai curat drum pe care l-am urmat – aceste cuvinte ale profesorului Gelu Ciuculescu, preluate din paginile unui program, sunt o dovadă în plus pentru dragostea sa pentru cântarea corală. Nefasta despărţire dintre cor şi dirijorul său fondator se producea tot pe scenă, la 17 ianuarie 2002, în concertul susţinut la Câmpulung Muscel. După decesul maestrului Gelu Ciuculescu, corul nu s-a desfiinţat; corişti ai *Orfeului* au făcut apel la profesoara Magdalena Ioan şi au continuat drumul pe care îl începuseră. Îi urmează, în 2004, pr. lect. univ. Gheorghe Neacşu, care a făcut în aşa fel încât corala argeşeană să-şi continue succesele, simţind strălucirea de odinioară şi formând o familie. Şi, în fine, lucrarea de aici este dusă mai departe de tânărul profesor Alexandru Ionescu, care a dovedit că merge pe acelaşi drum ascendent.

O bogată activitate corală s-a desfăşurat şi în oraşul Topoloveni. În anul 2009 s-a sărbătorit un secol de muzică corală pe aceste meleaguri. La evenimentul aniversar au evoluat trei formaţii (Corul *Ion Ionescu* al Casei de Cultură din Topoloveni, Corul Liceului „Ion Mihalache” şi Corul Şcolii Generale). Este suficient pentru a spune că dragostea pentru cântatul coral se pierde în timp, pornind de pe băncile şcolii, biserică şi până la scena noii case de cultură. Aici, la Topoloveni, a trăit un mare şi talentat dirijor, preotul Ion Ionescu, care şi-a închinat întreaga viaţă slujirii lui Dumnezeu şi mişcării corale. Când se va scrie o carte a spiritualităţii argeşene, numele sfinţiei sale va trebui să-şi afle locul cuvenit. În prezent, îl urmează în stimularea mişcării corale distinsul preot, conf. univ. dr. Ion Isăroiu, care duce mai departe o frumoasă tradiţie împământenită aici.

În judeţul Argeş s-au afirmat în decursul anilor şi multe formaţii săteşti, care au dovedit că mişcarea corală a avut o arie largă de răspândire. Parcă era o întrecere permanentă a celor mai frumoase costume muşcelene şi argeşene, a celor mai frumoase cântări – prelucrări corale din folclorul tradiţional al acestor locuri. Primele formaţii corale s-au format la Muşăteşti (1879), la Domneşti (1895), unde o frumoasă impresie a lăsat-o corul mixt în perioada sa de glorie, când sub bagheta marelui animator, compozitor şi dirijor Alfons Popescu, corul a cunoscut marea sa împlinire. A fost cel care a pus piatra de temelie sau a fost continuator a corurilor din: Bughea de Jos, Lereşti, Boteni, Câmpulung, Rucăr, făcându-i pe aceşti talentaţi amatori să-şi îmbogăţească sufletele cu frumuseţea muzicii corale. La Rucăr, în 1896, începe o mişcare organizată care se afirmă cu precădere după Primul Război Mondial, când corul este condus cu mult talent de dirijorii câmpulungeni Călin Cotolan şi Constantin Roman. În anul 1947, la festivalul naţional, la etapa finală organizată la sala „Fantasia” din Bucureşti, obţine premiul I, succesele lui continuând în anii ce vor urma. Din 1969, la conducerea acestui cor a fost câţiva ani şi prof. Gheorghe Gomoiu.

Entuziasmul şi devotamentul unor preoţi şi învăţători făceau ca viaţa culturală să aibă un sens major pentru locuitorii satelor argeşene. Astfel, la Leordeni, în 1895, la Priboieni, în 1896, la Călineşti, în 1897, la Dobreşti, în 1902 şi la Topoloveni, în 1907, documentele ne confirmă începuturile unei activităţi care a durat peste o sută de ani (vezi Costin Alexandrescu (coordonator), Arc peste Timp – Centrul Creaţiei Populare Argeş la semicentenar, Editura Paralela 45, Piteşti, 2006).

Între cele două războaie mondiale, în anii de stabilitate, şi în alte localităţi mişcarea corală începe să se afirme: la Mihăeşti, începând cu 1921, la Gliganu (1922), Stâlpeni, Buzoeşti, Galeşu-Brăduleţ (1939), Costeşti, Cetăţeni, Stoeneşti şi la Arfeu, Corbeni, Albeştii de Argeş.

Fig. 405 - Corul de la Leordeni, dirijor preot Ion Ionescu (foto, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

Şi *muzica instrumentală* cultă a cunoscut în judeţul Argeş, mai ales în Piteşti şi Câmpulung Muşcel, o frumoasă afirmare. În aprilie 1913 ia fiinţă în Piteşti, din iniţiativa profesorilor Remus Macarie (un recunoscut lutier) şi Constantin Albu, un cvartet de coarde, prima formaţie instrumentală de muzică cultă. Alături de Macarie – vioara I, din cvartet mai făceau parte institutorii Gheorghe Stănescu Delar – vioara a II-a , Gheorghe Nuţu – violă şi Constantin Albu – violoncel.

Într-un timp foarte scurt, cvartetul se impune atenţiei iubitorilor de muzică din Piteşti. Activitatea se va relua după sfârşitul războiului când membrii cvartetului, soldaţii fiind, se întorc acasă. Până în anul 1925, cvartetul a apărut de multe ori în faţa publicului piteştean. După 1925 li s-au alăturat violonceliştii Traian Serafim şi Nicolae Bobancu. Menţionăm că repetiţiile se ţineau în biblioteca Liceului „I.C. Brătianu".

În toamna anului 1934 şi mai ales în anul 1935, iubitorii de muzică din Piteşti participă la o serie de concerte date de sextetul de coarde al Liceului I.C. Brătianu în care, alături de veterani, sunt atraşi şi tineri printre care Nicolae N. Brânzeu (n. 28 decembrie 1907, Piteşti - d. 7 august 1983, Arad, compozitor şi dirijor), care îşi făcea stagiul militar la Piteşti. El absolvise Schola Cantorum de la Paris şi obţinuse un premiu II pentru compoziţie la concursul „George Enescu".

Astfel, se creează nucleul unei orchestre de cameră. Repertoriul acesteia a fost pe cât de variat, pe atât de îndrăzneţ. A interpretat piese de mare valoare din creaţia universală a muzicii de cameră. Orchestra de cameră piteşteană, pe lângă faptul că a contribuit din plin la viaţa spirituală a oraşului, are marele merit de a fi antrenat în jurul său mulţi interpreţi şi iubitori de muzică. Aşa se face că, în 1948, când în cadrul Prefecturii Argeş ia fiinţă un ansamblu muzical condus de Emil Lerescu, un rol important îl va avea orchestra de cameră.

În perioada 1961-1964, la Palatul Culturii din Piteşti şi-a desfăşurat activitatea şi o orchestră semisimfonică condusă de Wili Brucker, care, pe lângă concertele pe care le pregătea şi le prezenta publicului, participa şi la concursurile artistice din Piteşti.

După 1957, când s-a înfiinţat Şcoala de Muzică şi Arte Plastice, viaţa muzicală a Piteştiului se va amplifica prin crearea unei orchestre simfonice dirijate de Nistor Stăvăr. S-a înfiinţat orchestra simfonică a Palatului Culturii, dirijată de Marius Giura, un instrumentist valoros, un profesionist în adevăratul sens al cuvântului, care a menţinut mulţi ani un climat de efervescenţă; orchestra activează şi la Casa de Cultură a Sindicatelor, care, din 1977, se va reorganiza în orchestra de cameră „Gheorghe Stephănescu" a Cenaclului muzicienilor argeşeni care activa pe lângă Centrul Creaţiei Populare Argeş. O bogată activitate muzicală a desfăşurat şi la Şcoala Populară de Arte, care a pregătit numeroase talente afirmate pe plan local şi naţional. Un mare merit l-a avut

directorul şcolii, profesorul Ion Grecu. Activitatea orchestrală s-a desfăşurat şi în cadrul Sindicatului „Învăţământ”, dirijor: Vasile Constantin (pentru mai multe informaţii vezi: Voinescu, Silvestru D., *Un secol de activitate corală în Piteşti,* 1971). În ultimii ani s-a pornit o largă acţiune de înfiinţare a unei formaţii profesioniste, care era dorită de multă vreme. Pasul hotărâtor a fost realizat în cadrul Centrului Cultural (director: Jean Dumitraşcu), care s-a luptat pentru realizarea acestui vis al piteştenilor şi argeşenilor. Astfel, Consiliul Local Piteşti şi primarul Tudor Pendiuc au decis că e necesar ca publicul meloman să-şi împlinească această mare dorinţă. Hotărârea de înfiinţare nr. 186 a fost dată la 20 iunie 2007.

Fig. 405 - Orchestra de cameră „George Stephănescu”, dirijor Marius Giura
(foto, 1975, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

Concertul de început a avut loc la 25 mai 2007 în sala Teatrului „Al. Davila” din Piteşti; a fost un concert vocal-simfonic cu participarea extraordinară a sopranei Felicia Filip – fostă elevă a Liceului de Muzică „Dinu Lipatti” – şi a corului de cameră „Ars Nova” al Centrului Creaţiei Populare Argeş, dirijor: prof. Gheorghe Gomoiu. Dirijorul concertului a fost tânărul muzician Tiberiu Oprea.

Muzica instrumentală a fost apreciată şi în Câmpulung Muşcel, în cadrul Societăţii Muzicale Române „Negru-Vodă”. Pe lângă activitatea celor două coruri, care era prioritară, s-au pregătit şi prezentat concerte de muzică simfonică de formaţii camerale şi semisimfonice, realizate cu largul concurs al profesorilor şi elevilor din componenţa orchestrei simfonice şi din fanfara Şcolii Normale „Carol I”. Când era nevoie, se apela şi la instrumentiştii din fanfara militară a oraşului. Dirijor era profesorul de vioară Ion Iacobescu. În altă perioadă a existenţei sale a fost dirijor profesorul Nicolae Catino. Unii dintre elevii de atunci ne-au declarat că intrase în tradiţia şcolii ca de Sfântul Andrei să se organizeze prezentarea unor concerte simfonice în sala de festivităţi.

Cu prilejul sărbătoririi a 60 de ani de activitate a Societăţii „Negru-Vodă”, la 27 octombrie 1968, din programul concertului aniversar a fost reţinută prezenţa orchestrei semisimfonice a Casei de Cultură din Câmpulung, dirijată de Mihail Hmelniski, cu un program bine structurat.

În zilele noastre, o contribuţie importantă în viaţa muzicală a oraşului o aduce şcoala de muzică din localitate.

Profesorul Constantin Albu spunea că la Piteşti au existat încercări şi chiar reuşite în ceea ce priveşte montarea unor *spectacole de operetă*. Astfel, în anul 1910, Teodor Săvulescu şi Panait Constantinescu au pregătit şi realizat montarea operetei „Crai Nou” de Ciprian Porumbescu, spectacol care a fost prezentat în premieră, în sala „Uklar” din Piteşti, în acelaşi an. Ar fi prima operetă organizată de iubitorii de muzică din Piteşti.

În anii Primului Război Mondial, în timp ce oraşul Piteşti a fost ocupat de trupele austriece, din iniţiativa căpitanului Iov, un grup de piteşteni lucrează la opereta „Mam'zelle Nitouche”, de Florimond Herré. În rolurile principale au jucat: Maria Iov – fata căpitanului – şi Panait Constantinescu, care a semnat şi regia spectacolului. După terminarea războiului, spectacolul cu această operetă este reluat, de data aceasta cu concursul lui Iordache Matache – şeful muzicii militare din Piteşti, care dirijează spectacolul şi aduce alămurile de la regimentul 4 Argeş.

În anul 1927, opereta „Crai nou”, de Ciprian Porumbescu este reluată de data aceasta cu „Cercul studenţesc argeşean”. De pregătirea muzicală s-a ocupat Nicolae N. Brânzeu – student la Conservatorul din Bucureşti. Între 1927 şi 1929 se vor da o serie de spectacole de succes cu opereta „Crai nou”. În rolurile principale au jucat: Marioara Ionescu şi Titel Penescu. În vara anului 1928, Nicolae Brânzeu pregăteşte cu acelaşi colectiv „La şezătoare”, de Tiberiu Brediceanu; bine dirijată şi interpretată, ea s-a jucat de mai multe ori în Piteşti, bucurându-se de aprecieri unanime.

La începutul anului 1962 se ia hotărârea montării operetei „Ana Lugojana”, de Filaret Barbu. Prima repetiţie a avut loc la 20 septembrie 1961, şi după o muncă de patru luni, cei 80 de interpreţi, solişti, corişti, dansatori şi instrumentişti, în 3 februarie 1962, în sala Teatrului „Al. Davila”, au reuşit să prezinte premiera. Conducerea muzicală a aparţinut prof. Emanoil Popescu şi Wili Brucker (fost şef al fanfarei militare din Piteşti şi dirijor al orchestrei semisimfonice). Coregrafia a aparţinut profesoarei Natalia Petreanu, regia tehnică lui C. Mihalache, iar regia artistică – lui Virgil Sacerdoţeanu. Spectacolul s-a bucurat de mare succes, fiind prezentat de 24 de ori atât în Piteşti, dar şi în alte localităţi – Curtea de Argeş, Găeşti şi Drăgăşani.

Distribuţia numeroasă, având ca protagonişti pe Petruţa Anghel şi Caliopia Paparizu – Ana, Dumitru Costache şi Gheorghe Pascu – Sandu, Ion Cimpoieşu şi Ion Albulescu – Iancu, şi-a făcut pe deplin datoria. Au fost invitaţi speciali interpreţii de frunte ai genului: Ion Dacian, Octavian Naghiu şi Viorel Chicidean de la „Opereta” din Bucureşti şi Maria Brânzea, Vasile Pop şi dirijorul Sava Vlad de la Teatrul Muzical de la Braşov, care au făcut mare propagandă spectacolului, sălile teatrului fiind arhipline.

Următorul spectacol a avut loc cu opereta „Casa cu trei fete”, de Fr. Schubert, realizat de ansamblul Palatului Culturii din Piteşti. Realizatorii spectacolului: direcţia de scenă – Panait Victor Cotescu – de la „Opera” din Bucureşti; conducerea muzicală – prof. Emanoil Popescu şi căpitan Ion Coman – dirijorul fanfarei militare; coregrafia: prof. Natalia Petreanu. Premiera a avut loc la 30 mai 1963.

În această operetă au jucat şi au cântat o serie întreagă dintre coriştii de frunte ai Corului Palatului Culturii, printre care: Dumitru Băjan, Aurel Bratu, Alexandru Grigorescu, Ion Vrabie, Petruţa Anghel, Cornelia Miloş, Magda Anghelescu, Bebe Anghelescu, Aurelia Călugărescu, Ion Negulescu, Alexandru Albulescu, Marius Truiculescu şi alţii, protagonistul fiind tenorul Cornel Ţincoca.

Al treilea spectacol de operetă: „Sărutul Cianitei”, de Milutin, realizat de Sindicatul Învăţământ din Piteşti, în colaborare cu Liceul de Muzică şi Şcoala Populară de Arte, fiind pus în scenă de Panait Victor Cotescu. Conducerea muzicală: prof. Dumitru Croitoru; coregrafia: Natalia Petreanu.

Şi, în fine, ultima operetă realizată la Piteşti a fost „Plutaşul de pe Bistriţa”, de Filaret Barbu, montare realizată de Palatul Culturii. Regia şi scenografia: Ion Mavrodin de la Teatrul de Operetă din Bucureşti, conducerea muzicală: Marius Giura, coregrafia: Natalia Petreanu. Protagonişti: Violeta Băicoianu şi Cornel Ţincoca. A fost un spectacol reuşit, care s-a bucurat de multă mediatizare şi de succes la public. S-au prezentat spectacole în Piteşti şi în celelalte oraşe ale judeţului. A fost un capitol important al realizărilor muzicale ale municipiului Piteşti, care au lăsat o filă importantă în istoria culturii noastre.

Viaţa spirituală a Argeşului se caracterizează prin varietate, pentru că ea îşi trage seva din bogatul tezaur folcloric atât de autentic. Instituţiile culturale, în special Centrul Judeţean al Creaţiei Populare Argeş, acordă o deosebită grijă păstrării, conservării şi transmiterii din generaţie în generaţie a valorilor populare tradiţionale, dar în acelaşi timp se preocupă de stimularea şi valorificarea creaţiei populare contemporane. De aceea credem că se cuvine să începem prin a

prezenta formaţia-etalon care reprezintă aceste valori şi care s-a identificat în cei 55 de ani cu viaţa muzicală a Argeşului şi Muşcelului.

Înfiinţată în anul 1955, din iniţiativa Sfatului Popular al Regiunii Argeş, cu scopul de a valorifica tezaurul folcloric al acestor locuri, Orchestra *Doina Argeşului* devine rapid una dintre cele mai prestigioase formaţii de gen din România.

Din anul 1970 a funcţionat în cadrul Teatrului „Al. Davila", într-un climat propice preocupărilor sale.

După Revoluţie trece la Clubul Tehnic al Tineretului, în 1993 revine la Teatru, pentru ca în mai 2009 să se stabilească la Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş, aici fiind mai aproape de specificul activităţii sale.

Angajând din prima clipă o serie de instrumentişti talentaţi din arealul generos al acestei zone, beneficiind de dirijori importanţi ai muzicii populare româneşti, toţi cei care s-au succedat au căutat să implementeze repertoriului orchestral compoziţii specifice folclorului românesc, impunând un stil specific, particular, având ca piese emblematice pe cele ale celebrului lăutar Ion Matache şi ale altor virtuozi ai Muşcelului şi Argeşului. „Sârba de la Lereşti", „Breaza", „Brâul pe şase" au devenit şlagărele orchestrei şi se află în repertoriul permanent.

Se cuvine să menţionăm dirijorii care au dat trăinicie şi vigoare acestei formaţii: Alexandru Busuioc, George Moreanu, Florea Netcu, Emil Gavriş, Emil Tănase, Florian Economu, Nicuşor Predescu, Ionel Budişteanu, Marin Mihalcea şi Virgil Iordache.

Un respect deosebit trebuie acordat maestrului-dirijor Dorel Manea, care a readus formaţia pe treptele cele mai înalte, consacrându-se prin virtuozitatea interpretării, reintroducând nuanţările specifice melosului autohton şi sensibilităţii locuitorilor muscelelor şi ai codrilor argeşeni.

A fost o perioadă de renaştere a „Doinei Argeşului", regăsindu-se în interpretare prospeţimea stilistică şi măreţia interpretativă, multe dintre speranţele argeşene (solişti vocali şi instrumentişti) imprimând cu acest animator, etnomuzicolog, compozitor şi orchestrator, Dorel Manea.

Dintre generoşii lăutari-interpreţi care s-au perindat prin orchestra „Doina Argeşului", devenind şi dirijori ai ansamblurilor folclorice judeţene de amatori, remarcate şi laureate la concursuri şi festivaluri naţionale şi internaţionale, trebuie să-i reamintim pe Emil Tănase, Florea Pascu, Valeriu Cintilică, Florea Voinicilă, Marin Ghighilă, Vasile Onilă, Florea Netcu, Gheorghe Floroiu, Aurel Lăutaru, Virgil Iordache, Lucian Muscalu, Ion Ionescu, Marin şi Gheorghe Mihalcea. Orchestra „Doina Argeşului" a colindat cu spectacolele sale aproape toate satele argeşene, aducând bucurii iubitorilor de muzică populară.

A beneficiat de o serie de valoroşi solişti vocali precum: Tita Bărbulescu, Ileana Constantinescu, Ecaterina Negoescu, Ana Ispas, Elisabeta Ticuţă, Gavril Prunoiu, Constantin Tică Sorescu, Ionela Prodan, Georgeta Anghel, fraţii Ion, Nicolae şi Constantin Dolănescu, Maria Ciobanu, Irina Loghin, Artemiza Bejan, Viorica Muscalu, Hermina Stănuşescu, Ioana Modan Cornea, Marcel Stănescu, Cornelia Mihai, Nelu Păun, Nicu Vitomireanu, Nicolae Martin, Elisabeta Turcu, Maria Dragomiroiu, Daniela Cernea-Leon, Mariana Ionescu-Căpitănescu, Nineta Popa-Ionescu, Cristina Turcu- Preda, Loredana Hereşanu-Sfetcu, Valentin Grigorescu, Veronica Dinu şi Nicu Ion-Toni.

În turneele pe care le organiza în ţară şi în Capitală (puţine sunt oraşele unde să nu fi prezentat spectacole mesagerii folclorului argeşean) erau invitaţi cei mai importanţi solişti vocali şi instrumentişti ai momentului.

În Argeş şi Muşcel au existat vetre folclorice unde au activat tarafuri de lăutari sau formaţii de fluieraşi, unele dintre ele fiind cunoscute şi apreciate şi pe plan naţional, multe menţinându-se până astăzi: la Piteşti, Câmpulung Muşcel, Curtea de Argeş, Costeşti, Mioveni, Conţeşti-Davideşti, Bughea de Sus, Poiana Lacului, Teiu, Corbi, Jugur, Bârlogu, Bradu, Arefu, Galeşu-Brăduleţ.

Arta coregrafică argeşeană şi muşceleană a căpătat străluciri aparte prin profesionalizarea adevăraţilor instructori locali şi naţionali, proveniţi din rândul dansatorilor, pornind de la venerabilii maeştri coregrafi: Gheorghe Popescu-Judeţ, Ion Polexe, Leonte Socaciu, ajungând la Dorin şi Cătălin Oancea, continuând cu oamenii care au sfinţit localităţile în care s-au nevoit decenii întregi,

precum Maria Dudu şi Ion Dinu (Stăneşti), Gheorghe Popescu şi Voicu Dumitraşcu (Bârla), Aurelian Popescu şi Dorin Vizitiu (Boteni), Ion Ionescu (Galeşu-Brăduleţ), Angela şi Cezar Bădescu (Arefu), Georgeta Cerbureanu (Brăduleţ), Cezar Neacşu (Mioarele), Eugenia Racoviţă (Retevoeşti-Pietroşani), Ion Spirea (Poiana Lacului), Steluţa şi Ion Stroe (Vlădeşti), Stelian Ilie (Albeştii de Argeş şi Valea Danului), Constantin Stancu şi Constantin Anduţă (Curtea de Argeş), Ion Vlad şi Neluţ Pintilie (Câmpulung Muscel).

O menţiune specială se cuvine vestiţilor vătafi de căluşari din perimetrul văii Cotmenei: Grigore Stan şi Florea Bica, „diavoli ai jocului popular” de la Pădureţi, învingătorii de la Londra, dar şi iubitorilor de cântec şi joc popular, precum Ilie Păduroiu, Ion Badea (Pădureţi), Ghiţă Paraschiv (Mârghia), Costică Gheorghe, Petre Măsală, Ion Uţă (Stolnici), Nicolae Filip, Ilie Ciucă şi Marin Vătăşoiu (Hârseşti), Dumitru Tudor şi Georgel Enache (Zorile-Costeşti), Gheorghe Buican (Buzoeşti), Ion Tudor (Izvoru), Dumitru Alexe şi fraţii Crivac (Urlueni), Alexandru Constantinescu (Lunca Corbului).

La aceştia vom mai adăuga truda coregrafilor ansamblurilor reprezentative ale judeţului Argeş, care în ultimii 30-40 de ani au reprezentat aşa cum trebuie dansul nostru tradiţional: Dorin Oancea, Constantin Stancu, Marian Stănoiu, Stelian Martin, Ilie Neacşa („Plaiuri Argeşene”, „Chindia”, „Doruleţul”, „Muntenia”, „Argeşelul”, din Piteşti); Ion Zăpucioiu, Leon Stănescu şi Cătălin Oancea („Dacia” şi „Plai cu dor” – Mioveni); Nelu şi Cornel Teşeleanu, Gigi Lupeanu, Puiu Tarbă, Marin Ionescu, Dorin Vizitiu, Nelu Horobeanu („Carpaţi”, „Plaiuri muscelene”, „Muscelul”, „Alunelul”, din Câmpulung Muscel şi Lereşti); Constantin Anduţă, Marian Dobriţă, Eugenia şi Mircea Ivănescu, Mihai Ilie, Constantin Danciu („Argeşul”, „Mugurelul”, „Posada” şi Clubul elevilor, din Curtea de Argeş); Ion Cocoşilă, Cristi Călin, Dorel Ilie („Murguleţul” şi „Mugurelul” – Costeşti); Dorin Oancea şi Emil Antohi („Dorul” şi „Ciuleandra” – Topoloveni).

Ansamblul folcloric „Dorul” al Centrului Creaţiei Populare Argeş şi-a sărbătorit 50 de ani de activitate (în 2007), preluând frumoasa tradiţie a ansamblului piteştean „Doina”. A desfăşurat o activitate bogată şi continuă, obţinând numai premii importante la confruntările la care a participat, ducând faima Argeşului în aproape toate ţările Europei.

Începând cu anul 2008, a primit din partea Consiliului Judeţean Argeş statutul de ansamblu profesionist, având în componenţa sa 40 de dansatori, instrumentişti şi solişti vocali. Lucrând ani de zile ca ansamblu de amatori, a prezentat sute de spectacole pe scenele oraşelor şi satelor argeşene; iată că dezideratul de ani de zile s-a realizat.

Având un director artistic competent şi cu mare experienţă în persoana lui Dorin Oancea, un maestru coregraf tânăr şi talentat, Cătălin Oancea, un dirijor cu experienţă şi bun cunoscător al melosului nostru tradiţional, Marin Mihalcea, ansamblul „Dorul” are toate şansele să meargă pe un drum ascendent. Soliştii vocali sunt: Lucica Baciu- Bican, Carmen Iordache- Cernea, Nicolae Martin, Diana Călinescu, Georgeta Chiţoran, George Nedelea, Graţian Bădescu, Liliana Matei.

Mişcarea artistică de amatori, bogat ilustrată de numărul formaţiilor şi interpreţilor care-şi desfăşoară activitatea în casele de cultură şi căminele culturale, în şcoli, licee şi universităţi, este importantă şi în domeniul creaţiei literar-artistice, unde s-au obţinut succese care nu trebuie uitate.

Astfel, există peste 30 de cercuri literare de artă plastică, asociaţii, societăţi şi fundaţii culturale. Sute de autori şi-au publicat cărţile, au debutat, mai ales în ultimii 15 ani. Mulţi scriitori tineri ne-au reprezentat la concursuri de gen din ţară, obţinând multe premii şi distincţii.

În domeniul artelor plastice, sălile de expoziţie sunt uneori insuficiente pentru a satisface dorinţa de afirmare a unor talente în devenire. La Piteşti, mulţi tineri se pregătesc la Liceul de specialitate „Dinu Lipatti” şi la Şcoala Populară de Arte, iar în celelalte oraşe, la cluburile artistice ale elevilor şi la cercurile ce fiinţează la casele de cultură.

La Câmpulung Muscel este de consemnat o activitate de peste 40 de ani a Cenaclului de Arte Plastice „Ion Negulici”. Un început promiţător semnalăm şi la Mioveni.

La Muzeul Judeţean Argeş fiinţează de peste patru decenii singura galerie naţională de Artă Naivă unde sunt păstrate peste 800 de lucrări de gen. În ultimii anii s-a dezvoltat în judeţ o mişcare a artiştilor iconari, stimulaţi de secţia de artă sacră din cadrul Facultăţii de Teologie din Piteşti. Filmul religios căpătă noi valenţe şi semnificaţii, aflându-se pe un drum ascendent, aceasta şi

datorită apariţiei unor posturi de televiziune private, dar şi posibilităţilor de exprimare mereu în creştere a celor temerari. Şi în arta fotografică suntem pe o cale bună, prin clasele de la Şcoala de Arte şi Meserii, dar şi prin cercurile de la cluburile elevilor din casele şi centrele culturale – un stimul pentru iubitorii de frumos.

În Argeş există de aproape patru decenii, pe lângă Centrul Judeţean al Creaţiei Populare, Asociaţia folcloriştilor argeşeni „C. Rădulescu-Codin", care prin activitatea sa permanentă încurajează munca unor creatori din oraşele şi satele noastre, ajutându-ne să aducem în actualitate tot ce este valoros în folclorul literar, muzical şi coregrafic.

Pentru a aprecia succesele pe care mişcarea de amatori din judeţul Argeş le-a obţinut în decursul anilor, ne propunem în cele ce urmează să prezentăm câteva dintre acestea, obţinute pe plan naţional, dar şi prezenţele cele mai valoroase evidenţiate pe plan internaţional.

În anul 1943, la 25 octombrie, s-a desfăşurat la Craiova finala pe ţară a concursului formaţiilor de amatori din România. Cu acest prilej, corul mixt al Căminului Cultural din Dobreşti (dirijor: înv. Nicolae Şetraru) şi Formaţia de dansuri a Căminului Cultural din Boteni (instructor: Ion Polexe) au obţinut Premiul al II-lea.

Mişcarea artistică de amatori din Argeş a obţinut succese deosebite în confruntările naţionale care s-au derulat între anii 1950 şi 1977: Concursul Naţional al formaţiilor muzical-coregrafice, Festivalul bienal de teatru „I.L. Caragiale", Expoziţia bienală de artă plastică, Expoziţia bienală de artă populară, Întrecerea Naţională a brigăzilor artistice şi a grupurilor satirice, Concursul cinecluburilor pe ţară; cu un palmares deosebit: 77 premii I; 54 premii II; 61 premii III; 35 premii speciale şi 44 menţiuni. Un total edificator: 271 de premii care au situat Argeşul între primele patru judeţe ale ţării.

În perioada 1977-1989, când s-au desfăşurat cele şapte ediţii ale Festivalului Naţional „Cântarea României", judeţul Argeş a obţinut următorul palmares: ediţia I, 1977 (6 premii I, 6 premii II, 11 premii III, 4 premii IV); ediţia a II-a, 1979 (17 premii I, 16 premii II, 22 premii III, 26 premii IV şi 13 diplome de onoare); ediţia a III-a, 1981(91 premii I, 50 premii II, 38 premii III, 24 premii IV); ediţia a IV-a, 1983 (61 premii I, 70 premii II, 69 premii III, 31 premii IV şi 49 diplome speciale); ediţia a V-a,1985 (240 premii I, 84 premii II, 68 premii III şi 42 premii IV); ediţia a VI-a, 1987 (239 premii I, 100 premii II, 8 premii III, 40 premii IV); ediţia a VII-a,1989 (203 premii I, 112 premii II, 123 premii III şi 42 premii IV). După 1990, reprezentanţii Argeşului au participat la peste o mie de competiţii interjudeţene, obţinând preţioase premii şi distincţii, care, într-un clasament neoficial îi situează pe reprezentanţii artiştilor amatori argeşeni pe locul al III-lea.

Mişcarea de amatori peste hotare. Prima atestare privind prezenţa artiştilor argeşeni pe meridianele globului ne-o dă cunoscutul etnomuzicolog Harry Brauner, care ne descrie cu lux de amănunte prezenţa căluşarilor argeşeni, 17 bărbaţi virtuoşi, de la Pădureţi şi Mârghia, la Festivalul Internaţional de la Londra – Marea Britanie, din iulie 1935. Mesagerii jocului popular argeşean aveau să se întoarcă în ţară cu premiul I (aurul competiţiei), precum şi cu două supranume grăitoare pentru aprecierea de care s-a bucurat încă de atunci folclorul nostru în lume: „Tigrii Carpaţilor" şi „Diavolii jocului popular". Ei îi învingeau în finală pe reprezentanţii Rusiei şi Bulgariei (din 41 de colective prezente la competiţie). Patru ani mai târziu, solii jocului popular românesc repetau turneul în Anglia. În drum spre Londra, la 14 iulie 1939, de Ziua Naţională a Franţei, căluşarii au vizitat atelierul marelui sculptor Brâncuşi, *în faţa căruia au început jocul lor voinicesc. Lui Brâncuşi i se umpluseră ochii de lacrimi... În strigătele de „Hălăi-şa!", căluşarii l-au săltat în aer pe marele artist, înainte de a-şi lua rămas-bun... Ne-am depărtat*, notează folcloristul – *lăsându-l pe gânduri în uşa atelierului, plin de nostalgia ţării, reîmprospătată prin această vizită a flăcăilor argeşeni*.

Marele diplomat român Nicolae Titulescu, încântat de aceşti *ambasadori* fără egal ai dansului românesc, i-a felicitat cu căldură, convins că România va fi, datorită lor, marele punct de atracţie şi subiectul preferat al londonezilor. Descrierea amănunţită şi competenţa acestui mare succes internaţional al folclorului românesc este inserată în lucrarea: „Să auzi iarba cum creşte", de Harry Brauner.

Ansamblul „Argeşul” participă în vara anului 1966 la un mare turneu de spectacole în Albania. Era format dintr-o parte a soliştilor şi orchestrei „Doina Argeşului”, condusă de Emil Tănase, şi formaţia de dansuri a Căminului Cultural din Drăgăneşti-Olt, pregătită de Leonte Socaciu. Conducerea muzicală era semnată de recunoscutul etnomuzicolog, regretatul Ludovic Paceag. Director artistic a fost Theodor Vasilescu – artist emerit.

În iulie 1967, Ansamblul „Argeşul” participă la Festivalul Internaţional de Folclor „Europa dansează”, de la Lyden (Olanda). Spectacolele prezentate au găsit un ecou favorabil în presa olandeză, iar specialiştii au avut numai cuvinte de laudă la adresa prestaţiei lor scenice.

În iulie 1968, ansamblul, având acum numele de „Oltul”, participă la Festivalul internaţional al dansului popular de la Chişinău, pe atunci, în R.S.S. Moldovenească. A fost prima ieşire a unui ansamblu românesc în ţara-soră după 1944. Programul prezentat a fost excepţional, iar clipele petrecute alături de fraţii noştri – de nedescris.

Prima deplasare în străinătate a unei formaţii corale din Argeş a avut loc în iulie 1968, când Corul Bărbătesc şi Corul de Cameră ale Palatului Culturii din Piteşti, dirijate de prof. Emanoil Popescu, au prezentat spectacole la Brno, Praga, Karlovy Vary şi Bratislava, în cadrul unui schimb bilateral cu Corul „Învăţământ” din Košice-Cehoslovacia, lăsând o impresie deosebită.

În anii 1966-1968, din iniţiativa directorului Valeriu Dobrin şi a coregrafilor Leonte Socaciu şi Dorin Oancea, a luat fiinţă Ansamblul „Doina” al Palatului Culturii din Piteşti. Prima deplasare în străinătate s-a produs în luna august 1969, în cadrul unui turneu artistic de 45 de zile desfăşurat la Montceveraux şi Pont Crethien – Franţa.

Ansamblul folcloric „Carpaţi” al Casei de Cultură a Oraşului Câmpulung Muscel, în luna septembrie 1969 a participat la manifestările sărbătoririi a 500 de ani de existenţă a oraşului Zvolen din Cehoslovacia. Conducerea muzicală: George Moreanu; coregrafia: Leonte Socaciu. Ulterior acestei manifestări a avut loc înfrăţirea celor două oraşe.

În octombrie-noiembrie 1969, Ansamblul de cântece şi dansuri populare „Doina”, al Palatului Culturii din Piteşti a participat, alături de orchestra populară „Doina Argeşului”, la un turneu artistic de mare importanţă în Elveţia, organizat de cunoscutul etnomuzicolog de talie mondială Marcel Cellier. Conducerea muzicală: Florian Economu; coregrafia: Theodor Vasilescu şi Dorin Oancea. Director artistic: Constantin Dinischiotu. Solişti: Irina Loghin, Benone Sinulescu, Dumitru Fărcaş – taragot, Emil Tănase – vioară, Florea Netcu – fluier, clarinet şi cimpoi, Ion Ionescu – fluier, caval şi ocarină, Anton Andrei – ţambal, Marin Toma – cobză şi *Steaua festivalului,* marele Gheorghe Zamfir.

În lunile iunie-iulie 1970, Ansamblul folcloric „Carpaţi” al Casei de Cultură a Oraşului Câmpulung Muscel a participat la Holand Festival, la Amsterdam, şi la un lung turneu (35 de zile) în Olanda şi Belgia, fiind prezent şi la festivalurile internaţionale de folclor de la Andenne şi Vielsalm – Belgia, bucurându-se de mult succes.

Ansamblul folcloric „Argeşul”, condus din punct de vedere artistic de coregraful Leonte Socaciu, a efectuat prima deplasare în străinătate în perioada 27 august – 8 septembrie 1970, în cadrul unui schimb bilateral (şi turneu artistic) cu Ansamblul folcloric „Erbach” – R.F.G.

Corul bărbătesc şi Corul de Cameră ale Palatului Culturii din Piteşti – dirijor: Emanoil Popescu – au participat în luna noiembrie 1970 la un schimb bilateral cu Corul „Erkel Ferency”, respectiv la Centenarul „Béla Bartók” din Ungaria.

Ansamblul folcloric „Argeşul” al Casei de Cultură din Curtea de Argeş a participat în luna iunie 1971 la Festivalul Internaţional de folclor de la Warfum (Olanda), obţinând medalia de aur.

Ansamblul folcloric „Carpaţi” din Câmpulung Muscel a efectuat, în perioada 24 martie – 12 aprilie 1972, un turneu în Belgia, la iniţiativa Asociaţiei de prietenie Belgia-România – Secţiunea Liège.

În 1972, Ansamblul „Argeşul” al Casei de Cultură din Curtea de Argeş revine la Festivalul Internaţional de la Warfum şi prezintă mai multe spectacole şi la Raalte, Heino şi în alte localităţi unde era foarte bine cunoscut.

În august 1972, Ansamblul „Doina” al Palatului Culturii din Piteşti întreprinde un turneu în Franţa, la Pont Crethien şi în alte localităţi, cu prilejul zilelor internaţionale de folclor.

Ansamblul „Argeşul” al Casei de Cultură din Curtea de Argeş a avut, în perioada 7 martie – 9 aprilie 1973, un schimb cu grupul folcloric din Kirchhain – R.F.G. şi a participat la un mare turneu în Olanda, organizat de Ambasada ţării noastre. Au fost susţinute spectacole în mari săli din Haga, Amsterdam, Eindhoven, Groninger, Utrecht, prezentându-se peste 25 de spectacole în faţa a peste 26 000 de spectatori. În perioada 17 mai – 25 iunie 1973, Ansamblul folcloric „Doina” din Piteşti a participat la Festivalul Internaţional de Folclor de la Birmingham – Anglia şi la un turneu în Belgia şi Olanda. S-au prezentat mai mult de 20 de spectacole în faţa a peste 15.000 de spectatori. Tot în 1973, Corul Căminului Cultural din Leordeni, dirijor: pr. Ion Ionescu, a avut un schimb bilateral cu marele cor bărbătesc din Zwolle-Olanda şi a participat la Festivalul Internaţional de Muzică Corală de la Haga, prezentând concerte excelente la Almeo, Osdorp, Flekovof, Apeldoorn şi la televiziunea din Bussum.

Manifestări cultural-artistice în judeţul Argeş
I. Festivaluri internaţionale

Festivalul Internaţional de Muzică Corală „D.G. Kiriac”. Festivalul a fost iniţiat, în urmă cu 42 de ani, de către Casa Creaţiei Populare a Judeţului Argeş, cu sprijinul Casei Centrale a Creaţiei Populare şi al Ministerului Culturii. Prima ediţie a avut loc în sala Teatrului „Al. Davila” din Piteşti, în zilele de 30 şi 31 mai 1970. În anii care au urmat, festivalul-concurs a căpătat o recunoaştere naţională, pe scena sa evoluând cele mai prestigioase coruri din România. Pentru merite deosebite, zeci de asemenea formaţii au obţinut trofeul „D. G. Kiriac”.

Fig. 406 - Corul „Madrigal” la Festivalul Internaţional „D.G.Kiriac”
(2011, foto de Sorin Dănuţ Radu)

Începând cu 1992, la iniţiativa Societăţii Culturale „Ars Nova”, festivalul a căpătat caracter internaţional; l-au onorat cu prezenţa peste 150 de coruri din străinătate (Belgia, Bulgaria, Franţa, Germania, Grecia, Italia, Iugoslavia, Israel, Letonia, Olanda, Portugalia, Republica Moldova, Spania, S.U.A., Ucraina şi Ungaria), din ţară, alături de valoroase formaţii din judeţul Argeş. Începând cu anul 2012, la a XXX-a ediţie, organizatorii manifestării sunt: Consiliul Judeţean Argeş, prin Teatrul „Al. Davila” şi Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural din Piteşti, în colaborare cu Casa de Cultură a Sindicatelor din Piteşti şi Arhiepiscopia Argeşului şi Muscelului.

Directorii festivalului au fost: prof. Costin Alexandrescu, la primele zece ediţii (mai 1970 – aprilie 1988), şi prof. Gheorghe Gomoiu, din iulie 1992 până în prezent.

Fig. 407 - Corul „Ars Nova”, 2000 (foto, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

Festivalul Internaţional de Folclor „Carpaţi”. Organizat de Casa Creaţiei Populare Argeş, în colaborare cu Primăria Oraşului Curtea de Argeş şi Centrul de Cultură şi Arte „George Topîrceanu”.

Prima ediţie a avut loc în zilele de 7-10 august 1975, pe Stadionul orăşenesc. Au participat 17 ansambluri din 12 judeţe. Cel mai bine cotat a fost ansamblul folcloric din Zalău, judeţul Sălaj.

Din anul 1990, festivalul are caracter internaţional. În cele 22 de ediţii internaţionale, festivalul a fost onorat de 95 de ansambluri folclorice din: Belgia, Bulgaria, Canada, Finlanda, Franţa, Georgia, Grecia, India, Italia, Iugoslavia, Letonia, Lituania, Macedonia, Mexic, Olanda, Polonia, Portugalia, Republica Moldova, Slovenia, Spania şi Turcia.

Fig. 408 - Festivalul Carpaţi, 2009 (foto, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

Directorii festivalului au fost: prof. Costin Alexandrescu, prof. Mihai Tiţa şi, începând cu anul 1996 – până în prezent – maestrul coregraf Dorin Oancea.

Festivalul „Carpaţi” este organizat de Consiliul Judeţean Argeş, prin Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş şi de alţi colaboratori şi sponsori.

Festivalul Internaţional „Nopţile de Poezie” de la Curtea de Argeş. Desfăşurat anual în luna iulie, festivalul a fost gândit de întemeietorii săi, poeţii Dumitru M. Ion, argeşean de origine, preşedintele „Academiei Internaţionale Orient-Occident”, şi Carolina Ilica, director artistic, ca „un elogiu adus poeziei contemporane universale, ca spectacol poetic continuu (completat de muzică

românească, expoziţii şi lansări de carte, dansuri româneşti, vizitarea unor monumente de artă şi cultură ale fostei capitale medievale a Valahiei, Curtea de Argeş, excursii în Munţii Carpaţi etc.)”.

Festivalul, care durează şase zile şi şase nopţi, se înscrie în circuitul internaţional, alături de marile festivaluri de la Strunga (Macedonia), Las Palmas (Canare-Spania), Medellin (Columbia), Trois Rivieres (Canada) etc.

Academia Internaţională Orient- Occident, principalul organizator, fiind ajutată în demersul său de Consiliul Judeţean Argeş, Primăria Municpiului Curtea de Argeş, Centrul de Cultură şi Arte „George Topîrceanu” din Curtea de Argeş, Arhiepiscopia Argeşului şi Muscelului, şi, la unele ediţii, de Uniunea Scriitorilor din România şi Ministerul Culturii, aduce anual la Curtea de Argeş şi la Centrul Cultural „Brătianu” de la Florica – Ştefăneşti, 60-70 de poeţi din diferite ţări ale lumii. La fiecare ediţie se acordă premii importante pentru palmaresul câştigătorilor.

Simpozionul Internaţional de Sculptură „Gheorghe Iliescu-Călineşti”. La iniţiativa regretatului sculptor Vasile Rizeanu, fost director al Şcolii Populare de Artă din Piteşti, începând cu anul 1999 s-a organizat în parcul „Ştrand” din Piteşti Simpozionul Internaţional de Sculptură care poartă numele artistului argeşean Gheorghe Iliescu-Călineşti. Au fost invitaţi anual opt-zece sculptori profesionişti din ţară şi străinătate.

Această iniţiativă lăudabilă a fost susţinută şi finanţată de Consiliul Local şi Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural al Municipiului, reuşindu-se ca în cele 12 ediţii să înfrumuseţeze principalele zone ale oraşului cu sculpturi care stau mărturie peste ani a unui act de cultură bine gândit. Temele abordate au avut o diversitate la libera alegere a artiştilor. Au fost realizate busturile unor personalităţi din Argeş şi fântâni arteziene.

Festivalul Internaţional de Muzică Tradiţională Veche „Sus, pe Argeş, la izvoare”.

Ideea organizării unui concurs judeţean care să antreneze elevii şi absolvenţii Şcolii Populare de Arte şi Meserii din Piteşti a aparţinut conducerii şi profesorilor de la clasele de canto popular, pentru a-i stimula pe cei mai buni interpreţi care urmau cursurile şcolii (aproximativ 100 de elevi) şi pe absolvenţii care simţeau dorinţa de afirmare. Sub conducerea prof. Cornelia Voica, directoarea adjunctă a Şcolii, începând cu luna noiembrie 1984, în urma unei preselecţii severe, s-a desfăşurat prima ediţie. Acompaniamentul orchestral a fost asigurat de Orchestra de muzică populară „Ciuleandra” a Şcolii (dirijor: Mihai Butaru).

Ediţiile a II-a (noiembrie 1985), a III-a (12 decembrie 1986), a IV-a (18 decembrie 1987), a V-a (23 noiembrie 1988) şi a VI-a (30 noiembrie 1989) au arătat că ideea a fost binevenită, lansând zeci de talente care s-au evidenţiat pe plan local şi naţional.

La iniţiativa dlui Constantin Nicolescu, preşedintele Consilului Judeţean Argeş, şi a dnei directoare Gabriela Pendiuc, în aprilie 2010 s-a reluat desfăşurarea acestui festival, având obiectiv principal promovarea muzicii tradiţionale vechi argeşene în România şi în străinătate. Încă de la prima ediţie naţională, festivalul s-a bucurat de un real succes, printr-o participare numeroasă, fiind premiate reale talente din Argeş şi din ţară. Au participat concurenţi din judeţele: Argeş, Braşov, Botoşani, Călăraşi, Dâmboviţa, Ialomiţa, Ilfov, Teleorman, Sibiu, Vâlcea şi Municipiul Bucureşti.

Ecoul festivalului s-a dus şi peste hotare, astfel că la ediţia a II-a au participat nu numai concurenţii din România, dar şi din Serbia, Portugalia şi Letonia.

Ediţia a II-a fost organizată de Şcoala Populară de Arte şi Meserii, în colaborare cu Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţioanle Argeş, instituţii finanţate de Consiliul Judeţean Argeş; manifestarea s-a derulat la Casa de Cultură a Sindicatelor, în zilele de 16 şi 17 aprilie 2011. Cea de-a III-a ediţie internaţională s-a desfăşurat la Teatrul „Al. Davila”, în zilele de 6 şi 7 aprilie 2012, cu participarea numeroasă a unor tineri interpreţi din şcolile de arte din Piteşti şi din ţară. Din străinătate au onorat cu prezenţa interpreţi din Serbia şi Letonia. Acompaniamentul orchestral a fost asigurat de Orchestra populară „Doina Argeşului”, dirijor: Marin Mihalcea. Principalul organizator: Şcola Populară de Arte şi Meserii din Piteşti.

Expoziţia Internaţională de Arte Plastice şi Decorative a Şcolilor de Arte şi Meserii. În anul 1995, Şcoala Populară de Arte şi Meserii din Piteşti, finanţată fiind de Consiliul Judeţean Argeş, a organizat Expoziţia Naţională de Arte Plastice a Şcolii de Arte. Ea a avut caracter competiţional, pe parcursul derulării ediţiilor acordându-se multe premii naţionale, peste 70 revenind reprezentanţilor municipiului organizator.

Încă de la prima ediţie, care a avut darul să dea semnalul clar al dorinţei participanţilor de a se întâlni pe simezele sau în spaţiile adecvate unei astfel de manifestări, în cadrul unei confruntări pe linia calităţiii artistice, expoziţia era totodată şi concurs cu premii, pregătirea şi selecţionarea lucrărilor bucurându-se de un mare interes.

S-a născut ideea (ea aparţinând fondatorului expoziţiei, sculptorul Vasile Rizeanu, şi maestrului Vasile Grigore – preşedintele juriului de specialitate) – de a fi acordate premii de către o fundaţie ce îşi propunea tezaurizarea lucrărilor premiate, pentru realizarea unui fond expoziţional apt să facă faţă unor expoziţii viitoare, cu largă deschidere atât în ţară, cât şi în străinătate.

De-a lungul celor 17 ediţii au fost prezentate peste o mie de lucrări de pictură, grafică, sculptură, artă decorativă, design vestimentar şi fotografie, în cadrul generos oferit de Muzeul Judeţean Argeş. Au participat elevi din şcolile de arte aflate în: Iaşi, Oradea, Arad, Timişoara, Craiova, Bucureşti, Târgovişte, Braşov, Râmnicu Vâlcea, Slatina, Alexandria, Cluj-Napoca, Galaţi, Suceava, Botoşani, Sibiu şi, bineînţeles, Piteşti.

Mărturie a succesului stau cataloagele care au fost publicate, dintre care îl remarcăm pe cel din anul 2000, editat cu sprijinul Consiliului Judeţean Argeş.

Începând cu ediţia din 2010, se organizează Expoziţia Internaţională de Arte Plastice şi Decorative la care, pe lângă concurenţii din ţară, au fost prezenţi pe simeze şi reprezentanţi din Serbia, Letonia, Portugalia, Olanda, Turcia şi China. Astfel, s-a făcut un real schimb de experienţă utilă ţărilor şi participanţilor.

Expoziţia s-a bucurat de un real interes la vernisajele din 2010 şi 2011, la ea participând peste 200 de pictori din toată ţara, personalităţi ale vieţii publice, delegaţi ai ţărilor participante.

Cele mai importante rezultate obţinute au fost punerea în valoare şi transmiterea pretutindeni a artei şi culturii argeşene.

Festivalul Concurs Internaţional de Pian „Primăvara artelor”. Prima ediţie a Festivalului Concurs Naţional de Pian a fost organizată în aprilie 2007, de Şcoala de Arte şi Meserii din Piteşti, coordonator fiind prof. Anca Manolescu. Iniţiativa a fost bine primită, bucurându-se de o participare bună a micilor pianişti de la şcolile populare din Râmnicu Vâlcea, Târgovişte şi Bucureşti.

Începând cu anul 2011, la propunerea profesorilor şi a dnei Gabriela Pendiuc (director), cea de-a V-a ediţie a concursului s-a transformat în Festival Internaţional, participând la el atât concurenţi din România, cât şi din Letonia şi Portugalia.

Concertul-concurs s-a desfăşurat în Sala de Conferinţe a Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu”, adresându-se următoarelor categorii de vârstă: 7-10 ani, 11-14 ani şi 15-18 ani. La ediţia a V-a au participat 30 de concurenţi, reprezentând şcolile de arte şi meserii din Bucureşti, Constanţa, Giurgiu, Râmnicu Vâlcea, Târgovişte, Piteşti şi Şcoala de Muzică din Ozolnieki – Letonia. Celor mai buni concurenţi li s-au acordat diplome, premii şi trofee. Coordonatorii ediţiilor din aprilie 2010 au fost profesorii Cornelia Mărăşoiu, Niculina Dumitrache şi Vicenţiu Perniu. Organizatorii acestui festival sunt Consiliul Judeţean Argeş şi Şcoala Populară de Arte şi Meserii din Piteşti.

II. Manifestări cu caracter naţional

Expoziţia Naţională de Artă Naivă. Concepută iniţial ca o expoziţie de grup cu caracter interjudeţean, Expoziţia Naţională de Artă Naivă găzduită an de an la Piteşti, a devenit treptat cel mai important eveniment anual al mişcării pictorilor naivi români. De altfel, judeţul Argeş, încă din anii ’60, prin lucrările dr. Ioan Grigorescu din Câmpulung Muşcel, ale lui Gheorghe B. Negru din

Tereşti şi ale lui Ion Paloş din Brezoi, coordonaţi de metodistul Casei de Creaţie, Aurel Calotă, şi unul dintre teoreticienii principali ai artei naive româneşti – Vasile Savonea – a reprezentat de atunci centrul mişcării naive naţionale. Cele peste 800 de lucrări achiziţionate de către Muzeul Judeţean Argeş în decursul a peste 40 de ani ai manifestării au dus la formarea impresionantei Galerii Naţionale de Artă Naivă, singura din ţară. De fenomenul artei naive s-au ocupat oameni de reală valoare artistică, creatori şi cunoscători deopotrivă, dintre care se cuvine să-i amintim pe: Aurel Calotă, Lucian Cioată, Vasile Savonea, Roland Anceanu, Virgil Poleacu, Valeriu Dobrin, Gheorghe Pantelie, Augustin Lucici şi Cosmin Bloju.

Fig. 409 - Galeria de Artă Naivă, 2012 (foto, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

Prima ediţie a avut loc la 27 aprilie 1969, la Galeria de Artă din Pasajul Victoriei, nr. 89. Iniţiatorii au fost: Casa Creaţiei Populare şi revista „Argeş". Pe parcursul celor 43 de ediţii, principalii organizatori au fost Centrul Creaţiei Populare şi Muzeul Judeţean Argeş.

Festivalul Concurs al Filmului cu Tematică Religioasă „Lumină din Lumină". Imaginat la început ca un festival naţional pentru realizatorii amatori de film, s-a lansat de fapt sub forma şi cu denumirea pe care o are şi astăzi: *Festivalul Naţional de film religios „Lumină din Lumină"*. Prima ediţie a avut loc în luna mai 1994, în sala de conferinţe a Primăriei – Curtea de Argeş. Încă de la început, manifestarea a avut parte de un juriu profesionist (preşedintele său fiind domnul Ion Lucian Ciucu – realizator de emisiuni la Televiziunea Română, Redacţia Religie-Istorie). Filmele proiectate an de an în cadrul festivalului sunt rodul unei îndelungi trude şi al unor sacrificii permanente pe care iubitorii acestui gen de film sunt gata să le facă oricând, însufleţiţi fiind de căutarea şi împărtăşirea unui alt duh decât cel al lumii de care ne-am legat cu atâta străşnicie. Cele mai bune filme participante an de an la această manifestare sunt transmise pe postul naţional de televiziune. Valoroasele pelicule, rămase în arhiva C.J.C.P.C.T. Argeş şi la Arhiepiscopia Argeşului şi Muscelului, sunt documente care peste ani vor face dovada unei preocupări statornice pentru viaţa spirituală a acestor locuri.

Festivalul are loc la începutul lunii mai şi a ajuns la cea de-a XIX-a ediţie. Organizatorii sunt Consiliul Judeţean Argeş, prin Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş, Arhiepiscopia Argeşului şi Muşcelului şi Centrul de Cultură şi Arte „George Topîrceanu" din Curtea de Argeş.

Târgul Naţional al Moşilor de Vară. Prima ediţie a avut loc la Muzeul Goleşti în anul 1982. Între anii 1982 şi 2000, *târgul olarilor* (denumirea iniţială) a avut loc în târgul săptămânal din cartierul Craiovei. În anul 2000, locul de desfăşurare a devenit platoul Teatrului „Al. Davila" din Piteşti. În anul 2006, târgul îşi schimbă denumirea în „Târgul Moşilor de Vară". În 2008, locul de desfăşurare devine piaţa din faţa Primăriei Piteşti; în anii 2010 şi 2011 – Piaţa „Vasile Milea".

De Moşi se dau de pomană vase de lut, căni, străchini şi obiecte de lemn (linguri, blide ş.a.), împodobite cu flori şi umplute cu lapte (griş cu lapte, orez cu lapte), vin sau apă şi se împart pe la vecini, existând credinţa că sufletele morţilor, după ce au părăsit mormintele în Joia Mare şi au zburat slobode timp de 50 de zile, se întorc în lumea subterană în Sâmbăta Rusaliilor. Pentru ca această reîntoarcere să se desfăşoare fără incidente, oamenii săvârşeau rituri de înduplecare şi de îmbunare a spiritelor morţilor, practici ce s-au păstrat până astăzi.

La aceste târguri, odată cu desfăşurarea lor în municipiul Piteşti, alături de olari au fost prezentate şi obiecte ale altor creatori populari: ouă încondeiate, crestături în lemn, ţesături, măşti pe scoarţă, împletituri din papură şi foi de porumb etc.

Printre ceramiştii renumiţi, participanţi la aceste târguri, îi amintim pe Grigore Ciungulescu, din Oboga, Olt; Gheorghe şi Maria Iorga, din Horezu, Vâlcea; Gheorghe şi Ion Magopăţ, din Marginea, Suceava; Marcel Colibaba, din Rădăuţi, Suceava; Ion Cristescu, din Coşeşti, Argeş; Ion şi Elena Enoiu, din Bălileşti-Poieniţa, Argeş; Dumitru Şchiopu, din Vlădeşti, Vâlcea; Ionel Miuţoiu, din Horezu, Vâlcea; Nicolae Diaconu, din Codlea, Braşov; Zaharia şi Adrian Blendea, din Baia Mare, Maramureş ş.a.

Muzeul Goleşti, a cărui activitate avea înscrisă şi cercetarea ştiinţifică privind existenţa olarilor la nivel naţional, revitalizarea meşteşugului olăritului şi stabilirea contactului direct cu publicul consumator de artă populară, a iniţiat aceste târguri, cu ocazia Moşilor de Vară, de unde cumpărătorii îşi pot procura cele necesare împărţirii pentru morţi.

Principalul organizator al târgului este Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii de la Goleşti, sprijinit din punct de vedere financiar de Consiliul Judeţean Argeş şi Primăria din Piteşti.

Festivalul Naţional de Rock „Posada”. Festivalul de muzică rock s-a organizat în Cetatea Întemeietorilor de Ţară, Câmpulung Muşcel, la iniţiativa colectivului şi a colaboratorilor apropiaţi ai Casei de Cultură „Tudor Muşatescu”, prima ediţie având loc în anul 1986; a continuat până în 2002, când, din motive financiare, organizarea acestuia s-a întrerupt. Au participat zeci de formaţii de gen din toate marile oraşe ale ţării. Festivalul a fost reluat în anul 2011, când condiţiile au fost benefice. Concertele au loc la sfârşitul lunii septembrie. De-a lungul anilor, festivalul a constituit o rampă de lansare a formaţiilor debutante în acest gen de muzică.

Expoziţia Concurs Naţională de Icoane „Rugămu-ne Ţie!” În anul 1999, cu prilejul sărbătoririi a 640 de ani de la aşezarea primului scaun mitropolitan al Ţării Româneşti la Curtea de Argeş, festivalul de film religios „Lumină din Lumină” (ajuns atunci la a VI-a ediţie) a fost precedat de festivitatea decernării premiilor primei ediţii a expoziţiei naţionale de icoane „Rugămu-ne Ţie!”. Această manifestare s-a născut din dorinţa C.J.C.P.C.T. Argeş (directorul Costin Alexandrescu, profesor Corneliu Lamba şi regretatul artist plastic Gheorghe Pantelie), de a pune în evidenţă o artă cu adânci rădăcini în arealul cultural argeşean – arta icoanei. Cu toată greutatea unui început, prima ediţie a fost un succes, şi mai mult, o încântare. Începând cu a treia ediţie, Expoziţia-Concurs Naţională de Icoane „Rugămu-ne Ţie!” şi-a statornicit o dată de manifestare (în vinerea Floriilor din fiecare an), iar din anul 2005, şi un loc adecvat de expunere a icoanelor – Galeria de Artă Naivă a Muzeului Judeţean Argeş.

Concursul Naţional de Creaţie Poetică „Ion Pillat”. Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş organizează din doi în doi ani (începând din 2001), în parteneriat cu Centrul de Cultură „Brătianu” – Ştefăneşti, vila „Florica”, Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu” – Piteşti, Centrul Cultural din Piteşti şi cu sprijinul financiar al Consiliului Judeţean Argeş, Concursul Naţional de creaţie poetică „Ion Pillat – Acolo unde-n Argeş...”. În anul 2012, concursul a ajuns la ediţia a VI-a. Concursul se adresează creatorilor de poezie care nu au depăşit vârsta de 35 de ani, nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor şi nu au volume tipărite. Cu fiecare ediţie, acest concurs a avut o participare mai bună, ceea ce denotă creşterea interesului pentru fenomenul literar, dar şi importanţa tot mai mare a manifestării. Începând cu anul 2006, de buna desfăşurare a concursului se ocupă poetul Alexandru Mărchidan.

Festivalul Concurs de Satiră Socială „Tudor Muşatescu”. La iniţiativa Centrului Creaţiei Populare Argeş a avut loc la Câmpulung Muşcel (Casa de Cultură a Sindicatelor), începând cu prima ediţie – 6-8 iunie 1980 – un festival-concurs care s-a bucurat în decursul anilor de o popularitate şi o participare extraordinară, onorându-l cu prezenţa formaţii şi interpreţi de elită din întreaga ţară. Concursul a fost întregit la unele ediţii de concursuri literare satirice, simpozioane, recitaluri din opera scriitorului omagiat, expoziţii de caricaturi, toate menite să-l cinstească pe marele fiu al urbei muscelene.

Până în anul 1990, festivalul avea o derulare bienală. Mulţi câştigători de la Câmpulung vor deveni interpreţi profesionişti. Timp de zece ediţii (între 1980 şi 1998), preşedinte al juriului a fost scriitorul, publicistul şi traducătorul Vlad Muşatescu, iar la cele care au urmat – fiul lui Tudor Muşatescu, actorul Teatrului Naţional din Bucureşti, Bogdan Muşatescu. În perioada 1980-2003, director al festivalului a fost profesorul şi textierul Corneliu Lamba. Până la această dată s-au derulat 12 ediţii. După anul 2003, festivalul de umor s-a desfăşurat pe parcursul a şapte ediţii, în fiecare an, la sfârşitul lunii septembrie. Organizatorii manifestării sunt Primăria Municipiului Câmpulung Muşcel, casele de cultură „Tudor Muşatescu”, „C.D. Aricescu” (a Sindicatelor) şi Cercul Militar. Directorul festivalului este cunoscutul interpret, juristul Sergiu Cicu.

Concursul Naţional de Dans Sportiv „Dansul florilor”. O realizare deosebită a Centrului Creaţiei Populare Argeş şi a Şcolii de Arte şi Meserii din Piteşti, din perioada când erau unite, este iniţierea pentru prima dată în ţară a Festivalului-concurs al perechilor de dans de societate „Dansul Florilor”. Organizat anual în perioada Simfoniei Lalelelor, el aduce la Piteşti zeci de perechi din ţară, care umplu de bucurie sufletul sutelor de iubitori de frumos, prezenţi la Sala Sporturilor. Iniţiatorul acestei manifestări a fost de la primele ediţii profesorul Viorel Năstase, care s-a luptat ca această iniţiativă să fie la nivelul aşteptărilor.

S-au organizat opt ediţii (prima ediţie: 27-28 aprilie 1984). În afara perechilor invitate din ţară s-au evidenţiat şi reprezentanţii Şcolii de Arte, ai Centrului Creaţiei Populare, Casei Sindicatelor, Casei Studenţilor, mişcarea de dans de societate de la Piteşti fiind un exemplu de urmat.

Începând cu ediţia a IX-a (2-3 mai 1992), concursul a adoptat sistemul internaţional de organizare, ca dans sportiv pe categorii şi clase, începând de la copii, juniori şi seniori. Spre bucuria unanimă, concursul continuă şi astăzi, iar interpreţii, premianţi atunci – Corina şi Alfred Schieb – sunt organizatorii şi continuatorii unei iniţiative care şi astăzi ne trezeşte nostalgia unor clipe de mare satisfacţie.

Cea de a XXIV-a ediţie a concursului s-a derulat în zilele de 4-6 mai 2012, la Sala Sporturilor din Piteşti. Au particpat 60 de cluburi de profil din toată ţara. Concursul s-a desfăşurat pe 40 de categorii de vârstă şi valoare, începând de la copii de patru ani până la vârstnici, categoria 55-60 de ani. Şi de această dată reprizele dansante au constituit clipe de desfătare pentru numerosul public piteştean. Directorul şi principalul organizator a fost coregraful Alfred Schieb.

Organizatori: Consiliul Local şi Primăria din Piteşti, Centrul Cultural din Piteşti, Federaţia Română de Dans Sportiv, Direcţia Judeţeană pentru Sport şi Tineret Argeş, Fundaţia „Lumina în suflet” şi Clubul „Total dance”.

Târgul Meşterilor Populari. În anul 1993 are loc prima ediţie, fiind organizată, de regulă, în ultima săptămână a lunii august, şi anume în zilele de joi până duminică. Organizatori: Consiliul Judeţean Argeş, prin Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii de la Goleşti. Locul desfăşurării târgului în decursul anilor: platoul Teatrului „Al. Davila” din Piteşti; Parcul din faţa Muzeului Judeţean Argeş; Piaţa Primăriei din Piteşti; Piaţa „Vasile Milea” şi Parcul Muzeului Goleşti.

Târgul îşi propune revitalizarea meşteşugurilor tradiţionale din România; combaterea kitsch-urilor şi dezvoltarea gustului pentru arta populară autentică.

Genuri ale artei populare prezente în decursul anilor la târgul meşterilor populari: ceramică, icoane pe lemn şi sticlă, ţesături de casă, port popular, ouă încondeiate, lemn lucrat artistic, obiecte

din piele, icoane pe scoarţă de copac, instrumente muzicale, împletituri din papură şi pănuş, păpuşi în costum popular. Sunt prezente în târguri şi creaţii contemporane, inspirate din creaţia tradiţională. La aceste târguri, participanţii au obligativitatea de a purta costum popular.

Meşteri populari renumiţi participanţi la târguri în decursul celor 18 ediţii: Virginia Linul, din Salva, Bistriţa-Năsăud (mărgele); Viţa Lepădatu, din Băbeni, Vâlcea (crestături în lemn); Filofteia Drajmici şi Oltica Cârstiuc, din Vatra Moldoviţei, Suceava (ouă încondeiate); Dan Gherasimescu, din Valea Danului, Argeş (cioplituri în lemn); Ion Arsene şi Constantin Mihaiu, din Jugur, Muscel (instrumente muzicale); Ioan Nistor, din Sighişoara, Mureş (piele); Ionică Coibanu, din Craiova, Dolj (icoane pe lemn); Florian Colea, din Târgovişte, Dâmboviţa (icoane pe lemn); Irina Stet, din Săpânţa, Maramureş (ţesături); Ion Rodoş, din Nucşoara, Argeş (sculptură în lemn).

Tabăra Naţională de Creaţie şi Documentare Artistică „Imagini de suflet" din Câmpulung. Tabăra naţională se află la cea de-a XVIII-a ediţie. A fost iniţiată de Cenaclul „I.D. Negulici" al Casei de Cultură „Tudor Muşatescu" şi din anul 2009 se derulează cea de-a III-a ediţie, în colaborare cu Asociaţia Localităţilor şi Zonelor Istorice şi de Artă din România. Prima ediţie a avut loc la Voinea, în anul 2009, cea de-a doua ediţie în Câmpulung, în anul 2010, sub genericul „Instantanee din Câmpulung Muşcel" şi în perioada 11-18 septembrie 2011, sub genericul „Imagini de suflet", cea de-a treia, şi a fost găzduită de complexul turistic „Muşcelul" din Câmpulung.

Din partea Cenaclului „I.D. Negulici" au participat pictorii: Nelu Constantin, George Paulian, Alexandru Marinescu, Ionel Dâmboianu, Liviu Florian Cioacă, Radu Ştefan, Ion Hultoană, Antoneta Cocoş, Diana Fianu Leca, Carmen Koszoruş, Laura Bunescu, Maria Răduţ, Cristina Ungureanu, Elena Vasilescu.

Din partea Asociaţiei „ALZIAR" au participat următorii pictori: Cristina Ungureanu, Elena Vasilescu, Lucian Bichigean, Ion Bogdan, Radu Cristian, Mihai Şerbănescu, Diana Ciurea, Monica Dohotariu, Mihai Marin Cârstea, Florica Ionescu, Dragoş Minculescu, Ioana Mihăescu, Adrian Oancea, Paul Mănguţă, Nicuşor Tiberiu Duţă, Aurel Gârjoabă, Andreea Dosinescu, Ion Traian Mârza, Ecaterina Mihai, Radu Nistor, Florin Sănduţu. În calitate de organizator a fost prezentă Carmen Ştefănescu, iar ca invitat de onoare, Ioana Lăpuşneanu.

Artiştii plastici au imortalizat diferite imagini din Câmpulung şi zonele limitrofe, iar în ziua de 15 septembrie au fost prezenţi la Filiala Muzeului Goleşti din Valea Româneştilor, unde au surprins diferite imagini ale locului. S-au înmânat diplome şi medalii din partea Casei de Cultură „Tudor Muşatescu" din Câmpulung şi Consiliului Judeţean Argeş, tuturor participanţilor şi organizatorilor acestui eveniment cultural. O selecţie a lucrărilor din primele două ediţii au făcut obiectul apariţiei unui album „Artă, iubire, cultură", editat de Primăria Municipiului Câmpulung în anul 2011. Organizatorii taberei de creaţie: Primăria Municipiului şi Casa de Cultură „Tudor Muşatescu" din Câmpulung Muşcel, cu sprijinul Consiliului Judeţean Argeş.

Festivalul Naţional de Muzică Lăutărească Veche „Zavaidoc". Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural-Piteşti, a iniţiat câteva activităţi de anvergură naţională, care s-au bucurat de mult succes atât în rândul participanţilor, cât şi al personalităţilor care le-au onorat cu prezenţa lor ca membri în juriu: Tudor Gheorghe, Marioara Murărescu, Gheorghe Oprea şi mulţi alţii. Iniţiat în anul 2006, Festivalul Naţional de Muzică Lăutărească Veche „Zavaidoc" a fost imprimat în conştiinţa argeşenilor şi a participanţilor din majoritatea judeţelor ţării. Ediţia a IV-a s-a derulat în zilele de 27-29 noiembrie 2009, la Casa de Cultură a Sindicatelor din Piteşti. Urmau manifestările din anii 2010 (ediţia a V-a) şi 2011 (ediţia a VI-a).

O impresie deosebită au lăsat-o vedetele care au prezentat recitaluri precum Tudor Gheorghe, Floarea Calotă, Maria Dragomiroiu, Cristina Turcu-Preda, Gavril Prunoiu şi Grupul vocal bărbătesc „Doruri muscelene", Florin Vasilică şi Grupul vocal bărbătesc „Teleormanul". O manifestare căreia îi dorim la cât mai multe ediţii.

Fig. 410 - Festivalul Naţional de Muzică Lăutărească Veche „Zavaidoc”
(foto, 2009, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

Concursul Naţional de Poezie de Dragoste „Leoaică tânără, iubirea...” Ajuns la cea de a XII-a ediţie (anul 2012), Concursul Naţional de Poezie de Dragoste „Leoaică tânără, iubirea....” este organizat de Centrul Cultural – Piteşti şi revistele „Argeş” şi „Cafeneaua literară”, sprijinite financiar de Primăria Municipiului Piteşti. Anual, zeci de tineri poeţi din ţară îşi trimit lucrările la Piteşti, cei mai buni fiind răsplătiţi cu premii şi distincţii. Seriozitatea cu care este organizată această manifestare constituie o garanţie a participării mereu crescânde cu fiecare ediţie.

Festivalul Naţional de Romanţe şi Poezie „Rapsodii de toamnă”. La Câmpulung Muşcel, Primăria, împreună cu Casa de Cultură a Sindicatelor „C.D. Aricescu”, Casa Municipală de Cultură „Tudor Muşatescu” şi Cercul Militar, organizează anual, în ultima săptămână din septembrie, la Cercul Militar, Festivalul Naţional de romanţe şi poezie „Rapsodii de toamnă”, care în 2011 a împlinit şapte ani de desfăşurare.

Tematica manifestării o reprezintă romanţele şi poeziile care tratează subiectul anotimpului toamna. Participanţii sunt interpreţi de romanţe şi recitatori din casele de cultură şi centrele culturale ale ţării. Este o iniţiativă care se bucură de multă apreciere şi popularitate, atât din partea interpreţilor de gen din judeţul nostru, din multe judeţe ale ţării, dar şi din partea melomanilor musceleni care fac neîncăpătoare sala se spectacole. Directorul festivalului este Sergiu Cicu.

Concursul Naţional de Poezie, Proză, Epigramă, Pictură şi Fotografie Artistică „Pe aripi de dor domnesc”. Şi în mediul rural sunt iniţiative interesante care atrag participare naţională. Astfel, la Domneşti, în luna august se finalizează în fiecare an Concursul naţional de poezie, proză, epigramă, pictură şi fotografie artistică „Pe aripi de dor domnesc”, organizat de Fundaţia „Petre Ionescu – Muscel”, de colectivul de redacţie al revistei „Pietrele Doamnei”, care apare în Domneşti, de Casa de Cultură şi de Primăria din Domneşti. Câştigătorilor concursului li se oferă premii, distincţii, diplome de excelenţă. Cu acest prilej se acordă şi distincţia Diploma „Opera Omnia” unor personalităţi marcante care şi-au adus contribuţia la dezvoltarea spirituală a Domneştiului, a Argeşului şi a ţării. Meritul principal în organizarea acestui interesant concurs revine cunoscuţilor scriitori domnişani Ion C. Hiru şi George Baciu.

Festivalul Naţional de Teatru pentru Copii şi Tineret „Ludicus”. Organizatori: Consiliul Local, Primăria, Centrul Cultural şi Casa de Cultură a Sindicatelor „Dacia” din Mioveni. Festivalul se organizează anual în ultimele zile de vineri, sâmbătă şi duminică ale lunii noiembrie. S-au derulat cinci ediţii. Tematica manifestării: piese de teatru şi spectacole literare la alegere. De obicei au

participat la fiecare ediţie aproximativ 10- 15 trupe de teatru de copii şi tineri, cu precădere din judeţul Argeş, dar şi din alte judeţe ale ţării. O iniţiativă care onorează activitatea celor două directoare ale instituţiilor de cultură din Mioveni: Argentina Elena Culcuş şi Elisabeta Panait.

III. Festivaluri, concursuri şi expoziţii cu caracter judeţean

„Cântecele Argeşului şi Muşcelului", concurs judeţean al grupurilor vocale şi instrumentale tradiţionale, al rapsozilor, soliştilor vocali şi instrumentişti. Casa Creaţiei Populare a judeţului Argeş a iniţiat în anul 1969 Concursul judeţean al grupurilor vocale şi instrumentale tradiţionale, al rapsozilor, soliştilor vocali şi instrumentişti intitulat *Cântecele Argeşului*. Derularea lui a fost bienală.

În perioada 1984-1989, concursului „Cântecele Argeşului" i s-a schimbat genericul în noul „Sus, pe Argeş, la izvoare", revenind la prima denumire după 1990.

Fig. 411 - Grupul vocal „Argeşelul"din Boteni (foto, 2005, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

Începând cu anul 2012, genericul său este „Cântecele Argeşului şi Muscelului", fiind mai aproape de specificul etnozonei pe care o reprezintă. În decursul anilor s-au evidenţiat multe formaţii şi interpreţi care au impresionat specialiştii şi spectatorii prin talentul şi calităţile interpretative, fiind mesageri valoroşi ai locurilor natale la confruntările de gen din ţară. Organizatorii acţiunii sunt Consiliul Judeţean Argeş şi Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţioanle Argeş.

Concursul de interpretare şi creaţie „Pe aripile poeziei". Centrul Judeţean al Creaţiei Populare Argeş organizează (începând cu anul 1972), în parteneriat cu Teatrul „Al. Davila" – Piteşti, Concursul judeţean de interpretare şi creaţie „Pe aripile poeziei". Scopul său este selectarea şi promovarea tinerilor creatori, interpreţi ai versului şi teatrului de amatori din şcoli şi licee. Începând cu ediţia din 2010, secţiunea „Teatru/Dramaturgie" a fost împărţită în „Monolog" şi „Scenete", pentru a pune cât mai bine în evidenţă calităţile interpretative ale participanţilor. Pe parcursul fiecărui an, misiunea membrilor juriului a devenit tot mai dificilă, ceea ce dovedeşte, pe de o parte, crearea unui orizont de aşteptare privitor la valoarea participanţilor, iar pe de altă parte, îmbunătăţirea criteriilor de selecţie. Iniţiatorii concursului au fost poeţii Miron Cordun şi Marian Stoica. Apoi Corneliu Lamba s-a ocupat de buna desfăşurare a acestei manifestări, iar ştafeta a fost preluată de Alexandru Mărchidan.

Festivalul de Datini de Crăciun şi Anul Nou „Florile dalbe". Din cauza contextului politic, acest festival de marcă iniţiat de Centrului Creaţiei Populare a fost intitulat Concursul judeţean de datini şi obiceiuri tradiţionale laice şi îşi avea prima ediţie în anul de graţie 1980, în

preajma Crăciunului (23 decembrie), la Casa de Cultură din Curtea de Argeş. De acest festival se leagă şi „naşterea” unor formaţii de amatori, precum cele din Mioarele („Colinda”), Vlădeşti („Bratia”), Rucăr, Arefu.

Festivalul de datini de Crăciun şi Anul Nou „Florile dalbe” a devenit cea mai populară manifestare dedicată tinerilor şi vârstnicilor iubitori ai tradiţiei noastre milenare. De la ediţia a X-a (1990) nu mai are caracter competitiv şi antrenează obiceiuri de Crăciun, Anul Nou şi Bobotează. Datorită numărului mare de participanţi (la ediţia din 1989 au fost 73 de grupuri!) s-au constituit „centre” intermediare – precum Ţiţeşti, Corbi-Stăneşti, Vultureşti, Ştefăneşti – în vederea selectării pentru marea finală care s-a ţinut, de-a lungul timpului, în oraşele Piteşti, Curtea de Argeş, Câmpulung Muscel şi Topoloveni. Actualmente, la finală are loc alaiul obiceiurilor de iarnă şi spectacolul de gală la Centrul de Cultură şi Arte „George Topîrceanu” din Cetatea Basarabilor.

Fig. 412 - Ansamblul „Colinda”
de la Mioarele
(foto, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

Concursul ansamblurilor folclorice şi al formaţiilor de dansuri de copii şi tineri „Gheorghe Popescu-Judeţ”. A fost conceput iniţial ca o întrecere cu caracter interjudeţean care să se desfăşoare la Topoloveni şi să poarte numele unui mare dansator şi coregraf argeşean originar din această zonă. Deoarece la Topoloveni, Casa de Cultură era în construcţie, primele ediţii au avut loc la Câmpulung Muscel (19-22 iunie 1997 – prima ediţie cu caracter naţional, 28-29 aprilie 1998, ediţia a II-a, cu caracter judeţean, şi ediţia a III-a, 30 aprilie – 1 iunie 1999, cu participare naţională). Festivalul s-a bucurat de un real succes, primind aprecierile specialiştilor şi ale unui public numeros.

Fig. 413 - Ansamblul folcloric al Căminului Cultural – Brăduleţ
(foto, 2009, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

Din anul 2000, întrecerea a avut o desfăşurare judeţeană, bianuală, antrenând cele mai bune ansambluri şi formaţii coregrafice, laureatele fiind premiate de către organizatori (Centrul Creaţiei Populare Argeş şi Casa de Cultură „George Topîrceanu" din Curtea de Argeş, unde evoluau formaţiile participante).

Inaugurându-se noua Casă de Cultură din Topoloveni „Preot Ion Ionescu", începând din anul 2009 s-a decis ca manifestarea să aibă caracter judeţean, să se desfăşoare anual în oraşul Topoloveni, cum fusese gândit iniţial. Decizia s-a dovedit bună, deoarece în ultimii ani concursul a cunoscut o efervescenţă atât numerică, dar şi calitativă, iar perspectivele revitalizării mişcării coregrafice din judeţul nostru sunt îmbucurătoare.

Salonul de primăvară al artiştilor plastici amatori din Argeş. Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş s-a preocupat îndeaproape de activitatea artiştilor plastici amatori, atât prin coordonarea lor, dar şi printr-o activitate expoziţională susţinută. Aurel Calotă şi mai apoi Gheorghe Pantelie au organizat în acest sens atât expoziţii personale, cât şi de grup ale artiştilor plastici din judeţ, care s-au remarcat prin activitatea lor. Dintre acestea amintim aici expoziţiile prilejuite de taberele de profil de la Păuleasca, pe cele dedicate cercului „Cromo" din Albeşti, ale Cenaclului „I.D. Negulici" din Câmpulung Muşcel şi, mai nou, ale cercului „Anteu" din Mioveni, Salonul de iarnă, Salonul de toamnă, Salonul de primăvară. Acesta din urmă a căpătat ritmicitate, desfăşurându-se an de an, prin rotaţie, în fiecare din oraşele judeţului. Ediţia de anul acesta a poposit pentru prima dată în circuitul amintit şi pe simezele Casei de Cultură a Sindicatelor de la Mioveni, bucurându-se, pe lângă veteranii artei plastice de amatori de la noi, de participarea multor tineri. O manifestare utilă şi mereu în continuă dezvoltare.

Reuniunea de primăvară a corurilor din Argeş. În ultimii 20 de ani, pentru revigorarea mişcării corale din judeţul Argeş, pentru stimularea corurilor din şcoli, licee, case de cultură, centre culturale, Centrul Creaţiei Populare al Judeţului Argeş a organizat, din doi în doi ani, o întâlnire a corurilor şi grupurilor corale în centre cu o mişcare corală deosebită de-a lungul vremii, cum ar fi: Topoloveni, Domneşti, Curtea de Argeş, Câmpulung Muşcel, Mioveni şi Piteşti. Pentru stimularea lor, cele mai bune formaţii prezente în aceste spectacole au fost selecţionate pentru a concerta în cadrul Festivalului Internaţional de Muzică Corală „D.G. Kiriac". În anul 2012, reuniunea s-a derulat la Curtea de Argeş şi Ştefăneşti.

Fig. 414 -„Muguraş" din Corbi (foto, 2012, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

„Mugurii folclorului argeşean" – concursul celor mai talentaţi copii, solişti vocali şi instrumentişti de muzică populară din judeţul Argeş. La propunerea preşedintelui Consiliului Judeţean Argeş, Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş, în colaborare cu primăriile, casele de cultură, căminele culturale şi şcolile din toate localităţile judeţului, a organizat Festivalul intitulat *Mugurii folclorului argeşean*, dedicat celor mai talentaţi copii, solişti vocali şi instrumentişti de muzică populară din judeţul Argeş, concurs ajuns în primăvara anului 2012 la cea de-a cincea ediţie. Această manifestare îşi propune stimularea celor mai talentaţi copii, interpreţi de muzică populară din localităţile judeţului; dezvoltarea aptitudinilor pe care le au, spre cunoaşterea şi păstrarea valorilor autentice ale folclorului muzical românesc.

Interpreţii selectaţi beneficiază de perfecţionare prin licee de specialitate şi Şcoala de Arte şi Meserii din Piteşti, precum şi acordarea unor burse şcolare. Primele cinci ediţii s-au bucurat de mare succes, descoperindu-se talente remarcabile care deja s-au afirmat în viaţa culturală argeşeană.

„Speranţe argeşene” – concurs judeţean de muzică uşoară şi muzică cultă. La fel ca şi concursul „Mugurii folclorului argeşean”, concursul este un proiect realizat la îndemnul preşedintelui Consiliului Judeţean Argeş, Constantin Nicolescu, pentru stimularea copiilor şi tinerilor care au calităţi deosebite în domeniul muzicii uşoare şi al muzicii culte. Organizatorul principal este Şcoala Populară de Arte şi Meserii, care, sprijinită în special financiar de Consiliul Judeţean Argeş, a dovedit pe parcursul anilor (2008-2011) că o muncă făcută cu profesionalism dă rezultatele scontate.

Fig. 415 - Laureaţi ai Concursului muzical, organizat de Şcoala Populară de Artă şi Meserii , Piteşti (foto, 2010, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

Pe parcursul celor patru ediţii au fost descoperite reale talente, care îşi continuă pregătirea în cadrul Liceului „Dinu Lipatti” şi al Şcolii Populare de Arte şi Meserii. Premianţii s-au remarcat la festivaluri naţionale şi internaţionale cum ar fi „Mamaia copiilor”, „Cerbul de Aur al copiilor”, la San Remo sau Orfes (Italia), făcând mare cinste Argeşului.

Sărbătorile Argeşului şi Muşcelului. La iniţiativa domnului Constantin Nicolescu, preşedintele Consiliului Judeţean Argeş, în anul 2007 au debutat în judeţ „Sărbătorile Argeşului şi Muşcelului” – o manifestare menită să evidenţieze valorile umane reprezentative ale acestor locuri.

În decursul a patru săptămâni (august-septembrie), argeşenii şi muşcelenii se bucură de numeroase spectacole în aer liber cu invitaţi de renume locali şi naţionali. Apogeul este atins în penultima zi a sărbătorilor, când la Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii din Goleşti se decernează titlurile de cetăţean de onoare al judeţului Argeş, fiu/fiică al/a Argeşului şi Muşcelului şi diplome de excelenţă, onorând astfel personalităţile care fac cinste Argeşului în ţară şi peste hotare. Sunt premiate formaţiile, interpreţii şi coordonatorii artistici care s-au evidenţiat la toate festivalurile şi concursurile locale desfăşurate în anul curent. Au loc spectacole muzical-coregrafice reprezentative susţinute de formaţii de amatori şi profesioniste din Argeş şi invitaţi de marcă din ţară.

Fig. 416 - Laureaţi ai concursului. „Cea mai frumoasă argeşeancă şi cel mai frumos argeşean, purtători ai costumelor populare de sărbătoare”
(foto, 2011, colecţia instituţiei)

În cadrul manifestărilor „Sărbătorile Argeşului şi Muşcelului” (care au debutat în anul 2007), în organizarea Consiliului Judeţean Argeş, se desfăşură în ultima zi a acestor sărbători faza finală a Concursului. „Cea mai frumoasă argeşeancă şi cel mai frumos argeşean purtători ai costumelor populare de sărbătoare”, organizat din iniţiativa Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş; coordonator de proiect, Sorin Mazilescu.

Acţiunea a fost gândită din dorinţa de a reînvia spiritul sărbătorilor tradiţionale, de a redescoperi rolul tinerei generaţii în viaţa social-culturală; frumuseţea fizică şi morală a tinerilor din satele şi oraşele argeşene primind astfel valenţe suplimentare prin piesele de port popular, urmărindu-se valoarea estetică globală a omului şi a costumului.

Concurenţii îşi etalează costumele considerate reprezentative pentru zona din care provin şi sunt în măsură să prezinte particularităţile portului popular (componenţă, cromatică, motive), precum şi date etnoculturale despre localitatea pe care o reprezintă.

Expoziţia judeţeană de icoane „Pârvu Mutu Zugravu”. Expoziţia judeţeană de icoane „Pârvu Mutu Zugravu” a fost iniţiată de Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş în anul 2008 (coordonatorul proiectului: pr. Cosmin Bloju). Scopul acestei expoziţii este, pe de o parte, de a pune în valoare creaţia iconarilor argeşeni, iar pe de altă parte, de a-i pregăti pe aceştia pentru Expoziţia-concurs Naţională de icoane „Rugămu-ne Ţie!”.

S-au desfăşurat până acum patru ediţii (2008, 2010, 2011 şi 2012), în cadrul cărora au expus, printre alţii: Tatiana Ciurea, Camelia Darie, Ionela Cârstea, regretatul Teodor Zeţu, Lucia Nicola, Adrian Toma, Mihaela Pătrunjel, Ovidiu Taifas, Elena Mateescu, Camelia David, Răzvan Manea, Adrian-Radu Toma, Ginuţa Duţă, Valentin Popa, Andrei Postu, Maria Axinte, Maria-Ioana Giura.

Începând cu anul 2012, instituţia organizatoare şi-a propus să aducă în atenţia publicului şi pictura bisericească murală, cu fotografii de pe şantierele bisericilor din judeţul nostru.

Festivalul judeţean de poezie „Anna de Noailles”. La sugestia şi iniţiativa unui colaborator permanent al Casei de Cultură a Sindicatelor „Dacia” din Mioveni, profesorul Nicolae Rizea, s-a înfiinţat un nou festival al poeziei, cântecului şi teatrului francez, ce poartă numele scriitoarei de origine română Anna de Noailles. Festivalul are desfăşurare judeţeană şi se desfăşoară

anual în parteneriat cu Asociaţia de prietenie Mioveni-Landerneau. În cei cinci ani de când fiinţează, festivalul s-a bucurat de interes din partea copiilor şi tinerilor iubitori de limbă franceză, care îşi desfăşoară activitatea în şcoli şi în cluburile elevilor şi copiilor din judeţul Argeş.

Tabăra de meşteşuguri „Tradiţii argeşene". Pentru a fi valorificată activitatea secţiilor externe de meşteşugari care fiinţează în cadrul Şcolii Populare de Arte şi Meserii din Piteşti, la dorinţa dnei director Gabriela Pendiuc, cu sprijinul conducerii Consiliului Judeţean Argeş, s-a iniţiat în perioada 22-26 august 2011 la Nucşoara, la Baza de Salvamont Argeş, prima ediţie a taberei de meşteşuguri „Tradiţii argeşene". Coordonatorul taberei a fost meşterul popular Ion Rodoş. Tema atelierelor de meşteşuguri a fost binevenită – a dovedit-o prezenţa numeroasă (65 de copii) din diverse localităţi ale judeţului, unde fiinţează secţii externe ale şcolii. De remarcat faptul că tabăra s-a desfăşurat pe module, în fiecare zi elevii schimbând meşterul şi meşteşugul. Lucrările realizate în tabără au fost expuse cu prilejul Sărbătorilor Argeşului şi Muşcelului din septembrie 2011, de la Muzeul Goleşti.

Sărbători folclorice tradiţionale

Rapsodia păstorească de la Corbi. La iniţiativa profesorilor Traian Ciuculescu şi Ion Ilinescu, începând cu 24 mai 1970 are loc prima ediţie a manifestării „Rapsodia ciobănească", antrenând formaţiile folclorice păstoreşti de pe valea Râului Doamnei, cu prilejul urcatului oilor la munte, pentru ca începând din ediţiile următoare să fie invitate şi ansambluri din judeţele Sibiu (ansamblul de la Jina), Vâlcea (ansamblurile folclorice de la Băbeni şi Vaideeni) şi Gorj – ansamblurile folclorice de la Novaci, Baia de Fier şi Polovragi.

Fig. 417 - Ansamblul „Ciobănaşul" din Corbi (foto, 1983, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

În ediţiile care s-au succedat an de an au performat pe scena Căminului Cultural din Corbi formaţii artistice remarcabile, cum ar fi cele de fluieraşi de la Arefu, Bradu, Galeşu-Brăduleţ, precum şi ansambluri folclorice de la Arefu, Boteni, Berevoeşti, Costeşti, Câmpulung Muscel, Domneşti, Muşăteşti, Poenarii de Muşcel, Vlădeşti şi ansamblul „Dorul" al Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş.

Ciobăneii şi ciobăniţele au pornit alaiul cântecelor pastorale şi haiduceşti, ale celor de dragoste şi dor, amestecate cu învârtitele ciobăneşti şi jocurile aprige de brâu şi de-doi, armonizaţi cu spectatorii sosiţi din toate colţurile ţării, soliştii vocali şi instrumentişti, formaţiile coregrafice, ansamblurile folclorice cântând, dansând, jucând şi chiuind de bucurie, într-un neastâmpăr permanent şi vibrant al sufletelor curate care au tulburat liniştea firească a locurilor, invitaţii bucurându-se de generozitatea gazdelor şi de minunile naturale oferite de împrejurimile colinare ale

Corbilor. La cea de-a 42-a ediţie a „Rapsosdiei” din 2012 au participat reprezentanţi ai judeţelor Gorj, Sibiu, Vâlcea şi Argeş, mesageri ai păstorilor din Carpaţi. Din program s-au remarcat: întâlnirea fermierilor, premierea celor mai buni crescători de animale, vernisajul unor expoziţii (pictură, ceramică, împletituri şi preparate culinare); parada cântecului, dansului şi portului tradiţional; parada călăreţilor; în mod deosebit aniversarea cuplurilor care au împlinit 50 de ani de căsătorie; spectacolul excepţional muzical-coregrafic susţinut de ansamblurile cu specific păstoresc, şi, în încheiere, petrecerea populară la care au evoluat toţi participanţii. Organizatori au fost: Consiliul Judeţean Argeş, Primăria şi Consiliul Local din Corbi, Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş şi Căminul Cultural din Corbi.

Întrecerea căluşarilor din Argeş. Primele cinci ediţii ale festivalului s-au desfăşurat, începând cu anul 1982, la iniţiativa regretatului inspector al Comitetului de Cultură Argeş, Paul Trache, în Piteşti, pe esplanada din faţa Casei de Cultură a Sindicatelor, cu participarea ansamblurilor din Hârseşti, Stolnici, Pădureţi, Mârghia, Buzoeşti, Costeşti şi alte formaţii din Piteşti, Curtea de Argeş, Câmpulung, Topoloveni şi Mioveni.

În perioada 1990-2001, festivalul s-a desfăşurat la Casa de Cultură din Costeşti, ulterior întrecerea căluşarilor desfăşurându-se în comuna Stolnici. Treptat, au fost invitate şi cetele de căluşari şi ansamblurile Ilie Martin de la Coloneşti şi „Junii căluşari” de la Sârbii-Măgura, ambele din judeţul Olt.

Fig. 418 - Ansamblul „Dorul” al C.J.C.P.C.T. Argeş (foto, 2012, colecţia instituţiei)

Căluşul este un dans alegoric păstrând rânduiala coregrafică, săpată în marmura basoreliefurilor, şi având un impact emoţional pentru fiecare spectator din orice colţ al lumii, iar faptul că trupele din Hârseşti, Lunca Corbului, Costeşti, Bârla şi mai cu seamă Stolnici sunt mereu mai puternice şi mai numeroase demonstrează rostul curativ- tămăduitor şi revigorant al jocului căluşăresc.

Brâul de la Boteni. La iniţiativa expresă a cadrelor didactice Ion Mihai Ghinescu şi Mihail Măgureanu, actualul director artistic al ansamblului folcloric „Argeşelul”, cel mai longeviv director de cămin cultural din Argeş, s-a hotărât ca la manifestarea „Brâul de la Boteni” să fie invitate toate formaţiile care au inclus în repertoriul coregrafic jocurile tradiţionale aparţinând familiei de *brâuri.*

Prima ediţie s-a desfăşurat pe scena Căminului Cultural din Boteni la 4 august 1996, fiind invitate formaţii prestigioase din judeţul Argeş: *Ciobănaşul* de la Corbi, *Argeşul* din Curtea de Argeş, *Floricica* de la Bârla, *Ciuleandra* din Topoloveni, *Hora* de la Albeştii de Argeş, *Muntişor* din Arefu, *Bratia* din Vlădeşti, *Bujorel de munte* din Berevoeşti, *Dacia* din Mioveni, *Carpaţi* din Câmpulung Muşcel, *Plaiuri argeşene* din Piteşti, *Doruri muşcelene* – Mihăeşti, *Căluşarii* din Stolnici şi de la Casa de Cultură din Costeşti, *formaţiile de fluieraşi* de la Bradu şi Galeşu-Brăduleţ,

Nedeia Novacilor din judeţul Gorj şi ansamblul *Dorul* al Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş.

Fig. 419 - Brâul de la Boteni (foto, 1981, colecţia C.J.C.P.C.T.Argeş)

Manifestarea ajunsă la cea de-a 17-a ediţie reuşeşte să atragă mii de spectatori, datorită unei foarte bune organizări a Consiliului Local, a Primăriei şi Căminului Cultural din Boteni.

Sârba de la Berevoeşti. Iniţiată în urma consultărilor cu maestrul coregraf Dorin Oancea şi prof. Costin Alexandrescu, întrecerea de la Berevoeşti, organizată de regretatul Ion Baboi, directorul Căminului Cultural, şi-a îndreptat atenţia în special asupra formaţiilor de tineri şi copii care activează în judeţul Argeş, având ca generic „Mândră floare din Muşcel", prima ediţie desfăşurându-se pe scena Căminului Cultural din Berevoeşti, în anul 2000. La ediţia următoare, spectacolul s-a desfăşurat de Sfântul Ilie şi a fost dedicat învăţătorului, care în urmă cu patru decenii a înfiinţat prima formaţie de dansuri în Berevoeşti, Mihai Preoteasa.

Din anul 2002, organizatorii au decis, pe lângă întrecerile formaţiilor muzical-coregrafice ale copiilor şi tinerilor din arealul etno-folcloric Argeş- Muşcel, şi invitarea unor personalităţi din domeniul muzicii populare româneşti, prin postul de radio „Antena satelor", dar şi a unor ansambluri prestigioase precum „Dorul", al C.J.C.P.C.T. Argeş, „Brâuleţul" din Găeşti, „Nedeia Novacilor", „Doina Gorjului" din Târgu Jiu.

Hora satului ca la Bârla. În anul 2005 a fost înfiinţat Ansamblul Folcloric „Floricica", o dorinţă mai veche a regretatului coregraf Voicu Dumitrescu. Iniţiatorii au dorit să numească această manifestare cu caracter interjudeţean „Hora satului", tocmai pentru că horele sunt cele mai răspândite, ca simbol al unirii şi unităţii neamului, prin realizarea lanţului de braţe jucătorii armonizându-se într-un cerc al frumuseţii. Actualul primar Gheorghe Neacşu a amplificat manifestarea, dându-i un caracter zonal, invitând formaţii şi interpreţi şi din alte localităţi.

Personalităţi argeşene şi muşcelene care s-au evidenţiat pe plan local şi/sau naţional în diferite domenii de activitate: artistic, cultural, ştiinţific, bisericesc şi sportiv. Pentru includerea în acest tabel s-a avut în vedere: locul naşterii (în localităţi ale actualului judeţ) sau ponderea activităţii desfăşurate în Argeş.

1. Neacşu (judele Câmpulungului, 1480-1545). Autorul scrisorii din anul 1521 adresată judeţului Braşovului, Hans Begner, întâiul document redactat în limba română, cunoscut şi păstrat.
2. Pârvu Mutu (1652 - 1732), pictor de biserici.
3. Daniil al II-lea Topoloveanu (1657-1735) arhiereu, mitropolit al Ţării Româneşti.
4. Nicolae Coculescu (1803-1891), publicist, primar, deputat.
5. Ilarion Gheorghiadis (1777-1845), episcop al Argeşului între anii 1820-1823 şi 1828-1845, colaborator al lui Tudor Vladimirescu.
6. Samuil Tărtăşescu Sinadon (1849) stareţ al mănăstire Vieroşi din judeţul Muşcel şi al schitului Buliga din Piteşti, vicar al Episcopiei Argş între anii 1845-1849 episcop-locotenent de Argeş, organizatorul Administraţiei Eparhiei Argeşului.
7. Ion D. Negulici (1812-1851), pictor şi revoluţionar.
8. Ioan C. Lerescu (1830-1895), publicist şi autor de manuale.
9. Theodor Aman (1831-1891), pictor.
10. Ghenadie Petrescu (1836-1918), episcop al Argeşului între 1875-1893, editor de documente.
11. George Stephănescu (1843-1925), dirijor, compozitor.
12. George Demetrescu Mirea (1852- 1934), sculptor.
13.Constantin Dobrescu-Argeş (1856-1903), activitate pe tărâm cultural.
14. Alexandru Valescu (1861-1944), editor.
15. Dimitrie Mirea (1864-1942), sculptor.
16. Emanoil Elefterescu/Elefteriades (1863), monografist.
17. Luca Paul (1864-1939), folclorist.
18. Constantin Mateescu (1864-1939), folclorist.
19. Alexandru N. Gussi (1864-1927), publicist.
20. Nicolae Brânzeu (1869-1939), publicist, prefect.
21. Virgil Lupescu (1870-1948), autor de manuale şcolare de istorie.
22. Dumitru Băjan (1871-1950), istoric.
23. Costin Petrescu (1872-1955), pictor.
24. Tatiana Bobancu (1874-1948), publicistă şi activitate pe tărâm cultural.
25. Constantin Rădulescu-Codin (1875-1926), folclorist.
26. Alexandru Bărcăcilă (1876-1970), arheolog.
27. Nicolae I. Apostolescu (1876-1918), istoric literar.
28. Dumitru Norocea (1880-1964), pictor, restaurator.
29. Ştefan Chicaş (1881-1963), istoric al vieţii economice.
30. Dumitru Mihalache (1885-1916), folclorist.
31. Ştefan Gr. Berechet (1885-1946), jurist, editor de documente, publicist.
32. Ion G. Nicolaescu-Măţău (1885-1973), autor de manuale şcolare, editor.
33.Rudolf Schweitzer-Cumpăna (1886-1975), pictor.
34. Nicolae/Nicu/Leonard (1886-1929), cântăreţ de operetă.
35. Gheorghe Belizarie (1887-1943), pictor de biserici.
36. Petre Vintilescu (1887- 1976), teolog.
37. Dumitru Măţăoanu (1889-1929), sculptor.
38. Olga Greceanu (1890-1978), pictoriţă.
39. Ion Răuţescu (1892-1974), monografist.
40. Constantin Argeşeanu (1892-1964), scrritor, traducător.
41. Dumitru Udrescu (1892-1981), lingvist, folclorist.
42. Dumitru Ionescu Berechet (1896-1969), arhitect.

43.Marin Teodorescu Zavaidoc (1896-1969), viorist, cântăreţ de muzică lăutărească.
44. Dan Băjenaru (1900-1988), pictor.
45. Anton I. Balotă (1901-1971), folclorist.
46. Ion Şucu (1902-1988), paleograf.
47. Constantin Baraschi (1902-1966), sculptor.
48. Nicolae Deleanu (1903-1970), publicist.
49. Nicolae Gh. Teodorescu (1905-1991), monografist.
50. Dimitrie Al. Nanu (1906-1988), folclorist, critic literar.
51. Gheorghe Dragomirescu (1907-), lingvist.
52. Ion Comănescu (1907-1996), arhivist.
53. Gheorghe Vrabie (1908-1991), folclorist.
54. Iustin Moisesecu (1910-1986), mitropolit al Ardealului, apoi al Moldovei şi Sucevei, patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.
55. Ion Cruceană (1911-1999), folclorist şi publicist.
56. Ilie Diaconescu8 (1911-1983), preot, studii de istorie locală.
57. Alfons Popescu (1912-1978), dirijor, compozitor.
58. Flaminiu Mârţu/Mârtzu (12 noiembrie 1913 - 27 noiembrie1990), nuzeograf, arheolog.
59. Vasile Caramelea (1915-1994), antrolog social şi cultural.
60. Gheorghe Pârnuţă (1915-2009), istoric.
61. Marin Branişte (1915-1916), preot în Piteşti şi la Parohia Ortodoxă din Viena (1974-1993), preocupări în domeniul istoriei locale.
62. Constantin Dejan (1916-1996), preot, protopop, activitate sociologică.
63. Theodor Băjenaru (1917-1976), actor.
64. Constantin M. Dinu (1920-1980), istoric, pedagog.
65. Ioan Belizarie (1918-1944), pictor.
66. Ion M. Dinu (1920-2008), istoric literar, publicist.
67. Gheorghe Ţuţui (1921-1998), istoric.
68. Dan Gh. Poescu (1921-), istoric.
69. Nicolae Spinei (1921- 1998), cercetător literar.
70. Octavian Ungureanu (1922-2001), publicist.
71. Ion Gh. Şendrulescu (1923-1991), istoric.
72. Emil Lerescu (1924-2005), muzicolog, compozitor.
73. Florian Georgescu (1924-1997), muzeograf, istoric.
74. Vasile Veselovschi (1925-1992), compozitor.
75. Ion Focşa (1925-2012), actor, memorialist şi publicist.
76. Ion Bucur - Hera (1926-2000), publicaţii în domeniul ethnic şi cultural, monografist.
77. Paul Dicu (1926-2008), arheolog.
78. Constantin Florea (1926-1978), arhivist, publicist.
79. Zenovie Păun (1928-1991), folclorist.
80. Ion Sălişteanu (1929-2011), pictor.
81. Dem Niculescu (1929-2004), actor.
82. Gheorghe Deaconu (1929-1985), muzeograf, istoric.
83. Nicolae Girardi (1931-2000), operator de film.
84. Constantin Zărnescu (1931-2003), actor şi publicist.
85. Gheorghe Iliescu-Călineşti (1932-2003), sculptor.
86. Iulian Rizea-Ilie (1933-1996), muzeograf.
87. Cornel Tamaş (1933-2008), istoric şi arhivist.
88. Ion Nania (1934-2010), arheolog şi pulicist.
89. Silvestru Voinescu (1935- 2005), bibliolog şi publicist.
90. Stelian Popescu (1938- 2002), istoric.
91. Ion Popescu - Argeşel (1935- 2004), geograf.
92. Romulus Constantinescu (1935-2007), grafician.

93. Constantin Dumitrescu (1936-1980), istoric.
94. Radu Stancu (1937- 2008), muzeograf şi biolog.
95. Aurică Simion (1938-1984), istoric.
96. Maria Mulţescu (1938- 2009), arhitectă.
97. Vasile Rizeanu (1939-2010), sculptor.
98. Gheorghe Vrăneanţu (1939-2006), pictor.
99. Aurelian Teodorescu (1941-1999), muzeograf.
100. Vasile Buligă (1942-1999), istoric.
101. Nicolae Dobrin (1947-2007), fotbalist, maestru emerit al sportului.
102. Sorin Zavulovici (1947-1987), actor.
103. Cristian Tuţă (1952-1998), actor.
104. Alexandru Theodor Ionescu (1956-2009), critic literar.
105. Mihai Radoslavescu (1930-2008), regizor.

Personalităţi literare din Argeş. Pentru întocmirea listei cu personlatăţile literare determinante au fost cele trei lucrări de referinţă: *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediţia a II-a, revăzută şi adăugită de G. Călinescu, *Istoria literaturii române contemporane*, 1941-2000, de Alex Ştefănescu şi *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, de Nicolae Manolescu.

Criteriile care au stat la baza introducerii în această listă a unor nume au fost trei:

1.Să se fi născut într-una din localităţile actualului judeţ Argeş.

2 Să se afle consemnat în lucrările de referinţă menţionate mai sus.

3. Să-şi fi desfăşurat o mare parte a activităţii în actualul judeţ Argeş.

1.Neagoe Basarab (1481-1521). Vestitul voievod ne-a lăsat *Învăţături către fiul său, Teodosie,* scrise în slavoneşte şi traduse în româneşte.

2. Naum Râmniceanu (1764-1838/9) din Corbii Muşcelului, dascăl prin case boiereşti, a lăsat „lucrări didactice, manuscrise în greceşte şi româneşte, printre care şi o *Hristoitie, Bună obicinuinţă noaoă*. (G. Călinescu)

3. Gheorghe (Iordache) Golescu (c. 1768-1848). Scrie *Condica limbii româneşti*, *Băgări de seamă asupra canoanelor grămăticeşti* şi culegerea de folclor *Pilde, povăţuiri şi cuvinte adevărate şi poveşti*. Este cunoscut „ca un om de cultură, dedicat cu precădere propăşirii şcoalei" (G. Călinescu).

4. Constantin (Dinicu) Golescu (1777- 1830), frate cu Gheorghe Golescu. „Schimbarea la faţă a acestui boier simbolizează întreaga noastră renaştere şi dovedeşte că revoluţiunea au făcut-o întâi boierii." (G. Călinescu). Scrie Însemnarea călătoriei mele, Constantin Radovici din Goleşti, făcută în anul 1824, 1825, 1826, apărută la Buda în 1826, în care descrie ce a văzut în „Austria, Italia imperială, Bavaria, Elveţia, minunându-se şi întristându-se în acelaşi timp, gândindu-se la starea în care se găsea românul: «O, prea puternice Părinte al tuturor noroadelor! Niciodată nu o să se ridice deasupra neamului românesc acel nor întunecos, plin de răutăţi şi de chinuri?»"

5. Nicolae Rucăreanu (c. 1810-1889). Scrie Modeste încercări politice, autorul fiind apreciat ca „amator, specializat în cinegetică, capabil prin sinceritate de senzaţii proaspete de vigoare cinegetică." (G. Călinescu)

6. Constantin D. Aricescu (1823-1886), poet, dramaturg, istoric. Autorul poeziilor militante: *Imnul libertăţii de la 1848, Marşul libertăţii, Unirea*. „Opera de istoric [...] este onorabilă” (*Istoria Câmpulungului, Istoria revoluţiunii române de la 1821*), iar ca poet „şi-a narat în versuri şi proză viaţa lui agitată” (G. Călinescu).

7. Ion Gh. Valentineanu (1834-1910), traducător, ziarist. Scrie *Biografia oamenilor mari scrisă de un om mic, Reforma*. Menţionat de George Călinescu.

8. Ioan C. Fundescu (1836-1904). Categorisit de Geoge Călinescu „gazetar”, dar „considerat de contemporani poet de «o naivă dulceaţă», a versificat incolor, încercând a fi «Vocea Argeşului»”.

9. Alexandru Davila (1862-1929). Autorul dramei „Vlaicu Vodă”. „Epoca în care Davila a condus Teatrul Naţional [...] a fost strălucită şi a atins o culme nemaiajunsă până atunci.” (G. Călinescu)

10. Elena Perticari Davila (1865-1951). Este menţionată de G. Călinescu la Bibliografie cu lucrarea *Din viaţa lui Carol Davila*.

11. Alexandru Bogdan-Piteşti (1870-1922). Menţionat de G. Călinescu în Bibliografie.

12. Dimitrie Nanu (1873-1943), poet. „Antologiile vor trebui să reţină *Ploaia de noapte* [...], dar mai ales *Scafandrierii* şi *În ceasul din urmă...*” (G. Călinescu)

13. Mihail Lungianu (1879-1966). Scrie „îndeosebi poveşti pentru copii între 8-12 ani, folositoare în scop cultural şi ca document de folclor.” (G. Călinescu)

14. Urmuz (1883-1923). George Călinescu aprecia că „prin argeşeanul Demetru Dem. Demetrescu-Buzău suprarealismul român este „anterior celui francez şi independent”. „Precursorul avangardei literare româneşti, nu este un poet, ci un prozator.” (N. Manolescu)

15. Liviu Rebreanu (1885-1944). Argeşean prin adopţie (a locuit multă vreme la Valea Mare – Podgoria, lângă Piteşti, este autorul unor capodopere: *Ion* („o epopee perfectă”), *Pădurea spânzuraţilor* („Un roman de analiză”), Răscoala („un tablou întreg al românimii agrare”), *Ciuleandra* („roman analitic”), cum le defineşte G. Călinescu, şi altele, intrate în patrimoniul UNESCO. Este „creatorul romanului nostru modern”. (N. Manolescu)

16. George Topîrceanu (1886-1937). Despre acesta, G. Călinescu spunea: „Toată lumea este de acord în a recunoaşte că Topârceanu avea îndemânare verbală, unii văd în asta o prestidigitaţie, însă îndemânarea (care nu se învaţă niciodată) nu este altceva decât definiţia poeziei, indiciul unei largi sensibilităţi.” Şi casa memorială de la Nămăeşti îl ţine prezent.

17. Alexandru Kiriţescu (1888-1961) a scris *Gaiţele, Lăcustele, Borgia*, piese „fără răsunet deosebit”. (G. Călinescu)

18. Ion Trivale (Iosef Netzler, 1889-1916). „Dacă [...] n-ar fi murit tânăr, critica română ar fi avut astăzi un alt aspect...” (G. Călinescu). Este autorul volumelor: *Cronici literare*, *Vina războiului de azi*.

19. Ion Pillat (1891-1945). Volumul care l-a consacrat „ca poet original şi tradiţionalist este *Pe Argeş în sus* ”. (G. Călinescu) Este „unul dintre cei mai caracteristici reprezentanţi” ai poeziei pure. (Nicolae Manolescu)

20. Ion Barbu (1895-1961). Poetul matematician, Dan Barbilian a dat „naştere acelei specii de hermetism ce s-a numit barbism”. „Prin cântările şi profundităţile sale, Ion Barbu este un poet mare...” (G. Călinescu). „El determină un curent, o şcoală”. „Capodoperele prozei de ocazie a lui Barbu rămân scrisorile către Vianu”. (N. Manolescu).

21. Mihai Moşandrei (1896-1994). Este autorul unei poezii „graseiată, vaporoasă, sentimentală şi propriu-zis descripitivă”. (G. Călinescu)

22. Ion Steriopol (1899-1983), publicist. Menţionat de G. Călinescu la Bibliografie cu volumul de versuri *Parter japonez.*

23. Tudor Teodorescu-Branişte (1899-1969), autorul mai multor romane (*Domnul Negoiţă*, *Băiatul popei*), schiţe şi nuvele (*Suflet de femeie, Ochiul de nichel*). Menţionat de G. Călinescu la Bibliografie.

24. Sanda Movilă (n. Maria Ionescu, 1900-1970, Cerbu-Albota), autoarea a mai multor romane (*Desfiguraţii*, *Crinii roşii*, dar, „fără valoare” (G. Călinescu).

25. Petre Ţuţea (1901-1991). Despre filosof, Alex Ştefănescu scrie: „Gânditor, original, considerat un geniu al oralităţii, naţionalist fervent, deopotrivă sincer şi declamativ...”. „Opera sa, aproape exclusiv orală, ceea ce înseamnă de obicei volatilă, destinată uitării, cuprinde mai multe fraze memorabile decât tratatele atent elaborate ale altora.” Treisprezece ani din viaţă petrecuţi în închisorile comuniste şi lipsit de dreptul de a publica l-au împiedicat să lase o operă scrisă. Nicolae Manolescu l-a numit „autor fără operă”.

26. Vladimir Streinu (1902-1970), cu numele adevărat Nicolae Iordache, cântă „timpul romantic dunărean” într-o „lirică la prima vedere înrudită cu aceea a lui Pillat”(G. Călinescu). A fost alături de Călinescu, „unul dintre criticii noştri cu vizibile preocupări teoretice, legate de critica literară, cât şi de poezie sau roman”.(N. Manolescu)

27. Tudor Muşatescu (1903-1970). Autor de comedii, dintre care se remarcă *Titanic Vals*, dar şi versuri şi proză. (G. Călinescu)

29. Radu Gyr (1905-1975) „Sunt foarte multe versuri frumoase în poezia lui...”. „Poema caracteristică (a câmpulungeanului Radu Demetrescu) este *Toamnă oltenească*.”(G. Călinescu)

30. Radu Boureanu (1906-1997). Poetul publică *Sbor alb*, *Sângele popoarelor*, *Fata din umbră*, şi *Üstüna.*Ultimele două sunt „nuvele exotice”.(G. Călinescu)

31. Constantin Fântâneru (1907-1975), autorul jurnalului liric *Interior*, este menţionat de G. Călinescu la Bibliografie.

32. Mihail Ilovici (1910-1983). Este menţionat de G. Călinescu la secvenţa *Noua generaţie*. „Tinerii se grupează pe principiul generaţiei sau pe acela al provinciei şi nu primesc în rândul lor decât debutanţi.”

33. Ion Marin Iovescu (1912-1977). Autorul romanului *Nuntă cu bucluc* care „tratează o temă ţărănească simplă şi dramatică”.(G. Călinescu)

34. Marta Rădulescu (1912-1959). Menţionată de G. Călinescu în Bibliografie cu: *Mărgele de măceş*, povestiri de vacanţă (versuri şi proză), *Clasa a VIII-a A, Sunt studentă*, *Cartea celor şapte basme, Streina.*

*   *

*

Nicolae Manolescu, la paginile 1396 - 1397, mai adaugă o listă intitulată: *Autori de dicţionar (1948-1989)*, care cuprinde 112 nume, printre care şi argeşenii Miron Cordun (George Cristea Nicolescu, 1935-1997) şi Nicolae Velea (1936-1987).

În afară de aceste personalităţi - din considerente locale - mai adăugăm alte 14. Timpul va decanta valoarea acestora şi va adăuga alte nume aflate astăzi în activitate, invocând afirmaţia lui Alexandru Paleologu: „Posteritatea nu se înşeală niciodată în omisiunile ei, şi nu consacră niciodată false valori."

1. Ion Ionescu-Boteni (1881-1949), scriitor.
2. Mihai Tican-Rumano (1893/5-1967), scriitor.
3. Ion Bănuţă (1914-1986), scriitor.
4. Marin Manu Bădescu (1915- 2005), istoric literar.
5. Ludmila Ghiţescu (1918-1991), poetă.
6. George Marinescu-Dinizvor (1922-1993), publicist.
7. Paul Everac (1924-2011), scriitor. Este menţionat de Alexandru Ştefănescu în două situaţii:

a.Ov. S. Crohmălniceanu i-a făcut o prefaţă la un volum (pag. 304).

b. Este fiul profesorului Alecu Constantinescu (pag. 454). Iar Nicolae Manolescu afirmă că este „dramaturg mediocru, nelipsit ori de câte ori P.C.R. avea nevoie de el."

8. Iuliana Preduţ Constantinescu (1929-2002), poetă.
9. Octav Pârvulescu (1931-1989), poet.
10. Gheorghe Niţu (1931-2003), critic literar.
11. Otilia Nicolescu (1932-1993), poetă.
12. Corneliu Marcu-Loneanu (1938-1990), scriitor.
13. Ion Popa-Argeşeanu (1941-2001), poet.
14. Toma Biolan (1941-2004), poet.

Lista ilustraţiilor

Fig.112 – „O tragedie furtunoasă” de Dusan Kovacevici, prezentată pe scena Teatrului Stelelor din Belgrad, în mai 2007;
Fig. 113 - Afisul spectacolului;
Fig. 114- Florin Dumitru şi Mirela Popescu, protagoniştii piesei „Skin Deep”
(foto, colecţia instituţiei)
Fig. 115 - Premiul obţinut pentru cel mai bun spectacol, la Festivalul Internaţional al Teatrului de Studio, Piteşti, 2006;
Fig. 116 - Afiş aniversar, 2011(foto, colecţia instituţiei);
Fig. 117 – Ştergar;
Fig. 118 - Concursul de muzică populară „Narcisa de Aur”, Costeşti (foto, colecţia instituţiei);
Fig. 119 - Afişul expoziţiei din 2010 (foto, colecţia instituţiei);
Fig. 120 - Diana Călinescu şi Orchestra „Doina Argeşului”, 2009 (foto, colecţia instituţiei);
Fig. 121 - Dan Gherasimescu - „Omul pasăre al românilor”(foto, colecţia instituţiei);
Fig. 122 - Constantin Rădulescu -Codin (desen, colecţia instituţiei);
Fig. 123 - Orchestra „Doina Argeşului” (foto, colecţia instituţiei);
Fig. 124 - Ansamblul folcloric profesionist „Dorul”, (foto, colecţia instituţiei);
Fig. 125 - Clasa de cusături- tesături de la Rucăr (foto, colecţia instituţiei);
Fig. 126 - Căluşarii de la Stolnici, 2010 (foto, colecţia instituţiei);
Fig. 127 - Tabăra de creaţie de la Nucşoara, 2011 (foto, colecţia instituţiei);
Fig. 128 - Vila Florica (foto, 2013, colecţia instituţiei);
Fig. 129 - Vila Florica - Salonul de primire (foto, 2012, colecţia instituţiei);
Fig. 130 -Biblioteca suspendată (foto, 2012, colecţia instituţiei);
Fig. 131 - Peisaj din parcul dendrologic (foto, 2013, colectia instituţiei);
Fig. 132 - Grup statuar „La Vulturi”, opera sculptorului Iosef Meštrović, executată în 1920 (foto, 2013, colectia instituţiei);
Fig. 133 - Terasa principală a vilei (foto, 2013, colectia instituţiei);
Fig. 134 - Premianţii Festivalului de teatru „Thalia Fest” (foto, 2012, colectia instituţiei);
Fig. 135 - Tabăra de Pictură „Sumedru la Florica” (foto, 2012, colectia instituţiei);
Fig. 136 - Filarmonica din Piteşti, concert Alexandru Tomescu (colecţia instituţiei);
Fig. 137 - Casa de Cultură a Sindicatelor din Piteşti (foto, colecţia instituţiei);
Fig. 138 - Corala „D.G. Kiriac”, dirijor George Paraschivescu (foto de Sorin Dănuţ Radu);
Fig. 139 - Casa de Cultură „Tudor Muşatescu” (foto, colecţia instituţiei);
Fig. 140 - Corala „Negru-Vodă”, Câmpulung, dirijor Moise Mitulescu;
Fig. 141 - Casa de Cultură a Sindicatelor „C.D. Aricescu”, 1980 (foto, colecţia instituţiei);
Fig. 142 - Centrul de Cultură şi Arte „George Topîrceanu” (foto 2005, colecţia instituţiei);
Fig. 143 - Corul „Orfeu”, în concert la Riga, Letonia, 2009 (foto de Sorin Dănuţ Radu);
Fig. 144 - Grupul de mandoline „Nova” (foto, 2008, colectia instituţiei);
Fig. 145 - Casa de Cultură, Costeşti, 2012 (foto, colectia instituţiei);
Fig. 146 - Ansamblul folcloric „Ciuleandra” (foto, 2010, colectia instituţiei);
Fig. 147 - Corul „Preot Ion Ionescu”, în concert, 2008 (colecţie personală);
Fig. 148 - Casa de cultură o oraşului Ştefăneşti (foto, 2012, colectia instituţiei);
Fig. 149 - Marian Popescu şi elevii săi (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 150 - Tineri aeromodelişti, înaintea unui concurs (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 151 - Emil Drăgan (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 152 -Olimpia Cataramă (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 153 - Carol Corbu (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);

Fig. 154 - Maria Diţi Diaconescu (foto, colecţia Muzeului Câmpulung);
Fig. 155 - Marian Oprea (foto, colectia Muzeului Judetean Argeş);
Fig. 156 - Adina Anton (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 157 - Doina Anton-Spânu (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 158 - Raliul Europei, etapa Piteşti, 1969 (foto,colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 159 - Nicu Grigoraş, maestru al sportului (foto,colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 160 - Ştefan Vasile, maestru al sportului(foto,colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 161- Ovidiu Scobai, maestru al sportului (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig.162- Ilie Olteanu, maestru al sportului (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig.163 - Echipa de baschet a Piteştiului, campioana a României, 1999-2000 (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 164 - Cristian Panaitescu,antrenor emerit (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 165 - Crinu Olteanu (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 166 - Mircea Fulger (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 167 - Gabriel Moiceanu (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 168 - Echipa campioana a României, 1971- 1972 (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 169 - Dobrin în acţiune (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 170 - „F.C.Arges", campioana României (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 171 - Stadionul 1Mai, Piteşti (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 172 - Astăzi „Nicolae Dobrin" (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 173 - Nicolae Dobrin (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 174 - Beatrice Câşlaru (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 175 - Larisa Lăcusta (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 176 - Antrenorul Cornel Pălărie, împreună cu elevele sale (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 177 - Ruxandra Dragomir(foto, www.radardemedia.ro/28.05.2013);
Fig. 178 - Adrian Ungur (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 179 - Adrian Ungur, încurajat de marele campion elveţian Roger Federer (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 180 - Mina Ilina (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 181- Centrul Piteştiului, noaptea (www.primariapitesti.ro/15.07.2013);
Fig.182- Palatul Administrativ al judeţului Argeş (www.primariapitesti.ro/15.07.2013):
Fig. 183 - Mircea cel Batrân (foto, www.bjarges.ro/03.07.2013);
Fig.184 - Centrul Piteştiului văzut de sus (foto, 2012, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş);
Fig.185- Piteştiul în timpul „Simfoniei Lalelelor" (foto, 2012, colecţia Bibliotecii Judetene „Dinicu Golescu" Argeş);
Fig.186 - Biserica Domnească „Sfântul Gheorghe" din Piteşti (www.primariapitesti.ro/15.07.2013);
Fig.187 - Biserica „Sfânta Vineri" (foto, 2012, colecţia Bibliotecii Judetene „Dinicu Golescu" Argeş);
Fig.188 - Biserica mănăstirii Trivale (foto, 2012, www.ghidinfoturism.ro/15.07.2013);
Fig.189 - Aspect din Parcul Trivale (foto, 2012, www.ghidinfoturism.ro/15.07.2013);
Fig.190 - Parcul Ştrand din Piteşti (www.primariapitesti.ro/15.07.2013);
Fig.191 - Aspect din Parcul Strand din Pitesti (foto, 2013, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş);

Fig.192 - Trenuleţul copiilor din Ştrand (foto, 2013, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş);
Fig. 193 - Monumentul „Eroii Independentei" (www.primariapitesti.ro/15.07.2013);
Fig. 194 - Nicolae Bălcescu (www.primariapitesti.ro/15.07.2013);
Fig. 195 - Ion C. Brătianu (www.primariapitesti.ro/15.07.2013);
Fig. 196 - Piteşti, vedere panoramică (foto, 1987, colectia Muzeului Goleşti);
Fig. 197 - Conacul Miceşti (foto, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş);
Fig. 198 - Complexul hotelier „Star", Bascov (foto, 2013, www.ziarelive.ro/03.07.2013);
Fig. 199 - Baza nautică de la Bascov (foto, 2013, www.ziarelive.ro/03.07.2013);
Fig. 200 - Biserica Tutana (foto, 2010, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş);
Fig. 201 - Cărămida „misterioasă" din zidul bisericii Tutana (foto, 2013, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 202 - Inel din secolul al XVI -lea, descoperit în timpul săpăturilor arheologice (foto, 2013, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 203 - Biserica Domnească „Sfântul Nicolae" (foto, 2010, colecţia Bibliotecii Judetene „Dinicu Golescu" Argeş);
Fig. 204 - Mănăstirea Curtea de Arges (foto, 2013, colectia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş);
Fig. 205 - Fântâna Meşterului Manole (carte poştală, 1922, colecţia Muzeului Municipal Curtea de Argeş);
Fig. 206 - Biserica Olari (foto, 2012,colecţia Muzeului Municipal Curtea de Argeş);
Fig. 207 - Gara din Curtea de Argeş (foto, 1989, colecţia Muzeului Municipal Curtea de Argeş);
Fig. 208 - Cetatea Poenari (foto, www.sapteseri.ro/11. 07.2013);
Fig. 209- Barajul Vidraru (foto, www.ghiduri-turistice.info/11.07.2013);
Fig. 210 - Transfăgărăşeanul (foto, 2011, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 211 - Biserica din zăpadă (foto, www.romania_actualitati.ro/15.07.2013);
Fig. 212 – „Unitate de cazare" din gheaţă (foto, 2013, www.romania_actualitati.ro/15.07.2013);
Fig. 213 - Schitul Brădetu (foto, submunte.wordpress.com/11.07.2013);
Fig. 214 - Valea Vâlsanului, la nord de Muşăteşti (foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 215 - Biserica mănăstirii Corbii de Piatră (foto, www.cjarges.ro/11.07.2013);
Fig. 216 - Interiorul bisericii (foto, www.cjarges.ro/11.07.2013);
Fig. 217 - Naum Râmniceanu (foto, 2013, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 218 - Biserica „Sfânta Treime"(„Alexandria"), din Corbi, construită în 1828 (dreapta) (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 219 - Biserica mănăstirii Slănic (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 220 - Ansamblul mănăstirii Aninoasa (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 221 - Casa memorială Mihai Tican Rumano
(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 222 - Mihai Tican Rumano (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 223 - Iuliu Moldovan (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 224 - Parcul dendrologic(foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 225- Ruine ale castrului roman Jidova (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 226 - Ruine ale castrului roman Jidova (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 227 - Ansamblul feudal Negru-Vodă (foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung);
Fig. 228 - Biserica- bolniţă (foto, 2012, colectia Muzeului Municipal Câmpulung);
Fig. 229 - Biserica catolică „Sfântul Iacob" (foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Cîmpulung);

Fig. 230 - Piatra funerară a lui Laurenţiu de Longocampo (foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Cămpulung);
Fig. 231 - Biserica Şubeşti (foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Cămpulung);
Fig. 232 - Biserica Fundeni (foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Cămpulung);
Fig. 233 - Crucea juramântului din oraşul Câmpulung, 1674 (originalul încastrat în casa N. Ionescu - Berechet);
Fig. 234- Replica, executată în 1787, aflată în piaţa oraşului (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 235 -Aspecte din Gradina publică (foto, 2010, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung);
Fig. 236- Aspecte din Gradina publică (foto, 2010, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung);
Fig. 237 - Parcul Kretzulescu din Câmpulung (foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung);
Fig. 238 - Peisaj carstic de la Cetăţeni(foto, 2012, www.cetateni-namaiesti-dragoslavele.ro/15.07.2013);
Fig. 239 - Biserica rupestră Cetăţeni (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 240 - Mausoleul Mateiaş (foto, 2012, colecţia Muzeului Municipal Câmpulung);
Fig. 241- Vedere panoramică a Rucărului
(foto, 2012, www.infocurteadearges.ro/12.07.2013);
Fig. 242 - Cetatea Oratia (foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 243 - Intrarea în peştera Dâmbovicioara (foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 244 - Stalactite şi stalagmite din pesteră (foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig.245- Satul Valea Urdii, comuna Dâmbovicioara
(foto, 2012, www.panoramio.com/15.07.2013);
Fig. 246 - Mănăstirea Nămăeşti (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 247 - Casa stăreţiei (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 248 - Casa memorială George Topârceanu (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 249 - Camera de lucru a poetului (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 250- Rezervaţia fosiliferă de la Suslăneşti (foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 251 - Peşti fosili în rezervaţia paleontologică de la Suslăneşti(foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 252 - Staiunea balneară Bughea de Sus (foto, 1988, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 253 - Casa în care a locuit şi a scris Liviu Rebreanu (foto, 1990, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 254 - Vila Florica (foto, 1985, Centrul Cultural „I.C.Brătianu");
Fig. 255 - Sediul fermei familiei Brătianu (foto, 1985, Centrul Cultural „I.C.Bratianu");
Fig. 256 - Curtea şi conacul Goleştilor (foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 257 - Foişorul de la intrare (foto, 2012, colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 258 – Mănăstirea Râncăciov (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 259 - Casa memorială „Dinu Lipatti" (foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 260 - Pianul compozitorului (foto, 2012, colecţia Muzeului Judeţean);
Fig. 261 - Biserica „Sfântul Proroc Ilie" din Costeşti (foto, www.panoramio.com/15.07.2013);
Fig. 262 - Conacul Elena Perticari- Davila (în prezent se execută lucrări de consolidare)
(foto, 2013, www.destinatii.inturism.info/15.07.2013);
Fig. 263 - Biserica mănăstirii Glavacioc (foto, 2010, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 264 - Rezervaţia cu narcise de la Negraşi (foto, 2013, www.bjarges.ro/15.07.2013);
Fig. 265 - Casa memorială „Vladimir Streinu" din Teiu, inaugurată pe 28 mai 1972;
Fig. 266 - Biserica din lemn de la Glâmbocu (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);

Fig. 267 - Hanul Valea Ursului (foto, 2012, www.cjarges.ro/15.07.2013);

Fig. 268 - Biserica mănăstirii Cotmeana (foto, 2012, www.bjarges.ro/15.07.2013);

Fig. 269 - Aspect din interiorul bisericii noi (foto, 2012, www.bjarges.ro15.07.2013);

Fig. 270 - Mănăstirea Bascovele (foto, 2012, www.bjarges.ro15.07.2013);

Fig. 271 - Satul Podu Dâmboviţei (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România,B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.71);

Fig. 272 - Cheile Dâmbovicioarei (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.90);

Fig. 273 - Cheile Brusturetului (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România,B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.66);

Fig. 274 - Gospodării în satul Ciocanu (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.71);

Fig. 275 - Schi de tură (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.82);

Fig. 276- Traversarea Marelui Grohotiş, iarna(Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.84);

Fig. 277- Ţancuri ascuţite în abruptul vestic al Pietrei Craiului (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.98);

Fig. 278 - Crucea Grănicerului (foto, 2012, munte.stfp.net15.07.2013);

Fig. 279 - Marele Grohotiş (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.94);

Fig. 280 - Vârful La Om din masivul Piatra Craiului (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.88-89);

Fig. 281 - Abruptul vestic al Pietrei Craiulu (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.101);

Fig. 282 - Umerii Pietrei Craiului (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.93);

Fig. 283 - Privire spre Bâlea Lac (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.22);

Fig. 284 - Lacul Capra, situat la 2241m altitudine (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.22);

Fig. 285 - Acele Cleopatrei, în şaua cu acelaşi nume (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.48);

Fig. 286 - Coborâre spre şaua Scara (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.49);

Fig. 287 - Barajul Vidraru (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.47);

Fig. 288 - Privire din Fereastra Zmeilor, către poteca de creastă (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.42);

Fig. 289 - Cazan de ceaţă în Fereastra Zmeilor (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.48);

Fig. 290 - Cascada Capra (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, abum editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.60);

Fig. 291 - Lacul Capra (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.32);

Fig. 292 - Monumentul Alpiniştilor de lângă lacul Capra (foto, 2010, www.salvamont-arges.ro 15.07.2013);

Fig. 293 - Monumentul Alpiniştilor de lângă lacul Capra (foto, 2010, www.salvamont-arges.ro 15.07.2013);

Fig. 294 - Refugiu pe malul lacului Călţun (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.16);
Fig. 295 - Stâna de la Lespezi (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.43);
Fig. 296 - Privire spre vârful Negoiu (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.10);
Fig. 297 - Vârful Moldoveanu (2544 m) (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.30);
Fig. 298 - Vârfurile Roşu şi Iezerul Mare, văzute din Plaiul lui Pătru (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.106);
Fig. 299 - Lacul Iezer, singurul lac glaciar din acest masiv (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.106);
Fig. 300 - Apus de soare in abruptul vestic al Pietrei Craiului, sub Marele Grohotiş (Zona montană a Argeşului şi Muşcelului - diversitate şi unicitate în România, B, album editat de Consiliul Judeţean Argeş, 2013, p.91).
Fig. 301 - Casa lui Gheorghe Bânga din Şuici, Argeş (foto, colecţia Muzeului Satului din Bucureşti);
Fig. 302 - Casă din Muşăteşti, 1800-1820 (foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş);
Fig. 303 - Casă din Davideşti (foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş);
Fig. 304 - Casă din Scheiu (foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş);
Fig. 305- Casă din Cuca (foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş);
Fig. 306 - Casă din Jugur (foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş);
Fig. 307 - Casă din Vultureşti, 1848 (foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş);
Fig. 308 - Casă din Ştefăneşti (foto, colecţia Muzeului Goleşti Argeş);
Fig. 309 - Piteşti, 1873 (foto,colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 310 - Piteşti, strada Şerban-Vodă (carte poştală, 1911, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu"Argeş);
Fig. 311 - Piteşti, Piaţa Episcopiei (carte poştală, colecţia Bibliotecii Judeţene„Dinicu Golescu"Argeş)M;
Fig. 312 - Hotel Splendid, construit în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, astăzi demolat (circulată, 1908, colecţia Gh. Frunză);
Fig. 313 -Hanul Gabroveni din Piteşti, construit în anul 1877 (foto,colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 314 - Curtea interioară a hanului, 1890-1900 (foto,colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 315 - Strada Şerban Vodă (vedere dinspre Biserica „Sfântul Gheorghe", către Teatrul Davila, anul 1931, astăzi construcţii demolate; carte poştală, colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu"Argeş);
Fig. 316 - Strada Victoriei, în anul 1966, astăzi construcţii demolate (foto Radu Mănăilă);
Fig. 317 - Strada Victoriei, anul 1966, astăzi construcţii demolate (foto Radu Mănăilă);
Fig. 318 - Hanul din Strada Brâncoveanu, construit în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu, modernizat stilistic în jurul anului 1800. Demolat după 1989 (colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 319 - Curtea interioară a hanului (colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 320 -Casă construită în 1923, strada Teilor, nr. 9 (colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 321 - Detaliu arhitectural (colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 322 - Bărăţia din Câmpulung, pictură de Carol Popp de Szathmari (foto, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 323 - Oraşul Câmpulung, văzut din turnul mănăstirii Negru-Vodă (foto din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, colecţia Muzeului Judeţean Argeş);
Fig. 324 - Strada Mare, Câmpulung, 1938 (carte poştală, foto E. Constantinescu; colecţia Bibliotecii Judeţene „Dinicu Golescu" Argeş);

Fig. 354 - Costum de femeie din Muşcel (cărţi poştale, Editura A. Schwartz din Bucureşti, începutul secolului al XX-lea; în albumul Chipuri de odinioară din Muşcel;
Fig. 355 - Costum de bărbat din Muşcel (cărţi poştale, Editura A. Schwartz din Bucureşti, începutul secolului al XX-lea; în albumul Chipuri de odinioară din Muşcel, de AdrianSăvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti;
Fig. 356-Costum popular din judeţul Argeş (foto, colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 357- Costum popular din Câmpulung (carte poştală, 1902; colecţia Muzeului Naţional de Istorie);
Fig. 358 - Costum popular muşcelean (carte poştală ilustrată, 1905, Editura Stengel&Co, Dresda; în albumul Chipuri de odinioară din Muşcel, de Adrian Săvoiu;
Fig. 359 - Ţărancă din Rucăr (carte poştală, 1904; colecţia Muzeului Naţional de Istorie);
Fig. 360 - Negustorese în piaţa din Câmpulung (carte poştală ilustrată, Editura C. Sfetea, Bucureşti, circa 1920; în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti *Ars Docendi*, 2010, p.149);
Fig. 361 - Tânără cu broboadă din Măţău, Muşce foto, 1930, colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 362 - Hora din Rucăr (carte poştală ilustrată , Editura Librăriei N. Manolescu, Câmpulung, 1910; în albumul Chipuri de odinioară din Muşcel, de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti;
Fig. 363 - Costum de pe valea Topologului (colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 364 - Costum de pe valea Vâlsanului (colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 365 - Costum naţional muşcelean, 1939 în albumul Chipuri de odinioară din Muşcel, de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti Ars Docendi, 2010, p.85);
Fig. 366 - Costum de Muşcel (carte poştală, Editura Stengel&Co, Dresda, circa 1902; în albumul Chipuri de odinioară din Muşcel, de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti Ars Docendi, 2010;
Fig. 367 – Costum de Argeş, zona de câmpie (foto, colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 368 – Costum din Vâlsăneşti, Argeş (colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 369 - Portul din Gliganu de Sus, Argeş („Atlasul Etnografic Român”, Editura Academiei Române, vol. III, Bucureşti, 2008);
Fig. 370 - Costum unguresc de pe valea Topologului;
Fig. 371 - Costum unguresc de pe valea Topologului;
Fig. 372 - Portul în comuna Domneşti şi Pietroşani, Muşcel (carte poştală, Editura Stengel&Co, Dreda, 1907; în albumul *Chipuri de odinioară din Muşcel,* de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti *Ars Docendi*, 2010, p. 66);
Fig. 373 – Fotă cu catrinţă de pe valea Topologului (colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 374 - Fotă de Argeş, aleasă cu mătase (colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 375 - Portul bărbătesc din Muşcel (foto, perioada interbelică, colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 376 - Costum de cioban din Muşcel în albumul Chipuri de odinioară din Muşcel, de Adrian Săvoiu, Gheorghe Chiţa, Ioan Crăciun, Universitatea din Bucureşti Ars Docendi, 2010, p. 176);
Fig. 377 - Costum bărbătesc din Argeş (colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 378- Colindători în seara de Ajun;
Fig.379- Cu Steaua (desen după M. Doussault, 1842)
(wikipedia.orgwikiCântec_de_stea25.05201315.07.2013);
Fig. 380 - Pluguşorul (httpmiscarea.netanul-nou-plugusor-sorcova.htm24.05.2013);
Fig. 381 - Vasâlca (foto, anii ’40, colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 382 - Cu Sorcova (foto, anii ’40, httplh5.ggpht.com03.06.2013);
Fig. 383 - Horă de Dragobete (foto, anii ’60, colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 384 - Mărţişoare (colecţia Muzeului Goleşti);
Fig. 385 - Căluşari (httpadevaruldespredaci.rocalusarivechi25.05.2013);
Fig. 386 - Motive tradiţionale folosite la încondeierea ouălor (colecţia Muzeului Goleşti);

Bibliografie

Instrumente de lucru:

MAVRODIN , Teodor, *Filiala Arhivelor Statului Judeţul Argeş*, Bucureşti, 1983;

PETRESCU, Victor, *Biblioteconomie. Miscellanea*, Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2006;

Izvoare inedite:

Arhive

D.A.N.I.C., Bucureşti: Fonduri şi colecţii arhivistice: *Achiziţii Noi, Brukenthal, Catagrafii (1818-1878), Condica Târgşor, Episcopia Argeş, Episcopia Râmnic, Mănăstirea Căldăruşani, Microfilme, Mănăstirea Horezu, Mănăstirea Mihai vodă, Mănăstirea Stavropoleos, Mănăstirea Dealu, Mănăstirea Bradu, Mănăstirea Cotroceni, Mănăstirea Mislea, Mănăstirea Râncăciov, Mănăstirea Sărindari, Mănăstirea Tismana, Mănăstirea Zlătari, Ministerul Culturii şi Instrucţiunii Publice, Mitropolia Ţării Româneşti, Vistieria Ţării Româneşti. Zeciuiala Capitaţiei (1849-1952);*

A.N.S.J.A. Fonduri:

Gimnaziul Industrial „Elena Macca", Miroşi (1913-1949), Liceul „Nicolae Bălcescu",Prefectura judeţului Muşcel, Prefectura judeţului Argeş, Primăria Oraşului Piteşti, Primăria Oraşului Câmpulung-Muşcel, Primăria Oraşului Curtea de Argeş.

Manuscrise şi texte dactilografiate:

B.A.R., Bucureşti: *Documente;*

Biblioteca Muzeului Viticulturii şi Pomiculturii, Goleşti (manuscrise):

GORGOI, Ion Mihail, *Comuna Leordeni, Argeş. Micromonografie etnografică,* 1989;

IDEM, *Comuna Stolnici, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1989;

IDEM, *Comuna Valea Danului, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1990;

IDEM, *Comuna Valea Iaşului-Argeş. Micromonografie etnografică*, 990;

LĂZĂRESCU, Ghiorghiţa, *Albeştii de Muşcel. Micromonografie etnografică*, 1985;

IDEM, *Comuna Bascov, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1990;

IDEM, *Comuna Beleţi-Negreşti, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1991;

IDEM, *Comuna Mărăcineni-Miceşti, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1989;

IDEM, *Comuna Miroşi, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1989;

NIŢULESCU, Marin, *Comuna Stoeneşti-judeţul Argeş. Micromonografie etnografică*, 1990;

NOVAC, Vasile, TUDOR, Sevastian, *Micromonografia etnografică a comunei Muşăteşti, Argeş*, 1990;

OPREA, Radu, *Micromonografie etnografică comuna Dobreşti, judeţul Argeş*, 1990;
IDEM, *Micromonografie etnografică comuna Boteni, judeţul Argeş*, 1990;
PALLY, Filofteia, *Micromonografia etnografică a comunei Buzoieşti, Argeş*, 1989;
IDEM, *Micromonografia etnografică a comunei Negraşi, Argeş*, 1989;
IDEM, *Micromonografia etnografică a comunei Recea, Argeş*, 1991;
IDEM, *Micromonografia etnografică a comunei Bălileşti, Argeş*, 1990;
IDEM, *Micromonografia etnografică a comunei Coşeşti, Argeş*, 1990;
IDEM, *Micromonografia etnografică a comunei Corbi-Nucşoara, Argeş*, 1989;
IDEM, *Comuna Lereşti, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1990;
IDEM, *Comuna Pietroşani, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1990;
PALLY, Filofteia; LĂZĂRESCU, Ghiorghiţa; GORGOI, Ion Mihail, *Comuna Valea Mare-Pravăţ, Muşcel*,1989;
IIDEM, *Comuna Corbeni, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1989;
IIDEM, *Comuna Vedea, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1989;
POPA, Valentina, *Micromonografia etnografică a comunei Suseni, Argeş*, 1991;
IDEM *Comuna Brădulet-Argeş. Micromonografie etnografică*, 1990;
IDEM, *Comuna Mozăceni, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1991;
IDEM, *Comuna Popeşti-Argeş. Micromonografie etnografică*, 1991;
IDEM, *Comuna Suseni-Argeş. Micromonografie etnografică*, 1991;
IDEM, *Monografia etnografică a comunei Muşăteşti, Argeş*, 1990;
TUDOR, Sevastian, *Comuna Mioarele, Muscel. Micromonografie etnografică*, 1990;
IDEM, *Comuna Moşoaia, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1990;
IDEM, *Comuna Şuici-Sălătrucu, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1989;
IDEM, *Comuna Tigveni-Cepari, Argeş. Micromonografie etnografică*, 1989.

Institutul de Arheologie:

ROSETTI, Dinu V., *Raport ştiinţific asupra săpăturilor arheologice din vara anului 1959, de la Cetăţenii din Vale* (manuscris)

Culegeri de documente şi note de călătorie

534 documente istorice slavo-române din Ţara Românească şi Moldova privitoare la legăturile cu Ardealul (1346-1603)editate de Grigore Tocilescu, Bucureşti, 1931;
Acte juridice în Ţara Românească, 1775-1781, editori: Gheorghe CRONŢ, Alexandru CONSTANTINESCU, Anicuţa POPESCU, Theodora RĂDULESCU, Constantin TEGĂNEANU, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1973;

CANTEMIR, Dimitrie, *Descrierea Moldovei*, ediţie îngrijită de Constantin MĂCIUCĂ, Editura Tineretului, Bucureşti, 1967;

IONAŞCU, I., *Catagrafia Eparhiei Argeş la 1824*, Bucureşti, 1942;

Călători străini despre Ţările Române, V (1973); VI (1975); VII (1980); VIII (1983), IX (1985), Editura Academiei Române, Bucureşti;

Condica de venituri şi cheltuieli a vistieriei de la leatul 7202 – 7212 <1694 - 1704>, în *RIAR*, Bucureşti, 1873;

Documenta Romaniae Historica (D.R.H.). A. Moldova, vol. I-V, Editura Academiei RS.R., Bucureşti, 1969-1974;

Documenta Romaniae Historica (D.R.H.). B. Ţara Românească, vol. I-V, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1966-1969;

Documente moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare, editor: M.COSTĂCHESCU, II, Editura Viaţa Românească, Iaşi, 1932;

Documente privind istoria României (D.I.R.). A. Moldova, vol. I-V, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1951-1957;

Documente privind istoria României (D.I.R.). B. Ţara Românească, vol. I-V, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1951-1954;

Documente privind relaţiile agrare în veacul al XVIII-lea (D.R.A.), vol. I, Ţara Românească, Bucureşti, 1961;

Documente privitoare la istoria românilor, Colecţia Eudoxiu HURMUZAKI- Nicolae DENSUŞIANU, vol. I (1600-1649), Bucureşti, 1882;

Documente privitoare la relaţiile Ţării Româneşti cu Braşovul şi cu Ţara Ungurească în secolele XV-XVI, editor: Ioan BOGDAN, Bucureşti, 1905;

Documente slavo-române din mănăstirile Muntelui Athos, editor: Grigore NANDRIŞ, Bucureşti, 1936;

Documente şi registre privitoare la relaţiile Ţării Româneşti cu Braşovul şi Ungaria,editor: Ioan BOGDAN, Atelier Grafic I. V. Socec, Bucureşti, 1902;

Documentele lui Ştefan cel Mare,editor: Ioan BOGDAN, vol. I Bucureşti, 1913;

Documentele Ţării Româneşti, editate de Petre P. PANAITESCU, vol.I, Fundaţia „Regele Carol I", Bucureşti, 1938;

MURGESCU, Bogdan (coordonator), *Istoria României în texte*, Bucureşti, 2001;

KRAUS, Georg, *Cronica Transilvaniei (1608 - 1665),* Bucureşti, 1965;

Letopiseţul Cantacuzinesc. Istoria Ţării Româneşti, 1290 – 1690, editori: C. GRECESCU şi D. SIMONESCU, Bucureşti, 1960;

Liceul "Nicolae Bălcescu", puternic focar de învăţământ şi cultură. Documente inedite, editori: BĂDESCU, Marin Manu; MATEESCU, N., Comitetul judeţean pentru Cultură şi Artă Argeş, 1971;

MORIOLLES, Alexandre de, *Le voyage en Moldavie du comte Moriolles*, Bucureşti, 1909;

PAUL de Alep, *Călătoriile patriarhului Macarie de Antiohia în Ţările Române, 1653 – 1658*, traducere de Emilia CIORANU, Bucureşti, 1900;

Piteşti.Mărturii documentare, editat de T. MAVRODIN et. alii, Direcţia Argeş a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România, Bucureşti, 1988.

Anuare, statistici, dicţionare.

ALESSANDRESCU C., *Dicţionar geografic al judeţului Muşcel*, Bucureşti, 1893;

Anuarul învăţământului primar – 1933, Bucureşti, 1933;

Anuarul Liceului I C Brătianu din Piteşti pe anul şcolar 1929-1930, Tipografia Artistica Petre Mitu, Piteşti, 1930;

BÂRLEA, Ovidiu, *Mică enciclopedie a poveştilor româneşti*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976;

BÂRSĂNESCU, Ştefan, BÂRSĂNESCU, Florela, *Educaţia, învăţământul şi gândirea pedagogică în România. Dicţionar cronologic*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti,1978;

BRIA, Ion, *Dicţionar de teologie ortodoxă*, Editura Institutului Biblic, Bucureşti, 1981;

CONSTANTINESCU Grigore, *Argeş. Dicţionar etnocultural*, Piteşti, 2006;

IDEM, *Argeşul monumental. Enciclopedie patrimonială*, Piteşti, 2011;

IDEM, *Monumente ale arhitecturii lemnului din sud-vestul judeţului Argeş*, în „Revista muzeelor şi monumentelor. Monumente istorice şi de artă", 1987, nr. 2;

IDEM, *Monumentele Argeşului*, în „Cultura", revistă de opinii şi informaţii cultutale, Piteşti, anul I, 1998, nr.1;

CONSTANTINESCU, N., A., *Dicţionar onomastic românesc,* Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1963;

DRĂGUŢ, Vasile, *Dicţionar enciclopedic de artă medievală românească*, Bucureşti, 1976;

EVSEEV, Ivan, *Dcţionar de magie, demonologie şi mitologie românească*, Editura Amarcord, Timişoara, 1977;

IDEM, *Dicţionar de simboluri şi arhetipuri culturale*, Editura Amarcord, Timişoara, 1994;

GHINOIU, Ion, *Obiceiuri populare de peste an. Dicţionar*, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1997;

IDEM, *Panteonul românesc. Dicţionar*, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2001;

KERNBACH, Victor, *Dicţionar de mitologie generală*, Editura Albatros, Bucureşti, 1983;

LAHOVARI, George, *Dicţionar geografic al judeţuluiArgeş*, Bucureşti, 1888;

NICOLAU, Irina, *Ghidul sărbătorilor româneşti*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998;

NICULESCU-VARONE, G.T., VARONE, Elena, *Dicţionarul jocurilor populare româneşti*, Bucureşti, 1979;

OLTEANU, Antoaneta, *Metamorfozele sacrului. Dicţionar de mitologie populară*, Editura Paideia, Bucureşti, 1998;

Raportul privind starea învăţământului din judeţul Argeş – an şcolar 2011-2012, nr. 11920/27.09.2012, întocmit de Inspectoratul Şcolar Argeş, f. 22, disponibil pe www.isjarges.ro, consultat 12 ianuarie 2013);

Statistica învăţământului primar rural pe anul şcolar 1896-1897 publicată din ordinul domnului Spiru C. Haret, ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice, Imprimeria Statului, Bucureşti,1897;

Statistica învăţământului public şi particular din România pe anii şcolari 1919-1920 şi 1920-1921 cu o scurtă dare de seamă de G. Theodoru, Tipografia Curţii Regale „F. Gőbl Fii", Bucureşti, 1924;

Statistica ştiutorilor de carte din România întocmită pe baza rezultatelor definitive ale recensământului general al populaţiunii din 19 decembrie 1912, Stabilimentul de Arte Grafice „Albert Baer", Bucureşti,1915;

Lucrări generale:

Arta românescă în epoca feudală, Bucureşti, 1957;

Arta populară românească, coord. : Paul PETRESCU, Editura Academiei R.S. R., Bucureşti, 1969;

Academia Română-Institutul de Etnografie şi Folclor „C. Brăiloiu", *Sărbători şi obiceiuri*, vol. I-*Oltenia*, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2001;

ADĂNILOAIE, Nichita, *Învăţătorii – luminători ai satelor (1848-1918),* Editura Fundaţiei Culturale „D. Bolintineanu", Bucureşti, 2002;

AVRAM, V., *Constelaţia magicului. O viziune românească a existenţei*, Universitatea Creştină Năsăud, 1994;

IDEM, *Creştinismul cosmic - o paradigmă pierdută? Mit şi ortodoxie în tradiţia românească*, Editura Saeculum, Sibiu, 1999;

BARBU, Vasile, *Adamclisi*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1965;

BĂNĂŢEANU, Tancred, FOCŞA, Marcela, *Ornamentul în arta populară românească*, Bucureşti, 1963;

BÂRLEA, Ovidiu, *Folclorul românesc*, vol. I, Ed. Minerva, Bucureşti, 1981;

BOGDAN, I., *Vlad Ţepeş şi naraţiunile germane şi ruseşti asupra lui,* Bucureşti, 1896;

BOISSONADE, P., *Le travail dans l'Europe chrétienne au Moyen Âg*e (Ve-XVe siècles), Paris, 1925;

BURADA, Theodor, *Datinile poporului român la înmormântări*, ediţie îngrijită de Ioan OPRIŞAN, Editura Saecullum I.D., Bucureşti, 2006;

IDEM, *Opere*, vol. III, *Folclor şi Etnografie*, ediţie critică de Viorel COSMA, Editura Muzicală, Bucureşti, 1978;

BUTURĂ, Valer, *Etnografia poporului român*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978;

CARAION, Pompiliu, *Geneza sacrului*, Bucureşti, 1967;

CARTOJAN, Nicolae, *Cărţile populare în literatura românească*, vol. I, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1974;

CHIHAIA, Pavel, *Din cetăţile de Scaun ale Ţării Româneşti*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1974;

CIUBOTARU, I. H., *Marea trecere,* Editura Grai şi Suflet, Cultura Naţională, Bucureşti, 1999;

CIUBOTARU, S., *Nunta în Moldova*, Editura Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi, 2000;

COSTĂCHEL, V., PANAITESCU, P. P., CAZACU, A., *Viaţa feudală în Ţara Românească şi Moldova (secolele XIV - XVII*), Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1957;

CREŢEANU, Radu, *Bisericile de lemn din Muntenia*, Bucureşti, 1969;

CRIŞAN, I., H., *Ceramica daco - getică*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1968;

CRIŞAN, Rodica, *Reabilitarea locuirii urbane tradiţionale*, Editura Paideia, Bucureşti, 2004;

CUCU-OANCEA, Ozana, *Trăirea sărbătorilor. Între meditaţie şi petrecere,* Editura Eminescu, Bucureşti, 2000;

DAICOVICIU, C., DAICOVICIU, H., *Columna lui Traian,* Editura Meridiane, Bucureşti, 1968;

DENSUŞIANU, Nicolae, *Vechi cântece şi tradiţii româneşti*, Editura Minerva, Bucureşti, 1975;

DRÂMBĂ, Constantin, *Timpul şi măsurarea lui*, ESPLA, Bucureşti, 1951;

DUMITRAŞCU, Nicolae, *Strigoii. Din credinţele, datinile şi povestirile poporului român*, Bucureşti, 1929;

DURAND, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului*, traducere de Marcel ADERCA, Editura Univers, Bucureşti, 1977;

FRAZER, George J., *Creanga de aur*, vol. I-V, traducere de Octavian NISTOR, note de Gabriela DUDA, Editura Minerva, Bucureşti, 1980;

GANE, Nicolae , *Încercări literare*, Tipografia Naţională, Iaşi, 1873;

GENNEP van, Arnold, *Riturile de trecere*, traducere de Lucia BERDAN şi Nora VASILESCU, studiu introductiv de Nicolae CONSTANTINESCU, postfaţă de Lucia BERDAN, Editura Polirom, Iaşi, 1996;

GHINOIU, Ion, *Lumea de aici, Lumea de dincolo,* Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1999;

IDEM, *Vârstele timpului*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1998;

IDEM, *Zile şi mituri. Calendarul ţăranului român*, Editura Pro, Bucureşti, 2000;

GIURESCU, Constantin C., GIURESCU, Dinu C., *Istoria românilor*, I, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1974;

GIURESCU, Dinu C., *Ţara Românească în secolele XIV-X*V, Bucureşti, 1973;

GRECEANU, Ştefan, *Genealogiile documentate ale familiilor boiereşti,* Bucureşti, 1913;

GOROVEI, Arthur, *Credinţele şi superstiţiile poporului român*, Bucureşti, 1915;

GULIAN, Constantin, *Mit şi cultură*, Editura Politică, Bucureşti, 1968;

HERSENI, Traian, *Cultura psihologică românească*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1980;

IDEM, *Forme străvechi de cultură poporană românească*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1977;

IDEM, *Sociologie. Teorie generală a vieţii sociale*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982;

IONESCU, Grigore, *Arhitectura populară românească*, Bucureşti, 1957;

IDEM, *Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor*, Bucureşti, 1982;

IDEM, *Istoria arhitecturii în România*, vol. I, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1963;

IONESCU-MUŞCEL, Iosif, *Tratat de ţesătorie. Războiul mecanic şi tehnica ţesutului*, Editura Tehnică a Textilelor, Bucureşti, 1948;

IORDAN, Iorgu, *Toponimia românească*, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1963;

IORGA, Nicolae, *Drumuri şi oraşe din România*, ediţia a II-a, Editura Librăriei Pavel Suru, Bucureşti, 1915 ;

IDEM, *Istoria învăţământului românesc*, ediţie îngrijită, studiu introductiv şi note Ilie POPESCU-TEIUŞAN, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti,1974;

PETRESCU, Paul, *Istoria artelor plastice în România*, vol. I, Bucureşti, 1968;

Istoria românilor (tratat academic), vol.III, *Genezele româneşti*, ediţia a doua, revăzută şi adăugită, coord. : acad. Răzvan THEODORESCU, Victor SPINEI, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2010;

Istoria românilor (tratat academic), vol.V, *O epocă de înnoiri în spirit european (1601-1711/1716)*, ediţia a doua, revăzută şi adăugită, coordonator: Constantin REZACHEVICI, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2012;

KERNBACH, Victor, *Mituri esenţiale*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1978;

LEGRAND, E., *Deux vies de Jacques Basilicos*, Paris, 1884;

LUNGU, Alexandru, *Orologiile biologice,* Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1968;

MARCUS, Solomon, *Timpul*, Editura Albatros, Bucureşti, 1985;

MARIAN,Simion Florea, *Nascerea la români*, *studiu etnografic*, Ediţiunea Academiei Române, Lito-Tipografia Carol Göbl, Bucuresci, 1892;

IDEM, *Sărbătorile la români. Studiu etnografic,* vol. I (1898), vol. II (1899), vol. III (1901), Institutul de Arte Grafice, Bucureşti;

MASSOFF, Ioan*, Teatrul românesc*, *Privire istorică*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1961;

MOISESCU, Cristian, *Arhitectura românească veche*, vol. I, Editura Meridiane, Bucureşti, 2001;

MUŞLEA, Ion, *Cercetări etnografice şi de folclor*, Editura Minerva, Bucureşti, 1972;

NICOLESCU, Corina, *Moştenirea artei bizantine*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1971;

NICORESCU, Paul, *Monede moldoveneşti bătute la Cetatea Albă*, Iaşi, 1939;

NICULIŢĂ-VORONCA, Elena, *Datinile şi credinţele poporului român adunate şi aşezate în ordine mitologică*, Cernăuţi, 1903;

NOUR, A., *Credinţe, rituri şi superstiţii geto-dace*, Bucureşti, 1941.

OIŞTEANU, A, *Motive şi semnificaţii simbolice în cultura tradiţională românească*, Editura Minerva, Bucureşti, 1989;

IDEM, *Mythos şi Logos. Studii şi eseuri de antropologie culturală,* Editura Nemira, Bucureşti, 1997;

OLINESCU, Marcel, *Mitologie românească*, Editura Şcoalelor, Bucureşti, 1944;

OLTEANU, Antoaneta, *Mitologie comparată*, Editura Paideia, Bucureşti, 1998;

OLTEANU, Ştefan, ŞERBAN, Constantin, *Meşteşugurile în Ţara Românească şi Moldova în Evul Mediu*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1969;

OPRESCU, George, *Arta ţărănească la români*, Bucureşti, 1922;

OŢETEA, A., POPESCU-PUŢURI, I., NESTOR, I., BERZA, M., MACIU, V., *Istoria poporului român*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1970;

PAMFILE, T., *Industria casnică la români*. *Trecutul şi starea ei de astăzi*. *Contribuţiuni de artă şi tehnică populară*, Bucureşti, 1910;

PANAITESCU, P., P., *Mircea cel Bătrân*, Bucureşti, Editura Casa Şcoalelor, 1944;

IDEM, *Obştea ţărănească din Ţara Românească şi Moldova*, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1964;

PASCU, Şt., *Petre Cercel şi Ţara Românească*, Sibiu, 1944;

PAVEL, Emilia, *Jocuri cu măşti*, Editura C.C.E.S., Iaşi, 1971;

PÂRNUŢĂ, Gheorghe, *Istoria învăţământului şi gândirea pedagogică din Ţara Românească. Sec. XVII-XIX*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1971;

PETCU, Marian, *Paradigme sociale ale comunicării*, Editura Tritonic, Bucureşti, 2002;

IDEM, *Tipologia presei româneşti,* Institutul European, Iaşi, 2000;

PETRESCU, Paul, *Arhitectura ţărănească de lemn din România*, Bucureşti, 1974;

PONCEA, Traian Valentin, *Geneza oraşului medieval românesc în spaţiul extracarpatic*, Editura Biblioteca Bucureştilor, Bucureşti, 1999;

POPESCU, Ştefan, *Ritmurile biopsihice şi omul modern*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1981;

RĂDULESCU-CODIN, Constantin, *Comorile poporului*, Câmpulung, 1906;

IDEM, *Sărbătorile poporului*, Bucureşti, 1909;

RĂDULESCU, Ion-Horia, *Contribuţii la istoria teatrului din Muntenia* (1833-1853), Institutul de istorie literară şi folclor, Bucureşti, 1935;

RITZER, George, *McDonaldizarea societăţii*, traducere de Victoria VUŞCAN, Editura comunicare.ro, Bucureşti, 2000;

SIMIONESCU, Paul, *Etnoistoria*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1984;

SLĂTINEANU, B., STAHL, P., PETRESCU, P., *Ceramica*, ESPLA, Bucureşti, 1958;

STAHL, H. Paul, *Meşterii ţărani români şi creaţiile lor de artă*, Bucureşti, 1969;

STĂNCULESCU, Fl., GHEORGHIU, A., STAHL, P., PETRESCU P., *Arhitectura populară*, Bucureşti, 1956;

ŞĂINEANU, Lazăr, *Basmele românilor*, Editura Univers, Bucureşti, 1978;

ŞEICARU, Pamfil, *Istoria presei*, ediţie îngrijită de George STANCA, Editura Paralela 45, Piteşti, 2007

ŞERBĂNESCU, N., STOICESCU, N.(coord.), *Mircea cel Mare (1386-1418). 600 de ani de la urcarea pe tronul Ţării Româneşti*, Bucureşti, 1987;

TAMAŞ, Corneliu, *Istoria ţiganilor din Ţara Românească*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2000;

TANŢĂU, Rodica, *Meşteşugurile la geto-daci*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1972;

TEODORESCU, G. Dem., *Încercări critice asupra unor credinţe, datini şi moravuri ale poporului român*, Bucureşti, 1874;

IDEM, *Poezii populare române*, ediţie de George ANTIFI, Editura Minerva, Bucureşti, 1982;

THEODORESCU, Răzvan, *Bizanţ, Balcani, Occident la începutul culturii medievale româneşti*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1974;

TREBICI, Vladimir, GHINOIU, Ion, *Demografia etnografică a României*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986;

URECHIA, V. A., *Istoria şcoalelor de la 1800-1864*, vol. I (1892), vol. II (1892), vol. III (1894), vol. IV (1901), Imprimeria Statului, Bucureşti;

VASILIU, Dumitru A., *Sufletul românului în credinţe, obiceiuri şi datini*, Bucureşti, 1942;

VĂTĂŞIANU, Virgil, *Istoria artei feudale în ţările române*, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1959;

VLĂDUŢIU, Ion, *Etnografia poporului român*, Bucureşti, 1959;

IDEM, *Etnografia românească*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1973;

IDEM, *Turism cu manualul de etnografie*, Bucureşti, 1976;

VOINESCU, I., *Monumente de artă ţărănească*, Bucureşti, 1912;

Wikipedia (enciclopedie online): Edmund Chishull;

VRABIE, Gheorghe, *Folclorul. Obiect – Principii – Metodă – Categorii*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1970;

VUIA, Romulus, *Studii de etnografie şi folclor*, vol. I, Editura Minerva, Bucureşti, 1975;

VULCĂNESCU, Romulus, *Mitologie română*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1987;

Lucrări speciale:

ARICESCU, C. D., *Istoria Câmpulungului. Prima rezidenţă a României*, ediţie îngrijită de A. SĂVOIU şi Gheorghe PÂRNUŢĂ, transcrierea cu litere latine a textului chirilic de Gheorghe Pârnuţă, Editura Ars Docendi, Bucureşti, 2007;

CĂPITANU, D., *Teatrul „Alexandru Davila” din Piteşti*, Piteşti, 1969;

CRISTOCEA, Spiridon, ILINCA, Nicolae Il., MARINESCU, Nicolae Gh., *Şcoala din Dobreşti, judeţul Argreş. 165 de ani (1839-2004)*, Editura Tiparg, Piteşti, 2004;

CRISTOCEA, Spiridon, MAVRODIN, Teodor, NOVAC, Vasile, *Comuna Leordeni, judeţul Argeş. File de cronică*, Editura Ordessos, Piteşti, 2007;

CRISTOCEA, Spiridon, PĂDURARU, Marius, *Comuna Cicăneşti, judeţul Argeş. File de istorie*, Editura Ordessos, Piteşti, 2009;

CRUCEANĂ, Ion, *Momente şi figuri argeşene,* Palatul Culturii, Piteşti, 1980;

DINU, Ion M., *Monografia Şcolii Normale şi a Liceului „Alexandru Odobescu" Piteşti. 50 de ani de activitate*, Piteşti, 1969;

FLORESCU, Florea Bobu; STAHL, Paul; PETRESCU, Paul, *Arta populară din zonele Argeş şi Muscel*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1967;

FOTINO, George, *Din vremea renaşterii româneşti. Boierii Goleşti*, vol. I, Bucureşti, 1939;

GLIGOR, Oniţa, *Activitatea didactică a lui Constantin Dobrescu-Argeş,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1974;

GRECEANU, Eugenia, *Ansamblul medieval urban Piteşti*, Muzeul Naţional de Istorie, Bucureşti, 1982;

IDEM, *Ansamblul medieval urban Piteşti*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2007;

HIRU, Ion C., BACIU, George, *Domneşti: Arc peste timp. Crâmpeie de monografie,* Editura Alfa, Iaşi, 2009;

IONESCU, Grigore, *Curtea de Argeş. Istoria oraşului prin monumentele lui*, Fundaţia pentru Literatură şi Artă "Regele Carol I", Bucureşti, 1940;

KAHANE, Mariana, GEORGESCU-STĂNCULEANU, Lucilia, *Cântecul Zorilor şi Bradului. Tipologie muzicală*, Editura Muzicală, Bucureşti, 1988;

MARINESCU, I. Gh., *Şcoala Normală „Carol I" din Câmpulung-Muşcel. Trei pătrimi de veac de activitate*, Tipografia „Bucovina", I. E. Torouţiu, Bucureşti,1943;

MARINESCU, Valerian, *Monografia aşezării Argeşului: Curtea de Argeş de la începuturi până în 1989,*Editura şi Tipografia Europroduct, Piteşti, 1999;

MAVRODIN, Teodor, *Episcopia Argeşului 1793-1949,* Editura Europroduct, Piteşti, 2005;

MAVRODIN, Teodor, BĂCANU, S. Ioan, CRISTOCEA, Spiridon, CONSTANTINESCU, Grigore, *Argeş. Ghid turistic al judeţului*, Bucureşti, 1978;

MAVRODIN, Teodor, CĂPĂŢÂNĂ, Ion, VIŞINESCU, Sorin, *Camera de Comerţ şi Industrie în istoria economiei argeşene: 1864-1949;1990-2000,* Editura Tiparg, Piteşti, 2000;

MAVRODIN, T. , CRISTOCEA, Sp., *Câmpulung. Mic îndreptar turistic,* Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1983;

MOLDOVANU- DRACU, Tudose , *Schiţă monografică a liceului Vlaicu -Vodă Curtea de Argeş. 1919- 1969*, Curtea de Argeş, s.n, 1970;

NEGOI, Bogdan, NEGOI, Ion, *Bradurile, o aşezare argeşeană. Monografie*, Editura Tiparg, Piteşti, 2006;

PAMFILE, Tudor, *Mitologie românească. Duşmani şi prieteni ai omului*, Academia Română, Colecţia „Din viaţa poporului român", Bucureşti, 1916;

PĂDURARU, Marius, CHISTOL, Aurelian, *Comuna Bârla, judeţul Argeş. Studiu Monografic*, Editura Impuls, Bucureşti, 2010;

PĂDURARU, Marius, MASCHIO, Romeo, DUMITRESCU, Ion, *Comuna Cuca. Studiu monografic*, Editura Ordessos, Piteşti, 2010;

PĂNOIU, Andrei, Arhitectura românească veche. Arhitectura şi sistematizarea aşezărilor din Argeş şi Muşcel. Sec. XVIII-XIX, s.l., 2004;

PÂRNUŢĂ, Gheorghe, BĂRBOI, Violeta, *Învăţământul şi cultura în judeţele istorice Argeş şi Muşcel*, vol. I (sec. XIII-1864), Editura Hardiscom, Piteşti, 1996;

PÂRNUŢĂ, Gheorghe, (coord.), HURDUBEŢIU, Ion, MÎRŢU, Flaminiu, NICOLAESCU, N., STĂNCULESCU, Ilie, *Câmpulung-Muşcel, ieri şi azi*, Tipografia Universităţii din Bucureşti, 1974;

PÂRNUŢĂ, Gheorghe, RADU, Ion T., LUPU, Ion, *Învăţământul în Muşcel în secolele XVII-XIX*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti,1971;

PETRESCU, Cecilia, RĂCILĂ, Emil, *Monografia Liceului „Zinca Golescu" Piteşti (1921-1971)*, Piteşti, 1971;

POPA, Petre, *Liceul „Alexandru Odobescu". 75 de ani de activitate (1919-1994)*, Lucrare editată de Liceul „Alexandru Odobescu", Piteşti, 1994;

IDEM, *Medalioane universitare. Dicţionar 1962-2002*, Editura Universităţii din Piteşti, 2002;

IDEM, *Monografia Universităţii din Piteşti*, Editura Universităţii din Piteşti, 2004;

IDEM, *Piteşti 620. Memento. Istorie. Cultură. Urbanism*, Ediţia a 2-a , Editura Paralela 45, Piteşti, 2008;

POPA, Petre, VOINESCU, Silvestru, DICU, Paul, *Ghid de oraş. Piteşti*, Editura Sport Turism, Sibiu, 1985;

IDEM, *Istoria municipiului Piteşti*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1988;

POPP,Gheorghe, *Dinicu Golescu*, Editura Tineretului, Bucureşti,1968;

RĂDULESCU-CODIN, Constantin, *Câmpulungul Muşcelului. Istoric şi legendar. Însoţit de călăuza vizitatorului*, Ed. Librăriei Ioan N. Staicu, Câmpulung-Muscel, 1925;

IDEM, *Muşcelul nostru. I. Comuna Corbi şi locuitorii săi. Cu o privire asupra întregului judeţ şi câteva cântece, hărţi, arii populare, figuri în text şi vederi din Corbi*, Câmpulung, 1922;

RĂDULESCU-CODIN, Constantin, MIHALACHE, Dumitru, *Sărbătorile poporului cu obiceiurile, credinţele şi unele tradiţii legate de ele. Culegere de prin părţile Muşcelului*, Academia Română, Colecţia „Din viaţa poporului român", Socec, Bucureşti, 1909;

RĂUŢESCU, I., *Câmpulung- Muşcel*, Tipografia Gh. Vlădescu, Câmpulung, 1943; Lucrarea a fost reeditată în anul 2010, la editura Ars Docendi a Universităţii din Bucureşti;

Repere culturale. Biblioteca Publică Luca Paul, Domneşti-Argeş, Domneşti, S.n., S.a.;

SACHELARIE, Octavian Mihail, POPESCU, Denisa, *Silvestru Voinescu: un destin asumat*, Editura Tiparg, Piteşti, 2006;

STĂNESCU, Filip, *Monografia Liceului Industrial „Textila” din Municipiul Piteşti. 100 de ani*, Piteşti, 1982;

STROE, I., *Sus în cercănel de lună. Folclor literar din Vlădeşti-Muscel*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2002;

STROE, I., STROE, S., *Obiceiuri de peste an din judeţul Argeş*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2005;

TUDOR, Sebastian, *Dezvoltarea învăţământului în fostele judeţe Argeş şi Muşcel în perioada 1864-1914*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2009;

UDRESCU, Dimitrie, *Contribuţii la istoricul şcolilor din Curtea de Argeş*, Institutul de Arte Grafice „Marvan” S.A.R., Bucureşti, 1938;

VLAD, Nicolae, POPESCU, Tudor, *Monografia Liceului „Nicolae Bălcescu”din Piteşti. 100 de ani de la înfiinţare*, Piteşti, 1966;

Studii şi articole:

BĂTRÂNA, Lia şi. Adrian, *Un sigiliu de postav din Flandra*, în *Studii şi Comunicări. Muzeul Orăşenesc Curtea de Argeş*, I, 1980;

CANTACUZINO, Gh. I., *Date noi privind Cetatea Poienari-Argeş*, în *Muzeul Piteşti. Studii şi comunicări,* 1971, Piteşti;

CERNEA, Emil, *Câmpulung Muscel şi instituţiile vechiului drept românesc*, în *Muzeul Câmpulung Muscel. Studii şi Comunicări,* Câmpulung Muscel, 1989;

CHIŢESCU, Lucian, CRISTOCEA, Spiridon, SION, Anişoara, *Cercetările arheologice de la complexul monumentelor feudale de la Cetăţeni* în *Materiale şi cercetări arheologice…*, XVI, 1982;

CIOBANU, Doina, *Piatra, un străvechi meşteşug pe plaiurile buzoiene*, în *Mousaios,* X, Buzău, 2005;

CIOFLAN, T., MASCHIO, R., *Săpăturile arheologice de salvare de la Şerbăneşti, judeţul Argeş*, în *Argesis,* IX, 2000;

COMŞA, E., *Despre tipurile de locuinţe din cuprinsul aşezării din secolele IX – XII de la Garvăn*, în *SCIV,* X, 1959, nr. 1;

COMŞA, M., *Săpăturile de la Bucov*, în *Materiale...*, VI, 1959;

CONSTANTINESCU, Nicolae, *Cercetarea arheologică de la Curtea domnească din Argeş*, în *Muzeul Piteşti. Studii şi comunicări*, Piteşti, 1968;

IDEM, *Satele medievale din judeţul Argeş până la anul 1500. Încercări de geografie istorică*, în *Muzeul Piteşti. Studii şi comunicări,* 1969;

IDEM, *Curtea domnească din Argeş, probleme de geneză şi evoluţie*, în *BMI*, XL, 1971;

CREŢEANU, Radu, *Date privind monumentele vechi din Piteşti şi punerea lor în valoare în cadrul acţiunii de sistematizare a oraşului*, în *Buletinul Monumentelor Istorice*, an XXXIX, nr. 3, 1970, Bucureşti;

CRISTEA, Marius, *Artă, educaţie şi implicare didactică la sfârşitul secolului al XIX-lea. Personalitatea culturală a lui Constantin Dobrescu-Argeş,* în *Ipostaze ale modernităţii în Vechiul Regat*, vol IV, coord: Alin CIUPALĂ, Editura Universităţii Bucureşti, 2007;

CRISTOCEA, Spiridon *Despre şcoala de la schitul Berislăveşti – judeţul Argeş*, în *Păstorul ortodox*, Piteşti, 1997, nr.1;

IDEM, *Despre şcolile particulare din Piteşti şi din fostul judeţ Argeş în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în *Argesis. Studii şi comunicări. Seria Istorie*, tom XI, 2002;

IDEM, *Despre şcolile publice săteşti din fostul judeţ Argeş*, în *Argesis. Studii şi Comunicări. Seria Istorie*, tom XIII, 2003;

CRISTODUR, M., *Rucărul medieval şi evenimentele politice din Ţara Românească, dintre anii 1655 – 1660*, în *Muzeul Piteşti. Studii şi comunicări*, Piteşti, 1974;

DIACONU, Ion, *Păstoritul în Vrancea*, în *Grai şi suflet*, IV, 1930;

EFTIMIE, V., *Ştampilă pe o amorfă de producţie locală cu imitarea literelor greceşti*, în *SCIV*, XVIII, 3/1967;

FOTINO,George, *Şcoala de la Goleşti*, în *Din istoria pedagogiei româneşti. Culegere de studii*, vol. II, Bucureşti, 1966;

HAŞDEU, B. P., *Argeş*, în *Etymologicum Magnum Romaniae*, I, Editura Minerva, Bucureşti, 1970;

IORGA, Nicolae, *Ce este vechea noastră artă?* În „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice”, anul XXXV (1942), fasc. 113-114;

LARIONESCU, Sanda, *Cultul morţilor la sărbătorile de peste an în câteva sate din judeţul Caraş-Severin. Text, funcţie şi limbaj*, în *Tibiscus*, Etnografie, 1976-1978, Timişoara, 1978;

MANOLESCU, Radu, *Relaţiile Comerciale ale Ţării Româneşti cu Sibiul,* în *Analele Universităţii Bucureşti - Istorie*, nr. 3, 1956;

MÂRŢU, Flaminiu, *Fragmente de rhyton ceramic geto – dacic descoperit la Cetăţeni – Muscel*, în *SCIV*, 15, 1964;

MĂNDESCU, Dragoş, *Tell-ul gumelniţean de la Ziduri (comuna Mozăceni, judeţul Argeş),* în *Argesis*, X, 2001;

IDEM, *Ştampile amforice de la Cetăţeni păstrate în colecţia Muzeului judeţean Argeş*, în *Argesis*, IX*, Piteşti, 2000;*

MOHOV N. et alii,, *Documente medievale româneşti din arhivele sovietice*, în *Studii*, XII, 1959;

MULŢESCU, Maria, MULŢESCU, Alexandru, *Monumente de arhitectură civilă medievală din oraşul Piteşti*, în *Monumente Istorice şi de Artă*, nr. 2, 1977;

NANIA, Ion, *Aria culturii de prund în România*, în *Studii şi comunicări. Muzeul Piteşti*, 1968;

IDEM, *Descoperiri arheologice pe vatra Piteştilor*, în *Argesis,* XII, Piteşti, 2003;

IDEM, *O importantă descoperire din perioada feudalismului timpuriu la Bârlogu, raionul Costeşti, regiunea Argeş. Comunicare la a III-a sesiune ştiinţifică a muzeelor, decembrie 1966;*

IDEM, *Prima unealtă pomi-viticolă folosită în ţara noastră*, în *Argesis*, IX, 2000;

NEAGOE, Claudiu, *Aspecte economice şi culturale din Câmpulungul de altădată*, în *Gazeta de Muscel*, VI, 1999, nr. 197;

IDEM, *Vizita mitropolitului Neofit Cretanul la Câmpulung (14-17august 1746),* în *Gazeta de Muscel*, VI, 1999;

PĂDURARU, Marius, RADU, Aurel, *Martin Buliga, exponent al elitei negustoreşti din Ţara Românească, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea*, în „Negustorimea în Ţările Române, între *Societas Mercatorum* şi individualitatea mercantilă", în secolele XVI-XVIII, editat de Cristian Luca, Editura Galaţi University Press, Galaţi, 2009;

POP, Mihai, *Mitul marii treceri*, în *Folclor literar*, vol. II, Timişoara, 1968;

POPA, Victor, *Zona centrală a oraşului Curtea de Argeş*, în *Revista Muzeelor şi Monumentelor, Monumente Istorice şi de Artă*, nr. 2/1976;

POPESCU, Dorin, ROSETTI, D. V., *Săpăturile arheologice de la Retevoieşti*, în *Materiale şi Cercetări de Arheologie*, VI, 1959;

PREDA, C., Monede getice de tip Vârteju, în SCN, V, 1971;

Revista Arhivele Olteniei, X, 1931;

ROBEA, Mihail, *Vechi obiceiuri populare cu arii de circulaţie insulare în Argeş*, în revista *MUSEUM. Studii şi comunicări de istorie şi etnografie*, Goleşti-Argeş, 1978;

IDEM, *Obiceiuri de iarnă şi repertoriul lor folcloristic în Argeş*, în *MUSEUM. Studii şi comunicări de istorie şi etnografie*, Goleşti-Argeş, 1980;

ROSETTI, Dinu V., *Un depozit de unelte, câteva ştampile anepigrafice şi o monedă din a doua epocă a fierului,* în *SCIV*, XI, 2/1960;

IDEM, *Şantierul arheologic Cetăţeni*, în *Materiale şi Cercetări de Arheologie*, 8, 1962;

IDEM, *Moneda şi podoaba în ritualul funerar din Ţara Românească în veacurile XIII – XIV*, în *Muzeul Piteşti. Studii şi comunicări*, 1971;

IDEM, *Observaţii arheologice privind vechimea oraşului Piteşti*, în *MIA*, XLVI, nr. 1, 1977;

IDEM, *Săpăturile de la Suslăneşti Hobaia*, în *BMI*, 1968;

RUJAN, Adriana , ALEXANDRESCU, Costin, *Colinde şi obiceiuri de iarnă din Argeş şi Muşcel*, în *Centrul Creaţiei Populare al Judeţului Argeş,* Editura Paralela 45, Piteşti, 1998;

SACERDOŢEANU, Aurelian, *Argeş, cea mai veche reşedinţă a Ţării Româneşti*, în *Muzeul Piteşti. Studii şi comunicări,* I, Piteşti, 1968;

IDEM, *Începuturile oraşului Piteşti*, în *Muzeul Piteşti. Studii şi comunicări*, 1971;

ŞERBAN, Constantin, MIHĂILESCU, Mariana, *Oraşul Câmpulung şi împrejurimile sale reflectat în cartea europeană din secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea*, în *Studii şi Comunicări. Muzeul Câmpulung-Muşcel*, 1987;

TRÂMBACIU, Ştefan, *Câteva date privind comerţul dintre Câmpulung, Braşov şi Sibiu în secolele XIV – XV*, în *Studii şi comunicări.Câmpulung Muşcel*, I, 1981;

IDEM, *Câteva date privitoare la „zborul de la Sfântul Ilie" din Câmpulung*, în *Studii şi comunicări,* V, Câmpulung Muscel, 1989;

TAMAŞ, Corneliu, *Mocanii din Rumâneşti, jud. Muscel, şi furtul unor cai în 1780 de către ţigani*, în *Muzeul Câmpulung Muscel.Revista de istorie a Muscelului. Studii şi comunicări,* VII, Editura Nummus, Bucureşti, 2003;

IDEM, *Probleme ale economiei agrare în documentele lui Mircea cel Bătrân*, în *Studii Vâlcene,* IV, 1980;

TEODORESCU, V., RIZEA, I., DUPOI, V., *Un tezaur de podoabe dacice de argint şi de monede romane republicane, descoperit în Muntenia (Tezaurul de la Rociu, judeţul Argeş)*,în *Muzeul Piteşti. Studii şi comunicări*, 1969;

VERGATTI (CIOBANU), Radu Ştefan, *Noi opinii asupra bătăliei de la Posada*, în *Studii şi Comunicări. Muzeul Orăşenesc Curtea de Argeş*, I, 1980;

IDEM, *Argeşul în politica lui Mircea cel Bătrân*, în *Argesis* X, Piteşti, 2001;

VULPE, Radu., *Varia archaeologica (II). Depozitul de topoare de la Râncăciov-Argeş*, în *Thraco - Dacica*, 9, nr. 1 – 2, 1988;

Surse online

http://www.imar.ro/organization/activities/standalone/congmatro2011/past_events/congmatro5.html
http://www.muzeul-judetean-arges.ro/Cercetare-ştiinţifică
www.aos.ro
www.arges.insse.ro/main.php?=fr8pageid=684
www.lege-online.ro/lr-LEGE-1150-1864-(21331).html.

A

D

H

I

J

K

M

N

S

T

Ț

U

V

Y

Z